

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

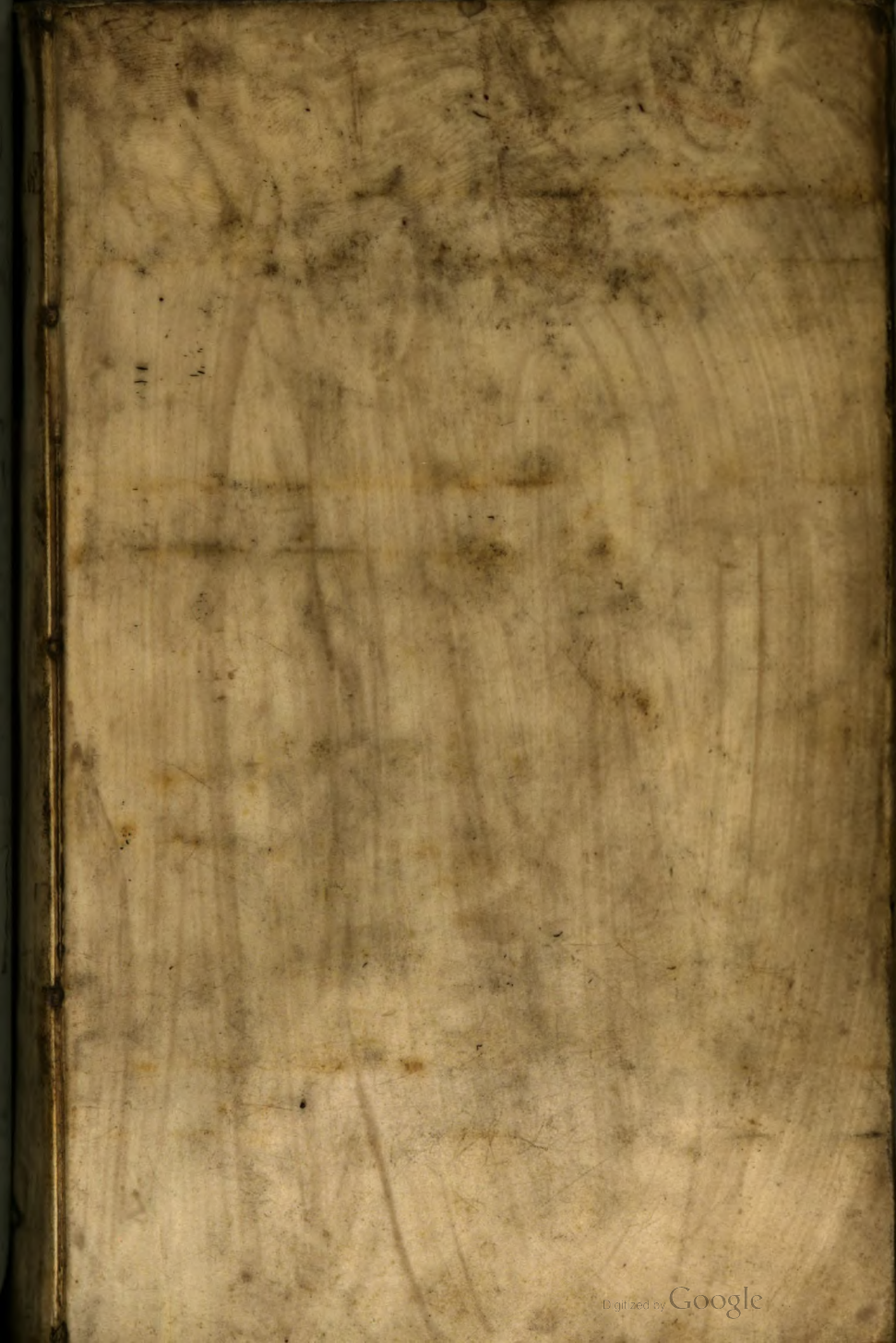
Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

1652

THEEK GENT

REV 35

HORN

Notia simili usque ad A. MDCCV.

HUGO. GROTIUS,

*Reginae Regnique Suedici, Consiliarius
 eorundemque ad Regem Christianissimum
 Legatus ordinarius quondam Syndicus, Ro-
 terodamensis, eiusdemque Urbis in Conventu
 Ordinem Hollandiae et Westfrisiae Delegatus.*

VINDICIARVM
GROTIANARVM
PARS POSTERIOR

LECTOR BENEVOLE,

EX Magni illius *Gustavi Adolphi*,
Gothorum Regis, iactura, cu-
ius ego, VINDICIARVM GRO-
TIANARVM Parte priore, feci men-
tionem, perspici haud obscure pote-
rit, quantopere fuisset opus *Gustavo*
quodam rediuvio, qui res omnes
diutius ordinasset, *Protestantium* Re-
ligionem longius defendisset, oppres-
sam *Germanorum* Principum liberta-
tem, eorumque una Privilegia, vin-
dicare pertendisset, Principes ipsos
arctius consociasset, qui prudenti de-
nique uigilantia sua, et perspecta
omnibus uirtute, non sine maximo

) (

Ger-

P R A E F A T I O

Germaniae leuamento, insequens tam diuturnum bellum mature deleuisset.

Ab excessu *Gustau Adolphi*, res *Germanorum* pariter, ac *Sueonum*, eo erant statu, ut tantum non omnia inciperent deesse. Dux erat ereptus et Autor, operisque, tam pulchre coepti, continuatio interrompebatur, aeraria bellica erant exhausta, difficultates uero hominum et molitiones minime deerant, aduersumque istud *Nordlingense* proelium armis *Sueonum* uictricibus tanti instar obicis erat, uti res eorum ad extrema iam spectare uiderentur.

Eodem quidem tempore, duo, uelut Alumni *Gustauiani*, emergent, longe manu fortissimus alter, alter consilii plenus, *Bernhardus*, inquam, Dux *Vinariensis*, et *Axelius Oxenfirna*, Regni *Sueonum* Cancellarius, qui rem omnem, ad *Gustau M.* quasi genium, uel restituere, uel constituere, posse uidebantur, sed regium utrisque genus deerat, et illa Regis *Gustau M.*, tum armis uictricibus,
tum

P R A E F A T I O

tum longo rerum usu, collecta partaque apud omnes Maiestas, immo, crescens utriusque dignitas maximos quosque *Germanorum* Socios ab societate *Sueonum* seiungebat.

Ad futuros igitur alios casus aduersos uel euitandos, uel sustinendos, de aliorum ope Principum iam erat dispiciendum. Haec ipsa uero e *Gallia*, hanc ad rem uel maxime idonea, in primis affulgere uidebatur, propterea, quod *Gallis*, quemadmodum, ab *Sueonum*, ad *Nordlingam*, clade, *Caesareorum* successus armorum fudes in ipsorum oculis erant, ita *Suecicorum* supplere locum Sociorum, foedus cum iis renouando, non parum esset procliue.

Neque tamen hoc persuasum sit cuiquam, *Protestantium* in gratiam *Gallos* arma contra *Caesareos* arripuisse, uerum priuati sui potius compendii causa, quippe, cum *Protestantium*, in hoc bello, emolumentum adeo non intuerentur *Galli*, ut, ex callidis eorum machinis, infirmis tergiuer-

PRAEFATIO

sationibus, futilibus, frigidis, iisque ad nauseam saepe repetitis, excusationibus, haud difficulter animaduerti posset. *Gallis* neque *Caesaris*, neque *Protestantium*, incrementa curae cordique esse, illud quoque una lucidissime appareret, quantae molis negotia, morte *Gustavi Magni*, *Sueonum* Legatum, HVGONEM GROTIUM, in *Aula Gallorum*, manerent. Qua de re, si quis est, qui dubitat, is uero GROTII nostri, in hisce VINDICIIS perstricta breuiter, Acta Legationis, et molestae, et ancipitis, perlustret, animaduersurus, quanta cum solertia uigilantiaque, per ipsos decem annos, eo sit munere perfunctus. Res agenda GROTIUS erat in aula eiusmodi, quae, Pontificis addicta sacris, uictricia *Sueonum* arma, Rege ipsorum, *Gustauo Adolpho*, nondum extincto, limis inuidisque oculis intuebatur, immo, quae, *Sueonum* arma *Caesari* quidem contraria, non tamen *Caesare* superiora, esse, cupiebat. Res erat EIDEM cum Pontificio Purpurato-

P R A E F A T I O

ratorum Pari, *Armando*, inquam, *Richelio*, et *Iulio Mazarino*, Ministris *Aulae Gallicae* principibus, uerum neque *Protestantium*, neque Religionis ipsorum, fautoribus et amicis. *Richelius* certe, in amplificando *Galliae* incremento, artibus uti solebat eiusmodi, quibus factum est, uti *Maximo Heroi*, *Bernhardo*, *Duci Vinariensium*, mors tandem oppetenda, *Oxenstirnae* curarum plus fatis exhauriendum, GRO TIO ipsi, *Sueonum* quippe Legato, nihil non laboris taedique fuerit deuorandum, utque de HVGONE GRO TIO nostro dici uere possit, uitam eius priuatam, aerumnis plenam, cum plena miseriarum aulica uita, tanquam uinculis quibusdam, fuisse constrictam. Atque hoc tamen ipso Legationis siue munere, siue onere, ipsius testimonio *Christinae*, *Sueonum* Reginae, tanta cum laude solertiae, defunctus est GRO TIVS, ut *Lector* haud iniquus, uelit, nolit, fateatur, oportet, Legatum, hoc Iuris Naturae et Gentium Vindice maiorem,

P R A E F A T I O

post hominum memoriam , uix , ac
ne uix quidem , extitisse.

Optandum igitur utique esset;
GROTIANAЕ Legationis Acta, mo-
menti quippe non uulgaris , colligi
tandem ab aliquo , et , cuiusdam in-
star speculi , in medio proponi , in
quod intuentes , et merita ueterani
huius Legati contemplantur Legati
iuniores , et uirtutes imitari una di-
scant , et hisce VINDICIIS deinceps
augendis nouam identidem praebe-
ant occasionem. Iphis quidem Ciui-
bus GROTIANIS cum haec Acta mi-
nus nota esse uideantur , quam *Gallis* ,
ab *Gallo* quodam , eoque ueritatis pa-
riter , ac Nominis GROTIANI , inge-
nuo Vindice , optime ista , per omnem
Galliam uel dispersa , uel recondita ,
tanquam e fuga et latebris , retrahi in
lucem possent , cum praesertim since-
rus ille HVGONIS amor , quo Gentem
hanc olim profecutus est , ab eadem
Gente tale sibi monumentum , iure
quodam suo , deponere sit uisus.
Quae enim presse a me sunt et cursim
his

P R A E F A T I O

his VINDICIIS aspersa, ea uero prorsus eius esse generis, *Lector* aequus intelliget, ut intra VINDICIARVM quasi limites fuerint coarctanda.

Illud quoque optauerim, ordine semper iusto et accuratiore nexu potuisse a me exponi res eas, quae ad has VINDICIAS spectant, sed, plurimum inopiam documentorum his etiam optatis meis obstitisse, *Lector Beneuolus* credat.

Ante et post Narrationem finis GROTIANAЕ Vitae, in primis famam Viri integerrimi, ab infamia, qua, et ante obitum, et in mortis agone, et post ipsos cineres, a male feriatis quibusdam, est aspersus, uindicandam esse, duxi, innocentiam eius demonstrando, et manifestas, quibus erat undique petitus, obtreptatorum calumnias, pro uiribus diluendo, uocatis plerunque in subsidium ipsius GROTI, et optimorum quorumque testium, uerbis, in causa potissimum Religionis, cui religiosissimus ille Vir fuerit addictus.

his

PRAEFATIO

Atque, ut magnitudinem, praestantiam, eruditionem, celebritatem, rarissimi huius *Batauorum* PHOENICIS, modis haud unis, cognoscat LECTOR GROTIANVS et interius pensitare discat, in harum extremo VINDICIARVM, *Scriptorum* H. GROTH, tum *editorum*, tum *ineditorum*, quandam ueluti BIBLIOTHECAM, eamque, maximam partem, ex optimis quibusque *Catalogis*, quos uocant, erutam, adornare coepi, et uel ideo subiungere sum ausus, quo facilius GROTIANI Monumenta ingenii et doctrinae, etiam hac mea qualicunque Enumeratione, uel per me, uel per alios, deinceps augenda, ab indignissima obliuione, ipsoque tandem interitu, quodammodo uindicentur.

TV VERO VALE, LECTOR BENEVOLE, ET, HOC QVICQVID EST OPERAE STVDIIQVE MEI, BONI CONSVLE, DIVISQVE DIVI GROTH MANIBVS, VNA MECVM, BENE COMPRECARE.

Post

Post *Regis* mortem, eamque tam inopinatam, *Dux Bernhardus*, cui, tormenti maioris globo, pileus capite deiectus erat, non quiescebat, sed, una cum exercitu, hostem fortiter inuadebat, uictoriam adeptus. Quo eodem in proelio frater illius, *Dux Ernestus*, non minus se fortiter gerebat, in primisque agmini militum inferiori, quod *Tribunus militaris*, *Pappenhemius*, inuadebat, tale praestabat auxilium, ut ipse *VValensteinus* exploso tangeretur globo, *Pappenhemii* quoque femur globo minore ita pertunderetur, ut, altero die, *Lipsiae*, non sine cruciatu summo, animam efflaret, uir consilio iuxta, ac manu, pollens, cuius in corpore cicatrices amplius centum numerabantur.

Dux Bernhardus, ad quem summa imperii militaris, morte *Regis*, redierat, ut exercitum, uulneribus laboribusque prope confectum, recrearet, *Leucopetram* reuertit, cum *Saxonis Lun-*
Ao *bur-*

burgicisque copiis, quae iam erant in itinere, uictoriam profecuturus. *Oxenstirna*, *Norimberga* relicta, *Erfurtum*, quo tabularium aucebat, transiens, nuntium ad Senatum Regni *Sueciae*, mittit, qui, quo in statu res sint *Germaniae*, narret, nouisque una mandatis ipse instruatur, quae quidem, non ita multo post, luculentissima sunt allata, ut ipse per omnem *Germaniam*, pariterque ad finitimos Reges ac Respublicas, ad exercitus item *Sueonum*, Legatus, non sine plena liberrimaque potestate, ordinaretur, regendis belli pacisque consiliis, ab quo tantum non omnes ministri Regii, tum pacis, tum belli, imperia expectarent, ac penes quem esset, pacem, inducias, foedera, per se suosque, concludere, atque nihil non suomet agere arbitrio, quodcunque uel *Gothorum* Regno, uel communi *Protestantium* rei, expedire putaret. Certe * huius *Oxenstirnae* prudentia singularis, non domi solum, sed etiam foris, non modo apud amicos, uerum apud hostes quoque, in admiratione summa fuit. Erat in ipso uis quaedam animi incomparabilis, quam, cultu disciplinae uariae, alebat ita et confirmabat, ut omnes ac singulas res celerrime cognoscere, summa fide exponere, administrare autem prudentissime dexter-

* ut ipsorum Suecicorum Scriptorum uerbis utar.

dexterrineque posset. Nunquam repentinum temporis momentum ipsum praeuertit, nulla fellit occulta dilatio. Iam cuncta fere prius, quam acciderent, habebat cognita, et ad illa se comparabat. In rebus arcanis atque sanctioribus indagandis pariter, ac dissimulandis, quasi nesciret, quae perspexerat dudum, longe plurimum ualebat. Nemo ipsi credita ignorabat solertius, neque, recondita se scire, uerius ostentabat. Nemo temporis occasione, audendo iuxta, et abstinendo, felicius utebatur. Quare ab *Vrbano* ipso, P.R., inter tres ciuilium, aetate sua, rerum peritissimos numerari consueuit. Ac profecto habuit immortalis gloriae *Gustauus Adolphus* hunc, a primis imperii sui annis, e cuius sinu perpetuo depromeret consilia, difficilimis in negotiis, fuitque plane ipsi *Axelius*, quod olim *Augusto Maecenas*. Neque omittebat ipse hortari *Regem* et monere, quoties e re publica esse uidebatur. Quodam tempore, cum in *Prussia Gustauus* paulo animosius, pro ignea illa ui animi sui, quam cautius, negotium, periculi plenissimum, esset aggressurus, atque *Oxenfirna* dehortaretur eum ab incepto, euentumque monstraret dubium, tum ad ipsum Rex, *Tu uero nimis frigidus es semper cunctis in negotiis, currentique moram iniicis*. Ad quod sapienter.

Aa 2

Axelius,

Axelius, At ego, nisi hoc frigore calorem tuum restinguerem subinde ac temperarem, totus iam olim flagrasses. Quo prudenter monuit, uirtutem, quanto acrior pertinaciorque sit, nisi consilio regatur, detrimenti plus afferre, quam emolumenti, neque prudentiae magis aduersum esse quicquam, ac nimiam festinationem. Ipse profecto, nullum tempus, arbitrabatur, amitti, quod accuratae negotiorum incipiendorum meditationi tribueretur, quanquam, si res ita posceret, capere consilium quoque ex tempore ualeret. Quod saepissime in eo animaduersum est, etiam ab ceteris Regni *Senatoribus*, quorum aliquando ex praecipuis non nemo testabatur, inuenisse illum saepius e uestigio, citraque meditationem, etiam in negotiis difficilissimam uiam optimam utilissimamque, quam, diebus plusculis, ceteros uniuersos. Immo, eximius hic Regni *Minister* suam in patriam fidem, nullo non tempore, etiam, cum ipse premeretur, constanter spectandam praebuit atque testatus est. Ad memoriam posteritatis transmitti meretur dictum eius, plenum sane multiplicis erga patriam amoris. Vocato enim ad imperium *Carolo Gustavo*, cum *Axelii* res aliquantum inciperent succedere, ad pristinumque redire statum, accedens aliquis dignationis magnae Vir ad eum, qui

qui familiarius cum ipso uiuere confueuerat, pristinos honores, cum autoritate summa et estimatione restitutos, ei gratulatur. Cui *Axelius* agere primum gratias, mox, reuocatis temporum superiorum uicibus, *Habui equidem, o, bone Vir, ait, causas, neque paucas, neque leues, ob quas, exemplo aliorum, maxime Radziefskii alicuius, uel Vlfeldii, deserere meos et ad alios transire potuissem, uerum semper malui, et nunc quoque malle, cum Innocentio meo, (refero ipsa eius uerba) descendere in forum, ceruicemque praebere carnifici, quam uicinis aemulis, Suecicaeque libertati insidiantibus, manifestare patriae meae imbecillitates, atque ita ipsam in exitium, me in sempiternam proditionis illius infamiam, conicere.* Idem ille *Oxenstirna*, speciosissimis a *Cæsare* conditionibus, ab excessu *Gustau*, internuntio *Arnhemio*, sollicitatus, si ornamentum emolumentumque *Sueonum* aliorumque *Protestantium* destituere uellet, quodlibet prodicionis praemium magno animo spreuit.

Ab obitu *Gustau* *Adolphi*, Regni *Sueciae* Proceres eidem *Oxenstirnae*, plenam conferebant potestatem bellum in *Germania*, prout fas iustumque ipsi uideretur, continuandi, una cum dignitate *Plenipotentiarum Sueciae supremi*. Proceres omnes, ipsique Imperii *Romani* Principes,

solis *Electoꝝ* exceptis, ut *Vicquefortius* * uult, agnoscebant hoc graue in eo munus, primum ei locum concedentes. Multi perinuiti id cogebantur admittere, aegré ferentes, Nobilem peregrinum tantum sibi sumere autoritatis, quae uel ipsam dignitatem Principum, superiorem in terris non habentium, transcendere uideretur. Et sane, fateri, oportet, eum tanta cum grauitate hoc munus gessisse, ut ansam dederit *Paci particulari*, ab El. Saxone, *Pragae*, A. MD CXXXV, cum *Imperatore* factae, Principem quoque *Vinariensem*, ad amplectendas partes *Gallicas*, permouerit. Idem ille *Axelius*, pro summa potestate, sibi concessa, ad eminentem functionem ac dignitatem, post fata *Regis maximi*, GROTIUM, plus semel, speciatim ad LEGATI obeundum in *Gallia* munus, quod *Rex*, cum adhuc uiueret, IPSI conferre in animo habuerat, A. MD CXXXIV, *Francofurtum ad Moenum*, iussu Reginae *Christinae*, euocauit, ut ipse GROTIUS confirmat.

¹⁾ *Causa mutandae* (Hamburg.) *sedis fuit Vir nostro seculo maximus, Suecici Regni Cancellarius, qui et literis, ualde honorificis, me aduocauit, et benignitate summa excepit.*

²⁾ *Iam sum Francofurti, eo uocatus non semel a Viro,*

* *de Legato, l. 1, p. 45.*

1) *Ep. CLXIII, ad Iac. Putean.*

2) *Ep. CLXI, ad Guilielmum Luffonium.*

Viro, cuius ueterum comparando, Suecici Regni Cancellario, qui me, in umbra literaria delitescen- tem, in lucem resque magnas uult protrahere. Ego uero nihil magis metuo, quam, ne opera mea tanti uiri conceptae de me spei minus respondeat.

1) Vult enim Regni Suecici Cancellarius opera mea, ad res non leues, uti.

Officia ergo sua praestabat *Regno et Reginae Sueciae*, cum dignitate *CONSILIARII REGNI SVECIAE INTIMI*, et ad Regem Christianissimum, *Ludouicum XIII, LEGATI*. Loquitur de hac sua *LEGATIONE*, in Epistolis ad *Claud.* *2) Salmasium, et Nicol. F. Peirescium* *3)* hunc in modum. *Puto, iam praeuenisse famam, sed tamen mei quoque officii credidi, tam bene de me, deque omnibus literarum amantibus, merito significare, missum me huc, Reginae Regnique Suecici LEGATVM, atque ita, extricatum ex patriae meae discordiis, et Germaniae, tam longo ambiguoque bello, malis, frui et coeli Gallici, et amicitiarum ueterum, suauitate, ita, ut mihi ad res, ut in mortali uita, beatas, nihil desit, praeter conspectum uultus, sermonisque tui usuram.*

Huic autem oblato muneri eo promptius as-
surgendum, duxit, partim, quod *ILLI*, nec peten-
ti, nec per commendationes ambienti, sed inopi-

Aa 4

nan-

1) Ep. CLX, ad Ioann. Cordesium.

2) N. CLXXI.

3) N. CLXXIII.

nanti, et hinc, procul dubio, diuina prouidentia, hoc fuerit oblatum, partim, quod tali modo, nancisceretur opportunitatem in *Galliam*, cui semper fauebat, redeundi, dulcesque amicos reuifendi, et coram agendi gratias, speciatim *Thuano*, *Cordesio*, *Puteanis*, *Pelleterio*, quorum nomina in animo penitus habebat infixæ, quocumque ipsum fortuna ferret. Quare LEGATIONEM hanc suscipiebat, cum præsertim testem in ea re haberet conscientiam, uitæ innocentis studium, et eius, qui innatus erat ei, Patriæ status fidum, licet infaustum, amorem. Ac tum quidem, officii esse sui, credit, *Roterodamensis* urbis Rectores, de suscepta ab se LEGATIONE reddere certiores, quo uidelicet, liberati ab iis, quas cum eo inierrant, conditionibus, uacanti ab eo demum tempore urbis suæ *Assessuræ* prouidere possent, id quod etiam fecerunt, eligendo, in eius locum, amplissimum ac disertissimum uirum, *Simonem Bellemontium*, Herberti Bellemontii, de quo supra diximus, patrem.

GROTIVS igitur, cum literis honorariis, scriptoque Mandato, ex *Germania* in *Galliam*, A. MDCCCXXXV, ineunte Martio mense, iterum, tanquam LEGATVS ORDINARIVS, reuertit, non magis dignitate LEGATIONIS, quam fama doctrinae et uirtutum, insignis, omnibusque notus. Haec electio

electio displicebat Cardinali *Richelio*, limis oculis intuenti *VIRVM*, cui beneficia Regis ademerat, ueluti cum triumpho, in regnum reuertentem. Verbis enim exprimi uix potest, qua fama tunc temporis fuerint *Sueones*, qui, ab *Septentrione* suo, niuibus, scopulis, rupibus, horrido rigidoque, effusi, suorum terrore armorum; *Europam* impleuerant uniuersam, nullumque fere orbis angulum sine lauru praetermiserant ac tropaeo. Aduersus *Caesareos* praecipue uictricia arma, pro salute et incolumitate *Protestantium*, per omnem circumferebant *Europam*, tantaque fortitudinis fama iam *Occidentem* compleuerant totum, ut, ab eo tempore, hodieque *Gotborum* illud nomen concelebretur, ante omnes uero Magnus ille *Gustaues Adolphus*, fulmen illud belli, seculi sui prodigium, qui, ad maximi cuiusque exemplum Ducis, cum sanguinis uitaeque suae iactura, inter confertissima hostium tela, ad uictoriam iter suis, sub id tempus, aperuerat, gentemque exaltauerat suam.

Cardinalis quidem nullum non lapidem mouebat, hunc uelut ictum modis omnibus auertere, Cancellariumque *Oxenstirnam* eo deducere, ut, *GROTH* loco, alium ipsi acceptioremque mitteret, frementibus una, in agro *Batauo*, *GROTH* aduersariis, qui neruos omnes intendebant, ne

Aa. 5.

DAMNA-

DAMNATI apud se HOMINIS actiones, per admissio-
nem ad eam dignitatem, ueluti purgarentur.
Hac ratione GROTIUS, qui *Lutetiam Parisiorum*
ferme attigerat, et in *Fano S. Dionysii* morabatur,
neceffe habebat, reditum expectare curforis, eo
nomine, in *Germaniam*, ad Cancellarium *Oxen-*
stirnam, missi, ut ultimum eius consilium hac de
re referret. Sed *Oxenstirna* in sententia pristi-
na persistebat, ut adeo GROTIUM Purpuratus
iste necessario recipere cogeretur. ¹⁾ *Magnum,*
ut in omnibus negotiis, inquit, ita et in hoc, animum
praestitit magnus Suediae Cancellarius, cum ma-
ximos obices, oppositos mihi mandandae legationi,
perrupit. Nam et - - qui hic agit, incitan-
te-- , nihil non mouit, ne admitterer, traxitque
in auxilium sui Reformatorum Principes, et Pon-
tificiorum feruidiores meam praesentiam, aliis de
causis, suspectabant.

Superata igitur hac difficultate, ingressum
suum GROTIUS *Lutetiae Parisiorum* celebrabat,
ut ipse refert.

²⁾ *Dies iam octo sunt, cum ab oppido Dionysiano*
in urbem εισηλασα, missis, qui me deducerent, a
Rege, Estraeo, Franciae Marefcallo, et Comi-
te Brulono, Regis admissionali, cum carruca Re-
gis

1) Ep. CLXXII, ad Lud. Aub. Maurer.

2) Ep. CLXXI, ad Claud. salmafium.

gis & Reginae, multisque aliis. Postea ad me priuatim Rex misit Comitem Nancaeam, qui ipse in me testaretur beneuolentiam et gaudium, quod mihi potissimum, quem magni faceret, haec obtigisset legatio, bono publico regni utriusque, ut confideret, futura. Nudius quartus iter medium confecit inter urbem et Siluanectum. Mane postero, missus a Rege Dux Mercurius, cum Brulono, qui me, per armatas cohortes turmasque (honoris is summus habetur) medium, ad Regem deduceret, a quo auditus sum, non tantum μετὰ πολλῆς Φαντασίας, ut Regales Legati solent, SED ET CVM MVLTIS * ANIMI BENEVOLI REGIS IN ME TESTATIONIBVS.

Alibi notanter haec addit.

¹⁾ Cardinalis abest. Interim, eo uolente, cum patre Butillerio coepi agere.

Culpam quoque, cur, ut LEGATVS, non introductus statim fuisset, negotio isti, quod Regis fratri cum Puylaurentio intercedebat, tribuere conabantur.

²⁾ Comes Brulonus, Regis admissionalis, quod nondum me in urbem introducere potuerit, causatur motus aulae, qui, octo iam dies sunt, erupere,

* supra p. 286.

1) Ep. CLXXII, ad Lud. Aub. Maurer.

2) Ep. CCCXLIII, ad Oxenstirn. in op. mai. epist.

pere, capto Duce Puylaurentio, et intimis eius, Fragifio et Montpensiero. Secutae mox choreae, quas iste casus distulit, & hilaritati dicati dies duo, hodiernus uero expiationi, culparum probabilium reddunt excusationem, nisi illud magis certum est, ut ex Freuquerio Lagrangioque resciscerent, quid ab illustrissima Excellentia uestra sperare deberent, priusquam legationi, mihi impositae, honorem haberent, quem aliis habuerunt.

Haec dum geruntur, filiam, natu minorem, GROTIVS amisit, itinerum molestiis frigidisque urentis ui confectam.

Ac prima quidem EIVS expeditio haud parui erat momenti. Cum enim, A. CIO DCXXXIV, Caesarei *Nordlingam* obsidione cingerent, ad eamque liberandam, Dux *Bernhardus* et *Gustauus Hornius* uires coniungerent (quanquam *Hornius* putabat, rerum summam non esse committendam unico casui, in primis propter locum tam exigui momenti, sed hostem potius cogendum, ut alio feueret) nihilo minus Dux *Bernhardus* proelium committendi consilium inibat, castraque impugnabat *Caesarea*, sed euentu adeo infelici, ut ex copiis *Suecicis* uirorum caederentur millia, sex uero millia caperentur, quos inter *Gustauus* ipse *Hornius* erat, tormentis quoque et impedimentis omnibus amissis. Prius uero, quam hoc
 fatale

fatale proelium accideret, *Sueonibus* alibi fortuna fatis fauebat, si quidem non solum Dux *Iotharingiae* a Comite *Rhenano*, haud procul pago *Waltuueyler*, in fugam coniiciebatur, et Arx *Philippoburgica*, fame pressa, in manus *Sueonum* ueniebat, sed Dux quoque *Luneburgensis*, *Georgius*, *Hildeshemium*, et imperator *Bannierus*, *Francofurtum ad Viadrum*, expugnarat. Nec minus *Caesarei*, a duce exercitus Electoris *Saxoniae*, *Arnhemio*, prope *Lignicium*, paene ad interuentionem, debebantur, *Caesareorum* quatuor milibus occisis. Proelium uero aduersum prope *Nordlingam*, commoda haec omnia peruertebat, et postea *Virceburgum*, *Suinefurtum*, et alia loca plurima, *Franconiae*, *Sueviaeque* et ad *Rhenum*, in Caesaris potestatem redigebantur, immo, *Sueones* cogebantur, *Alsatiam* et *Philippiburgum*. Gallis concedere, tantum, ut eorum amicitiam sibi conseruarent.

Post hanc cladem *Nordlingensem*, uires *Protestantium* paulatim accisae, et *Austrorum* sensim auctae, aleam *Martis* dubiam reddiderunt. Ipse *El. Saxo*, qui, in conuentu *Hailbrunnensi* et *Francofurtensi*, Protestantes ad firmam concordiam et continuationem belli socialis ferebatur; adhortatus, iam, quasi fortunae diffidens sociorum; oblati, quae antea respuisse uisus erat, pactis

pactis particularibus, cum *Imperatore* Pacem iniit *Pragae*. Hac *Transfatione Pragensi* confecta, arma cum *Caesare* contra *Sueones*, coniungere non dubitavit, sinistros aliorum sermones nihil, aut parum, moratus, fideique, *Caesari* debita, utique memor. *Causae* obtendebantur, quoniam, attritis, clade *Nordlingensi*, *Protestantium* rebus, vis, quae res *Caesaris* secundas compefceret, sese exeret nulla, quodque *Sueones* ad suum arbitrium nihil non ordinare per omnem *Germaniam* cuperent, tum aliae infimul externae gentes hoc implicarentur bello, quae Imperium tantum non pessundaturae crederentur. Alii existimant, *Saxonem* inique tulisse, quod imperium exercitus *Suecici Bernhardo*, *Duci Vinariensi*, fuisset commissum, utpote, quem fere suspectum habuerat, quasi dignitatem *Electoraalem*, familiae quondam suae innexam, animo foueret, teste *Vicquesfortio*, in libro, de l' Election de l' Empereur 1). At *Elector Saxo* ipse, in literis suis, ad *El. Brandenburgicum*, in *Theatro* 2) *Europaeo* extantibus, innuit haud obscure, omnium indignissime se tulisse, post excessum *Regis Sueciae*, summam bellicae rei non sibi, sed *Oxenfirnae*, traditam

1) Cap. XV

2) Tomo III, p. 655.

tam fuisse. 1) *Mirum est*, inquit GROTIVS, *quae referat de aemulatu Saxonis in Suecos, ita, ut plane in mentem mihi Cornelianum illud adduxerit, Nondum uictoria, iam discordia, erat. Danus paci dat operam, uolente et Caesare, et Saxone.*

Hanc *Pacem* plurimi sequebantur Ordines Imperii Romani, eademque *Pace* familia Palatina et alii excluderentur. Eandem *Pacem Pragensem* Consiliarius Darmstadiensis, VVolfius, et D. David Doeringius, concinnasse perhibentur, pro quo labore hic ab *Caesarea Mai.* accepit aureorum aliquot millia, in ciuitate *Hamburgensi.* Arguebatur quoque *Saxonum* Theologus, *Matthias Hoesus*, decem uncialium millia ab *Caesare* accepisse, eximendis Principis sui animo scrupulis, quos alioqui facile *Pax* ista poterat generare.

Pacem hanc *Sebottendorffius*, Consiliarius *Saxonis* intimus, aliique, dissuasisse dicuntur. In primis autem tota *Suecia* contra hanc *Pacem* detonuit, editoque Scripto, minus gratum *Saxoni* animum exprobrauit, quod, cum *Gustauus Adolphus* omnia, pro conseruanda *Saxonia* atque religione puriore, ac tandem uitam quoque ipsam, impenderit, *Saxo* tamen *pacem* seorsim, exclusa prorsus *Suecia*, cum

1) Ep. CLIII, ad lac. Putean.

cum *Caesare* suo sit inire ausus. In *Gallia* uero Scriptum illud, et notum, & superiorum notitiae temporum inseruiens, prodiit, *Lutetiae Parisiorum*, anno insequente *MDCCXXXVI*, cum hac inscriptione, *Iusti Asterii Deploratio Pacis Germanicae*, siue, Tractatio de Pace *Pragensi*, tam infauste, quam inique, inita *Pragae Bohemorum*. Adiecit idem Scriptor excerpta literarum, e *Saxonia* datarum, ex quibus apparet, Transactionem illam per corruptionem fuisse impetratam. Summa *Excerptorum* haec est. Ante triduum *Hamburgi* quatuor millia *Philippicorum*, per N.N., et x millia regalium, per N., *Antuerpia Dresdam*, ad N., per cambium destinata, aere praesenti exoluta, fuisse. Hoc aurum *Hoeum*, ut communis tum temporis fama fuit, occaecasse, ut infamiam et pericula illius initae *Pacis* ne cerneret. *Carpzovius* hunc *Asterium* (sub quo nomine non *GROTIUM*, sed *Tilemannum Stellam*, esse quaerendum, recte putant alii) refutauit, licet Refutatio, satis bona, cum Dissertatione paria facere haud uideatur. Prodiit etiam alius Liber, inscriptus, *Exequiae Pacis Pragensis*, ubi, per xvii Rationes, ostenditur, nullam *Pacem* unquam funestiorum *Libertati Germaniae*, in sacris et ciuilibus, fuisse, quam hanc ipsam. Namque,

I, Pacem

I, Pacem religiosam, antehac ex Pragmatica Sanctione *Imperii*, et reciproca omnium Statuum obligatione, pendentem, fulcris suis priuata libidine duorum Principum, rem summi momenti, agi, nulla omnino de conclusis in futurum securitate praestita.

II, Restitutionem omnium Bonorum Ecclesiasticorum immediatorum, cum summo praeiudicio *Protestantium*, intra XL annos, praescribi.

III, Exercitium Religionis *Protestantium* solum ad ius territoriale restringi.

IV, Reformatae Religionis Exercitium, occultis cuniculis, e *Romano* Imperio eliminari, ut, *Protestantibus* inter se diuisis, facilius sit uictoria contra *Reformatos*, ubi tamen *Lutherani* plus non habituri sint beneficii, quam ordinis etc. Vnde multi quoque Pacem hanc improbabant, qua de re liberum Iudicium ap. *Puffendorf. Rer. Suec. Parte I.*

Ioann. quidem *Gerhardus*, pius ac celebris Theologus *Ienensis*, Pacem hanc postea defendere sategit, sed inuita *Minerua*. Et sane grauius postmodum *Saxonia* tam infelicem Pacem tulit, ultionem *Suecis*, mille per incendia et bustum totius *Saxoniae*, quaerentibus. Quanta enim agrorum uastitas, urbium miseria, familiarum dissipatio, sit consecuta, nemini later.

Bb

Post

emergebat in lucem, *Iusti Asterii Examen Comiti-
tiorum Ratisbonensium*, siue Disquisitio Politica,
de nupera Electione nouissimi Regis *Romano-
rum*. Vbi ostendere satagit, neque *Conuentum*
Electoralement *Ratisbonae* recte institutum, neque
Designationem Regis *Rom.* legitime esse celebra-
tam, sed peractam potius fuisse contra normam
iuris et aequitatis, contra mores et instituta ma-
iorum, contra Imperii leges et instituta. Qui
liber nonnullorum in se oculos conuertit, solici-
te perquirentium, quis demum *Autor* esset *Libri*.
Verum latuit sub eo nomine *Tilemannus Stella*,
quod clare patet ex *Patini* Epistola v, ubi et de
Scripto quaeritur, et ipso Scriptore.

*Pour le Sieur Stella, je ne fais ueritablement d'ou
il etoit. Mais en un certa in Panegyrique qu'il fit
au Cardinal de Richelieu l' A. c i v i c x x x i v, il s' y
nomme Tilemannus Stella, Bipontinus etc. P'ai
lui ai donne plusieurs fois diuers bons memoires.
Mais le dessein et le Style sont de lui tout seul.*

Georg. quidem *Hornius* putat, autorem scripti
HVGONEM GROTIUM esse, reclamantibus tamen
aliis, quoniam stylus toto coelo differt a stylo
GROTI, licet ex HVIVS *Epistolis* haud obscure per-
spici possit, eum cum *Asterio* amicitiam coluisse
interiorem. Eo pertinent, quae ad *Frider. Lin-
dembrogium*, A. C I V I C X X X V I I, scribit.

B b 2

Dauua-

1) Dauuasium in notitiam tuam introduxi. Nunc idem officium Stellae negare non potui, multae eruditionis uiro, aulae huius potentibus charo, quique, Regis mandato, it, ut eius, quem dixi, legati labores subleuet peritia sermonis rerumque Germanicarum, quam aliquot Scriptis ostendit. Ego, qui norim, quam tua comitas omnibus pateat, eam ut imiter, non uereor, uiros literatos, qualis hic est, interdum et literarum amantes, tibi excolendos tradere.

Idem, A. CIÖICXXXVII, indicat huius Libri Scriptorem ad Ludou. Camerar.

2) Quem uidere desiderasti librum, contra Electionem Regis Romani, eum tibi fert Scriptor ipse, Stella, in hac aula sane gratiosus, datusque a Rege D. Dauuasio ad res Germanicas adiutor. Ille, qui, se multa, tua bonitate, discere posse, sperat, publico profutura, pro magno habuit, tuam amicitiam mereri. Ego officium adiuturo parandi, quod nemini literato eram negaturus, huic eximio literato, et uiris magnis probato, lubens praestiti. Plura non addo. Nam, gnarus eorum, quae hic geruntur, ipse ea proferet.

Idem ille, Ep. DCCLXV, ad Ludou. Camerarium, indicat fata huius Scripti, et, cur Autor tum loci, tum suum, nomen mutarit.

Stellae

1) Ep. DCCLXIII, in mai. Op. Epist.

2) Ep. DCCLXIII, ad A. CIÖICXXXVII, Op. mai. Epist. p. 327.

Stellae liber prodiit quidem, sed, tanquam Hanouiae, sine ipsius nomine, uitandas ad offensas. Sed haec ipse dicet melius.

Et, in eiusdem Epistolae extremo.

Cadanensis pactionis mentionem non inutilem fecit in suo libro Stella, sed frustra aliquid in hac re a Gallis speramus, cum Pontifex iam pro electione pronuntiauerit, cuius auctoritatem qui oppugnare audeat, nemo est. Si qui sunt, quibus id facere animus, ii nihil possunt. Valde e re erit, arcana consiliorum aduersus nostros, quorum autor Arnheimius, ex ipso cognoscere.

Mortuo etiam *Ferdinando II*, Caesare, denegabant Galli *Ferdinando III* nomen Romani Regis, aut Imperatoris, ex his rationibus.

Treuirensis adhuc in custodia teneri.

Moguntinum, iam per quinquennium, *Hispanica* uictitasse pensione.

*Bauari*us ad Electoratum esse nondum fatis euictum, mouente controuersiam *Palatino*.

Coloniensem esse cum obnoxium fratri *Bauaro*, tum *Hispanica* uinctum pensione.

Legatos *Saxonis* et *Brandenb*, a mandatis discessisse.

Multa *Ratisbonae*, in ipsa Electione, acta insolenter, *Hispanosque* ibi dominatos esse.

B b 3

Galli

1) pag. 327, Op. mai. Epistol.

Galli quoque Pontificem, *ostē Pufendorfio*, sollicitabant, ut ipse quoque litem *Ferdinando* moueret, sed spe frustrati sunt. Apud *Sueciae* Rectores idem postulabat *Rorteus*, Baro, *Galliae* Regis nomine, qui uero suam facere controuersiam hanc nolebant, ne uia rebus transigendis obstrueretur, praesertim, cum Electores iam omnes a partibus starent *Ferdinandi*. Scriptum hoc refutare deinde aggressus est *Petrus Ostermannus*, IC. et Consil. Imp. aulicus, *ῥωμαίων βασιλικῶν ἑφάρα*, i. e. *Corona throni regalis*, sed frigide nimis.

In Conuentu *VVarmatiensi Oxenstirna* quaerebat, cum, a clade *Nordlingensi*, Ordines Foederati maximam partem sint distracti, ceteri uero quantumuis foedere nondum penitus rupto, publicae rei cura parum teneantur, ut, nisi res aliter ordinentur, foedus per se sit expiraturum, quid Ordinibus in posterum fieri uideatur? Si foederis continuatio placeat, censendum esse, de instaurandis copiis, de stipendiis, de com meatu instructuque militari, de tormentis, de foedere praeterea *Gallico*, quid, intuitu singularium *Saxonis* cum *Caesare* conditionum, debeat obseruari? Quid *Neoburgico*, ad neutram partem inclinanti, quid Regi *Daniarum*, ad literas de mediatione, reponendum? Ad Foederis continua-

tio-

tionem, Ordinibus, qui aderant, uoluntatis erat satis, facultatis parum, de pecunia uel maxime silentium, de com meatu tamen aliisque rebus, ad bellum necessariis, aliquid spei ostendebatur. De conditionibus Foederis, cum Rege *Galliarum* ineundi, dubia Ordines non nulla mouebant, ad quae Ministri *Gallici* uerbis utcunque faciebant satis, uerum, ut mutatio quaedam, aut explicatio, Foederi subiungeretur, permittere renuebant. Quae tametsi essent utique duriora, Elector tamen *Palatinus*, Administrator item *Bipontinus*, *Virtembergicus*, *Hassus*, *Badensis*, cum quibusdam Comitibus, induci se, ferebant, ut ista Foederis momenta, sine ulla exceptione, comprobarent. De Regni *Sueonum* emolumentis, ad singulare cum *Oxenstirna* colloquium, rem differebant. Verum, *Gallicis* Legatis hoc Foedus *Oxenstirnae* subscribendum offerentibus, respuit Foederis condiciones *Oxenstirna*, obtinens, eas passim obscuritate laborare et ambiguitate, non nulla ne penes Foederatos quidem esse, praestare, in his illud, de singularibus *El. Saxoniae* tractatibus impediendis, Foederis item, *Gallos* inter et *Sueonas*, robur uideri fractum. Quod quidem ipsum ne *Gallorum* mentes auerteret, *Oxenstirna* HVGONEM GROTIUM, prout ante do-

cuius, ad Regem *Galliae* mittit LEGATVM, rationes repudiatae subscriptionis expositurum.

AC GROTIUS quidem uehemens primum disputatio, apud Regem Regisque amicos, excipienda erat, quippe qui in pactis conuentis cum *Loeffero* modis omnibus persistere malebant, tanquam sine ulla exceptione initis, una mirati, acta ei, qui tanti mandata momenti accepisset, dubia uideri. Contra ea, GROTIUS docebat, conuenta ista, nisi rata haberentur ab iis, ad quos id negotii pertinebat, haud ualere, consuetudinem quoque et ius reclamare, si ab legatis tanto rigore conueniretur, in rebus maxime improuisis, superiores quoque indissolubili quodam uinculo constringi. Hanc talem necessitatem nullis Mandatis, licet copioso uerborum apparatu instructis, contineri. Cardinalis *Richelius* GROTIUS quasdam obiiciebat difficultates, quoniam literas Consilii Status *Sueciae* HIC exhibere haud poterat, neque Mandatum generale Dominorum *Plenipotentiariorum* tam late patebat, alium praesentationis, quam uocant, dignitate ornare. Sed Cancellarius *Oxenstirna*, qui iter in *Sueciam* aggressurus erat, per *Argentoratum* et *Lotharingiam*, Regem ipse adit *Compendii*, exceptus habitusque perquam splendide. Magna totius Aulæ in *tanti nominis Legatum* erat comitas,

tas,

tas, ex more *Gallico*, ut animos ad sua commoda trahant. Ostendebat uero *Cardinali* idem Mandatum, quod ipsum ad negotia *Gallica* idoneum redderet, GROTIVM quoque habilem utique reddere ad agendum. Neque uero detrectare *Cardinalis* poterat, ut Cancellarius Regni, *Oxenstirna*, perseveraret in proposito, GROTIVM, ut LEGATVM ORDINARIVM, *Parisiis* relinquendi, quam stationem ferme decem annos administravit, neque unquam eo perduci potuit *Oxenstirna*, ut GROTIVM, sollicitante *Richelio*, reuocaret. *Oxenstirna* linguae *Gallicae* non fatis erat peritus, ideo GROTIVS, LEGATVS *Sueciae* ORDINARIVS, eius ut esset interpres, necesse erat, cum *Cardinali* autem, toto tempore, *Latine* colloquebatur, et consensum offerebat de renouatione Foederis, quia *Cardinalis Richelius*, *Gallicorum* auctor consiliorum, de Pace *Pragensi* certior factus, periculosum esse, iudicabat, *Austriacam* in *Germania* potentiam, *Suecis* solis, cum duobus Principibus semiexulibus, minime suffecturis, denuo conualescere, quippe quae deinceps oppugnatu haud facilis foret, nisi *Gallia* et consilia, et arma, rebus *Suecicis* et *Germaniae* principibus afflictis, iungeret. Itum ergo in nouum quoddam foedus, cuius capita haec erant.

Cum Austriis pax, aut induciae, ne fiant, nisi,

Bb 5

cum

cum utriusque Regni, Gallici et Suecici, consensu, locus aliquis munitus hosti restituitur. Uterque etiam Foederatis Ordinibus auxilium ferat.

De pecuniis, a *Gallia* subministrandis, in aliud tempus consultatio differebatur. *Oxenstirnam* digredientem annulo, Rex admodum pretioso, nec minoris pretii gemmis, donabat, licet idem *Cancellarius*, quo minus Regis sui emolumentis invidia obesset ministri, negotium *Gallicum* uel *Holmiam*, uel *Hamburgum*, perducere niteretur, quo minor *Sueciae* LEGATO *Richelium* adeundi necessitas imponeretur.

At, excitando *Galliae* Regi ad causam communem strenue amplectendam, literas Rectores *Sueciae* dabant, quas dum tradit LEGATVS, HVGO GROTIVS, oratione copiosa, rem altius repetens, commemorat, quam intrepidum se gesserit *Oxenstirna*, cum e *Gallia* in *Germaniam* peruenisset, quanquam non desertus modo a *Germanis* Principibus, sed etiam oppugnatus, ac potuisse tunc quoque illis in locis, in quibus bellum erat, sustentari, si ex alia parte hostibus negotium factum fuisset. Ista * a Rege, magna cum attentione audita, uehementer probabantur, et, ita facturum se, promittebat.

Hinc arma *Caesar* maxime contra *Galliam* parabat.

* *Plura, de hac longa GROTII oratione, proferunt scriptores Suecici.*

parabat. Mox etiam euulgarum est Scriptum,
de Iustitia armorum Caes. contra Gallum,

Quod Rex *Galliae*, contra nuperam belli *Man-
 tuani* pacificationem, *Ratisbonae* initam, cum
 hostibus *Caesaris* et Imperii colluderet.

Quod *Sueciae* Reginam et Duces illius armis,
 pecunia, militibus et commeatu, iuaret.

Quod urbes Imperii uel inuaderet ipse, uel,
 ab hostibus auro ademptas, suis praesidiis con-
 firmaret, magno libertatis Imperii praëiudicio,
 cui semper haec externorum Regum et Princi-
 pum molimina fuerint suspecta.

Etsi autem *Galli* arma contra *Caesarem*, in *Ger-
 mania* superiore, ut iam dictum, ferre iam insti-
 tuerant, nihilo tamen secius, quod potissimas ui-
 res suas contra *Hispanos*, in *Belgium* atque *Ita-
 liam*, direxerant, remissius, quam res ipsa requi-
 rebat, bellum *Germanicum* administrabant. Ac
Caesareis quidem, frustra licet, *Galliam* inuadere
 tentantibus, tempus relictum fuerat, omnes
Rbeni ripas, excepta *Argentoratensium* ora, occu-
 pandi, *Gallosque* ingressu in *Germaniam* prohi-
 bendi. Immo, postea quoque, tentata per *Pi-
 cardiam* inuasionem, *Hispani* *Caesareos*, ad defen-
 denda sua, reuocabant. Duci etiam *Bernbar-
 do* mediocres interim copias opponere cogita-
 uerant

uerant *Caesarei*, quoniam, haud uno in loco, *Sueonas* omni ui represserant, uel certe, ad oram maritimam, in angustias redegerant. Neque uero *Galli*, indictum hoc intuendo bellum, bona fide erga *Sueones* utebantur, non paucis exoptantibus, ut *Sueones* succumberent *Gallis*. Cum igitur LEGATVS *Sueonum*, GROTIUS, minime ad eam rem procliuis crederetur, modis haud unis *Galli* hunc remouere nitebantur, incitato etiam *Venetorum* Legato, ut de loco honoratiore litem GROTIUS intentaret, obtendendo, non ab *Regina*, uerum ab *Oxenstirna* solum, literas eum fiducia-rias accepisse, qui tamen ante, hac re nihil impedi-ente, capite operto, uerba coram *Gallo* fecerat. Contra ea, *Pontifex* haud segniter *Gallis* consilia obtrudebat pacis, praecipuo arcanorum arbitro, Patre *Iosepho*, frigidam suffundente, cui purpura sacra, loco praemii, propter pessundatas ubiuis, sub imagine foederum, res *Protestantium*, decreta fuit. Quoniam autem *Gallorum* intererat uel maxime, siue pacem, siue bellum, cum *Austria* domo *Sueones* mallent, *Austrios* distineri *Sueo-num* armis, ideo, pacem cum *Saxonia* impedire, ope summa conabantur. Neque uero non efficiebant, ut *Oxenstirna*, cum *Chaumontio*, *Gallo-rum* Legato, *Vismariae*, rationes foederis, inter se pangendi, sibi suscipiendas, putaret. Lites uero,

uero, tunc natae, remoram non nullam attulerunt. Cupiebat enim *Oxenstirna*, ut *Caesarem Gallus*, *Caesarisque* affeclas, pro hostibus haberet, et, una cum *Sueonibus*, aperte contra eos castra haberet. *Chaumontius* huic rei consensum in hoc praebere nolebat, nisi acceptis prius mandatis. De donationibus etiam, quas *Rex Gustauus* et *Oxenstirna*, nomine Reginae, fecerant, minus conuenire inter eos uidebatur. Instabat *Gallus*, ut ad certum militum numerum obligarent sese *Sueones*, his ipsis urgentibus idem. Postremo ad certum tempus pactionem, eamque spatii quadrimestris, inierunt inter sese, qua sanxerunt, uti pars utraque bellando interea contra *Austrios* modis omnibus perseueraret, donec uerum nec simulatum, utraque inter regna, foedus ineatur. Itaque tunc, *Gallum* inter et *Ducem Vinariae*, res est confecta, ita, ut *Gallus* quadragies centena librarum millia quotannis, perdurante bello, ea quidem lege, se collaturum, polliceretur, ut suas *Vinariensis* copias, ad millia equitum *Germanorum* sex, xii peditum, adaugeret, cunctasque, his alendis, suppeditaret impensas, rei quoque tormentariae sufficientem compararet apparatus. Deinde, ne cum *Caesare*, sine Regis uoluntate, quicquam perageret, *Rege* pariter pollicito, Pacem sese nullam initurum, qua

qua *Dux*, cum iis, quos circa se haberet, excluderetur. Arcanis quoque pactionis capitibus cautum, uti *Dux* copias ducat, uoluntate iussuque Regis, neque aduersus hostem ullum ire grauetur. Singulari *Ducis* stipendio promissa sunt librarum XL millia, et, post pacem initam, librarum CL millia, singulis, per omnem eius uitam, annis, ei pendenda. Donatus eidem est *Landgrauia tus Alsatiae*, cum *Praefectura Hagenoensi*, recognoscendus a Gallo, cum iuribus iis omnibus, quae ad domum pertinuerunt *Austriam*, sic tamen, ne Pontificii ritus et sacra bona ullo modo laederentur. *Gallus* quoque operam daturus erat, ut, per propositiones pacis, *Alsatia*, una cum omnibus, quae dono dedissent *Sueones*, maneat sub iure *Ducis*, aut certe fundo quodam, pretii non minoris, *Duci* satisfieret ab *Rege*. At enim, nullius momenti ista fuit conuentio, cum, praeter sex mensium pensionem, nihil quicquam daretur. Conquesti igitur milites *Ducis*, sese, dum instar propugnaculi sint *Gallis*, ad discrimina primos, extremos ad stipendia, haberi, signa relinquerebant, uix ut pars dimidia superesse uideretur. Ne tamen omnes dilaberentur copiae, *Lutetiam Parisiorum Dux* ipse petere instituit, coram Rege *Richelioque* rem suam commendaturus. Operto, *Rex* capite, *Dux* aperto, consuetudini

ni

ni *Gallicae* gentis hoc esse datum, interpretatus est. Verum, alia nouaque conuentione cum *Gallo* facta, magno cum auri argentique pondere, nec sine muneribus amplissimis, reuersus in *Alsatiam*, *Tabernas Alsaticas* in extremum perductas casum, ad deditiōem cogit, quo eodem loco *digitum indicem*, in urbjs obsidione uulneratum, refecare post coactus fuerat, in *Guil. Ernesti*, *Vinar.* hoc tempore *Ducis*, conclaui hodieque conspiciendum.

Breui post, *Lotharingiae* Dux, cui *Caesareorum* se copiae *Burgundionumque*, sub *Mercio*, adiunxerant, prope *Crysam*, proelio succumbit, amissis e numero suorum octingentis, captisque amplius mille ducentis, in quibus Comes *Reuxius*, tribunus, tres item subtribuni, praefecti turmarum tredecim, aliique ductores non pauci, uexilla praeterea sexdecim, cum impedimentis uniuersis. Ceteri ex fuga sese *Vesontionem* receperunt.

Dux interim, non sine labore multo, impedimenta atque machinas bellicas, *Haileriumque*, una cum *Gallis*, *Rhenum* transire recusantibus, transportauerat, ponte nauali extructo, ad quem pontem sternendum *Argentoratenses* tum nauigia, tum alia, quaecunque essent usui, suppeditabant.

tabant. Exinde, plus semel, *VVertanum* repente inuadere, ad pugnamue inducere, periclitabatur, et, coactis undecunque exercitibus, ualidior in dies, re frumentaria quoque *Offenburgi* coaceruata, hoc moliebatur, uti *Ducem* ad flumen *Rhenum* subsistere cogeret, lassatumque, et inopia confectum, trans *Rhenum* ageret. Neque uero, uim ut in perrumpendo adhiberet, lue decrescens quotidie exercitus, maiorque numerus equorum extinctus, impediabant. Quae mala ne animaduernerent aduersarii, nouae, quae singulis diebus accersebantur, accessiones faciebant. E *Gallia* quidem ut idonea quaedam supplementa nancisceretur, tum *Dux* ipse, tum, nomine *Sueonum*, GROTIVS, UT LEGATVS, continenter urgebant, quod, omnibus modis, in *Pomerania* instans hostis, inuasionem in *Germaniam* superiorem facta, distinendus mature erat. Atque his quidem large *Rex* pollicebatur, indicatis quoque legionibus, magno istuc numero mittendis. Verum, neque ullae accedebant copiae, exceptis paucis tironum centuriis, et, quas *Hailerius* adduxerat copias, hae, ab *Rheno* longius deduci, nolebant, etiam ipsae ad quatuor prope centurias redactae, *Hailerio* dimissionem non solum flagitantibus dante, uerum sponte quoque sua offerente. Ideo *Dux* etiam praedicabat,

sen-

fentire sese, a *Gallis* nihil aliud agi, quam, ut ipse perdat, quo modo *Dux Robanaeus* ab ipsis perditus fuerit in *Rhaetis*. Annisurum sese tamen, ut, si interire cogatur, intereat honeste. Ea sane *Ponica*, *Ducis* minister, *Lutetiae Parisiorum* aperte, non tamen quasi iussu *Ducis*, enuntiabat, licet *Galli* etiam hunc, duodeviginti librarum millibus datis, eo deduxerant, ut dominum suum pro libidine sua, huc illuc flecteret. Re quidem ipsa pertimescebant *Galli*, ne *Dux Vindobonensis*, pede trans *Rhenum* fixo, frenum morderet, dictoque audiens esse desisteret deinceps.

Non multo ante commissi inter sese erant *Britannorum* et *Sueonum* LEGATUS, H. GROTIUS, inquam, cum *Leicestrensi* Comite, quo tempore Legatus, a *Batauis* missus, pompa solenni, *Lutetiam Parisiorum*, ingrediebatur. Huic *Batauorum* Legato suum GROTIUS carperum miserat obviam, idemque fecerat *Leicestrensis*, nullo domesticorum suorum relicto, missis a GROTIUS paucis tantum quibusdam. Locum priores occupauerant *Sueones*, eumque obtinuerant per aliquod tempus. Coorta deinceps utrinque lite, ferroque stricto, *Forcaeus*, *Marescallus*, ad introducendum in urbem Legatum ab Rege *Galliae* missus, rixam dirimere coepit. *Sueonibus*, iniustae se rei patrare nihil, af-

Cc

seue-

feuerantibus, Marefcallus reponebat, *Henrico* uiuente, constitutum ita fuiffe, ut *Britanni Sueonas* anteirent. At *Sueones*, fcire fe fe, negabant, num, per id tempus, e *Septentrione* fuo in *Gallias* penetrauerit ullus Legatus unquam, neque *Gallorum* officere fibi poffe decretum, cum praefertim ipfa regni fui antiquitate quam iuftiffime defendantur. At, cum, haudquaquam pari *Marte* difceffuros fe fe, *Sueones* animaduenterent, fi res ad uim perduceretur, Marefcalli Regii conditiones, falua tamen iuris fui ratione, tandem admittunt *Sueones*, ita, ut carpentum utrumque aequali pompae genere deduceretur. Conquerenti poftea apud *GROTIUM Leicestrenfi* Comiti, quod dignior fibi locus fit denegatus, cum *Daniarum* tamen ac *Noruagiae*, Regni pariter antiqui, Rex *Britannis*, ea in re, haud grauatim cedere folet, refpondit *GROTIUS*, Quem ad modum, aut, quam ob rem caufamque, in eo genere ita fe gerant aliae gentes, exploratum fibi fati haud effe, neque, fi res uel maxime fic fe haberet, ea ratione ius *Sueonum* uiolari. Nihilo infuper magis obftare *Sueonibus*, quod paulo ferius *Chriftianorum* religionis difciplinam admiferint, cum *Gentes* quoque non *Chriftianae*, ipfique *Turcae*, non minus longe lateque, nec impari iure, quam antiquiffimi *Chriftianorum* Reges, dominantur.

In

In tabulis sane alteris foederum, cum *Galliae* Regno initorum, nomen *Sueonum* priore utique conspici loco, cum quidem antiquitus iam obtinuerit, *Gallis* ut *Britanni* locum semper digniorem concesserint; licet superioribus demum proximis annis litem ea de re excitauerint *Britanni*. Ac profecto, quae paulo post in conspectum producebatur Formula foederis, *Gallos* inter ac *Britannos* icti, *Galliarum* Regis nomen, in utroque tabularum exemplari, loco priore conspiciendum praebebat. Cum *Britannis* tamen, in hac eadem lite, *Gallos* facere, tum perhibebatur, publicarum quoque relationum, singulis hebdomadis dispergi solitarum, conditor, qui, sine consilio concessuque *Potentiorum*, chartis suis temere nihil consueuerat inferere, *Britannos Sueonibus* anteposuerat, non sine suspitione studii partium, subiungens, litem hanc iam esse diremptam, quam quidem bonus iste narrator, uel omnem omnino praetermittere silentio potuisset, nisi aliorum ei iussa hic fuissent exequenda. Vtramque igitur rem in istis relationibus corrigendam esse, monebat GROTIVS, uerum nihil promouebat. Illud etiam disceptatum inter *Sueonas* erat, singulari ne capite praecauendum esset, ut Legati *Sueonum* eodem, quo Regum aliorum Legati, loco numeroque ducerentur,

rentur, cum praesertim GROTIVS *Lutetiae Parisiorum* plus semel indigne nimis habitus esset. Verum, penitius omnia cum perpenderentur, optimum uidebatur esse, haec in praesentia dissimulare, ne priscam Regni *Suecici* dignitatem magis dubiam reddidisse, quam confirmasse, uideri possent. Ad euitandas tamen eiusmodi uellicationes, censebatur, reuocandum ex aula *Gallorum* esse GROTIVM, surrogato in eius locum alio, qui sola *Residentis*, ut uocant, dignitate gauderet. Ac iam pridem male *Sueonas* habebat, GROTIVM, donec LEGATVS esset *Sueciae*, scripta emittere in lucem, quae tum *Pontifici R.*, tum affectis eius, fauere haud parum uiderentur, quam rem *Protestantium* plerique interpretabantur sinistre, confirmante licet GROTIO, *haec omnia se facere amore ductum pacis.*

Interim *Bernhardus* castellum *Rheinfeldam* obsidione cinxit. Initio quidem, cum *Duces Caesarei* sese coniungerent, *Dux* hic loci satis percellabatur, sed, ubi, finita liberatione, *Sauellius* in hac regione commorari coepit, non obstante, quod *VVerthius* fideliter suadebat, ut redire festinarent, *Dux* audax inibat consilium, *Caesareos* ex improviso opprimendi, reportabatque uictoriam iustam, in qua omnes quatuor capiebantur *Duces*. Finita uictoria, *Dux*, sine mora, obsidio-

fidionem *Rheinfeldae* aggrediebatur denuo, quod castrum *Dux*, cum reliquis urbibus Syluestribus, *Friburgum* item in *Brisgouia*, capiebat. Post haec premebat *Brisacum*, et fame expugnare tentabat, in qua urbe inopia summa erat frumenti, quoniam urbis Praefectus, *Caesareis* copiis ibi commorantibus, maximam eius partem relinquere fuerat a *Duce* iussus, aut, quod *Reinacherus* paulo ante, quam obsideretur, frumentum uetus, incitante auara sua coniuge, uendiderat, spe nouum coemendi, cuius facultas mox ei interclusa fuerat. Idemque uetusti frumenti genus, maiori ex parte, ad *Ducem Vimarium* semperat perlatum, quippe qui milites suos, ad illud frumentum eo largius tutiusque coemendum, clam, et rustico indutos uestitu, emiserat. Eam uero culpam *Reinacherus* postea, singulari quadam obstinatione, uelut expiare studuit et compensare. *Caesarei*, urbem hanc tam eximiam in periculo esse, animaduertentes, duce *Goezio*, opem ei ferre cogitabant, uerum, ad pagum *Vveidemeierium*, non sine ignominia, reiciebantur, cumque rursus subsidio ueniret *Lotharingus*, haud procul a *Thanna*, turpiter, nec sine iactura, profligabatur. Itaque urbs, diuturniorem famem * sustinere non ualens, certis quibusdam

Cc 3

con-

* De qua fame uid. Meriani *Topographia Alsatiae*, p. 6.

conditionibus, dedere sese ad extremum est coacta.

Ac iam peropportunum tempus sese offerre uidebatur *Protestantium*, in superiore *Germania*, res subleuandi, si firmas *Galli* auxiliares copias Duci *Vimariensi* mature submittere uoluissent, quod ipsum tamen et Gubernatores *Sueonum*, apud Regis *Galliae* ministrum, *Holmiae*, et GROTIVS noster, *Lutetiae Parisiorum*, impense flagitabant. At enim, tarde nimis et languide res haec omnis agebatur a *Gallis*, ut intelligi facile posset, *Gallos* optare quidem, molestias *Austriis* creari, res tamen *Protestantium* ita crescere, nolle, uti suis sese uiribus possent sustinere. Gubernatores uero *Sueonum*, e signis haud unis perspiciabant, *Gallum* ab Caesare haud ita esse alienum, prout *Gallici* quidem ministri prae se ferebant. Is, diu, ab obitu *Ferdinandi II*, nemine opinante, uestimenta induerat lugubria, legatisque interdixerat, alio, quam hoc, uestitus genere ad se adire. At *Regem* interea GROTIVS accedere intermittebat, qui de excessu *Imperatoris* haec habet,* *Imperatoris necem a ueneno, quidam, profectam, putant, quod dederint ei VVallensteinianae moris propinqui uindictes.*

Suc-

* *Epist. oper. mai. Ep. DCCXXIII, ad Axel. Oxenstirn.*

Succellus haud felicior erat Transactionibus illis, reparandae communis causa Pacis *Coloniae Vbiorum* susceptis, quem in locum haud quenquam e suis delegare in animo *Sueones* habebant. Non solum enim urbs haec omnis inimica in *Sueonas* mente animoque erat, uerum Pontificii quoque legati suorum expertes sacrorum ne aspectu quidem ullo dignari solebant, ita, ut, *Pontificius* quidam, *Veruinum* quondam, ad Pacem, *Gallos* inter et *Hispanos*, conciliandam, delegatus, abitum minaretur, nisi aditu prohiberentur *Britanni*. Verebantur etiam, ne non effugi posset altercatio, de Legatorum utrinque praerogatiua honoris, animos, dubio procul, exacerbatura. *Gallum* quidem arrogare sibi locum, ab *Romano* Imperatore secundum, uerum, in *Concilio*, ad Ecclesiam spectantibus, illud unum est obseruatum, ut, quo maturius Regnum quodque *Romanae* sese Religioni associasset, eo digniorem occuparet locum. In rebus uero ciuilibus rem longe aliter se habere. Immo, ab Archiepiscopo *Vpsaliensi*, locum primum Regno *Sueonum*, antiquitatis ergo, relinquendum esse, iam olim, in *Basileensi* quodam *Concilio* erat disceptatum. Quod si, ante omnia, in diiudicanda Regnorum dignitate, uel antiquitas cuiusque, uel finium amplitudo, spectanda sit, his ipsis *Sue-*

ciam facile Regnis aliis praestare. Si quis obiciat, iam praeoccupatum esse hoc ius ab Rege *Gallorum*, id uero, si uel maxime ita se haberet, longius tamen latiusque extendi haud posse, quam in illos, qui iam cesserint hoc iure. *Sueonibus*, ab longo tempore, extra *Septentrionem* suum, nihil fuisse negotii, intra orbem uero suum eos haud cuiquam cessisse. Postea uero, quam longius latiusque uirtutis suae dotes exeruissent, in foederibus ineundis, ceterisque rebus constituendis, cum Regibus *Gallicis* paria fecisse. Nichilo tamen magis *Auaugurius*, in *urbe Sueonum regia*, flagitare desistebat, uti *Coloniam* legationes destinarentur. *Pontificem R.* controuersus, nisi *Pontificiis*, sese immiscere nequaquam consueuisse. *Protestantium* res cum aliis, tum *Venetis* in primis, curae cordique fore. *Gallum* suos forsan legatos *Holmiam* similiter antemissurum, prius tamen, quam *Sueones* accederent, gerendum haud quicquam esse. Quare, confestim legatos in *Batauiam* ire, iuberent, uti, literis commeatus ab Legato *Veneto* muniti, *Coloniam Vbiorum* recta petere queant. At enim, haec talia *Sueonum* Gubernatoribus parum placebant, cum praesertim ne *Veneti* quidem res *Sueonum* curare uiderentur, quippe qui eo loco numeroque apud *Venetos* non erant, quo *Hispaniarum*,

Gal-

Galliarum, Britanniarumue, Reges, qui, rebus quoque Gallorum in Italia inclinatis, Hispaniae Regi operam nauare annitebantur, inualefcente hac apud Venetos, iam inde a temporibus antiquis, consuetudine, pro flatu uenti dirigere uela. Verum, neque a Venetis Sueonum Reginae oblata erat ulla mediatio, neque ceterorum ullus Regum, de Conuentu illo, cum hac Regina, transegerat quicquam, exceptis Galliae Ministris, cum necesse tamen omnino esset, a Mediatoribus operam studiumque offerri mature, Sueonumque Reginae pariter, atque aduersariis, instituti rationes explicari, partis utriusque sententias audiri, supra rerum agendarum initiis, communi utrinque suffragio, ordinari, neutriusque partis uel honorem negligi, uel securitatem. Atque has quidem res cunctas Sueonum Gubernatores declarant Auangurio, ob easdemque ab nemine in uitio sibi temere positum iri, docent, si paulo cautius ad hunc ignem accedant. Si iusto tamen more modoque res haec instituat, morae in se nihil fore. Veneti, non ita multo post, missis ad Sueonum Reginam literis, conciliandae sese Paci nequaquam uelle deesse, confirmabant. At, uel eo nomine, parum arridebant hae literae, quod non Potentissimae, uerum solo Serenissimae, nomine Reginam compellassent. Insequenti tamen

tamen tempore, *Venetorum Legatus, Lutetiae Parisiorum*, coram H. GROTIUS, *Sueonum* LEGATO, rem istam ita conabatur purgare, Nequaquam hoc fecisse *Venetos*, quasi minoris, quam decet, momenti *Sueciae* Regnum ducerent, uerum consuetudine sua, iam antiquitus recepta, neque uel *Galliarum* Regem alio, quam *Serenissimi* et *Christianissimi*, uel Regem *Hispaniarum* alio, quem *Serenissimi* et *Catholici*, nomine in literis appellari. Regerebat GROTIUS, haud quicquam sese *Venetorum* Reipublicae uelle praescribere, illud tamen constare, *Sueonum* Reges ab Regibus et *Gallorum*, et *Britannorum*, *Serenissimorum* nomine ac *Potentissimorum* compellatos nunquam non fuisse, esseque iniquum, ab ullo Principum eos, aut ab ulla Republica, nomine alio compellari. Pari ratione, Reges memoratos nomen fortasse *Christianissimi*, nomenque *Catholici*, haud minoris facere, quam *Potentissimi* nomen Reges *Gotthorum*. Minime uero latebat, quem ad modum istud erroris genus ab Republ. *Veneta* commissum esset. *Pontificis* enim *Romani* aula Reges hereditarios electis anteponere consuevit, *Serenissimi* tantum nomen tribuens electis, hereditarios autem appellatione in simul *Potentissimi* ornans, quam consuetudinem, cum Imperatore, imitantur *Veneti*, quippe

quippe quibus de Regni *Gotthorum*, sub *Gustavo Adolpho*, commutatione haud multum innotuisse, credibile est. Quodcunque igitur hac in re accidisset, illud omne a *Pontifice R.* dimanasse putabatur, cum praesertim *Resp. Veneta* in *Austriam* gentem societatemque propensa esset *Polonorum*, ab *Sueonibus* haud quicquam uel boni sperans, uel metuens mali. Legatus quoque *Venetorum* GROTIUS nostro, *Lusetae Parisiorum*, honorem debitum deferre grauatus erat, multoque apertius, anno proxime insequenti, Legatus alter, impulsu, haud dubie, tum aulae *Pontificis R.*, tum aliquot *Gallorum*, *Sueonibus* parum aequorum. Causa haec interferebatur, GROTIUM ab *Oxenstirna* solo, non ab ipsa *Sueonum* Regina, fiduciariis esse literis stipatum. Alter tamen iste Legatus, paulo post, misso ad GROTIUM certo homine, de offensa facere satis annitebatur, quicquid admissum esset, non dolo ulli malo, uerum errori, ex re minus pensata orto, ascribendum esse, confirmans.

Ex iis, quae *Coloniae ad Rhenum*, hoc anno, in causa Pacis peragebantur, addam non nulla. Indicauerat *Galliarum* Rex *Ginetta*, Purpurato, *Pontificis R.* Nuntio, legationem sese *Coloniam* destinaturum, nisi Rex *Pannoniae* cunctis, foedere cum ipso coniunctis, literas salui conductus
im-

impertiret, in primisque Principibus *Germanis*, item, nisi *Belgis* eadem in re gratificaretur Rex *Hispaniarum*, ab quo nihil tale adhuc potuerat extorqueri. Ad extremum Imperator, continentibus *Ginetti* precibus permotus, suis sese Legatis *Coloniae* praecipere uelle, pollicebatur, uti Principes quoque *Germani* literas accipiant salui conductus, conditione tamen haud alia, quam, ut *Germanorum* Delegati nihil, nisi per *Gallicos* Legatos, expedirent. Quare in spem ueniebat *Ginettus*, fore, uti prospere negotium hoc omne succederet, quoniam Rex esset pollicitus, si eius, quod dixi, generis literae sociis suis impertirentur, sese pariter et huiusmodi literas, pro Legatis Imperatoris, et *Coloniae* Legatos, transmittere uelle.

Post neque ita multo, H. GROTIUS, *Lutotiae Parisiorum*, iussu *Sueonum* Reginae, ut maturaerentur Transactiones, urgenti, Rex indicabat, litteras sese, quam *Ferdinando*, de titulo Imperatoris, mouere coepisset, sopitum, si is, pro Regni sociis et amicis, literas salui conductus impertiri non detrectaret. Postulante autem GROTIUS, annitendum esse, ut ipsis, eorumque Delegatis, cum *Ferdinandi* Legatis, se interprete, liceret colloqui, regerebatur, in ea re operam adhuc frustra esse impensam, sique haec crambe recoquatur,

quatur, fore, ut intempestivis materies moris suppeditetur. In quo responso GROTIVS quoque ad extremum acquiescebat, eo facilius, quoniam rem, quam Imperator flagitabat, et in qua Rex Galliae haud abnuerat, Reginae fraudi non fore, sentiebat, credens, cum eius dignitate potius coniunctum iri, si res sociorum per Reginae Legatos transigerentur. Missae tandem sunt ab Imperatore *Coloniam* literae salvi conductus, pro Legatis *Gallicis*, proque sociis, eodem, quo *Sueonum*, genere formulae, quarum exemplum, cum *Hamburgi*, mittente *Ginnetto*, acciperet *Avauxius*, suae, quam ipse concinnauerat, formulae tantum non praeferebat, haud quicquam desiderans in ea, exceptis uocibus his duabus, *Nondum Reconciliatos*. Contra ea, formula pro *Belgis* missa, utramque paginam facere haud uidebatur. Quamvis enim *Hispani* nomine *rebellium*, quo abstinebant inuiti, *Belgas* non compellabant, *Belgis* id nomen spernentibus, *liberi* tamen *Populi* nomen expetentibus denegabant, solum commune istud *Regis Hisp. Foederatorum* nomen ipsis largientes. Verum, pactione induciarum, alio formulae genere Legatis eorum erat prouisum, flagitarique iam ab iis haud posse uidebatur, ut alia ipsis formula et ab illa discrepans obtruderetur. Recusata igitur hac formula, commone-

batur,

batur, priorem illam, quae sub tractandarum tempus induciarum fuerat perscripta, in praesentia formulam esse repetendam.

Ad Inducias quod attinet, anno isto, agitantur non multa. Harum principio mentionem cum iniecisset *Pontifex R.*, iubente mox *Sueonum* Regina, de eisdem illis, H. GROTIUS, *Lu-
tetiae Parisiorum*, cum *Chauignio* est collocutus. Ac *Chauignius* quidem, mirari sese, dictitabat, *Sueonas* ea sibi spe blandiri non dubitasse, totidem suppetias *Galliae* Regem ipsis, per Induciarum tempus laturum esse, quot quidem ad bellum gerendum is pollicitus fuisset, quandoquidem Induciae ad tempus haud breue sint faciendae. Inter alia, existimabat *Chauignius*, constitui utrinque numerum posse copiarum, quibus ab utraque parte limites sint muniendi. At GROTIUS censebat, *Sueonibus* hoc perinde esse periculosum, ac *Belgis*, qui necesse duxerint, per Inducias suas cauere, ne sibi non liceret, quantumcumque uellent, militum numerum, ad limites firmandos, reseruare, eandemque intentionem ab Rege *Gallorum*, *Henrico IV.*, tantundem ipsis suppetiarum, durantibus Induciis, quantum belli tempore, sine ulla detractioe, suppeditatum fuisse. Reponente *Chauignio*, Inducias illas hoc futuras esse certiores, quoniam
haud

haud uni has ineuntes plus uirium essent habitu-
 ri, quam, ut ab hoste possint disturbari, subiicie-
 bat GROTIVS, Loca, *Sueonibus* retinenda, tam
 procul ab ipsorum Sociis esse remota, ut in *Sueo-*
num potius, quam illorum, ope horum salus lo-
 corum sit sita. Postremo, uncialium millia du-
 centa, quotannis ab Rege submittenda, offerebat,
 immensos eius passim iactans sumptus, longius
 quoque, ut putabatur, progressurus, nisi *Petrus*
 quidam *Smalzius*, * per quem sua GROTIVS
 mandata ab Regina *Sueonum* acceperat, intem-
 pestiuo quodam et inani aduersus GROTIVM
 genere aemulandi, Ministris *Galliae* spem prae-
 buisset, confore, uti *Sueonum* Regina suorum
 aliquid postulatorum remittat, resque adeo, quas
 in mandatis ab Regina GROTIVS habebat, turpi-
 ter enuntiaffet. Hinc *Auauxio* nominatim
 praecipiebatur, ut istam de Induciis transactio-
 nem, una cum *Saluio*, in urbe *Hamburgensi*, ten-
 taret, uncialium tamen haud plura, quam ducen-
 ta, millia, in singulos annos, polliceretur. Eum
 pecuniae numerum respicientibus *Suecū*, irritum
 uidebatur, Inducias moliri, maxime, cum initia
 iam se exererent Pacis ipsius, feliciores, quam
 istae

* *Smalzium* impurum et stolidum esse hominem, ineptum
 iuxta, atque indignum id genus negotiis, iudicabant
 Caesarei, teste *Pufendorfio*.

istae Induciae, progressus, ut apparebat, habitura, quippe, cum Induciae Bellum different illae quidem, una tamen cum Belli uelut apparatu essent coniunctae. Tametsi uero, Pacem minus, quam Inducias, *Richelio* arridere, plerisque persuasum erat, quod, redeunte Pace, reditura non dubie quoque Regina, mater, esset, cuius sane reditus non parum erat metuendus huic *Purpurato*, quod item, occasione Induciarum, *Lotharingiam*, locaque alia, quae occupauerant *Galli*, e manibus dimittere uolebat, una cum Pace fortassis reddenda, *Germanorum* tamen Ordines, Inducias cum non dubio *Germaniae* interitu coniunctum iri, iudicabant. Quin etiam *Sueonibus* Induciarum tractatus urgendi nequaquam sunt uisi, quam diu potiundae spes ulla Pacis relinqueretur.

Sub hoc uero tempus, d. v Septembr. eoque Dominico die, A. MDCCXXXVIII, in *S. Germano* susceperat *Ludouicus XIII*, Rex *Galliae*, ex Vxore sua, *Anna Maria*, *Hispani* Regis sorore, filium, *Delphinum* appellatum, *Ludouicum XIV*, Regem, postea factum, cum summa laetitia illius Regni, et cum admiratione totius orbis, nempe, quod hic partus successisset fere sine exemplo, uicesimo tertio sterilitatis anno illius Reginae, (licet
Bassom-

Bassompetrus, * tradat, *Reginam* A. CIOICXXII iam fuisse grauidam, abortum tamen passam,) seu ipsiusmet Regis, ex occultiore quodam corporis uitio, in primis auersi, ut aiunt, naturalis meatus, catarrhique a capite ad uitalia membra defluentis, proueniente, ex quo Rex ille male affectas uires habebat, ut non tam pallidum, quam luridum, uultum praeferret. Quo quidem uitio, sagacitate cuiusdam medici, tandem deprehenso, facileque curato, et habitum corporis bonum, et foecunditatem, recuperauit. Alterum filium Regina peperit A. C. CIOICLX, eiusdem mensis Septembr. die uicesimo primo, qui nomen accepit *Philippi*. De eodem *Delphino* scribit GROTIUS, ad *Oxenstirnam*,¹⁾ item ad *Christinam*,²⁾ eum, uix natum, dentibus praeditum fuisse, his additis etiam uerbis.

³⁾ *Delphinus, cuius augustum nomen felicem facit libri tui clausulam, nutrices non lassat tantum, sed et lacerat. Caueant sibi uicini a tam maturaq; rapacitate.*

Verum a *Britanniis*, iam ante, spes erat *Sueo-*
nibus praebita, de Societate ineunda. Quamuis ergo *Suecici* Regni Rectores bonae spei parum fouerent, consultatio tamen de hac eadem re ne-

D d

quar

* Memor. suarum Tom. II. 1) Oper. Mai. Ep. CIOIXXXIX.

2) Ep. CIOIXXX, CIOCI, et CIOCI. 3) Ep. CIOCCXXI.

quaquam respuenda ipsis est uisa. Et *Palatinus* quidem, atque ipsa *Boiohemiae* Regina, *Britannicae* spem opis tantum non omnem deponebant, rati, si qua contra expectationem acciderent, in lucro esse deputanda. *Lutetiae* item *Parifiorum* Comes *Leicestrius*, *Britannorum* Legatus, H. GRO- TIO, qui *Britannum Palatino*, uel ob affinitatem, ante alios subsidio esse debere, pronuntiauerat, hoc dederat responsi, Ad eiusmodi regulam a Principibus rationes consiliorum dirigi haud consueffe. Sic, de Duce *Lotharingo*, quam de *Palatino* Principe, restituendo, plus cogitare uidebantur *Britanni*, ne *Gallo* aemulus deesset in propinquo, firmiore iam cum *Britannis* uinculo coniunctus foederis, cuius inter alias conditio- nes etiam haec erat, Ne *Britanni*, in impetranda *Palatini* restitutione, ita consentirent ullo modo, ut *Lotharingo* fraudi esse posset ea consensio, neue ulla cum ullo pacta inirent, nisi iusta *Lotha- ringi* restitutione diserte simul inserta.

Hoc foedus, quod *Lutetiae*, *Gallos* inter et *Ang- los*, cudebatur, languide procedebat, et plane tandem frigebat, quando quidem in aperto satis erat, *Anglos* bellum haud serio gesturos, sed po- tius, damno sumptuque alieno res suas agere, de- stinasse, neque florentissima suorum commercia,
temere

mere turbaturos. At in *Sueciam* tum ueniebat, ab *Angliae* Rege missus, *Ioannes Barclaius*, qui multis testabatur, de desiderio Regis amicitiae priora uincula cum *Suecis* arctius astringendi, deque certo proposito, *Palatini* restitutionem consilio simul, et re, promouendi, subinde Fœdus inculcans, utriusque Regni commodo pangendum. *Sueones*, cum intelligerent, *Anglum* in arma nequaquam erupturum, sed *Palatino* tantum opem laturum, ut adeo, quando cunque placeret, partibus subducere se posset, modestis uerbis se declinarunt. Vnde *Balsacus*, in Epistola quadam ad *Cardinalem Valettum*, haud in scite, de mortuo *Palatino Friderico*, sic scribit. *Quemadmodum olim pecora, sacrificiis destinata, coronabantur, ita fortunam Principi huic Regiam obtulisse coronam, ut uita priuaretur.* Ea mente Rex *Daniarum*, sermones inter familiares, his usus erat uerbis, Sese, quouis, uel capitis, pignore posito, certaturum, ad *Palatini* restitutionem, communemue *Protestantium* rem causamque, a *Britannis* nihil quicquam collatum iri. Nihilo tamen fecius, GROTIO, *Latetiae Parisorum*, per illud ipsum tempus, *Britanniae* Legatum urgente, Vt *Britanniae* Rex, aliquo dumtaxat pecuniae subsidio ad bellum gerendum ne deesset, Legatus pernegauerat, abunda-

D d 2

re

re pecunia Regem, subiiciente statim GROTIUS, Vniuersi propemodum orbis *Europaei* commercii in *Britanniae* uelut alueos confluentibus, non posse non capere incrementa redditus Regis, quippe, quae, illo tempore, sex milliones fere librarum *Britannicarum* excedere credebantur.

Sed non nihil querelarum hoc A. MDCCXXXIX, inter utriusque Regni Legatos, intercedebat, cum, *Salaio*, super mora subsidiorum querenti, *Auauxius* culpam in LEGATVM, HVGONEM GROTIUM, conferret, uelut, qui cum *Cardinale* & primariis Ministris parum communicaret, et in primis debitum *Cardinali* honorem, domi suae ipsum inuisens, denegaret. Illud quidem certum est, GROTIUM, quoad in *Gallia* LEGATIONE functus est, *Richelium* non accessisse, quoniam negabat iste Purpuratus, primum sese locum concedere Legatis. Ac *Maurerius* quidem, in *Memor. suis*, GROTIUS id uitio uertit, quasi is priuatis affectibus suis non nihil dederit, pensionem fortasse, a *Richelio* subtractam, innuens magis, quam *Oxenstirnae* mandatum, *Maurerio* ignotum.

Ex singulari quadam, inquit, *pertinacitate*, quam ILLE contra eum concepisset, uel, si dicendum apertius, ex *Hollandica quadam et singulari obstinatione*, ILLVM, cum magno hoc Mini-

ni-

nistro, licet, ob negotia sua, indigere IPSO minime posset, in gratiam redire noluisse, adeoque res suas tantummodo per subordinatos ministros, nempe, Butellierium, Chauignium, Bullionium aliosque, tractasse.

Immo, alius quidam, isque recentior, rerum harum Scriptor probare conatur, improbatam ab aula Suecica pertinacitatem fuisse GROTII, ideoque Legato Suecico, Magno Gardio, Comiti, A. MDCLXXVIII, munus legationis Gallicae post GROTIUM suscipienti, praeceptum fuisse, ut, ea in re omni, exemplum sequeretur Comitis Leicestrensis, Anglorum Legati. At res maioris momenti, maiorisque considerationis esse uideatur, quam, ut GROTIUS propere nimis hic redarguatur. Quod enim ab Richeliana parte solebat obiici, et Imperatoris R., et R. Hispaniarum, Legatos, ne in Purpurati quidem Richelii aedibus, dextri lateris honorem ei denegare, id quidem sane ultra, quam aduersum eos, qui iam cesserant, extendi poterat, nec Sueonibus, eorumque LEGATO, H. GROTIUS, Viro in disceptandis discernendisque Principum dissidiis uni longe omnium callentissimo, obstare ualebat, aut eorum derogare iuri, iustissima utique Regni causa innixo. Absonum quippe erat, Regem, alteri non concedentem Regi, ipsius cedere Ministros,

nistro, *Paganis* ipsis, & ipsis *Mahumedanis*, iure haud impari gaudentibus regnandi. Cardinalitiae porro honos purpurae est causa physica, quae moralem effectum producere nequit, praerogativam videlicet, digniorisque ius loci, et, cum Ecclesiae *Romanae* munia, extra eius moenia, parui pendantur, contra *Protestantium* religionis decus peccasset GROTIUS, si, quantum Catholici solent Reges, tantundem ipse honoris atque cultus purpurae isti exhibuisset. Vnde excusatio illa, quam *Maurerius*, in *Commentariis* suis, de GROTIO nostro, profert, suo minime destituitur fundamento.

La couronne de Suede, qui en etoit independente, ne devoit pas souffrir ce mepris si preiudiciable a sa dignité.

Quare Legatus *Britannorum*, *Leicestrius* Comes, quod semel a se factum erat, hoc idem deinceps, cognito GROTII facto, qui cuius, in hoc genere, exemplum haud vulgare, momentique non levis rationes, praebere posse iudicabatur, renuere coepit, libere professus, Si GROTIUS id faceret, exemplum sese GROTII velle sequi. Neque uero causa GROTIO erat ulla, quam ob rem, summa ratione sua neglecta, praeiudicatas aliorum opiniones sequi mallet, aut exempla Legatorum, qui ab suorum partibus Principum

sta-

starent, quam iura tueri *Sueonum*, sigillatimque acceptis ab *Oxenstirna* mandatis inhaerere, qua de re cuiusdam *Anonymi*¹⁾ uerba, notatu digna, hic adiungam.

Mr. de GROOT etoit sans repoche, *Richelieu* l'admiroit, et le goutoit infiniment, et s'il lui temoigna quelque froideur, ce fut sur les soumissions, qu'il en pretendoit, et que le Chancelier *Oxenstern*²⁾ defendit bien expressement de lui rendre.

Id honoris genus an succedens *GROTIUS* Legatus, Comes *Gardius*, Cardinali *Mazarino*, nuda et sine ulla exceptione, concesserit, *Lectori*, ex insequentibus *Pufendorfii*³⁾ uerbis, ex eius *Rer. Suec. Opere*, A. MDCLXXVIII, depromptis, perpendendum, relinquamus.

Cum Comes *Gardius* Ducem Aurelianensem, salutaret, dextrae manus honorem ipsi relinquebat, uelut, qui *Altitudinis Regiae* titulo, Tutorisque Regii, et summi per Galliam Vicarii, praesulgeret. Sed eundem honorem *Mazarino*, Cardinali, deferre, a Regina uetitum. Quod si tamen is legato dextrae manus honorem abnueret, uelut priuatus, et, exuta Legati pompa, ipsum adiret, ne, congressum plane defugiendo, offensae ansam praeberet. Inde, cum Cardinalis, in antecessum, ad Legatum misisset, sciscitatum, quo honore is ipsum affectu-

D d 4

rus

1) Reflexions sur les Memoires pour les Ambassadeurs, p. 76.

2) quod etiam supra, ex p. 368, non obscure patet.

3) L. XVIII, §. CLXXIX, p. 678.

rus sit, responsum, Reginam quouis ipsum honore dignum censere, sed neque Ministros Regum indignationis obtendere posse, quod aequalitatis cum Regibus indicium sit, et, quam Cardinalitiae purpurae uenerationem Catholici Reges deferre soleant, a se deferri, praeter decorum suae religionis esse. Ita deinde Cardinalem adiit, uelut deposita Legati persona, tantum Nobilibus quibusdam stipantibus, nullo Reginae Ministro, aut famulo, comitante, qui et dextram manum domi suae sibi uindicabat.

Verum, ad GROTIUM nostrum ut reuertar, instante *Auauxio*, ut *Saluius* de hoc submissionis genere literas *Holmiam* destinaret, quo GROTIUS, ea cultus et uenerationis apud *Richelium* delatione, *Purpurati* huius in res *Sueonum* studia magis magisque eliceret, docebat *Saluius*, Indecorum esse, Regem, alteri non cedentem Regi, Regis concedere Ministro, neque munia *Pontificis R.* extra *Ecclesiae R.* moenia, nedum in Regno *Gothorum*, magno loco numeroque haberi. Quae *Saluii* uerba declarant, *Richelio* cedere, concessum nequaquam fuisse GROTIO, interponenti auctoritatem Mandati Regii, cuius tamen fidem cum in dubium uocarent *Galli*, controuerfiam hanc omnem ad *Saluium* deferre malebant. Hinc illae lacrymae, hoc illud odium

erat,

erat, quo GROTIVM Aulæ Gallicæ Purpurati, nominatimque *Richelius*, prosequerentur. De eodem, ut in suspicionem incideret *Sueonum*, euulgabant *Galli*, Ministeria eum *Britannica* prensare. Instabat sane *Chauignius*, euocandum e *Gallia* esse HVNC VIRVM, quippe a quo nihil non de *Gallia Gallisque* sinistra spargeretur. Nihil tamen fecius, anno ineunte proximo, idem iste *Gallus*, sui mandato Regis, GROTIO confirmabat, Et Regem, et *Richelium*, suspicere ipsum, cum eoque peramice collocuturos et sine furo. Quicquid ei contrarium forsân contigerit ante, Patri *Iosepho* esse tribuendum. Sentire iam *Richelium*, falsis eum indignisque criminibus peti. GROTIVS ad hæc respondebat, Haud ignorare sese, cuncta ista, quæ contra se concinnarentur aduersa, manare a *Batauis* suis, ab quibus semel tam indigne impetitus, atrociora quæque in posterum expectare cogeretur.

Neque tamen eo magis *Galli* his lenociniis efficere ualebant, ut de sincera ipsorum erga sese fide et propensione dubitare desisteret GROTIVS, quippe quem alia ratione modoque apud *Sueonas* euertere satagebant, nihil perinde habentes in uotis, quam, uti cum Camera, quam uocant, stationum *Suecica* ille committeretur, ipsisque tandem *Sueonibus* taedium sui, tot col-

D d 5

lisis-

lisionibus, crearet. Ita *Galliae* Cancellarius, cum inuiseretur a GROTIO, hunc infra se locasset, nisi e uestigio fellam GROTIVS in locum digniorem transtulisset.

Vinariae Ducem, *Bernhardum*, ut in *Burgundionibus*, quam alibi, hiemare mallet, regionis ipsius, bellum quippe nondum expertae, rerumque omnium copia abundantis, amoenitas alliciebat, cum praesertim defectum equorum ibidem supplere facilius posset, quam in iis *Germanorum* locis, in quibus bellum gerebat. At enim, hoc tali, haud alioquin contemnendo, consilii genere ad ipsam rerum summam non multum proficiebat optimus ille *Dux*, consultius utique facturus, si, primo quoque tempore, forti ualentique in *Germaniae* fines impressione facta, manus hostium distinere maluisset ac dissipare, ne *Bannerius*, ab aduersariis, omni ui imminentibus, *Caesarearum* fines regionum, relinquere cogeretur. Neque uero paruam spem rerum, prospere hoc anno gerendarum, *Suecici* Rectores animo praecepisse uidebantur, imminente Imperatori, ab una parte *Bannerio*, ab altera, Duce *Bernhardo*. Verum ea spes cur decollaret, altercatione fiebat *Gallorum* cum *Bernhardo*, de possidenda urbe *Brisaco*, quam obtinere mirum in modum anhelabant *Galli*, impense

se renitente GRO TIO, uniceque hortante, uti *Gallorum* e faucibus oppidum extraheretur. Et optabat sane *Bernhardus* ille certum sibi, ad commodiorem tum belli, tum pacis, usum, eligere domicilium, eademque pariter ratione, et apud amicos, et inimicos, existimationem adaugere sui. Aperte quoque fatis idem ille destinationes suas prodebat, nummo per id tempus cuso, *Saxonicis Brisacensibusque* insignibus superbiente. In ipso *Brisacensi* pacto, mentionem *Dux* haud ullam fecerat uel *Suconum*, uel *Gallorum*, uel *Euangelici Foederis*, uerum cuncta solo sui nomine complexus erat. Quae quidem res mentes animosque *Gallorum* hoc magis commouebat, quia, cum *Alsatiam Galliam* antecessissent *Duci*, isque, huic *Brisacum* quoque, tanquam *Alsatiæ* partem, addi, flagitasset, repulsam a *Gallis* tulisset, ab quibus hoc etiam fuerat animaduersum, anxie nimis a *Duce*, quicquid chartarum esset, ad *Brisacum Alsatiæque* omnem spectantium, fuisse requisitum, perinde, ac si, de urbe prouinciaque in perpetuum retinenda, res iam in uado esset. Instabant ergo *Galli*, pares ut, pluresue, præsidarias *Gallorum* cum *Germanis* cohortes in urbem intromittere, ne recusaret, ut, si quid forsitan accideret ei humano more, ab aduersariorum ea manibus tutior esset. Verum

Dux

Dux id exemplo purgabat *Philippiburgi*, eadem illa nationum diuersitate diffensioneque ab hostibus erepti. Ad auertendos tamen ab se sollicitantes *Gallos*, atque, ut tempus sibi suppeteret *Brisacum* e sententia sua communiendi, *Dux*, *Rhenum* relicturus, euulgauerat, Proficisci sese in Aulam *Gallicam*, *Guebriano Gallisque* ad unum omnibus, eo nomine, secum deductis. At *Galli*, cum hac uia res non successisset, ad blandimenta conuersi, *Ducem* ad se in *Galliam* illicere, instituerunt, contendentes, incredibili quadam cupiditate Regem ardere *Ducis* tanti coram intuendi. Addebant, persuadendi causa, prompta parataque esse uniuersa, quae ad eum, pro dignitate, nec sine ambitione regia, excipiendum pertinere uiderentur. Verum, *Dux*, pro ea, qua pollebat, sagacitate, ne ad haec quidem annuebat, consultum haud fore, demonstrans, rebus in *Alsatia* passim minus plene perfecteque constitutis, se a militibus abesse, aulae praeterea deliciarum se penitus esse infuetum, quippe tantum non in ipsis natum altumque castris. Intelligentiores tamen ciuiliū rerum existimabant, *Ducis* in aulam *Gallorum* aduentu, *Brisacum* haud dubie in manus peruenturum fuisse *Gallorum*, qui in ea re utique peccauerint, quod mature nimis suam prodidissent cupiditatem

tem urbis eius potiundae, cum illud ante omnia providere debuissent, *Duce* ut ipso potirentur. Atque has sane consilii rationes *Duci* suggesserat GROTIUS noster, hortatus eum, ut animum sibi fumeret Principe dignum; qui multas teneret terras, et cui, praeter summam necessitatem, relinquere fines suos, sine damno periculoque, haud liceret.

Cum neque his blanditiis aurem praeberet *Vinariensis*, operam dabant, Principem per matrimonium allicere, dum ipsi Cardinalis *Richelii*, neptem, *Mariam de Vignerot*, alias Dominam *de Combalet*, postea Ducissam *d' Aiguillon*, offerebant, quam ille, ut *feminam*, sanguini *Saxonico* longe inferiorem et inconuenientem, repudiabat. Vnde *Richelius* non parum irritabatur, quasi uinculum is contemneret propinquae cognationis. De hac *femina* iam tunc fama exierat, quasi cum ipso *Richelio* rem haberet. Crescebat haec fama post obitum eius, cum uulgo dicerent, Ducem *Richelium* eius ex Cardinali esse filium, eaque fama sic percrebuerat, ut non modo plebs, sed etiam Optimates, hanc rem passim iactarent. Eodem illo tempore accidebat, ut femina quaedam aulica, rixans cum hac *Maria*, obiiceret ipsi, quod concubina esset Sacerdotis, quo cum liberos aliquot genuisset. Et omnino

no res ita se habebat. *Ducissa*, more feminarum, hanc ob rem indignata, subito, nec sine lacrymis, adibat Reginam, et, ad eius prolapsa pedes, uindictam petebat. Regina, iubens, eam surgere, uerba eius interrompebat. *Charotus* una cum ipsa conclaue intrauerat, ut audiret, quid dictura esset *Maria*, quae, ob aliquas, inter se et illam ortas, dissensiones, similiter exosa ipsi erat. *Maria* coram Regina conquerebatur, a dicta femina sese *meretricem* (hoc enim ipsa utebatur uerbo) appellatam fuisse, quodque alii magis etiam mirabantur, erat, quod his uerbis falso subiiciebat, eandem dixisse, quinque, sexue, liberos se suscepisse ex auunculo suo. Regina *Mariam* defendere cupiebat, sed *Charotus*, tantum temporis Reginae non relinquens, *Mariae* dicebat, Domina, non est, quod de re tam parui momenti commouearis. An ignoras, ex omnibus, quae in aula dicuntur, partem tantummodo minimam credi debere. Vix dum hoc uerbum protulerat, cum omnes, qui aderant, risum mouerent, et ipsa Regina, uidens, omnes ridere, simul ridebat, id quod *Ducissam* pessime habebat, cum, se coactam, uideret, sine satisfactione, ab Regina obtinenda, pedem referre. *Maria* uix erat egressa, cum decem et plures inuenirentur, qui, uocabulum *meretricis* exaggerantes,

rantes, dicerent, indecorum esse, illud audire ex uiro, nedum ex femina. Et profecto haec Femina, quae, uiuente auunculo suo, tantum non omnibus iniecerat terrorem, ludibrio iam nemini non erat. Confirmat hanc famam *Patinus*.¹⁾ Vnde etiam facile colligi potest, qua de causa Comes *Suessionensis*, *Senneterrio*, Mariam ipsi, nomine Cardinalis, offerre iusso, alapam inflixerit, eundem haud dubie domo, non aliter, quam uerberibus, expulsurus, nisi astantes se opposuissent, uti patet ex *Vict. Siro*.²⁾

Prior *Bernhardus* in *Rohanaei* Ducis Viduam iudicabatur, quod tamen arcanis *Galliae* consiliis aduersum erat. Periculosum enim uidebatur coniugium, per quod *Hugenottorum* res, iam labantes, denuo uires et fulcimentum acciperent. Denique id a *Bernhardo* poscebant *Galli*, ut, saltem in casum mortis, aut captiuitatis, *Brisacum Galliae* Regi cederet, quod tamen ipsum quoque recusabat, non parum frementibus *Gallis*, qui eam *Vinariensis* contumaciam *Sueonibus* eorumque consiliis tribuebant. Ne tamen omnino nihil ageret, *Erlachium*, Heluetum, in *Galliam* misit, qui negotia et morbum praetexeret, quod *Lutetiam* uenire Dux non poterit.

1) Ep. xix, p. 74.

2) T. I, L. 2.

tuerit. Cum isto *Galli*, de tradendo, si quid *Duci* humanitus accideret, *Brisaco*, clam conueniebant. Erat enim pecuniae avidus, quae tum temporis haud parce in ipsum conferebatur. Sparsa interim fama, spem Transactionis omnem decollare, haec ipsa tamen fama, quod ab ipsis, qui, haec tractabant, sparsa erat, suspicionem ex opposito auxit, maxime, cum constaret, *Erlachium* in iis difficilem non esse, quae lucrum et aurum praeberent. Ceterum, ut *Bernhardi* destinata eo magis infringerent *Galli*, et ad sua traherent uota, pecunias ipsi subtrahebant, quas e *Suecia* subministrari non posse, satis nouerant. Hinc, cum, nomine Reginae *Sueciae*, H. GROTIUS, LEGATVS, apud Regem *Galliae* instaret, ut *Duci Vinariensi* milite et pecunia subueniretur, prout in foedere promissum erat, quo bellum in ditio- nes *Caesareas* transferre posset, Rex ad illud pet- titum non tantum siluit, sed magnam quoque auri uim in *Heluetiam* et *Argentoratum* misit, ut milites conducerentur, ne scilicet suas *Vina- riensis* copias et exercitum augetet. Nempe nolebant *Galli Vinariensem* habere uicinum et potentem, nec, ut bellum gereret suo, sed potius *Gallorum*, nomine, atque ut eorum mercena- rius. Verum, abituram, haud dubie, rem in controuersias maiores, intercedens *Ducis Bern- hardi*

hardi obitus, *Gallis* peropportunos, ratione optima componere est uisus. *Bernhardus* enim, uere iam inito, cum copiis ad fl. *Rhenum* iter dirigens, *Neoburgum* accesserat, alteroque die exercitum trans *Rhenum* transportare, atque hinc, uia *Friburgensi*, per *Syluam*, ut uocatur, *Nigram*, aduersariis obuiam ire, cogitabat, animosus speque rei feliciter conficiendae erectus, quoniam *Bauari* se nondum coniunxerant, quibus disiectis, in ipsam *Bauariam* sese effundere instituebat, allato praesertim, de *Bannerii* aduersus *Hofkirchium* uictoria, nuntio laetiore, et, ecce, tam repentino morbi genere implicatur, ut fateri cogeretur, per omnem uitam exquisitiores sese dolores aegrotando non sensisse, hanc unam addens querelam, Se iam, in ipso bene rei gerendae cursu, ualetudine impediri. Commonenti, inter alia, *Mockelio*, copias militares in fide retinendas esse *Sueonum* Reginae, regerebat, Eas nemini cuiquam sacramento teneri, quam eidem illi *Reginae*. Morbo ingrauescente, cum, extrema instare, uideret, testamentum paucis uerbis condidit, atque, id in secretum tempus certum asseruari, iussit, deinde animam suam, relictis terrenis curis, DEO commendauit, atque ita, inter clara pietatis indicia, placide exspirauit, cum et sermonis, et rationis, usum,

E e

ad

ad extremum usque spiritum, retineret. Hic pius Princeps, quoties animaduerneret saeva miserorum damna, militum effrenem licentiam, atrocissima flagitiorum scelerumque exempla, in morem uersa, detestatus ea, Timere se, dixit, ne, si uel maxime insons esset ipse, contagione saltem commercioque impiorum, aeternum in exitium abriperetur. Quoties, inter breuem morbi postremi moram, fassus est, non se tantopere poena peccatorum, et, quam sentiret, et, quam formidandam haberet, angere, quantum poenitentia, qui DEVM, innumerabilium beneficiorum munificentissimum largitorem, inobsequente ingratoque animo, tot modis, offendere non dubitasset. Nam, ad poenam quidem quod attineret, illam praesentem leuem esse, imminenti CHRISTI meritum interuenire, at, ingratae mentis animique sui, etsi, noxam abolitam, sciret, pudore tamen et poenitentia serio indolescere.

Fama postmodum communis fuit, mortem eius ueneno festinatam fuisse. Illud certum, paucis ante mortem horis, nigras, per totum paene corpus eius, maculas erupisse. Vnde aliqui malignam febrem suspicabantur, quae etiam, dum *Pontarino* moueret, in castris, intra biduum, quadraginta homines absumperat.

Sed,

Sed, ueneno necatum, a pluribus creditum. Nam, neminem eorum, qui circa uiuum, aut mortuum, uersati fuerant, iste infecerat morbus. Excusare se quidem uoluerunt *Galli*, horumque *unus*, peste ipsum obiisse, confirmat, uerum ex insequentibus, rem aliter se habere, patet. *Non ueneno*, ait *Laborator*, in uita *Ducis Guebriantii*. Cum tamen suspiciones adsint contrariae, eaeque tam graues, uix ut, ea de re dubitare, permittant. Legatur subsequens *Medicorum*, qui corpore eius secuerunt, *Narratio*, eaque lecta, iudicium feratur, num, quatuor diebus illis, quibus decubuit, tanta commutatio fieri potuerit, et, si orta ex sese esset, an non multo ante aegrotandum ei fuisset.

1) *Quo magis in mortem Ducis Vinariensis inquiri*, scribit GROTIVS noster, ad *Axel. Oxenstirnam*, eo certior fit, nullas in domo causas. Itaque ueneni fama reualefcit, de maxime suspecto eius medico *Geneuensi*, qui ad morbi colici remedia accitus fuerat.

In corpore enim, quod, statim ab eius morte, apertum fuit, notae sequentes sunt animaduersae. In dextera colli parte, pustulae ingentes duae, nigricantes, ueneno turgidae, sub mento pustulae tres, igni rutilantes, totum cor-

E e 2

pus

1) Ep. ccccclix, p. 566.

pus mortiferis oppletum maculis, idemque, post sectionem, foetore taeterissimo redolens intestinis quoque adeo suffusis, ac si coagulato nigricantique sanguini fuissent immersa. In corde malignitas quidem nulla perspici potuit, eius tamen latitudo ualde fuit coarctata, camera etiam cordis, quam uocant, aqua non parum repleta. Stomachi non tam exterior, quam interior, malignitas est reperta, lentoris uiscosi genere adhaerescente, nigro colore et adusto, ut uinaceo, quem uocant, pano haud absimilis uideretur. Pulmo uenenatis plenus erat pustulis, putre quid purulentumque destillantibus, hepar nigrum prorsus et putrefactum, bilis minime parua, sed tantum non uacua penitus, splen tantae magnitudinis, tantique tumoris, qualis a praesentibus medicis et chirurgis antea nunquam erat uisus, uesica sine ulla prorsus urina, spatium corporis concuuum, aqua repletum, in eaque flauicoloris materia quaedam coagulata, sex manipulis maioribus, uix, ac neq; uix quidem, exhaurienda, cerebro tamen eximie pleno integroque existente. Venenum sese accepisse, ratus est ipse. Cum enim Aurantium ei malum infigne obtulisset Medicus quidam, eo cupide comeso, confestim erga prope adstantem sibi tubicinem conquestus est his uerbis, *Quam male me habere inci-*

incipio! Oblatum mihi uenenum est. Chirurghi, dum corpus aromatibus condit, manus paulatim cranio perstricta, statim intumescibat, mox et brachium tumore corripiebatur, idemque, gangraena accedente, undecimo post die, extinguebatur, nullo alterius morbi signo.

Peculiarem Dominatum stabilire meditabatur Bernhardus, tertium aliquod factionis genus, in hoc bello, sibi comparaturus, cuius ipse esset caput, et cuius ope operaque Gallos ac Suecos e Germaniae finibus expelleret, coeptum in Alsatia dominatum confirmaret, eoque consilio, cum Hassiaca Casselana Vidua, matrimonium iniret.

Annorum fuit quinque et triginta, quorum maximam partem in bello transegit, *Gustavi Adolphi* tiro insignis, nec infelix, immo, si unicam cladem *Nordlingensem* excipias (qua ne in hostium manus incideret, a centurione quodam, ex *Tupadelii* dimachis, subministratus equus effecit) paene semper uictor, producturus haud dubie palmas suas ulterius, si superuixisset, quippe quas praeclaras ei et uarias, in ultimis uitae annis, contulerat fortuna. Facta, quae orbis nouit, hic repetere, quid attinet? Illud inter omnes constat, necesse esse, ut opinionem homi-

num uirtute ualde uincant, qui efficere uolent, ne sequens tempus ostendat, quantum in hoc uno fuerit situm. Vnde GROTIUS, iure de ipso praedicat, *Decus eum et ultimam spem Germaniae fuisse.*

Pronepos fuit *Ioannis Friderici*, Electoris *Saxoniae*, quem, priore seculo, *Carolus v.*, in proelio apud *Mulbergam* captum, Electoratu et magna ditionum parte priuauerat. Ipse *A. MD. C. IV* natus est, minimus quidem inter undecim fratres, qui etiam fere omnes arma contra *Caesarem* gesserant, sed, belli gloria, animique magnitudine, et felicitate, omnium clarissimus. Nec foedum scelus, haud dubie a *Gallis*, autore *Cardin. Richelio*, patratum, ab Ecclesiaste, concionem funebrem habente, dissimulatum fuit, idque a *Medico Geneuensi*, cui *Blandino* nomen, mixtum ei putabatur. Perlatae etiam *Basileam* erant Epistolae, longinquis ex locis perscriptae, explorantes citius de morte *Ducis*, quam, de ipso aegrotato, in eas regiones, unde uenerant, penetrare quicquam potuisset. In aula quoque Imperatoris *Romani* iam pridem aliquid eiusmodi percubuerat, *Bernhardum* uictoriis suis ad breue tempus fruiturum. Nimirum tantisper *Gallis* accepta uirtus erat fortissimi integerrimique *Herouis*, quoad usum erat ipsis et emolumento, iam
autem,

autem, cum luculentior ex ipsius interiectione spes commodi uideretur affulgere, immani et ab omnibus posteris execrando sceleris genere, non ab aduersariis, uerum ab ingrattissima mentis animique amicis, est extinctus. Haud multo ante obitum, cum *Bernhardum* Imperator, per *Sigismundum Heufnerum*, familiarem quondam *Ducis*, in partes suas pertrahere conaretur, denegabat *Dux* corruptori aditum omnem, plagas ei minitans, nisi desisteret sollicitando. *Heufnerus*, mutata mox persona, dixisse perhibebatur, Imperatorem in uotis habere, ut Transactionum rationes inire *Bernhardus* et moderari ne detrectet, autorque adeo sit reparandae Pacis. Cognosceret ille tantummodo, quae uellet proponere, siue annuere, siue abnuere, siue cum *Galhis* ea communicare, mallet, id omne liberum ei licitumque fore, neque se quicquam per insidias machinari cogitasse, Imperatorem quoque ipsum, facto iam initio, ampliori dignitate autoritateque praeditis hominibus Transactiones commissurum esse.

Diulgato *Bernhardi* obitu, atque in aulam perlato *Ludouici* Principis, El. *Palatini*, hic, instigante potissimum *Arausionensi* Duce, in *Britanniam* contenderat, ad corradendas ibi pecunias militares, quo gratior eius aduentus accide-

Ee 4

ret

ret exercitui Ducis *Vinariensis*. Verum *Galli de Palatini* cupiditate iam certiores erant facti. Is apud *Molinum* detentus, pro captiuo habitus fuit, donec exercitum *Vinariensem* et *Brisacum*, ope maxime et auxilio *Erlachii*, in potestatem rede-gisset *Galli*. Primus, inter *Europae* Principes, factum detestatus est Rex *Daniarum*, qui, scri- ptis, sua manu, ad *Reuentlouium* literis, postula- uit, ut liberationem *Palatini* apud *Auauxium*, Legatum *Gallicum*, urgeret. Ea nisi, absque mo- ra et citra sponsionum uinculum, fieret, Regem iniuriam, Electori illatam, pro sua accepturam. Cui cum dictus *Auauxius*, comiter excusato fa- cinore, responderet, Liberationem *Palatini* sta- tim secuturam, si *Anglus* arma cum *Gallis Suecif- que* sociare uellet, *Reuentlouius* regessit, neque de foedere, neque de aliis rebus, agendi locum fore, nisi prius in libertatem restituto Electore. Neque segnius *Rocorus* et *Rustorfius* apud *Salui- um*, Legatum *Suecicum*, querebantur, arguentes, id factum esse in gratiam *Bauari*, cui cum *Gallis* secreta foedera sint, simulque petebant, ut Regi- nae *Sueciae Palatini* causa commendaretur. Quae etiam postea, modestis literis, ac per LEGATVM GROTIVM, pro illo apud Regem *Galliae* libe- rando, intercedebat, facilem exorari, postquam destinatis suis potitus esset. Quanquam ita cau- sam

sam iubebatur agere *Palatini* GROTIVS, ut ne of-
 fensam Regis, aut suspicionem, incurreret, uelut
 is, *Succorum* instinctu, ea, quae in fraudem *Gal-*
liae tenderé uidebantur, consilia suscepisset. In-
 terim de *Palatini* Electoris liberatione nihil non
 agebatur, quem iure meritoque ab sese retineri,
Galli contendebant. Prius enim, quam e *Br-*
itannia excederet, Regis *Galliarum* iussu, et cum
 ipso, et cum *Britanniae* Rege, de copiis *Vinari-*
ensibus, Electori tradendis, non sine certis quibus-
 dam legibus, actum fuisse. Verum, instiganti-
 bus *Hispanis*, eum in suam potestatem redigere
 has copias molitum esse, urbem quoque *Brisa-*
cum et alias urbes, ab Duce *Bernhardo* quondam
 occupatas, uti, his restituendis, suum sibi *Palati-*
natum recuperaret; quae tamen *Palatini* conata
 ipse *Leicestrius* Comes *Britannorum*, noluerit
 approbare. Turbatis igitur his *Palatini* circu-
 lis, GROTIVM sua sponte *Chauignius* commonefa-
 ciebat, allatis nondum Reginae *Sueonum* literis,
 ut ad Electorem liberandum operam studium-
 que conferre ne grauairetur. Sensim uero pau-
 latimque ut procedere uiderentur *Galliae* Mi-
 nistri, proponebant initio, *Lutetiam Parisiorum*
 introeundi copiam *Palatino* denegatum haud iri,
 modo per certum scripti genus demonstraret, Ni-
 hil quicquam sese per *Vinarienses* copias tentare

cogitasse, sine uoluntate consensuque Regis, neque in posterum rem se ullam contra *Gallos* moliturum, atque, ut H. GROTIUS et *Leicestrius* Comes, interposita fide sua, caueant, Principem, *Lutetia Parisiorum*, inuito Rege, non discessurum. Verum GROTIUS, una cum Legato *Britannorum*, hoc tale cauendi genus respuebat, sentiens, ab *Gallis* haud obscure innui, exercitum *Vinnariensem* Regis fuisse *Galliarum*. Paulo post, cognito, GROTIUM ab Regina *Gothorum* accepisse mandata, uti rem ageret Principis *Palatini*, custodes huic plures addebantur, quo certiolem fortasse maioremque cautionis formulam exhibere cogeretur. At GROTIUS, missas ex aula *Sueonum* literas, dato consueti moris aditu, tradebat, easdemque accommodato perapte ad misericordiam excitandam orationis genere comitabatur, luculenter exponens de inclytæ *Gentis Palatinae* splendore pristino, quæ, tot florentissimis antea regionibus felix, in secularium, qui uocantur, *S. Imperii R. Principum* numero, loco numeroque principe fuerit, Vicaria quoque gauiſa Imperii eiusdem administratione, iam autem, sine regione, sine populo, exulum more modoque, apud externas gentes degere cogatur. Iphis quoque *Gallis* nunquam non impense hanc Domum studuisse, *Henricique M.* ius in regno
suc-

succedendi, quod ei, per maximam uim et iniquitatem, in controuersiam uocabatur, quoad eius rei fieri potuerit, tuendum suscepisse. Eidem Genti longe infensissimam, omni tempore, *Austriam* fuisse, quae adhuc quoque alterum *Palatinum* Principem retineat in custodia, continentemque eius captiuitatem exoptare creditur. E contrario Principis liberationem cunctis per omnem *Germaniam Protestantibus* compluribusque aliis, uel maxime gratam acceptamque fore. Ad ea Rex, in miserationem procliuor, cum regeffisset, Non sine certa quadam ratione causaque haec esse facta, neque in Principem sese unquam alio, quam bono, fuisse animo, subiiciebat GROTIVS, Si qua in re aberratum a *Palatino* sit, ignoscendum id esse iunioribus eius annis, consiliisque aulicorum, minus interdum sanis, ascribendum. Optimum consultissimumque fore, ad reparandam utrinque beneuolentiam, ante acta sempiternae obliuionis lege sepepire. Comiti uero *Leicestrio* interdictum ab Rege *Britanniarum* erat, prius agere quicquam, in causa *Palatini*, quam libertati esset restitutus, perinde, ac si metu *Gallum*, ad Principem dimitendum, cogere niteretur, *Gallis* parum habentibus curae cordique *Britanniae* Regem, motibus intestinis iam tum plus satis distractum. Postremo,

mo, data *Palatino* potestate, quocumque cuperet, discedendi, formulam ei tamen cautionis Rex non reddidit, ab Electore ex custodia Regi missam, cuius haec erat summa, Sese nihil quicquam aduersus *Gallici* Regis acturum esse emolumenta.

Per idem tempus, A. C. MDIO CXL, Foedus novum, *Belgas* inter et *Sueonas*, fanciebatur, licet de ipso negotio minus difficulter, quam de ceremoniis quibusdam, conueniret, propterea, quod *Belgae*, eodem loco numeroque duci, cupiebant, quo Regii Legati, idque ex Decreto illo, quod, antio proximo, ab OO. Generalibus confectum erat. Et initio quidem, transitum ab iis per *Hamburgensem* urbem, et *Saluio*, et *Auauxio*, infalutato, ea de causa fuisse factum, non nulli existimabant, quasi uererentur, ne, si prius *Auauxium* accederent, *Saluius* indignaretur, cumplerunque iste, qui, salutandi gratia uenit postremus, aditu soleat excludi. Verior tamen haec fuerat causa, transeuntes, ab illis priore loco saluari, maluisse, licet *Saluio* ne de aduentu quidem suo, consuetudine alioquin solempni, indicium fecissent ullum. Illud enim, Regios inter Legatos, cum quibus Legati quoque *Venetorum* cupiunt exaequari, usu uenit, ut is, qui prior est urbem ingressus, ab altero feriusque uenien-

niente, per certum ex eius comitatu hominem, de aduentu certior fiat. Tum uero, qui prior uenit in locum, ad alterum illum ex suis quendam remittere solet, qui tempus exploret, quo possit ipsum conuenire. At uero, circa Legatos e *Belgio* missos, uariatum fuerat *Lutetiae Parisiorum*, plus semel. *Belgarum* enim Legati, qui uenerant ultimi, suum *Daniae* Legato aduentum significauerant, eundemque conuenerant priores. At *Britanniarum* Legatus, *Leicestrius* Comes, cui milites centum erant in *Batauia*, mittentibus ad eum *Belgicis* Legatis, et ipse ad eos miserat, et inuiserat apud eos prior. Idem exempli genus etiam GROTIVS sequi malebat, quam uideri memoriam nimis adhibere calamitatum, quas olim in patria sua deuorare fuerat coactus. Licet res haec in exemplum abituriam tum uideretur, quandoquidem, hoc facto, Legatus *Etruscus*, *Genuensis*, *Sabaudus*, idem honoris sibi genus expetierant, noua ista *Batauorum* Republica nequaquam se esse inferiores, utique contendentes. Tali modo nulla GRO- TIO facultas erat relictæ cum iis colloquendi, quæ res incommodum utrinque creabat. *Galli* uero, tametsi nunquam non aliis fuerat suaso- res, uti *Belgarum* Legatis quam libentissime concederent ubiuis, tamen, quæ dicebant, ne ipsi

ipsi quidem obseruabant. Nec enim aditu GRO-
 TIVM dignatus est *Galliae ad Venetos* Legatus, ne-
 que nomine ipsum *Excellentiae* compellauit, ne-
 que *Belgis* idem, qui *Venetis*, honos in *Gallia*, sub
 ingressum, aut in admittance prima, exhibeba-
 tur, *Venetis* quoque ipsis, *Belgas* aequari sibi, fe-
 rentibus indigne. Nec ulli praeterea Legato,
 qui missus ab aliquo Rege non esset, *Excellentiae*
 nomen datum erat, praeterquam *Venetis* solis.
 Etiam apud *Britannos*, *Belgii* extra ordinem Le-
 gatus, *Sommerdykius*, quantumuis, eo consilio,
 non pauca machinaretur, uti et a *Gallorum* Le-
 gato, et *Venetorum*, prior inuiferetur, compos-
 tamen uoti non factus, *Galliae* Legatum adierat
 sua sponte. Huius igitur exemplo, Legatus
 etiam *Venetus*, in adeundo prior esse, recusabat.
 Quin etiam iidem hi Legati, *Holmiam* profecti,
Sueonum Rectoribus tradebant literas, inter alia
 hisce uerbis inscriptas, *Circumspectis et ualde*
Discretis. Et si uero haec nomina mercatorum
 potius similisque hominum generis ordini con-
 uenirent, post non tamen nullam dubitationem,
 referere literas postremo uisum est, Legatis qui-
 dem una commonitis, ut ab his talibus literis in
 posterum afferendis abstinerent. Neque illud
 non pariter insolens uidebatur esse, literas, quas
 uocant, fiduciaras argumentum simul exhibere
 ipsa-

rum rerum, ab Legatis exponendarum. Ac Legati quidem ad Reginam *Gothorum* admittebantur, Ducibus tamen non Senatoribus Regni, prouti Regiis Legatis fieri solet, uerum aliis duobus uiris, dignitate praeditis haud uulgari. Dicturi, coram Regina, Legati, capita sponte operiebant, quae res ab aulici cultus indole non parum discrepare existimabatur, quando ne Regii quidem Oratores, Reginas allocuturi, licet inuitati, capita, nisi commonefiant, operire consuerint. Iidem illi, ad colloquendum cum Delegatis Reginae, deducti et a Regni duobus Senatoribus, apud extremos scalarum gradus, excepti, ad sinistrum sese latus recipiebant, Delegatis Reginae dexterum occupantibus locum, quos iisdem, quibus ipsi compellebantur ab iis, *Dominatium Illustritatumque* nominibus excipiebant. Ne *Oxenstirna* quidem, Regni Cancellarius, alibi, quam ad conclauis introitum, cum ipsos, inuifendi gratia, forsam accessisset, erat exceptus, et, cum is digrederetur, intra idem comitandi spatium substiterat honos. Ea res, cum exprobaretur a *Sueonibus*, ab illis parum accurate excusabatur, et, cum, *Excellentiae* nomen sibi tribuendum esse, *Sueones* postularent, de hoc ipso in partem utramque, in Senatu Regni, disputabatur.

In

In Gallia *Henricus Delfatus*, *Quinque Martius*, magnus stabuli Praefectus, et *Franciscus Augustus Thuanus*, libellorum supplicum Magister, triste spectaculum exhibuerunt. *Quinque Martius*, animi corporisque dotibus insignis, postquam, in intimam Regis benevolentiam admiffus esset, odisse coepit *Richelium*, per quem a speratis *Mariae Niuernensis* nuptiis prohibebatur, cum praesertim, potentiae pertaesus, multa de moribus et superbia *Richelii* conquereretur. Idcirco, ut se contra *Cardinalis* auctoritatem munit, *Aurelianensem* et *Bullionium* sibi coniungit, et promittit, deturbaturum sese eum, quem timeret, persuadet etiam Ducibus, cum *Hispano* foedus inire, quod, sequestro *Fontrallio*, *Madriti*, clam est perfectum. *Thuanum* quoque, licet dissuadentem, rei conscientia illigat. Haec prope, aut artibus *Richelii* detecta sunt, aut, quod apud *Gallos* taciturnitate nihil continetur, Regi denuntiata per *Chauignium*, ad omnia ministeria *Cardinali* deuinctum. *Narbone* igitur *Quinque-Martio* et *Thuano* iniiciuntur manus, illo ipso die, quo Rex mane amplexibus et osculis *Quinque Martium* dignatus erat, et blanda allocutione egerat cum *Thuano*. *Casaliae* idem *Bullionio* factum, qui tamen, *Principis Araustionensis*, affinis, commendatione, ac *Sedano* in precium liber-

libertatis dato, cum uenia dimittitur. *Quinque Martius et Thuanus Lugdunum* deducuntur, ubi per selectos iudices, *Richelii* uindictae paratos, nondum audita accusatione, ultimo supplicio damnantur. Ferali in pegmate utrique capita incisa, miserabili ciuium aspectu, moerentibus populis. *Richelius*, poena semper, nunquam poenitentia, contentus, iussit supplicium, et fere spectauit, ac, quasi suspiria morientium libens excepturus, *Lugduno* aegre est digressus. Omnium luctu comploratus est *Thuanus*, Vir togatus, ex *illustri* familia, cui Parens fuerat *Iacobus Aupustus Thuanus*, florentissimus rerum *Gallicarum* scriptor, in *Senatu Parisiensi* nominis magni Praeses, longa auorum serie, insignes familias, per affinitatem, complexus, alienus omnino ab amici perfidia, unius silentii reus, morte damnatus, tunc uita dignior, cum eam, *Christiano* sensu, aspernaretur, mortemque, perspecta rerum mortalium uanitate, laetissimus obiret. Causa, cur in hunc *Thuanum* iuniorem, saeuitum sit, haec fuisse dicitur, quod Pater, modo laudatus, in Opere historiarum sui temporis, de *Antonio, Richelii* patre, liberius scripserit uisus esset, qua de re *Guido Patinus*¹⁾ ita loquitur.

L'Histoire de Mr. le President de Thou est belle,

Ff

et

1) Ep. CLXX, p. 46.

et plus, que belle. Mais elle deplut, si fort au Cardinal de Richelieu, qu' il en fit perdre la uie au fils ainé de l'auteur, qui estoit un fort honnet homme et cela pour un passage d'Antoine du Pleffis de Richelieu, qui est dans le 1 Tom. sous Francois II, l'an. MDLX, apres qu' il a parlé de la conspiration d' Amboise &c. Ce passage commence ainsi, Antonius Richelius, uulgo dictus Monachus &c.

Et) alibi,

J'ai touiours dans l'esprit le passage de l'histoire du President de Thou, ou il est parlé d' Antoine de Richelieu, appelé uulgairement le Moine, qui a couté la uie a son petit fils. Il eut bien mieux ualu ne pas ecrire. Que sait on, si dans quelque siecle, il ne se trouueroit pas quelque tyran, qui lanceroit son foudre sur ma famille de chagrin, que j' aurois ecrit quelque uerité de ses ancetres. On n'eut pas coupé la tete a Mr. de Thou, si le Cardinal de Richelieu n'eut cherché l'occasion de se uenger sur le petit fils, de ce qu' auoit ecrit le grand Pere.

Vnde soror Thuani, manibus fratris large illacrymans, ad Richelii tumulum conuersa, haud illepide exclamabat, Domine, si tu hic tum fuisses, frater meus mortuus non fuisset.

Verum, tam tristibus exequiis non diu superstes

1) Ep. LXXV, p. 250.

stes fuit *Richelius*, qui, cum ob ulcus internum, in laeuo brachio ortum, aeger decubuisset, iv Dec. cxcicxlii, anno aetatis lvii, mortalitatem exiit, opportune profecto, Regi haud ferendus, ut apud *Priolum*¹⁾ uiderelicet. Dies ei supremus fuit *Mercurii* dies, quo die GROTIVS ad *Maurerium*, a meridie, per iocum dicebat, *Non illum effodiam*, Epicedium ei mortuo succinebat tale.

CHRISTIANOS PRINCIPES MUTVIS ARMIS ET ODIIS
EXERCIVIT. AVLAM HOMVNCIONIBVS * REPLEVIT.
LVSIT EVROPAM.

Cum quo consentit *Vict. Silius*, his²⁾ verbis.
Abstulit haeresi ccc arces, ne esset rebellis. Osten-
dit Protestantibus in Germania, placere eorum
libertatem, non fidem. Vinam non et fax sibi
alio sit in orbe, qui in hoc Europae fuit. Gal-
liam subegit, Italiam terruit, Germaniam quas-
savit, Hispaniam afflixit, Lusitaniam coronavit,
Lotharingiam cepit, Cataloniam excepit, Sueciam
fouit, Flandriam truncauit, Angliam turbauit,

F f 2

Euro-

1) Libr. I. Rer. Gall.

* Quod uerbum *homuncionibus*, interprete *Maurerio*, ex mente GROTII, non ad alios spectabat, quam ad lepidos istos uiros *du Pont de Courlay*, in primisque *de Noyers*, quorum unusquisque in se reducto uultu, humerisque incuruis, et forma deformi, praeditus erat.

2) P. xv, p. 58, 62, 1553, seqq.

Europam *lufit*. *Mortui corpus rheda extulit, secuti equites peditesque, magno numero. Faces praetulerunt ephebi, crucem nemo, quia currus uehebat publicam. Rerum exitu, non consiliorum prudentia, felix. Regiae pecuniae prodigus, suae parcus. Crudelis, offensus, ubi offenderat, crudelior, extitit. Ne mortuae Reginae, Matri, parceret, supremas eius uoluntates rescindi, et insepultum cadauer, per v menses, post quos ille extinctus est, in cubiculo relinqui, uoluit. Nec, hominem mortalem se esse, meminerat, etiam, cum ebullientes e multis ulceribus uermes admonerent, quam leui et foetidae corruptioni obnoxius esset.*

Huic assentitur *famosus Libellus*, ante Annum *MDCCXXXVI*, in ipsum editus, aliqua parte sic eum depingens.

Nostre Saul n'est pas entierement deliuré de cet esprit malin, attendu qu'il iette encore ses lances de colere contre ceux, qui avec la harpe de leurs persuasions tacherent de chasser ce Demon. h. e. Saulus noster, (ita Cardinalem, per quem res omnes feruntur, autor uocat) nondum bona fide liberatus est a spiritu illo maligno (feruorem bel-
lige-

ligerandi innuit, et subditos nouis exactionum commentis emungendi) *quippe adhuc eiacularur irae suae lanceas in eos, qui persuasionum suarum plectro atque cithara profigare hunc Daemonem conantur.*

Ibidem hoc inter alia additum erat.

Les Mediciens disent, que la maladie de Monsieur le Cardinal uient de l'abondance du sang. Je le crois bien, car il est en cause de tout ce sang, qui a été repandu iusques icy en Alemagne et en France. i. e. Dicunt Medici, nimiam sanguinis copiam lecto affixisse Dominum meum Cardinalem. Equidem de facili credo. Ipso enim autore ac suasore omnis ille sanguis hactenus in Germania effusus est et in Gallia.

Et Patinus ait.

1) Le Cardinal de Richelieu n'en auoit que LVII, et n'a uecu que xxx ans plus qu'il n'etoit besoin pour le bien de la France et meme toute l'Europe.

Ipsemet moribundus non diffitebatur, Multa se fecisse, quae non omnibus probarentur, sed ita se iudicasse, pro persona, quam sustinebat, et rerum statu, fieri aliter non debuisset. Constat, a Principe *Condaeo* monitum fuisse Regem, ut circa externas res *Richelii* consilia sequeretur, circa internas et domesticas non item, ubi ille

F f 3

multum

1) Ep. LXVI, p. 214.

multum suis affectibus tribueret. Quod iudicium ualde Regi probatum. Liberiore tamen calamo *Rerum Gallicarum*, sub Ministerio Cardinalis *Mazarini* gestarum, *Autor* eum perstringens, testatur, ipsum, circa uitae finem, seu *Numine* exterrente, seu tot extinctorum recodatione, nunquam moerore uacuum fuisse. Tantum *Gallici* sanguinis domi perditum, tantum militiae effusum, fatigare animum, moribundis membris iam inclusum et moestitia restringere. Non aliud peto ab ista legentibus, *pergit idem*, quam, ne permiserint, tot extinctos, tanquam fugitiuos, elabi. Detur hoc illustribus Viris, ut, quemadmodum exequiis a uulgo separantur, ita, in traditione supremorum accipiant propriam memoriam, *Vandomios, Ornanos, Marwilliacos, Mommorantios*, et ceteros, de quibus silere, fatius duco, *Cramilliacis, Passompetris, Vitriacis, Castellonouis*, pollutos carceres, cum innumerabilibus. Et alia consecutus erat praeterea *Richelius*, quae, ut in imperante praeclara sunt, sic in subdito ambigua et ancipitia, cupiditas potentiae summae, aemulorum et parium, immo, Superiorum, intenta demissio atque humilitas, honoris et gloriae desiderium immensum, ambitio fastigii et honorifici cultus, qui ad uenerationem prope accederet, et cui subessent Principes Proceresque. *Richelieu*

Richelio cum succederet *Mazarinus*, insequens Distichon effudit GROTIVS, idque *Maurerio* recitavit, una commonens, sub *artis* uoce Gall. *four-be*, id est, *nequitiam*, sese innuere.

Vt domuit Gallos Romanus Iulius armis,
Romanus Gallos Iulius arte domat.

Hic Annus *Galliae* funestus fuit, ob mortem Regis, *Ludouici xiii*, qui, mense Maio, eadem die et hora, qua, ante triginta tres annos, Pater eius, *Henricus iv*, a *Francisco Raualliaco* confossus erat, animam exhalauit. Regni *Suecici* Historicus, testis est, iudicasse Medicos, hauustum uenenum causam fuisse mortis. Regis obitus ab Rege nouo, *Ludouico xiv*, *Annaque* Austria, regente Matre, *Sueonum* Reginae per epistolam indicabatur, cuius in exordio tametsi mentio iniiceretur Foederis, insequentibus tamen uerbis, quibus, in causâ communi et reparanda Pace, operam studiumque suum pollicebantur, altum de Foedere silentium erat. Qua ex re colligi posse, apparebat, communi quidem causae defuturos haud esse *Gallos*, ea tamen lege, ne lege Foederis ulla tenerentur. Testabatur quoque, literis in *Sueciam* missis, GROTIVS, *Sueonum* in *Gallia* LE-

GATVS, ex omnibus atque singulis, quos cum Regis *Galliae* Ministris habuerit, sermonibus sese

Ff 4

animad-

animaduertisse, nihil perinde *Gallos* exoptare, quàm uti firmiter *Sueones* credant, *Gallos* in Foedere constantes fore, re ipsa uero mentionem, de Foedere non uiolando, euitare, ne, Rege extincto, minus ipsis liberum esset, uel manere in Foedere, uel id negligere, prouti uel ex commodo *Galliae*, uel ex incommodo, res ea uideretur fore. At id quidem *Sueonum* Rectores adeo commouebat, uti, consultum esse, ducerent, ab Rege *Galliae* nouo renouationem flagitare Foederis huius, quam consueta quoque instrumenti formula sunt adepti, Purpurato *Mazarino* pernegante, Regis ob excessum, uellam in *Aulae Gallicae* consiliis factam esse mutationem. Rex tamen ipse deinceps, commonefactus, idem Foedus usu recepto instrumento confirmare non dubitabat, licet ipsa Foederis formula praetermissa. *Scrupuli Sueonibus* haud quicquam mouebant ista, *Nos id approbauimus, quantum opus est, aut erit.* Ea enim uerba hunc in modum *San Romanus* exponerat, *Quantum opus est Reginae Sueonum*, non, *Christianissimo* Regi, perinde, ac si Reginae Rex cauere cupiat abunde, ipse uero nullam prorsus in partem uenire obligationis, fidemue compendio metiri suo. Atque haec ipsa scrupulositas, uel eam ob rem, haud superuacua credebatur esse, quia GRO-

TIVS

TIVS commonuerat, *Cavillatoribus Galliam haud vulgaribus abundare.* Etiam *Mazarinus* asseuerare non desisteat, *Ob Regem demortuum, mutationis nihil quicquam in Gallicis esse consiliis metuendum.* Instrumento plane gemino ab Re-ctoribus *Suecicis* Foedus *Gallicum* confirmabatur. Confirmationis tam *Suecicae*, quam *Galli-cae*, Formula passim apud Scriptores occurrit.

Manfit igitur ibi GROTIVS, et, iis, ab quibus, et ad quos, *erat missus, pariter gratus, praecipuum tempus suum impendebat partim ministerio LE-GATIONIS, partim studiis, partim salutationibus eorum, qui, uidendi EVM, et, consilia sua cum EO fociandi, gratia, ab omnibus *Europae* partibus, confluebant. Omnibus fores, omnibus men-sa, omnibus officia, ipsius patebant, ne iis qui-dem ** exceptis, quorum parentes, post multas illatas ipsi iniurias, et carceris, et exilii, fuerant autores.

Non pauca iam *supra* diximus, quibus cum, in et extra *Galliam*, coluerit amicitiam GROTIVS, quos inter amicus EIVS intimus, Legatus, ad *Foe-deratos Belgii*, erat *Beniaminus Auberius Maurerius*. Ad hunc destinabat *Epistolas suas*, amicis et familiaribus in *Batavia* suis tradendas, id quod

Ff 5

per

* *supra*, p. 286, et in primis p. 353.** *supra*, p. 245.

per *Maurerium* suum optime tutissimeque fieri posse, GROTIVS iudicabat. Innuit hoc, et ea de re gloriatur IPSE, in tam multis ad eum scriptis literis, quarum hic non nullas, ad plenioram faciendam fidem, et adhibui, et deinceps adhibebo.

1) *In publicis, inquit, priuatisque calamitatibus solatio fuit manus tua. Eadem nunc quoque me, sub rumoribus saeuis atque continuis languentem, excitauit, et me mihi reddidit.*

2) *Primum autem, rogo, ignoscas, quod in re mea familiari usus te sim. tam familiariter, deinde gratias ago, quod tu id, quod poscebam timide, liberalius praestiteris, quam poscebatur.*

3) *Ignoscas, precor, Vir illustrissime, quod toties Epistolis et chartis, ad amicos mittendis, negotium tibi exhibeo, parsurus otio tuo, si alia, aequae certae, curandae ratio, appareret. Sed ita uidetur meum esse fatum, ut eos, qui mihi bene uolunt, semper meis rebus onerare debeam, sine ulla copia rependendae uicis. Quod me male haberet, nisi tua summa bonitas, perspecta, hanc mihi libertatem indulgeret.*

4) *Cum, literas has ad affinem tuto curari, interfuit, ausus sum eas tuo fasciculo includere.*

Ego

- 1) Ep. LXXI, ad Beni. Aub. Maurer. 2) Ep. LIII, ad eund.
3) Ep. LVI, ad eund. 4) Ep. LX, ad eund.

1) *Ego filio tuo VVitium iam nunc in exemplum propono. Dedi proficiscenti literas ad fratrem et affinem, qui eum et Bellemontii, et aliorum, notitiae tradent.*

Ac profecto *praestantissimus ille Vir* tam curae cordique sibi GROTIVM habuit, ut a fratre in fratrem plura proficisci non potuisse uideantur. Sigillatim, in liberando ex *Lupestenensi* custodia GROTIO, nullum non lapidem mouit * *Maurerius*, et, quot quantaque alia ipsi officia praestiterit, passim a me, in his VINDICIIS GROTIANIS, referuntur.

In quam arctam uero amicitiam penetrauerit ingenui illius *Iac. Aug. Thuani*, et huius post filii, *Francisci Augusti Thuani*, testatur insignis illa GROTII ad *Franc. Augustum Sylua*.

2) *Sylua mea, ut nihil habet eximium, ita uenia certe indigna non est. Nam, ut meliorem scriberem, non indulgit animus, partim in memoria, partim in sensu, malorum suorum aestuans, ut tacerem, non permisit reuerentia, qua uiri incomparabilis, Iacobi Augusti Thuani, memoriam prosequor.*

3) *Neque Thuanus mihi excidit, cuius quotidie libris utor, nescio, an non nimis familiariter.*

Multo

1) Ep. CII, ad Beni. Aub. Maurer.*

* supra, pag. 194.

2) Ep. XLIV, ad eund.

3) Ep. LXXII, ad Petr. Putean.

Multo quoque magis id confirmant officia, quae *Thuano* GROTIUS, in conscribenda Historia sui Temporis, praestitit, prout ex ipsius GROTII, uerbis¹⁾ constat.

Totus sum in colligendis iis, quae tibi in Annalibus Gallicis usui esse possint, plurimum patriae interesse, ratus, si eius gesta, uicinarum rerum occasione tam insigni, scripta prodantur.

²⁾ *Inter multa, quae in te admiratura est posteritas, ego ob illud unice obstupesco, unde tibi, modo in fori arce, modo in summa Republica, uersanti, otium, unde uis indefessa animi, ut res tot ac tantas, aut scribendas cognosceres, aut cognitas scriberes.*

Certe, inter alios Codices, manu exaratos, qui *Francofurti ad M.* asseruantur, *Supplementum* occurrit eorum, quae in illustrissimi Viri, *Iac. Aug. Thuani*, Hist. sui Temporis Libris cxxxviii desiderantur, et quidem ex H. GROTII *Auersariis*, alia manu, excerptum. Ex quo colligi potest, quo loco numeroque et apud *Thuanum* fuerit GROTIUS, et apud GROTIUM *Thuanus*, et Historia illa *Thuani*. Immo, ex Epistola quadam GROTII, clare patet, excitatum fuisse GROTIUM a *Thuano*, ad *Annales* suos *Batauos* condendos, *Thuanumque* pariter a GROTIIO, ad emittendos in lucem

1) Ep. III, ad Iac. Aug. Thuan.

2) Ep. XVII, ad eund.

cem XLVI Libros priores, quos ille premere malebat.

1) *Ceterum cum hoc tam diligenter agat tua Epistola, ut me ad Historiam scribendam excitet, inueni tamen in ea aliquid, quod me ab eo labore uehementer absterret. Nam, si tu, in tam excelso fastigio collocatus, tot undique septus praesidiis, XLVI Libros, humano generi utilissimos, pateris, inutiles iacere, iniquitatem seculi ueritus, quid me facere, aequum est, tanto ad omnes ictus fortunae apertio-
torem?*

Idem hic *Thuanus*, GROTIVM, pro sua in *EV*M animi propensione singulari, paulo quidem ferius, serio tamen, monuit, (licet GROTIVS, hanc ad rem ne taceret, et conscientiae * religione, et sui ratione muneris, obligatum se, crederet) ne *Gomaristarum* se felitibus immisceret, neue stylum in eos acueret, memorante id ipso GROTIO, cuius Epistolae maiorem hic partem legere, LECTORI haud ingratum, opinor, erit.

2) *Erasmi uestigiis cum quidam apud nos Pastores insisterent, sed, collegarum uehementia pressi, unicum haberent in Magistratum bonitate perfugium, adiunxi ME illis, qui, ferendum, non existimarunt,*

1) Ep. XVII, ad Iac. Aug. Thuan, in fine. * supra, p. 196.

2) Eadem Epist.

marunt, UT ISTO INITIO IRËT IN EXEMPLVM RES PERNICIOSISSIMA, AC PALAM FIERET, MODERATA SECTANTES IN ECCLESIIS NOSTRIS FERRI NON POSSE. Ad hanc rem mea opera delecta est, non, quod non multi idem rectius potuerint praestare, SED, QVOD IS LABOR PROPRIVS VIDERETVR EIVS, QVOD TVM OBI-BAM, MVNERIS. Neque nesciebam, quid esset, irritare crabrones, sed, fretus honesti propositi conscientia, ausus sum me calumniis istis obii-cere, quas nunquam effugient, qui adulta et robusta nitia oppugnabunt. Tibi uero, Vir Il-lustris, gratias ago, simulque, et egregiam tu-am in ME uoluntatem, et sapientiam tuam, agno-sco, cum suades, ut ab istiusmodi contentionibus postea abstineam. EGO uero, tum tua autoritate permotus, tum sponte mea eo totus propendens, omnia non necessaria certamina anxie defugiam, quod uideo, uti scribis, et ad animi tranquillitatem, et ad ualetudinem, quam non satis firmam expe-rior, maximi esse momenti.

Et alibi, ubi mentionem fecit *Francisci Augu-
sti Thuani*, his utitur uerbis.

*1) Nihil laetius intelligo, quam, et ualere Franc.
Augustum Thuanum, et honoribus, dignis suo ge-
nere suaque uirtute, augeri. Idem ut magis ma-
gisque fiat, mecum omnes optant, quibus Thuanum
nomen in rebus sanctis est.*

1) Ep. CXLIV, ad Ioan. Cordesium.

Fran-

1) Francisco Aug. Thuano *crefcere honores, gratulor. Mihi gaudeo, in tam candido pectore amicam mei reftare * memoriam.*

Inter potiores eius amicos erat *Gerardus Ioanu. Voffius*, qui fane nullo non tempore, litibus illis durantibus, quae prioribus annis feculi decimi feptimi agitabantur, a partibus eius ftetit, ac literarum cum ipso commercium habuit, unde tam multos fibi creauit inimicos, qua de re uid. Epift. *Voffii*, et *Buddei Lexicon Vniuerf.* sub uoce *Voffius*.

Eidem *Voffio* filium suum mittebat GROTIVS, literis erudiendum.

2) *Ego, filium meum, natu maximum, hunc annum patiar exigere Lugduni, sub Voffii oculis. Nam Erpenium pridem, Iacchaenum nuper, amiffimus, ceteri fibi uiuunt, mihi sunt mortui.*

Idem feciffe *Maurerium*, in filiis *Voffio* mittendis, impense alibi probat.

3) *Non potueras melius consulere liberis tuis, quam, quod eorum spem Voffio commendas, rarae tum probitatis, tum eruditionis, Viro. Memini, a Casaubono summis laudibus praedicari Oratorias eius Institutiones. Tum, quae de Pelagiana*

1) Ep. XLVI, ad Iacob. Puteanum.

* infra pag. 442.

2) Ep. C, ad Beni. Aub. Maur. 3) Ep. XXXIX, ad Gallos.

giana Historia conscripfit, maximi hic ab omnibus fiunt.

1) *Ad Virum optimum, et amicitia tua dignissimum, Gerardum Voffium, et scripsi antehac, et nunc scribo.*

Ob Integritatem fane miram hunc *Voffium*, sequentem in modum, ceteris omnibus *Batauis* praefert GROTIUS.

2) *Voffium nostrum iam propius noueris, quo, ueto, credas, animam esse candidiorem ullam in Batauis. Eius amicitia, quanquam dissiti non nihil, spero, effici posse, ne tibi ista habitatio nimium displiceat.*

Neque uero quicquam intermittebat GROTIUS, in Epistolis suis, quod ad optimi maximi-que huius uiri amplificandam gloriam spectare uideretur.

3) *Ceterum, ignorare te, non patiar, Voffium, pertaesum μικρολογίας Lugdunensium ἀγωνοθετῶν, Amstelodamum ire, euocatum honorario, bis mille et sexcentorum florenorum in annos, et habitatione commoda. Molitur enim eius urbis Senatus, non quidem Academiam iustam, sed quandam eruditorum coloniam, ut, qui cetera omnia*
abunde

1) Ep. XLIV, ad Beni. Aub. Maurer.

2) Ep. CXLV, ad Claud. Salmasium. 3) Ep. CXXI, ad eund.

abunde habent, ex omni terrarum angulo, ne hoc quidem commeatu desituantur.

Visitauit etiam GROTIVM *Vossius Parisiis*, prout uideri licet ex Epist. *Guid. Patini*. *

Maximopere GROTIVS *Salmasium* suspiciebat, quem in Epistolis nunc *uirum maximum*, nunc *incomparabilem*, nunc *excellentissimum*, nunc *summum*, nunc *decus seculi*, nunc *lumen Galliae*, pariter, et *seculi uniuersi*, uocat.

1) *Felicem, me plane arbitrarer, Vir, supra, quam nos uel agnoscere possumus, de omni literarum genere merite, si ad tuos, aeternitate dignissimos, labores aliquid contribuere possem, et inter operas saltem tertias consistere.*

Cumque *Salmasius* obtrectationi liuorique multo in *Batauis* expositus, nec speratus ei honor usquequaque praestitus esset, GROTIVS quoque *fatum* haud dissimile subire cogeretur et experiri, mutuis se literis consolantur, alterumque alter ad constantiam patientiamque uario confirmandi genere usi, exhortantur,

2) *Neque, Lumen illud Galliae pariter suae, et seculi, uniuersi, Salmasium, haec detestanda aemulorum*

G g

lorum

* T. II, Ep. CCCXXVI, p. 19.

1) Ep. xcvi, ad Claud. Salmasium.

2) Ep. cx, ad eund.

lorum malitia eo adigit, ut deserat honorem literarum, cuius extrema salus in ipsius incolumitate sita est et rebus prosperis.

Idem GROTIVS aliam Epistolam his claudit verbis;

1) *Valde, Vir incomparabilis, et omnes in te laetratus fortiter contemne, gnarus, nec lucem esse sine umbra, nec gloriam sine invidia.*

2) *Aduersus innerecundos etiam nobis, quamquam contra morem atque ingenium, frons perfrendanda est.*

3) *Vale, excellentissime Salmasi, et mecum, aduersus malos homines, habe bonum stomachum.*

Salmasius quidem, hac etiam de causa, Batauiam relinquere cogitauit.

4) *Salmasium Lugdunensis habitationis iam poenitet. Non praestatur honos promissus, et regnat in Scholis, ut in Monasteriis, liuor, et, cum malignitate, aemulatio.*

Nec minus, quod aerem Batauum minus salubrem, sui que corporis temperamento et climati Gallico contrarium, experiebatur.

Salma-

1) Ep. CXXI, ad Claud. Salmasium. 2) Ep. CXXXIII, ad eund.
3) Ep. CXLV, ad eund; 4) Ep. CXLIV, ad Ioan. Cordes.

1) Salmasius *ad me scripsit, hoc uere experturum se, an possit restitui lapsa ualetudo. Si nihil proficit, repetiturum Galliam.*

2) *Quanquam et coelum ne hoc quidem immerito accusas. Scio enim, quam illud graue sit, paludum suarum uaporibus madens, ex sicco tenuique aere uenientibus, sed et huic malo remedia non desunt. Primum, diuitiae Tibulli, lucens focus, deinde, ubi serenior aura est, in locis siccioribus deambulatio, uinum quoque paulo generosius, et rubellum maxime. Sed haec, et, quae alia ualent aduersus pituitam, ne Stoicis quidem, semper sanis; parcentem, si quid Horatio credimus, melius dicet tibi Eobaldus Schreuelius, Vir facetus non minus, quam eruditus, et, qui mihi saepe morbum, non Galenicis pharmacis, sed Plautinis salibus, quibus scatet totus, ademerit.*

3) *Immo, non tantum Lector Salmasii scriptorum diligens sum, sed, et alios esse tales, uolo. Itaque neminem a colloquio meo dimitto, non ante monitum, quantum ex postremi, atque, etiam inter tua, excellentissimi, operis lectione proficere possit.*

Hoc minus causae *Salmasio* fuit male de GRO-
TIO loquendi, ut *infra* pluribus cognoscere lice-
bit.

G g 2

Hie-

1) Epist. CLIX, ad Iacob. Puteanum.

2) Ep. CXLV, ad Claud. Salmaf.

3) Ep. CXXI, ad eund.

Hieronymo Bignonio Librum suum, de *Veritate Religionis Christianae*, dedicabat, ex quo singularis eius de doctissimo *Galliae* uiro existimatio perspici potest.

1) *Viro extra omnem comparationis aleam posito, Bignonio, si, memoriam mei tuo auxilio expergeri, poscerem, iniuriam facerem constantiae ipsius, in qua ille, uelut sede solida, uirtutes ceteras collocauit. Patietur uir maximus, hoc me solatium multis aduersis opponere, quod, in illius animo uiuere me, confido, quem ego supra seculum hoc, supraque omnem, quamuis ingeniorum feracissimam, Galliam pono.*

Et, in Epistola, ad *P. Putean.*

2) *Ex omnibus rebus, quae apud uos geruntur, nullam magis ad me pertinere, intelligo, quam bonorum amicorum bonam ualetudinem, quos inter scis, quem apud me locum obtineant Bignonius ac Thuanus.*

Hos inter amicos etiam erat *Patinus*, qui *GROTIANA* sua iuris publici facere decreuerat. Epistolia quaedam *Patiniana* ex multis referemus.

3) *Defunctus GROTIUS etiam ex amicis meis unus erat. Effuse gaudebam, quoties colloquerer cum ipso,*

1) Ep. cxlviii, ad Ioann. Cordes.

2) Ep. cl.

3) T. I. Ep. xxx, p. 78.

ipso, sed praemature, tum mihi, tum Reipublicae, decessit. Audita eius morte, adeo afflictus fui, ut in morbum caderem, et, per octo dies, moestus permanerem.

In alia Epistola, ubi *Patinus* loquitur de *Petro Grotio*, qui *Patinum* uisitauit, haec uerba occurrunt.

1) *Eius (GROTH) pater, HVGO, amicitia me quoque dignatus erat sua.*

Et porro,

2) *Ex iuniori de Linden intelligo, Dn. Gronouium Lugduni mortuum esse. Vnus ille propemodum superfuit inter Belgii doctos uiros. Non enim amplius habet ista terra Scaligeros, Baudios, Heinsios, GROTIOS, Salmasios et similes.*

Iesuitas adeo non amabat GROTIUS, ut potius per omnem vitam in eos inueheretur, id quod ex Epistolis 3) eius *infra* clare satis constabit. Magni tamen quosdam ex eorum fociis faciebat, nominatim *Dion. Petauium* et *Iac. Sirmondum*.

4) *Sirmondi magna sunt in literas merita, quibus si Theodoretum addiderit, inuerecundum sit, ab ipsius senectute amplius aliquid postulare.*

Summatim, celeberrimi quique totius prope-
G g 3
modum

1) T. II, Ep. DXLV, p. 580.

2) in Epist. quadam p. 581. seq.

3) Ep. CLIV, ad Ioann. Cordesium et Ep. CXLIV, ad eund.

4) Ep. CXXXV, ad Petr. Putean.

modum *Europae* Viri, et innotescere HVIC ORACULO, cupiebant, et discere ab IPSO, et, literis salutari, gestiebant, quarum numerus ingens, in Opere *Epistolarum* Maiori, conspiciendum se praebet.

Stupenda autem ERVS doctrina et scientia hanc EI famam conciliauit, ut, ex omnibus terrarum locis, *Hamburgi* et *Lutetiae Parisorum*, confluerent eruditi, nobiles, curiosi, desiderio ducti, hunc audiendi uidendique VIRVM, quod tanti aestimauit *Peirescius*, ut ICONEM quoque GROTHI penicillo *Duurisii* depingendam curaret, et, *Hagae* commoratus, discedere nollet, antequam agnouisset GROTHVM, quem, licet adolescentem, eruditio, plane matura, minimeque uulgaris, commendabat. Ipse uicissim GROTHVS, ut ex VINDICIIS HIS MEIS passim licebit perspicere, maximi fecit eruditissimum hunc *Gallum*, ab quo etiam in Iure Naturae concinnando suppetiae sunt ei latae. Non possum, quin hic subiungam Epigramma GROTHI, in obitum *Varii*, Sigilli *Gallicae* Custodis, quem acerbe *Peirescius* dolebat, confectum, et cum laude coniunctum *Peirescii*, quem hunc in modum est allocutus.

*Quod tu, qui nuper Regni moderantibus omne
Arbitrium curis dulce leuamen eras,*

Morte

*Morte super cunctos fasces extantis Amici,
 Attonitus tanquam, propria damna doles,
 Optime Peiresci, tanto indignissime casu,
 Inuidet hunc luctum Gallia tota tibi.
 Atque, in communi Mundi Patriaeque dolore,
 Praecipuas partes unius esse, uetat.*

Nec pauci erant cupidi, nomen illud GROTHII, per maria, perque terras, illustri fama propagatum, in suis, quae uocantur, *Albis*, custodire, quae de *Baudius* ad GROTHIVM ita scribit.

1) *Iuuenis ille Vir, a quo hasce literas accepturus es, pro mediocritatis suae modulo, eximias doctes tuas ueneratur, ut hoc ipso ab humanitate tua impetrare posset, ne uelles ultro petenti denegasse, tritum tralatitiumque illud officium inscribendi albo nomen GROTHII, per maria ac terras illustri fama propagatum.*

Ex ipso etiam, longius a *Batauorum* finibus sito, *Poloniarum* Regno excurrebant, ad hoc orbis eruditi MIRACVLVM aspiciendum, homines generosi.

2) *Duplici de causa, Vir summe, studia tua interpello, primum, ut hos Polonos Nobiles tuae Amicitiae insinuem. Quanquam enim incertus sum, hoc ipso tempore, bellum ne Sueonibus meis*

Gg 4

fit

1) Epist. xxxi, Cent. III, p. 337.

2) Epist. CLxxvii, ad Claud. Salmasium.

fit cum ista gente, nec ne, ego tamen in meo proposito persto pro amicis habendi eos, qui communes literas amant.

Erga omnes, quicumque accederent IPSVM, summa erat humanitate et iuuandi promptitudine, desideriis ipsorum, tam ore, quam scriptis, respondens, permultos literis commendatitiis stipans, qua de re testem quoque admittere, iuuabit, *Augustum Buchnerum*, A. CIΩICΩXXXIX, ad *Henricum a Frisen*, Nobilem Virum, *Hamburgo* redeuntem.

1) Hamburgi GROTIVM, τὸν πάνυ, *allocutus, ita obstrinxit Frisius sibi, ut amicissime literis subinde eius diei memoriam recolat.*

Item,

2) *Valde doleo, non uidisse* MAXIMVM NOSTRI SECVLI VIRVM.

Et, ibidem, paulo post, idem pergit,

Sed istud non adderem, nisi scirem, te, non exiguo tempore, cum illo ORACVLO HVMANAE SAPIENTIAE, HVGONE GROTIO, fuisse, quem et doctissimos docere aliquid semper posse, plane existimo.

Item alibi,

3) *Appello conscientiam tuam, Henrice, an tu, MIRACVLVM SECVLI, GROTIVM, an, alios, quos nomi-*

1) Ep. xv, Part. 1, p. 17.

2) Ep. xxi, P. 1, ad Henr. Frisium.

3) Ep. xxv, P. 1.

nominare non attinet, quibus haec aetas tamen gloriatur in primis, aliter profecisse censes.

Idem, alibi, sic pronuntiat.

1) *Ac possis dicere, τῷ πᾶσι, GROTIUS, non nisi medium locum debuisse attribui. Ne alio, quam honoratissimo conspiceretur, qui dignitate non modo praecelleret reliquis, sed, iam transgressus prope modum ingenii ac eruditionis humanae terminos, sic emereret plerisque, ut, contra antiquitatis fiduciam, aut unus, aut cum paucissimis, seculum nostrum absoluat.*

Repetit hoc ille breuioribus uerbis.

2) *Neque enim scio, qui AMPLITVDINEM GROTIANI INGENII AC DIVINITATEM hodie excedat.*

Quamdiu posteritas stetit, certe nemo quis gratior uixit orbi, uiuitque et uiuet in posterum perpetuo in hominum memoria, admiratione, cultu, donec erunt, qui solidae eruditioni iustum statuere pretium didicerunt.

Durante LEGATIONE, iam *supra* memorauimus, Ecclesiastas *Charentonenses* IPSVM ad Synaxin sacram admittere noluisse. Interim hi Ministri, id sibi singulari fore honori, credentes, si, postquam LEGATUS tam inclyti Regni, nempe *Sueciae*, factus fuerat, congregationibus eorum interef-

Gg 5

set,

1) Ep. XLVIII, Part. III.

2) Ep. LXXXIII, Part. I.

fer, quendam coetus sui Sacerdotem, una cum Senioribus Synedrii, ad IPSVM allegabant, petentes, ut CONCIONES PRAESENTIA SVA decoraret. Affirmabant, ipsos *Lutheranos*, breui ante tempore, per Decretum ultimae Synodi *Charentonensis*, ad Sacra sua fuisse admissos. Verum factis aperte eis respondebat, Quoniam SE, cum esset PRIVATVS et EXVL, deseruissent, neque admisissent, sese nunc, cum sit LEGATVS, eos esse deserturum. Ac profecto concionibus eorum interesse nunquam uolebat, sacra sua domi peragendo. Die solis, ante meridiem, concionabatur Sacerdos quidam Suecus *Lutheranus*, nomine Doctor *Ambreus*, a meridie, *Reformatus*, nomine *Dor*. Praeceptis iudicium hoc Clericorum, qui IPSVM pro fidei socio admittere uolebant, eo, quod religioni *Arminianae* addictus erat, postea uero EVM pro tali agnoscebant, famosum de NOSTRO excitauit rumorem, prout *infra* pluribus audiemus.

Emisit, durante diuturna LEGATIONE sua, uaria scripta, in his *Dissertationem Latinam*, contra *Isaaci Peyrerii* scriptum de *Praeadamitis*, inscriptam, de *Origine Gentium Americanarum*, in qua demonstrabat, gentes *Americanas* non esse adeo antiquas, et ex *Europa* eo peruenisse, uel, per coniunctionem Regionum, uel, quod per tempestatem

pestatem eo fuerint pulsae. *Nisi quis, inquit, Praeudamitas esse, dixerit, ut nuper quidam in Gallia somniauit.* Aduersus EVM Doctor *Belgicus*, nomine *Laetius*, insurgens, quae causa erat, cur alteram scriberet Dissertationem, *de Origine Gentium Americanarum*, in qua hunc *Laetium* pluribus refutat, et, cum hic *Laetius* spissam longamque barbam, more *Capucinorum*, aleret, ad auctoritatem sibi conciliandam, in frontispicio suae *Dissertationis*, eundem, cum decumana eius barba, figura aenea expressum, sistebat, praeposita inscriptione,

*Aduersus Obtrectatorem, opaca bonum quera
facit barba.*

Aliquot post diebus, pangebatur, delectationis gratia, *Distichon* in eum, innuens, male ipsum scribere Latine, quod *Epigramma*, prout is *Maurerio* illud recitauit, ita se habet,

*Latius haud Latius satis est, nec scribere cessat
Latius. Ut fileas Latius, est satius.*

Scribebat praeterea *Historiam Gothicam* et *Vandalicam*, in honorem gentis, cui se in adoptionem dederat, ubi multum hausit ex *Procopio*, ut IPSE testatur.

1) *Procopii Graecae editioni Hoefschelianaee quae deerant, me Roma Puteanorum, apud fratrem suum,*

1) Ep. CLXXXIII, ad Nicol. Peirescium.

suum, commendatione, accepisse, gaudeo. Verti in Latinum sermonem Gothica et Vandalica, in honorem gentis, cui ME in adoptionem dedi, a patria ter uenundatus.

Bergeronis item Historiae Scythicae Compendium usui fuisse SIBI, fatetur.

1) Librum de Scythis Bergeronis quanto cum studio lecturus sim, satis intelligis, qui noris, quanti EGO illius Viri et diligentiam, et iudicium, faciam.

2) Scythicae Historiae Compendium ubi a Bergerone habebimus, (nihil autem ab illo proficisci potest, quod non limatissimi sit iudicii) multum nos IPSI debebimus, nec minus tibi ipsi, quo excitante, ueternum excussit.

Peculiarem habemus Orationem, scriptam a D. Merula, seorsim editam, adiuncto Boxbornii eiusdem fere argumenti libello. Meretur ea de re legi Laetius, in libello, de *Confoederatis Pro-uinciis*. Omnes uero superat GROTIUS, in libro, de *Antiquitate Reipublicae Batauae*, quem Libellum scripsit, cum animaduerneret, Rempubli-
cam intus* concuti a quibusdam, res novas periculose molientibus, boni ciuis esse, ratus, pro uirili occurrere, et statum praesentem omnibus

com-

1) Ep. CLXVI, ad Ioann. Cordesium.

2) Ep. CCLI, ad Guilielmum Luffonium.

* supra, pag. 21.

commendare. Confirmat hoc ipse GROTIUS, ad *Thuanum*, * his verbis.

*Sic forsitan tener ausus est Catullus,
Magno mittere passerem Maroni.*

Vt ego nunc tibi, Virorum illustrissime, Libellum hunc mitto, de Republica nostra, tibi, qui non Gallica tantum, sed orbis totius historiam, ita complexus es, ut talem nemo, uel ab otiosissimo homine, unquam expectauerit, tanta rerum copia, tantus uerborum nitor. EGO uero quid mitto? Opusculum tenue, si materiam spectes, non res totius generis humani, ac ne magni quidem Regni alicuius, sed unius gentis, angusti inclusae finibus. Quid, quod nec huius res omnes, sed breue Compendium eorum duntaxat, quae ad summam Reipublicae administrationem pertinent, Plane nihil, quod ames, nihil, quod laudes, praeter animum tui similem, hoc est, amantem patriae suae, et minime νεωτερίζοντα. Exosculor illud Thucydidis, ὅπερ' ἐδέξατό τις σχῆμα τῆς πόλεως, τῆτο δίκαιον, εὐδιασάζειν. Hoc tu in magno illo Aegeo praestas, nos conamur in sympluuiio nostro.

Sed, ** elegantiore postea stylo gesta *Batauorum*, in monumentis *Annalium* commendata posteris et tradita, omnium mortalium fama celebrantur. In hisce enim scribendis perficiendisque,

* Ep. xi.

** Petr. Grotii Praef. ad Patris *Annales*.

disque, omnes coelestis atque immortalis ingenii sui thesauros aperuisse uidetur, tanta in iis, rerum actionumque arcana penetrans, elucet sapientia, tam naturalis semper, et ubique sibi aequalis sermonis pulchritudo, tanta rerum pondera et uerborum maiestas, ut pronuntiare haud uerear, omnium non modo laudibus, qui *Res Belgicas* scribere sunt aggressi, eximii huius Operis splendore tenebras obduci, sed ipsos etiam antiquorum grauissimos disertissimosque superari. Illam porro horum *Annalium Historiarumque* admirabilem dignitatem uehementer exornat AVTORIS perpetua in narrando fides, quem neque patriae, * neque religionis suae, amor, neque, tot Scriptores transfuersos agens, partium studium, non spes, non metus, non odium, aut gratia, flectere unquam a uero potuit, neque efficere, quo minus sociis, hostibus, amicis, inimicis, nullo discrimine habitis, unicuique pro meritis, candide sua praemia perfoluerentur. In his *Annalibus* historiam omnesque motus, ad pactas usque Inducias, peregregie et accuratissime, ea prudentia et neruosa breuitate, scripsit, ut cum *Tacito* optime mereatur comparari. Attentum ergo lectorem requirit. Dum enim *Tacitum* imitatur, propter styli breuita-

* supra, p. 16, 21, 23, in primis p. 198, et p. 217.

uitatem, difficilis fit. Obseruandum tamen, in libris primis difficiliorem, in reliquis satis esse perspicuum.

Instigatum fuisse EVM ad Historiam scribendam a *Iacobo Augusto Thvano*,* uidere licet ex Epistolis.

Cumque deinceps sese ad scribendam *Historiam* suorum temporum compararet, communicasse cum illo *Peirescium* tum monumenta uaria, tam priuata, quam publica, quae fuerunt ipsi prae manibus, tum complura, quae, ex *Italia* reperta, nominatim uero ab *Antonio Quaerengo*, docto et magni nominis uiro, obtinuit. Praeterea, cum ipse natus sit in *Hollandia*, et in aliqua Reipublicae parte aliquandiu uersatus, partim ex Actis publicis, partim ex relatu eorum, qui coram pleraque uiderant, de praecipuis huiusce belli successibus potuit cognoscere.

Multo ei labore constitit *Historia* haec in scribendo, nec minore in recognoscendo, et corrigendo, ut ipse, ad *Iac. Aug. Thuanum*** scribens, testatur.

Historiam belli nostri ad finem, hoc est, ad Inducias usque, pextexui. Superest nunc recognoscendi et corrigendi labor, ipsa prope scriptione molestior. Video, me tum, cum uacauit paulo attentius scribere, non satis solida rerum cognitione fuisse instructum.

* Ep. xvii.

** Ep. eadem.

structum. Nunc, cum res ipsas discendi paulo melior est copia, occupationes, multae magis, quam magnae, non satis permittunt, respondentia historiae uerba seligere. Multumque uereor, ne hiet opus, diuersique temporis scriptio non satis unius auctoris spiritum praeferat.

Anceps initio erat, scriberet ne Historiam hanc, ob tot inimicos suos, neque ante obitum exire in lucem passus est.

** Ceterum, cum hoc tam diligenter agat tua Epistola, ut me ad Historiam scribendam excitet, inueni tamen in ea aliquid, quod me ab eo labore uehementer abstereret. Nam, si tu, in tam excelsso fastigio collocatus, tot undique septus praesidiis, XL Libros, humano generi utilissimos, pateris, inutiles iacere, iniquitatem seculi ueritus, quid me facere aequum est, tanto ad omnes fortunae ictus apertio-rem? Nisi forte existimas, ingratos, inuidos, calumniatores, ** aetri esse coeli homines, neque apud nos prouenire eiusmodi messem. Sed minime ita se res habet, Thuane amplissime, iidem fluctus in sympluio nostro se mouent, qui in uestro mari Aegeo. Dabo tamen operam, te tanto auctore, ut, quae scripsisti hactenus, ea, quam fieri potest emendatissima, apud me extent, extra huius aetatis commercium, cum quo contrahere, periculosum est.*

* Ep. xvii, ad Thuan.

** supra, p. 431.

est. Posteritati rectius creditur, non, quod illa futura sit melior, sed, quod equior defunctis, quippe alios habitura, quos exerceat. Vale, Vir illustris, et me tui gregis scribe.

Viduae quidem GROTIANAE librarum Gall. duo millia persolvere, pro *Annalibus*, uolebat *Sarrauius*, neque tamen compos fieri poterat eorum. In his, editis post, *Annalibus*, solidum rerum pondus, et uiua tam actionum, quam personarum, simulacra, cum singulari sermonis castitate, narrationisque eximia perspicuitate, coniuncta, posterius omnes admirantur. Etsi enim terrestrium ratio proeliorum aliunde forsitan luculentius discatur, pugnarum tamen naualium, obsidionum oppidanarum, tutandarum item urbium, praecepta, Annales haud ulli, aut ullae Historiae, meliora tibi dabunt, aut plura. Horum praestantiam *Annalium* agnouerunt etiam alii, quos inter *Guido Patinus*, ita scribens.

Mon relieur me rendit dernièrement mes annales de GROTIVS. J'ai commencé à la parcourir. Il est en beaux termes et tout plein de fort bonnes choses, si ce liure la uient iamais à être traduit en François, comme il est fort curieux, ie pense, qu'il se uendra bien. Il est fort bien, il n'est pas si particulier, que le Famianus Strada, mais il est plus scauant et proche bien plus de Corneille Tacite.

1) Ep. LXVI.

Hb

Et

Et *VVicquefortius* * scribit,

Nicol. Machiauelli *Historia Florentina incomparabile perfectumque est opus*. *Vberti Folietae Historia Genuensis*, *Ge. Buchanani Historia Rer. Scoticarum*, *Ioann. Sleidani Commentarii de Statu Religionis et Reipublicae sub Carolo V*, *Pauli Sarpii Historia Concilii Tridentini*, *HVGONIS item GROTH et Reidani Annales Belgici*, in suo genere, *ceteris omnibus facile antecellunt*.

Sub *Neuwillii* quidem cuiusdam nomine, sermone *Gallico*, *GROTHIANI* continuatio operis exiit, uerum de ista Continuatione uerba possent usurpari, quae *I. L. Viues*, de Continuatione *Caesaris* *Commentariorum Hirtiana*, habet.

Commentarii, ** *ab Hirtio additi, uel Oppio, plene sunt alii, quam Caesaris*. *Minus et puritatis habent, et maiestatis, ut, Caesareanos a Principe scriptos, appareat, alteros a priuato*.

Memorable est, quod *Iacobus Perizonius*, in *Commentariis* suis, *Lugduni Batauorum*, *A. MDCCCX*, emissis, in dedicatione, de *Batauorum* insequenti tempore *gestis*, scribit,

Fatendum est, magno sane gentis nostrae dedecore, rem eo hic deuenisse tandem, ut, post VIRVM MAXIMUM, HVGONEM GROTHVM, per integrum iam seculum

* *Liur. I. de l'Ambass.*

** *de Trad. Discipl. libr. III.*

culum, apud exteros deficiat ferme Reipublicae nostrae Historia, atque ideo succurrere ei uoluerint Galli, partim ex ipsa usque Gallia, unde GROTIANI habemus operis Continuationem, sed Gallica lingua, et falso Neuuillii nomine, uulgatam, partim in hasce terras profugi, qui, nostra cum Gallis bella, et Regis V Vilhelmi uitam, suo itidem sermone, enarrare nobis nuper studuerunt. At Batauos qui, de rebus suae gentis, quicquam, post GROTIUM, Latino certe ediderint stylo, habemus uix ullos.

Vt autem in omnibus suis Lucubrationibus MAGNVS fuit GROTIUS, sic etiam in Carminibus INCOMPARABILIS fuit et DIVINVS. *Lucanum* elegerat, Poetam SIBI maxime adamatam, quem etiam cum notis emisit. Multi crediderunt, GROTIUM gustum habere deprauatum, cum praefertim in hoc *Poeta* nec materia, nec forma, nec essentia, poematis inueniatur. Sed nihil hoc mouebat IPSVM, quanquam haud ignorabat, quid iudicii uterque *Scaliger**, Pater et Filius,** de *Lucano* tulissent, quidque de ipsius Poesi sparsissent in orbem. Certe hunc *Poetam* adeo aestimauit GROTIUS, ut eum nunquam non gestaret secum, immo, non raro exoscularetur, licet haud credam, EVM certo statuisset, omnes in uno *Poeta* esse dotes. *Maurerius* enim, in *Me-*

Hb 2

moris

* in Critic. s. Poetics L. v, c. xv.

** in *Scaligeran.* primis, p. 103, sq.

moris suis, non minus affirmat, magni fecisse etiam Poësin Lyricam Matthiae Casimiri Sarbieuii, Iesuitae Poloni, de quo GROTIUS dicebat, Non solum aequasse, sed etiam interdum superasse, Flaccum. De hoc Sarbieuio hi extant Verfus.

Matthiae Casimiro Sarbieuio, aetatis nostrae Flacco.

Cernis Hymettaeae plenum, puer, aluear Emmae?

Cernis Hyblaearum nobile murmur apum?

Mella bibis, nam uerba legis, quibus ista papyrus,

Humet, ut ebriolae rore cadente loti.

Queis mihi deliciis auidas pluit undique fauces,

O, Casmire, meri ros genitiue faui!

Linque, Melissa, rosas, thyma linque, Melissa, uenique,

Os tibi flos mellis quilibet istud erit.

Sic ipse GROTIUS, in suorum Prooemio Poëmatum, fatetur, SESE in stylo uarium esse.

Singula * enim Carminum GROTTII genera, ut ingeniosa sint, singulis dotibus gaudent. His omnibus observatis, NOSTER omne punctum fert, et omni genere satisfacit, in faciendis versibus Heroicis, Elegiacis, Iambicis, Lyricis, Pindaricis, Epigrammaticis, aequae felix atque idoneus.

* Vid. Anonymus.

neus. Iam, ab eo exprimitur *Virgilii* grauitas et pondus, iam adest *Ouidii* facilitas et lepor, iam affurgit *Statii* excelsitas numerorum et in fingendo alacritas, iam effunditur *Claudiani* florida quaedam luxuries, iam detonat *Lucani* alta et neruosa sententiis maiestas, iam *Horatii* promicat acumen et sensuum reconditorum subtilitas. Id omne uerius longe sibi noster GROTIVS uendicat, quo mysteria diuina nemo canit religiosius, nemo efficacius diuinis homines institutis instruit. Naturali quodam ingenii bono, penetrat facile, quid cuilibet loco, tempori, personae, conueniat. Quantam hilaritatem spirat in argumentis laetis et ad iucunditatem inuitantibus? Sed, occasione data flendi, quantum tristitiae refert et moeroris? Quo spiritu, quo amore affectuque, rem agit, et quam prudentiam adhibet, in seriis? Quam pensi habet inuentionem, fictionem, poesis animam illam? Et, sicut ex unguibus leonem, sic ex oblati carminibus, Philologum, Antiquarium, Polyhistorum, Philosophum, et in primis Theologum, cognoscere licet. Tanta est ubiuis ubertas, et dulcedo, et uarietas et dexteritas, ut certe non secus habendus sit, quam ex Musis natus, et in gremio educatus Musarum. Ideo *Wilhelmus Grotius*, ut *Poemata* FRATRIS AMANTISSIMI uenerabundus

Hb 3

sem-

femper exofculabatur, ita studiosiffime cauit, ne uel minimum ex iis intercideret culpa fua. Antea enim pleraque, inſcripta plagulis, circumuolabant, ſparſaque in omnes angulos ac diſſipata, non ſecus, ac *Sihyllae* folia, oberrabant. Hanc ob cauſam uno is uolumine edidit mature, ut ne *Poemata*, tantopere a multis deſiderata, ſqualore corrumperentur ac ſitu, ſed, ut, bene digeſta et bono publico exhibita, INSTAR TVBAE ESENT, IMMORTALEM POETAE GLORIAM EBVCINATVRAE. Vnum alterumue Diſtichon poſt editionem demum confeſcit, ex quibus ſequens, ut IMAGINI ſubiiceretur *B. Maurerii, Roterodamum* EI tranſmiſſum, qua in urbe *Penſionarius* olim GROTIUS erat.

*Docta tabella, refers HOMINEM, qui rectius ipſe
Magnanimum Regem, CVIVS IMAGO loquens.*

In *Balsaci* Epiftolis notari merentur, quae is habet de lite inter *Guyetum* et GROTIUM, ſuper praeflantia uini et cereuiſiae, * *Franciſci Guyeti* Epigramma pro uino, aduerſus *Batauos*, cereuiſiae potatores, illic legitur, GROTII uero *Phaleucus*, pro Cereuiſia, inter *Poemata* eius reperitur, licet inueniſtus ille, hic elegans, dici poſſit. Inter *Poemata* moralia aeſtimabat maxime *Euripidis* Tragoedias ſelectiores, et in primis

* pag. 313.

mis Comoedias *Terentii*, quas non cessabat, etiam in maximis suis negotiis, legere, Sermones item *Horatii*.

In quibus scriptis, inquit ipse, aliud notant adulescentes, aliud uiri mirantur. Illis placet linguae puritas ac nitor, hi uitam moresque hominum ibi, uelut in speculo, intuentur.

Sicut autem in oratione numeris uincta, ita etiam in prosa, uariavit. In historia feliciter exprimit *Tacitum*, in Epistolis *Plinium*. Animaduertit *Morhofius*, ¹⁾ in libris Philosophicis interdum barbarismos EVM admittere, et philosophorum lingua loqui. Hellenismo interdum applausisse, miratur et improbat *Schurzfleischius*, in Epistolis suis. Verum haec sunt eiusmodi, ut aliis quoque summis Viris, haud raro, uelut aliud agentibus excidere consueuerint.

Priusquam GROTIUS imitari coepit *Tacitum*, autore *Iosepho Iusto Scaligero*, *C. Iulii Caesaris* Commentarios legit diligenter, atque inde sermonis Latini rationem regulamque sumpsit.

Quos potissimum *Libros* suspexerit GROTIUS, aliisque commendauerit, eos in Epistolis ad *Gallos* reperire licet, nominatim in Epistola ad *B. Maurerium*, cuius initium est tale.

H b 4

Illu-

1) Polyh. T. I, p. 279.

1) *Illustrissime Domine, dum tempus aucupor, quo ad uos transcurram, praestiturus &c.*

In *Graecis* etiam laudatur GROTIVS, QUI, pro diuino, quo praeditus fuit, ingenio, in intimos *Pythagoricae* doctrinae recessus penetrasse, QUIQUE et *Hieroclem* fere integrum memoriter recitare potuisse, et omnium felicissime hoc Autore usus esse fertur, quemadmodum, cum reliqua eius scripta, tum in primis *Commentarii*, quos in *V. et N. Testamentum* composuit, et, in quibus multos passim *Sacri Codicis* locos, ex *Hierocle* aliisque *Graecis*, perleganter illustrauit, abunde testantur.

2) *Erit HUGO GROTIVS magnus et omnibus aemulis maior, inquit Schurzfleischius, et mihi hoc ipse admirabilis, quod Demosthenem, Lyfiam et ceteros Graecos, in succum et sanguinem conuertit.*

Verum, ad EIVS scripta ut redeamus, *Annotationes* potissimum suas in *V. et N. T. Libros* perficere annitebatur, eamque ob causam in suam sese bibliothecam penitus abdebat. Sunt uero *Commentaria* haec critica nouissime edita *Amstelodami, MDCLXXXVIII* ex off. *Boonii, Waesbergii aliorumque*, cum absolutissimis *Indicibus* Auto-
rum,

1) Ep. XVI, ad Beni. Maurer.

2) Ep. CLXXXI.

rum, Rerum, Locorum Scripturae, quorum maximus in Exegeſi uſus eſſe poteſt. De his *Commentariis* notandum eſt, in *Rabbinorum* locis citandis et explicandis non raro eos fallere, cum ſecutus plerunque ſit GROTIVS in iis fidem aliorum. Plurima horum ſpecimina errorum dedit olim harum literarum peritiſſimus Vir, *Eſdras Edzardi*, quae ipſe *Morbhoſo* * aliquando oſtendit.

Submittebat etiam *Dion. Petauii* iudicio ſuas *Obſervationes* in *V. et N. Teſtamentum*, prout uidere eſt ex eius ad *Gallos* *Epistoſis*, ſpeciatim ex iis, quas ad hunc *Petauium*, *inſignem*, ut eum IPSE in literis uocat, *Theologum*, miſit, cui cum, quae ſua ſcripſerat manu, ad percipiendam melius ſententiam ſuam, traderet, his uſus eſt uerbis.

Liceat mihi, lumen de lumine accendere.

Graui operae Operis huius Sacri continenter inuigilabat, omniumque ſeſe conſuetudini hominum ſubducebat, ac, moroſior ſuſpicaciorque factus, optimis etiam fideliffimisque amicis non nullis diffidere coepit, nominatim fratribus *Puteanis*, quos, ſpeculandi tantum gratia, uentitare ad ſe, opinabatur, expiſcaturos, quid ſentiret de *Richelio*, aut loqueretur, et ad eum relatu-

Hb 5

ROS,

* Polyh. p. 537.

ros, cui non parum infensus erat GROTIUS, ob contemptum, quem ab hoc *Purpurato* fuerat expertus. Atque, hac ipsa ex re, *Osiandro*, in Prolegg. ad Ius B. et P., enatum est illud.

Neminem, sibi contradicentem, aequo animo ferre potuisse, Id nobilium Puteanorum (uirorum ut genere, sic eruditione, clarissimorum, in quos Gratiae et Musae, liberali plane manu exquisitissime sua munera effuderunt,) testabitur frater alter, quem, aiunt, Virum illustrem, immemorem etiam beneficiorum acceptorum, in suis aedibus parum moderate excepisse, et cum iurgis a se dimisisset, quod, in uerba sua iurare, recusaret, et eius dictaturis obloqui ausus esset.

Inde postea figmentum istud magis magisque *Osiander*, in contumeliam VIRI TAM ILLUSTRIS, auxit.

Ceteris omnibus, pergit Osiander, uellet esse, quod discipulis suis Pythagoras, aut, alter Palae-mon haberi, qui, secum natas, secum morituras, literas, clamitabat.

Cum tamen ex Epistolis GROTII et alii eius scriptis, publice extantibus, de uirorum eruditorum ad EVM confluxu, iam * memorato, alia omnia constent. Eodem fere tempore, *Mau-*

rerius

* supra, pag. 431, 444, 445, 446.

reuius in suspicionem eiusmodi finiftram ueniffe uidetur GROTIO, qui *Maurerium*, modis omnibus pro ipso, in caufa quadam difficili, laborantem, paulo inclementius excipere non dubitauit, ut ex ipfius Narratione *Maurerii* patebit.

Cum Princeps *Palatinus*, *Rothomago* in *Sueciam* reuerfurus, pernoctaret *Boiffitii*, die *Ioanni*, *praecurfori*, facra, qua uesperis ignes, folenni more, accendebantur, tunc, inter incolas et El. *Palatini* comites, in quibus erant non nulli Dynaftae externi, Comites, ni fallor, *Valdeccenfes*, contentio oriebatur. Ciues illi, uel per ebrietatem, uel per imprudentiam, plus femel bombardas difplodentes, uulnerabant pedifequum, fclopo maiori, itemque *Polhemium*, Landgrauii *Heffiae*, Residentem, fclopo minori. Quemadmodum uero de hoc infultu in Aula nihil mouebatur querelae, fic neque ius ipfis reddebatur. GROTIVS percipiebat, laefis conftitutum effe, uim hanc illatam uindicare. Ea tempeftate, homines externi honoratoris conditionis, ingenti numero, ad IPSVM aduenerant, quibus praefentibus, minabatur GROTIVS Baronibus *d' Auau-gours* et *de Rorte*, Regis rebus tum inuigilantibus, cauendum effe, eo, quod Comitem *Palatinum* dolofe interimere tentaffent, neque is ullam accepiffet

cepisset satisfactionem. Aseuerabat quidem *Maurerius*, Aulæ nihil omnino hac de re comperitum esse, seque, si *GROTIUS* ita uellet, rem ad *Cardinalem* delaturum, qui tunc in finibus *Picardiae*, propter obsidionem *Hesdini*, morabatur. Annuente *GROTIO*, id fecit. Aliquot diebus praeterlapsis, ingentem literarum uim, ad Cancellarium *Sequierium* scriptarum, accipiebat *Maurerius*. Ad haec *Cardinalis*, per Archiatrum suum, *Citoyum*, quem aggressus idem *Maurerius* fuerat, ei dabat in mandatis, ut eas Domino traderet, quibus literis Cancellario iniungebatur, ut exemplum iustitiae statueret, simul uero *GROTIUM* redderet certiolem, si haberet, de quo conquereretur, ut statim illos accederet, quibus externarum rerum cura esset commissa. *Maurerius*, suarum sese rerum mirifice fategisse, magnamque iniisse gratiam, sibi persuadebat, re tam bene gesta, cum uero fascem *GROTIO* tradere uellet, perplexo *ILLE* animo dicebat, quo tum perpetuo laborabat, fronteque seuera, posse iustitiam, si liberet, obseruare, sed fasce se onerari, istumque recipere, se in animo non habere. Tentabat amice *ILLI* persuadere *Maurerius*, Mandatum ostendendo, ut *IPSI* in manus traderet, at *ILLE* perseuerabat in pertinacia sua. Nemo unquam hominum fuit in eiusmodi angustia, in
 qua

qua *Maurerius* hac occasione erat. Si fascem ad Aulam remisisset, hallucinatus inculatusque esset, futiles eum excitasse turbas, etiamsi rei ueritatem et insolentiam hominum exposuisset. Ad haec, fascem Cancellario tradere, in mandatis non habebat. Re tamen accuratius pensitata, ex duobus malis minimum eligendi consilium arripiebat, fascem, id quod factum maxime consultum et minus periculosum foret, Cancellario tandem tradendi. Hoc eo die fiebat, quo foras equitare constituerat. Cum ipsi *Maurerius* nuntiaisset, fascem esse ex Aula, quem ipsi tradere in mandatis haberet, domum reuertebatur Cancellarius, sine mora, Præsidem Vicarium Criminalium, *Tardeum*, ad se accersebat, qui factum insolens adeo sibi commendatum habebat, in idque tam accurate inquirebat, ut incolas *Poissitii* ad misericordiam moueret. Ipse GROTIVS statim agnoscebat, *Maarerium* ab SE iniuria fuisse affectum, quoniam hoc EVM modo tractasset. Inuitabat ergo ipsum ad prandium, dicebatque ad eum aperte, in diuersorum praesentia hominum, ad prandium una inuitatorum, *Maauerium*, esse optimum, ueracissimum et officiosissimum, amicorum suorum * omnium, addens, fascem recipere SE noluisse, ignarum quippe, quid in

SE

* supra, pag. 431, sq.

SE contineret, hominesque suae conditionis nunquam recipere debere fasces clausos, et aliis inscriptos, nisi prius cognouissent, quid in se contineant, de qua tamen re, *Maurerio*, sarcinam IPSI tradenti, ne uerbum quidem dixerat. Interim spatium habuit callidam hanc rationem excogitandi, et hac leui excusatione utendi, ne non obumbraret difficilem istum ingenii morem, quem eo tempore tenebat, inter EIVS uitia connumerandum. Scilicet nullum unquam ingenium magnum sine aliqua intemperie fuit natum.

Post mortem *Richelii*, retinere GROTIUM diutius noluerat *Oxenfirna*, qui tamen laudi sibi duxerat, retinere EVMAC defendere, *Richelio* uiuente, non obstante, quod sine intermissione sollicitauerat *Richelius*, ut EVM reuocaret. Cancellarius quoque Regni, qui fero nimis animaduertebat, LEGATVM SVVM uiuentium commercio SESE subtraxisse, integrosque dies, et maximam quoque partem noctium, uersari cum mortuis, ad opera sua Theologica conficienda, et nihil, nisi noua, in ponte nouo *Parisis* gesta, eleganterque Latine expressa, ad se perscribere posse, pertaesus tandem est LEGATI. Quanquam hoc continuo credere uix licet, cum e sequentibus

bus longe res * aliter eluceat, quam hic *Maure-
rius* prodit, et alioquin *EVM* statim ab officio re-
mouere, *EVM*que in *Succiam* reuocare, potuif-
set, nisi *Oxenfirna*, *IPSVM* in *Gallia* remanere,
maluisset, cum praesertim culpa esset nulla *GRO-
TII*, nisi, quod nimium studiis incumberet, quam
imbecillitatem, uerbis sequentibus †) indicauit
Anonymus quidam.

*Monf. de GROOT le pere etoit la probité meme,
d'un rare merite et incomparable en ces ecrits,
mais ses amis iugoient pourtant, qu'il auroit en-
core mieux reussi s'il eut donné un peu plus de tems
a son ambassade, et moins a ses etudes. Comme
si c'etoit un defaut inquit porro scriptor iste de
donner les heures a la lecture, que les autres don-
nent a une galanterie inutile, au ieu, a la promena-
de et a des amusements insipides, ou creux. Mais
Mr. de GROOT etoit sans reproche.*

Quem *GROTH* morem his uerbis *Solmasius* ex-
cusat.

*GROTIVS in negotiis tractandis non adeo magnus
fuit, NON, QVOD INGENIVM EI, SED APPLICATIO,
deesset.*

GRO-

* infra, p. 472.

†) Reflexions sur les Memoires pour les Ambassadeurs a Ville
Franche, CIQICLXXVII, 12, p. 76.

GROTIUS ipse fatetur, Aulae sese natum factumque haud esse.

1) *Ego, qui iam aliquoties, HOMO MINIME AD AV-LAM FACTVS, aulam coactus sum accedere, &c.*

Et alibi,

2) *Oxenstirna ME, in umbra literaria delitescentem, in lucem resque magnas uult protrudere.*

EGO VERO NIHIL MAGIS METVO, QUAM, NE OPERA MEA TANTI VIRI, CONCEPTAE DE ME, SPEI MINVS RESPONDEAT.

Aulicam EI uitam et impietatem nequaquam arrisisse, clare patet ex alterius Epistolae uerbis.

DE AVLA 3) *COGITANDVM FILIO TVO, NON ARBITROR. Si tamen pertendit, nullus est dignior, ad quem se applicet, Sueciae Rege, apud quem multum ualere poterit Camerarii commendatio.*

Licet, si res EIVS in *Gallia*, quas, ut supra narrauimus, in LEGATIONE sua ibi confecit, considerem, parum, aut nihil, offendam, in quo minus usui fuerit *Sueonum* Regno, quippe quorum ILLE res minime neglexit, iura potius eorum, omni data occasione, probe obseruauit, memor utique personae, quam agere in SE suscepisset. Contrarium igitur, an ab aliis demonstrari queat, uix, ac ne uix quidem, mihi possum persuadere, nec multos isti habebunt assensuros.

Oxen-

1) Ep. LXXVII, ad Beni. Aub. Maurer.

2) Ep. CLXI, ad Guil. Luffon. 3) Ep. CXXXVI, ad B. A. Maus.

Oxenstirna ergo, extra ordinem, *Cerisantem* in *Galliam* mittebat, qui omnia, in Aula expedienda, in humeros suos suscipiebat, ne minimum quidem cum GROTIO communicans, siue iussus, siue elatione permotus animi, ostensurus in *Gallia*, *Sueciam* sua ipsi secreta commisisse, id quod tamen difficulter credi posse uidetur, cum, ex sequentibus, longe aliud constet. Si enim nihil conferre cum IPSO debuisset, ut LEGATVM remanere ibi GROTIVM passi haud fuissent. Causa igitur *Cerisanti* non suppetebat, cur ita insolentem erga GROTIVM se praeberet, qui sane, petente *Maurerio*, commendationem *Cerisanti* ad omnes amicos dederat, quos in *Suecia* habebat, ad eum ibi ornandum. Apertum hunc contemptum GROTIVS perferre amplius non poterat. Quamobrem suam expetebat dimissionem, quam etiam obtinebat.

In hac EMINENTI DIGNITATE GROTIVS, Sereniss. Reginae *Christinae* LEGATVS ORDINARIVS, per totos decem annos, vixit, cum *Christina*, *Gustavi Magni* filia iam maiorennis, finita EIVS LEGATIONE, eum in *Sueciam*, tum, ut alibi eivs opera uteretur, tum, ut rationem administrationis EIVS postularret, ex *Gallia* reuocaret,

Ii

TAN-

TANTA *) QUIDEM CLEMENTIA, UT NON MODO IN LITERIS SVIS IPSVM TOLLERET LAVDIBVS, SED MAGNIS QVOQVE PROMISSIONIBVS ALLICERET, SESE OFFICIORVM, IN ANNIS MINORENNITATIS PRAESTITORVM, MINIME OBLITVRAM ESSE, SED CLEMENTISSIME MEMOREM FVTVRAM. Insuper, in literis ad Reginam *Galliae*, actu regnantem, INSIGNE TESTIMONIUM DE EIVS, IN ADMINISTRANDA LEGATIONE, PRAESTITA SIBI FIDELITATE ATQVE PRVDENTIA, EIDEM IMPERTIEBATVR. Idem ILLE, cum testificatione Regiae planeque singularis benevolentiae, dimissionem suam, aegre licet ferente Regina, obtinebat. In *Sueciam* ** proficiscens GROTIUS, per *Hollandiam* iter fecit, iamque *Roterodamum*, ueterem habitationis suae sedem, peruenerat, ingenti ciuium ibi applausu et beneuolentia exceptus, cum inimici, non contenti iis, quibus eum tam diu persecuti erant, opprobriis et iniuriis, obire suarum partium domos, si quos possent ad se trahere, omnem mouere lapidem, ne *Ordines Hollandiae*, tunc forte congregati, per terras et urbes suas transire GROTIUM impune paterentur. Sed, mutata rerum facies erat. Plurimi eorum, qui, A. MDCCXVIII, statum Reipublicae concusserant, iam e uiuis deces-

*) infra, p. 474, 478.

** vid. Anonymi Vita GROTH.

decesserant, non nulli eorum, qui, Anno eodem, a dignitatibus suis dimoti fuerant, moderatione Principis *Friderici Henrici*, ad pristina erant ministeria reuocati, quique novi ad rempublicam accesserant, ut factionibus non interfuerant, discernendae ueritati magis idonei erant. Ita factum est, ut referenti in Conuentu Procerum Hollandiae *Jacobo Casio*, eorum tunc *Affessori*, quid sibi super ea re dicritatum esset, responsum a *Proceribus* sit, Vano timore liberaret homines, nimium meticulosos, Curae sibi fore, ne quid Respublica detrimenti caperet. *Amstelodamum* interea peruenerat GROTIUS, inde *Hamburgum* petiturus. Neque enim affectabat, ullis se Ciuitatibus uidendum praebere, nisi per quas necessitas EVM cogeret transire.

Consulatum *Amstelodami* tum temporis obtinebant Viri sapientes et moderati, *Petrus Hasselarius*, *Andreas Bikerus*, *Gerbrandus Pancratius*, *Guilelmus Bakerus*, qui, de aduentu in urbem suam GROTH, certiores facti, neque dissimulare cupientes, quanti facerent VIRVM TAM SOLIDE ERVDITVM, TAM BENE DE PATRIA MERITVM, TAMQVE ILLVSTRI, PER TOTVM TERRARVM ORBEM, FAMA CELEBREM, sine cunctatione EVM adire, optima

Ii 2

quae-

quaeque officia ei offerre, publico conuiuio excipere, et nauem, itineri ipsius aptandam, curare. Ita rursus patria, nunquam sibi postea uidenda, excessit *vir summus, Hamburgo*, terrestri maritimo itinere, *Lubecam* petens, honorificeque a magistratibus utriusque ciuitatis exceptus. Inde *Vismariam*, Ducis *Pomerani* oppidum, *Suecicis* praesidiis occupatum, peruenit, Erat eo tempore non longe ab eius portu, cum classe ingenti, *VVrangelius*, Comes, Regni *Suedici Archithalassus*, qui, de aduentu tendentis in *Sueciam* GROTHII certior factus, continuo nauem bellicam, promouendo IPSIVS itineri, ad eum misit, qua *Calmariam* GROTHIVS uenit, inde *Holmiam* petiturus. Quo comperto, *Regina*, quae tum forte erat *Vpsaliae*, magnoque iam pridem uidendi GROTHII desiderio tenebatur, reditum suum in eandem urbem, imperii sui sedem, accelerauit. Postero die, ad alloquium *Reginae* admissus GROTHIVS, postquam multa, rebus ac tempori conuenientia, differuisset, LEGATIONIS SVAE partes exposuit, actionum suarum rationem reddidit, pro gratia, tam diu percepta, gratias egit, dimissionemque a ministerio suo petiuit. At *Christina*, ut erat omnium rerum, cognitione liberali dignarum, callentissima, literarumque et litteratorum amantissima, IPSIVS etiam GROTHII, editorum-

tōrumque ab EO Scriptorum, perspicacissima existimatrix, sicut *inferius*, ex eius ad Viduam GROTH datis, literis, clarius patebit, ad reliquae orationis IPSIVS capita perbenigne respondit, et, quae promiserat EI, de officiis, sibi praestitis, bene remunerandis, diserte repetiuit, ad ultimum, ubi de dimissione sua locutus erat, tantum per ambages respondit. Adeo, ut non obscure pateret circumstantibus, mentem esse *Reginae*, GROTHVM apud se detinere, propiusque suis EVM consiliis admouere. Sensit hoc etiam ipse GROTHVS, neque dubitauit, hoc unum sufficere ad irritandam inuidiam illam, quam, a principio aduentus sui, in non nullis Regni Proceribus animaduerterat. Quare, nihil minus propositum EI erat, quam in ea terrarum parte habitationis suae sedem figere, ubi non minus cum ingeniis hominum, tam male sibi uolentium, quam cum aeris inclementia, luctandum quotidie foret.

Discemus, inquit, ex te, ubi redieris, qualis sit illa mundi pars, quam sibi rigidus Septentrio seposuit. Etiam si nihil ibi uideris, praeter magnum Cancellarium, satis erit causae, cur in illas mundi partes, sicum antiquitate loquar, ultimas, excurreres. EIVS ME AMICITIA SPECIOSIOREM, QUAM IPSA LEGATIONE, CENSEO.

Li 3

Non

1) Ep. CLXXXVII, ad Ludou. Maurer, Benj. Filiu.

Non destitit ergo, coram Regina, quoties ad eam accederet, dimissionem suam et ueniam ad suos reuertendi efflagitare. Ac *Maurerius* quidem dicit, GROTIUM insalutata Regina discedere, iamque in loco isto, quem *Daeler* uocant, nauem conscendere, uoluisse, uerum ea mihi *narratio* non parum dubia uidetur et incerta. Etsi enim facere hoc iure potuisset, cum praesertim plus semel discedendi ueniam flagitasset, fuisque apud Reginam officiis nuntium misisset, neque inuitus retineri diutius posset, ex insequentibus tamen mox uerbis, *Domina, permaneo tuae Maiestatis subiectissimus seruus*, liquet res omnis, nec minus e *litteris* ipsius Reginae, *infra* reperiendis, ex *Anonymi* Vita item *huius Reginae*, uideturque originem aliunde hic rumor traxisse. Cum enim ad Reginam, e *Suecia* discessurus, orationem haberet, et Regina uerbis quibusdam, quod nullo modo remanere uellet, eum pungeret, nihil is reposuit, praeter uerba modo relata, DOMINA, PERMANEO TVAE MAIESTATIS SVBIECTISSIMVS SERVVS,

et ita discessit. Haec uerba Regina male ferre coeperat, sed, cum *Galus* quidam, nomine *Marrigny*, GROTIUS non parum fauens, diceret, eiusmodi discessum *Gallici* quoque moris esse, Regina

* *Memoires pour servir a l'Histoire d' Hollande*, p. 430.

na id credebat. *Maurerius* quidem, Vir alias fidei minime subleſtae, uel ideo meretur excuſationem, quoniam hic relata ab aliis refert. Ex hiſe ea per ſe concidunt, quae de GROTIO fabulatur *Ludouicus*¹⁾ *Crocius*, multos tunc temporis credidiſſe, GROTIVM, quaſi Pontificiorum dogmatibus fauentem, e gratia Reginae *Chriſtinae* excidiſſe. Regina,²⁾ quae neque diuerſas terrarum regiones, neque diſcrepantes hominum mores, ignorabat, eoque minus dubitare poterat, quam difficile eſſet, ANIMVM VIRI NON AVARITIA, NON AMBITIONE DISTRACTVM, SED SOLIS STVDIIS ET VIRORVM ERVDITORVM COLLOQVIIS CONTENTVM, EX eo, ſub quo tam diu reſpirauerat, coelo, in eam mundi plagam trahere, quae uix ipſi, ibi natae, educatae ibi et regnanti, immo, ne uix quidem, placeret, ſtatuit, tandem deſiderio IPSIVS morem gerere, EVMQVE SINGVLARIS³⁾ AFFECTVS DEMON-

I i 4

STRA-

1) Ep. ad Gerard. Ioann. Voſſium ſcripta.

2) Anonymi Vita GROTII.

3) Et generatim apud Reges et Principes magni aeſtimatus eſt GROTIVS, apud *Henricum* IV, Regem *Galliae*, a quo etiam torques aureo eſt donatus, pag. 18, apud eius regni Suſceſſorem, *Ludouicum* XIII, p. 286, 353, 399, apud *Iacobum*, R. *Angliae*, p. 23, apud *Chriſtinam* Reginam *Gotthorum* p. 475, apud Principem *Condaeum*, pag. 16, apud Principem *Auriacum*, *Mauritium*, ante ortam *Arminianorum* litem, pag. 19, apud eius Fratrem *Fridericum Henricum*, pag. 284, et infra pluribus, apud Card. *Richelium*, quamuis propter ſubmiſſionem inuidentem, p. 397, immo, GROTIO iniuriam illatam deprecantem, p. 399, in medio, apud Senatam *Ampſelodamienſem*, p. 473, apud *Axeliū Oxenſirnam*, p. 475

STRATIONIBVS CVMVLATVM DIMITTERE. Regina enim SVMMVVM HVNC VIRVM, per tempus bene longum, partibus suis in Regno *Sueciae* perfunctum, NON MODO IMPENSE COLLAVDAVIT, SED ETIAM, NE SINE MVNERE ABIRET, DVODECIM MILLE IMPERIALIBVS, ut narrat *Maurerius*, uel, ut *Anonymus Vitae Reginae Christinae* scriptor habet, TREDECIM, HISQVE EX CVPRO CONFLATIS, DONABAT. Quanquam hoc munificentiae genus Reginae iam olim erat solenne. Constat enim, unicam *Freinsbemi* Orationem, qua natalem ipsius altum et uicesimum celebrauit, mille imperialium praemio remunerasse, quale quid nihil ante unquam, aut usquam, facile accidisse, constat.

Ita, quamuis aegre consentiente Regina, *Holmia* discessit GROTIUS, corpore iam minus ualidus, contractaque, uti credebatur, infirmiore ualitudine, partim ex taedio retardati tam diu itineris, partim ex rigore aeris, naturae suae minus conuenientis. Sed sperabant, qui ei aderant, tam ualidam in eo futuram spem reuisendae prope diem coniugis et familiae suae, ut praecipuam partem doloris, quam ex utriusque absentia contraxerat, dissipare posset. Mox nauim conscendebat, ut *Lubeca Osnabrugam*, ad Pacem ibi cum aliis conciliandam, iret, prout *Vondelius*, Poeta *Batauorum* celebris, et Scriptor, in uita GROTTII Ger-

Germanica, referunt, uel, ut *Anonymus* Belgicus, in uita GROTH, Latine scripta, uult, ex magno desiderio familiae suae uisendae, uel, sicut malunt alii, quanquam fide minus digni, in *Galliam* reuertendi, cupiditate inductum, ut LEGATIONEM ibi denuo susciperet ad *Poloniae* Regem. Proficiscens GROTHVS, ac reditum in Patriam, suafu Coniugis et Amicorum, parans, coelo sereno, uentisque satis fauentibus, e portu *Dalerens* soluit nauis, quae transuehendum *Lubecam* GROTHVM susceperat, sed breuis fuit illa aeris serenitas, quoniam, insequenti die, uehemens tempestas, contrahere uela, iussit, et ingrauescens magis magisque sub uesperam, maiorem malum disciecit, eiusque pondere submersum paene nauigium, adeo contrariis undique uentis concussit, UT, FRACTO ALTERO QVOQUE MALO, PERCVLSVS GROTHVS, tandem in *Pomeraniam* ulteriorem, ad oram *Cassubiae*, quassatam perfluamque nauem littori impegit. Notatu dignum est, quod, in Prolegomenis ad *Procopii* Historiam Belli *Gothici* ac *Vandalici*, * GROTHVS ipse commemorat, Mare *Balticum* generatim *turbulentum* quid notare.

Est autem, id nomen non proprium, sed commune. Nam, maris irruptionem eo significari, norunt Frisii. VVellen significat, cum impetu fluere.

* pag. 4.

Ii 5

Octa-

Octauo, postquam e portu soluerat, die, descendit in arenam cum comitatu suo GROTIVS, non longe a uico *Lyba*, decem et quatuor millibus *Germanicu* ab urbe *Dantiscana* distito, non minus animo, quam corpore, AEGER, cumque ne unum quidem diem, curando ac reficiendo corpori, ab animo, redire ad suos festinante, posset obtinere, rustico, quod aegre ibi nactus erat, uehiculo, iter, per medios uentos et imbres, qui uelut in lacrymas, ob miseram conditionem, instantemque VIRI HVIVS IMMORTALITATE DIGNISSIMI mortem, solui uidebantur, continuauit per aliud oetiduum, donec, consumptis, per nimias agitationes et lassitudinem, uiribus, tandem *Rosbichium* peruenit, et lecto, *non resurrecturus*, se commisit. Hic enim gradum sistere cogebatur. Defatigati ac fracti quippe Spiritus suadebant *RESI*, ut Medicum *Stocmannum*, eodem die xvii Augusti, ad se uocaret. Qui, accersitus, pulsu uenae obseruato, magnamque lassitudinem ac uires prostratas, immo, sudorem deprehendens lethalem, de uita *EIVS* actum esse, pronuntiabat. Licet *Anonymus* vitae GROTII Belgicus referat, die xvii Aug. Medicinae Doctorem, *Stocmannum* fuisse accersitum, qui, pulsu uenae obseruato, eiusque debilitatem soli lassitudini ascribens, iudicavit, requie et nutrientibus cibis

cibus reficiendum esse corpus. Verum, eundem illum uirum, die sequenti XVIII Aug., A. MDCCXLV, reuersum, cum animaduerneret, infirmitatem creuisse, sudoremque prorupisse lethalem, alia item signa deficientis naturae sese exeruisse, tandem confirmasse, finem adesse uitae, IPSVMQUE iam uersari in agone mortis. Interim *Quistorpia* magis credendum, quippe, QUI, TESTIS OCULATUS, OMNIBVS VEL INTERFUIT, VEL MELIOREM PERCIPERE NOTITIAM EX STOCMANNO, BALEMANNIA, ALIISQUE, POTUIT, neque uideo, cur a ueritate recedere, aut aliquid circa mortem eius memorabile uoluerit reticere. Illis igitur Medici uerbis GROTIUS permotus, praesentiam *Ioannis Quistorpii*, Doctoris ac Professoris Theologi, Verbique Diuini ibidem Ministri celeberrimi, expetebat, qui etiam, circa nonam uesperinam, ad GROTIUM accedebat, postque habitos cum eo sermones, super fragilitate humana, multifariis item mortalium peccatis, necessaria ob haec poenitentia, iisdemque ab DEO, propter merita CHRISTI, condonandis, de immensa DEI clementia, quaeque his similia morientibus proponi solent, ad preces se conuertit, quarum uerba, complicatis manibus, uoce submissa, secutus GROTIUS, paulatim deficere, auditumque primo, mox et uisum, amittere, coepit, nec multo post,

nocte

nocte media, ANNO AETATIS SVAE LXII, placide
 expirauit. MEMORIA tamen EIVS et EIVS meri-
 torum, expirabit nunquam, uerum, uti floruit,
 iam diu et uiguit, ita florebit longius, et longius,
 uigebit, uigebit, inquam, donec circumfusus ille
 orbi terrarum Oceani cursus perennabit.

Quistorpii ad Calouium literas hic subiunge-
 mus, GROTH MORTEM, accurata satis descriptione,
 complexas.

Contendis a me, ut perscribam, quo modo, mun-
do huic VALEDICTVRVS, LITERATORVM PHOENIX,
HVGº GROTHVS, SE gesserit. En, paucis id habe.
Conscenderat ille Stockholmiae nauim, qua Lu-
becam ferretur, uehementibus per triduum in ma-
ri iactatus procellis, naufragium patitur, et AEGER
ad Cassubiae littora appellit. Inde, perquam in-
commodo curru, pluuia tempestate, per LX et plura
miliaria, Rostochium nostrum deuehitur. Di-
uertit ad Balemanniam, D. Stocmannum Medi-
cum aduocari, curat, qui, aetate, naufragio, incom-
modis itineris, fractas uires aduertens, uitae ter-
minum imminere, praesagit. Secundo, ab ingressu
in hanc urbem, die, qui styli ueteris erat XVIII Au-
gusti, me hora nona uespertina ad SE uocat. Ac-
cessi, propemodum in agone VIRVM constitutum offen-
di, compellauis, et, me nihil maluisse, affirmauis,
quam,

quam, ut mihi cum IPSO incolumi sermones sociare licuisset. Regebat ILLE, ITA DEO VISVM EST. Pergo, ut ad beatam emigrationem SE componat, peccatorem SE agnoscat, super commissa doleat, moneo. Cumque, inter loquendum, publicani, peccatorem se fatentis, et, ut DEVS SVI misereretur, precantis, meminissem, respondit, EGO ILLE SVM PVBLICANVS! Progredior, ad CHRISTVM, extra quem nulla est salus, IPSVM remitto, subiicit ILLE, IN SOLO CHRISTO OMNIS SPES MEA EST REPOSITA. Ego, clara uoce, Precationem illam Germanicam Germanice recitabam, quae incipit, HERR IESV CHRIST, VVAHR MENSCH VND GOTT etc. ILLE, complicatis manibus, submissa uoce, ME insequetur. Quum finiissem, quae fui, an me intellexisset? Respondet, PROBE INTELEXI. Pergo illa recitare ex uerbo DEI, quae iam morituris in memoriam reuocari solent, quaero, an me intelligat? Respondet, VOCEM TVAM AVDIO, SED, QVAE SINGVLA DICAS, DIFFICVLTER INTELLIGO. Cum haec dixisset plane conticuit, et, breui post, SPIRITVM exhalauit, in puncto XII nocturnae. Habes catastrophem uitae, a GROTIO, SVMMO VIRO, actae. CADAVER medicis post commissum est. INTESTINA, lebeti abenea imposita, ut, in templi apud nos primarii, Virgini Mariae sacri, locum honoratissimum reponerentur, a templi praefectis facile impetraui. Molliter

CINERES

CINERES cubent! Vale. Dabam Rostochii, pro-
 pridie Michaelis, A. CIDIICXLV.

CORPVS MORTVVM, aromatibus conditum *Del-*
phosque Bataworum, urbem eius natalem, trans-
 latum, ibidem, magna exequiarum pompa, pro-
 auorum sepulcro, in choro aedis nouae, ad de-
 xterum latus inclytæ illius areae sepulcrorum
Principum Auriacorum, est illatum, ADEOQUE
 EIVS PATRIA, QVAE VIVO EI QUIETEM INVIDERAT,
 MORTVVM, EXTINCTO IAM LIVORE, TANDEM RE-
 CEPIT. Epitaphium IPSE, iam aliquot ante mor-
 tem suam annis, sibi composuit, ut ex Epistola ad
 fratrem, *Guilielmum Grotium*, data, * liquet. Est
 autem Epigramma sequens.

GROTIVS HIC HVGO EST, BATAVVVM CAPTIVVS
 ET EXVL,

LEGATVS REGNI, SVEDIA MAGNA, TVI.

Ab eius morte, duo quoque Nummi sunt con-
 specti, quorum *unus*, facie priori, effigiem GRO-
 TII ET NOMEN, posteriori facie, *Arcam*, duabus
 insignem Coronis, *Galliae* et *Sueciae*, prae se fert.
 Vnum praeterea latus Arcæ solem ostendit *ori-*
entem, latus alterum *Arcem* exhibet *Lupensteinia-*
nam. Superne haec uisuntur uerba, MELIOR.
 POST. ASPERA. FATA. RESVRGO. Inferne, An-
 nus

* Tom. II, Epistolarum, p. 915.

NUS indicatur tum NATALIS EIVS, tum EMORTVALIS, NATVS. CIO IO LXXXIII. OBIIT. CIO IOC XLV.

Nummorum *alter* exhibet, facie priori, GRO-TIANAM effigiem, cum his uerbis, HVGO. GRO-TIVS. NATVS. CIO. IO. LXXXIII. DECIMO. APRILIS. OBIIT. CIO. IOC. XLV. VIGESIMO. OCTAVO. AVGVSTI. Posteriori facie hi leguntur Versus,

DE FENIX VAN HET VATERLANDT,
HET DELFSCH' ORAKEL T'GRÖÖT VERSTANDT,
HET LICHT, DAT D'AARDE ALOM BÉSCHEEN,
DE GROOT VERTOONT ZICH HIER IN T'KLEEN.

Tali modo MAXIMVS HIC et INCOMPARABILIS VIR, eo tempore, VITAE HVIVS finem facere, et CORPVS SVVM corruptioni tradere, coactus fuit. VIVIT TAMEN, ET VIVET ILLE IDEM, ETIAM NVNC, IN SCRIPTIS SVIS AVREIS, PER SVVM EXCELLENS INGENIVM, QVOD IN EA INTVLIT, ET PER EA, VSQVE AD NOSTRA TEMPORA, ADHVC SVPERSTES EST, AC NOBISCVM ERIT, DONEC ERIT TERRARVM ILLE ORBIS. Non possum, quin hic addam Naenias ad Magnos Tumulos GRO-TIANOS.

VIATOR

VIATOR ET APOLLO.

V. MAGNVS HVGO PARVA NVM TVMBA CLAVDITVR ISTA?

A. NOMEN TAM MAGNVM CLAVDERE TVMBA NEQVIT.

V. NVNC DELPHIS, PATER, AT, CVR NON ORACVLA REDDIS?

A. ME, MEVS INTERPRES, MORTE, TACERE, IVBET.

Adiungam hic partim *impias calumnias*, quibus MAGNI HVIVS VIRI pium obitum inquinare et infamem reddere quidam conati sunt, quarum non nullae tam aperte sunt falsae, ut tantum non manibus palpari queant. At vero, HVIVS VIRI MERITIS ATQVE CINERIBVS, qui hoc ipsum, iure quodam suo, poscere videntur, ut tandem satisfiat, pietas ipsa, et ipsa aequitas, uelut imperare videntur. Perperam igitur ait * *Pativus*,

Audiuimus, mortuum esse GROTIUM, ex febris quadam continua, in reditu ex Suecia, non sine ueneni suspitione. A parte Lutheranorum, dicitur sublatum, ex hac ratione, quod de Antichristo scripserit in fauorem Papae.

Verum

* Tom. I, Ep. VII, p. 19.

Verum enim uero, nec ullus Scriptor alius hoc confirmat, nec confirmabit unquam, aut probabit. Ad haec nemo Medicorum, qui sectioni et unctioni interfuerunt, mentionem facit huius rei. Venenum enim si recepisset, in *Suecia*, oporteret, hoc esse factum, nec Medici *Rostochienses* singularis huius rei, nec *Quistorpius*, in epistola sua, mentionem eius facere, obliti fuissent. Ipse quoque *Patinus*, in Epist. eadem, hac de re dubitat, sicut ex ea uidere licet. *Sed, non credo, inquit, ueneno ibi quenquam facile tolli.* Quod si haec fama ueritate fuisset fundata, sequenti¹⁾ Epistola quam maxime rem hanc repetiisset, ita loquens.

DEFUNCTVS GROTIVS *etiam ex amicis meis unus erat. Effuse gaudebam, quoties colloquerer cum IPSO, sed praemature, tum mihi, tum reipublicae, decessit. Audita EIVS morte, Rostochii, urbe Anseatica, facta, reuertendo ex Suecia, ultimo die Mens. Augusti, A. MDCLXV, natali meo, adeo afflictus fui, ut in morbum caderem, et, per octo dies, moestus permanerem.*

Idem alibi, sequentem in modum, loquitur.

2) GROTIUS *mortuus est Rostochii, A. MDCLXV,*
Kk reuer-

1) Tom I, Ep. xxx, p. 78.

2) Tom. II, Ep. 10XLV, p. 580.

reuertendo ex Suecia, ubi LEGATVS fuit Reginae Christinae, apud Regem nostrum.

Qui porro *circumstantias* considerat EIVS dimissionis, quam aegerrime impetrauit, clare perspiciet, quam falso haec sint dicta.

Rumorem longe etiam incertiozem refert *Maurerius*, eo captus ipse, quando, in suis, alioquin fide haud indignis, *Memoriis*, ita narrat.

MORIBVNDVM GROTIUM *uariarum religionum ministri, ut, Lutherani, Reformati, Pontificii, Sociniani et Anabaptistae, conuenerunt, ac eorum quilibet in suas EVM partes trahere laborarunt. At, his controuertentibus, et unoquoque, Religionis suae principia ceteris esse firmitiora, demonstrare modis omnibus conantibus, GROTIUM aliud respondisse nihil, quam, Non intelligo. Conscientibus deinceps omnibus, illud unum addebat, Hortare me, ut Christianum morientem decet.*

Quod si haec omnia, hunc ad modum, ut *Maurerius* retulit, gesta essent, unde, quaeso, *Sociniani, Anabaptistae aliique*, in aduentu GROTHII tam improuiso, tempore tam exiguo, morte tam repentina, accessissent. Prius enim, quam aduentus GROTHII percrebuisset, aderat iam extremus ille GROTHII actus. Immo, narrante *Anonymo Vitae GROTHIANAE Belgico Scriptore,*

ptore, et Epistola *Quistorpii* confirmante, *Quistorpium* ipse accersendum curavit GROTIUS, ut adeo ne ille quidem, *Rostochii* licet habitans, aduentum GROTHII prius, quam accerferetur ab IP SO, cognouisse uideatur. Neque uero tanti momenti circumstantiam, de GROTHII morte, *Calouio* referre, obliturus fuisset *Quistorpius*, multo minus *Calouius*, de salute GROTHII dubitans, tanquam rem, demonstrationi suae uel maxime inferuituram, repetere intermisset. Ad haec *Maurerii* uerba nequaquam cohaerent. Allocutionem enim GROTHII tribuit pluribus, dicens, *conticentibus deinceps omnibus*, contra, eius Responsonem collocat in numero singulari, *Hortare me, ut Christianum morientem decet*. GROTIUM ergo unam ex iis Religionibus elegisse, postea uero cum uno earum Religionum socio fuisse collocutum, necesse esset, alioqui dixisset, *Hortamini me, ut Christianum morientem decet*. Quo multitudinis numero *Maurerius* cum usus non sit, (id enim si fecisset, utique constaret, eius generis homines affuisse,) suae ipse fidei non parum detraxit. Quis autem non clare satis uidet, ex ipso *Quistorpii* extremo, ad GROTIUM MORITVRVM, sermone hoc omne fuisse natum, *Quistorpii* literis de obitu GROTHII nondum extantibus, e quibus eiusmodi calumniae refutari potuissent,

a uariarum fociis Religionum deinceps sparfae, quasi nulli certae Religioni SVMVS ILLE VIR addictus fuisset. Ex quo haud obscure perspici potest, etiamsi, in memoriis suis, *Maurerius*, quid cum GROTIŌ, in *Gallia Bataua* que gestum sit, fidem haud uulgarem promereatur, tantundem tamen fidei, in rebus *Suecicis*, ad GROTIŪM spectantibus, usquequaque non mereri, uti iam supra* est ostensum. Stat igitur *Quistorpii* EPISTOLA, LOCO TESTIS OCVLATI, PRO MILLE TESTIBVS.

Verum plures proferamus, Christianis minime conuenientes, eorum obtrectationes, qui, se regni coelorum clauis habere, iactant. Scribebat perpetuus eius Aduersarius, *Andreas Riuetus*,** IPSVM ad plures abiisse, neque ullum poenitentiae signum, quod notum sit, edidisse, multo minus satisfactionem de conuiciis et calumniis praestitisse. Attamen ille, sine dubio conscientia motus, addit, *Seruum alienum se iudicare nolle*. At eum tamen re iam ipsa iudicarat. Alius in hac uersabatur opinione, sub EIVS Confessione *Arminianum, Pontificium, Socinianum* et *Arianum*, latere posse, cum nimirum fidem suam in CHRISTVM tantum testatus fuerit, et metuendum, ne, sicut in *Suecia* dignitatis, in

Cassu-

* supra, p. 394, et supra, 477 passim.

** in *Διαλέξεις* p. 596.

Cassubia bonorum et uitae, ita in morte salutis suae aeternae, naufragium fecerit. At uero, MORIENTIS GROTH Confessio Fidei, breuis et neruosa, IN SOLO CHRISTO SPES MEA REPOSITA, has omnes diluit incusationes. SI ENIM VT SOCINIANVS * ESSET MORTVVS, AD SATISFACTIONEM ILLAM MERITI CHRISTI PROVOCARE HAUD POTVISSET, QUIPPE QVAM SOCINIANI NEGANT. *Vittembergensis* uero *Calouius* ille uitio uertebat *D. Quistorpio*, quod cum GROTH non statim de rebus fidei collocutus fuisset, sed, aliis sermonibus proletariis EVM morando, salutis eius animae fortasse obstitisset. Doleo, uiro, ceteroqui uenerando, excidisse uerba haec inhumaniora paulo et asperiora, quam moratorum leges gentium admittunt. Nempe, iam tum, quo quisque GROTH infensor esset ac maledicentior, eo diligentius studiosiusque suo munere perfungi uidebatur. Quod ea tamen cautione dico, ut moneam, non deesse inter diuersarum Doctores Religionum, qui modeste, qui reuerenter grauiterque, et loquantur de HOC INCOMPARABILI VIRO, et scribant, quos inter Vener. *Laegerus* est, qui scribit, *In extremo agone constitutum* GROTHVM, SOLA IN VNICVM SALVATORIS NOSTRI MERITVM FIDVCIAM NIXVM, EMISISSE SPIRITVM, *testis est* Rostochiensium *Theologus, qui MORIBVNDVM inuisit, et, depromptis*

Kk 3

ex

* infra, p. 493.

ex uerbo diuino solatiis, non defuit. Accedit, ut alios omittam, optimo *Tubingensium* Cancellario, Doctor et Prof. Theol. Ienensium Cel., *Ioann. Franc. Buddeus*, in Lexico illo magno Hist., sub nomine GROTHII.

At uero,

- - *Praesens male iudicat aetas,
Iudicium melius posteritatis erit.*

Sententia igitur *Calouiana* aliorum iudicio relicta, de MORTVO NOSTRO sperare malumus ea, quae ipsi nobis exoptamus. Praeterquam enim, quod ista, quam hodie uocant, *haeretificatio* uulgo nimis dominatur, et in homines saepe etiam innocentes exercetur, ego saltem in extremo illo GROTHII actu offendere eiusmodi nihil possum, quod me offendat, aut, quod a morte hominis Christiani abhorrere mihi uideatur. Re enim, non nomine, Christianum discerni, reor, atque illud praestruo, hominem abiturum e uita, cum mors et immortalitas in conspectu sint, uera dicere, eo quippe momento, quo mentiri neminem iuuat. Vicinus aeternitati, quasi aeternus, loquatur. Audi, Posteritas, si libet, uerba pae-
ne ultra uitam prolata et uera. Lege *Quistorpii* Epistolam, de GROTHII obitu, ab obitu GROTHII scriptam, ne fallat, ad aeternitatem, ne pereat.

Hora nona, Quistorpius inquit, uespertina,

ME

ME AD SE VOCAVIT. *Accessi, propemodum*
 IN AGONE VIRVM CONSTITVTVM *offendi. -- Per-*
go, ut ad beatam emigrationem SE componat, pecca-
torem agnoscat, super commissa doleat, moneo, cum-
que, inter loquendum, publicani, peccatorem se fa-
tentis, et, ut DEVS sui miseretur, precantis, memi-
nisssem, respondet, EGO ILLE SVM PVBLICANVS. Pro-
gredior, et ad CHRISTVM, extra quem nulla est Sa-
lus, IPSVM remitto. Subiicit ille, IN SOLO CHRI-
 STO OMNIS SPES MEA EST REPOSITA. *Ego, clara*
uoce, Precationem illam Germanicam Germanice
recitabam, quae incipit, HERR IESV CHRIST, VVAHR
 MENSCH VND GOTT *etc. Ille, COMPLICATIS MANI-*
 BVS, SVMMISSA VOCE, ME INSEQVEBATVR. *Cum f-*
nisssem, quaesui, An me intellexisset? Respondet,
 PROBE INTELLEXI.

Si ergo, apud omnes gentes, sanctae sunt De-
 functorum uoluntates, neque tantum, quae
 nuncupantur, aut, tabulis praescriptae, extant,
 sed etiam, si quas probabilibus argumentis asse-
 quitur coniectura, quid habes, quod profers, si
 non uis eas uiolare? Quod si has etiam rationes
 admittere detrectas, uirtutes inspicere hominis
 Christiani, in primis confidentiam erga DEVM,
 de qua iam ¹⁾ *supra dictum, uexationem istam,* ²⁾

Kk 4

quam

¹⁾ supra p. 158, 159, 160. ²⁾ supra p. 193, et p. 231, et p. 246.

quam, ob *Arminianismum*, DEO permittente, est perpeffus, constantiam patientiamque 1) prope fingularem, quam in his afflictionibus ostendit, amorem et officia, fidei plena, quae Patriae 2) suae, quantumuis omni contumeliarum genere affectus, praestare non dubitavit, charitatem, qua tantum non omnes, etiam sibi 3) infensissimos, est profecutus, gratias, quas DEO, 4) pro tot tantisque beneficiis, ad miraculum usque, uti passim in *Epistolis* praedicat, sibi praestitis, laetus agit, et ingenue fateri cogeris, Christianum fuisse GROTIUM; nihilque rei Christianae ab ipso alienum fuisse. Sed, cur diutius circa saxum hoc haeremus, neque potius ingentem illam 5) tempestatem, naufragiumque 6) illud, consideramus, et obversantem ob eius oculos perpetuam mortis imaginem, octiduumque 7) illud ac permolestum, uersus *Rostochium*, iter, *Librum* item aureolum, de *Veritate Religionis Christianae*, et alia ipsius praestantissima scripta? Hoc enim facto, eiusmodi calumniae per se expirabunt, et opiniones parum Christianae amittent fidem, bonique omnes Christiani, pro conscientiae religione, confitebuntur, minime imparatum ex itinere

- 1) supra p. 195, et passim. 2) supra p. 16, 22, 23, in primis p. 198, 217, p. 247. in primis 245, p. 419. 3) supra p. 245, 80. 4) supra p. 240, et passim. 5) supra 479, 482. 6) eadem pag. 7) ibidem seq.

itinere hoc terrestri ad coeleste illud sese accinxisse. Qua religione uero, quo item profectu, et quam seria mortis meditatione, VITAE SVAE tempus quotidie transegerit GROTIVS noster, illud sane tum EIVS Symbolum, * HORA RVIT, quo IPSO, cupiebat, admoneri, prout *Maurerius* ** docet, ut tempus, quod tanta celeritate effluere consuevit, quam optime, et in rebus quam optimis, identidem collocare anniteretur, tum etiam multo magis *Epitaphium* illud, quod, *Disticho* inclusum, paucis ante obitum annis, IPSE SIBI adornauerat, iam *supra* 1) relatam a nobis, testatur.

Vnde uero eiusmodi *Censurae* prouenerint, operae pretium fuerit, perquirere accurate.

Causae igitur notiores fuerunt sequentes. GROTIVM, ex arce *Lupesteniana* 2) elapsam, *Lutetiamque Parisiorum* ingressum, Ministri Ecclesiastici, *Arminianorum* religioni, in Synodo *Dordracena* damnatae, addictionem, admittere nolebant, sortem EIVS miseram, tali ratione, adaugentes. At, cum GROTIVS postea, ut Regni *Sueonum* LEGATVS, in *Galliam* reuertisset, Sacerdotesque *Charentonenses*, de *Arminianae* doctrinae

Kk 5 nae

* Symbolum illud GROTIANVM admirator quidam VIRI SVMMI hoc inclusit monosticho,

HORA RVIT, RVIT HORA, HORAM DA, CHRISTE, BEATAM.

** *Memoires pour seruir a l'histoire d'Hollande*, p. 434.

1) *supra*, p. 484.

2) *supra*, p. 260.

nae fundamentis melius fuissent edocti, fatif-
 que iam perspexissent, iniuriam sese GROTIUS fe-
 cisse, missis ad EVM Senioribus, una cum Eccle-
 siae quodam, petierunt ab IPISO, uti Sacris inter-
 esse suis ne dedignaretur, confirmantes, *Luthe-
 ranos* ipsos, breui ante tempore, per Decretum
 ultimae Synodi *Charentonensis*, ad Sacra sua fui-
 se admissos. Verum GROTIUS eis respondebat,
 QUONIAM SE, CVM ESSET PRIVATVS ET EXVL,
 DESERVISSENT, NEQVE ADMISSISENT, SESE NVNG,
 CVM SIT LEGATVS, EOS ESSE DESERTVRVM.
 Ac profecto, concionibus eorum nunquam uo-
 lebat interesse, sed domi Sacra sua ante Legatio-
 nem peragebat, LEGATIONIS autem tempore, Ec-
 clesiasticis duobus ibidem utebatur. Praeceptum
 igitur iudicium hoc Clericorum, qui IPSVM pro
 fidei socio admittere nolebant, eo, quod reli-
 gioni *Arminianae* addictus esset, famosum hunc
 excitavit rumorem, id quod etiam *Guido Pati-
 nus*,* ubi de GROTII cum *Riueto* certamine scri-
 bit, bene satis obseruauit, dicens, *Non bene con-
 stare potest de ipsius Religione per xx annos.* Vni-
 cuique pensitandum relinquemus, an non huius
 rei causa fuerint ipsi *Sacerdotes*, qui huic separa-
 tioni facile medelam potuissent parare, si Chri-
 stiana charitate, pietate et moderata prudentia,
 uti uoluissent.

* Ep. vii.

Dein-

Deinde ad has *cenfuras* non parum faciebat, quod *Arminianos*, qui Christianam concordiam mutuamque Religionum tolerantiam concedebant, eiusmodi homines esse, iudicarent, qui, nullo earum habito discrimine, Religiones tantum non omnes susque deque habere uiderentur. De quo tamen ipsa, *Arminianorum* uerba longe aliud testabantur. Scribebant enim ita non nulli.

Optandum esse, ut, qui publicis ecclesiis et officiis praesunt, in confessione doctrinae suae, in ceremoniis et similibus, intra limites ueteris illius ac primae Ecclesiae Christianorum et Apostolorum, eorumque simplicitate et communitate, sese continerent, quippe qui, unica saepe concione, aliquot hominum millia ad Christianam Religionem conuertebant, uel, VT SOLIS ARTICVLIS SYMBOLI APOSTOLICI INHAERERENT, nec aliorum dominari conscientiae auderent, sed potius in omnibus communitatibus sine offensione uersarentur, ibique S. Coenam administrarent. HOC PACTO IN COMMVNIONE CONSERuari PAX, VEL ETIAM INSTAVRARI, POSSET, LICET DOCTORES IN OPINIONIBVS SVIS DISSENTERENT, SI QVILIBET LIBERTATEM INTERPRETANDI SCRIPTVRAM RETINERET, SINE DISSIDII METV.*

Recen-

* Barthol. Praeuostus, ap. Calou. confid. Armin. p. 30. Benthem. Holländischer School- et Kercken-Staet cap. xiiix, pag. 650.

Recentior quidam *Doctor*, idemque celebris inter eos, hac de re sic scribit.

NOS * REMONSTRANTES OMNIBVS COETIBVS CHRISTIANORVM, IN FVNDAMENTO FIDEI VNANIMIS, MVTVAM OFFERIMVS TOLERANTIAM, EOQVE TANQVAM CHARACTERE SOCIETATIS NOSTRAE, AB ALIIS SECTIS PECVLIARIBVS, QVAE CONFSSIONES NOSTRAS, VT SIGNA FRATERNITATIS, POSTVLANT, AGNOSCI VOLVMVS AC DISTINGVI, VT, HAC RATIONE, PER NOS HAUDQVAQVAM STET, NON OMNES, IESVM EX ANIMO SINCERO INVOCANTES, IN VNICVM COETVM COALESCERE, *nec omnium, cum amore non fucato, mentem animumque esse unum, cui dissensus IN REBVS EXIGVI MOMENTI NON DEBERET ESSE IMPEDIMENTO. Quod si alii hanc conditionem, a nobis oblatam, reiiciant,* NOSTRVM EST, AVXILIA, QVAE HVIVSMODI SCISSIONIBVS MEDEANTVR, INDICARE, ET FRATERNVM ILLIS AMOREM OFFERRE, VT HOC FACTO MODERATIO NOSTRA VNICVIQVE INNOTESCAT.

Habes GROTIVM ipsum, iis assentientem, Epistola XXXVIII, ad *Guil. Vairium*, infra allegata.

Ipsi quoque, proposito suo et officio Christiano conueniens esse, ducebant, lenitatem suam uni-

* Philipp. Limborch in Theol. Christ., ad praxin pietatis et promotionem pacis Christianae unice directa, L. VII, cap. XXIII, §. XIII. Add. Curcellaei uerba apud Hornbeck. p. 579, et Episcopus, L. IV Inst. Theol. Sect. 1, c. XII, et XIII.

unicuique probare, unde etiam cum multis hominibus diuersarum religionum commercium habuerunt literarum. Sic, A. CIOICXXXI, GROTIUS ad *Ioannem Crellium*, notum Socinianum, scribebat.

Sese non ex numero esse illorum, qui, propter aliquas opiniones, fundamentum fidei nequaquam subruentes, alios infestent, aut amicitiam auersentur uiri pii. Gaudere se potius, iam reperiri homines, qui non tam Controversarum subtilitatibus studeant, quam ueram uitae quaerant emendationem quotidianumque sanctimoniae incrementum. Neque uero suis sese scriptis spectare aliud, quam, ut eiusmodi studium** in mentibus animisque plurimum excitetur.*

Plures Epistolae, huc facientes, ad alios Religionum socios perscriptae, suo deinceps loco inferentur.

Verum *inuidia* quoque, *obtretractio* et ambitio, communes illae, in omnibus Religionis controuersis, pestes, ad has censuras conferebant non parum, compluribus quippe summas GROTII uirtutes, ex inuidia et ambitione, commaculare ausis. Plus fatis hoc ex ipsis Theologorum

* supra. 32, 39, 40.

** supra, p. 436, p. 37, p. 51, p. 91, p. 97. multis seqq. p. 113, p. 115, in fine, et p. 116, p. 131 in primis p. 139, multis seqq. p. 159, 160, p. 167, 168, in primis p. 196.

rum uerbis constat, indignationem dissensionemque suam aperte satis testantium de eo, quod hic Vir, cum nec Doctor, nec Professor, esset Theologiae, nihilo minus Theologiae sese immiscuisset, posteaquam contra ius, ueris omnibus Christianis commune, sic dicti Laici a disquisitione rerum sacrarum exclusi fuerunt. Sic enim, inter alios, de hoc uiro loquitur *A. Riuetus*.

Nescio, an tolerandum sit, eum, in rebus fidei et religionis, pro iudice se gerere, turbas excitare, mixtamque hanc Theologiam, in Erasmo, Cassandro et V Vicelio, iam olim damnatam, denuo nobis obtrudere conari.

A regimine seculari statim in res Ecclesiasticas irruit, ex Iure Consulto et Politico, praeter spem, in Theologum, immo, arbitrum religionis, conciliare annitentem, in Interpretem totius Scripturae, transformatus, quia per eam difficilimas quaestiones ac dubia soluere, et defendere omnes religiones, conatur.

Ac *Lubbertus* quidem, cum asseclis suis, a GRO-
TIO, prouti supra indicaui, retusus, ita de ipso scribit.

EVM * *omnem Ecclesiasticam Ordinationem,*
Con-

* in praef. resp. ad Pietatem GROTII, p. 5, et 6.

Congregationes, Ministros uerbi, eorumque uocationem, item Potestatem Ecclesiasticam et Consistoria Ecclesiastica, malitiose perstrinxisse, immo, totam Ecclesiam Belgicam aggressum esse. Voluisse etiam omnia in manus Magistratus secularis tradere, ac defendisse, hic etiam, sine ulla Synodo, de Articulis fidei diiudicari posse.

Maior, inquit Anonymus quidam, apud posteros futurus fuisset, nisi Theologiae se immiscuisset. At uero, postquam Theologum agere uoluit, ingenio fesus, nimium sibi arrogauit, et, in tractandis sacris literis, audacem nimis censorem se praebeuit.

Ergo fortasse, Fratres Ignorantiae ad studium Theologicum esse aptissimos, putat, quae sane multorum, omni tempore, fuit opinio, in primis tamen illorum, qui, accuratioris Philosophiae et Critices ope, receptos firmiterque inueteratos errores ex theologia profligari, quam aegerime ferunt. Quo autem iure obiecerit GROTIUS, quasi in sacris literis censorem nimis audacem se praebeuerit, ego quidem nescio, qui sciam, eius *Annotationes in V. et N. Testamentum*, ut nunc alia scripta eius theologica silentio praetermittam, summo orbis eruditi exceptas esse applausu. Confirmant idem *Acta Eruditorum Germanica*.

** Minime enim negandum est, GROTIUM PRAEFERENDUM*

• pag. 930.

DVM ESSE OMNIVS LITERATIS ET SVI, ET, *si uerum fa-
teri uolumus, NOSTRI QVOQVE, TEMPORIS, quippe qui,
QUICQUID EST AGGRESSVS, SINGVLARI QVADAM MEN-
TIS ANIMI QVE PRAESENTIA EST AGGRESSVS. Alio-
rum Scripta, IPSO TEMPORIS SVCESSV, VELVT EXO-
LEVERVNT, GROTIANA VERO ETIAM NVNC VIGENT, ET
IN OMNI SECYLORVM MEMORIA VIGEBVNT. Reperi-
untur adhuc, qui, in explicandis Codicis S. Libris
parum, aut nihil, dicere possunt, quod IPSE iam
non dixerit. Loquimur hic de sola eius Philolo-
gia in Codicem S., quatenus hic diuersae religionis
hominibus est communis, IN QVA PAUCI SANE EX
ADVERSARIIS EIVS IPSI PARES SVNT, MVLTII ETIAM,
EVM AGGRESSI, VALDE INFELICES FVERVNT. Singu-
laria, quae habet, dogmata, non quidem omni-
bus placent, sed, ne hoc quidem eius gloriae cali-
ginem inducit. IDEO INIQVIORI SENTENTIAE ILLO-
RVM, QVI, GROTIVM IVDAEVM SOGINIANVMQVE, FVIS-
SE, CLAMANT, VTIQVE RECLAMAVS.*

Ibidem uerba haec occurrunt,

*Sequentibus cunctis Scriptoribus Iuris Naturae
et Gentium fundamenta iecisse GROTIVM SCRIPTA
EIVS PHILOGICA ITA ESSE COMPARATA, VT FELICIS-
SIME TVTISSIMEQVE VESTIGIA EIVS PREMI POSSINT.*

*Ioannem Clericum hactenus recte scribere
arbitrantur Obseruatores Hallenses, QVOD HIE-
RONIMO PRAETVLERIT GROTIVM.*

Vt

Ut autem adhuc dictis maior uis, pondusque maius, concilietur, in medium producam Polyhistorum illum celebrem, *Schurzfleischium*, ita scribentem.

Quandoquidem, * IN OMNI GENERE ERUDITIONIS, VIR PERFECTISSIMVS FVIT GROTIVS, NVLLO THEOLOGO MINOR, SI APPARATVM ANTIQVITATIS LINGVARVMQVE SPECTO, PRAETEREA OMNIBVS SVBSIDIIS INSTRVCTVS, QVAE VIX IN HOMINEM CADVNT, *in profanis item et Christianis Scriptoribus exercitatus, ut, VI IVDICII, OMNES POPVLARES SVOS SVPERAVERIT, ET, SVAE GENTIS THEOLOGOS GALLICIS NE QVIDEM AEQVANDOS, putauerit, cum rationes eruditionis per se iniret, ceteraque omnia pari felicitate exequeretur. Ita enim, quae ab interpretatione recepta abeunt, quaeque mysteriorum sanctitati aduersantur, uel leuiter eruditus facile intelligat, animoque assequatur.*

Tota uero conuiciorum plaustra in EVM exonerant hostes eius, dicentes, *Pontificium fuisse, Socinianum, Calvinianum, Syncretistam, Atheum,* et quid non? Ordine progrediamur, et *locos, aduersariis fauentes, proferamus. Sic Patinus,*

*In litibus,** inquit, quas contra Riuetum, exercuit, fauere dicitur partibus Romano Catholicorum.*

* Ep. cccclxvi, p. 755.

** Ep. vii, ad A. c125cxlv.

rum. *Erat Hollandus, et fuerat Arminianus. Erat LEGATVS Lutheranae Reginae, mortuus est in ciuitate Lutherana, inter brachia ministri Lutherani, ille, qui tum Lutherum, tum Caluinum, odio habebat fortissimo. Quidam perhibent, EVM, Socinianismo infectum, e uita migrasse, talemque in animo fuisse, quicquid extrinsecus simularet.*

Et, paulo post,

Depuis que Mr. GROTIUS sortit de Paris on auoit imprimé de lui a Amsterdam un nouueau liure, contre Mr. Riuet, dans le quel il se range fort du party du Pape.

Et alibi idem scribit,

1) Car Monsieur GROTIUS etoit catholique en son ame et s'alloit declarer des qu'il eut été arriué.

Submittebat etiam *Dion. Petauii* iudicio suas *Obseruationes in Vetus et Nouum Testamentum*, prout uidere est ex eius ad Gallos Epistolis, speciatim ex iis, quas ad eundem *Petauium*, insignem, ut eum IPSE in literis uocat, Theologum, misit, cui cum, quae sua manu scripserat, ad percipiendam melius sententiam suam, traderet, his usus est uerbis.

2) In eo scripto, si quid est, aut catholicis sententiis

1) T. II, Ep. IXXLV, p. 580, 581.

2) *Ofuand. Proleg.*

tiis discongruens, aut ceteroquin a ueritate alienum, aut minus idoneum ad pacem, de eo abste, Viro eruditissimo, et cuius iudicium plurimi facio, moneri, cupio. Rogo, permittas mihi, lumen de lumine accendere, etc.

Plura his addit *Osiander*, Prolegg. ad GROTIUM. Lib. de I. B. et P.

Afferuntur etiam *Henrici Valesii* sequentia uerba, ex eius Oratione in obitum *Dion. Petauii*, Iesuitae, *Parisiis*, A. MDCLIII, habita.

Quid non praestitit Petauius, ut CLARISSIMUM VIRVM, HVGONEM GROTIUM, ad Catholicam communionem adduceret? Erat ille quidem minime a nobis alienus, ac paene noster, quippe qui, doctrinam Tridentini Concilii in omnibus sese amplecti, palam profitetur. Id unum supererat, ut, Ecclesiae Sacrarium ingressus, communioni nostrae sociaretur, quod ille, nescio, quas ob causas, dum ad Catholicae fidei unitatem plurimos secum sperat adducere, consulto differabat. Possent hoc loco sermones illos uobis commemorare, quibus Petauius eum adortus est tunc, cum ille, Lutetia excedens, post LEGATIONIS SUEVICAE munus, Petauium, ualedicturus, inuisit. Verum in aliud tempus haec seponere, satius fuerit.

Testamenti quidem GROTIANI *Osiander* meminit his uerbis

Vnde etiam Iesuitae Libellum, Belgica lingua, quem Testamentum inscripserunt GROTHII, passim in uulgus disseminarunt, ut ostenderent, partibus Pontificiorum accedere, paratum fuisse, et, professionis luculentae speciminibus, in scriptis praelussisse.*

Tandem Pontificiorum opinionibus, inquit Osiander, in Prolegomenis iam dictis, subseruire uoluit, quo animo, exprocaturus ne non leue auctoramentum, purpuram scil. et galerum, ut quidam existimant, an alia de causa, non definire licet.

Videtis hic non minimam congeriem uariorum Testimoniorum, Epistolarum et Argumentorum, sed, ut arbitror, leuium inaniumque. Quid enim habent, quo GROTHII NOSTRI infament MANES? Si uacat, legite, examine, singula, uerborum strepitus accipietis, argumenta et testimonia nulla. Ostendam particulatim haec, quam potero, simplicissime. Assumam *Patini* Epistolam A. CIOIOXLV, amici illius GROTIANI intimi, ex eaque sequentia uerba.

*Depuis** que Mr. GROTIUS sortit de Paris on a uoit imprime de lui a Amsterdam un nouueau liure contre*

* *Osiandr. Proleg.*

** *Ep. VII, ad A. CIOIOXLV.*

contre Mr. Riuet, dans quel il se range fort, du party du Pape.

In eadem Epist. Anni eiusdem, quo mortuus est GROTIUS, negat Patinus, Catholicum fuisse GROTIUM, dicens,

Quidam perhibent, eum Socinianismo infectum e vita migrasse, talemque in animo fuisse, quicquid extrinsecus simularret.

Addit, in eadem Epist. particulam dubiam, DICITVR.

In litibus, quas contra Riuetum, exercuit, fauere DICITVR partibus Romano Catholicorum.

Immo, * alibi EVM ipse A SVSPICIONE LIBERAT PAPISMI, remque ipsius GROTHI confessione confirmat, dicens.

Feu Mr. GROTIUS m'a souuent dit, que pour reformer la France il y auoit III choses.

I. DE RETRANCHER L'AVTORITE DV PAPE, LA QUELLE S'ACCROISSE TROP EN FRANCE.

II. DE NE DONNER D'ECHEVECHES QV'A DES CAPABLES DE PRECHER ET D'ENSEIGNER ET NON PAS A DES COVRTISANS ET A DE GENS DE MAUVAISE VIE, COMME ON FAIT AVIOVRDHVI.

III. D'OTER TOVT VN COVP TANT DE MOINES, QVI SONT ICY SVPERFLVS *et il disoit ordinairement,* CIRCVMCIDENDVS ILLE MONACHORVM NVMERVS.

Ll 3

Cum

* Ep. xiv.

Cum qua Confessione conferri merentur *Epistolae* GROTHII sequentes, plane conformes, ex quibus haec *Papismi* calumnia clarius etiam ipsa se refutat. Quas quidem *Epistolas* ideo maxime subiungimus, ne forsan obiicias, GROTHIVM, in memorata *Patini* Epistola, politice ac de sola *Gallia* loqui. Paulo ante relatis *Patini* uerbis conformis Epistola est ad *Gallos*, A. MDCCXXXI, ad *Claud. Salmasium*, qua de *Pontificis Romani* illegitima successione, sequentem in modum, loquitur.

Nunc palam est, eo haec tendere, UT, SVBLATA EPISCOPORVM necessitate, unus uere sit Episcopus, ROMANVS PONTIFEX, QVI, CETERIS OMNIBVS, ETIAM NON EPISCOPIBVS, TANTVM LARGIATVR, QVANTVM IPSI PLACET, QVAE HAEC DVBI EVERSIO EST CANONVM ET REGIMINIS ECCLESIASTICI, CVI IN MEMBRIS SINGVLIS PRAEEST EPISCOPVS, VNIVERSITATI EPISCOPORVM CONVENTVS. Sed homines ἀκανόνιστοι ista non curant, ne ii quidem, qui se speciali nomine, Canonicos uocant.*

Et alibi,

*De ** Ecclesia Catholica quod tibi obiecerunt, nullius est pretii.* TAM ENIM ABSVRDVM EST, ROMANORVM ECCLESIAM CATHOLICAM DICI, QVAM HOLLANDICAM. ET HAEC, ET ILLAE, PARTES SVNT VNIVERSI CORPORIS, CVIVS CAPVT EST

CHRI-

* Ep. CXIII, Op. mai. et inter Ep. ad Gallos CXX.

** Ep. xv, ad Fratrem Guil. Grot. Op. mai. epist. p. 758, 759.

CHRISTVS. EIVSDEM CORPORIS PARTES SVNT *Ecclesia Graeca, Syriaca, Aegyptiaca, Aethiopica, Moscouitica, Armenia et tot aliae, quae Romano Pontifici nihil debent.* HAS ILLI SCHISMATICAS VOCANT, QVIA NON AGNOSCVNT NOVVM ILLVM DOMINATVM EPISCOPATVS VNIVERSALIS, QVEM GREGORIVS, PONTIFEX ROMANVS, IAM PRIDEM NOTAM DIXIT VENTVRI ANTICHRISTI. *Plane certum est, latius patere Christianum nomen inter eas gentes, quae regnum illud Papale ignorant, quam, quae tam iniquum iugum subierunt. Quod si Romanus Pontifex ueteribus se teneret finibus, et satis haberet, primum Patriarcham, simulque Filium, non Dominum, Ecclesiae agere, spes aliqua esset restituendae unitatis, quae, tam manifeste oppressa libertate, sperari non potest.*

Quid Monachis denique et Iesuitis tribuat, et ex Maurerii Memoriis, et IPSIVS Epistolis GROTII, patebit.

GROTIUS IESVITAS NON AMABAT, SED PER TOTAM VITAM IN EOS INVEHEBATVR, inquit Maurerius in Memor. suis.

De iisdem Iesuitis, scribit, A. MDCCXXXIII, ad Ioannem Cordesum.

Interim, *Iesuitarum artes, sub iactatione paupertatis, diuitias captantium, sub nomine Pontificiae

ll 4

* Ep. CXLVI.

fciae autoritatis, suae Societatis laxam libertatem, uivis coloribus depingi, forte non abs re fuit.

Et, in eadem Epist.

Sicut autem immanis est Iesuitarum, in illis scriptis, irreuerentia in Galliae Episcopos, in Theologos Sorbonicos etc.

Et, in alia, ¹⁾ A. MDCCXXXIII, ad Ioann. Cordes.

Sed, heus, mi Senex, cur ego, de defenso Episcoporum Iure contra Loiolicas molitiones, nihil exte?

²⁾ *Monachorum ad hoc nullus usus antiquitus, quod, solitudinis promissores, coetus omnes, quantum fieri posset, defugere deberent, ut uitam agerent, nomini suo respondentem, quod esset plangentium, non docentium, docemur ab Hieronymo.*

Neque uero minus GROTIUS datum est uitio, quod cum *Dion. Petauio*, s. l., ob eruditissima scripta, per orbem celeberrimo, commercium habuerit literarum, quem *Petauium Patinus*,* ubi de *Salmasio* aliisque praestantissimis loquitur *Viris*, statim subiungit.

Absit, ut obliuioni tradam duos Iesuitas eruditissimos, ac ex suis primos, Iacobum Sirmondum
et

1) Ep. CXLIV. ad Ioann. Cordes. 2) Ep. CLIV, ad eund.

* Ep. CCXVI, p. 250.

et Dionysium Petauium, *omni laude mea maiores.*

Eundem, in alia Epistola, confirmat,

Graecae linguae probe gnarum fuisse, accurataeque, in suis Dogmatibus Theologicis, ubique Versiones inseruisse.

Eidem quidem *Petauio* laudem GROTIVS tribuit insignis Theologi, uerum, GROTIANAM NEQUE HOC GLORIAM VLLA RATIONE OBSCURABIT. Verba GROTH ipsius, ad *Petauium* perscripta, inspiciamus. *Si quid est, aut catholicis sententiis discongruens etc.* Innuit ne his uerbis Romano Pontificiorum sententias, an uero communes Fidei sententias? Priores istas nequaquam. *Ecclesiam sane Pontificiam, alibi dicit, * nullius esse pretii, addens, TAM ENIM ABSVRDVM ESSE, ROMANORVM ** ECCLESIAM CATHOLICAM DICI, QVAM HOLLANDICAM. Et haec, et illa, partes esse uniuersi corporis, cuius caput est Christus. Eiusdem corporis partes Ecclesiam esse Graecam, Syriacam, Aegyptiacam, Aethiopicam, Moscouiticam, Armeniam, et tot alias, quae Romano Pontifici nihil debent.*

Romano Catholicas si innuisset sententias, ROMANO CATHOLICAS QVOQVE HAS APPELLASSET. *Veteris enim et Noui Testamenti Libros*

Ll 5

cum

* Ep. xv.

** supra, 508.

cum interpretaretur, mentemque una *Spiritus sancti* et communis fidei Christianae res explaret, uerba haec ad *Petauium* scribebat, *Aut ceteroquin a ueritate alienum*, id est, cum Verbo DEI et COMMVNIBVS EIVS REGVLIS FVNDA-MENTALIBVS HAUD CONVENIENS, NON, cum *Petauii* religione, quippe in qua ueritatem reperire non licebat, id quod minime GROTIUS ignorabat, et *Guido Patinus*, de *Petauio*, ipsius adhibitis GROTHI uerbis, haud obscure indicat,

GROTIUM de eius *Dogmatibus Theologicis*, a *Petauio donatis*, cum perlegeret, ita censuisse, EN INDIGESTAM RERVM VILIVM CONGERIEM! FRVSTRA HIC THEOLOGIAM QVAERES. (*id tamen habet praeclari liber, quod autor, Graecae linguae probe gnarus, accuratas ubique uersiones inseruit.*) His tamen Latinis uerbis noster subiicit, *Sed, dic, sodes, se morosus aliquis censor mearum Epistolarum interueniret, et quaereret, cui bono et quorsum tam multa a Petauio, statim illi responderem, nec aliter possem, Adeo mihi suaue est et iucundum, colloqui cum amico, ut, quoniam mihi deest, quod scribam, ad eiusmodi nugas confugiam, quibus impleam paginam.*

Verba sequentia multo etiam apertius hoc declarant,

De

De eo abs te, Viro eruditissimo, et cuius iudicium plurimi facio, MONERI, percipio.

Non dicit GROTIVS, *doceri*, sed *moneri*, si communes illas sententias minus recte exposuisset, aut aberrasset. *Petauius* enim Graecarum literarum longe peritissimus erat, a *Petauio* igitur, uiro et Romanae religioni, et *Iesuitarum* sectae, addicto, quae utraque GROTIO erat exosa, *doceri* nolebat, sed, *moneri*, GROTIVS, DECISIONEM SIBI IPSI RESERVANS.

Dispiciamus uero, num locus ille, quem *Henricus Valesius*, in Oratione sua, honori supremo *Petauii* habita, ad imminuendam GROTIANA religionis fidem, augendamque una *Petauii* gloriam, habet, eiusmodi sit, ut ex eo, GROTIVM *fuisse Pontificium*, probari queat. En igitur sesquipedalia *Valesii* uerba.

Quid non praestitit Petauius, ut CLARISSIMUM VIRVM, HVGONEM GROTIVM, ad Catholicam communionem adduceret? Erat ille quidem minime a nobis alienus, ac paene noster, quippe qui, doctrinam Tridentini Concilii in omnibus sese amplecti, palam profiteretur.

Verum, unde haec probantur? An ex istis uerbis, dubii plenis, *Erat ille quidem minime a nobis*

nobis alienus, ac paene noster, quibus uerbis insequens firmum, scilicet, fundamentum, Quippe qui, doctrinam Tridentini Concilii in omnibus sese amplecti, palam profiteretur, inniti debet.

Sed infirmissimam Orationis *Valesianae* basim porro dimetiamur.

Id unum supererat, ut, Ecclesiae Sacrarium ingressus, communioni nostrae sociaretur, quod ille, nescio, quas ob causas, dum ad Catholicae fidei Veritatem plurimos secum sperat adducere, consulto differebat. Possem hoc loco sermones illos uobis commemorare, quibus Petauius eum adortus est tunc, cum ille, Lutetia excedens, post LEGATIONIS SVECICAE munus, Petauium, ualedicturus, inuisit, uerum, in aliud tempus hoc seponere, satius fuerit.

In hisce uerbis, quot lineae, tot dubia, latent. ID VNVM SVPERERAT, *ut, Ecclesiae sacrarium ingressus, communioni nostrae sociaretur.* Age uero, SI HAEC VNICA OBSTITIT CAUSA, cur ipsorum SESE COETUI GROTIUS affociare noluerit, MAXIMI CAUSA MOMENTI FVERIT, NECESSE EST, QVA GROTIUS EST RETENTVS, eamque causam *Valesius* nequaquam reticere debuisset, qui mox addit, *Quod ille, nescio, quas ob causas, consulto differebat.* Probationem expectabam, in qua causae consistant, non inania uerba. Profiteretur, *se nescire, quas*

quas ob causas consulto distulerit. Ridicula fane ratio, qua probare nititur, *Pontificium fuisse* GROTIVM. Mox enim addit eiusmodi uerba, quae ipsius Orationi fidem tantum non adimunt omnem, *Dum, ad Catholicae fidei unitatem, plurimos secum, sperat, adducere.* Fortasse plurimos istos, post Suecicae munus LEGATIONIS, adducere debuit Ecclesiae Romanae ex ipsa *Suecia*, in itinere uero, prope *Cassubiensia* littora, naufragio abreptos. An uero, in extremo illo e *Gallia* ad Reformatos suos *Batauos* reditu, adducendi erant?

Possẽm hoc loco, pergit Valeſius, sermones illos uobis commemorare, quibus Petauius eum adortus est tunc, cum ille, Lutetia excedens, post LEGATIONIS SUECICAE MVNVS, Petauium, ualedicturus, inuisit.

Quae uerba quo perpenduntur accuratius, hoc maior suboritur dubitandi causa, cum *Valesius*, neque in hac Oratione, neque alibi, commemoret, quatenam summa illorum fuerit sermonum. Quorum si recordari non amplius potuit, dubiam reddit orationem suam, si consulto reticuit eos, ut ipse fatetur, non parum profecto sublestam ipse suam reddidit fidem. Eos enim ipsos si retulisset sermones, fidem facere

cere potuisset, si minus aliis, at credulis tamen fortasse orationis suae auditoribus, uerum germanumque coetus Romani GROTIUM fuisse membrum. Addit porro,

Eo illud tempore factum esse, quo, rebus LEGATIONIS suae confectis, Lutetia Parisiorum discessurus, Suecicumque iter ingressurus, ultimo Petauium salutauerit GROTIUS, etc.

Superfedere tamen his ambagibus facile potuisset. Satis est, quo tempore *Petauio Valesius* parentauit, uiuere iam desiisse GROTIUM, adeoque se defendere non potuisse.

Verum in aliud, finit Valesius, tempus haec (GROTII dicta) seponere, satius erit. Quicumque uerba, superius relata, Erat ille minime a nobis alienus, ac paene noster, etc. illa item, Id unum supererat, etc. memoria recolet, is uero statim animaduertet, quo pertinuerint ea, quantumue ad probandum ponderis in iisdem fuerit situm.

Iam a *Papismi* crimine GROTIUM fatis uindictum esse, credebam, sed bonus ille *Osiander*, de nouo me in arenam descendere cogit, ab ipsis etiam uenerandis, quos IPSE tamen minime* omnium uenerari consueuit, e *Soc. Ies. Patribus*, cum suo, in uulgo disperso, GROTII Testamento, testimonii testiumque loco, inductus.

Vnde

* supra, pag. 443.

Vnde etiam, inquit, Iesuitae Libellum, Belgica lingua, quem Testamentum GROTH inscripserunt, passim in uulgus disseminarunt, ut ostenderent, Partibus Pontificiorum accedere paratum fuisse, et professionis luculentae speciminibus in Scriptis praelusisse.

Verebar non parum, quam periculosa GROTIANA memoriae macula inureretur, sed res omnis consimilibus plane, quam priores illae reprehensiones, id est, mendacibus, nititur coniecturis. Neque minus miror, ab *Osiandro* laudatum modo *Testamentum*, argumenti testimonii-que instar, produci, dicente, *Vnde etiam Iesuitae Libellum, lingua Belgica, quem Testamentum GROTH inscripserunt, passim in uulgus disseminarunt.* Minime uero demonstrauit *Osiander*, conditorne *Testamenti* fuerit GROTHVS, item, Belgicane illud lingua IPSE confecerit, quod utrumque si probasset *Osiander*, utramque sane hac in re paginam fecisset. Quis uero fraudem non statim animaduertat Patrum s. r., uel ex his uerbis, *Passim in uulgus disseminarunt.* Scilicet, quia fraudem uulgus minime omnium curabat, Patribusque, modo laudatis, nequaquam resistebat, de *Testamento* autem supposito minus dubitabat.

Pergit

Pergit *Osiander*,

Vt ostenderent, partibus Pontificiorum accedere paratum fuisse etc.

Si *Testamentum* istud, ab ipsis prolatum, uerum germanumque GROTHII *Testamentum* est, cur ad illud neque priores, neque posteriores, *Pontificii* prouocant, cur ue in scriptis suis, *Socinianum* fuisse GROTHIVM, confirmant, in his, Episcopus *Meldicensis*, quae de re *infra* pluribus agetur.

Sed, iam tempus est, absurdam ridiculamque referre causam, compendium uidelicet priuatum ac temporarium GROTHII, iam tum senescentis, quam inter alias ipsi causam fuisse, cur ad *Pontificiam* religionem sese conuerterit, cum aliis coniiicit *Osiander*, uerbis usus sqq.

Tandem, Pontificiorum opinionibus subseruire uoluit, quo animo, exprocaturus ne non leue auctoramentum, purpuram scilicet et galerum, ut quidam existimant, an alia de causa, non definire licet.

Quis uero cordatus homo credat, GROTHIVM, deserta uxore tam fida, id quod faciendum utique IPSI fuisset, *Purpuram* et *Galerum* uoluisset prensare. Certe, quisquis supra * legerit GROTHII, e *Suecia* discessuri, expetitam ab Regina tam anxie ueniam, molestum item mortisque plenum

* supra, p. 475.

num iter, pag. *Lyba Rostochium* uersus, per-
 penderit, cuius anxii discessus periculofique iti-
 neris causa, VNVM ILLVD TENERRIMVM GROTH
 CONIVGIS LIBERORVMQVE DESIDERIVM, fuit, quis-
 quis porro aliarum locos epistolarum ¹⁾ perlu-
 strauerit, QVANTIS VXOREM IBI ²⁾ LAVDIBVS EX-
 TVLERIT, QVANTAM IPSA, IN MARITI CVSTODIA,
 FIDEM IPSI, QVANTVM, IN AERVMNIS EIVS ET MOR-
 BIS, LEVAMENTVM, NON SINE SVAE DETRIMENTO
 PERICVLOQVE VITAE, PRAESTITERIT, ILLE VERO HIS
 TALIBVS NVGIS ET OBTRACTATIONIBVS FIDEM NVN-
 QVAM ADHIBEBIT. Quis credat, GROTHVM, qui,
 iam antea, una cum *Oldenbarneueldio*, fuerat
 incusatus, quasi Pontificiam Religionem in *Ba-
 taviam* introducere cogitasset, EAQVE DE CAUSA
 ILLVSTRI ³⁾ QV DAM RELIGIONIS EIVSDEM VIRO,
 MVNIA, IN AVLA HISPANIARVM REGIS OBEVNDIA,
 OFFERENTIS, REPVLSAM DEDERAT, HOSTIBVS SVIS
 NOVAM SVSPICANDI, CALVMNIANDI ACCVSANDIQVE,
 MATERIEM PRAEBERE, ADEOQVE IPSVM SE REVM
 FACERE, VOLVISSE? Putas ne, GROTHVM, uirum tam
 prudentem, patrem familias, tam de suis solici-
 tum, sibi suisque liberis uiam ad omnem fortu-
 nam, atque ad munia in *Batauis*, uel consequen-
 da noua, uel pristina, de quibus fortasse ei in
 itinere ultimo, perinde, ac de exoptatissimo in

M m

pa-

1) supra, p. 241, et Ep. XLIV, XLVI ad Gallos. 2) supra, p. 255,
 256, et Ep. L, ad Beni. Aub. Maurer., in primis Ep. LXXXIV,
 ad B. A. Maur. 3) supra, pag. 299.

patriam reditu suo, spes perampla erat facta, propediem recuperanda, temere fuisse praeclosurem.

An alia de causa, pergat Osiander, de finire non licet.

Illud tamen ipsum erat in quaestione, et omnino tale, de quo certa ponderosaque argumenta *Osiander* afferre debebat, quibus probaret, GROTIUM hac Religionis calumnia grauatum iure meritoque fuisse.

Verum, *Socinianismi* quoque labe aspersa, uel maxime GROTIUM premere sunt moliti, sectae quippe ante alias omnes exosae. Dispiciamus, fuerit ne *Sociniana* addictus religioni, prout *Osiander* copiose satis, tum in Prolegg. suis GROTIANIS, tum alibi passim, criminatur.

Defecisse autem, inquit, ad Photinianismum, et, per sinceriora grassatum uestigia, ad maioris impietatis et licentiae circum, docent cum omnia, tum Commentarii in V. et N. Testamentum, in quibus quoties arat Socini uitula? Quoties loligine huius haereseos textum sacrum conspergit, et deuenusta restudet? Familiaritas cum istiusmodi fursuris hominibus, partim per Epistolas, partim per conuersationem, ut etiam, Martinum Ruarum hospitio Lutetiae excepisse illum, ferant, ipse denique liber

ber prae manibus, in quo aliquoties plumae Soci-
nianaе conspiciuntur, quibus sua uel uestire, uel
colorare, uoluit, nec ueritus est scribere ad Voffium,
Non me pudeat, consentire Socino, si quando is in
ueram ueteremque incidit sententiam, ut sane
fecit in controuersia de Iustitia per fidem, et aliis
non nullis. Luculentum autem indicium Symboli-
cae Religionis exhibet Epistola ad Crellium, in qua
haec leguntur.

Constitui et legere, et perlegere diligenter, quae
cunque à te proficiuntur, expertus, quo cum fru-
ctu id antehac fecerim. Eo ipso tempore, quo lite-
ras tuas accepi, uersabar in lectione tuae interpre-
tationis in epistolam ad Galatas. Quantum iudi-
care possum, et scripti occasionem, et propositum,
et totam seriem dictionis, ut magna cum cura in-
uagasti, ita feliciter admodum assecutus. Quare
DEVM precor, ut et tibi, et tui similibus, uitam det,
et quae alia ad istiusmodi labores necessaria. Mi-
hi ad iuuandam communem Christianismi causam,
utinam tam adessent uires, quam promptus est ani-
mus. Quippe, me, a prima aetate, per uaria
disciplinarum genera iactatum, nulla res magis
oblectauit, quam rerum sacrarum meditatio. Id
in rebus prosperis moderamen, id in aduersis solu-
tium, sensi. Pacis consilia et amaui semper, et

Mm 2

amo

* Epist. singul. ap. Colonel. p. 217.

„amo nunc quoque, eoque doleo, cum uideo, tam
 „pertinacibus iris committi inter se eos, qui, CHRIS-
 „TI se esse, dicunt, si recte rem putamus, quantillis
 „de causis?

In alia Epistola, *Eidem quoque* (Crello) gra-
 tias egisse fertur, quod se melius de omnibus erudi-
 uerit. Vbi, qui haec refert, ait, *Ipsum imitatum*
esse Paracelsum, qui uel Diabolo gratias egisset.

Immo, *Patinus* diserte* ait,

Quidam perhibent, eum, Socinianismo infe-
ctum, e uita migrasse, talemque in animo fuisse,
quicquid extrinsecus simularet.

Antea uero, quam, GROTIUM non fuisse *Soci-*
nianum, demonstramus, haud alienum erit, quis,
 quantaque uir doctrina, *Martinus* ille *Ruarus*
 fuerit, an item GROTIUS noster indigerit *Rua-*
ro, docere. Natione *Ruarus* fuit *Ditmarfus*, uir
 doctus, Graecae linguae scientissimus, ac pro-
 pterea omnium illarum Controuersiarum, quae
Socinianis intercedunt cum Orthodoxis, prae
 aliis gnarus, disputator acutus, cui accedebat
 notitia antiquitatum sacrarum, uir alioquin,
 exceptis sectae suae, quae fuit *Socini*, erroribus,
 sic satis probus, qui, ob summam eruditionem
 et maximas ingenii dotes, non modo inter suos,
 illustre obtinuit nomen, sed magnis ubique ui-
 ris,

* Ep. vii, ad A. CIIOCLV.

ris, a religione eius alioquin alienis, gratissimus uixit. Prostat Epistolarum *Centuria* prior Theologicarum Viri huius doctissimi, *Amstelod.* A. MDCLXXVII, in qua multa habentur, quae ad historiam *Socinianismi* pertinent. Multae quoque sunt illic ad GROTIUM Epistolae, multae ad alios Theologos, quas illi forte, abesse inde, malint. Altera *Centuria* ab aliis illustribus doctisque uiris ad *Ruarum*, uel, eius causa, scriptarum Epistolarum selectarum, a *Dauide filio, Amstelod.* A. MDCLXXXI, edita fuit, ex quibus Epistolis et ingenium huius uiri, et apud alios existimationem, coniicere licet.

Cum uero GROTIUS, *Annotationes* suas, in Vniuersum Codicem Sacrum, elaboraret, eamque ad operam et libris, et doctorum consilio uirorum, indigeret, etiam cum hoc erudito Viro, in Hebraicis, Graecis Latinisque, tum literis, tum antiquitatibus, longe uersatissimo, eamque ob peritiam non apud suos modo, uerum apud alios quoque, per celebri, commercium instituit literarum. Eum autem hoc literarum commercium ex ullo cum *Socinianis* consensu habuisse, ex eius scriptis et actionibus haudquam patet.

Immo, in principio Libri, de *Pietate Ordinum*

M m 3

Hol-

Hollandiae, ¹⁾ disertis uerbis GROTIUS confirmat,

*Neminem Arminianorum fuisse, qui defende-
rit Socinum. Absit, ait, nos rebus indulgere So-
cinianorum. Status (Ordines) non euertunt fi-
dem ueterem, neque tollunt uniuersalium doctri-
nas Synodorum, monstro Polonico et Sociniano haud
conniuent.*

Confitetur ipse *Martinus Ruarus*, ubi de GRO-
TII Scripto, de Satisfactione Christi, aduersus
Socinum, agit. *Neminem* ²⁾ *bactenus eruditius
contra Socinum scripsisse.* Neque Epistola *Pati-
ni* VII hic aliquid probat. Si enim animò fuit
Socinianus, ³⁾ si mortuus fuit *Socinianus* cur, in
extremo agone suo, IN CHRISTO SOLO SPEM SIBI
SVAM OMNEM ESSE REPOSITAM, CONFIRMAVIT,
Socinianis quippe alteram in DEITATE negantibus
personam.

Quam facile *Socinianismus* eo tempore homi-
nibus fuerit aspersus, e subsequentibus patet.
Cum Professor Lugduno Batauus, *Caspar Bar-
laeus*, hunc GROTII Librum, *de Pietate OO.* in-
scriptum, contra *Nicolaum Vedelium* defende-
ret, Librumque, de Controuersis Ecclesiasti-
cis, (*Kerkelyken Verschillen*) ederet, in quo Cle-
rum haud leuiter perstringebat, partes alioqui
Remonstrantium tenens, iisdem quoque annu-
meraba-

1) pag. 12.

2) Cent. I, p. 59.

3) supra, p. 417.

merabatur, qua de causa, paucis tantum eius hoc loco faciam mentionem. In primis uero, notari de eo, meretur, *Barlaeum* aperte et serio contra *Socinianos* egisse, doctrinam eorum *pestem* appellans et interitum fidei Christianae.

Plerunque autem his accusationibus nihil, nisi apparens quid et in coniectura positum, protulerunt. Sic, in Articulo de Satisfactione Christi, *Sociniani* ipsum aequipararunt, quod scripsit,

Christum esse nostram iustitiam, eadem ratione, qua est nostra sanctificatio, id est, causam in nobis tam iustitiae, quam sanctitatis.

Item, *Verum dogma et catholicum hoc esse, Christum satisfecisse pro omnium hominum peccatis, sed, a Gomaristis magnopere corrumpi, adeo, ut error Gomaristarum in hac re periculosior sit, quam Socini ipsius.*

Plures possem addere defendendi rationes, GROTIVM *Socinianum* non fuisse, nisi occupasset hanc operam *Vir Summus, Stellingfletius, Episcopus V Vorchestriensis*, ac *Britanniae suae, immo, totius literati orbis hodierni, ingens et immortale decus*, in Libro, * de *Defensione doctrinae Trinitatis*. Maior quidem uis, maiusque pondus,

Mm 4,

us,

* in Libro, *Defense de la Doctrine de la Trinité, c. viii.*

us, et memoriae, et defensioni, * GROTIANA, ut concilietur, memorat laudatum hunc *Stellingfleetium*, praeter alios, *Ioannes Clericus*, in Bibliotheca sua Vniuersali, Artic. III, cuius uerba Gallica hic referemus.

L'autre chose, qui est bon de remarquer, c'est que l'on trouuera l'apologie de GROTIUS, concernant, les sentiments dangereux qu'on lui attribue dans la lettre XVII, des sentimens de quelques theologiens d'Hollande sur l'histoire critique du uieux testament. Aioutes encore a cela que Monsieur Stillingfleet, Eueque de Worcester, qui a escrit avec beaucoup de uehemençe contre les Sociniens, A DEFENDV GROTIUS, CONTRE CEVX QUI L'ACCUSENT D'ETRE DE L'OPINION DE CE GENS LA au chap. VIII de son liure intitule, Defense de la doctrine de la Trinite. On ne peut pas accuser ce scauant Eueque, d'auoir fauorisé en aucune maniere le Socinianisme. De sorte, que l'on peut etre persuade, QUE SON IJGEMENT EST FONDE SVR L'OPINION, QU'IL AVOIT DE L'ORTHODOXIE DE GROTIUS, DONT IL APPORTE EN EFFECTS DE RAISONS SOLIDES.

Pergit, in eodem Artic. III.

Cependant un autre Eueque, mais de l'eglise Romaine a taché de puis peu de diffamer GROTIUS autant, qu'il a eté possible. Je ueux dire Mr. Eueque de

* *supra* allegata Acta Eruditorum Germanorum. p. 417.

de Meaux, dans sa premiere defense imprimée a Paris, cccciii, contre Mr. Simon, ou il semble meme promettre un ouvrage, ou il entreprendra de detruire l'autorité de GROTIVS dans l'esprit de ceux, qui estudient l'écriture sainte. Comme les gouts ne se ressemblent pas, a l'égard des viandes. Les iugemens de l'esprit ne sont pas les memes a l'égard des liures et des sentimens. I'AVOUE QUE IE NE CONNOIS AUCVN INTERPRETE CE L'ECRITVRE, QUE L'ON PUISSE EGALER A GROTIVS. Mais, si Mr. Eueque de Meaux veut nous faire, qu'en nous montrant, perdre la haute estime que nous auons concue de ce grand homme, il ne scauroit mieux le faire, qu'en nous montrant, quelque autre interprete, qui uaille mieux que lui, et qui a suivi une route differente, ou plus tot en produisant lui meme, quelque chose de meilleur. Car en disant seulement, que GROTIVS estoit Socinien, tout ce qu'on auancera c'est, que le public aura de meilleurs sentimens des Sociniens, s'il est un fois persuadé, que le plus habile de tous les interpretes de l'écriture sainte, a été de leur coté. Il y a des gens qui ennemis de doute raison, appellent Socinien tout ce qui paroît plus raisonnable, que ce que l'on dit uulgairement. On fait par la beaucoup d'honneur aux Sociniens, et un tres grand tort a la uerité. Puisque cette conduite suppose, que ceux, qui

Mm 5. la

la defendent, ne font aucun usage de leur raison. Si l'on dit, que les Sociniens ont decouvert plusieurs de ces choses que l'on trouue raisonnables, il ne s'en suit pas, que l'on doive traiter ces pensees de Sociniens, puisque le bon sens doit estre, ce me semble, autant du coté de la uerité, que de celui de ceux, qui l'attaquent. Ce qui est de bon sens appartient a tous les hommes et en particulier a tous les Chre-
siens, qui le doiuent embrasser avec plaisir dans
quelque auteur, qu'il se trouue. Mais ce n'est pas
la un suit, que l'on puisse traiter en passant.

Quod si uero *Meldicensis* Episcopus, *Socinianum* fuisse GROTIUM, contendit, ubi, quaeeso, *Valesii*, *Patini*, *Osiandri*, firmis, scilicet, testimoniis, *Catholicum* fuisse, locus relinquetur? Vbi manebit *supra** allegatus Pontificius, qui, illum in religione *Caluino* affixum et immortuum esse, praedicat, ubi manebunt *Iesuitae*, cum suo, Belgicè confecto a GROTIO confictoque, *Testamento*, cum professione Fidei Pontificiae coniuncto?

Ex his ergo fatis abunde patebit, primo, GROTIUM neque *Papismo*, neque *Socinianismo*, fuisse addictum, ringentibus licet non nullis hominibus, qui pugnantia inter se dogmata, *Socinianismum* et *Papismum*, LONGE DOCTISSIMO RELIGIO-

* pag. 281, in medio.

GIOSISSIMOQUE VIRO obiiciunt, *secundo loco*, quam bellua immanis *inuidia* fit, et quam bene ab *Ouidio*, * fit descripta. Hoc enim monstrum tot malorum iam et calamitatum Iliades myriadesque in homines deriuauit, ut, cum *Constantino Manasse*, merito exclamare liceat, O, *inuidia*, ** *bellua nocens, latrocinatrix, caedibus, persecutionibus et haeresibus, gaudens, scorpio, stimulis infrenis praedite, tigris, homines deuorans, dracaena uenefica, lethalis herba, telum, ferri expers, cuspis acutissima, qualia designas et improbe committis? Quas calamitates, et quae mala, struis? Quas haereses, quae nomina, fingis?*

Videamus ergo, qualis demum in Religione GROTIUS fuerit. VIR fuit religioso utique praeditus ingenio, nulli SE religionis Sectae affocians, fatius esse, ratus, si, secundum normam uerbi diuini, sicut id uerum Christianum esse uult, ita SE gereret in fide et uita. Atque haec, si perpendamus, e principiis dimanabant *Remonstrantium*, ut ab aduersariis nominabantur. Sententiam suam, quam de recto ueroque ueri DEI cultu habebat, iam in Libris suis, de *Religionis Christianae Veritate*, satis declarauit, speciatim in Epistolis quibusdam, ex quibus potiora tantum hic proferemus.

Addu-

* L. II Metamorph. ** Annal. p. 126.

Addacere 2) *me non potuerunt, quanquam et promissis, et minis, tentatum, ut* RECTE ET EX VETERE FORMVLA DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO SENTIENTIVM OPPRESSIONI ACCEDEREM.* *Serua-bit mihi, ut spero, hunc animum* DEVS, *ut, neque spe, neque metu ullo, abductus, factis dictisque seorsum eam ab eo, quod animus sentit.*

2) *Nihil autem odiosius, non dicam, Ecclesiis nostris, sed celeberrimis Ecclesiarum nostrarum Doctoribus, obiicitur, quam, quod, RIGIDA QVAEDAM DOGMATA, ET ZENONIS MAGIS, QVAM SALOMONIS, PORTICVM, REDOLENTIA, NIMIVM VRGENDO, DEO ASSIGNENT PECCANDI CAVSAS, ET τῷ τῆ ἀεγῆ λόγῳ CVRAM PIETATIS EVERTANT.*

3) *Semper autor illis fui, VT DOGMA, DE CVIVS VERITATE AC VTILITATE PERSVASI IN ANIMO SVO ESSENT, SVPER PRAEDESTINATIONE ET REBVS COHAERENTIBVS, AD FRVGEM BONAM, ET SEMOTA ACERBITATE, PROPONERENT, atque posteriores controuersias declinarent, quo pax Ecclesiae ubi supererat, ubi luxari aliquatenus coeperat, hoc facilius restitui posset.*

In primis PLACIDISSIMI VIR FVIT INGENII, a li-
tibus

- 1) Ep. xxxviii, ad Guil. Vairium. * supra, p. 195.
2) Ep. xvii, ad Iacob. Aug. Thuan.
3) GROTH Apologia.

tibus * maximopere abhorrens, quique contentiones et rixas, in DEI coetu uel maxime noxias, modis omnibus fugit, et, quamuis IPSI non raro ab aliis causae essent allatae altercandi, semper tamen, omni studio, est annisus, ut in tempore lites componerentur. Hanc rem ipsam optime confirmant, praeter alia, haec ipsius uerba.

1) *Scis, quam ab ingenio meo abhorreat rixa.*

2) *Dolendum est, magis magisque animos intumesce, ut media suadentium uocibus aures non pateant.*

3) *Immo uero, ad Pastorale munus commendauit homines modestos, monuitque Pastores, ut, quantum eius fieri posset, in publicis allocutionibus, harum controuersarum tractationem defugerent, cuius rei multos Roterodami testes habeo.*

Conf. Locus, paulo ante iam memoratus, *Semper autor etc. pag. 530.*

Huius principium rei, neque id momenti leuis, spectemus, potiolem defensionis inde rationem una repetentes.

Cum genus mortalium, in illa sibi innata libertate naturali, delectationem

I.
Ex Luminē
Naturæ.

qui-

* supra, p. 436, et pag. 378.

1) Ep. xxxvii, ad Beni. Aub. Maur. 2) Ep. xlv, ad eund.

3) GROTII Apologia, cap. xix, p. 27L

quidem suam reperiret, simul tamen animad-
 uerteret, sine societate cum aliis, uitae hu-
 manae difficultates casusque aduersos supe-
 rari nullo modo posse, ex omnibus primum
 esse uidebatur, imperfectae huic felicitati,
 AMICA HVMANAQVE COLLOQVENDI RA-
 TIONE SVBVENIRE. His colloquiis, atque hac
 constanti consuetudine, ea inibantur consilia,
 quibus consociarentur homines et perpetuo
 continerentur. Eiusmodi societates re nulla
 perinde, quam lingua prudentique sermone,
 colligantur. Data enim soli homini est *Ora-
 tio*, tanquam *munus maxime necessarium* ac mul-
 to praestantissimum, si praesertim eum, ab quo
 donum illud profluxit, spectemus. Vinculum
 ea et firmamentum est humanae societatis, men-
 tis animique dextera manus, qua consilia pariter,
 et auxilia, tum flagitat, tum communicat, omni-
 um Interpres actionum, sine qua neque pax fieri
 neque confici negotia, neque artes animique do-
 tes dispensari, possunt. AMICAM HANC ET HVMA-
 NAM CONFABVLATIONEM, GROTIUS animam du-
 cebat esse uniuersae societatis, ratus, hanc, sine
 illa, consistere nequaquam tranquille posse.
 Qui lucem ipsam non necessariis rationum mo-
 mentis ostendere conantur, iniuriam haud le-
 uem et lectoribus faciunt, et causae, et sibi quo-
 que ipsis, *Lectoribus*, tanquam caecis, *causae*,
 tan-

tanquam ancipiti dubiaeque, *sibi* denique, uelut ex instituto ineptis: Eadem ergo ratio me prohibet, allatae rei fundamentum anxie conquirere, cum illius ueritas melius pro se loquatur, et natio quodam fulgore omnium aciem oculorum praefringat. Sane, cum nos homines ab natura ad societatem facti simus ciuilem, ut *Aristoteles* passim demonstrat, et ab hominibus illa, quam extollimus, uirtus, humanitas, * nomen sibi repetat, euidenter et necessario sequitur,

HOC BEATVS IN CONSVETVDINE QVOTIDIANA VIVERE NOS, QVO ENIXVS AMICIS ET HVMANIS HIS CONFABVLATIONIBVS, ET COMMODIS MORIBVS, ET AMABILI ILLA OFFICIORVM INCVMBIMVS FACILITATI.

I D E M, homini iniunctum hoc esse ^{II.} cuius, perspiciebat, ex Theologia ^{Ex Theologia} naturali. ^{Naturali.} naturali, cum egregium opus suum, *de Veritate Religionis Christianae*, elaboraret, ubi recondita quaeque, ad naturalem societatem, ad religiosam fraternitatem et eius uinculum, facientia, perquirat, docens, quantum in ea re sit momenti situm, ubi, tam diuersa ac dispari opinionum ratione, uariantes sententiae sint de DEO, et, ubi non sit proclive cuilibet, accurate DEVM cognoscere, concludens, omnem religiosae uim coniunctionis, omnem autoritatem,

* Cicero L. I offic. Liberalitate ac humanitate nihil est humanae naturae accomodatius. Ineptum est, probare res manifestas laboriose.

tem, lenitate consilii, suasionis, * doctrinae, terminari, eamque, si inanis sit, nec demat animo labem, discedere ab societate, contumacia non audientis praecepta rationis. Illam solum esse potestatem, illam iustam et probabilem coercionem, uidebat, ultra excedi non posse, huc posse perueniri. Iudicabat, quamuis essent uariantes de DEO sententiae, DEVM tamen, tam diuersa ac dispari opinionum ratione, suam uelle gloriam illustrare, quo singuli DIVINAM MAIESTATEM magis reuereantur. Non enim difficile fuisset DIVINAE MAIESTATI, ** si ei placuisset, omnem humani generis Religionem sub unam coarctare formulam, unam omnibus de religione inspirare opinionem, sicut omnibus parem boni malique dedit sensum, fitis et famis, frigoris atque aestus. Quod si maus cum re Arithmetica conferre, non ne conuincimur, uel eius autoritate exempli, DEVM, circa sui cultum, potuisse, quod in Numeris effecit, in quibus, quia eundem omnibus formauit ueri intellectum, ea est gloria pulcherrimae artis, et humanis usibus necessariae, ut, si, ad certi regulas, omnes exigantur scientiae, una omnes superet et omnibus

locis,

* *Dolendum est, inquit, magis magisque animos intumescere, ut media suadentium uocibus aures non pateant.* Ep. XLV, ad Beni. Aub. Maurer.

** ut cum ipso quodam Belgarum ipsorum magno ciue loquar.

locis, omnibus temporibus, apud omnes peraeque homines, sine discrimine conditionis, fortunae, sectae, si ad digitos descendant, duo et tria, uerbi gratia, faciant quinque, eamque ueritatem nullam, siue odio, siue superstitione, siue auaritia, siue ambitione, siue alia quadam animi libidine, moueatur, confundere possit. Sed, o immensam, o admirabilem, DEI sapientiam! Bone DEVS, quam parum est nostrarum uirium, tua inuestigare consilia! Quam certo ea reuereri debemus, etiam, cum ignoramus causam! Aliud tibi in Numeris, aliud placuit in Religione. Proinde, quanta est dementiae, aut arrogantiae, illud, quod DEVS, cuius summum in animos imperium est, materiem esse uoluit suae benignitatis, sui occasionem odii, suaeque improbitatis, facere uelle, dum imperium et potestatem regendi conscientias, odio et improbitate interueniente, sibi arrogat, contra, DEO, summum ius in conscientias hominum habenti, derogat, et aduersatur foederi immensae diuinae gratiae, cuius uincula amoris et consensus in agnitione DEI summa, honestatis item, uirtutisque, in consuetudine uitae, homines peramanter copularunt arctaque constrinxerunt. Quid uero iniustius dici potest, quam, defendere fidei discrepantiam, excludere humanitatis consortia, et, quae pietas

N n

naturam

naturam debebat perficere, contra eiusdem iura allegare. Alia paranda defensio est, non indigemus odio, nec improbitate, sed ratione, sapientia, intellectu, firmatur religio, quae uera est. robe inspiciamus intellectum, exploremus rationis in animo uim ac proprietatem, summa semper huc redit, non esse humani arbitrii intellectum. Tantum is patitur, se doctrina duci et consilio regi, conuictusque, assensum necessariae praebet demonstrationi, diris imprecationibus, iurgiis, contentionibus rixosis, effici nihil potest. Qui enim homines ad uerae Religionis rigorem contentionibus anxiiis, rixosisque disceptationibus, inflectere conatur, is profecto humanae imbecillitatem conditionis non intelligit, sed ferus est, aut crudelis, si hac non mouetur. Qua enim ratione, aut spe, iubeat, aut uetet, quod a luxuria, auaritia, rusticitate, sordida, uanitate, superstitione, ineptia, libidine, temeritate, tam late regnante, ne suppliciorum quidem comminatione, impetret. Nec tantum frustra, sed etiam iniuste, argueret non obseruantes illud, quod eorum egreditur uires. Quid, si praeterea metui possit, ne, quod optime iubetur, sine periculo maioris mali, sperari nequeat? Cur de illo desperas, etiam, cum nihil speras? Quin saepe cogita, quod nunc non sit, post fore, resque

resque super nos agere DEVM. An non quotidianis discimus experimentis, quam parum, immo, quam nihil, per nos fiet, quid animo uoluamus? Dic, si potes, an quis cogitationes, quas uelit, aut optet, inueniat sibi? An quis eas suo formet arbitrio? Nonne singulis mutantur momentis, non sponte, homini? Nonne incidunt eae unicuique continenter, et inuito, et ignoranti? Iam, si exciderint, an reuocari a fuga, uilius diligentia, aut arte, possunt? Nempe, hoc non alio pertinere, arbitramur, nisi, ut intelligas, neminem natum hominem, qualiscunque sit dignitatis, loci, aut fortunae, mentis, non dicam, alienae, sed suae, potestatem habere, sed unum eius Rectorem, Dominum atque Arbitrum, esse immortalem DEVM. Non lusus hic est uerborum, res ipsa loquitur satis. Quis nouit animum, quis uidet? Nonne DEVS? Quis flectit, quis regit? Nonne DEVS? Qui illum iure suo fingit atque format, cerae more, nec quicquam relinquitur homini, praeter obsequium erga DEVM. Ad redarguendos enim et conuertendos errantes, ad conuincendos item refellendosque haereticos, prout Spiritus S. immensa gratia sua, diuinoque influxu et instinctu, omnia dirigit, ita in hisce concurrat et cooperatur ratio, suo modo, non, quod idonei simus, ex nobis ipsis cogitare quicquam

N° 2

quam

quam, tanquam ex nobis ipsis, sed, quod idonei fumus, id ex DEO est, ut ipse gentium Doctor, in tertio haec edoctus coelo, diuus *Paulus*, faterur. Certe, si Theologi attendere uellent ad hoc discrimen ingeniorum, rixarum multo minus foret in Ecclesiis, et, sanando uulneri farciendaeque paci, remedia haud longe a futura.

III.
Ex Scriptura
Sacra.

Nihil aliud reperiēbat, immo, multo plus, in conficiendis *Commentariis ad V. et N. Testamentum*, ubi haec omnia longe arctius, maiorque cum pondere, reuelata esse et inculcata, animaduertebat, hancque tanquam partem Christianismi, uel maxime necessariam, fructum exinde decerpens insignem, intuebatur. Quid enim Christianos onerare grauius potest, quam, propter diuersas et uariantes Religionum sententias, lenitatem, humanitatem, amorem fraternum, tollere, et eum odio persequi, quem ipse DEVS non odit, et cum quo continenter usum solis atque imbris DEVS communicat, licet eum posset statim ac mille modis, si uellet, affligere, cruciare, perdere. Quod si DEVS non est infestus, sed parcit et prodest ei, ab quo sit laesus, cur homo odit eum, qui ei non obfuit? Si Magister noster fumus, in praeceptis, Amorem sanctissime praecipit, nec ullam professionis externae, aut Religionis, habet rationem, nec ullum unquam odium

odium ulli mortalium commendauit, quem ad modum parabola de Samaritano, uberrimam homini isti semimortuo misericordiam praestante, abunde satis docere potest, Luc. X, 30. sqq. quid affectis Christianis, nomenque Christi liberè professis, non erit faciendum? Quis crederet, Christianismum, Christianae uitae sanctitatem, morumque Christianorum integritatem, Christianam charitatem fraternitatemque, ab illis toties iactatam, inter Christianos regnare, cum in Ecclesia Christiana, nihil, nisi dirae imprecationes, contentiones rixosae, stentorei controuersiarum clamores, stomachosi opinionum conflictus, accusationes, damnationes, excommunicationes, fori disceptationes, Synodi, Concilia, toties audiantur. Faceffant igitur haec omnia et singula, faceffant et exulent penitus ab coetibus illis diuinis Christianorum. Longe alia sunt arma Christianorum, alia Christianismi sunt fundamenta, aliud Christianos uox docet, ab ipso inculcata Christo.

Hanc mutuo se ferendi aequitatem ^{IV.}
amicamque hanc et humanam confa- ^{Ex Consensu}
bulationem adhiberi non posse tantum, sed ^{Hominum.}
etiam debere, docent, ex Theologis ueteribus,
praeter alios, *Athanasius, Arnobius, Ambrosius,*
Augustinus, Vincentius Lerinensis, ex recentiori-
bus

bus *I. Calvinus*, in opere *Instit. Christ. Rel.* 2) *Guil. Perkinsus*, in *Comment. ad Galatas*, 3) *I. A. Thuanus*, Praefat. illa plane aurea, *Historiae suae praemissa*, *Hieron. Oforius*, in *Hist. Emanuelis, Regis Portugalliae*, 3) *P. D. Huetius*, in suis passim scriptis. conf. de hac re la *Bibl. Vniuerselle*. 4)

Ex Regibus et Imperatoribus tum Christianis, tum non Christianis, huc pertinent, *Constantinus* ille *M.*, *Valentinianus*, *Valens*, *Gratianus*, etiam *Midas* ap. *Iustin.* 5) *Pompeius M.*, *Iulianus*, ap. *Ammian. Marcell.* 6) et, patrum nostrorum memoria, *Maximilianus II*, in *Epist. ad Lazarum Suendum*, quae est in editione *Operum Mureti*, *Iacobus I*, *Rex Angliae*, alique plures.

Ex integris nationibus non Christianis, habemus hic *Arabes*, qui tolerant omnes religiones, immo, gloriantur, sese nullas unquam religiones persecutos esse, *Mahumetanos* item, apud quos tuto licet omnes profiteri religiones.

Ex Philosophis. ueri DEI ignaris, addendi sunt, *Socrates*, *Anacharsis*, *Themistius*, *Plinius*, quos inter in primis digna sunt uerba *Themistii*, oratoris non quidem Christiani, sed digni, qui saepe

1) Lib. IV, sect. 12. 2) Cap. I, comm. 2, et cap. III, comm. 15.

3) fol. 14, 15. 4) T. XLIX, p. 292. 5) L. VII, 6) XXII, 5.

pe multumque ab hominibus etiam Christianis euoluatur, cuius *Themistii* uerba, saeuituro in Orthodoxos *Valenti*, Ariano, opposita, ex interpr. Gallica, eaque pereleganti, Abbatis *Flechiéri*, dare licebit.

Le Philosophe Themistius, allé trouuer l'Empereur, pour lui dire: Qu'il persecutoit sans suiet des gens bien. Que ce ne doit pas un crime, que de croire et penser autrement, que lui, qu'il ne falloit pas s'etonner de cette diuersité d'opinions, que les gentiles etoint beaucoup plus diuisés entre eux, que les Chretiens, que chacun en uisagerit la Verité par quelque endroit, et, qu'il auoit plu a Dieu de confondre l'orgueil des hommes, et de se rendre plus uenerable par la difficulté.

Immo, animaduertebat noster ille GROTIVS, VNIONEM TRIVM RELIGIONVM INTER DISSIDENTES FIDEI SOCIOS, A GRAVISSIMI SVMMIQUE INGENII VIRIS, NON EX NVMERO NOSTRO, SED EX IP SO PONTIFICIORVM, COETV, INCVL CATAM SERIO FVSSSE ET COMMENDATAM, VELVT VNIVERSALEM QVANDAM ET CONIVNCTIONE INSVPER CONFIRMATAM, VRGENTIBVS FIDEI BASIN. Memoratu digna sunt uerba, quibus, in illo cum *Hugonottis*, A. CIO IO LXI, *Boissitii* habito, Colloquio, usus fuit Cancellarius Galliae, *Mich. Hospitalius*.

*Non tam infensos Protestantibus esse debere Pontificios, fratres quippe fratribus, VNO EODEMQUE SACRI FONTIS LAVACRO REGENITOS, VNVM EVNDEMQUE ADORANTES CHRISTVM. ut relatum legitur a Thüano. **

Perfpexerat haec sane, fi quis alius, *Iosephus Hallus*, prudentissimus ille Excestrensis in *Britannia* Antistes, qui, in Synodo *Dordracensi*, his, amore uere Christiano plenis, utebatur uerbis.

Sumus omnino Fratres et Collegae. Quid nobis cum titulo Remonstrantium, Contraremonstrantium, Calvinianorum et Arminianorum? Simus Christiani et Concordantes. SVMVS VNVM CORPVS, SIMVS ERGO ETIAM VNANIMI, OPORTET.

In Academia *Lugdunensi Batauorum*, cum aliquoties de *Praedestinatione* Colloquia essent instituta, testati sunt, *Gomarus, Trelocatius, Arminius, Cuchlinus*, INTER SE NVLLAS ESSE CONTROVERSAS, AD FVNDAMENTVM PERTINENTES.

Sic, in Symbolo suo, *Heluetii*, eandem in sententiam, loquuntur.

Abunde piae uetustati mutuus ille erat, in praecipuis Fidei dogmatibus, inque sensu orthodoxo et charitate fraterna, consensus.

Docet

* Hist. L. LXXIX, p. 172.

Docet id ipsum *Benthemius*, et in primis *Pa-reus*, locis pluribus, nominatim in Comm. i Corinth. III, et copiosius in Libro, de Vnione Euangelicorum, ubi his utitur uerbis.

Qui in fundamento conueniunt, ait, in bona conscientia coitionem facere possunt et debent. Quamuis in minus principalibus aliqui, nimium curiosi, ab illis rudioribus differenter sentiant. Si enim omnes per omnia consentire possent, quorsum hortaretur Apostolus, ut alii alios tolerent, ut firmi, fide infirmos suscipiant, ut alii aliorum onera portent, ut, si quis quid aliter sentit, a DEO reuelationem petat et expectet? Si Reformati in uno alteroque antehac disceptato articulo primario, salua conscientia Ecclesiae Lutheranae, inquit Benthemius, sese iungere possunt, cur Reformati, in aliis capitibus, idem facere non licuisset? Si Lutherani, ope suae doctrinae, saluari possunt, et, in fundamento Fidei cum Reformati, sicut ipsi fatentur et docent, conueniunt, ui etiam conscientiae obligati erunt, in reliquis capitibus, minus grauibus, remittere, et coniungere se cum iis, eosdemque tolerare.

Considerabat porro GROTIVS CELEBREM ILLAM GEORG. CASSANDRI, *de Articulis, Catholicos inter et Protestantes, controuersis, CONSULTATIONEM, A. CIOICXLII, Helmstadii, CVRANTE HERM. CONRINGIO, RECVSAM, ET A COMPLVRIBVS APPROBATAM.*

Nn 5

Hanc

Hanc *Annotatis* ille suis, in gratiam Vnionis amantium, illustrabat, quibus suas post *Animaduersiones* opponebat *Andr. Riuetus*, qui tamen, omnium, Pacis amantium, iudicio uirorum, sapientius utique fecisset, si, operi huic promouendo potius, quam impediendo, uias et rationes uel inire, uel ostendere, maluisset.

Videbat idem GROTIUS noster, CIVEM SVVM, MAGNUM ILLVM ERASMVVM, PLANE FACERE CVM PACIS AMANTIBVS, NEQVE MINVS COMPLVRIVM ALIORVM EORVMQVE PACEM SECTANTIVM PASTORVM, PIORVM ITEM PRINCIPVM, INSVMPVTVM LABOREM, IN COMPONENDOS CVM LVTHERANIS REFORMATOS ALIOSQVE DISSIDENTES, quos inter silentio praetereundus non est Potentissimus *Poloniarum Sueonumque Rex, Vladislaus IV*, ob pacis concordiaeque Christianae studium promouendum, et diffidia atque scissiones tollendas, aeterna recordatione dignissimus, qui, *Thorunii Prussorum*, A. MDCLXIV, Colloquium indixit. Celsissimus quoque Princeps, Landgravius *Hassiae, Philippus*, qui Colloquium de Coena Domini, *Marburgi* habitum, ad diffidia Religionum Euangelicarum tollenda iam A. MDLXXV, conuocauit, Serenissimus Elector *Palatinus, Fridericus III*, Dux *VVurtembergicus, Christophorus*, qui, per Colloquium, A. MDCLXVI insti-

institutum, dissensiones, in Religione Euangelica uigentes, dissipare, animosque omnium, *Augustanae* Confessioni addictorum, ad concordiam transferre, haud contemnendam susceperunt. Nostra aetate, Potentissimus *Prussorum* Rex, *Fridericus*, tam ob ciuilibus, quam sacrae Pacis, studium, sedulo promouendum, nauiter fuit sollicitus, qua diuina opera aeternam nominis sui gloriam dudum est consecutus, et plures alii, qui, uirulentos controuersiarum clamores et biliosas opinionum altercationes auersati, pio et laudabili instituto, nec minus amplis et Regiis plane sumptibus, Concilia, Synodos, *Colloquia*, quae uocantur, *charitatiua*, coegerunt, conuocarunt, instituerunt. Tantus enim *Principum*, Pacis religiosae studium anhelantium, numerus reperitur, ut cum ipsis *Theologis*, nomen *pacificorum* DEI *filiorum* affectantibus, numero certare, immo, facile numerum superare, posse uideantur, id quod dictu difficile, probatu autem fit facilimum, si lenitatem pietatemque *Principum*, *Theologorum* uero uehementiam, et inconditos saepe mores, cognitos habeas atque perspectos.

Laudabilem ergo sese operam suscipere, noster etiam, Pacis et Concordiae Christianae longe amantissimus, GROTIVS existimauit, ut ad unienda

enda consopiendaque Religionum dissidia cogitationes suas leniores, studiaque sua, humanitatis plena, conferret, prout ipse hoc innuit,¹⁾ **ILLAESA TAMEN VERITATE**, addens. In primis dissidium, quod inter Lutheranos, Reformatos et Pontificios, exarserat, funesti ominis loco accipiebatur a cordato nostro **GROTIO**, qui sane optabat, vulnere Christiani coetus sanari, dolens impense, cicatrices, solo litigantium studio, toties refricari, uniceque optans, ut Ecclesia Christiana tandem aliquando Concordia frueretur, diraque Theologorum bella, suum uel tandem nanciscerentur finem. *Reperti²⁾ sane sunt homines, inquit GROTIVS, tam feri, qui dixerent, Ecclesiasticam Vnitatem retinere uelle cum illis, qui circa dogmata aliqua dissiderent, id uero esse, Christum miscere Beliali. Sed alia nos omnia docet uox a DEO inspirata.*⁴⁾ Eiusmodi homines, truncos stipitesque repraesentare, malunt, quam organa DEI in sancta Ecclesiae Christianae uinea esse. Etiam alibi **GROTIVS** pacificas cogitationes suas aperit sequentem in modum.

³⁾ *Mihi, ad iuuandam communem Christianismi causam, utinam tam adessent uires, quam prom-*

1) Ep. XXXVIII, ad Guil. Vairium, Franciae Cancellarium et **GROTII** Apologia cap. IV, p. 36. 2) Apologia l.c.

3) **GROTII** Epist. ad Ioann. Crellium.

4) Rom. XIV, 1. Phil. II, 4, III, 5. 1 Cor. IX, 19, XIII, 14. 2 Tim. II, 22.

promptus est animus etc. Pacis confilia et amari semper, et amo nunc quoque eoque doleo, cum uideo, tam pertinacibus iris committi inter se eos, qui, Christi se esse, dicunt, *si recte putamus, quantillis de causis.*

1) *Semper in uotis habui, nec habere desinam, ut communionem, quae a Papa Romano, grauissimis de causis, sese separarunt, in animis suis, per certos testes, arctius coniungantur.*

2) *Vtinam uero DEVS Ecclesiae Rectoribus, ipsisque Regibus ac Potestatibus, Spiritum charitatis ac mansuetudinis potenter suppeditet, ut, omnibus difficultatibus superatis, Ecclesiae, quam proxime fieri potest, primae uiam illam pulchritudinem, maxime uero solidam pacem, ILLAESA VERITATE, restituant. Multa hominum millia, quorum gregi accenseri, uolo, sanctum hoc propositum piis uotis prosequantur, et frequentes concurrent ad sublatum uictoriae uexillum.*

3) *Nescio, an uideris, Georgii Calixti Praefationem, ad editos a se libros Augustini de doctrina Christiana etc. Probo uiri iudicium, et, cum pacis amore coniunctam, antiquitatis reuerentiam.*

Ad praeclarum hunc Pacis finem consequendum,

1) Epist. ad Ioann. Duracum. 2) Ep. xxxiix, ad Guil. Vairium.

3) Ep. clxiv, ad Ioann. Cordesium.

dum, *tria* reperiēbat GROTIUS *remedia*, remouendis impedimentis idonea,

Primum, VTI SECTAE CERTAE SE NVLLI AD-DICERET, GROTIUS consultum ducebat, quoniam inuentio et exulceratio sectarum, cum pecularibus nominibus, iam Ecclesiae non exiguum damnum intulerat, quippe ab qua membra Christi resciderant et separauerant, fatius esse, ratus, si, secundum normam Codicis S., sicut ille uerum ¹⁾ Christianum esse uult, ita se gereret. Atque haec, si perpendamus, e principiis *Remonstrantium*, dimanabant, quorum, ad rem hanc magis illustrandam, uerba, post uerba GRO-TII sequentia, referamus.

Sibi propositum semper fuisse, inquit, ²⁾ non alicui earum seruire partium, in quas, ingenti seculi nostri malo, diuisi sumus Christiani, sed Christianis plane omnibus.

Aliorum, relata iam *supra*, uerba repetere licebit, quae sic incipiunt.

Nos Remonstrantes omnibus coetibus Christianorum, in fundamento fidei unanims, mutua[m] offerimus tolerantiam.

Huc pertinet alter, a me iam indicatus, locus.

Optandum esse, ut, qui publicis ecclesiis etc.

Vnam

¹⁾ *supra*, p. 519, 492, 493 seq. in pr. p. 497. ²⁾ Praef. Eccles.

Vnam ergo uel IN PRIMIS AVERSABATUR GROTIUS FOEDAM ILLAM, AC RE CHRISTIANORVM INDIGNISSIMAM, HAERETICOS FACIENDI INSANIAM, ueram et unicam illam causam, quae, inde a primis Christianismi incunabilis, in coetu DEI, scissiones ac dissidia fecit, quaeque, sublato uerae pietatis et amoris fraterni uinculo, in impietatem, odium, tandem in accusationes, iurgia, fori disceptationes, supplicia, exilia, bella, caedes, et quid non, degenerauit. Hinc *haeresin* ¹⁾ *pestem et uenenum Ecclesiae uocare* solebat.

Videbat, durante isto Religionis dissidio, *Arminianos* inter et *Gomaristas*, disputandi licentia et contumacia inflexibili ²⁾ atque effreni reddita, NIHIL EFFICI, NISI, VT DISSIDIIS, TURBIS, SEDITIONIBVS, CONCILIAVLIS, PVBLICVM OTIUM, ET QVODAMMODO NATVRAE FOEDVS, VNIO ³⁾ SPIRITVALIS INTER PROTESTANTES ET CHRISTIANOS, INTERPELLARENTVR, quique hanc praetendant famae, irae, temeritati, aliisque affectibus, eos magnopere nihil agere, nisi, ut, disciplinae ac religionis imagine, deleant bonitatem, iustitiam, pudorem, fidem et cetera, quibus
salus

1) Osiandr. Prolegg. p. 24.

2) supra, p. 33, in primis p. 34., et multis seqq.

3) Videatur Ioann. Laur. Moshemii *gründlicher Beweis, dass die Autorität des Dortrechtischen Synodi der geistlichen Vereinigung unter den Protestanten das größte Hindernis sey*, edit. Hamb. A. 1710CCXXVI, 8.

salus humani generis sustinetur. Eosdem haud minus aduersus DEVM, quam sceleratos et nefarios aduersus homines, uideri, quia, constitutam naturae lege ac diuina prouidentia, inter homines cognationem, sine iure, sine causa, euertant.

* *Scit ille, (DEVS) quanto dolori mihi pridem fuerit, quoties prima illa Christianismi primi, nominis tanti mensuram implentis, tempora cum nostra hac miserrima aetate conferrem, qua populi, in summis fidei capitibus consentientes, ex rituum atque opinionum dissidiis, in factiones aguntur et bella, uel profanis gentibus pudenda. Neque uero dubium est, quin multi, horum malorum pertaesi, charitatem aduersum Christianos omnes animo retineant, externam quoque unitatis faciem ardentem exoptent, parati tanti boni causa, ex Apostolico praescripto, aptare se alienis infirmitatibus, et ad ultimos usque diuinae legis terminos patientiam et aequitatem suam extendere.*

Alterum ergo remedium potius adhibebat, nempe MANSVETVDINEM, TANQVAM PRAECIPVVM CHRISTIANISMI CAPVT. Sentiebat enim, per mansuetudinem et mitissimum CHRISTI Spiritum, scissiones et haereses, a DEO, poenae loco, immixtas, per hoc maxime subsidium eradicari, unde,

* Ep. xxxviii, ad Guil. Vairium, supra, p. 498, 499.

de, proposito suo Christianoque officio conueniens esse, ducebat, si lenitatem suam notam faceret omnibus, eandemque obrem, cum uiris diuersarum religionum haud unis, consilia sua communicare non dubitauit, ut hac occasione eos inuitaret, ad melioremque reduceret mentem, ut supra, ex Epistola GROTH ad *Ioann. Crellium*, notum istum Socinianum, A. MDCCXXXI, patet.)

Et, haud dubie, hic ipse *Crellius* exinde meritum agnouit Christi, ut publice confiteretur. Ita enim, Comment. in Ep. ad Hebraeos, 2) scribit.

Eo, quod sub Veteri Testam. contigit, nempe, quod et ipsum Testamentum sanguine fuerit sancitum, et, quod omnia fere sanguine mundarentur, peccata saltem sine sanguinis fusione mundari non possent, ex hoc, inquam, per similitudinem (Apostolus) colligit, mortem sanguinisque fusionem Nōuo quoque Testamento interuenire debuisse, ut et ipsum Testamentum sanciretur, et crimina nostra emundarentur.

Et, ibidem, 3) sic pergit,

Quasi dicat, (Apostolus) hoc certum est, peccata, sine sanguinis fusione, sub lege non remitti, uel, et si tandem aliqua, sine sanguine, purgantur peccata,

O o

sine

1) supra, p. 499. 2) IX, 18, Tom. II, fol. 160. 3) ad v. 22, fol. 161.

sine eo purgari nequeunt. Vnde merito colligitur, debuisse quoque sanguinis fusionem interuenire, ad emundandas nostras conscientias, seu, ad expianda peccata, conscientiam pollutentia.

Tertium illud remedium erat, ut, PRVDENTIA SACRA, TANTOPERE NECESSARIA, VTENDVM SIBI ESSE, EXISTIMARET, Aut fallor ego, aut sectarios sectasque hodie paucas haberemus, si olim, quibus, paulo post discipulorum Christi obitum, sacrarum cura rerum credita erat, charitatem prudentiamque Christianam, ab ipso Christo uel maxime inculcatam, diligentius in consilium uocassent et ab ista haeretificatione¹⁾ crebrius abstinuissent. Qua in re, an non Ethnicos supergressi sint, id uero perquirere iam supersedeo, saltem hoc negandum non est, hos Christianos, qui nodum in scirpo quaerebant, nec aliorum tam mores, aut crimina, quam errores, eosque leuissimos, nec raro malitiose ac pro arbitrio fictos et excogitados, accusabant, aut, ubi altissimum erat otium, ibi insidias, hostes, bella, conclamabant, non magni tantum ingenii homines et honestos, uerum pietate quoque ac zelo ardentis, habitos fuisse. Per hanc ergo Christianam charitatem, pietatem et moderatam prudentiam theologicam, omnibus
hisce

¹⁾ supra, pag. 45 et 46.

hisce malis medelam parari posse, existimabat, si ageret cum hominibus infirmis et a uera Religione Christiana alienis, prout ratio Christianismi et Spiritus mansuetudinis illud exigunt, quo omnibus omnia fiamus, ut omnino aliquos seruemus, secundum Paulum. 1)

Plura hic proferre possem, sed, cum supra 2) pluribus ea res sit pertractata, remitto ad ea Lectorem.

At, qualem accepisti mercedem, MAGNE GROTI, pro susceptis Theologicis et Irenicis laboribus, apud *Clerum*? Tuos, pro communi Ecclesiae bono, labores, tam utiles et salutare, cum hos laudare debuissent, criminari et haereseos infimulare publice maluerunt. Hinc enim isti clamores sunt Theologorum, dictitantium, *Nouum monstrum*, quod *Remonstrantibus*, *Pelagianis*, *Socinianis*, *Pontificiis*, immo, *Iudaeis* ipsis, astipulatum sit, item, totum illum GROTIUM fuisse deditum infelici Pacis Ecclesiasticae studio, idque maxime esse dolendum. Quasi uero id uoti genus, studiumque illud, non esset laudandum, ut ueritatis et pacis amore omnes tandem coniungeremur, et in ouile unum, sub uno 3) pastore, Christo, congregaremur. At istis intem-

O o 2

pesti-

1) I Cor. IX, 22.

2) pag. 38, seq. et in primis p. 46, multis seqq.

3) supra, pag. 508, et p. 511.

pestiuus clamoribus suis popelli gratiam captare hi stentores, sibi que ad famam, et, quod fama illis antiquius est, ad opima Sacerdotia, uiam munire, conantur. Nam, quo quisque infensior tibi ac maledicentior erat, eo fere diligentius studiosiusque munere suo uidebatur fungi. Apparet ergo, quam male opera GROTH, in conciliandis partibus litigantibus, ex serio Pacis desiderio, impensa ab ipso, illi sit compensata. Cum enim ita se gereret GROTIUS, ut parti neutri esset addictus, et, Ecclesiam Christi in pace atque concordia, quam haeresibus dilaceratam, uideremallet, fixosa pars exosa fuerit ipsi, oportet.

Pacem fucatam et fallacem Ecclesiasticam etc. inquit *Riuetus*. Quasi fallacem Concordiam et Pacem Ecclesiae GROTIUS proposuerit, nec ueram Pacem, in utilitatem Ecclesiae, optauerit, id quod calumnias et aperta mendacia sapit. Serio enim contendebat GROTIUS, Christianos in uniuersum coniunctos uidere. Hinc inter alia, ad *Ioann. Duracum* sic scribebat.

Semper in uotis habui, nec habere desinam, ut communionem, qui a Papa Romano, grauissimis de causis, sese separarunt, in animis suis, per certos testes, arctius coniungantur.

Alii paulo mitius iudicium ferre maluerunt
eique

ei que Religionem tribuerunt Prudentum, quam inde GROTIANAM dixerunt. Plurimi conquesti sunt, Se nescire, cui Sectæ iungendus sit, cum certe unaquæque, tam prudentem et ILLUSTRUM VIRVM sibi vindicare, optet. Ideo eundem *Nouum*, ut paulo ante dixi, uocarunt *Monstrum*, quod *Remonstrantibus*, *Pelagianis*, *Socinianis*, *Pontificiis*, immo, *Judæis* ipsis, sit astipulatum.

Atque hi fere sunt usitatiores modi, quibus calumniatores utuntur. Nam omnes quis enumeret. *Monstrum* est calumnia, cui mille figuræ, mille sunt artes nocendi. At illorum quidem plane ferendi mores non sunt, qui *Atheismum* ei, aut, si quod crimen grauius, aspergere non erubescunt. Poterat fortasse ferri, *Judaizantem*, *Socinianum*, *Arminianum*ue, GROTIUM appellari, poterat condonari, *Syncretistam* uocari, *Codicis S. corruptorem* nominari, et si qua alia monstra sunt appellationum, quibus VIRVM HVNC SVMVM commaculare passim sunt ausi, uerum, inter *Atheos* eundem referri, impium est impiorum crimen, probis omnibus improbandum. Certe, post mortem eius, *Atheismi* aperte reus est factus, licet non modo Scripta eius, cum alia, tum speciatim incomparabilis eius Liber, *de Veritate Religionis Christianæ*, alia omnia contestentur. Ego sane nulla *Atheismi* uestigia in

GROTH seu Vita, seu scriptis, deprehendere potui, et, nisi fallor, etiam HIC VIR EXIMIVS illorum adaugebit numerum, qui, praeter omnem culpam suam, in *Atheismi* suspicionem apud alios incurrerunt. Sed, neque de his, neque aliis, VIRI SVMMI rebus plura loquar. Quisquis eius dotes, cum primisque incomparabilem eius eruditionem, quam ne ex acerrimis quidem eius aduersariis ipsi denegat ullus, cognoscere cupit, Scripta eius euoluat. Indoctis quoque noti sunt eius, quos modo laudavi, *Libri de Religione* Christiana, qui, Latine scripti primum, Germanice post, Anglice, Belgice, Gallice, immo, etiam Graece, Arabice, Malabarice, redditi, ante oculos uersantur, et a nemine sine fructu leguntur. Quo minor causa fuit *Aegidio Menagio*, cur virum hunc nullius plane esse duceret religionis, id quod in subsequens ingeniosis potius, quam Christianis, *Versibus*, haud obscure indicauit.

Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Pylos, Argos, Athenae,

Sidereii certant uatis de patria Homeri.

GROTIADAE certant de religione, *Socinus,*

Arius, Arminius, Caluinus, Roma, Lutherus.

Gisb. Voetius hominem eum uocat, *dubiae, aut uariatae, Religionis.* *Ioannes Mullerus*, in Libro de *Atheismo*, odiose nimis de ipso scribit,

Eum,

1) supra, pag. 199.

Eum, in Commentario suo super Prophetas,¹⁾ Iudaizare nimis, et, si uixisset, Turcam euasurum.

Si hoc alius artis est, noua nomina, nouaque haereses affingere, uel quiuis audaculus et sciolus idem praestare posset. *Andreas Riuetus*, inhumanus paulo in haec erumpit uerba,

Magnus ille HVGO, magnus NUGO.

Immo, malitia et inuidia in EXCELLENTIS VIRI dotes ita saeuit, ut, uelut a daemone obsessi, exclamarent, *In daemonio istius Viri daemonicum quid latitare.* Quae calumniae partim diabolicum quid prae se ferunt, partim, ut opinor, eo tendunt, ne Scripta eius, cedro digna, legantur, quibus tamen inania, quae imputantur ipsi, dogmata funditus euertuntur. Sed fatum illud esse solet illorum, qui medii esse cupiunt, quibus tamen id minime imputandum, sed furori concertantium, qui ferre non possunt, quos non in omnibus secum habent consentientes. Miseri igitur sunt moderati illi Viri, non per suam culpam, sed per improbitatem istorum ac petulantiam, qui, sub zeli clypeo latitantes, impune in quosuis, siue nocentes sint, siue innocentes, grafsantur. Sed, ignoscat iis DEVS, quod unum ipsis imprecor, melioresque cogitationes iniiciat animis eorum, ut ueritas, pacis amor, et multorum improbitate depressa uirtus, innocentiaeque

¹⁾ supra, p. 504.

defensio interclusa, uel tandem emergant. Ma-
 neat ergo MAGNO GROTIUS sua laus illibata, quam
 nulla unquam uetustas delebit, nulla obliuio
 offuscabit, neque morosum illud genus ho-
 minum, qui, ambitioni suae, crudelitati et
 odio dirissimo, feruoris pii speciem obtenden-
 tes, in omnes, ab se dissentientes, impotenti
 quodam animi affectu, in transuersum acti, fae-
 uiunt, nihilque omnino rectum putant, nisi,
 quod conueniens est moribus illorum. Qui,
 cum plerumque ineptissimi sint mortalium; re-
 rumque ignari omnium, foedissimarumque sua-
 rum serui cupiditatum, magno tamen superci-
 lio in quoscunque uiros doctos censuram exer-
 cent, haereseosque notam iis inurunt, qui illo-
 rum non uenerantur placita, eo, quod, se diui-
 nitus inspiratos, credunt. De hisce igitur pro-
 nuntio, eos ne dignos quidem esse, qui cum
 GROTIUS comparentur, nedum, qui tribunal in
 orbe literato conscendant, sententiamque, aut
 in GROTIUM, aut in uiros alios, eodem ingenio,
 iisdemque moribus et dotibus, praeditos, fatif-
 que similibus obrutos, ferant.

A litibus utique abhorruit GROTIUS, cupiens
 optansque, controuersias a suggesto arceri, ut
 Ecclesiarum Christianarum unitas constituere-
 tur.

tur. Non male. Moderatum ergo eius pacif-
que amans ingenium, iure laudatur. Etiam hoc
bene recteque. Laudanda enim utique sunt eius-
modi ingenia. Hanc moderationem, a uirtute
profectam, credas. Ex indole atque genio haec
GROTHII fluxit. *Oeconomiam*, formam et disci-
plinam, Ecclesiarum optime per Episcopos diri-
gi posse, putabat, Episcoporum, perspiciebat, ui-
tae genus et characteres morum in Codice S.
plus satis esse delineatos. Videbat, Episcopos,
maximam partem, in orbe Christiano, in *Anglia*,
Suecia, *Dania*, *Gallia*, *Bohemia*, *Hungaria*,
in *Graecia* item, in *Russia* et *orientali Ecclesia*,
introductose esse, colligebatque, hanc formam
Ecclesiae esse perutilem, sic tamen, ut alias Eccle-
sias, quibus Episcopi praesunt nulli, hanc ob
causam non reiiceret, easue unico subiiceret
Episcopo. Priori sane sententiae libens subscri-
bebat, id quod *Clar. Ioannes Clericus* hisce con-
firmat uerbis.

*Qu'a l'égard de la discipline ecclesiastique, l'E-
piscopale sans tyrannie est la plus ancienne, et qu'il
seroit a souhaiter qu'elle fut par tout établi. Mais
qu'on ne doit pas causer des séditions et du tumulte,
ni damner ceux, qui suivent une autre forme de
gouvernement, parcequ'ils n'ont pas pu mieux fai-
re. Que c'a été le sentiment de GROTHIUS. Et qu'il
seroit*

seroit dont a souhaiter, que l'on imposat a personne, que ce qu'il trouue dans le nouueau testament et qui a toujours été cru puis, qu'il n'y a point d'autre moyen d'establi la paix, parmy le Chretiens, que celui la.

Episcopalem Oeconomiam, ipsosque Episcopos, ¹⁾ quo loco numeroque habuerit, ex infrequentibus, iam iterum repetendis, eius Epistolis clarius liquet.

²⁾ *Ceterum, ni fallor, longe maioribus ac ualidioribus fundamentis inaedificata est Episcopalis eminentia, ut Ecclesis primum singulis ex uno duce unitas constaret, deinde et plures simul inter se, Episcoporum conuentu, aut certe consensu, colligerentur, ipsum denique illud corpus, per totum terrarum orbem diffusum, formatarum commercio cohaereret, non alia in re magis admiraculum usque se exerente Christianorum ueterum prudentia, cui post DEVM immortalem acceptum ferendum est, quod Ecclesia adhuc aliquid sui uultus retinet.*

³⁾ *Sed, heus, mi Senex, cur ego de defenso Episcoporum Iure contra Loioliticis molitiones nihil exte? Cur, me, quis Petrus sit Aurelius, ignorare, pateris? Vtinam et opus ipsum uideam. Scis enim, fauere me priscae Ecclesiae gubernationi, nec*
amare

1) supra, p. 508.

2) Ep. CXLVIII; ad Ioann. Cordesium.

3) Ep. CXLIV, ad eund.

omare tot laxationes moris antiqui, quas dispensationum, et exemptionum, et, nescio, quibus non, nominibus nouis res nouas appellant.

1) *Episcopalis functio tanti semper priuilegii in Ecclesia fuit, etc. Et, paulo ante. Hac de re, si antiquitatem sequimur res est expedita. Nam, ista facere, est, Episcopi, aut eorum, quibus id Episcopus, conscio, ut mos antiquus habet, Presbyterio, permisit.*

2) *Vides, quid sit, Regis aures animumque illis tradidisse, qui gloriae sibi ducunt, Episcoporum Iura minuere.*

3) *Sicut autem immanis est Iesuitarum, in illis scriptis, irreuerentia in Galliae Episcopos, in Theologos Sorbonicos etc.*

4) *Nunc palam est, eo haec tendere, ut, sublata Episcoporum necessitate unus uere sit Episcopus Romanus Pontifex, qui ceteris omnibus, etiam non Episcopis, tantum largiatur, quantum ipsis placet, quae haud dubie euersio est canonum et regiminis Ecclesiastici, cui, in membris singulis, praestit Episcopus, uniuersitati Episcoporum conuentus.*

Speciatim *Britannica Ecclesia* GROTIUS magno opere placebat, id quod non modo elucet ex eo, quod superius, 5) de *Arminianorum doctrina*, copiose

1) Ep. CLIV, ad Ioann. Cordef.

2) Ep. CXLVIII, ad eund.

3) Ep. CLIV, ad eund.

4) Ep. CXXI, ad Claud. Sarrau.

5) pag. 112, p. 114, et 115.

piose indicatum est, sed etiam ex Dedicatio-
 Libri *de Veritate Religionis Christianae*, quam
Ioannes Clericus, ad Archiepiscopum Cantuari-
 ensem, scripsit, cuius, inter alia, haec sunt uerba.

*Cum recuderetur opus aureum summi Viri, HV-
 GONIS GROTII, de Veritate Religionis Christia-
 nae, cui non nulla mea adiungenda uisa sunt, ad
 quae accedunt Testimonia, ex quibus, quam optime
 GROTIUM de Ecclesia Anglicana sensisse, liquet, etc.*

Et, in Bibliotheca Selecta,¹⁾ addit sqq.

*Dans le tems, que ie pensois a ce que l'on uient
 de lire Mr. Neuton, Enuoye Extraordinaire de Sa
 Maieste Britannique, ches S. A. R. legrand Duc de
 Toscane, m'a fait tenir des preuues, qu'il auoit
 ramassées, pour montrer, que GROTIUS approuuoit
 extremement la discipline et la liturgie de l'eglise
 Anglicane, et qu'il recommenda a sa ueuee, auant
 que de mourir, de se ioindre a cette eglise. Comme
 elle le fit en suite a Paris, dans la chapelle de l'Am-
 bassadeur d'Angleterre. On trouuera cela dans
 trois lettres, qui sont a la fin de ce Liure de la Verité
 de Religion Chretienne.*

Idem, in Epistola ad Lectorem, in H. GROTII
 Librum de Veritate Religionis Christ.

*Visus mihi sum omnibus, GROTIANI nominis
 aman-*

1) Art. VI, p. 243, ad A. C1313CCXX.

amantibus, rem gratam, nec parum Ecclesiae Anglicanae honorificam, facturum, si eas Epistolas sqq. hic ederem. Ex iis certe constare potest, SVMVM VIRVM quam optime sensisse de Ecclesia Anglicana, et in illa, si licuisset, libentissime uicturum fuisse. Is ergo, Candide Lector, fruere, DEQVE VIRO, QUI TAM BENE DE REPUBLICA CHRISTIANA MERITVS EST, BENE SENTIRE PERGE. Vale.

I.

HENRICVS DE NOVA VILLA (NEVTON)
 PETRO HIERON. BARCELLINO,
 ABBATI S. EVSEBII DE VRBE,
 S. D.

Florentiam Liburno Pisisque, ubi febrim paene ex aeris intemperie contraxeram, sanus saluusque tandem reuersus, nihil prius habui, Optime Barcelline, amplissima Illustriss. Magliabechii Bibliotheca instructus, quam meam de SVMMO VIRO, HVGONE GROTIIO, fidem liberare, et ex Scriptis eius, praesertimque Literis, ubi ueritas, ubi candor, ubi animi simplicitas, ac intimi mentis sensus, reteguntur, ostendere, quam magnifice, omni uitae tempore et paullo ante obitum, cum illi mors et immortalitas in conspectu essent, de nobis senserit scripseritque. Noui, quid de eo dixerint, sui ordinis princeps, Petauius, Brietius, Valesiusque, et tot alii Vestrae Communionis celeberrimi Viri, qui bene uolebant fauebant-

nebantque VIRO, BONO CHRISTIANITATIS COMMUNI NATO. Notum quoque uniuersis, quantæ et in Patria, et in Exilio, postquam etiam ad gradum sublimiorem, apud Exteros, euectus fuerat, a Caluini sectatoribus in bonis, dignitate ac fama, perpeffus fuerit, et quantum denique controuersiarum aestus (dum paci in Republica et inter Ecclesias procurandæ unice mentem intendebat, quod multis, quam mirandum, quam dolendum? displicuit) indolem alias pacificam ac modestam, cum, se modis indignis a suis tractari, uideret, transuersam egerit, MITIQVE SAPIENTIAE, QVAE ILLI A NATVRA IVDICIOQVE INERAT, INTERDVM PRAEVALVERIT. Attamen haec non impediuerit, quominus ita de PATRE SVO magnus quoque filius Carolo II, Magnae Britanniae, cui opera patris dicauit, maximo Regi, simulque omnibus dixerit ea, quae mox subiiciam, cum nullas adulandi, aut metuendi, causas haberet, quippe in Republica partes aduersas filio sororis Caroli secutus, cumque iam priuatus esset, rustico ac literato otio conditus, senex, et morti, ideoque libertati, uicinus. Patris enim Opera edidit, edita non uidit, et uita eius una cum uita parentis, eodem uolumine, cernitur legi-curque. Tu enim, inquit Petr. Grotius, inter omnes Reges unus ille es, quem Protectorem suum pars Christiani Orbis, si non maior, sanior certe,

certe, iamdiu agnoscit. Tu idem ille, cuius se *Fidei ac Defensioni* ipsa Fides Christiana non inuita subiecit, cuius potissimum in regnis, is sacrarum litterarum intellectus, is DIVINI NUMINIS cultus, is, in exercenda nimia illa disputandi de arcanis fidei dogmatibus licentia recepta, est modus, QUIBVSCVM CONVENIRE SE, AVTOR IDEM ET PARENS MEVS IAM PRIDEM TESTATVS ET PVBLICE SCRIPTIS HIS PROFESSVS EST.

Nunc ipsum audi H. GROTIUM, sua uerba loquentem, suos ita exprimentem sensus, in Epistola, Parisiis, A. MDCCXXXVIII, ad Ioann. Coruinum, data, non Anglum, sed Batauum alius Ecclesiae Theologum et itidem Iurisconsultum, adeoque rerum diuinarum humanarumque scientem, de Reformatione Religionis, apud nostros, superiore seculo facta. In Anglia, uides, quam bene processerit dogmatum noxiorum repurgatio, hac maxime de causa, quod, qui id SANCTISSIMVM NEGOTIVM procurandum suscepere, nihil admiserint noui, nihil fui, sed ad meliora secula intentam habuere oculorum aciem. Tunc illa etiamnum florebat, nondum coorto bello ciuili, nec Rege debellato, aut captiuo, nedum damnato et securi percusso. Ea demum, contra spem omnem humanam, reducto in solium auitum Filio, obstupescente Europa, denuo restoruit et quasi renata est, ac deinde, post uarios casus,

casus, minas metusque, adhuc illaesa et secura manet uigetque.

Neque tantum sentiebat ipse bene de Ecclesia Anglicana, sed etiam amicis praecepit, qui a suis partibus erant in Batauia, et, quod non minimum periculorum damnorumque communione coniuncti, ut ordines sacros ab Episcopis nostris susciperent, quos certe non eo nomine Schismaticos, non Haereticos, esse, credidit, aut, ab aliis credi, uoluit. His igitur uerbis Fratrem compellat. SVADEREM IIS (scilicet Remonstrantibus) VT CONSTITVERENT INTER SE QVOSDAM IN EMINENTIORI GRADU, VT EPISCOPOS, ET VT HI ~~republice~~ SVMERENT AB ARCHIEPISCOPO HIBERNO, QUI IBI EST, ET, ITA ORDINATI, ORDINARENT DEINDE PASTORES CETEROS, etc. Et, hoc ineunte A. CIOICXLV, qui illi fatalis erat, adeoque et literis ipsis admodum infelix. Episcopus, de quo loquitur, erat, ni fallor, Ioannes Bramhallus, tunc temporis, apud Hibernos, Episcopus Derrensis, et, restituto in regna Carolo II, Archiepiscopus Armachanus, ac proximus eruditissimo Ufferio, Hiberniae Primati, quique postea, iisdem in terris, Ecclesiae nostrae Vindicias in Mileterium edidit. Vide etiam, quid, de publico DEI apud nos cultu, VII Aprilis, A. CIOICXLV, eidem dixerit. LITVRGIA ANGLICANA, AB ERVDITIS OMNIBVS, HABITA SEMPER EST OPTIMA.

Vide-

Videtur admodum probabile, HVNC VIRVM, qui Reformationem Anglicanam SANCTISSIMVM NEGOTIVM uocat, qui, datos susceptosque ab Episcopis eiusdem Ecclesiae, sacros ordines et in Anglia statos sacrorum ritus, praeceptasque publice SVMMVM NVMEN adorandi formulas, cunctis ceterarum in orbe Christiano Ecclesiarum praestare, credidit, VOLVISSE SE EI ECCLESIAE ADIVNGERE, VT ANIMI SENSU, ITA ET EXTERNO CVLTV, ET SIC DEMVM, VT VOTO ANTEA, SIC RE IPSA, MEMBRVM FIERI ECCLESIAE CATHOLICAE. Verum, rem effectam dare non potuit, quia paulo post uenit ei summa dies. Eodem quippe anno, e Gallia Holmiam delatus est, LEGATIONEM RENVTIATVRVS, atque inde domum rediens et naufragium passus, XXVIII Augusti, uita Rostochii excessit, NVNQVAM SATIS DEFLENDVS, CVM, QVOD VITAE EIVS DECESSIT, DECESSERIT ETIAM STVDIIS LITERISQVE, NEC VNQVAM SATIS LAVDANDVS, OB EA, QVAE, IN OMNI LITERARVM GENERE, INCEPIT PERFECITQVE, Pacis, illaesa Veritate, habita temporum et dissidiorum ratione, ueterisque in Ecclesia regimini, quod apud Anglos ab initio, et, si Ecclesiasticis Annalibus fides, ab ipso Apostolorum aeuo, obtinuit, abusibus ubique sublatis, amantissimus, IMPERIORVM DENIQVE ECCLESIAE CONCORDIAE, QVA SERMONIBVS, QVA EXEMPLO, QVA SCRIPTIS, SEMPER STVDENS CONSVLENSQVE. Sit apud DEVM,

Pp

Domi-

MODVM VIRO OMNIUM, QUOS VNQVAM VLLA TVLERIT AETAS, *sic habe. Contigit, me LVTETIAM uenire, paulo post rem transactam. Cum uero notissimus essem D. Crowdero, SAEPE MIHI CONFIDENTER DIXIT, FUISSE HOC VLTIMUM MONITVM, QUOD MAGNVS ILLE VIR VXORI DEDIT, sicut, sui officii esse, credidit, VT, EVM MORI IN COMMVNIONE ECCLESIAE ANGLICANAE, DECLARARET, IN QVA ECCLESIA OPTABAT ET IPSAM VIVERE. HOC IPSA APERVIT, CVM, DATA OPERA, VENISSET AD NOSTRAM ECCLESIAM (quae erat in aedibus Ricardi Brownii, qui tunc in Gallia erat nomine Regis Angliae) VBI E MANV D. CROVDERI, Cappellani eo tempore Ducis Eboracensis, COENAE DOMINICAE SACRAMENTVM ACCEPIT. FACTVM HOC EST STATIM POST MORTEM EIVS VIRI, quam primum per ipsius rationes licuit. Archiepiscopus Bramhallus, Hiberniae Primas, in defensione sui ipsius et Episcopalis Cleri, contra Ricardi Baxteri, Presbyterani, accusationem Papismi, ita de GROTH Religione loquitur, P. 21, ILLE AFFECTV ERAT AMICVS, ET DESIDERIO VERVS FILIVS, ECCLESIAE ANGLICANAE, QUAM VXORI SVAE ET ALIIS AMICIS LAUDAVERAT, AVTORQVE FVERAT, VT EI FIRMITER ADHAERERENT, QUATEVNVS EIS OPPORTVNVM ESSET. EGO IPSE ET ALII MVLTIVIDIMVS EIVS VXOREM, MANDATIS VIRI PARENTEM, QUOD PALAM ILLA TESTABATVR, SAEPE AD PRECES NOSTRAS ET SACRAMENTORVM CELEBRATIONEM VENIENTEM. Cum Matthias Turnerus*

RUS

rus, summus GROTHII amicus, cuperet scire, cur ipse non adiret communionem Ecclesiae Anglicanae, respondit, Se libenter id facturum fuisse, nisi ratio muneris LEGATI Sueciae obstaret. Ceteroqui VEHEMENTER PROBAT DOCTRINAM ET DISCIPLINAM NOSTRAM, ET IN NOSTRA COMMVNIONE OPTABAT VIVERE ET MORI. Si quis putet, se melius nosse mentem GROTHII, ex coniectura et consuetariis, quam ipsum, aut, dissimulasse eum, apud uxorem et liberos, fruatur sua ipsius opinione, sed non multos habebit ipsi assentientes. Vale. E Valle Regia, XXIII Junii, CIOIOCCVII.

Ex aliis eiusdem literis, datis VI Octobr. CIOIOCCVII.

Nuper tibi narraui plenius, quod noram de uidua MAGNI ILLIVS VIRI, HVGONIS GROTHII. Deinde in memoriam reuocaui pium illum et bonum prorsus uirum, Spencerum, Comptonium Equitem, Comitum Northamptoniae filium, mihi narraffe, se PRAESENTEM AFFVISSE, CVM VIDVA GROTHII HOC PROFESSA EST ET SACRAMENTVM ACCEPIT.

Loquitur de hac re *Ioann. Clericus* copiosius, in sua Bibliotheca, sequentem in modum.

On a pris soin des' informer, de ceux, qui restent de cette familie en Hollande, ou qui la connoissent le mieux touchant cette particularité. Mais comme ceux, qui en pourroient sauoir quelque chose,

Pp 3

sont

sont morts, on n'a pu auoir aucunes lumieres la dessus. Cependant on ne trouue rien dans ce fait, qui soit opposé a aucun autre, dont la uerité soit assuree de sorte, que l'on a suiet de croire, que ce qui est raconté, dans la derniere de ces lettres, touchant la ueuue de GROTIUS est ueritable, ce qui est d'autant plus croyable, que cela s'accorde a ce que GROTIUS lui meme disoit et escriuoit a ses amis, touchant l'Eglise Anglicane, comme on le uerra dans le deux premiers lettres. On peut uoir par la a quelle Eglise GROTIUS se seroit ioint, si cela lui auoit été libre, ou ils eut pu aller en Angleterre. Pour sa ueuue, elle a uecu et est morte dans la communion de l'Eglise Remonstrante a la Haye, sans negliger pour cela les derniers ordres de son epoux. Puis que le Remonstrans ne regardent pas l'Eglise Anglicane, comme une Eglise, avec la quelle ils ne puissent pas communier. Mais plutot comme l'un des membres les plus considerables du corps spirituel d'un chef, qui auant toutes choses nous a recommendé la charité et la paix.

*Liberos, discedens, quatuor, filios tres, Cornelium, Petrum et Didericum, filiam uero unicam, reliquit. Ex filiis Cornelius, natu maximus, et Didericus, natu minimus, ambo coelibes obierunt. Filiae nomen Cornelia fuit, cui soror *ἀνώ-
υμος*, Lutetiae Parisiorum, ante Patris in urbem ingref-*

ingressum, mortua, debet accenseri. De reliquis, liberis sequentem in modum loquitur *Maurerius*, in *Memoriis suis*.

Le Premier, Cornelius, qui fut quelque tems attaché au Chancelier Oxenstirn, étoit assez bon Poete Latin, (complura eaque haud inuenusta Poemata in Vincentii Fabricii Poematis occurrunt, itemque, Opitii Sylvarum Libro I, Carmen illud ad Cornelium GROTIUM, p. 19, seq.) mais il étoit paresseux et aimoit les plaisir.

Le troisieme Dieteric, dit il, auoir été nourri page chez Mr. le Duc Bernard de VVeimar, et fut depuis son ayde de camp, bien fait de sa personne et en reputation de bon homme de guerre, ayant eu un grand Maitre de ce metier la. Lui et son frere l'ainé, lors que la Reyne Christine eut quitté sa couronne en faueur de Mr. le Prince Palatin, qui étoit le feu Roy Charle Gustaue, pere du Roy de Suede d'apresent, s'acheminerent tous deux uers ce Prince, qui auoit fort connu et estimé leur Pere en France, en intention de lui offrir leur seruire et d'obtenir quelque employ. Etant donc partis d'Hollande a ce dessein, quand ils furent a la moitie du chemin de Hamburg entre Emden et Bremen. Un malheureux ualet, qui auoit serui le second plusieurs années tenté par l'argent, qu'il leur auoit ueu,

resolut de les tuer tous deux. Dabord il entra de-
 mit dans la Chambre du puiné. Car en ce pais froid
 il n'y a dans les hotelleries, que de petites cellules ou
 il n'ya qu'un lit, pour etre plus chaudement et tua
 son maitre d'un coup de Pistolet. etant endormi, et
 avec un autre pistolet, s'en alloit traiter l'autre de
 meme, que son cadet. Mais par bon heur pour lui,
 il ne dormoit pas et compose quelque Epigramme
 Latine. Sitot qu'il entendit tirer pres de lui, il se
 saisit d'un pistolet, qu'il auoit sur un chaise pres de
 son lit, et l'ayant bandé et uoyant le meurtier uenir
 a lui tout doucement tete baissée, car il faisoit clair
 de lune, sans lui donner le loisir de l'approcher
 trop prêts il le tira le premier et l'entendit dans la
 place. A ce bruit, tout le monde de l'hotterie s'etant
 eueillé, on saisit ce scelerat, qui etoit fort blessé, et
 qui fut supplicié sur les lieux.

Filia ¹⁾ *Cornelia*, Patri superstes, nupsit *Ioanni*
Barthoni, Vicecomiti de *Mombas*, primariae
 apud *Pictones* Nobilitatis, et illustriſſimis *Galliae*
 familiis innexo. Hic, a prima inde adolescen-
 tia, more Gallicae Nobilitatis, nomen suum mi-
 litiae dedit, et, post uarios, gestos in patria, ho-
 nores ac dignitates, tandem ad Tribunatum
 equestrem euectus, in gratiam uxoris, aerem
 Gallicum non ferentis, in *Hollandiam* cum ea re-
 migra-

1) Аноним. Belg. in Vita Н. ГРЕГГ.

migravit, ubi uir, ingenio pollens, manu strenuus, rei militaris longa experientia subactus, inter primos equitum Magistratos ascitus, ad maiores dignitates asurgebat, sed, incertum, suo, an eius, cui se per matrimonium innexuerat, familiae, fato, captus, damnatus, uix difficili fuga, capitali se periculo, A. MDCLXXII, subduxit.

Petrus Grotius, eiusdem HVGONIS nostri *filius secundus*, patriae suae luctuoso funere, ereptus, apud bonos triste sui desiderium reliquit. Hunc Parens, a teneris, patriae suae ac togae dicaerat, ut gentis suae moribus ac genio imbueretur, eumque in *Hollandiam*, A. MDCCXXIX, misit, ubi, sub *Theodoro Schreuelio*, Scholae *Lugdunensis* Rectore, suorum fundamenta studiorum iecit, adultiorque factus, in Philosophia *Casparum Barlaeum*, in Historia et Politica *Gerardum Vossium*, patrem, in Iurisprudentia *Ioannem Coruinum*, audiuit. Post haec, A. MDCCXXXVII, omnigena eruditione instructus, in *Galliam*, ad patrem, reuertit, ubi, non tam annis, quam praecoci ingenio ac iudicio, rebus agendis maturior, non inutilem saepe operam Parenti praestitit, tam in uisitandis amicis et expiscandis Aulae arcanis, quam componendis Legationis literis, cum temporis angustia, aut absentia id exigeret Patris. Anno sequente, in patriam reuersus, aliquandiu

P p 5

rebus

rebus forensibus animum admouit, publicis tamen commodis, quam priuatis, inferuire propensio- rem. Sed nulla spes erat, ut ad Reipublicae clauum tantae stirpis patritius iuuenis admitteretur ab iis, qui PARENTEM, VIRVM INTEGRIMVM, ad perpetuos carceres damnauerant. Iccirco uitam priuatam egit, donec, Pace *Monasteriensis*, restitutus in *Palatinatum* suum Serenissimus et Sapientissimus Princeps, *Carolus Ludouicus*, S. R. I. Princeps Elector, hoc Viro uoluit uti, qui res suas apud Praepotentes *Foederati Belgii* Proceres administraret. Cum paulatim in patria uerteretur rerum facies, tandem, A. MDCCLX, oblatam sibi *Assessuram Ciuitatis Amstelodamensis*, septem annos, summa fide et industria, gessit. A. LXXIII ab OO. FF. Legatus ad Reges septentrionis missus, primum *Hafniam* accessit. Postquam Ordinum mandata esset executus, ab *Daniarum* Rege, *Friderico III*, exceptus benignissime et dimissus, *Holmiam* peruenit. Hic, a *Carolo XI*, et uniuerso Regni Senatu, magno in honore habitus, ultra annum permansit, cum, mortuo in *Gallia* Legato, *Guilielmo Boreelio*, ad Christianissimum Regem ab Ordinibus Delegatus, domum reuocaretur, ubi *Assessuram Ciuitatis Roterodamensis*, paternam olim prouinciam, ab Rectoribus eius urbis oblatam, suscepit. Legatio-

gationes omnes, praecipue Gallicam, summo labore, summa industria et mirifica uigilantia, non sine magno Foederatorum Procerum applausu, obiuit, quippe quibus spectata erat fides eius et sedulitas, hostium arcana, et insidias uimque, quam in patriam molirentur, indagare sagax, ac patriae Rectoribus significare prompta. Tandem, in patriam reuersus, et in Conuentum Foederatorum delegatus, ex eo honorum culmine, a fatali illo *Batauiæ* turbine, quem plebs rabida et tumultuans conciuerat, deturbatus, et, cum optimis et sapientissimis patriae Rectoribus, suis dignitatibus est exutus. Neque sic factiatus est furor. Nam, uix elapsus manibus sicariorum, qui pugiones in necem eius acuerant, amicorum consilio, et circumstrepentibus undique periculis, persuasus est, tempori cedere, et aliquandiu, donec istae remitterent turbæ, patriam relinquere. Primum *Antuerpiam*, celeberrimam *Brabantiae* Ciuitatem, se contulit, et, non sine ingenti uitae discrimine, uixit sub praesidio illustrissimi Comitis, *Monteraei*, Regis *Hispaniarum* Gubernatoris, qui non semel ipsum monebat, ne, manendo diutius in urbe, *Hollandiæ* tam uicina, irritaret animos eorum, qui in caedem eius coniurauerant. Itaque, ne se diutius aduersariorum telis exponeret, primum *Leodi-*
um,

um, inde *Aquisgranum*, postremo *Coloniam Agrippinam*, urbem non tantum natura, sed propter Legatos quoque Pacis, ibi negotia tractantes, tutissimam, profectus est. Vbi, partium arcana expiscando et perferendo ad Legatos Foederatorum, non inutilem patriae suae operam nauavit. Post exactum biennium, rediit, cum non pauci, furore paulatim deferuescente, ad rectam rationem ueritatemque oculos aperirent. Iam innocentia eius gaudebat uultum erectum et pectus, nullius flagitii conscium, aduersariis offerre, pertaesa etiam, more maleficorum, diutius extorris a patrio solo, de quo tam praeclare meruerat, fugitiuam degere uitam. Primo tranquille, nemine obstante, in uilla aetatem agebat, sed, cum se *Hagam* conferret, a Fiscis procuratore accusatus, quod cum *Abrahamo Viquefortio*, Serenissimi Ducis Brunswicensis ad Foederatos Proceres publico Ministro, literarum commercia habuisset, quodque detecta hostilium Legatorum secreta, de Pacis negotio, ad Legatos Foederatorum detulisset, sola iudicum integritate, uitam, famam, facultates, quibus simul inhabant, conseruauit. Sic bona tandem causa triumphauit, ringente frustra plebe. Exinde, ne aduersarios ureret aspectu suo, migravit cum familia in Villam, quam, non procul *Harlemo* sitam, habere-

habebat, ubi, liberos suos educando, optimos quosque Scriptores terendo, amicos excipiendo, *Scipionis Africani*, et illustrium aliquot Virorum exemplo, uitam nemini grauem, sibi que nec iniucundam, nec indecoram, colere coepit. Cum sic, priuatus, quiete aetatem ac tranquille, ageret, morbo correptus, anno aetatis septuagesimo, constanti hilarique mortem uultu excepit, utpote, quae in stationem tutam deduceret Virum, inde a puero iam, plurimis uitae fortunaeque procellis agitatum. VBI LIVOR, QUI PASCITVR IN VIVIS, SESE CONSVMPSERIT, ET PARTIVM STVDIA DEFERBERINT, HONORIBVS INTAMINATIS FVLGEBIT HVIVS VIRI DECVS, EIVSQUE VIRTUTES AC FACTA, quae summatim attigimus, POSTERORVM ANNALES LOQVENTVR. Iam uero, pauca quaedam de eius habitu corporis et mentis dotibus delibare, animus est. Corpore erat procero et obeso. Papulae, quas PARENS eius, ad *Beni. Aub. Maurerium* de nostro scribens,¹⁾ ait, fuisse uelut abortiuum partum effoctae pestilitatis, faciem eius deformauerant, et alterum pedem ita contraxerant, ut totam uitam claudicaret. *Vlysses*, ferunt, non formosum fuisse, sed facundum, et in *Periclis* labris Suadae Deam fessitauisse, quae uere in nostrum competebant, Animo erat aperto, moribus ingenuis, in prosperis

1) supra, p. 255.

riseius comitas, in aduersis constantia, in omnibus uitae actionibus intemerata fides, elucebant. Post Diuinam Legem, lex ei suprema erat Patriae Salus. De Republica bene méteri, amicos colere, inimicos beneficiis sibi deuincire, summa ipsi uoluptas et studium fuit. Verum de *Petri* huius *Grotii* uita, si DEO uisum fuerit, alio tempore opportunius commentandi locus erit.

De VXORIS GROTIANAE uirtute singulari mentionem iam *supra*¹⁾ feci, quae item fuerit, et quam, sua sibi erga Maritum fide, nomen condiderit immortale. Habet de ea *Maurerius*, ratione prodigiosae ipsius staturae, non iniucundam narrationem, quam hic, sequentibus uerbis Gallicis legere, Lectorem non pigebit.

Elle estoit d'une grosseur prodigieuse, et a son sujet, il ne faut pas oublier de mettre icy une chose fort plaisante, que la reyne Mere, me dit un iour a S. Germain a son diner, ou Madame la Comtesse de Brassac, sa Dame d'honneur, tante de Mr. le Duc de Montauzier, du nom de St. Maure, m'auoit mené. Qu'une fois, que Madame Grotius estoit assise au cercle (car elle y alloit quelques fois, quand son Mary fut Ambassadeur de Suede.) Mr. le Cardinal de la Valette, fendant la presse pour s'approcher et en-
uisa-

1) *supra*, p. 208, seqq. et elogium eius pag. 213, 518, 519. 255, 256.

uisageant de loin cette grosse femme qu'il ne connoissoit point, demanda a une Dame au Cercle a l'oreille, qui estoit cet Our assis aupres de la Reine. A quoi ayant repondu, c'est ma Mere, Monsieur, car il s'etoit iustement adressé, a Mademoiselle de Groot, nommé Cornelia. Confus de cette horrible me prise, le uisage plus rouge que son habit et tout grand qu'il estoit, il fit le plongeon dans le cercle et se retira aussitot hors de la, attendant, que le cercle fut leué, pour faire part de son auanture a la Reyne.

Plinius scribit, Omnes scire cupiunt, qualis fuerit aliquis. Praeterquam enim, quod Physiognomi confirmant, naturam internos mentis animique, tum ad uirtutes, tum ad uitia, impetus, certis quibusdam faciei lineamentis notisque designasse, operae pretium esse uidetur, paulo fusius describere, et GROTIANI corporis habitum, et animi mores, et ingenii studia. Tametsi enim ex VINDICIIS GROTIANIS, cui immoratus adhuc sum, pleraeque uideantur intelligi posse, innumerabilia tamen supersunt, quae luculentiorum eris Vitam reddant, quaeque, ab eruditis compluribus expetita cum fuerint, haud ingrata sint, iis futura.

NON parum SIMILIS, tum facie, tum membris, fuisse fertur GVSTAVO ADOLPHO, immortalis Sueo-
num

num Regi, cuius Filiae quoque, *Christinae*, a morte patris, LEGATVS fuit, a patre ipso, iam olim, ad hoc munus destinatus.

Gustavo, Regi omnem supergresso laudem, et, quem ipsi etiam hostes summa sunt admiratione profecuti, corpus erat bene firmum, magnae vires, par agilitas, artus probe compacti, laboris militaris tolerantia summa, singularis in actu quouis gratia decorque, facies candida, eximiam humanitatem, maiestate temperatam, spirans, aspicientibus reuerentiae non minus excitans, quam amoris, nasus leuiter gibbosus, oculi resplendentes, licet minus acuti, frons lata, mentum angustius, quod perinde, ac labrum superius, barba mediocri uestiebatur. Laudabiliores multo erant *Gustavi* mentis animique dotes, in his animi magnitudo, liberalitas, affabilitas, misericordia, mira praeterea sagacitas, circa expediendas difficultates perspicacia, in consiliis promptitudo. Iuuenilibus annis, praeter Latinam, Gallicam quoque et Italicam didicerat linguam, Historiarum insuper, ueterum et recentium, callens, aliarumque literarum, quantum Regi decorum, quibus naturalis plane suada accedebat, summa porro in DEVM pietas, et sacrorum reuerentia, quod religiosae pietatis decus primo quidem loco memorandum erat, cum
prae-

praesertim, seriam fuisse pietatem eius, nec aurae populari captandae compositam, ex infinitis documentis, totoque uitae curriculo, cernere datur.

GROTIVS ¹⁾ forma corporis erat vulgarem non multum excedente, facie satis formosa pulchraque, genis rubore temperatis, fronte ampla, capillitio fusco, mento angusto, quod labrum item superius, decenti barba, coloris pariter fusci, contegebatur, naso in aquilinum uerso, oculis scintillantibus, vultu sereno, membris bene compactis et robustis, adeo, ut ambulando, curriendo, saltando, in aetatis flore, uix quenuquam parem sibi reperiret. Solertia praeterea fuit incredibili, et, in literariis laboribus exhauriendis, ²⁾ tolerantia prorsus inuicta. Praeter Belgicum suum, Britannicum, Gallicum, Etruscum, sermonem callebat, linguae literarumque, tum Latinarum, tum Graecarum, immo, totius propemodum Orientis, adeo peritus, ut nihil supra. Ne Turcicae quidem linguae fuisse expertem, ex Epistola ³⁾ quadam eius perspici potest. Quanam uitae ratione in *Batauia* sit usus, clare satis ipse exposuit *Salmasio*, quo tempore is siccum *Galliae* coelum cum humidiora *Batauorum* terra commutarat.

Qq

Quan-

1) Anon. Vita H. GR. 2) *supra*, p. 179. 3) *Epp. ad Gall. cxiii*, ad *Claud. Salmas.*

Quaquam ¹⁾ *et coelum, ne hoc quidem immerito, accusas. Scio enim, quam illud grave sit, paludum suarum uaporibus madens, ex sicco tenuique aere uenientibus. Sed et huic malo remedia non desunt. Primum diuitiae Tibulli, lucens focus, deinde, ubi serenior aura est, in locis fictioribus deambulatio. Vinum quoque paulo generosius et rubellum maxime. Sed haec, et quae alia ualent aduersus pituitam, ne Stoicis quidem, semper sanis, parcentem, si quid Horatio credimus, melius dicet tibi Eobaldus Schreuelius, uir facetus non minus, quam eruditus, et, qui mihi saepe morbum non Galenicis pharmacis, sed Plautinis salibus, quibus scaetet totus, ademerit.*

Cum primis uita delectabatur ²⁾ *agresti, more modoque Batauorum, ab qua ne in Gallia quidem abstinere solebat. In rebus suis expediendis quanta seueritate cautelaque sit usus, partim supra iam narrauimus, partim alia ipsius uel gesta, uel scripta, contestantur. Praecipuum tempus suum impendebat, partim ministerio LEGATIONIS, partim ³⁾ studiis, partim salutationibus ⁴⁾ eorum, qui, uidendi eum & consilia sua cum eo ⁵⁾ sociandi gratia, ab omnibus *Euro-pae* ⁶⁾ partibus, confluebant. Apud amicos ⁷⁾ hilaris*

1) Ep. CXLV. 2) supra, p. 470. 3) supra, p. 242, 243.
 3) supra, p. 243, passim, 4) supra, p. 445. 5) supra, 431, 444.
 6) supra, p. 445, 298. 7) supra, p. 425, 429, 446, 447, 449.

hilaris, apud omnes affabilis, erat, Nemini aedes ipsius, nemini uictus, nemini supellex, aut opera eius ulla, defuit unquam, ne his quidem, ab quorum parentibus, post tot contumelias, tum in custodiae angustias, tum in exilii calamitates, fuerat redactus.

Conuictus eius, tempore praesertim SVECICAE LEGATIONIS, tantum non omnibus patebat, et, ratione habita conuiuiarum, ita coenabat, ut, non multo post, lectioni sese aut scriptioni, dederet, feramque in noctem, ac per saepe etiam ad auroram usque, studii diligentiam protraheret.

Aperto sinceroque erat animo, fide moribusque antiquis et omnino eiusmodi, ut iure meritoque amicos habuerit eos, quibus non potuerunt esse amiciores, de quibus supra copiose fecimus mentionem.

Memoria pollebat felici tenacique, unde *Beniaminus Maurerius*, Regis Christianissimi Consiliarius atque ad *Belgas* Legatus, intimusque GROTHII amicus, testatur, *Memoria IPSVM tantopere ualuisse, ut, quicquid legeret, id omne retineret, ne in ullis quidem circumstantiis aberrans.* Seu enim partus ingenii, seu thesaurus memoriae, seu

292

animi

1) supra, p. 80, 286. inpr. 243, 353, 431. 2) supra, p. 467.

3) supra, p. 468. 4) supra, p. 19. 5) supra, p. 431, multis seqq.

animi motus, efferendus esset, adeo non inuita uerba occurrebant, ut distincte, grauiter, ornate, copiose, omnia diceret, utque res, si fuissent coram positae, conspici luculentius haud potuissent.

Ingenio iudicioque maturo, solido planeque admirando, fuit, adiutus praesertim tanta experientia, lectione et rerum meditatione, unde insignis ille Galliae Iureconsultus, *Hieronymus Bignonius*, dicere solebat,

Post Aristotelem, uixisse neminem quenquam hominem, tanta ingenii capacitate ac solertia praeditum, tanta longe lateque patentis doctrinae abundantem copia, quam GROTIVM. Consentit cum hoc *D. Heinsius*, eundemque *Viri summi et incorruptissimo iudicio praediti* laude ornat.

Quis enim nescit, eum non hominis, sed *APOLLINIS* instar *DELPHICI*, fuisse? Cuius ex ore oracula de rebus ¹⁾ omnibus abstrusis et incognitis tunc reddebantur quotidie, et ex scriptis eius egregiis adhuc redduntur, et quam diu scripta eius aurea perdurabunt, reddentur. *Diodorus Siculus* ²⁾ refert, *Cum, eo in loco, ubi nunc templi Delphici adytum est, terrae hiatus pateret, circumque pascerent caprae, contigisse, ut una ex grege frequenter ad hiatus illum accederet, et, introspicens,*

1) supra p. 431, 444, passim.

2) *Bibl. Hist. L. xvi.*

ciens, miris quibusdam exultationibus, et uoce prius ei insolita, incredibilem caprario suo admirationem concitaret, adeo, ut ipse, spectatum eius loci situm, accederet. Tunc eundem, quod caprae euenerat, perturbatione ingenti fuisse correptum, conceptoque spiritu, simili modo exiliisse, et uaticinia fundere incepisse. Famam increbuisse, et fuisse peruulgatam. Factum esse concursum ingentem ad hiatum, et, quotquot se demiserint, statim, fatidico spiritu afflato, furibundis similes euasisse. Ex ingenii quidem et doctrinae GROTIANAЕ reliquiis, spiritu plenis, debitaque perlustratis attentione, haud aliter, dixerim, mentes animosque lectorum uelut affari, ut nihil ne ipsi quidem deinceps, nisi APOLLINE hoc nostro DELPHICO dignum, uel mente, uel ore, uel calamo, prodere posse uideantur.

ANIMUS EIVS non quærebat ¹⁾ diuitias, sed illud maxime spectabat, ut cum dignitate quadam aeuum hoc transigeret, relinqueretque famae, etiam ab obitu propagandae, monumenta. De charitate in Patriam, charitates omnes complexa, quid hoc attexam loco? Nam, qua mente animoque fuerit in patriam, patria ²⁾ quoque exul, ostendit, cum, in extremis constituto angustiis, praeter bonam uoluntatem, relic-

Qq 3

ctum

1) p. 477. 2) supra, p. 16, 21, 23, 197, 198, 452, 217, 247, 419, in pr. 245, 291, 232.

ctum nihil esset, id uero ex iis, quae *supra* iam retulimus, haud obscure colligere licet. Certe, tantum non ubique, amoris in Patriam constantia sese, nulla temporum ui, nullis aduersariorum contumeliis, imminuta, nedum fracta, exerit, ut pietatem cultumque in Remp. Batauam non ante, quam uitam, deposuisse uideatur.

Haud minus constans in aliis omnibus, ac sincera in DEVM fide amoreque fuit, maxima quaeque de tanta maiestate sentiens, et optime de eius bonitate sperans. De solertia eius, patientia, ¹⁾ integritate, temperantia, modestia, moderatione, et omni Virtutum choro, apertius ex ipsis eius scriptis, quam ex aliorum testimoniis, colligetur. Quisquis eius uel naturae, uel doctrinae, dotes, plane incomparabiles, quas ne ex acerrimis quidem eius aduersariis ipsi denegat ullus, cognoscere cupit, ille Scripta VIRI euoluat, maxime aureolum illud de Veritate Rel. Christianae opus, fassurus, eum, si quem alium, diuinae maiestatis decus et incrementum nunquam temere neglexisse, nunquam non ante oculos habuisse, omnique tempore, et modis omnibus, amplificare contendisse.

Illud superest, ut GROTHI MEMORIAM ueneratione

1) *supra*, pag. 195, & *passim*.

ratione prosequar, et de scriptis ipsius ea Testi-
monia transmittam ad posteros, quae incom-
parabilis eius eruditio et merita, nunquam sa-
tis aestimanda, deponunt.

Sic liberis illis, ab se assertis, in uasto, libero im-
mensoque, Oceano, Navigationibus, non apud
Delphos solos, aut solos *Batauos*, sed *Germanos*
Anglos, *Hispanos*, *Italos*, *Danos*, *Sueonos*,
Polonos, IN ADMIRATIONEM SVI, IVVENIS ADHVC,
PERTRAXIT, prout *infra* dispiciemus.

In primis, per illos sex Libros, de *Veritate*
Relig. Christianae, HIC DIVINI NVMINIS VINDEXT,
IMMORTALITATEM SIBI CONCILIAVIT, in quibus
inuenit suam *Arius* ruinam, *Socinus* interitum
suum, suam *Atheus* destructionem, suam *Goma-*
rus emendationem, neque hi libri partes tan-
tummodo penetrarunt terrarum singulas, Ba-
tauiam, Galliam, Germaniam, Angliam, Sue-
ciam, Arabiam, Persiam, Malabariam, Grae-
ciam, uerum omnes quatuor terrarum orbis
plagas peruolarunt, omnem Europam, Asiam
utramque, Americam, Africam simul et Aethio-
pnam forsitan extremam.

Neque terrestribus spatiis sese FAMA ET
GLORIA CONTINUIT MERITORVM GROTHI NOSTRI,
uerum Maris quoque procellas tentauit. *Can-*
tilenae enim EIVS *Sacrae*, de *Ver. Relig. Christia-*

29 4

nae,

nae, Lupestenii licet, in carcere, ab ipso confectae, quo non penetrarunt, ubi non IPSVM fecerunt notum, quas non vias ad aeternam posteritatis memoriam aperuerunt, ut non solis fluuiis, *Vahali* ad *Arcton*, non *Danubio*, auro-ram uersus, non maris *Atlantici* insulis, non insulis *mediterranei Balticique* maris, nec intra *Cassubiae* littora coarctarentur, sed *Oceanum* ipsum, tam *Orientem* uersus, quam *occiduum* illum, polum *Arcticum* et *Antarcticum*, nautis uastum immensumque terrarum orbem circumnauigantibus, longe lateque personarent, GROTIVMQVE nostrum quotidie celebrarent, celebraturae in posterum quoque, DONEC HARVM SACRARVM HONOS CONTILENARVM CONSTABIT.

Tandem MAXIMI HVIVS REGVM ASSERTORIS tres libri, de *Iure belli et pacis*, ORBI VNIVERSO THEATRVM GLORIAE FVERVNT. Non enim a maximis solum uiris et Rerumpublicarum consultis, earum uidelicet, quae, praeter DEVM, obnoxiae sunt nemini, et *Naturae* tantummodo atque *Gentium Iure* utuntur, ingenti sunt applausu excepti, sed in omnibus deinceps Regum aulis et curiis, in omnibus Academiae *Europae*, ad commune *Ius Gentium*, ueluti signo sublato, dominari coeperunt, in iisque ornan-

dis

dis et extollendis magni uiri certarunt, super-
futuris haud dubie, quam diu Principes et Res-
publicae in orbe terrarum erunt.

GROTHII quidem dotes explicare, uniuerſas
ac ſingulas, arduum, immo, plane immenſum,
mihi uidetur, de CUIVS INDOLE NOMEN, DE ANI-
MI DOTIBVS EGREGIA CONSILIA, DE PRVDENTIA
RES GESTAE, DE ERVDITIONE SVMMATA TOT LIBRI,
TESTANTVR. Mihi, ut Germano, non Batauo,
excufatio a conatu, uotum pro uiribus, erit,
cum praefertim ipſa uoluminis ratio, nimiam
excrescentis in molem, me moneat, ut uela
contraham, manibusque GROTHII ſucclamem.

Hoc unum uniuerſa TVA, MAGNE HVGO, DECORA
comprehendit, quod ad maximum totius regni
negotium es adhibitus, hoc eſt, quod ſplendidif-
ſima functus es, apud *Ludouicum* XIII et XIV, LE-
GATIONE, quod *Chriſtina*, magni illius *Guſtaui*
filia, Cancellariusque regni *Sueonum* inclytus,
TE VNVM ELEGERVNT, QVONIAM VNVS TV ERAS
DIGNVS ELIGI, ALTER ILLE ELIGERE DIGNVS.

De ILLVSTRISSIMO NOSTRO HVG. GROTHIO, de
Petro item *Grotio* et *reliqua eius familia*, haec
attigimus, ut autem, quae de HVG. GROTHIO, uelut
PRAECIPVA SCENAE HVIVS NOSTRAE PERSONA, di-
ximus, maiorem habeant fidem, *Literas* ſubiunt-

295

gimus

gimus *FridERICI Henrici, Arausionensis, Foederati Belgii Gubernatoris, et Reginae Christinae*, quae paulo post sequentur, QVORVM AMPLISSIMA TESTIMONIA EFFOETAE IAM DIVTVRNITATE ET VERITATIS LVMINE PRAESTRICTAE MALEDICENTIAE PRAEVALEBVNT.

COPIE DE LA LETTRE, ECRITE DE LA HATE, LE IV,
AVG. A. c15 15 CXXII. PAR FRID. HENRT, PRINCE
D'ORANGE, AV SIEVR
HVGO DE GROOT.

DOMINE,

Ago gratias pro bonis iis officiis, quae mihi apud quosdam praestitisti, qui regi sunt a consiliis, rogoque, ut sic pergas, tam apud eosdem, quam alios, quos non inidoneos iudicabis, meam dans fidem, me non inmemorem futurum huius benevolentiae, sed, qualiscunque se occasio offerat, operam tibi daturum. ORO ETIAM, VT PERSVASVM HABEAS

1) MEVM ERGA TE FAVOREM, QVO TE SEMPER PROSEQVOR, INDVCTVS EO AFFECTV, QVEM MIHI OMNI TEMPORE FECISTI TESTATISSIMVM. *Rogavi affinem tuum D. Reygerlbergium, ut ad te destinate et distincte de rebus quibusdam scriberet, AD QVAS INTELLIGERE SENTENTIAM TVAM GESTIO. HANC SI MISERIS, MAGNO BENEFICIO ME TENEBS OBLIGATVM, sicut nuper, cum memoriale ad me mitteres, pro quo gratias ago maximas.* VTI-
NAM

1) supra, p. 293.

NAM HIC POSSEM REBUS TVIS VTILEM OPERAM AF-
 FERRE, EAM SANE EX ANIMO IMPENDEREM. *Sed ni-
 hil te fallit eum nunc esse rerum statum, ut aut ego,
 aut reliqui amici, commodis tuis ex uoto* 1) *inservire
 nequeamus.* SPERO TAMEN, QVOD TEMPVS MVTA-
 TIONEM 2) HISCE INFERET, QVODQVE TE BREVI VI-
 DEBO EXISTIMATIONE ET HONORIBVS IIS FLOREN-
 TEM, QVOS EXIMIAE DÔTES TVAE REQVIRANT. *Vn-
 de non minor mihi uoluptas suborietur, quam olim
 ex tua libertate.* Interim, dum extorris a patria
*uiuis, exopto tibi omnia grata, fausta, prospera, ipse
 tibi quae optare possis. Precor Deum, ut hoc tibi
 donet,* MIHIQVE OCCASIONEM, VT TIBI QVEAM RE
 IPSA OSTENDERE, QVOD SIM *omni affectu tibi in-
 seruire pronus.*

DOMINE,

FR. HENRICVS A NASSAY.

Magnum fui, mortuus, desiderium 3) re-
 liquit, IDEOQVE ERVDITI IPSVM, DE COMMUNI
 OMNIUM SVFFRAGIO, OB EXCELLENTEM SAPIEN-
 TIAM ET BONITATEM, SICVT INDIGETEM, ET ERV-
 DITORVM ORACVLVM 4) ATQVE INTERPRETEM,
 OMNIBVS LAVDVM PRAECONIIS, AD SERAM VSQVE SE-
 RAE POSTERITATIS MEMORIAM, CONSECRARE NON
 DESI-

1) supra, p. 295. 2) supra, p. 296.

3) supra, p. 433, 444. 4) supra p. 446, seq. et passim.

DESISTENT. De illa existimatione singulari, quam, eximiae cuiusdam et minime uulgaris doctrinae scientiaeque copia, apud summos perinde, atque infimos, sibi comparauerat, optime testari *Litterae* possunt *Inclytæ Gothorum & Sueonum Reginae, Christinae*, magni illius *Gustavi Adolphi* filiae, ad GROTH defuncti relictam uiduam datae, in quibus ab ea *DIUI* scripta, pro largo pretio, flagitans, splendorem una tantum addit VIRO, quantum ei haud ulla unquam praeconia, quibus eum summi in literis uiri, 1) *Scaliger*, 2) *Vossius*, *Heinsius* 3) *Peirescius*, 4) *Barlaeus*, *Jacobus Gillotus* 5) alique, tantum non extulerunt in coelum, conciliare potuerunt.

RESPONSIO

REGINAE CHRISTINAE,
AD MARIAM REYGERSBERGIAM,
H. GROTHI VXOREM.

Ex literis tuis, decimo septimo Cal. Aug. ad me datis, intellexi, quo pacto Legatus meus iussa mea sit executus in conciliandis mihi mariti tui, DOMINI GROTHI, p. m., libris, quodque, neglectis aliorum, qui eorum possessores esse ambiebant, oblati, maiorem habueris rationem, meis desideriis ut morem gereres, quam propriis commodis, quorum spes ab alte-

10

1) supra p. 10. 2) supra p. 5. 3) supra p. 96.
4) supra p. 444. 5) supra p. 8.

ra parte affulgebat. Equidem, inter uoluptates istas, quas ex bonarum autorum lectione capio,
 D. GROTII SCRIPTA ITA DEPEREO, UT, SI, SPE MEA FRUSTRATA, NEQUEAM ISTA BIBLIOTHECAE MEAE ADIUNGERE, NVNQVAM ME VOTI COMPOTEM ARBITRATVRA SIM. *Legatus meus fortasse tibi retulit partem summae illius existimationis, qua uigent apud me eius admirabile ingenium, et egregia, quae mihi praestitit officia, SED PERFECTE NON POTVIT EXPRESSERE, EIVS MEMORIA MIHI QVAM SIT CHARA, ET SCRIPTORVM MONVMENTA QVAM SVSPICIENDA. Sane, si IN AVRO ET ARGENTO ALIQVID ESSET MOMENTI AD REDIMENDAM VITAM TAM CLARAM, QVICQVID ESSET IN MANV MEA, ANIMO LVBENTI IN HVNC FINEM CONFERREM. Ex hisce colligas, quod egregia haec monumenta et reliquias non possis committere manibus, a quibus melius excipiantur et habeantur, quam meis. Cum horum Autor VIVVS MIHI FVERIT ADEO UTILIS, NE PATIARE, UT EIVS MORTE ILLVSTRIVM EIVS LABORVM FRVCTV PLANISSIME PRIVER. Sic intelligo, UT VNA CVM ALIORVM LIBRIS MIHI OMNIVM MEMORIALIVM MANVSCRIPTORVM ET BREVIARIORVM FACIAS COPIAM, secundum promissa, per literas tuas ¹⁾ mihi facta. Nunquam mihi posses testatorem facere tuam beneuolentiam, quam hac occasione. Nec deest mihi, gratia DEO, unde banc gratiam rependere teque remunerari queam,*
quorum

1) Quae scripta quoque accepit Regina.

quorum Legatus meus te certiore[m] faciet, cui acquiescens, DEVM rogo, ut te sanctissima sua gratia protegat.

Holmiae, A, CIO ID CXLIX, prid. Idus Augusti,

CHRISTINA.

Huic eruditi Gynaeei pariter, ac *Gothorum*, Magnae Reginae, CHRISTINAE, de GROTIŌ Epistolae, e Gallico Latine redditae, longiori breuius, non tamen leuius, iudicium Maximi Patris addo,

VNUM ESSE GROTIUM, id est, *non habere parem.*

ALIORVM
DE H. GROTIŌ.

ELOGIA.

Galli, generatim, GROTIUM *Salmasiumque uere doctos fuisse*, pronuntiare consueuerunt.

Beniamin Maurerius, Consiliarius Gall. Regis et ad Belgas Legatus, testatur,

Memoria GROTIUM tantopere ualuisse, ut, quicquid legeret, id omne retineret, ne in ullis quidem circumstantiis aberrans.

Claudius Nicolaus Fabricius Peirescius GROTIUM *altero tanto doctiorem habuit Salmasio, IPSI etiam Iosepho Iusto Scaligero praefere[n]s in multis.*

Magnus

Magnus ille Gallus, *Hieronimus Bignonius*,
dicere solebat,

*Post Aristotelem, vixisse neminem quenquam
hominem, tanta ingenii capacitate ac solertia prae-
ditum, tanta longe lateque patentis doctrinae
abundantem copia, quam H. GROTIUM.*

Daniel Heinsius, in animaduers. ad Seneca-
m Trag., eum nominat

Maximum HUGONEM, item,

Virum summum et incorruptissimi iudicii.

Cl. Salmasius, in literis ad ipsum GROTIUM
datis, diuinis ornat eum laudibus, VIRVMQVE ap-
pellat SVPEREMINENTISSIMVM, item, MONSTRVM
INGENII.

Idem, in Exercitt. ad Solin. eum appellat

*Virum excellentissimae doctrinae in omni gene-
re literarum.*

G. Vossius, pater, confirmat,

VNIVERSVM TERRARVM ORBEM DOCTIVS EO
NIHIL VNQVAM HABVISSE.

Ab *Ioanne Seldeno* appellatur,

*Vir acuminis et omnigenae doctrinae prae-
stantia incomparabilis.*

Ioann. Limnaeus, ad Capitulationem Ca-
roli v, ait,

GRO-

GROTIUM unum plura scire, quam alios centum.

Dominicus Baudius de GROTIO, adhuc iuene, Maris liberi assertore, dixisse fertur,

Se de EIVS indole, doctrina, probitate, et admirandis laudibus in omni genere uirtutum, nihil tam magnifice dicturum esse, quod EIVS meritis responderet.

Dempsterus de eo scribit,
Criticum acutum et insignem fuisse.

Maurerii de GROTIO uerba Gall. apponam.

Il etoit humaniste consommé, bon poete, Graec et Latin, parlant et sachant bien toutes les langues, tant mortes, que uiuantes, grand Theologien, grand Iurifconsulte, et grand Historien.

Ab *Herm. Conringio*, in eius passim scriptis, nominatur,

Magnus, incomparabilis et admiratione dignissimus uir, qui, pro sui magnitudine ingenii et perspicacitate, incomparabile illud Opus suum emisit in lucem. (de I. B. et P.)

Caspar Zieglerus sic de eo loquitur.

Ego tum GROTHII stupendam, et, in omni literarum genere, oppido quam exercitatum eruditionem, tum et in rebus probe subactum et uersatum iudicium, reueritus, num quid in hoc genere praestare,

stare, et eius sermonem, concisum saepe et inuolutum, iusto interpretamento indipisci possem, mecum dubitabam.

Fridericus Vlricus Calixtus ait,

HVGGO GROTIVS ad miraculum usque eruditus, atque in antiquorum scriptis ita versatus, quam, qui versatissimus.

Guido Patino, Gallice de ipso loquenti, est

Le premier homme de son Siecle.

Item,

Il a ete le plus bel esprit de son tems.

Et, in alia eius Epist.

GROTIVS a ete le plus scauant homme de son tems.

Dan. Heinsius,

ΠΡΟΣ ΓΡΩΤΙΟΝ, ΤΟΝ ΠΙΑΝΤ.

ΓΡΩΤΙΑΔΗ περίπυσε, τετιμένε πᾶσι Θεοῖσιν,

Ἄρχων ἰσοσέως, ἕξιμα δικαιοσύνης,

Πᾶσαν τὴν σοφίην μεμνημένε, δέχυσσο τοὺς δε

Ἀστέρας, ἀρχαίης ἡγεμόνας σοφίης.

Εἰσὶ δε τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα, τῶν κλέος αἰεὶ

ἔσσεται, ἐκ Μουσῶν πάντη αἰειδόμενον.

Εἰ δὲ περισσοὶ ἔασι, τί τὸ πλεον; Εἰς γὰρ ἀριθμὸν

ἀείπων ΓΡΩΤΙΑΔΗΣ ἄρτιον ἐκτελέσει.

Rr

i. e.

i. e.

GROTIADÉ *inclýte, uenerande omnibus Diis,*
Princeps-historiae, fulcrum iustitiae,
Omnem sapientiam edocte, accipe hosce
Viros, priscae duces sapientiae.

Sunt uero quadraginta et nouem, quorum decus
semper

Erit, a Musis ubique celebrandum.

Si uero desunt (quidam,) quid tum? Vnus enim nu-
merum

Superstes GROTIADÉS perfectum reddet.

Danielis Heinsii Epigramma, in effigiem
 HVG. GROTH, tale est.

Depositum coeli, quodiure Batauia mater
Horret, et non credit, se peperisse sibi.

Talem oculis, talem ore, tulit hic maximus HVGGO.
Instar, crede, hominis, cetera, crede, DEL

HVGEOANO GROTHIO, IANI F.

Magne Puer, Magni¹⁾ dignissima cura Parentis,
Nomine sis, dubito, Maior, an ingenio.

Grande quidem, sed enim debes Maioribus illud:
Maior et ingenio Laurea parta tibi.

Omi-

¹⁾ Ad nomen eius gentilicium, quod vernaculo sermone *Ma-*
gnus sonat, allusio. vid. Iani Doussae, Nordouici, Echo etc.
 4, Hagae Comit. 1603, p. 41.

Omina principis certe tam grandibus insunt.

Fallor, an et talis noster Erasmus erat?

*Credo equidem, neque me fallunt praesagia, tam
nil*

Vel puerile sapis corde, uel ore sonas.

Quodque aliis aetas per taedia mille laborum,

Hoc Natura ultro gratificata tibi est,

Vndecimae uix dum egresso confinia brumae,

Vno in te Leges ausa migrare suas.

Quid dignum tanta precer indole? Perge Iuuentae

Exemplo et Genii luce praeire tui.

Et Lugdunensi iam nunc assuesce theatro,

Et Patriae in laudes crescere perge tuae.

Tempus erit, cum te mox mirabuntur aduultum

Certare Antiquis, exsuperare Nouos.

*Caspar Barlaeus sequentem in modum
loquitur*

Qui, Puer, hoc scripsit, quod stupere Senes.

*Paulus Flemmingius, in Epigrammatibus
suis Latinis, sequens eius honori dedit.*

HVGONI GROTIŌ, SECVLI HVIVS VARRONI.

Sive uelis dare, sive neges, sibi munus habendi

Ambit amicitiam mens mea tota tuam.

Quae licet, icta tui radio fulgoris, bebescat,

Ales ut ad medium, noctis alumna, diem.

Hoc magis ad tantum tamen euolat acta nitorem,

Ipsa uolens radiis esse corusca tuis.

Rr 2

Ipsa

*Ipsa suam sibi, quam non est par demere, noctem
Hoc simul a GROTIŌ sperat habetque die.*

Tarraei Hebii, Nobilis a Speriga, seu Casp.

*Barthii, Berolinensis, in H. GROTH Effigiem
Epigramma.*

*Qualem istum in tabula GROTIUM depinxit aëna
Pictor, in inuesti corpore talis homo est.*

*Ingenium atque animum, custos sophiae, omnibus
armis,*

Pingere si lubitum est, dic, DEVS hic habitat.

Non quidem nulli excellentis Viri huius scriptis caliginem offundere sunt conati, quos inter *Ioannes Feldenus*, in Acad. Iulia Professor Iuris et Matheseos, qui insurgere in GROTIUM, eiusque dicta, in quibus a tanto sapientiae magistro dissenferat, atro notare lapillo, fuit ausus, neque huius conatus displicebant illis, qui famam et gloriam GROTHI aegris limisque oculis intuebantur.

Claudius item *Salmasius*, qui inuidiae suae luculentum hoc extare voluit monumentum, in Epistola quadam ad *Claudium Sarrauium*, quam e tenebris produxit *Thomas Crenius* *) qua GROTIUM *Vossiumque* inter se contendit, posterioremque, multas ob causas, antepo-
nit,

*) *Animadvers. Philol. & histor. T. 1, p. 22.*

nit. Verba Epistolæ *Salmasianæ* potiora dabo.

In Philosophicis, si disputandi solertia spectetur, vix mediocribus par est. Nec unquam vidi, qui minori cum cura ratiocinetur. Id quod testantur scripta eius, quibus Riuetus et Maresius rescripserunt. In studio literarum multos habuit pares, et plurimos superiores. In Iure quantum excelluerit, ostendit Sparso Florum ad Ius Iustinianæum. Librum eius de Iure B. et P. refutandum suscepit Professor Almæ Iuliae, qui amicis aliquot, quos vidi, affirmavit; se ostensurum esse, nullam paginam uacare insignibus erratis.

Nihil dubito, quin *Feldenus* designet *Salmasius*, qui, quo animo ad hanc censuram accesserit, uel ex hoc ipso intelligere licet, quod, nullam paginam erratis uacare, se ostensurum, pollicitus sit: Prodierunt verò tandem *Feldeniana* ista, A. MDCLIII, quibus *Theodorus Graswinckelius*, uir doctus ciuiliūque rerum haud imperitus, Anno insequentē *Stricturas* opposuit, quas duobus HVG, GROTHI filiis voluit esse sacras. Non defuit quidem sibi *Feldenus*, sed *Responsionem* ad istas *Stricturas* edidit, tacente tamen *Graswinckelio*, fortasse; quod perspexisset, optimam hanc esse homines rixofos uincendi rationem, si, suas sibi res habere, iubeantur. Id omne uero ex

Rr. 3.

semu-

aemulatione sola et liuore *Salmasii* profectum esse, iam olim suo tempore, obseruauit *Guido Patinus*, dicens 1)

Ils n'etoient pas tous deux de meme avis en beaucoup de choses.

Et, quamuis *Salmasius* de *Grotio* contemptim scripserit, omnia tamen ipse desumpsit ex *Grotio*, teste *I. Franc. Buddeo*, *Hist. Iur. Natural.*, quodque magis mirandum, *Grotius Salmasius*, in literis ad ipsum *Grotium* datis, diuinis 2) ornat laudibus, uirumque appellat *Supereminentiſſimum*, item, *Ingenii Monstrum*. Verum, plus satis constat, quot quantosque, in Iure admiserit errores *Salmasius*, et, quam temere se in res ciuiles ingesserit, quas tamen cum ignarissimis sciebat, prout uno iam, alterove, exemplo docuit, post *Ott. Taborem*, sagacissimus Iuris olim Antecessor, iam uero, non sine peracero dolore meo, *Batauis* ereptus, *D. Gerardus Noodus*, in egregiis Opp. suis. Specimen Errorum *Salmasii* in *Theologia*, immo, in ipsa etiam *Philologia*, *Vittembergae* pridem exhibuit *Iosua Arndius*, Theologus aequae, ac Philologus minime uulgaris, ac, postremo tempore in *Meclemburgica* dioecesi Sacrorum Antistes. Iniustus igitur hic obtreceptor fuit *Claudius*

1) Ep. 543.

2) supra, p. 597.

dius Salmasius, qui GROTIUM quoque nostrum ignorantiae, Epistola ad *Sarravium*, arguere est ausus, cum tamen scriptoris haud unius testimonio ista cauillatio refellatur. Illud sane in; confesso est, *Salmasium* neminem quenquam, sibi contradicentem, ferre potuisse, cum tamen eos, de quibus iudicium ferret, tam exciperet inhumane, ut plures redderet inimicos sibi, quam amicos, ne maximis quidem Viris, nominatim, *Lipso*, *Scaligero*, *Heinsio*, *Sirmondo*, *Spanhemio*, *Blondello*, *Amryaldo*, *Boissardo*, pluribusque aliis, facile parcens. Memoria quidem pollebat is plane singulari, sed nec fastu minori. Cum enim aliquando, una cum *Gaulmino*, et *Maussaco*, in Bibliotheca Parisiensi Regia versaretur, et *Gaulminus* ad alteros duos diceret, *Crediderim, nos tres coniunctim eruditis in Europa tantum non omnibus pares esse posse*, contemptim *Salmasius* in haec erupit uerba, *Vos ambo, uel cum aliis omnibus Europae doctis, coniungite uires, et tamen par ero uobis.*

At literas omnes ac disciplinas GROTIUS euexit ad summum. Ferunt, a *Galatone*, pictore, *Homerum* fuisse pictum, eumque uomentem, reliquos autem Poetas ea, quae ipse euomisset, haurientes. Haud dissimiliter ex nostri fonte GROTII, tanquam abyssu quadam et immenso mari,

Rr 4

mari,

mari, hauserunt, ac, uelut ex equo Troiano Duces, sic eruditi et clarissimi uiri ad aetatis nostrae gloriam, ex eius Schola prodierunt.

Hos inter, qui, GROTIUS iam mortuo, uitam, doctrinam, famam, fortunam, et quid non, debent, locum facile principem tenent, ne *Salmasio* quidem excluso, *I. H. Boeclerus*, *Samuel Pufendorfius*, *Casp. Zigelorus*, *Vlr. Obrachtsus*, *I. G. Kulpifius*, *Gerardus Noodus*, *Phil. Reimb. Vitriarius*, *Excell. Christianus Thomassus* et alii plures. Prudens enim hic Vir atque peritus, in republica ueluti large scaturiens erat scaturigo, ex qua boni consilii copiam haurire licebat, erat longe lateque relucens Pharus, quae uacillantem nauem in suo incerto dirigit cursu, erat, immo, est eritque, uaticinans uelut oraculum, ad quod identidem recurrere licebit.

Iam ad extremum uitae GROTIANAE actum et finem reuertor, solitariisque meis cogitationibus infausta *Cassubii* maris littora oberrans, nec procul a pago *Lybae* SEMIANIMEM, e nauis quassata, elatum, uehiculoque rustico, parum ornato, illatum, conspiciens, a lacrymis temperare mihi non queo. Eaedem profundae moestaeque cogitationes in memoriam hic mihi reuocant eximium quendam, prudentia, doctrina, pietate, Virum, nomine *Gail. Nafenum*.

Hic

Hic, aestiuo tempore scapham ingressus piscatoriam, *Albim* traiecturus, ad truncum, sub aqua latitantem, nauem sic illisit, ut, inuersa conuassataque nauicula sidente, cum effugere non posset, tandem suffocaretur. Qui miserabilis exitus ipsum tunc LUTHERVM in primis afflixit, tantoque affecit moerore, ut, cum *Neseni* corpus, ad ripam fluminis appulsum, tandemque ex *Albi* extractum, cerneret, astans, et in coelum, non sine lacrymis, suspiciens, exclamaret, O, NESENE, *si mihi datum esset donum miraculosum excitandi mortuos, ullumue unquam excitassem, te nunc excitarem.*

Corpus GROTHII mortuum, iam in pace quiescit, iam fama quoque eius, et eius memoria, indigna iniquorum labe commaculata, sine labe et macula uiget, atque in dies magis magisque emergit ex scriptis eius tam egregiis, rarique ipse instar PHOENICIS, uelut e cineribus suis reuiuiscit, permanens, donec ille uelox solis, omnis terrarum orbis plagas perlustrantis, cursus perdurabit.

Atque hic quidem, in *Cassubiensibus* illis *Balticisque* littoribus, audire mihi uideor altam ac tristem quandam uocem, quae olim praeternauiganti insulam *Paxin Thamo*, homini *Aegyptio* acclamabat,

Rr 5

MAGNUM

MAGNUM ILLVM PANA EXPIRASSE.

uocem, inquam, una iubentem, ut in *Balticis Belgicisque* littoribus, ac tantum non in omnibus, ab ortu Solis ad Solis occasum, regionibus et locis, diuulgentur eadem illa, tristissimi nuntii plena, uerba, *Thamo* non foli, aut solis comitibus *Thami*, iam pridem attonitis et mirabundis, horrorem summum religiosissimamque uenerationem incussura, uerum soni repercussione, multa hominum millia, ex omnibus terrarum orbis partibus, in moeroris luctusque communis societatem pertractura.

Contumulatus iam GROTIVS NOSTER, dignus utique, immo, haud paullo dignior, est ELOGIO ILLO, quo *R. Iofis, Ben Iofis*, merita et memoriam posteris celebraturi, sepulcrum ornabant Iudaei,

HIC VIR. EST. SITVS
IN QVO SAPIENTIA OMNIS
SEDEM. FIXIT.

Certe, in nostro GROTIO, dotes illae interiores uniuerſae poterant animaduerti, haud aliter, atque olim in *Solonis* exemplo perfectum totius *Graeciae* decus. Arbiter erit ille dies, postquam inuidiam aetas purgauerit, quo etiam *Bataui* omnium gentium accedent calculo, testaturi,

MAIVS

MAIUS ORNAMENTVM APVD SE GROTIQ NVL-
LVM VNQVAM EXTITISSE.

Quare in spem venio, ILLUSTRIS VIRI HVIVS, cunctis Romanae Atticaeque antiquitatis sapientibus audacter opponendi, uirtutes, res item actionesque praecipuas, ab EIVS obrectatorum infamia, qua toties EVM aspergere sunt ausi, opera mea qualicunq; purgatas esse, vindictas summamq; propositas, ut VIRI TAM EXCELLENTIS totus uitae cursus, pro afferenda libertate auita, domi, militiae, terra, mari, incredibili quadam patientia constantiaque, aerumnosissime confectus, luci exponatur publicae, meusque hic labor, ad afferendam GROTII innocentiam, ad amorem VIRI diligentio-remque Scriptorum EIVS lectionem, ad exemplum et imitationem uirtutum GROTIANARVM, aliquid conferat, in primisque, uti coeleste illud auxilium, in uniuersa GROTII uita, factis fatisque, tantopere conspicuum, iustis laudum praeconiis concelebretur a piis, atque ad omnem posteritatis memoriam et admirationem transmittatur.

Abstinui ab arctiore omni controuersia, dictisque quibusuis acerbioribus, quantum potui, quae abesse deberent ab omnibus scriptis, si modo per aduersarios liceret. Certe peccat ille contra

tra leges aut naturales, aut ciuiles, immo, quod maximum, contra regulas Christianae charitatis, quisquis contra VIRI tam innocentem uitam aliquid sinistri molitur. Aperiet aetas futura haec omnia magis magisque, quam ego scriptis quoque meis delegi magistram.

Restaret, ut IMMORTALIS MEMORIAE VIRI OSSIBVS, iam pridem *Delphos Batauorum* deportatis, tumuloque illatis, *Inscriptionem* in Tabula suspenderem, plura item, quae passim latent, de DIVO memorabilia eruere pertenderem, sed, tempore aliisque rebus exclusus, aliud in tempus ista cogor differre, HVGONI interim GROTIIO nostro, ut omnes humani ingenii terminos, sic nulla non quoque laudum praeconia, longe multumque supergresso, hic Bonae Mentis veluti ponens ARAM.

BIBLIOTHECA GROTIANA.

Scripta, quae noster GROTIUS posteritati reliquit, uel edita sunt, uel non edita, spectantque uel ad *Philologiam*, uel *Historiam*, uel *Philosophiam*, uel *Iurisprudentiam*, uel *Theologiam*. Sane, cum multos HVGONIS MAGNI Libros, non sine summa admiratione portentosi cuiusdam ingenii, ab ipso etiam prope adhuc Puero, exceperit Eruditus Orbis, operae utique pretium erit,

erit, *Scripta* eius hic generatim, inferius autem omnia et singula, cum omnibus *Editionibus* *Versionibusque* et *Notis*, enumerare, ut ab oblivione uel sic uindicerentur,

EFFODIANT ALII RADIANTIA MARMORA ROMAE,
 VT REGVM RADIOS RVDERA PARTA FERANT.
 EX TENEBRIS REVOCASSE, IVVAT, MONVMENTA
 H V G O N I S,
 QVEIS CEDVNT RADII, MARMORA, ROMA NQVA.

HVG. GROTH

SCRIPTORVM EDITORVM,

PLENIVS INFRA ENVMERANDORVM,

BREVIS CONSPECTVS,

ORDINE ANNORVM.

A. C. CCCC.

- 1, H. GROTH *Carmina* quaedam.
- 2, *Simon. Steuini* Liber de inuestigandorum ratione Portuum, e Belg. Latine, per H. GR.
- 3, ad *Martianum Capellam* H. GR. Notae.

A. C. CCCC.

- 4, H. GR. *Mirabilia* Anni CCCC, quae *Belgas* spectant, Semestre prius.
- 5, ad *Arati* *Phaenomena* H. GR. Notae.

A. C. CCCC.

- 6, H. GR. *Adamus Exul*, *Tragoedia*.
- 7, H. GR. *Epistolae* ad *Gallos*.

A. C.

A. C. CIOICIII.

8, *Theocriti* Idyllia quaedam, interprete H. GR.

A. C. CIOICIII.

9, H. GR. Myrtillus, siue Eidyllum Nauticum,
ad *Dan. Heinsum.*

A. C. CIOICVIII.

10, H. GR. Christus Patiens, Tragoedia.

A. C. CIOIVIII.

11, H. GR. Mare Liberum, *suppresso nomine.*12, H. GR. Epiced. in *Iac. Arminium.*

13, H. GR. Commendatio Annuli, carmine.

A. C. CIOICX.

14, H. GR. de Antiquitate Reip. *Batauorum.*

A. C. CIOICXIII.

15, H. GR. Pietas Ordinum *Hollandiae et West-*
frisiae.

A. C. CIOICXIII.

16, H. GR. Bona Fides *Sibrandi (Lubberti.)*17, ad *Lucanum* Notae H. GR.

A. C. CIOICXVI.

18, H. GR. Oratio, ad Senatum *Amstelodamen-*
sem, de recta mente Ordinum, in confer-
uanda uera Religione reformata.

A. C. CIOICXVII.

19, H. GR. Chronicon *Hollandiae.*20, H. GR. de Satisfactione Christi, contra *So-*
cinum.

A. C.

A. C. CIOIOCCXXII.

21, H. GR. Syluae sacrae, et Sylua, ad *Iac. Aug. Thuanum*.

22, H. GR. Cantilenae sacrae de Verit. Rel. Chr. *Belgice*.

23, *Ex Ioanne Stobaeo* Excerpta, Graece et Lat.
H. GR.

24, H. GR. *Disquisitio Pelagiana*.

25, H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae Vestfrisiaeque*, et uicinis quibusdam Nationibus, ex legibus praefuerunt, ante mutationem, quae euenit A. CIOIOCCXVIII.

A. C. CIOIOCCXXIII.

26, *Plutarchus et Basilius M.* de usu Poetar. Graecorum, Gr. et L. per H. GR.

A. C. CIOIOCCXXIII.

27, H. GR. de Veritate Religionis Christianae
LL. VI.

A. C. CIOIOCCXXV.

28, H. GR. de Iure Belli et Pacis LL. III.

A. C. CIOIOCCXXVI.

29, *Ex Tragoed. et Comoed.* Graecis Excerpta, emendata et Latinis versibus reddita ab H. GR. Graece et Latine.

A. C. CIOIOCCXXVIII.

30, H. GR. *Obsidio Grollae*, cum annexis, A. C. CIOIOCCXXVII. cum Tabulis Geograph.

A. C.

A. C. CIƆICXXX.

- 31, *Euripidis* Tragoedia, Phoenissae, Graece et Latine, H. GR. interprete.

A. C. CIƆICXXXI.

- 32, H. GR. Introductio ad Iurisprudentiam Batavicam, *Belgice*.

A. C. CIƆICXXXVII.

- 33, H. GR. de omnigenere Studiorum recte instituendo, *Dissertatio*.

A. C. CIƆICXXXVIII.

- 34, H. GR. de S. Coenae Administratione, ubi Pastores non assunt. It. An semper communicandum per Symbola.

A. C. CIƆICXXXIX.

- 35, H. GR. *Explicatio Decalogi*.

- 36, H. GR. de Fide et Operibus.

- 37, H. GR. de absoluto Reprobationis Decreto.

- 38, H. GR. de Antichristo.

- 39, H. GR. *Theologica quaedam*.

- 40, H. GR. *Notae ad Tacitum*.

A. C. CIƆICXXXXI.

- 41, H. GR. in *Euangelistas*.

- 42, H. GR. *Annot. in Nouum Testamentum*.

A. C. CIƆICXXXII.

- 43, H. GR. *Notae in Consultationem Ge. Cassandri*, et de Christianae pacificationis et Ecclesiae reformandae uera ratione.

44, H.

- 44, H. GR. *Via ad Pacem Ecclesiasticam.*
- 45, H. GR. *Votum, pro Pace ecclesiastica, contra Examen Andreae Riueti, et alios irreconciliabiles.*
- 46, H. GR. *Animaduersiones in Animaduersiones Riueti.*
- 47, H. GR. *Discussio Apologetici Riuetani.*
- 48, H. GR. *de Origine Gentium Americanarum, Dissertatio prima.*
- 49, *Ad Iustinian.* Ius H. GR. *Florum Sparfio.*
- 50, H. GR. *Epistola, ad Iac. Laurentium, anatomizata.*
- 51, H. GR. *Poema de Baptismate et Eucharistia.*
A. C. CIOIOCXIII.
- 52, H. GR. *de Origine Gentium Americanarum Dissertatio altera, aduersus Obtrectatorem, opaca bonum quem facit barba.*
A. C. CIOIOCXIII.
- 53, *Ad Vetus et Nouum Testamentum Annot.*
H. GR.
A. C. CIOIOCXVII.
- 54, H. GR. *de Imperio summarum Potestatum circa Sacra.*
A. C. CIOIOCXVIII.
- 55, *Philosophorum Veterum Sententiae de Fato, et de eo, quod in nostra est potestate, per*
H. GR.
A. C. CIOIOCLII.
- 56, H. GR. *quaedam, ante inedita.*

S s

A. G.

A. C. CIOICLIII.

- 57, *Historia Gothorum, Vandalorum et Longobardorum*, ab H. GR. partim uersa, partim in ordinem digesta, cum EIVSD. Prolegg., ubi Regum Gothorum Ordo et Chronologia, cum Elogiis. Accedunt nomina appellatiua et uerba Gothica, Vandalica, cum Explicatione. Scriptores sunt, *Procopius, Agathias, Iordanes, B. Isidorus, Paulus VVarnefridus.*

A. C. CIOICLVII.

- 58, H. GR. *Annales et Historiae de rebus Belgicis*, usque ad A. C. CIOICIX.

A. C. CIOICLX.

- 59, H. GR. aliorumque praestantium Virorum *Epistolae Ecclesiasticae et Theologicae.*

A. C. CIOICLXVII.

- 60, H. GR. et *M. Berneggeri* *Epistolae mutuae.*

A. C. CIOICLXX.

- 61, H. GR. *Epistolae ad Isr. Iaskium.*

A. C. CIOICLXXIII.

- 62, H. GR. *Epistola Consolatoria, ad Beni. Aub. Maurerium.*

A. C. CIOICLXXV.

- 63, H. GR. *Historia Iacobitarum.*

A. C. CIOICLXXVII.

- 64, H. GR. et *Martini Ruari* *Epistolae mutuae.*

A. C.

A. C. CIOCLXXXV.

65, H. GR. Epistolae ad *Sim. Episcopium*, de *Trieno*, cum *Camerone* certante.

A. C. CIOCCC.

66, *Iustini, Martyris*, Apologia, cum H. GR. Notis.

A. C. CIOCCXC.

67, *Menandri et Philemonis Reliquiae*, Graece et Latine, cum H. GR. Notis.

Ex Operibus HVG. GROTH *ineditis* quaedam in antecessum dabo, quamvis infra, in Bibl. MSS. GROTHIANORVM, repetenda. Referuntur autem a *Ioanne Meursio*, in Athen. Bat., seqq. Commentationes in LEGES quasdam *Iuris Iustin.* difficiliore, nominatim seqq.

L. Mater ff. de *inofficioso Testamento*.

L. Frater a Fratre ff. de *condit. indeb.*

L. Eius, qui ff. de *rebus creditis*.

L. Lecta, eodem Tit.

L. Gallus ff. de *Lib. et posth.*

L. C. *Familiae erciscundae*, et alias quasdam Iuris partes, exercitii gratia conscriptae.

In *Orphei* hymnos, qui dicuntur, H. GR. Notae.

Mosaicae Historiae Illustratio, ex *Ethnicorum* scriptis.

Comparatio Rerumpublicarum, *Atheniensis, Romanae* veteris, et *Batauae*.

De hisce H. GROTH MSS. notandum, a *Christina*,
Ss 2 na,

na, *Suec. Regina*, ut ex ipsius *Epistola*, ¹⁾ ad HUG. GROTH Viduam scripta, patet, a Vidua modo laudata, impenso pretio, empta fuisse, et in Bibliothecam *Holmiensem* translata. Vtrum spes aliqua supersit, haec luce tandem aliquando donatum iri, an, in nupero *Holmiensi* incendio flammis, una cum aliis libris, sint consumpta, aut, id quod non nulli plane suspicantur, ab ipsa *Gothorum Christina Romam* usque sint deportata, pro certo ponere non possum.

Antea uero, quam omnium atque singulorum GROTH Operum Editiones recensere aggrediar, Operisque GROTHIANI palmarii, de *Iure Belli atque Pacis*, Editiones referam, tum de *Opere* ipso, tum de *Operis Interpretibus*, non nulla hic praemittere licebit. Ac principem quidem curam GROTHVS noster, si recte calculum duco, posuit in limatissimo hoc celebratissimoque *de I. B. et P. Opere*, quippe de quo dirigendo et in ordinem redigendo pauci cogitauerunt, rem certe ipsam, propter difficultatem, tentauit nemo. Vnus ante alios GROTHVS, unus, post GROTHVM, *Sam. Pufendorfius*, Viri, uel hoc nomine, immortaliter meriti, difficilimam rem, eo ausu, ea felicitate, sunt aggressi, ut, uno tempore, et nata

pars

1) supra p. 594. conf. *Obseru. Hall. t. VII, obseru. xv, §. xxiv, p. 350.*

pars haec Iuris, et uirile decus aetatemque, raro sane exemplo, consecuta uideatur, ac, sicut in Opere hoc GROTIANO magna omnia, et omnia solida, sunt, ita fundamenta ibi Iuris posita inuenias, frustra alibi quaerenda. Hinc tres hi Libri, *de Iure B. et P.*, in omni uita ualent, rationum pleni et exemplorum, ex omni memoria desumptorum, ceterosque libros omnes, qui de hac materia scripti sunt, longe multumque antecedunt. Suscepit hanc scriptionem, hortatu et subsidiis Illustris Viri, *Nicolai Claudii Fabricii Peirescii*, Senatoris apud *Aquisextienses* multo eruditissimi, et, felicissimo successu, luculentissimam Doctrinae Morali lucem affudit hoc Opere suo, *Parisii*, A. MDCCXXV, in 8, ut uocant, maiori, primum edito, ob summamque sui praestantiam, communi omnium Eruditorum applausu, auidissime recepto.

Ante GROTII tempora, *Philippus Melancthon*, communis ille *Germaniae* Doctor, et *Franciscus Baconus Verulamius*, Eques *Britannus*, viam re-reformandae Philosophiae, in Ethicis suis, feliciter ostenderunt, *Benedictus* item *VVinclerus*, in libro suo de Principiis Iuris, A. MDCCXV, radios quosdam clarioris luminis sparfit. Scripsit etiam, ante GROTIUM, *Albericus Gentilis*, *Italus*,

lus, de Iure Belli, Libros tres, duosque, de Iure Romanorum Armorum, doctos quidem et eruditos, nec e ciuili solum Iure, sed morali quoque et ciuili Prudentia, illustratos. Quibus tamen omnibus palmam praeripit, re et nomine magnus, ille noster *Batauus*, HUGO GROTIUS, in uere palmario suo, de *Iure Belli et Pacis*, Opere, qui *Gentilem* et imitatus est, et castigauit, et suppleuit, et superauit, acutius disputans, atque altioribus e principiis eruens sua, explicatius quoque omnia proponens. Nihil GROTIUS defuisse in hoc literarum genere, audacter confirmo, in quo nec acumen Philosophicum, nec Historiae notitiam, nec Iuris scientiam, temere desideret ullus. Ingenium, iudicium, memoria, labor, omnia summa, in illo, ut credam, neminem in hoc argumento perfectius aliquid adhuc dedisse.

Sunt, qui, libris Relectionum *Francisci Victoriae*, Hispani, O. D. G., usum fuisse GROTIUM, autumant, quanquam illae raro ab eo laudantur, quarumque, nisi memoria me fallit, mentio uel semel est facta in *Prolegg. de I. B. et P.* Extat Liber iste Relectionum, et Theologis pariter, ac ICtis; maximo esse usui potest, adeo quippe accurate et subtiliter differens de rebus
 morum,

morum, ut sine admiratione legi non possit. Occurrunt Dissertationes de Bello, de Usuris, aliisque, in his Relectionibus, editis, et *Antuuerpiae*, et *Ingolstadii*, A. MDCCCXXX, *Lugd. Gall.* MDCLVII, et MDCLXXXVI, 8. Rarissimae sunt, et magno saepe pretio uenditae. Magna illis elogia tribuuntur a *Medina*. Quare non miratus sum, HVGONEM GROTIUM tantum ex hoc scriptore profecisse, cum praesertim ingenio praestaret *Gallos* tantum non omnes et *Hispanos*, nedum *Batauos* suos.

Discipuli *Francisci Victoriae* fuerunt, *Ferdinandus Vasquius* et *Didacus Covarruuias*, ambo *Hispani*, quos diligentissime GROTIUS legit. Neque uero minus in eodem opere Quaestionibus est usus *Franc. Hottomanni* illustribus *Controuersiarum*. Quae circa Quaestionem illam habet, *An iusta sit belli causa pro subditis, ut ab eis arceatur imperantis iniuria?* GROTIUS haufit e *Stephani Iunii Bruti* Vindiciis contra Tyrannos, cuius libri haud alius Autor, quam *Hu-bertus Languetus*, fuit, quae uero de *Iudaeorum* doctrina, in Libris de Iure B. et P. afferuntur, e *Guil. Schiccarti* *Mischpat* deprompisse uide-tur.

Kormartus, in Libello, *Abregé des Memoi-*

Ss 4 *res*

res illustres, post recensitos alios commentarios, (vulgo *Memoires*) ad recensionem Libelli Gallici, *Essais de Montaigne illustre*, ¹⁾ post insequentia uerba Gallica et allatum GROTHII testimonium, *a scauoir, on le uaincre par force, est plus glorieux, que par fraude*, (uid. GROTH. Lib. III, c. 1, §. 20, n. 3, de *Iure B. et P.*) statim adiicit, *qui* (GROTHIVS) *huius Autoris* (Montaigne) *doctrinam in multis, et saepius de uerbo ad uerbum, annotauit.*

Similiter uult *Thom. Crenius*, eum, in hoc Opere, *Dionis Chrysofostomi, Leon. Lessii*, aliorumque *Iesuitarum*, scriptis fuisse usum.

Verum, ne hoc quidem gloriae illi GROTHIANAE caliginem inducit, splendorique uel *Operis*, uel *IPSIVS SCRIPTORIS*, detrahit quicquam, satis est, optima quaeque, et cum iudicio delectuque, delibata ab ipso, quasque recocta, et incomparabili huic Volumini fuisse inserta, uix ut ab ullo alio plenior operis huius perfectio in posterum speranda sit et expectanda.

Ius Romanum appellatur *Ratio scripta*, item, *Ius scriptum*, etiam a *Christophoro Thuano*, *Senatus Parisiensis Praeside*, a *Carolo* item *Molinaeo*,
aliif-

1) L. I, c. 1, p. 617.

aliisque Iureconsultis, idem ius tam æquum, ac tam rationi consentaneum, pronuntiatur, ut, omnium fere Christianarum usu et approbatione Gentium, Ius commune sit effectum, unde Reges quoque *Hispanorum*, quamvis ab Imperio *Romano* omnino se liberos profiteantur, in Legibus tamen suis Leges Romanas *Ius* appellant *Commune*. Ita ipsi etiam *Judaei*, lege *Mosai- ca* deficiente, ad Ius hoc *Romanum* recurrunt, *Turcique* Codicem habent Iustinianæum, quo utuntur in causis decidendis, *Ioanne Leunclausio* teste. Quid uero non dicendum erit de hoc incomparabili Opere GROTIANO? In quo fontes illi perennes monstrantur, ex quibus *Romani* Iuris limpidi riuus rationesque firmissime deducuntur, quodque toties est recusum, in tot translatarum linguas, ut exinde *Britanni, Bataui, Germani*, alique populi, sint excitati, ad præstantissimi huius studii cultum mature suscipiendum. Vnde etiam *Iurisprudentia Naturalis*, proximo superiore seculo, plures habuit progressus, quam antea, per sesquimille et plures annos, cum præsertim finis, ne nunc quidem, ullus sit tot *Editio- num, Notarum, Animaduersionum, Commenta- riorum, Stricturarum*, et similibus, in Opus illud, Commentationum. Dolendum modo, Doctores, in Iuris Naturalis principiis inter se discre-

pantes, mutuo se proscindere, et Heterodoxiae, immo, Atheismi, inculpate audere, ut adeo haec Iurisprudencia haeretificandi rixandique malo inquinata fuerit, uerborum magis, quam rerum, rationem habentibus iis, qui uanis sese dediderunt *λογομαχίαις*, erroribus sese implicantes haud unis, &, in suis quisque principiis mirabiliter uariantes.

Alii enim, ut GROTIANI, Scholasticorum principia sequuntur.

Alii cum *Pufendorfio* quodammodo sentiunt. *Alii* ab utroque discedunt.

Alii noua plane principia introducere studuerunt.

Alii, nulli se astringentes principio, libera procedunt uia.

Alii, fundamenti loco, reuelatam substituunt religionem.

Extat de *Iure N. et G.*, ex mente *Hebraeorum*, Liber *Ioannis Seldeni*, qui Ius Naturae ad Iuris *Noachidarum* VII Capita reduxit. Propositum ipsi fuit, in hoc uolumine congerere, quicquid Iuris N. et G. ex sententia populi *Hebraei* habetur, utpote, cuius Leges, ex origine diuina et antiquitate, quam maxime memorabiles sunt. Ratione igitur et uia peculiari usus, ex unius sententia gentis, de Iure N. et G. scripsit hunc
Librum,

Librum, cui debent eiusdem addi, de Synedriis *Hebraeorum*, et de Vxore *Hebraea*, Libri. *Seldenus* certe nimis philosophice tractare uidetur *Ius Naturale*, non contemnendus ille quidem, sed Dialogis suis inuoluit sententias et abscondit, ac, nescio quid, interdum Platoni-
zare uidetur. Hinc imperfectum omnino istud habetur Systema, tum, propter omissa I. N. Praecognita, tum, propter obscurum quoque, incertum et minus domesticum, fundamentum.

Paulo ante obitum GROTII, *Thomas Hobbesius*, Malmesburiensis *Anglus*, uir subtilis et peracuti ingenii, iudicii que profundissimi, emisit, *Lutetiae Paris.*, A. MDCCXLII, Librum suum de *Ciue*, ubi, naturalem hominis statum talem esse, docebat, in quo bellum omnium contra omnes, et ius omnibus in omnia, et uoluntas laedendi in omnibus, sit. Quanquam uero non inelegans est illud de *Ciue* opus, saepe tamen caute legendum uenit.

Aliquot post annis, A. nempe MDCCLI, alter eius foetus, cui *Leuiathanis* titulum fecit, prodiit, cum Libro de *Ciue*, *Amstelodami*, MDCCLVIII, *Gallica* etiam et *Anglica* lingua recusus. Ego, quanquam, neminem a deo esse amentem, credam, quin *Hobbesio* nimis tribuat, ingenue ta-
men

men fateor, omne eius institutum mihi displicere, licet haud ignorem, ipsum *Samuelem*¹⁾ *Pufendorfium* non pauca ex his fontibus haussisse, et, ductu licet dispari, in suos ex GROTIO riuos corruasse. Nam, etsi interdum acutius forsitan cernat *Hobbesius*, uir in recondita hac lateque patente disciplina ceteroquin apprime uersatus, pleraque tamen eius chimaerae sunt, et contemplationi magis, quam usui, inseruiunt, ut optimum hic consilium sit *Conringii*, dissuadentis nimiam *Hobbesii* admirationem, ac multum praeponentis GROTII doctrinas, quae non magis ad philosophiam, quam ad omnes bonas literas, et ad Ius quodlibet, erudiunt. Quo magis etiam mihi in deliciis Christiana GROTII principia sunt, quam *Hobbesiana*, cum haec profana sint nimis et paradoxa, e quibus Ius Naturae plane aliter formauit, quam, quod e sanioris Philosophiae principiis extrui consuevit. Singulari hunc refutauit *Richardus Cumberlandus* *Disquisitione, de LL. Naturae, Londini Anglorum, A. MDCLXXII*, edita, ubi illud, quod est in *Hobbesio*, praecipue tangit ulcus, quo detecto, non est tantus a gangraena ista in progressu Iuris metus. Ceteri huius

- 1) *Sam. Pufendorfius* tale iudicium de *Scriptis Hobbesianis*, tulit. *Nec parum debere nos profiteri Thomae Hobbes, cuius hypotheses, in libro de Ciuic, etsi quid profani sapiant, tamen cetera satis arguta et sana.*

huius *Britonis* aduersarii fuerunt, *Scharroccius*, *Bramshallus*, *Heydius*, *VVardus*, *Clarendonius*, *Grandis*, *Coquius*, *Eadworthius*, *Morus*, *Barkerus*, *Haringthonius*, *Baxterus*, *Rachelius*, *Strimesius*, *Osiander*, *VVallifius*, *Conringius*. Alii, causam incongruentium ei fuisse dogmatum, putant, partim nouitatis, ex ambitione affectatae, amorem, partim Regi suo, *Carolo*, complacendi studium, partim intimam cum *Gassendo*, Epicuri sectatore, amicitiam, unde etiam defenditur a *Gassendo*, *Becmano* item, *Bredeloo*, *Velthufio*, aliisque paucis.

Omnium ergo laudem supergressus est MAGNVS ILLE HVGO eorum, qui Iuris N. et G. interiora scrutari tentauerunt, nec defuerunt, qui, post eius mortem, ad aeternum et inimitabile hoc opus, quod erudito orbi, ad perpetuam et immortalem nominis sui gloriam reliquit, commentarios, notas, animaduersiones, obseruationes, collegia, strictiones, edere certatim contenderunt.

Ante alios fere omnes in GROTHI libros commentari coepit, *Ioannes Henricus Boeclerus*, uir ad haec studia natus, sed tantum usque ad VII Caput Libri II progressus. Nec possum hic celare, GROTHIO interdum, ipso hunc esse

esse obscuriorem. Molesta autem res est, si obscurior sit interpretis eo, quem interpretandum suscepit.

In Libro I uix aliquid eximii praestitit, quippe in quo paucissima est interpretatus, cum tamen multa in eo Libro contineantur, quae magna indigent explicatione, et interpretis officium sit, sententiam exhibere Lectori claram. Occasione suppeditata, digressiones magnas facit, et argumenta pertractat, quae brachio nituntur leuiori. Illud tamen laudem meretur, quod primus explicauerit *Dominium eminens*, in quo consistat. Ante GROTIUM hoc termino usus est nemo, sed *Boeclerus* id *Dominium* exposuit, in quo consistat, eumque secutus est *Hornius*, qui tamen *Boeclero* pleraque debet, licet copiosius ea et dilucidius proponat.

In Libro II nihil affert, quod ad explanationem contextus pertineat, multasque facit digressiones ad uaria argumenta. Est quidem interdum aliquid in hoc commentario, quod, alicuius controuersiae, uel argumenti, occasione, uberius pertractari mereatur, non tanta tamen copia, nec tantis digressionibus utendum erat, ut constare uix posset, utrum in GROTIO, an in alio scriptore,

ptore, uerferis. Vnde Ill. Chr. *Thomasius*, 1) *Specim. Iurispr. Judiciariae*, haud incite de ipso hunc in modum scribit.

Boeclerus felix quidem fuit in dubiis mouendis, sed non aequè feliciter definiuit 2) quaestiones, cum plerunquè lectorem relinquat incertiorè, quam antea fuerat, aut, sicubi quicquam definiat, ratio tamen assensum lectoris non mereatur, partim, ob deficientem potissimorum arcanorum Iurisprudentiae naturalis scientiam, partim, ob nimiam adhuc Aristotelicae Philosophiae adorationem, et odium eorum, qui limatius philosophari intenderant, partim, ob nimiam impatientiam disidentes etiam modeste ferendi.

Promiserat etiam *Boeclerus*, ad finem se opus suum perducturum, sicut in *Catalogis Nundinarum Lips. et Frf.* plus semel fecerat, incertum tamen dubiumque est, an steterit promissis. Putauerunt, *Boineburgium* in culpa esse, uerum traditio ista mihi non satis uera uidetur. Quid enim, quaeso, decessisset *Illustr. Boineburgio*, si integrum

1) CAP. VI, §. IV, p. 62, seq.

2) De hoc commentatore *Sarcmasius*, siue *Conradus Sam. Schurzfleischius*, A. MDCLXIX, iudicabat, *Eum magis ex commentariis, quam ex ingenio, sapere, eumque scribere saepe in rebus moralibus frigide, definire controversias Iuris Nat. et G. perplexe, decidere dubitanter.*

tegrum opus lucem aspexisset? Sed, ut ego quidem existimo, omittent heredes edere, Opus tam imperfectum. Quoniam enim *Boeclerus* ipse manum suis ultimam non addidit, magna eorum *in quibus* speranda uix esset. Quod si uero continuasset opus suum *Boeclerus*, haud paruam sane occasionem dedisset enucleandi uarias materias, praecipue, quae in Iure publico et inter Societates uigent. Edirum est in Belgio *Ius ejus Feciale*, quod faciem habere uidetur eam, quam uoluit ostendere in continuatione operis *GR. Boeclerus*, sed iste liber est paruus. Interea hoc etiam laudandum in *Boeclero*, quod bonas *Tabulas* in *GROTIUM* concinnauit, affixas extremae Parti primae, ubi uiam utique insignem monstrauit legendi operis *GROTIANI*. Eas uero *Tabulas* ab illustriss. Barone *Boineburgio*, Equite aurato, Sereniss. Principis *Moguntini* Consiliario intimo et supremo Mareschallo, accepit, qui, pro singulari suo in studia quoque ciuilia animo, id monumenti, a Consiliario Regni Suecici, *Ioanne Paulino Olivecranzio*, teste *Simone Henrico Musaeo*, confecti, *Boeclero* liberaliter summisit. Cum autem, in ampla illa et usitata forma, minoris moduli libris parum commode iungantur *Tabulae* eiusmodi, contractis ad paginarum

men-

mensuram, numero autem multiplicatis spatiis, proposuisse, nec argumento, neque Lectori, opinor, fuerit fraudi. Optandum hic quoque esset, ut acutissimi item *Iacobi Thomasi* in GROTIANVM Opus *Tabulae*, in usum GROTIANAЕ huius Philosophiae Cultorum, recuderentur, quin etiam celeberrimi *Ioann. Christoph. VVagenseilii* Annotata in eos GROTII locos, quos ex *Rabbinorum* monumentis passim indicauit, uel tandem proferrentur in lucem, lucem pariter aureo huic operi non dubie allatura.

Secundus GROTII Interpretes est *Ioann. Feldenus*, Professor Mathematicum *Helmsst.*, qui scripsit *Animaduersiones* in GROTIVM, urgens dubia Logicae et Aristotelicae Philosophiae. Communicauerat is priuatim cum auditoribus dubia non nulla circa GROTIVM, eo animo, nunquam ut in lucem ederentur, unde etiam *Animaduersiones* uocabantur *Auditorum*. Erat enim uir ingenio satis acuto et iudicio acris. Eiusmodi tamen *Animaduersiones* aliquis publicis fecit, praeter mentem et consilium *Feldeni*. Vbi coeperunt in publicum prodire, in manus uenerunt *Theodori Grafsuincelii*. Is *Defensionem* instituit GROTII sui, calammumque strinxit in *Foldenum*. Hic, cum liber ederetur, tueri se uoluit, sed ira exacerbatas saepe fuit, ut calammum

T₆ in

in mensam proiecerit, ob *Grasvincelii* imperitiam in Philosophia, in qua sane tam erat hospes, quam quis esse potest, nulloque modo potuit comparari cum *Feldeno*, qui Philosophus erat insignis. Verum, ob iram, ut dicitur, non potuit eum recte refutare, et melius fecisset, si *Animaduersiones*, uti nominat, non edidisset. Interim permotus fuit, sententiam suam proponere paulo plenius, et ostendere, andabatarum more modoque aduersarium pugnare.

Tertius est *Caspar Ziglerus*, Iureconsultus *Vittembergensis*. Is *Animaduersiones* scripsit in GROTIVM, sed modeste satis. Non enim temere ipsum inculcat, quin laudat potius, et alios cohortatur, ut diligentes sint in eius lectione. Quaedam in Opere confirmavit, quaedam etiam confutavit, in primis uero, quae theologicos errores sapere uidebantur, quaedam limitavit, autorem tamen non explicauit, sed intra suas sese *Animaduersiones* continuit, quod ipse fere his profiteretur uerbis.

Non possum, nec uolo, multa de eo promittere, quandoquidem tumultuaria saepe opera excidit, ut fieri solet, quando ad demensum temporis res peragenda est. Doleo enim uero, atque id tam saepe male me habuit, quod liber tam insignis, tam praeclara prudentia refertus, non potuerit enucleari. Et
consideratius.

Et ibidem, paulo post.

Ego, tum GROTHI stupendam, et, in omni literarum genere, oppido quam exercitatum, eruditionem, tum et in rebus probe subactum et uersatum iudicium, reueritus, num quid in hoc genere praestare, et eius sermonem, concisum saepe et inuolutum, iusto interpretamento indipisci, possem, mecum dubitabam.

Quartus est *Ioannes Adamus Osiander*, qui *Observationes* in hoc Opus scripsit, quibus impugnat ea, quae *heterodoxa* uidentur. Sed facile est, aliquem in lapidem impingere, cum in alienae Religionis Scriptoribus insidias semper metuamus. In reliquis uitulo arat *Zigleri*. In Libro I copiosior est, in II parcus, in III deficit prorsus. Quod ad Librum I attinet, in eo multa Theologica immiscet, et praecipue ex scriptis *Rabbinorum* et ueterum Christianorum. Vbi quicquam in GROTHIO inuenit, quod ex iis illustrari posse uidetur, est copiosior, et integra folia e *Rabbinis* conscripsit. Verum GROTHVS in *Rabbinorum* scriptis longe illo uersatior fuit. Argumenta praeterea, quae habet, saepe sunt imbecilliora. Interdum tamen, fateor, non contemnenda intersperfit, in primis, quae faciant ad Codicem S. explicandum. Nam id, tanquam Theologiae Doctor, praestare potuit, officio-

T t a

que

que eius congruit, licet, contra cordati officium Theologi, modestiae terminos excedat, quod fieri saepe solet a Theologis, quippe qui suos etiam habent naeuos, nec minus, quam homines alii, humani nihil ab se alienum esse, putare debent. In Libro II cur pauca attigerit, causa haec est, quod non fuerit Iureconsultus. Quicquid ex aliis excerpere potuit, arripuit, studeatque semper aliquid in Scholasticis DD. inuenire, quod GROTIUS adderet. Verum ipsam rem relinquit, ut plerunque faciunt illi, qui relinquunt ea, quae praestare non queunt. Libro III tantum non plane nihil agit. Itaque etiam hic Scriptor parum Lectoribus prodesse potest, praecipue circa contextus expositionem, quippe quem plane non explicat, uerum, si quid in theologicis inuenit, hoc audacter aggreditur, cetera prorsus intacta relinquens.

Quintus est *Henricus Henniges*, qui nec ipse explanat GROTIUM, mentem eius in multis haud affecutus, id quod patet, si interpretatio eius coniungatur cum GROTII contextu. In Philosophia morali non uidetur admodum uersatus, unde titubanter illos attingit locos, qui explicandi essent e Philosophia practica, et, ubi digressionem facere potest, non id intermittit, Quaestionesque Politicas in-

fer-

fercit. Verum, non opus est, in GROTIŌ politica tractare. Quare Annotationes eius parum habent utilitatis. Tractat multa aliena et nihil facientia ad interpretationem GROTIŌ, sicut inter alia copiose agit de hac Quaestione, *An Iudaei in Republica sint tolerandi?* Haec res est otiosa, cum in *Recessibus Imperii* receptum ita sit, ut tolerentur. Voluit praeterea sua dicta tanquam oracula uenditare, ut ipse scribit in Praefatione, *si quis audeat contra hunc scribere, sibi caueat*, quasi foenum habeat in cornu, et quasi apud illum res omnis sit in saluo.

Ioannis Frider. Gronovii Commentarius extemporalis esse uidetur, neque a Gronouio ea mente concinnatus, ut lucem aliquando aspiceret, ex eo tamen potissimum commendandus, quod in *Vocabulorum GROTIANORVM ἐνέχυρον* inquirat, iisdemque saepius substituat clariora. *Corn. van der Meulen*, in suo ad GROTIUM Commentario, Annotata Gronovii reliqua adiecit, ante non edita, breuiora illa quidem et plerunque in operis dispositione occupata, aut in critica Vocabulorum quorundam explanatione, sed, ubi exempla, uel alia memorabilia, ex ueteribus a GROTIŌ adducuntur, ibi uel addit locos scriptorum praetermissos, uel commendat alios, in quibus ea de re legi plura possunt. *Gro-*

nouius, Junior, male tulisse dicitur horum editionem *Annotatorum*, quippe quae hoc consilio minime sint ab Autore elaborata, iuris ut publici fierent, ut ipse quoque mirer, Dn. *Mylium* eo animum induxisse.

Ex *Ienensibus* D. *Ioann. Georgius Simon* bene multas *Notas* et *Animaduersiones*, paucas tamen ad explicationem contextus *GROTII* facientes, editioni suae *Ienensi* subiunxit. Peculiarem is dedit operam, ut locos, quos uocant, *parallelos* accurate annotaret, per commodos ad hoc opus ita uersandum, ut *GROTIUM* ex ipso *GROTIO* intelligamus recte, nobisque familiarem reddamus, de qua editione non parum gloriatur *Bailiu*, in *Lexico suo historico Critico*, *GROTIUS*, *apres sa mort, a obtenu un honneur, que l' on n' a fait aux anciens, qu' apres une longue suite de siecles, ie ueux dire, qu' il a paru, cum commentariis uariorum, a Francfort sur l' Oder, l' an. c1709cxi. Parallela* haec *Simonis* in operis ora simul sunt adiecta, de quibus *Autor Praefationis* sic loquitur.

Non solum distinctis celeberrimi Dn. Simonis, animaduersionibus illustrata, sed et nouis Locorum Concordantium adiectionibus marginalibus, quatenus quidem ab eiusdem Auditoribus impetrari potue-

iuerunt, fideliter aucta. Vtilitatem laboris tua sponte, Lector, experieris, tum maxime, si quando tecum pensitaueris, quot structurae, quot dissensiones, quot refutationes, inter eruditos, ex unilaterali censura huius Auctoris assertorum, propullulauerint, quibus tamen, non parum te mederi ualere, arbitror, si multifarias tractationes, hypotheses aequè, ac exortas ex iisdem conclusiones, sedulo collegeris, inuicem comparaueris, et decenter combinaueris.

Ioannes Tesmarus, in Notis suis plura sane ornamenta, quam subsidia Iuris naturalis prudentiae, exhibet, multa in GROTIORUM Exempla, tum alia, parum necessaria, coaceruans.

Promiserat quoque *Martinus Schookius* quaedam in illum, quae tamen non uiderunt lucem, sed morte eius sunt intercepta. Dubito autem, an operae pretium facturum fuisset. Nam, quantum ex Dissertatione eius, de *Iure Naturali*, colligere licet, operose quidem satis in hoc argumento, sed non tanto cum delectu, versatur. Fuit enim illi plerumque extemporalis librorum scriptio, qualem certe ab argumento tam gravi abesse profusus, decet.

Valentinus autem Veltbemijs, utrum Introductione sua a GROTIO magis abducat, an

in eius opus introducat, iudicent alii, ¹⁹ sane parum conducit ad percipiendum GROTIUM, occupatus potissimum in uariarum uentilatione *Controuersarum*, res claras obscuritatibus metaphysicis inuoluens, unde paucis satisfacit, ut uel sola ignorantio Iuris ciuilibus *Velshemium* ab hoc labore detinere debuisset.

Vlricus Obrechtus Commentarium scripsit, *Tesmariano* subnexum, sed eruditioni *Obrechtianae* haud respondentem.

Gotthofr. Spinaci, Prof. *Lugdun. Batavi*. Notae ex *Ziglero*, *Osiandro* et *Gronouio*, sunt exscriptae.

Ioan-

- 2) Verum utique est, quod ill. C. *Thomasius*, in progr. quodam, §. xxvii, profert, GROTIUM a professoribus et eorum commentariis magis partim obscuratum fuisse. Et *Kulpisius* in praefat. Collegii GROTIANI, sequentem in modum loquitur. Si isthoc scribendi genere perrexerimus, futurum penitus, credo, ut paria sequantur GROTIUM facta, ac *Iua Romanorum* et *Philosophia Aristotelis*, multa infelicitate, senserunt, ex quo infinitae interpretum quorumcumque expositiones acceperunt traditionesque, siquidem deinceps non tam de rebus ipsis, quam uerbis GROTII, procul dubio, essemus solliciti, ac tandem super ipsis interpretum sententiarum diuersisque opinacionibus philosopharemur, donec notarum notae et in commentatores commentarii iterum prodirent, qua quidem re nihil est stolidius, nihil ad impedendam ueram eruditionem fortius, nihil ad Barbariam propius. Quanto consultius fuerit, cum ipso GROTIIO propiore contraxisse necessitudinem, ac disciplinam eius penitus imbibisse.

Ioannes Georgius Kulpifius GROTHII libros in Disputationes eruditas redegit, ad-
ditis subinde scriptoribus, qui cum locis GRO-
TIANIS sint conferendi. Hoc Collegium GRO-
TIANVM, A. MDCLXXXII editum, Commentarius
proprie non est in libros de *Iure Belli et Pacis*,
nervosam tamen et lucidam GROTHII expositio-
nem exhibet, ibidemque Commentatores in-
veniuntur et Autores, qui a GROTHIO uel dissen-
tiunt, uel consentiunt cum eo.

Conradus Samuel Schurzleischius
GROTHIVM, cum Annotationibus, in lucem edere
uoluit, sed, morte praeuentus, propositum suum
exequi non potuit.

Samuel Pufendorfius denique hoc
argumentum, de *Iure N. et G.*, speciatim
sibi tractandum sumpsit, quem ipsum lo-
quentem audiamus, *Praef.* ad Opus suum de
I. N. et G.

*Palmam hactenus tulisse iudicatus fuit, non
praeter meritum, HUGO GROTHIVS, qui et primus
seculum ad istam disciplinam aestimandam euo-
casse uidetur, et ita in eadem est uersatus, ut circa
magnam ipsius *) partem ceteris nil, nisi spi-*

Tt 5 *cile-*

• Nec est, quod quis obiiciat, GROTHIVM suos hinc et inde pas-
sum esse manes. Id enim nemo negabit, cum passim erro-
rum GROTHIANORVM Elenchi inueniantur, nec ipse diffitea-

cilegii laborem, reliquerit. Fatendum tamen est, non pauca ab ipso plane esse praeterita, quaedam leui duntaxat brachio tractata, quaedam denique admista, quae, et ipsum hominem fuisse, arguerent. In primis autem non exiguam nobilissimo operi labem aspergunt, quae passim a receptis orthodoxae *) Ecclesiae sententiis diuersus abit.

Ille

atur, se non consummatum opus confecisse, sed eiusmodi, cui adhuc quam plurima addi deberent ac possent.

- *) Sed *Pufendorfus* postmodum ipse eiusdem Heterodoxiae inculpatus fuit. *Iosus* enim *Schwarzius*, theologiae Professor *Lundinensis*, qui, A. MDCCCLXXIII, Indicem nouitatum quorundam, quas *Sam. Pufendorfus*, in libro suo de Iure Naturae et Gentium, contra orthodoxa fundamenta, *Lundini Scanorum*, suppresso nomine, edidit, *Pufendorfum* ut hominem pessimum descripsit, eumque *Socinianismi*, *Zuinglianismi*, *Gentilismi*, *Habbesianismi*, *Cartesianismi*, et nescio cuius adhuc grauioris haereseos, accusauit. Hinc ergo, postpositis omnibus his naeuis, opus *GROTIANVM*, de Iure Belli et Pacis, magni fecerunt omnes omnium nationum eruditi & illustres uiri. Interim mihi arrident uerba *Becmani* non parum ad defensionem *GROTI* inferuira. Dolenda certe, inquit, rei literaria ista infelicitas, qua gloriae nobis uertimus, si quid boni ab altero prolatum impetere possimus, quasi uero non omnibus nobis in excitanda e ruderibus imagine diuina laborandum sit, quod certe, non subtrahendo rebus inuentis, sed addendo, effectum dabitur. *Mechanici* longe melius in rebus suis versantur, quibus, si bonae frugis sunt, non rem ab aliis suae sortis male gestam carpere, sed eandem etiam perfectam magis perficere, curatio est, unde et tanta rerum, a mechanicis dependentium, nostro tempore sublimitas. At nos, meliorum haudquaquam satagentes, satis nobis ducimus,
- alio-

Ille, scribunt Collectores Actorum Eruditorum Lipsi., ad A. MDCCVII, literarum humaniorum et Philosophiae, ac in primis Matheseos, singulari scientia, iudicio solido, exquisito et a praedictis aliorum libero, sedula optimorum Autorum lectione, eruditorumque suae aetatis familiariora, adiutus, incluta in primis GROTH vestigia sequi, et, quae imperfecta, in Iuris N. ac Gent. doctrina, uidebat, heroico conatu, successu felicissimo, freudentibus licet plurimis, tantique gloriam operis ipsi inuidantibus, ipse perficere coepit. Meditatus enim ea, quae in GROTH, Hobbessio aliisque, legerat, et ordine Geometrico complexus, amicorum suorum, primum in Belgio edidit, A. MDCLX, Elementa Iurisprudentialiae Vniuersalis.)* Deinde, Heidelbergam ab Electore Palatino, Carolo Ludouico, Professor Iuris N. et G. uocatus, dum GROTHVM publice interpretaretur, quid suis deesse Elementis, quotidie magis intelligens, illustrissimi potissimum Boineburgii suorum, excitatus, quam Boe-

aliena resulasse. Sic, quid res non sit, scimus cum ignarissimis, quid uero demum sit, aeternum ignoramus. Optimum monitum, cunctis, caeco studio praecoccupatis, merito commendandum.

*) *Haec Carolo Ludouico, Comiti Palatino ad Rhenum, Electori, inscripta sunt, ubi, in praefatione, non diffitetur autor, quod Erhardus VVeigelius, quondam Matheseos Professor Ienensis, apud quem, totum per annum MDCLVII, ut patet ex Eride Scandica, moratus erat, Pufendorfum ad hoc opus incipiendum adhortatus fuerit, in non nullis quoque facem ipsi utilissime praetulerit.*

Boeclerus, Conringius, Rachelius, *praestare operam, de formando methodico Iurisprudemiae Naturalis Systemate, noluerant, ipse modeste suscepit, dexterrime praestitit, edito, A. MDCLXXII, Londini Scanorum, quo Professor Iuris primarius a Rege Sueciae uocatus fuerat, opere maiore de Iure N. et G., quod, duobus interiectis annis, quarta fere parte auctius prodit Francofurti. Hoc opus cum interpretandum autor noster susciperet, accurata potius paraphrasi, quam Panegyrica opera, desungi maluit, quam potissimum superfluam, censuit, esse in eo opere, quod communi nunc eruditorum approbatione teritur, tot repetitis editionibus imprimatur, studio tanto et ab aliis gentibus desideratur.*

Quam clementer uero dedicatio et ipsum opus ab illustrissimo Electore Palatino acceptum fuerit, testantur *litterae sequentes, ad Pufendorfium perscriptae.*

CAROLVS LVDOVICVS, DEI GRATIA, COMES PALATINVS RHENI, S. R. I. ARCHITHESAURARIVS ET ELECTOR DVX BAVARIAE.

Doctissime uir singulariter nobis dilecte,

Accepimus, una cum literis tuis, librum, nuper a te editum nobisque inscriptum. Grata nobis non minus est eius dedicatio, quam iucunda erit lectio, utpote ab argumento commendabilis, et qui Autoris eruditionem publice manifestam facit. Gratitudinem nostram, eo nomine, tibi testari non inter-

intermitteremus, et, ut singulari omnes favore prosequimur, qui bonis literis promouendis operam suam impendunt, ita et te eodem nos complecti, tuaque erga rem literariam merita in pretio habere, plane te persuasum esse, cupimus. Heidelbergae, d. 29 Sept. CIO IO CLX.

Amicus tuus beneuolus,

CAROLVS LYDOVICVS.

Doctissimo Viro, singulariter nobis dilecto, Samueli Pufendorffio.

Epitomas ex Opere GROTH confecerunt, *Guilielmus Grotius, HVGON. frater, Mullerus, Schefferus, Vitriarius, Suicerus, Willebergius, Ianus Klenckius*, qui Libello suo titulum suspendit magnificum *Institutionum Iuræ N. et G.*, nihil tamen aliud agit in illo, quam GROTH pedisequum, ratione usus *erotematica*, sententiasque eius in summam redigens, quae eo conducunt, ut ex iis breuiter perspici ea et repeti possint, quae fuse GROTHVS tractat, quam ob causam, una cum *Pufendorffii* Libro, de *Officio Hominis et Ciuis*, a uiris doctissimis commendatur hic Libellus, praesertim iis, quibus uia breuior placet et sufficit, licet non raro *Klenckius* hic a GROTHIANA mente recedat.

Ab *Curtina* male in linguam *Gallicam* traductum, *Notique* obscuratum magis, quam illustratum, esse GROTHIANVM OPUS, testatur 1) *Barbeyracus*. Idem

2) in praef. ad Vers. Gall. *Pufendorff. S. xxx*, extr. quatenus illae rationes sui dissensus ibi non adduxerit. Noua editio *Barbeyracianae* uersionis prodit A. CIOIOCCXIV.

Idem Opus, cum *Annotatis* ipsius *Autoris*, e Latina in *Germanicam* linguam translatum est a P. P. S., nato *Schuzio*, Comitum Ruthenicorum Plauiensium Consiliario, rerumque feudalium Directore et Ephoro, cum Praefatione ill. D. *Christiani Thomassi*, Lipsiae, A. CIO IO CCVII, de qua *Versione* ita *Acta Erudit. Lips.* loquuntur.

In genere igitur nobis asserendum est, quod summa diligentia ac exquisito iudicio, tum textus GROTHII, tum singula ejus *Annotata*, Germanice reddita sint. Et, ne quid desiderari posset, *Versus*, quos, ex probatis autoribus, sparsim insperfit GROTHIVS, metro Germanico noster quoque eleganter inclusit.

Et, alio loco.

Quam potens Schuzius linguae Germanicae sit noster, doctissimis scriptis aliis, *divinius* editis, quorum nos quoque mentionem fecimus, in *Actis Anni superioris*, p. 91, 92, abunde hactenus comprobavit.

Restat, ut de *Epistolis* aliquid et *Poematis* addam. Ut in omnibus *Lucubrationibus* suis magnus est GROTHIVS, ita in *Epistolis*, itemque *Poematibus*, INCOMPARABILIS PRORSVS AC DIVINVS FVIT, ausimque dicere, nihil ab utrisque maximae TANTI HEROIS FAMAE decessurum. Opus vastum *Epistolarum* GROTHIANARVM, quae antehac in bibliothecis uirorum illustrium delituerunt, editum
a Blas-

a *Blaeuio* est. Continentur in illis uaria, ut ingenium ipsi fuit ad omnia natum, Politica, Ecclesiastica, Iuridica, Philologica, iudicia de libris, et alia, notata maxime digna. Nec deest *Epistolarum* orationis cultus, quanquam stylus, ut *Morhofius* ¹⁾ iudicat, ipsi interdum ex argumento fordes aliquas trahat, et se ad hominum, quibus scribit, indolem componat. Reperiuntur enim, *pergit Morhofius*, ²⁾ interdum *Epistolae*, simplici plane humilique dictione scriptae, ac sine ulla morosa meditatione. Verum, GROTIUS ne, an *Morhofii*, stylus palmam promereatur, cuius perpendendum relinquo. Certe, cum rem aliquam unice GROTIUS agit, nemo uel disertior est Orator ipso, uel dulcior Poeta, uel neruosior Historicus, adeo ubique uir ille sui similis est, et, uelut in fundo suo, dominatur. Quis enim lenioribus, aut magis ad gratiam compositis, uerbis amicos affatus est? Quis magnificentioribus uerbis laudauit? Quis disputauit fortius et prescius? Quis ornatus, quis ordinatus, uel narrauit, uel docuit? Quis est, inter eos, quos commercio *Epistolarum* dignatur, quin, doceri se et ad uigorem quendam altiorum cogitationum transferri, sentiat, quoties GROTIANA legit? Quem non rapit in stuporem illa tot scientiarum expedita et in promptu posita notitia, illud, e lo-

cuple-

a) *Selyh. I., xxiv, 194.* b) d. l.

cupletissimo memoriae penu, tot nominibus, tot libris, exuberans iudicium, illa par rebus, par nationum ingeniis, non unius linguae, eloquentia, qua in publicis nihil grauius exactiusque, in priuatis familiaris nihil ac dulcius, illa, inter immensam curarum illustrium molem, tot amicorum et clientium desiderijs literisque sufficiens, assiduitas? Ne per singula tardius eam, fatebuntur uel aemuli, omnem omnis eum eruditionis orbem perlustrasse, qui de rebus omnibus ita potuerit loqui. Hoc fatendum certe, in Epistolis GROTHI multa esse, quae statum uniuersae illo tempore *Europae* declarant, quaeque aliunde uix, ac ne uix quidem, petantur. Haec enim *Epistolarum* natura et potior uis est, nuntiare, quae geruntur passim, notare scopulos lapsusque mortalium, indicare pericula obuia, conicere de futuris, et autoritate innoxia res diiudicare praesentes. Verum plura de GROTHIANIS *Epistolis*, earumque editionibus, et, ubi locorum *ineditae* complures lateant, insequens *Bibliothecae* Scriptorum H. GROTHI, tum *editorum*, tum *ineditorum*, Enumeratio, seu maior, Bibliotheca, docebit. Vnum hic addo, certis quibusdam *Numeris* fictisque *Nominibus* usum in *Epistolis* esse non raro GROTHIVM, quorum ego *Clauem* si fortasse adhuc impetrauero, eam, Lector beneuole, communicare, uel in operis huius extremo, licebit.

NO-

NOTITIA CATALOGORVM ET C.

EX QUIBVS

HVGONIS GROTII

SCRIPTORVM,

TVM EDITORVM, TVM INEDITORVM,

INSEQVENS BIBLIOTHECA,

MAXIMAM PARTEM, EST COLLECTA,

ORDINE REGIONVM

ET SITARVM IN IIS VRBIVM.

IN BELGIO.

AMSTELODAMI.

Henrici Laurentii, 1647, 8.

Ioannis Blaeu, 1659, 8.

Laurentii uan der Hem, 1684, 4.

Petri Coeniffen, 1698, 4.

Cornelii Nicolai, 1698, 8.

Wetsteniani Bibliopoli, 1699, 8.

Alberti Bentesii, 1702, 8.

Daniel Arendts, 1705, 4.

Ioann. Theodori Schalbruchii, 1723, 8.

Petri Calkoen, 1724, 8.

Journal des Sçauans, ad a. c. 1724.

FRANEQVERAE.

Joannis uan der Wayen, 1702, 8.

HAGAE COMITVM.

Dahmann. 1723, 8.

Uu

Theo-

Theodori uan der Lith. & Ioannis Tuldeni,

1724, 8.

S. Philippe, 1726, 8.

Iacobi Kryfii, 1727, 8.

LUGDVNI BAT.

Nicolai Heinſii, 1682, 8.

Adriani uan der VValle, 1684, 4.

Iacobi Oifelii, 1687, 12. mai.

Ripperti a Groenendick, 1696, 8.

Friderici Spanhemii, Fr. F. 1701, 8.

Dauidis Knibbe, 1702, 8.

Iacobi uan Zanen, 1704, 8.

Gerardi Casteleinii, 1705, 8.

Lugdun. Bat. Academiae, 1716, F.

Anonymiana (*prout ipſe libri titulus habet*)
cum Danielis Desmaretſ coniuuncta, 1716, 8.

Ioannis Meurſii Athenae Batauae, 1625, 4.

TRAIECTI AD RHENVM.

Ioannis Georgii Graeuii, 1703, 12. mai.

Ultraiectinae Academ. 1670, F.

IN BRITANNIA.

LONDINI.

Preſtonianae Bibliothecæ, 1697, 4.

Mr. du Prat, 1699, 8.

*Guilielmi Bateſii Vitae ſelectorum aliquot uiro-
rum*, 1681, 4.

OXONII.

Bodleianae Bibliothecae, 1674, F.

Angliæ et Hiberniæ Librorum MSS., 1697, F.

IN

IN GALLIA.

LVTETIAE PARISIORVM.

- Ioannis Cordesii, 1643, 4.
 Caroli Mauricii le Tellier, 1693, F.
 I. A. & F. A. Thuanorum, 1679, 8. (rec. Lauem-
 burgi ad Albin, 1704, 8.
 Card. du Bois, *Hagae Com.* 1725, 8.

IN ITALIA.

ROMAE.

- Ioann. Gualteri Slusii, 1690, 4.

IN GERMANIA.

ALTONAVIAE.

- Daniel Saffii, 1718, 8.

ARGENTORATI.

- Vlrici Obrechtii, 1721, 8.

BEROLINI.

- Andr. Erasmi de Seidel, 1718, 8.
 Io. Frid. Mayeri, 1715, 8.
 N. Brunsenii, 1724, 8.
 Bibl. insignis, Auctionis lege uend. d. 16 April.
 1725, 8.

CASSELLIS.

- Ioannis Bertrami Crameri, 1724, 8.

DRESDAE.

- Matthiae Zimmermanni, - - , F.
 Sebastiani Schuberti, 1682, 4.
 Adami Christophori Jacobi, 1693, 8.

Uu 2

N. Star-

- N. Starckii, *Chiliarchae*, 1696, F.
 Christophori Schraderi, 1710, 8.
 N. Alemanni, 1720, 8.
 Henrici Pippingii, 1723, 8.
 Anonymi Bibl. uend. d. 11 Junii, 1694, F.
 d. 12 Martii, 1725, 8.

FRANCOF. AD MOEN.

- Martini Lipenii Biblioth. Philosophica, 1682, F.
 Theologica, 1685, F.

FRANCOF. AD VIABRVN.

- Iohreniorum, 1717, 8.

GEDANI.

- Abrahami Heyfeli, 1692, 4.
 Andr. Kuhnii, 1702, 4.

GLVCKSTADII.

- Ioachimi VVolters, 1721, 8.

HALAE SAXONVM.

- Christophori Krausii, 1709, 8.
 Ioannis Francisci Buddei in Praef. Lutheri Epistoliarum Tomum, III, 1717, 4.
 Vffembachianae Bibliothecae MSS. 1720, F.
 Ioannis Michaelis Heineccii, 1723, 8.

HANNOVERAE.

- Kielmannseggiorum Pars I, 1724, 8.

HAMBVRGI.

- Samuelis Schulzii, 1701, 8.
 Ioann. Alberti Fabricii Bibl. Graeca, 1705, 1722, 4.
 Eiusd. Notitia Veterum Auctorum Latinorum,
 1712, 8.

Kiel-

Kielmannseggiorum Pars II, 1719, 8.

Pars III, 1720, 8.

Bernhardi Matfeldii, 1722, 8.

Ioan. Alberti Fabricii Notitia eorum, qui Veritatem Religionis Christianae, aduersus Atheos, Mahumedanos aliosque, defendunt, 1725, 4.

HELMSTADII.

Antonii Gueneri Cunonis, 1707, 8.

IENAE.

Ioannis Christophori Koecheri Dissertatio Epistolica, Historiam Libelli GROTIANI, de Veritate Religionis Christianae, completens, 1725, 4.

KILONII.

Marquardi Gudii, 1706, 4.

LIPSIÆ.

Christiani Friderici Franckensteinii, Senioris, 1679, F.

Iacobi Thomasi, 1685, F.

Valentini Alberti, 1698, 8.

Friderici Benedicti Carpzouii, 1700, 8.

Ioann. Christoph. Falkneri, 1704, 8.

Ioachimi Christoph. Ludouici, 1705, 8.

N. Freislebeii, 1708, 8.

Henr. Augustini Groschupfii, 1711, 8.

Thomae Fritschii, 1711, 8.

Ernesti Guntheri Boeschenii, 1712, 8.

Ioann. Gottlieb Hardii, 1714, 8.

Ioannis Iacobi Rysfelii, 1714, 8.

U 4 3

Ioan-

Ioannis Guntheri, 1715, 8.

Alexandri Christii, 1715, 8.

Ioann. Gottlieb Krausii Ephemerides rei literaræ nouæ, Germanice, ab A. 1715 usque ad 1726, 8.

Christiani Godofredi Franckensteinii, 1718, 8.

Ioannis Dornfeldii, 1721, 8.

Abrahami Ihlii, 1721, 8.

Adami Rechenbergii, 1722, 8.

Frider. Hasserti, 1722, 8.

Ottonis et Ioann. Burchardi Menckeniorum,
1723, 8.

Myliorum, 1723, 8.

Frider. Ernesti Kettneri, 1723, 8.

Melch. Eccardi, 1723, 8.

N. Opelii, 1724, 8.

Immanuelis Hornii, 1724, 8.

Andr. Stubelii, 1725, 8.

Georgii Adolphi Schubarti, 1725, 8.

Christiani Misleri, 1726, 8.

Christiani Godofredi Alberti, 1727, 8.

Anonymi, uend. d. 12 Octobr. 1705, 8.

d. 16 Julii, 1708, 8.

d. 1 Dec. 1710, 8.

d. 6 Sept. 1717, 8.

d. 20 Mart. 1721, 8.

d. 6 Dec. 1723, 8.

d. 17 Ianuar. 1724, 8.

d. 30 Octobr. 1724, 8.

d. 12 Martii, 1725, 8.

d. 3 Sept. 1725, 8.

d. 11 Martii, 1726, 8.

Der

Der Leipzigerischen Teutschen Poetischen Gesellschaft Verzeichniß aller Deutschen Poetischen Schrifften. 1724, 8.

Allgemeines Histor. Lexicon, Leipz. 1722, F.

LVBECÆ.

Henrici Zeidleri, 1689, 1690, 1691, 8.

NAVOTAMI.

(uulgo, *Schiffbeck*, haud procul Hamburgo.)

Friderici Adolphi Hansen ab Ehrencron,
1717, 4.

NORIMBERGÆ.

Christophori & Andreae Arnoldi, 1725, 8.

VINARIAE.

Vilhelmi Ernesti Tenzelii, 1714, 8.

VVISMARIAE.

Henningi Ioachimi Gerdesii, 1703, F.

VVITTEMBERGÆ.

Casp. Ziegleri, 1708, F.

Ioannis Baptistae Roeschelii, 1713, 8.

Georgii Beyeri, 1715, 8.

VVOLFENBVTTTELII.

Ioannis Christophori Meifneri, 1726, 8.

ZITTAVIAE.

N. Guntheri, 1725, 8.

IN DANIA.

HAFNIAE.

Petri Scauenii, 1665, 4.

U 4

IN

IN SVECIA.

Videatur supra, p. 272.

Optarem, Bibliothecae *Petri Grotii* Catalogum a me haberi potuisse, quippe ex quo fortasse plura de scriptis *HUGONIS GROTHII*, Patris, haurire potuissem. Meminit eius Catalogi *Ehrencronianus*, sub inscriptione sq.

Petri Grooten Catalogus Librorum. *Hamb.* - 12.

Ehrencron. B. C. p. 317.

Grosiana Bibliotheca, *Hamburgi*, 1689, 8.

Ehrencron. B. C. p. 351.

BI

BIBLIOTHECA
HUGONIS GROTII
SCRIPTORVM
VMEDITORVM, VMINEDITORVM
AB
INIURIA TEMPORVM
ET
HOMINVM OBLIVIONE VINDICATA.

SCRIPTORES VETERES
GRAECI,

AB

HVGONE GRO TIO,
VEL EDITI, VEL TRANSLATI, VEL EMENDATI,
NOTISVE ILLUSTRATI.

Syntagma Arateorum.

H. GR. *Aratea*, in quibus non modo fragmenta *Ciceronis*, eo ordine, quo *Arato* respondent, exhibet, sed etiam alio literarum charactere uersus, qui deerant, ex suo ingenio suppletos, interferit atque adiungit, cum *figuris æneis*. *Ex officina Plantin. ap. Christoph. Rapheleng. 1600, 4.*

Heinsii B. C. P. II, p. 71.

Oizel. B. C. T. II, p. 21.

Gudi. B. C. T. I, p. 362.

Van der VVall. B. C. P. I, p. 112.

Et alii plures.

H. GR. *Syntagma Arateorum*, Græce et Latine, cum eiusdem notis et figuris æneis de *Ghyn*. *Ex officina Plantiniana, ap. Christoph. Raphelengium, 1600, 4. cum notis MSS. uiri docti, teste Cat. Bibl. van der VVall, p. 170.*

Cordeſi. B. C. p. 464.

Preston. B. C. P. I, p. 14.

Bentſ. B. C, P. I, 145.

H. GR. *Syntagma Arateorum*, ſ. *Notæ ad Aratum*, ac *Auianum* et ad *Germanici Phœnomena*

mena etc. *Opus Astronomiæ et Poeticæ studio-
sis utilissimum. Ex officina Plantin.* 1600, 4.
*Quod exempl. Nicolaus Heinsius diligenter cum vet. codd. contulit
et varias lectiones plurimas passim notasque aliquas manu sua ad-
iecit, teste eius (N. Heinsii) B. C. P. II, p. 81.*

Sluf. B. C. P. V, p. 589.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 91.

*Iac. de Gheyn, sculptoris, Aratea, s. signa coele-
stia aeneis formis expressa, Amstelod.* 1621, Fol.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 91.

Scauenii B. C. p. 295.

Idyllia Theocrit.

Idyllia quædam *Theocriti* et Epigrammata
omnia, Latine reddita a *Dan. Heinsio* et *HUG-
GROTIO*, et alia quædam, in *Bibliopol. Commeli-
niano*, 4.

Cunon. B. C. p. 279.

Dan. Heinsii emendationes et Notæ in *Theo-
criti* Idyllia, eiusdem et *H. GR.* poemata, *Mato-
nis* ecloga decima ab eodem et *Iosepho Scaligero*
Dorice, reddita ap. *Commel.* 1603, 8.

Oizel. B. C. T. II, p. 175.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1167.

H. GR. non nulla in *Theocriti* Idyllia, *Lugd. B.*
1603, 8.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 274.

Theocriti, Moschi, Bionis, et Simmiae Rhodii,
quæ exstant, Gr. Lat. cum Graecis in *Theocritum*
et *Simmiam* Scholiis antiquis, *Iosephi Scaligeri* ad
Theocritum Moscham et Bionem emendationi-
bus,

bus, et *Is. Casauboni* ac *Dan. Heinsii* Lectionibus *Theocriticis*. Accedunt quaedam *Theocriti*, Latine reddita, ita ut uersus uersui respondeat, a *Dan. Heinsio* et H. GR. Item ecloga *Virgilii* decima, Dorice reddita a *Iosepho Scaligero* et *Dan. Heinsio* apud *Commel.* 1604, 4.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 148.

Stobaeus,

H. GR. *Stobaeus Paris.* 1622, 4.

Meurf. Athen. Bat. L. II, p. 267.

Freifleb. B. C. p. 95.

Ioann. Stobaei Florilegium ad *Epimium* filium, siue, Collectaneorum liber, scite reddita, dicta est praecipua, continens, emendatus et latin. carmine redditus ab H. GR. Accedit *Plutarchi* et *Basilii* M. libelli, de usu Graecorum poetarum, *Paris. ap. Nicol. Buon.* 1623, 4.

Thuan. B. C. T. II, p. 248.

Cordef. B. C. p. 464.

Preston. B. C. P. I, p. 14.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 151.

Et alii plures.

Stobaei Florilegium, s. dicta poetarum uet. quae apud *Io. Stobaeum* extant, emendata et Lat. carmine reddita ab H. GR. Item *Plutarchus* et *Basilii* M. de usu Graecorum poetarum, *Paris. ap. Nicol. Buon.* 1625, 4.

Cunon. B. C. p. 226.

Oizel. B. C. P. II, p. 311.

Et.

Spanhem. B. C. p. 86.

Scauen. B. C. p. 225.

Et alii plures.

* vid. supra p. 172. et 203.

Plutarchus et Basilius M. de usu Graec. Poetarum.

Plutarchus et Basilius M. de usu Graecorum Poetarum, cum Latina interpr. H. GR. in Stobaei Florilegio Editionis Paris. 1623, 4.

Carpou. B. C. P. II, p. 221.

Groenendyk B. C. p. 124.

Plutarchus et Basilius M. de usu Graecorum Poetarum cum latin. interpret. H. GR. in Stobaei Florilegio editionis Paris. apud Nic. Buon. 1625, 4.

Cunon. B. C. p. 226.

Plutarchi liber, quomodo Iuueni audienda sint poemata, et Basili M. Homil. ad iuuenes, quomodo cum fructu legere possint Graecorum libros, cum interpret. Lat. H. GR., uariantibus it. lectionibus et notis Io. Potteri Oxonii, e theatro Scheldoniano, 1674, 8.

Cunon. B. C. p. 544.

Plutarchus et Basilius M. de legendis Graecorum libris, Graeca cum interpret. lat. H. GR. et notis Potteri, Oxon. 1694, 8.

Frisch. Cat. libror. nundin. Lips. 1711.

EX-

Excerpta ex Tragoed. et Comoed. Graec.

Excerpta ex Tragoed. et Comoed. Graecis, tum quae extant, tum quae perierunt, emendata Latinis uersibus reddita ab H. GR. et cum eiusdem notis, *Parif. ap. Nicol. Buon. 1626, 4.*

Cunon. B. C. p. 219.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. II, p. 72.

Cordef. B. C. p. 464.

Et alii plures.

H. GR. Excerpta ex Tragoediis et Comoediis Graecis, uersibus Latinis reddita, *Parif. 1627, 4.*

Lipen. Bibl. Philofoph. T. I, p. 325. T. II, p. 1485.

Excerpta ex Tragoediis et Comoediis Graecis, tum, quae extant, tum, quae perierunt emendata et Latinis uersibus reddita, ab H. GR. cum eiusdem Notis, *Parififis, 1636, 4.*

Groenendyk, B. C. p. 124.

Euripidis Phoeniffae.

Euripidis Tragoedia, Phoeniffae, Latine facta ab H. GR. Parif. ap. Iac. Ruart. 1630, 8.

Cordef. B. C. p. 501.

du Bois B. C. P. IV, p. 796.

Kielmannfegg. P. III, p. 846.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 78.

Euripidis Phoeniffae, Graece cum uers. Latina H. GR. Amftelod. 1630, 8.

Carpzou, B. C. T. II, p. 336.

Euri-

*Euripidis Tragoedia, Phoenissae, emendata et
Latine facta ab H. GR. Amstelod. 1631, 8.*

Gudi. B. C. T. I, p. 161.

De Fato.

Philosophorum Sententiae de *Fato*, et
de eo, quod in nostra est potestate, collectae
per H. GR. *Paris. 1648, 4.*

Bodleii B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. I, p. 279.

Thuan. B. C. T. II, p. 42.

Gud. B. C. T. I, p. 199.

Et alii plures.

Philosophorum Sententiae de *Fato. Amste-
lod. 1648, 12.*

Ozel. B. C. T. II, p. 85.

Arnold. B. C. T. I, p. 157.

Jacobi B. C. P. II, p. 236.

Kielmannsegg. P. III, p. 1165.

Et alii plures.

H. GR. Philosophorum Sententiae de *Fato*, ex-
tant etiam Tomo III Opp. *Amstelod. 1679, F.*

Lipen. Bibl. Theol. T. I, p. 681.

Anglicana Versio.

H. GR. Discourses of God and his Providence,
and of Christ and his Miracles and Doctrine,
into English, by B. C. *London, 1652, 8.*

Lipen. B. C. Theolog. P. II, p. 571.

Bodelei. Bibl. p. 308.

Hierocles.

*Pythagorae Carmina aurea Fragmenta metri-
ca, Epistolae et Symbola, Gr. Lat. Hieroclis * Vi-*

ci,

* P. 462.

ta, et in carmina *Pythagorica* commentarius, Gr. Lat., interprete *Io. Curterio* It. alia *Hieroclis* Gr. Lat., interpretibus *Fed. Mollero*, et HVG. GRO-TIO, et *Mexic. Casaub.* notae ad commentarium *Hieroclis* in aurea carmina, Lond. 1654, 8.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 31.

Procopius et Agathias.

H. GR. *Historia Gothorum, Vandalorum et Longobardorum*, Amstelodam. 1654, 8.

Christ. B. C. p. 93.

Historia Gothorum, Vandalorum et Longobardorum ab H. GR. prouersa, pro in ordinem digesta, cum eiusd. Prolegom. ubi Regum *Gothorum* ordo et chronologia, cum elogiis. Accedunt nomina appellatiua, et uerba *Gothica, Vandalica, Longobardica*, cum explicatione. Auctores sunt, *Procopius, Agathias, Iornandes, B. Isidorus, Paulus VVarnefridus*. Amstelod. ap. *Ludou. Elz.* 1655, 8.

Teller. B. C. p. 323.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. P. I, p. 331, et 360.

Cunon. B. C. p. 332.

Et alii plures.

Historia Gothorum, Vandalorum et Longobardorum, edita ab H. GR. *Lugd. Bat.* 1655, 8.

Iohreniorum B. C. n. 314.

Suecica Versio.

Norlandz Chronica, sampt Dan. Gylden-
Xx
staelp

staelpe foeretaal, och H. GR. pae *Goethernes VVaenders*, auch *Langebarders Historia* (in lingua Suecica.) *VVyfingzborg* 1670, F.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 12.

Iustini, Martyris, Apologia.

Iustini, Martyris, Apologia I, pro Christianis ad *Anton. Pium*, Graece cum Vers. *Langi*, sub-iunctis Emendat. et Notis *Stephanorum*, *Scaligeri*, *Casauboni*, *Montacutii*, *Salmassii*, GROTII, *Valesii*, *Cotelerii*, *Kortholti* et al., ex Edit. *Grabii Oxoniae* 1700, 8.

Pipping. B. C. n. 1876.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 3.

Menandri et Philemonis Reliquiae.

Menandri et Philemonis Reliquiae, Graece & Latine, cum notis H. GR. et *Io. Clerici*, *Amstelodam.* 1709, 8.

Du Bois. B. C. T. IV, p. 796.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 78.

S. Philippe B. C. P. III, p. 389.

Stubel B. C. p. 147.

Emendationes in *Menandri et Philemonis Reliquias*, ex edit. *Io. Clerici*, autore *Phileleuthero Lipsiensi* (i. e. *Rich. Bentley*) *Trai. ad Rhen.* 1710, 8.

Menck. B. C. p. 101.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 78.

Philargyrii Emendationes in *Menandri Reliquias Amstelod.* 1711, 8.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 78.

Capel-

SCRIPTORES VETERES

LATINI,

AB

HVGONE GRO TIO,

VEL EMENDATI, VEL ILLUSTRATI

* * *

Capellae Satyricon.

Martiani Minei Felicis Capellae Satyricon, f. de Nuptiis Philologiae et Mercurii libr. 2, et de VII Artibus liberalibus libri tot. sing; omnes emend. et notis et februis illustr. ab H. GR. Effigies Heinr. Borbonii, Principis Condae, decennis, et HVG. GROTH, quindecennis in hoc exemplari extant. Lugd. Bat. ex officin. Plantiniana Rapheleng. 1599, 8. cum annotat. MSS. G. I. Vossii, teste Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 262.

Cordel. B. C. p. 498.

Bodlei. B. C. p. 308.

Kielmannsegg, B. C. P. III, p. 1014.

Cunon. B. C. p. 546.

Et alii plures.

Martiani M. F. Capellae Satyricon, cum notis H. GR., Lugd. Bat. ex officin. Plant. Rapheleng. 1599, 8. Accedunt observationes et emendationes manu Nicolai Heinssii, teste eius B. C. P. I, p. 357.

Martiani M. F. Capellae Satyricon, cum notis H. GR., Lugd. Bat. ex officina Plantin. Rapheleng. 1599, 8. Accedunt notae MSS. in margine, teste Oislii B. C. P. II, p. 219.

Xx 2

Mar

Martiani Capellae Satyricon, cum notis H. GR. Antu. 1599, 8.

Boeschen. B. C. p. 113.

Martiani M. F. Capellae Satyricon, cum notis et febris H. GR., Lugd. Bat. ex officin. Plantin. Christ. Rapheleng. 1600, 8.

Nicol. B. C. P. I, p. 108.

Eratni de Seidel. B. C. in app. p. 47.

Martiani M. F. Capellae Satyricon, cum notis siue febris H. GR., Antu. 1600, 8.

Mensken. B. C. p. 118.

Sluf. B. C. P. V, p. 603.

Martiani M. F. Capellae Satyricon, cum notis H. GR., Lugd. B. 1601, 8.

Franckenstein sen. B. C. n. 881.

Lucanus.

Marci Ann. Lucani Pharsalia, cum notis H. GR., Lugd. B. 1603, 16.

Lipen. Bibl. Philosoph. p. 850.

M. Ann. Lucani Pharsalia, ex emendatione et cum notis H. GR., Antuerp. ex officina Plantin. Rapheleng 1614, 8. Cum notis MSS. uiri, docti Teste Graenii B. C. in app. p. 221.

Cunon. B. C. p. 516.

Preston. B. C. P. I, p. 18.

Oizel. B. C. T. II, p. 317.

Gud. B. C. T. I, p. 290.

Et alii plures.

M. Ann. Lucani Pharsalia, per H. GR., Lugd. Bat. 1614, 8.

Carp-

Carpzou. B. C. T. II, p. 252.

Bodlei. B. C. p. 308.

Van der VValle B. C. P. II, p. 125.

Obrecht. B. C. p. 246.

Et alii plures.

M. Ann. Lucani Pharfalia, cum notis Thom. Farn. aliorumque Londin. 1618, 8.

Desmarets B. C. p. 611.

M. Ann. Lucani de bello ciuili Libri. x, ex emend. H. GR. Amstelod. 1619, 16.

Kielmannsfegg. B. C. P. II, p. 1373.

M. Ann. Lucani, Pharfalia, cum notis H. GR. Lugd. B. 1624, 8.

VVerstein. C. Libr. uenal, 1699, p. 252.

M. Ann. Lucani Pharfalia cum notis H. GR. Amstelod. 1626, 12.

Anon. B. C. uend. Lips. 1717, 6. Sept., in app. p. 47.

M. Ann. Lucani Pharfalia, cum Pulmanni uariis lect. et H. GR. notis auctioribus Lugd. B. ap. Ioan. Maire 1626, 8. Nicolai Heinsii cuius manu adscriptae sunt uariantes lectiones e duobus manuscriptis uetustis codicibus Rumphianis Teste B. C. Gudii in app. p. 512.

Cordef. B. C. p. 500.

du Bois. B. C. T. IV, p. 306.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 167.

Heinf. B. C. P. II, p. 108.

Et alii plures.

Lucani Pharfalia, ex emendatione H. GR. Lugd. Bat. 1627, 8.

Desmarets B. C. p. 611.

Xx 3

M. Ann.

M. Ann. Lucani Pharsalia, cum notis H. GR. Amstelod. 1627, 12.

Spanhem. B. C. p. 205.

Zeidler. B. C. T. I, p. 429.

Alemana. B. C. n. 2150.

Lucanus, cum notis et emendatione H. GR. Amstelodam. et Francof. 1628, 16.

Lipen. Bibl. Philosoph. p. 850.

Lucanus, cum notis Thom. Farnabii et H. GR. Lond. 1635, 8.

Fabricii Bibl. Lat. L. II, p. 168.

M. Ann. Lucanus, ex emendatione H. GR. Amstelod. 1636, 12.

Boeschen. B. C. p. 237.

Bentef. B. C. P. III, p. 95.

M. Ann. I. Lucanus, cum notis H. GR. et cum supplemento Thomae Maii, Lugd. Bat. 1640, 12.

Heinf. B. C. P. II p. 124.

M. Ann. Lucani Pharsalia siue de bello civili Caesaris et Pompeii libri X, cum notis H. GR. in fine, et Tb. Farnabii in margine, Amstelodam. Blaeu, 1643, 12.

Cunon. B. C. p. 516.

Lugd. Bat. B. C. p. 267.

Heinf. B. C. P. II, p. 124.

Carpzou. B. C. T. II, p. 287.

Et alii plures.

M. Ann. Lucani Pharsalia, cum H. GR. et Thomae Farnabii notis, Amstelod. 1650, -

Anon. B. C. uend. Dresdae 1694, n. 496.

M. Ann.

M. Ann. Lucanus, cum notis H. GR. *Amstelod.*
apud Iansson. 1651, 12.

Cunon. B. C. p. 630.

Franckenstein. Iunior. B. C. p. 283.

Heinf. B. C. P. II, p. 124.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1223.

Et alii plures.

M. Ann. Lucanus de bello ciuili, cum H. GR.
et *Farnabii* notis integris et uariorum selectiffi-
mis, accur. *Cornel. Schreuelio*, in quo etiam subii-
citur *Lucani* supplementum, Libris VII a *Thom.*
*Mai*o, Anglo, elucubraturum *Amstelod. ex officin.*
Elzeuier 1658, 8.

Cunon. B. C. p. 516.

Fabric. Bibl. Latin. L. I, p. 383.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 91.

M. Annaeus Lucanus, de bello ciuili, cum not.
H. GR. et *Farnabii* uariorumque, edit. a *Cornel.*
Schreuelio, *Lugd. Bat.* 1658, 8.

Iohreniorum B. C. n. 217.

Fabric. Bibl. Lat. L. I, p. 383.

Bentel. B. C. P. III, p. 78.

M. Ann. Lucanus, ex emendatione H. GR. *Lugd.*
1663, 16.

du Bois B. C. T. IV, p. 806.

M. Ann. Lucanus, cum notis H. GR. *Amstelod.*
1665, 12.

Fabric. Bibl. Latin. L. II, p. 168.

Bentel. B. C. P. III, p. 95.

M. Ann. Lucanus, cum notis H. GR. *Thom. Far-*
nabii et aliorum, curante *Cornel. Schreuelio*, in

Xx 4

quo

quo etiam subiicitur *Lucani*, supplementum a
Jb. Maio elaboratum, *Amstelod.* 1669, 8.

Ehrencron. B. C. p. 340.

Fabric. Bibl. Latin. L. I, p. 383.

M. Ann. Lucanus, cum notis H. GR. et *Farnabii*
integris, et uariorum selectis, accurante *Cornel.*
Schreuelio *Lugd. B.* et *Rotærod.* 1669, 8.

Oizel. B. C. T. II. p. 317.

Carpzou. B. C. T. II, p. 352.

M. Ann. Lucanus de bello ciuili, cum H. GR. et
aliorum notis, Tom. I, II, *Lugd. Bat.* 1669, 8.

Heinfii B. C. P. I, p. 121.

Dalmann. B. C. p. 368.

Groenendück B. C. p. 180.

M. Ann. Lucanus de bello ciuili, cum not. uar.
per *Schreuelium*, addito supplemento *Maii.*
Lugduni. 1670, 12.

Carpzou. B. C. T. II, p. 252.

Anon. B. C. uend. Lipsiæ 1725. 3. Sept. P. I, p. 214.

M. Ann. Lucani Pharsalia, cum notis H. GR.
Amstelodani 1671, 12.

Heinecc. B. C. p. 355.

M. Ann. Lucani Pharsalia, cum notis H. GR. et
Farnabii, *Amstelodami* 1681, 12.

Preston. B. C. P. I, p. 32. P. II, p. 13.

Groenendyck. B. C. p. 193.

M. Ann. Lucanus cum notis H. GR. et *Farnabii*
Lugd. Bat. 1693, 24. *

Fritsch. C. nundin. Lipsiæ ad A. 1711.

* supra p. 457.

No-

Notae in Tacitum.

Corn. Tacitus, ex Edit. I. Lipsii cum not. et. Emend. H. GR. *Lugd. Bat. ap. Elzevir* 1640, 12.

Tellier B. C. p. 278.

Prefion. B. C. P. II, p. 13.

Definirets B. C. p. 573.

Corn. Tacitus, ex recensione H. GR. *Amstelodami* 12.

Io. Blaeu. C. libr.

Corn. Tacitus, cum integris *Iust. Lipsii*, *B. Rhenani*, *Fulu. Vrsini*, *Ant. Mureti*, *Curt. Pichenae*, *Ios. Merceri*, *Iani Gruteri*, *Acidalii*, H. GR., *Freinsheimii*, et selectis aliorum, commentariis, ex recensione *Io. Frid. Gronouii*, cum eiusdem notis, et *Iac. Gronouii* excerptis ex uariis lectionibus MS. Oxoniensis, *Amstelod.* 1672, 8. Voll. II.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 57.

Tacitus cum Observationibus *Io. Fridr. Gronouii*, *Rhenani*, *Vrsini*, *Mureti*, *Acidalii*, *Freinsheimii*, H. GR. aliorumque, *Amstelod.* 1673, 8.

Fabric. Bibl. Latin. L. I, p. 472.

Corn. Tacitus cum Notis H. GR. *Amstelodami* 1685, 8.

Fabric. B. Latin. Lib. I, p. 472.

Corn. Taciti opera, quae extant, integris *B. Rhenani*, *Fulu. Vrsini*, *M. Ant. Mureti*, *Iusti Lipsii*, *Val. Acidalii*, *Curt. Pichenae*, *Iani Gruteri*, H. GROTH, *Io. Freinsheimii*, *Io. Frid. Gronouii*, et sele-

Xx 5

ctis

ctis aliorum, commentariis illustrata, ex recensione et cum notis *Iac. Gronouii, Vltraiect.* 1721, 4. uol. I. pagg. 794. uol. II. pagg. 736.

I. G. Kraufii Ephemerides rei literar. nouae ad Annum 1721. n. LXII, p. 489.

Florum Sparfio ad Ius Iustinianum.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iustinian. Paris. Pelé* 1642, 4.

Thuan. B. C. P. I, p. 223.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. I, p. 135.

Carpzou. B. C. P. I, p. 310.

Et alii plures.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iustinianum, Amstelod. ap. Io. Blaeu.* 1643, 12.

Canon. B. C. p. 717.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 101.

Anon. B. C. uend. Lipsiae 1708, 16. Iulii p. 86.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iustinian. Amstelod. ap. Ioann. Iansson* 1643, 12.

Canon. B. C. p. 580.

du Prat. B. C. p. 40.

Heinf. B. C. P. I, p. 155.

Gud. B. C. P. I, p. 128.

Et alii plures.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iustinianum, Amstelod.* 1643, 8.

Preston. B. C. P. I, p. 21.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iuftinianeum*
Amftelod. 1643, 4.

Stubel. B. C. p. 185.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iuftinianeum*
Amftelod. 1648. -

Defmarets B. C. p. 499.

H. GR. *Florum Sparfio ad Ius Iuftinianeum*
Amftelod. 1660, 12.

Io. Blaeu. C. Libr.

**Scriptores, qui hoc titulo ad alias
materias ufi funt.**

Iac. Lydii *Florum Sparfio ad hiftoriam paffio-*
nis Iefu Chrifti, Dordrecht 1672.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 1279.

Knibb. B. C. p. 128.

Schulzii *Florum Sparfio ad loca quaedam in*
re literaria controuerfa, Erf. 1707, 12.

Stubel. B. C. p. 176.

Casp. Matthiae Schwartzii *Florum Sparfio ad*
Ius Militare Suecicum. 4. -

Gerdes, B. C. sub uoce Schwarz.

H V G O G R O T I I

O R A T I O

A D

C O N S V L E S

E T

SENATVM AMSTELODANENSEM.

**Oratie van HVGO de GROOT, Achabs Biddag
ende**

ende uerschejde aendre Zwiſt-Schriften, tuſchen de *Remonſtranten* ende *Contraremonſtranten*, 4. -

uan der VValle B. C. P. I, p. 28.

Oratio, ab H. GR. uernacule habita, in Senatu *Amſtelodam.* IX. Cal. Mai. 1616. *de recta mente Ordinum in conſeruanda uera religione reformata, Ultraiecti* - 4.

Thuan. B. C. T. I, p. 419.

H. GR. Oratio, in Senatu *Amſtelod.* habita, cum ab Ordin. *Hollandiae* et *Veſtfrisiae* delegatus eſſet, 1616, 4.

Kielmannſegg. B. C. P. III, p. 341.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 167.

H. GR. Oratio ad Conſules et Senatum *Amſtelodam. Francf.* 1616, 4. *

Oizel. B. C. T. I, p. 55.

* *ſupra* p. 49.

Thyſii, Boxhornii, Buchneri, Voſſii, Schurzſt. Mochingeri, GROTH et aliorum orationes et carmina, 10 Volumina, 4.

Deſmarets B. C. p. 376.

Cui libet, is referre huc poteſt H. GR. *Apolo- giam pro iis qui etc.* Item *Pietatem Hollandiae etc.* quas ego tamen, cum libri potius ſint, quam Orationes, iidemque hiſtorico politici, infra inter hiſtorica eius opera malui referre.

HVG.

H V G O N I S G R O T H I
E P I S T O L A E
T V M S E O R S I M , T V M I V N C T I M ,
E D I T A E .

Epistolae ad Gallos.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lugd. Bat.* 1601, 24.

Du Prat. B. C. p. 41.

Anon. B. C. uend. Lipsiae 1725. 3. Sept. p. 119.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lugd. Bat.* 1648, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 457.

H. GR. Epistolae * ad Gallos, *Lugd. Bat. ex officina Elzevir.* 1648, 12.

Thuan. B. C. T. II, p. 394.

Heinf. B. C. P. II, p. 59.

Teller. B. C. p. 414.

Preston. B. C. P. I, p. 21.

Et alii plures.

* De hac epistolarum editione, quam *Puteanus* fratribus acceptam referunt *Elzevirii*, a se procurata, sed mendis inquinata, queritur ad *Vincentium Fabricium Claudius Sarrauius*, Epistolarum p. 247, 248. *Hactenus me poenituerat, petentibus Elzeviriiis, facilius concessisse, quas, diligenter conquisitas, mihi seruabam, GROTHI ad Gallos Epistolae. Tot enim mendis deformes editae sunt, ut, si reuiuisceret suspiciendus postfuturis seculis omnibus autor, eas pro suis uix, saltem non sine uerecundia, agnosceret. Veruntamen, quia uideo, qualemcunque conatum nostrum tibi non im-*

improbari, habeo, quod mihi gaudeam, de secunda praeferim, quam apud eosdem procurare non cesso, editione auctiore et emendatiore. Certe tanti Viri amicitia liceat mihi superbire, cui uel innotuisse non potest non esse gloriosum.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lugd. Bat. ex officina Elzevir.* 1650, 12.

Cunon. B. C. p. 625.

Heinf. B. C. P. II, p. 62.

Bentf. B. C. P. III, p. 92.

Ehrencron. B. C. p. 375.

Et alii plures.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Amstelod.* 1650, 12.

Sluf. B. C. P. V, p. 612.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lugd. Bat.* 1651, 12.

Beyer. B. C. n. 1629.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 457.

H. GR. Epistolae ad Gallos, cum *Salmasii et Sarrauii* Epist. ad GROTIVM, per *Ioach. Gesenium, Lipsae* 1674, 12.

Carpzou. B. C. T. II, p. 203.

Thomaf. B. C. P. II, app. n. 90.

Rechenberg. B. C. T. II, p. 94.

Zeidler. B. C. p. 204.

Et alii plures.

H. GR. Epistolae ad Gallos, editae a *Ioach. Gesenio, Lipsae*, 1675, 12.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 457

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lips.* 1676, 12.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 605.

H. GR.

H. GR. Epistolae ad Gallos, cum *Salmasii* et *Sar-*
auii Epist., ad H. GROTIUM *Lips. et Francof. ap.*
Maurit. Georg. VVeidmann. 1684, 12.

Carpzov. B. C. T. II, p. 203 et 504.

Arnold. B. C. p. 195.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lips.* 1686, 12.

Carpz. B. C. T. II, p. 202.

H. GR. Epistolae ad Gallos, *Lugd. Bat.* 1691, 12.

Cat. libr. uen. ap. VVetstein, 1699 p. 252.

Epistola Consolatoria, super obitu Ma- riae Magdalenae, uxoris Ben. Aub. Maurerii.

H. GR. Epistola Consolatoria ad *Ben. Auber.*
Maurerium, *Lupisteni* III. Calend. Martias, 1621.
scripta, in omnibus editionibus epist. H. GR. ad
Gallos occurrit.

H. GR. Epistola * Consolatoria ad *B. A. Mau-*
rer. singulariter edita cum alijs ei. argumenti
Kilon. 1674, 4.

Matfeld. B. C. p. 512.

Gud. B. C. T. I, p. 303.

Kielmannsegg. B. C. P. I, p. 67, P. II, p. 516, 660, P.
III, p. 114, 199, 405, 637, 653.

* vid. supra p: 199, 200.

Anglica Versio.

The Mourner comforted, or an Epistle conso-
latory to Mr. du Maurier. London 1652, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Epi-

Epistola de studio politico.

Ignatii Hannielis, H. GROTII et *Ioan. Heinn. Alstedii* Consilia de Politico studio instituendo cum *Aeg. a Lancken*. Ep. de educatione nobilium 1636, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 279.

H. GR. Epistola de studio Politico, *Lugd. Bat.* 1642, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. Epistola de studio Politico, 16.

Gerdes. B. C. sub GROTIIO.

Naudaei Bibliographia Politica. Access. H. GR. Epist. de studio politico, *Leidae*, 1642, 12.

Saffi. B. C. p. 344. n. 562.

Gallica Versio.

Naude Bibliographie Politique, avec un lettre de Mr. GROTIUS et du Sieur *Famel* sur la meme subiet, *Paris* 1642, 8.

Acad. *Lugd. Bat.* B. C. p. 152.

Anglica Versio.

Politick Maximes and Obseruations, into English by H. C. S. T. B. *London*, 1654, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

De studiis recte instituendis.

H. GR. et aliorum dissertationes, de omni genere studiorum recte instituendo, *Lugd. Bat. ex officina Commeliniana* 1637, 12.

Cordel.

Cordef. B. C. p. 490.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. II, p. 60.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1205.

Et alii plures.

H. GR. et aliorum de studiis instituendis dissertationes, *Amstelod.* 1643, 12.

Groschupf. B. C. p. 2.

H. GR. et aliorum de studiis instituendis dissertationes, *Amstelod.* 1645, 12.

Nicol. B. C. P. I, p. 116.

Carpzou. B. C. T. II, p. 104.

Gud. B. C. T. I, p. 308.

Ehrencron. B. C. p. 386.

Et alii plures.

H. GR. dissertatio epistolica de studiis instituendis, *Amstelod.* 1645, 8.

Hard. B. C. p. 119.

Epist. ad Iacobum Laurentium.

H. GR. Epistola ad *Iacob. Laurentium* anatomizata, *Amstelod.* 1642, 8.

Gud. B. C. P. I, p. 68.

Albert. B. C. in app. p. 287.

Freisleb. B. C. p. 186.

H. GR. Epist. ad *Laurentium*, *Hagae* - 8.

Lipen. Bibl. Theol. T. I, p. 605.

Iacob. Laurentii Resp. ad Ep. H. GR.

Iacobi Laurentii Responsio ad Ep. H. GR., *Amstelod.* 1642, 8.

Freisleb. B. C. p. 202.

Yy

Bel.

Belgica Versio Ep. Laurent.

Iacobi Laurentii Antwort op GROTH brief, - 8.

Laurent. B. C. p. 241.

Epistolae Arminianorum.

Iacob. Arminii, Episcopii, HVG. GROTH, et aliorum praestantium Virorum Epistolae Ecclesiasticae et Theologicae, per *Christ. Hartsoeker* et *Pbil. a Limborch*, *Amstelod. ap. Heinric. Dendrin.* 1660, 8.

Acad. Ultraiect. B. C. P. II, p. 61, 140.

Oizel. B. C. T. I, p. 104.

VVall B. C. P. I, p. 46.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 867.

Et alii plures.

Praestantium ac eruditorum Virorum Epistolae Ecclesiasticae et Theologicae, maior pars scripta a *Iacobo Arminio*, *Ioanne Vtenbogardo*, *Conrado Vorstio*, *Ger. Io. Vossio*, HVGONE GROTHIO, *Simone Episcopio*, *Casp. Barlaeo*, editio secunda auctior, *Amstelodam. apud H. VVetstenium.* 1684, F.

Teller. B. C. p. 46.

Meyer. B. C. P. I, p. 309.

Roeschel. B. C. P. I. p. 154.

Bentel. B. C. P. III, p. 10.

Et alii plures.

Iacob. Arminii, Contr. Vorstii, HVG. GROTH, *Casp. Barlaei*, praest. ac erudit. Virorum, Epistolae

*stolae Ecclesiasticae et Theologicae, uarii argu-
menti, Amstelodam. 1690, 4.*

Schulz. B. C. p. 77.

*Epistolae Ecclesiasticae et Theolog. Viror.
praestant. et erudit. uulgo Arminiorum, uideli-
cet I. Arminii, Io. Vtenbogardi, C. Vorstii, G. I.
Vossii, HVG. GROTH, S. Episcopi, C. Barlaei et alio-
rum, Amstelod. 1704, F.*

S. Philipp. B. C. P. I, p. 249.

Pipping. B. C. n. 2356.

Belgica Versio.

*Bricuen ouer ueelerband boogwigtige stoffen,
door de uermaerste Mannen der uoorl. Eeuwe, in-
sonderbeyt, I. Arminius, I. Vytengogaert, HVG.
de GROOT, S. Episcopus, etc. Amsterd. 1662, 8.*

Castlein. B. C. p. 171.

Knibb. B. C. p. 114.

Carpzou. B. C. T. I, p. 267.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 973.

Et alii plures.

Epistolae ad Berneggerum.

*H. GR. et Mattb. Berneggeri Epistolae mutuae,
Argent. 1667, 8.*

Lipen. Bibl. Phil. P. I, p. 457, et P. I, p. 605.

*H. GR. et Berneggeri Epistolae mutuae, Ar-
gent. 1667, 12.*

Carpzou. B. C. T. I, p. 379.

Zeidler. B. C. T. I, p. 208.

Stubel. B. C. p. 190.

Desmarets. B. C. p. 634.

Et alii plures.

Yy 2

H. GR.

H. GR. et *Matthiae Berneggeri* Epistolae mutuae, *Argent.* 1670, 12.

Oizel. B. C. T. II, p. 352.

Meyer. B. C. P. II, p. 563.

Kielmännfegg. B. C. P. II, p. 1310.

Sluf. B. C. P. V, p. 612.

Et alii plures.

Epistolae ad Israel. Iasium.

H. GR. Epistolae ad *Israelem Iasium*, ex *muco Teskiano*, *Dantisci*, 1670, 12.

Heinf. B. C. P. I, p. 115, P. II, p. 65.

Obrecht. B. C. p. 210.

Heyfel. B. C. p. 66.

Sluf. B. C. P. V, p. 612.

Et alii plures.

Epistolae eruditiss. Virorum et H. GR. ad *Israel Iasium*, *Amstelod.* 1705, 12.

Pipping. B. C. n. 966.

Epistolae ad Mart. Ruarum.

Martini Ruari, HVGONIS GROTHII, *Martin. Marfenni*, *Mich. V Vitticbii*, *Nerani Gruneuualdi*, *Petri Bertii*, *C. Bergii*, *Abr. Calouii*, *Franc. Limburgii*, *Dan. Zwickeri*, *Steph. Curcellaei*, ad ipsum *Ruarum*, Epistolarum selectarum Centuria una, in quibus res magni in religione momenti, inter diuersarum sententiarum atque sectarum homines, tractantur et examinantur. *Amstelod.* 1677, 8. et 1679, 8. Centuria altera *Amstelod.* 1681, et 1687, 8.

Heinf. B. C. P. II, p. 47.

Meyer. B. C. P. I, p. 351.

Kryf.

Kryf. B. C. p. 184.

Lipen. Bibl. Theolog. T. I, p. 609.

Et alii plures.

Epistolae Operis Maioris.

H. GR. Epistolae, *Amstelod. F.*

Rechenberg. B. C. T. I, p. 161.

H. GR. Epistolae, quotquot reperiri potuerunt,
Amstelodam. ex officin. P. et I. Blaeu 1687, F.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 279.

du Bois. B. C. T. I, p. 74.

Carpzou. B. C. T. II, p. 110.

Cunon. B. C. p. 76.

Et alii plures.

Epistolae ad Simonem Episcopium.

H. GR. Epistolae, ad Sim. Episcopium, de Tilenno, cum Camerone certante, edidit *Thom. Crenius* in suis Animaduersionibus Philol. & historicis A. 1695.

Nec industria *Wilelmi Meelii* hic tacenda erit, qui selectas epistolas edidit, et in quinque diuisit centurias, quarum prima H. GR., uel ad GROTIVM, secunda, tertia et quarta, *Scruerii* uel ad eundem, quinta uero uariorum ad *Barlaeum*, datas epistolas complectitur. *Amstelodam.* 1701, 8.

Buddei praef. in Tom. III. Epistolarum Lutheri.

S. Philipp. B. C. P. III, p. 367.

Epistolae ad Dominicum Baudium.

Historia Vitae *Iac. Arminii*, descripta a *Cass. Brantio*, Past. Remonstrant. Eccl. Amstelod. cum epistolis H. GR. et *Dominici Baudii*, *Amstelod.* 1724, 8. I. Alph. 8. pagg.

Krausii ephmerides rei literas nouae ann. 1725, n. LII, p. 512.

Fortasse Lector in sequentibus epistolis, quasdam epist. H. GR. inueniet, harum euolutionem ergo illi relinquimus.

Illustrium & clarorum Virorum Epistolarum a *Belgis*, uel ad *Belgas*, scriptarum, Centuriae II. *Lugd. Bat. ap. Ludou. Elzeuir*, 1617, 8.

Nicol. B. C. P. I, p. 308.

Knibb B. C. p. 117.

Cordef. B. C. p. 496.

Epistolae clarorum Virorum Cent. III, ex autographis collectae, per *Sim. Abbes Gabbema Harling. Fris.* 1663, 8. *Harling.* 1664, 8. *Harling.* 1669, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 945, 995, 1068.

Marqu. Gudii et doctorum Virorum ad eum epistolae, accedunt & uariorum eruditiss. uiro- rum epistolae ex Bibliotheca *Gudiana* et *Claudii Sarrauii* epistolae, ex eadem Bibliotheca auctiores, curante *Petro Burmanno*, *Vltraiecti* 1697, 4.

Nicol. B. C. P. I, p. 102.

GVGO-

HVGONIS GROTH
 POEMATA,
 TVM SEORSIM, TVM IVNCTIM,
 EDITA,
 EAQVE TVM PROFANA TVM SACRA.

* * *

Poemata nonnulla.

H. GR. Poemata nonnulla, s. characteres *Pontif. Rom. Regis Gall., Regis Hiss., Card. Alberti Austr., Reginae Angliae, et Ordinum Foederat. Lugd. Bat.* 1598, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 82.

Bentf. B. C. P. III, p. 49.

HVGVELANI GROTH Poemata nonnulla, s. characteres *Pontif. Rom., Reg. Gall., Reg. Hiss., Card. Alberti, Reginae Angliae, et Ordin. Foeder. Lugdun. ap. Rapheleng.* 1599, 8.

Kielmannfegg, B. C. P. III, p. 745.

Franckenstein. Senior. n. 889.

Syntagma Arateorum.

Videatur supra, p. 657.

Mirabilia ann. CIJCXC. etc.

H. GR. Mirabilium Anni CIJCXC, quae *Belgas spectant, Semestre prius, Hagae Com. ex typog. Alberti Henrici, 1600, 4.*

Cordef. B. C. p. 464.

Heinf. B. C. P. II, p. 82.

Yy 4

Kiel

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 586.

Carpzou. B. C. P. II, p. 229.

*Et alii plures.***Adamus, Exul, Tragoedia.**H. GR. *Adamus, Exul, Lugd.* 1601, 8.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 1485.

H. GR. *Sacra Poemata, in quibus Adamus, Exul. Hagae Com. ex typogr. Alberti Henrici,* 1601, 4.

Cordef. B. C. p. 464.

Heinf. B. C. P. II, p. 32.

Meurf. Ath. Bat. libr. II, p. 207.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 446.

*Et alii plures.*H. GR. *Adamus, Exul, Lugd.* 1608, 8.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 11.

H. GR. *Sacra, in quibus Adam, Exul, Amsteod.* 1635, 4.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. II, p. 1485.

Theocriti Idyllia.

Videatur supra, p. 658.

Batauia.H. GR. *Batauia, siue Epithalamion, Cornelio Mylio et Mariae Oldenbarneueldiae dictum, Hagae Com.* 1603, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 32.

Bentel. B. C. P. III, p. 47.

Myr-

Myrtillus.

H. GR. Myrtillus, siue, Eidyllum nauticum ad
Dan. Heinsium, 1604, 4.

Bodlei. B. C. p. 308.

Christus Patiens.

H. GR. Tragoedia, Christus Patiens, *Lugdun.*
Bat. 1608, 8.

Thuan. B. C. P. II, p. 297.

Meurf. Athen. Bibl. Bat. L II, p. 207.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 958.

Carpzov. B. C. P. II, p. 273.

Et alii plures.

H. GR. Christus Patiens, *Leidae*, 1608, 12.

Scauen. B. C. p. 274.

H. GR. Christus Patiens, *Monachii*, 1626, 12.

Carpz. B. C. P. II, p. 510.

H. GR. Sophomoneas. Accesserunt, Christus
Patiens, et sacri argumenti alia, 1617, *Amstelod.*
ap. Guil. Blaeu. 1635, 4.

Cordef. B. C. p. 464.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. II, p. 82.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 199.

Et alii plures.

H. GR. Tragoediae *Sophomoneas* et Christus
Patiens, *Amstelod.* 1635, 12.

Castellein. B. C. p. 190.

Thomaf. B. C. P. II, n. 1301.

Carpzou. B. C. P. I, p. 285, P. II, 510, 511.

Jacob. B. C. P. I, p. 191.

Et alii plures.

Yy 5

H. GR.

H. GR. *Christus Patiens, Lips.* 1666, 12.

Meyer. B. C. P. II, p. 562.

Franckenstein. sen. B. C. in app. n. 190.

H. GR. *Christus Patiens, VVittenberg.* 1671.

Carpzou. B. C. P. II, p. 510.

Rechenberg. B. C. T. II, p. 29.

Beyer. B. C. n. 1116.

Freislebii B. C. p. 220.

Et alii plures.

Frid. Rappolti Poetica, s. ueteris Tragoediae Expositio, quae ex mente Aristotelis uniuersae Tragoediae ratio explicatur, et exemplis, Senecae, in Troadibus, et H. GR. in Christo Patiente, illustratur, Lips. 1678, 12.

Cunon. B. C. p. 638.

Io. Bapt. Giattini Tragoediae IV, de Christo Patiente, Dilingae 1682, 12.

Carpzou. B. C. P. II, p. 289.

H. GR. *Christus Patiens, carmen heroicum, Lond.* 1713, 8.

du Boif. B. C. P. III, p. 818.

H. GR. *Christus Patiens, cum notis, Tubing.* 1714, 12.

du Boif. B. C. P. IV, p. 800.

S. Philippe B. C. P. III, p. 329.

H. GR. *Christus Patiens, per M. Hiller. Tubing.* 1715, 12.

Misleri. B. C. p. 599.

H. GR. *Christus Patiens, cum uersione Germanica*

manica notisque D. VWilbelmi Trilleri, Lips.
1723, 8. II Alph. pagg. 8.

Verzeichniß teutschen poetischen Schriffien, p. 28.

Belgica Versio.

H. GR. *ouer bet Lyden Christi*, 8. -

Laur. Cat. libr. p. 210.

Anglica Versio.

Georg. Sandys Translation of GROTIUS his
Tragoedy of Christs Passion in to English, with
Notes on the Same, London. 1640, 8. *

Bodlei. B. C. p. 368.

Lipen. Bibl. Theolog. p. 434.

* De hac uersione H. GROTIUS in Ep. CIO CC
LXXXV, ad Gerard. Vossium Patrem sequentem
in modum loquitur: *Translatorem Regi Britan-*
niae banc dedicasse, eumque hunc librum singulari
gratia excepisse.

Germanica Versio.

H. GR. *Leidender Christus, Trauer-Spiel, aus*
dem beygefügeten lateinischen Texte ins Teutsche
übersezet, und mit uollständigen Anmerkungen er-
läutert, auch einen poetischen Anbang, verschiede-
ner Passions- Andachten begleitet, von Daniel
VWilhelm Trillern, Phil. et Med. Doctor, Lipsiæ,
1723, 8.

Kraufii *Ephemerides rei literar. nouae ad Annum*
1723. n. XLIII, p. 493.

Sa.

Samuel Benedictus Carpzouius publice hanc Tragoediam Auditoribus suis exposuit, ut insequens scriptum testatur.

Poëtices et Humanioris Literatura Cultoribus S. P. D. eosque ad H. GR. Christum Patientem, Tragoediam, publice ab se exponendam, peramanter inuitat *Samuel Benedictus Carpzouius* Poet. Prof. Publ. *VVittembergae, typis Matthæi Henckelii, Acad. Typogr. 1671, 4.*

Epicedia in Iac. Arminium.

Dominici Baudii et H. GR. Epicedia in *Iacobum Arminium, Lugd. Batav. 1609, 4.*

Heinf. B. C. P. I, p. 50.

Iohreniorum B. C, n. 317.

Cantilenæ Sacrae de Veritate Rel. Christ., Belgicis uersibus.

Vid. infra inter ed. Libri de Verit. Rel. Chr.

Sylua, ad Franciscum Augustum Thuanum.

H. GR. Syluae sacrae, et Sylua ad *Franciscum Augustum Thuanum, Parisiis, 1622, 8. **

Bodlei. B. C. p. 308.

* supra p. 457.

H. GR. Sylua ad *Fr. Aug. Thuanum, Parisiis, 1634, 4.*

Heinf. B. C. P. II, p. 59.

Zeidler. Lat. B. P, II, p. 265.

H. GR.

H. GR. Sylua ad *Fr. Aug. Tbuantum*, 4.

Laurent. Libr. Cat. p. 120.

Stobaeus.

Videatur supra p. 659.

Alloquium ad Arcam.

Incomparabilis Viri, H. GR. Patris Patriae, Alloquium ad Arcam, qua e carcere elatus est, editum ex museo *Ioachimi Morfii*, - 4. *

* *Iustus Christoph. Boebmerus* in *Hermannii Conringii* Musis Errantibus quas collegit, et *Helmstad.* 1708, 8. edidit, ita loquitur, in praefatione dicti libri, de hoc alloquio ad arcam: *Ad didi in fine carmen unum ad arcam, qua HUGO GROTIUS e carcere elatus fuit, sub persona GROTII factum. Adscripsit illud Conringius propria manu editioni, qua usus est, carminum GROTIANORVM, nullo addito autore, quumque in diuersis, quas equidem uidi, poematum GROTII editionibus, hic Scazon non reperiatur, sicque, a GROTIO illum esse scriptum, credere nequeam, a Conringio ipso eum esse compositum coniicio. Dignus certe mihi uisus fuit publica luce.*

Belgica Versio.

H. de GROOT *Aenspraeck tot de Kiste*, -

Laurent. B. C. p. 137.

Poema

H. GR. Poema Latinum.

In honorem Coniugis et memoriam Liberationis ex arce Lupestenii.

Videatur inter eius poemata.

Belgica Versio.

H. GR. *Gedichte, ter eere syner Huysfuron door Ian. uan Vondel. uertaelt.* Reperitur in Annalibus Belgice translatis. *Amstelod.* 1681, F.

Excerpta ex Comoed. & Tragoediis.

Videantur supra, p. 661.

Euripidis Phoenissae.

Videantur supra, p. 661.

Sophompaneas.

H. GR. *Sophompaneas, etc. Amstelod. ap. Guil. Blacu, 1635, 4.*

Thuan. B. C. P. II, p. 297.

Ehrencron. B. C. p. 278.

VValle B. C. P. II, p. 72.

Bodlei. B. C. p. 308.

Et alii plures.

H. GR. *Sophompaneas, etc. Amstelod. 1635, 12.*

Iac. B. C. P. I, p. 191.

Carpzou. B. C. P. I, p. 285.

Castlein. B. C. p. 190.

Boeschchen. B. C. p. 308.

Et alii plures.

Cate-

Catechismus, carmine.

Videatur inter eius Poemata.

H. GR. Catechismus carmine, cum Metaphrasi
Græca, per *Chr. VVase*, et praxi in eandem per
Barb. Beale, Londin. 1668, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Albert. B. C. p. 13.

Lipen. Bibl. Theolog. T. I, p. 148.

Belgica Versio.

H. de GROOT *t' Samenspraeck tuschen Vader
en Soon*, 4. -

Laurent. Cat. libror. p. 237.

Germanica Versio.

H. GR. *Catech. Fragen in Teutschen Reimen, durch
S. Gerlach*. Lübeck, 1639, 8.

Zeidler. B. C. P. II, p. 150.

H. GR. *Frage und Antwort über den heil. Cate-
chismus für seine Tochter Cornelia gestellt*, Lü-
beck, 1640, 12.

Meyer. B. C. P. I, p. 150.

H. GR. *Catechismus Fragen, aus den Holländi-
schen ins Teutsche übersezt und mit Sprüchen heil.
Schrift erläutert, nebst angehängten Leben Christi
in Versen durch Sain. Gerlach*. Lübeck, 1640, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 922.

Ioach. Rachelii *Christlicher Glaubens Vnter-
richt oder Gespräch zwischen Vater und Sohn, aus
GROTH lateinischen, rhythmic, Tubing*, 1666, 12.

Carpznu. B. C. P. II, p. 301.

H. GR.

H. GR. *Gespräch von der Christl. Religion, Altena,*
1668, 12.

Carpzou. B. C. P. II, p. 367.

Ioach. Rachelii (Catechet.) *Vnterricht oder*
Gespräch zwischen Vater und Sohn, meist aus den
Lateinischen H. GR. 1670, 12.

Kielmannsegg. Cat. Bibl. P. III, 1414.

Ioach. Rachelii *Gespräch zwischen Vater und*
Sohn in Versen, Bremen, 1707, 12.

Verzeichniß Poetischer Gedichte, p. 35.

Anglica Versio.

H. GR. *Catechismus carmine (Anglice) Lond.*
1668, 12.

Albert. B. C. p. 13.

Baptisma.

H. GR. *Poema de Baptismate, Eucharistia etc.*
Lugd. B. 1642. -

Lipen. Bibl. Theol. T. I, p. 128.

H. GR. *Poema de Baptismate, Eucharistia* -
1642, 8.

Teller. B. C. p. 126.

VVaeyen. B. C. p. 132.

Belgica Versio.

HUGO de GROOT *van den Doop* -

Laurentii Cat. libr. p. 237.

Euchà-

Eucharistia.

H. GR. Poema de Baptismate, Eucharistia,
Lugd. B. 1642.

Lipen. Bibl. Theol. T. I, p. 128.

H. GR. Poema de Baptismate, Eucharistia -
1642, 8.

VVaeyen. B. C. p. 132.

Teller. B. C. p. 126.

H. GR. Trochaei de Eucharistia, cum notis
Ioan. Schultzii, Budiffinensis Rectoris editum,
Budiff. 1704, 4.

Natiuitas Christi.

Videatur inter eius poemata.

Belgica Versio.

H. GR. *ouer de Geboorte Christi* - 8.

Laurent. Cat. Libr. p. 220.

Phaleucus.

Lis inter *Guyetum* et H. GR., de Praestantia
cereuisiae et uini, reperitur in *Balzaci* epistolis,
Phaleucus vero H. GR. inter eius poemata. *

* vid. supra p. 460.

Precatio Dominica.

Vid. inter Eius poemata.

Belgica Versio.

H. GR. *ouer 't Vader onser*, in 4.

Laurentii Cat. libr. p. 237.

Zz

H. GR.

H. GR. Notae ad Menandri et Philemonis reliquias.

Vid. supra, p. 658.

Cum schedula quaedam mihi exciderit, Poema sequens, paulo maturius, anno quippe 1609, collocandum, hunc demum locum debuit occupare.

H. GR. De Annulo.

H. GR. Commentatio Annuli, metricae. *Lips.* 1609, 4.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. Commentatio de Annulis. Extat cum Kirschio, *Lips.* 1614, 4.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 75.

Bodlei. B. C. p. 308.

Sacra Poemata.

H. GR. Sacra Poemata, *Hagae, ex Typogr. Alberti Henrici.* 1601, 4.

Cordef. B. C. p. 464.

Heinf. B. C. P. II, p. 82.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 446.

Meurf. Athen. Bat. L. II, p. 207.

Et alii plures.

H. GR. Sylvae sacrae, et Sylva ad *Fr. Aug. Tbuannum, Parisiis* 1622, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. *Sophompneas*. Accesserunt, Christus Patiens, et sacri argumenti alia, *Amstelod. ap. Guil. Blaeu.* 1635, 4.

Cordef,

Cordef. B. C. p. 464.

S. Philipp. B. C. P. II, p. 299.

Thuan. B. C. P. II, p. 297.

Gud. B. C. P. I, p. 257.

Et alii plures.

H. GR. Tragoediae duae, et alia sacri argumen-
ti *Amstelod.* 1635, 12.

VVaeyen. B. C. p. 299.

Poemata omnia.

H. GR. Poemata collecta et edita a *Guil. Grotio*,
Fratre, *Lugd. ap. Andr. Clouquium* 1617, 8.

Cordef. B. C. p. 502.

Bodlei. B. C. p. 308.

Kielmannsfegg. B. C. P. II, p. 1153.

Castelein B. C. p. 187.

Et alii plures.

* *supra*, p. 459.

H. GR. Poemata, *Lugd. Bat.* 1620, 8.

du Prat. B. C. p. 26.

H. GR. Poemata, ex recensione *Guil. Grotii*, fra-
tris publicata, *Lugd. Bat.* 1637, 8.

Bentef. B. C. P. III, p. 81.

Thuan. B. C. P. I, p. 294.

Heinf. B. C. P. II, p. 115.

H. GR. Elegiae extant in Poematibus, per *Guil.*
Grotium auctis, *Lugd. Bat.* 1639, 12.

Thuan. B. C. P. I, p. 294.

Heinf. B. C. P. II, p. 127.

Desmaref. B. C. p. 617.

Scauen. B. C. p. 268.

Et alii plures.

- H. GR. *Poemata, Amstelod.* 1639, 12.
Sluf. B. C. P. V, p. 612.
- H. GR. *Poemata, Lugd. Batau.* 1644, 12.
Boeschen. B. C. p. 135.
- H. GR. *Poemata, Lugd. Bat. ap. Hieron. Vogel.*
1645, 12.
Cunon. B. C. p. 634.
Gud. B. C. p. 289.
Blaeu Cat. libr.
Schalbruch. B. C. P. III, p. 26.
- H. GR. *Poemata omnia, Lugd. Bat.* 1646, 12.
Freisleb. B. C. p. 221.
- H. GR. *Poemata, Londin.* 1650, 8.
Sluf. B. C. P. V, p. 612.
- H. GR. *Poemata omnia, Amstelod.* 1670, 12.
Heinf. B. C. P. I, p. 126.
du Bois. B. C. P. IV, p. 813.
Preston. B. C. P. II, p. 15.
Gronendyck. B. C. p. 196.
Et alii plures.
- Poemata doctiff. Belgii Virorum, H. GR.,
Dom. Baudii, Dan. Heinsii, Petr. Scriuerii, alio-
rumque,* 4.
Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 329.
- Thysii, Boxhornii, Buchneri, Vossii, Schurz-
schii, Mochingeri, GROTH et aliorum, Orationes
et Carmina,* 10 uolumina, 4. -
Desmarets B. C. p. 376.

Belgi-

Belgica Versio.

*Verscbeyde Nederduitsebe Gedichtten, uan H. GR.,
Hooft, Barlaeus, Huygens, etc. 2 Voll. Amster-
dam, 1651, 8.*

Oizel. B. C. P. II, p. 328.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 901.

*Verscbeyde Nederduitsebe Gedichtten uan H. GR.,
Hooft etc. Amsterdam, 1653, 8.*

Oizel. B. C. P. II, 328.

*Verscbeyde Nederduitsebe Gedichtten, uan H. GR.,
Hooft, Barlaeus, Huygens, Vondel etc. Amster-
dam, 1657, 8.*

Opel. B. C. p. 132.

Anon. B. C. uend. Lips 1714, 17 Januarii, p. 132.

*Verscbeyde Nederduitsebe Gedichtten, uan H. GR.,
Hooft, C. Barlaeus en aendre, Amsterdam, 1659, 8.*

Kielmannsegg. B. C. P. II, 900.

Groenendyk B. C. p. 174.

*Ouergebleuen Rymstukken, of Veroolgb der
Versen uan de Heeren en Meesters, Ian. Huygens,
VWilhelm et Pieter Groot, met eenigbe, bier en
daer op zyn plats ingeuogde uan den Vytgeuer
der zeluer, Delft. 1722, 8. 10 pagg.*

Krauffii Ephmerides rei literar. nouae ad A. 1724, n. 13,
p. 125.

HVGONIS GROTII
OPERA HISTORICA.

Antiquitas Reipubl. Batauae.

De Antiquitate Reipubl. *Batauicae* Aut. H. GR.,
Lugd. Bat. 1601, 4. *

Gud. B. C. P. I, p. 412.

* Fortasse loco 1601, legendum erit 1610. supra p. 20.

H. GR. de Antiquitate Reipubl. *Batauicae*, *Lugd.*
Bat. ex officina Plant. ap. Raphelengium, 1610, 4.

Cordeſ B. C. p. 285.

Bodlei. B. C. p. 308.

Meyer. B. C. P. II, p. 615.

Meurf. Ath. Bat. libr. II, p. 207.

Et alii plures.

H. GR. de Antiquitate Reipubl. *Batau. Lugd.*
Bat. 1630, 24.

Thuan. B. C. P. I, 421.

H. GR. de Antiquitate et Statu Reipublicae *Batauicae* Lib. cum notis Autoris et *Paul. Merulae* de eadem diatr. *Amstelod.* 1633, 8.

Kielmannſegg. B. C. P. III, p. 734.

Heinf. B. C. P. I, p. 251.

Iacob. B. C. P. II, p. 321.

H. GR. liber de Antiquitate et *P. Merula* de
Statu Reipubl. *Batauicae*, *Amstelod.* 1633, 12.

Kielmannſegg. B. C. P. III, p. 1419.

du Bois. B. C. P. IV, p. 737.

Belgica Verſio.

H. de GROOT, *van de Oudbeyt van de Batauiſche*

uifche en Hollandfe Republyk, Grauenhaeg.
1610, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 285.

H. de GROOT *uan de Oudbeyt der Batauiſche en
Hollandfe Republique*. Harlem, 1641, 4.

VVolter. B. C. p. 109.

H. de GROOT *uan de Oudbeyt der Batauiſche en
Hollandfe Republyk, ende de vrye Zeeuaert*, Haer-
lem, - 4.

Kielmannfegg. B. CP. III, p. 355.

H. de GROOT *Batauiſche Oudbeyd*, Amster-
dam, 1651, 4.

Oizel. B. C. P. II, p. 145.

H. de GROOT *Nederlandſe Iar-Boecken, Hiſto-
rien, t' Zedert het Iaer 1555 tot het Iaer 1609, met
de Belegering der Stad Groll, ock het Tractaet
uan de Batauiſche, nu Hollandfe Republick etc.*
Amsterdam 1681, F.

Caſtelein B. C. p. 94.

Gallica Verſio.

H. GROTIUS *de l' Antiquité de la Republique des
Hollandois*, Amsterdam, 1648, 12.

Krauf. B. C. P. p. I, 361.

Chronicon Hollandiae.

H. GR. et Iani Douſae, Patris et Filii, Chroni-
con *Hollandiae*, ſ. de *Hollandorum* Republica et
rebus geſtis Commentarii, *Lugd. Bat.* 1611, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 355.

H. GR. et *Iani Doufae*, Patris, et *Iani Doufae* filii,
Chronica de *Hollaudorum* Republica et rebus
gestis, *Lugd. Bat. ap. Io. Maire*, 1617, 4.

Cordef. B. C. p. 285.

Cunon. B. C. p. 142.

Nicol. B. C. P. I, p. 82.

Scauen. B. C. p. 245.

Et alii plures.

H. GR. et alii, de Republica *Hollandiae*,
Lugd. Bat. ex officin. Io. Maire, 1630, 12.

Cunon. B. C. p. 612.

Gud. B. C. P. I, p. 379.

Boeschen. B. C. p. 53.

VVolter. B. C. p. 394.

Et alii plures.

H. GR. Respublica *Hollandiae* et Vrbes *Tra-*
iect. 1630, 12.

Starck. B. C. n. 133.

Antequam insequentia duo GROTII scripta,
nempe, Pietatem Ordinum Hollandiae, et Apo-
logeticum eorum, qui etc. recenseam, haud alie-
num erit, alia quaedam aliorum scripta praemit-
tere, quae aditrumque H. GR. librum, et res ibi
comprehensas, lucis non parum asserre Lectori pos-
se videntur.

Historia * Initia et Progressus Turbarum
Ecclesiasticarum in *Hollandia* ex Bibliotheca
Frederici de Vry, Consulis *Amstelod.*, *Amstelod.*
1621, 4.

Kielmannsegg, B. C. P. II, p. 599, 618.

Ehrencron. B. C. p. 166.

* Historiam harum turbarum vide supra p. 33, 34, et multis
seqq.

Iac.

Iacob. Arminii * *Analysis* Cap. ix ad Rom.,
Lugd. B. 1612, 8.

Zeidler. B. C. P. III, p. 218.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 680.

* *supra*, p. 29.

Sibrandi Lubberti *Comm. ad 99 errores Conr. Vorstii*, *Franek* 1613, 8.

Dornfeld. B. C. p. 194.

Schulz. B. C. p. 219.

Laet. B. C. n. III.

Conr. Vorstii *Catalogus errorum Sibrandi Lubberti*, *Lugd. Bat.* 1612, 4.

Rechenberg. B. C. p. 53.

Requeste uan de Studenten tot Leyden, aengaende de Beroepinghe Conr. Vorstii tot de Professe de H. Theologie, - 1611, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 361.

Conr. Vorstii *Oratio Apologetica, in confessu Ordd. Holl. et VVestfrisiae habita, Hagae Comit., Lugd. Bat. ap. Io. Patium.* 1612, 4.

Cunon. B. C. p. 217.

Specimen Conscientiae, Candoris, Veracitatis, Simplicитatis, et Pietatis D. Vorstii, in loco de Immensitate s. omnipraesentia Essentiae Dei, scriptum a Pastoribus Ecclesiae Leouard., Franek. 1617, 4.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 919.

Arminianorum *Libellus supplex, sub titulo Remonstrantiae, Illustr. Ordin. Foeder. tradita, in quo flagitant, ut Confessio Belgica, Catechesis item Heidelbergensis, accuratius examinetur, sua*

Zz 5

de

de suis V Articulis sententia relinquatur libera, ipsique interim in tutelam recipiantur. vid. supra p. 40.

Gomaristarum Responsio, sub titulo *Contraremonstrantia*, ad *Arminianorum* Remonstrantiam, vid. supra, p. 41.

Secunda *Remonstrantia* Ministrorum Ecclesiarum Hollandicarum et VVest-Frisicarum, qui *Remonstrantes* uocantur, Illustr. Ordinibus *Hollandiae* et *VVest-Frisiae*, mense April A. 1617, tradita, *Lugd. Bat.* 1617, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 618.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 663.

Secunda *Contraremonstrantia*, siue Responsio ad *Remonstrantiam* secundam, in qua demonstratur, *Remonstrantes* nouam doctrinam in Ecclesias Reformatas introducere uelle, iisdem Illustr. Ordin. Foeder. mense August. 1617, tradita, *Lugd. Bat.* 1617, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 618.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 663.

Responsio Necessaria ad *Contraremonstrantium* contrariam Declarationem, continens perspicuam et solidam eius Refutationem, *Lugd. B. ap. Ioannem Patium.* 1618, 4.

Cordef. B. C. p. 69.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 663.

Epistola Ecclesiarum *Remonstrantium* ad exteros Reformatos, circa Artic. controu. de Praedestinatione *Lugd. Bat.* 1617, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 618.

Contr.

Conr. Vorstii Apologia, pro Ecclesiis Orthodoxis, Hanou. 1607, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 260.

Sibrandi Lubberti Brief aen den Aertsbischop uan Cantelberg, contra Vorstium, Delph. 1613, 4.

Diecinann. B. C. p. 97.

H. GR. Pietas Hollandiae.

H. GR. *Ordinum Hollandiae et VVest-Frisiae Pietas, * Lugd. B. ap. Ioan. Patium, 1613, 4.*

Cordel. B. C. p. 65.

Heinf. B. C. P. I, p. 35.

Oifel. B. C. P. I, p. 54.

Suaning B. C. p. 67.

— *Et alii plures.*

* *supra, p. 41.*

H. GR. *Pietas, Leouardiae, 1614, 4.*

uan der Lich. B. C. p. 143.

Belgica Versio.

H. GR. *Godts-Dienstigheid der Staaten uan Holland - 4.*

Oifel. B. C. P. I, p. 57.

Gallica Versio.

La Pieté des Estats d' Hollande et VVest-Frise, par H. de GROOT, Leide, 1613, 4.

Oifel. B. C. P. I, p. 57.

Sibran-

Sibrandi Lubberti et Ioan. Bogermanni
Responsio ad hanc Pietatem.

Sibrandi Lubberti Responsio ad Pietatem
 H. GR., * *Franek.* 1614, 4. et *Franek.* 1614, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 166.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 299.

Carpzou. B. C. P. I, p. 98.

Laet. B. C. n. 1, in libris incompactis.

Et alii plures.

* *supra* p. 41.

Antwoort uan Sibrandus Lubbertus op de
Goods-Dienstigheyt uan H. de GROOT, Franeker.
 1614, 4.

Suening. B. C. p. 22.

Io. Bogermanni, Annotationes ad scriptum H.
GR. de sua Pietate, in causa Vorstiana et Remon-
strantium, cum Fr. Iunii de Synodis aduersus
Bellarmin. Disp. Leouard. ap. Abraham Radaeum.
 1614, 4.

Cordef. B. C. p. 65.

Heinf. B. C. P. II, p. 263.

Kielmannsegg B. C. P. II, p. 217.

VVaeyen B. C. p. 81.

Et alii plures.

Io. Bogermanni, ad scriptum H. GR. Annotatio-
nes, Franek. 1614, 4.

Kuhn. B. C. p. 71.

Io. Bogermanni, ad scriptum H. GR., in quo
tractat causam Vorstii et Remonstrantium, an-
notationes, Francof. 1614, 4.

Thuan. B. C. P. I, p. 179.

Io.

Io. Bogermannus et Sibrandus Lubbert., contra
H. GR. de Pietate Ordinum *Hollandiae*, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 55.

Decretum Ordinum *Hollandiae* adu. Lubberti Resp. ad Pietatem.

Decretum Ordinum *Hollandiae*, contra li-
bellum *Sibrandi Lubberti*, inscriptum, *Responso*
ad Pietatem H. GR. *Lugd. Bat.* 1614, 4.

Thuan. B. C. P. I, p. 419.

H. GR. Pietas Ord. Holl. Vindicata et
Bona Fides *Sibrandi Lubberti*.

Ordinum *Hollandiae* et *VVest-Frisiae* Pietas,
ab improbissimis multorum calumniis, prae-
fertim uero a *Sibrandi Lubberti* epistola, quam
Archiepiscop. *Cantuariens.* scripsit, vindicata,
per H. GR., *Lugd. B.* 1613, 4.

du Bois, B. C. P. II, p. 486.

Kielmannsegg, B. C. P. III, p. 386.

H. GR. Ordinum *Hollandiae* ac *VVest-Frisiae*
Pietas, aduersus *Sibrandum Lubbertum* uindi-
cata, *Lugd. Bat.* 1613, 4. cum notis MSS.

uan der VVaeyen B. C. p. 169.

H. GR. Bona Fides *Sibrandi*, *Lugd. Bat.* 1614, 4.

VVaeyen B. C. p. 81.

Volu-

Volumen scriptorum Eristicorum Belgg. H. GR., *Sibrandi Lubberti*, al. 18. St. 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 466.

Ioan. Andr. Coruini Responsio, ad Annotat. *Bogermannii* de Pietate H. GR., *Lugd. B.* 1614, 4.

VVaeyen. B. C. p. 81.

Misler. B. C. p. 21.

Dicmann, B. C. p. 92.

Sibrandi et Sopingii Responsio ad Bonam Fidem.

Sibrandi Lubberti Bona Fides demonstrata ex libro superiori, *Lugd. B.* 1614, 4.

Thuan, B. C. P. I, p. 166.

Godofridi Sopingii Apologetica Responsio ad *Sibr. Lubberti* Bonam Fidem et H. GR. *Pietatem*, cum ipsa Bona Fide et autoris uita, *Franekerat*, 1616, 4. 2 Alph. $\frac{1}{2}$ B.

Zeidler. B. C. P. II, p. 108.

VVaeyen. B. C. p. 81.

Godofridii Sopingii Resp. ad *Sibr. Lubberti* Bonam Fidem et H. GR. *Pietatem*, *Francof.* 1616, 4.

Dicmann. B. C. p. 120.

Ordinum Hollandiae ac West-Frisiae Decretum, pro pace Ecclesiarum, * *Lugd. B. ap. Ioan. Patium*, 1614, 4.

Cordef. B. C. p. 61.

Iac. B. C. P. I, p. 287.

Gud, B. C. p. 424.

Lipen. Bibl. Th. T. II, p. 663.

* *supra*, p. 41.

Or-

Ordinum Hollandiae et West-Frisiae Decretum pro Pace Ecclesiarum, munitum S. Scriptura, Conciliorum, Patrum, Confessionum et Theologorum, Testimoniis, *Vltraiect.* 1614, 4.

Zeidler. B. C. P. III, p. 39.

Kuhn. B. C. p. 71.

Lipen. Bibl. Theol. T. I, p. 95.

Tuba Pacis Clangens Bono publico Prouinciarum Belgii Confoederatarum, ad *Iac. Regem Angliae*, - 4.

Gud. B. C. p. 424.

Diekmann. B. C. p. 96.

Epistola Regis *Angliae* ad *Ordines Foederatos*, qua, mutuam tolerantiam *Arminianorum* et *Gomaristarum* suadet, A. 1613. vid. supra p. 82, 83, et multis seqq.

Declaratio Serenissimi *Magnae Britanniae* Regis, qua, quid, cum Generalibus Foederatarum *Belgii* Prouinciarum Ordinibus, super re *Vorstii*, actum sit, explicatur figillatim, *Lond.* 1612, 4.

Lipen. B. Theol. T. II, p. 929.

Declaratio *Anglice*, *Lond.* - 4.

Lipen. Bibl. Theol. P. II, p. 929.

***Declaration Jacques Roy d' Angleterre, sur les actions de les Estats Generaux des Pais - bas unis, touchant le fait de Contr. Vorstius. Lond.* 1612, 4.**

Lipen. B. Theol. T. II, p. 929.

Dudlei

Dudleii Carletoni, Legati Angliae Oratio etc.

Oratio Dudleii Carletoni, M. Britanniae Regis Legati, ad Generales F. Belgii Ordines, de initio turbarum Ecclesiastic. et de instituenda ocyus synodo. *Lips.* 1713, 8.

Belgica Versio.

Oratie, gedaen uan den Ambassadeur Dudley Carleton, uan wegens den Oorspronck en Oneenigheeden in de Kerck en Politie, 1617, 4.

du Boif B. C. P. II, p. 312.

Oifel. B. C. p. 57.

Refutatio huius Orationis.

VVeegschael uan de Oratie uan de Ambassadeur Dudley Carleton, met de VVederlegging uan deselue, - 1618, 4.

Oifel. B. C. P. I, p. 55.

Historiae Synodi Dordracenae initium, pro et finem,

Vide supra late descript. p. 130.

Iudicium Synodi *Nationalis* Reformatarum Ecclesiarum *Belgicarum*, habitae Dordraci A. MDCCXVIII, MDCCXIX. cui subiecta sunt
1) Sententia aduersus *Io. ab Oldenbarneveld*, etc. et XIV. *Arminianos*, qui Synodo interfuerunt.
2) Iudicium Synodi *Dordracenae*, de *Conn. Vorstii*,

stii doctrina etc. 3) Edictum Ordinum Generalium, contra Conuenticula *Arminianorum* etc. *Lugd. Bat.* 1619, 4.

Lipen. Bibl. Theolog. T. I, p. 95.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 612.

Kuhn. B. C. p. 71.

Acta et Scripta Synodalia *Dordracena* Ministrorum *Remonstrantium* in *Foederato Belgio*. *Hardenwic. ex officin. Typographi Synodalis*, 1620, 4.

Cordef. B. C. p. 69.

Acta Synodi Nationalis *Dordracenae*, A. 1618 et 1619. *Lugd. B. typis Isaaci Elzeuiri*, 1620, F.

Cordef. B. C. p. 47.

Grouuael de Veruuoestinge, of Nullitaeten des Nationel Synodi tot Dordrecht, II. *Deele, Engh.* 1622, 4.

Kielmannsegg, B. C. P. II, p. 282, 599.

'*T Hemelsche Synodus, tegen 't Aerdiscbe Synodus tot Dordrecht*, 1619, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 599.

Enoticon dissiecti *Belgii*, per *Salomonem Theodotum*, *Vrsellis, ap. Vendelinum Iungben.* 1618, 8.

Cordef. B. C. p. 103.

Ultraiect. Acad. B. C. p. 78.

Laet. B. C. n. 116, in libris incompactis.

Inquisitio Io. Oldenbarneeldii et H. GR.

Articul en Ordeel ouer Ian uan Oldenbarneeld, Aduocat uan Holland, - 1619, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, 157.

Acta

Onder-

Ooderfoeck H. de GROOT. - 4.

Laurentii B. C. p. 270.

Brands Historie, uan de Rechts pleging, gehouden omtrent Io. uan Oldenbarneveld, Mr. Rombout Hogerbeets, en Mr. H. de GROOT. Rotterdam, 1708, 4.

du Bois. B. C. P. II, p. 486.

S. Philipp. B. C. P. II, p. 233.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 101.

Apologia Io. Oldenbarneveldii.

Remonstratie des Herrn Aduocaten uan Oldenbarneveld aen de Staeten uan Holland. Grauenhaegh. 1618, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 270.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 628. P. III, p. 125.

Mysteria Hollandica, f. Oldenbarneveld. Apologia ad Status Holl. et West-Erisiae. Durocortori, 1618, 4.

Cordef. B. C. p. 287.

Alemann. B. C. n. 2592.

Zeidler. B. C. P. III, p. 218.

Io. ab Oldenbarneveld Apologia, ex interpret. et cum notis Petri Holderi. Durocortori 1618, 4.

Iacob. B. C. P. I, p. 298.

Meyer. B. C. P. II, p. 807.

Roefchel. B. C. P. I, p. 291.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 403.

Io. Oldenbarneveld Mysteria Hollandica f. Apologia ad Status Hollandiae etc. Francof. 1618, 4.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 161.

Sen-

**Sententia Io. Oldenbarneueldii, H. GROTIJ
Aeg. Ledenbergii et R. Hogerbecii.**

Sententie ouer Ian uan Oldenbarneueld, Groning. 1619, 4.

Gud. B. C. in app. p. 501.

Sententialata et pronuntiata aduersus Ioannem Oldenbarneueldum et alios, Hagae Com. ap. Arnoldum Meuris, - 4.

Cordef. B. C. p. 287.

Sententia contra Io. Oldenbarneueld. Haeg. 1619, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 111.

Roefchel. B. C. P. I, p. 290.

Sententien ouer Io. uan Oldenbarneueld, Aegid. uan Ledenberg, Rombout Hogerbeet, en HVG. de GROOT, Grauenhaegb. 1619, 4.

Kielmannfegg B. C. P. II, p. 599.

Sententia Ordin. Hollandiae et Westfrisiae aduersus Aegid. Ledenberg, Rumold. Hogerbecium et H. GROTIUM. Hagae Comitum. 1619, 4.

Roefchel. B. C. P. I, p. 190.

Dicmann, B. C. p. 96.

Vita et Mors Ioannis Oldenbarneueldii.

Historie uan Ian Oldenbarneueld Doodt, - 1620, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 115.

Aaa 2

Hes

Het Leuen en Steruen uan Ian uan Oldenbarneued. - 1648, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 250.

Bentef. B. C. P. II, p. 87.

Historie uan het Leuen en Steruen uan Io. Oldenbarneued op Loeueften - 1658, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 135.

Waerachtige Historie uan wylen Heer I. uan Oldenbarneued, Amsterdam, 1669, 8.

Saff. B. C. p. 256.

Waerachtighe Historie uan't Leuen, Bedryf en Dood uan Ian uan Oldenbarneued, uermeerdert met einige Schriften uan Ian Francken, met Kooper Plaeten. Rotterd. 1670, 8.

Nicol. B. C. P. I, p. 93.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 747.

H. GR. Apologia.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae, Westfrisiaeque* et uicinis quibusdam nationibus, ex legibus praefuerunt, ante mutationem anni MDCCXVIII, quo ea referuntur, quae aduersus H. GR. et alios acta iudicatae fuerunt. *Paris. ap. Nicol. Buon.* 1622, 8.

Cordef. B. C. p. 290.

Bodlei. B. C. p. 308.

Heinf. B. C. P. I, p. 365.

Suening B. C. p. 82.

Et alii plures.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae Westfrisiaeque* et uicinis quibusdam nationibus

ex

ex legibus praefuerunt, ante mutationem Anni
 CIO IOCXVIII, *Paris*. 1622, 8. *Insertae sunt exemplari Ico-*
nes quorundam illustrium Virorum.

S. Philippe B. C. P. III, p. 253.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae*
VVestfrisiaeque et uicinis quibusdam nationibus
 praefuerunt, ante mutationem, An. CIO IOCXVIII,
 factam, cum refut. eorum, quae aduersus
 ipsum atque alios acta et iudicata sunt, *Heidel-*
berg. 1629, 8.

Mayer. B. C. P. II, 631.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lugd Bat. Acad. B. G. p. 217.

Thuan. B. C. P. I, p. 419.

Et alii plures.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae* etc.
 praefuerunt, *Paris*. 1630, 12.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1296.

H. GR. Apologeticus eorum qui *Hollandiae* etc.
 - 1631, 8.

Oizel. B. C. P. II, p. 200.

Carpzou. B. C. P. I, p. 702.

Gud. B. C. p. 426.

Desmaret. B. C. p. 47.

Et alii plures.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae* etc.
 praefuerunt, *Paris*. 1631, 12.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1209.

H. GR. Apologeticus eorum, qui *Hollandiae* et
VVestfrisiae praefuerunt, ante mutationem, quae
 evenit anno CIO IOCXVIII, etc. *Paris*. ap. *Guil. Pele*
 1640, 12.

Aaa 3

Cordef.

Cordef. B. C. p. 290.

Cunon. B. C. p. 581.

Nicol. B. C. P. I, 15.

Gud. B. C. p. 427.

Et alii plures.

H. GR. Apologia Praefectorum *Hollandiae*, ante mutationem anni MDCCXVIII, *Amstelodam*. 1640, 12.

Fritsch. Cat. Libr. iurid. Lips. 1707.

H. GR. Apologeticus eorum qui *Hollandiae* etc. praefuerunt, ante mutationem MDCCXVIII, *Paris*. 1665, 12.

Preston. B. C. P. II, p. 15.

Spanhem. B. C. p. 204.

Schrader. B. C. P. I, n. 1412.

Rechenberg. B. C. P. II, p. 53.

Et alii plures.

Autentycke Stucken, raackende de Saaken van
H. de GROOT. - 1642, 4.

Gud. B. C. in app. 501.

H. GR. *Autentycke Stucken* - 4.

Laurent. Cat. Libr. p. 162.

Belgica Versio.

HVGO de GROOT *Verantuoorting van de uuetelycke Regeering van Holland en VVest-Vriefland en eeniger naeburige Prouintien, soo als deselve uuas voor de Veraendering van den laere MDCCXVIII, mitfgaders VVederlegging de Proce- duren en Sententien, soo tegen denselben de GROOT en aendere gehouden, alles ueruat in xx capitteln, uuel-*

uuelkers Register achter 't VVerck tefien is. Accordeert met het Latynfe gedruckt, tot Paris. 1622, 4.

Castelein. B. C. p. 121.

Nicol. B. C. P. I, p. 11.

Gud. B. C. p. 423.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 270.

Et alii plures.

HVGO de GROOT *uuetteliche Regeringb* uan Holland en VVest - Vriefland - 1630, 4.

uan de VValle B. C. P. I, p. 62.

H. GR. Grolla.

H. GR. *Obsidio Grollae, cum annexis an. 1627, et cum tabulis geographicis, Amstelodam-Blaeu. 1629, F.*

Thuan. B. C. T. I, p. 419.

Heinf. B. C. P. I, p. 295.

Lipen. Bibl. Philos. p. 623. et P. II, 1024.

Desmaretf. B. C. p. 39.

H. GR. *Obsidio, Grollae Francof. 1629, F.*

Lipen. Bibl. Philosoph. P. I, p. 623.

Belgica Versio.

H. GR. *Obsidio Grollae, Francof. 1648, F.*

Lipen. Bibl. Philosoph. P. I, p. 623.

HVGO de GROOTS *Nederlandse Iaerboecken, en Historien, t' Zedert het Iaer 1555, tot het Iaer 1609, met der Belegering der Stad Groll, en den aenckleuen des Iaers 1627. etc. tot Amsterdam 1681, F.*

Castelein, B. C. p. 94.

A a a 4

Taci-

H. GR. Tacitus.

Vid. supra, inter Scriptores Latinos, p. 671.

H. GR. de Origine Gentium Americanarum.

Praedamitae, quibus inducuntur primi homines, ante *Adamum* conditi, - 8.

S. Philippe B. C. P. III, p. 40.

H. GR. Dissertatio prior de Origine Gentium Americanarum. *Parisii* 1642, 8.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 208.

Carpzou B. C. P. II, p. 57, P. II, p. 69.

H. GR. Dissertatio prior de Origine Gentium Americanarum, *Amstelod.* 1642, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 148.

Blacu. Cat. Libr.

Jhl. B. C. P. II, p. 191.

Anon. B. C. uend. Lips. 1721, 20 Mart. P. II, p. 191.

H. GR. Dissertatio de Origine Gentium Americanarum, *Amstelod.* 1643, 8.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 35.

Io. Laetii Refutatio huius Dissertationis.

Ioann. de Laet Notae ad Dissertationem H. GR. de Origine Gentium Americanarum, *Amstelod.* 1643, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 70.

Kiel-

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 169.

Oizel. B. C. P. I, p. 159.

Et alii plures.

Ioann. de Laet Notae ad Dissertationem H. GR. cum obseruationibus aliquot, *Paris, Pelé* 1643, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 458.

Io. de Laet Notae ad Dissertationem H. GR. de Origine Gentium Americanarum, *Amstelod.* 1693, 4.

Gud. B. C. P. I, p. 448.

Responsio ad Refut. *Io. Laetii.*

H. GR. de Origine Gentium Americanarum, Dissertatio altera, aduersus obtrectatorem, opaca bonum, quem facit barba. *Paris, Cramoisy.* 1643, 8.

Thuan. B. C. P. I, 458.

Carprou. B. C. P. II, p. 57.

Ioan. Laet. Responsio ad Dissertat. secundam H. GR.

Ioann. de Laet Responsio ad Dissertationem H. GR., de Origine Gentium Americanarum. *Amstelod.* 1643, 8.

VVetsteinii Cat. libr. uenal. Amstel. 1699. p. 267.

Desmaret. B. C. p. 587.

Ioan. de Laet Responsio ad Dissertationem secundam, de Origine Gentium Americanarum H. GR. *Amstelod. Elzeuir.* 1644, 8. *

* vid. supra p. 460.

Aaa s

Heinf.

Heinf. B. C. P. I, p. 358.

Thuan. B. C. P. I, p. 459.

Schalbruch, B. C. P. II, p. 70.

Desmaret. B. C. p. 514.

Et alii plures.

Ioann. de Laet Responsio ad Dissertationem
secundam H. GR., de Origine Gent. American.
Amstelod. 1646, 8.

lac. B. C. P. II, p. 337.

H. GR. Iornandes, B. Isidorus, Paulus
VVarnefridus.

Vid. supra, p. 663.

Annales et Historiae.

H. GR. Annales et Historiae, *Amstelod.* 1654, -
Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 161.

H. GR. Annales, *Amstelod.* 1655, 8.
Lipen. B. Philosoph. T. I, p. 168.

H. GR. Annales, *Amstelod.* 1655, 12.
Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 168.

De his Editionibus sit fides ap. Autorem.

H. GR. Annales et Histor. Belgg., usque ad In-
ducias anni 1609, Lib. xviii. *Amstelod. Blaeu,*
1657, Fol.

Nicol. B. C. P. I, p. 72.

Bodlei. B. C. p. 308.

Carpzou. B. C. P. II, p. 16, et 69.

Sluf. B. C. P. V, p. 529.

Et alii plures.

H. GR.

H. GR. *Annales et Historiae Belg., Amstelod.*
1658, 8. et *ib. apud Ioann. Blaeu* 1658, 12.

Cunon. B. C. p. 590.

Nicol. B. C. p. P. I, p. 93.

Sluf. B. C. P. IV, p. 529.

Suening. B. C. p. 100.

Et alii plures.

H. GR. *Annales, Amstelod.* 1688, 12.

Schulz. B. C. p. 266.

Fortasse leg. 1658.

Gallica Versio.

Annales et Histoires de Troubles de Pays-bas, par

H. GR. Amsterdam 1662, F.

Teller. B. C. p. 315.

Dalman. B. C. p. 100.

Groenendyck. B. C. p. 66.

Sluf. B. C. P. IV, p. 529.

Et alii plures.

Annales et Histoires par HUGO de GROOT Am-
sterd. 1672, F.

Oizel. B. C. P. II, p. 104.

Histoire d' Hollande, depuis ou finit GROTIVS
1609, *iufqu a notre tems par Monsf. de la Neufuille,*
T. 1. 2. 3. 4. Paris 1702, 12.

Ehrencron. B. C. p. 221.

La meme, continué iufqu a la paix de Rysfuuick,
- 1704, 8.

Fritsch. Cat. Libt. Gall, Lipsf. 1704.

Belgi-

Belgica Versio.

HVGO de GROOTS *Nederlandse Iaer-Boecken, en Historien, 't Zedert bet Iaer 1555, tot bet Iaer 1609, met de Belegering der Stad Groll, en den aekleuen des Iaers 1627, oock bet tractaet uan de Batauische nu Hollandse Republyck, en de urye Zeeuaert met antekennigen, met zuue uolkomen Registers en ueele konstige Kopere Plaeten uerryckt door Ioan Goris, tot Amsterdam, 1681, F.*

Castelein B. C. p. 94.

Groenendyk B. C. p. 65.

VVetstein. Cat. libr. uenal. 1699. p. 363.

Bentef. B. C. P. II, p. 57.

Historia Iacobitarum.

HVGONIS GROTH *Historia Iacobitarum, Oxon. 1675, 12.*

Rechenberg. B. C. P. II, p. 51. *

* *Catalogus hic me induxit, ut hunc librum supra p. 616. HVG. GROTHIO adscriberem, sed, quia postea sequentem uidi librum, eodem anno, eodem loco, eademque forma, me hic uolui corrigere.*

Iosephi Abudani, S. Barbati Historia Iacobitarum, s. Coptorum, in Aegypto, Lybia, Nubia, Aethiopia, Oxon. 1675, 12.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 53.

Antequam a scriptis historicis H. GR. discedo, aliquid monendum erit de scriptis Iusti Asterii, quae Georgius Hornius Orb. Polit. Part. II, p. 38. HVGONI GROTHIO sub hoc Asterii nomi-

ne

ne adscribit. Vide quae supra p. 358. de his scriptis dixi. Guido uero Patinus Epist. V, eum nominat Tilemannum Stellam, in Panegyrico quem dixit Cardinali Richelio, ad cuius confirmandam epistolam Panegyrici edit. hic addam.

Tilemanni Stellae Panegyricus Card. Richelio dictus, Parisiis, 1634, F.

Boeschen. B. C. p. 186.

Nunc ad scripta ipsius alia me conferam.

Iustus Asterius de Pace Pragensi.

Dissertatio de Pace Pragensi, tam infauste inita Pragae Bohemorum, 30. May 1635, Lutet. Paris. ap. Sebastian Cramoisy, 1636, F.

Cordef. B. C. p. 296.

du Bois B. C. P. I, p. 208.

Iusti Asterii (D. Stellae, uti notaui possessor libri, qui eum ex dono autoris acceperat, teste Bibl. Cat. Kielmannsegg. P. II, p. 89) Dissertatio de Pace Pragensi, tam infauste, quam iniuste, inita, Paris. 1636. F.

Heinf. B. C. P. I, p. 294.

Obrecht. B. C.

Christ. B. C. p. 202.

Iusti Asterii Deploratio Pacis Germanicae, s. Dissertatio de Pace Pragensi, Lutet. Paris. ap. Sebastian Cramoisy, 1636, 4.

Cunon. B. C. p. 699.

Gud. B. C. P. I, p. 432.

Iac. B. C. P. I, 279.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 285.

Et alii plures.

Gal-

Gallica Versio.

*Discours sur la Traité de Prague, fait entre
l'Empereur et le Duc de Saxe, le 30 May, 1635, Pa-
ris. 1637, 8.*

Refutatio huius Scripti.

*Anon. Vindiciae sec. Libertatem Germaniae,
contra Pacificationem Pragensem (Germanice)
Stralsund. 1635, 4.*

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 402.

Franckenstein. B. C. p. 157.

Mencken. B. C. p. 256.

Anon. B. C. uend. Lips. 1725, 3. Sept. P. II, p. 93.

*Ablehnung etlicher wieder den Pragischen Frie-
dens-Schluß mouirter dubiorum 1636, 4.*

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 489.

Anon. B. C. uend. Lips. 1725, 3. Sept. P. I, p. 240.

Dicmann. B. C. p. 1201.

*Francisci Zypaei hiatus Iacobi Cassani ob-
structus, de Iustitia belli Hispanici Gallo Belgi-
ci, cum Discept. de Pace Pragensi, aduersus Aste-
rium, it. super Vindiciis Gallicis Antuerp. 1639, 8.*

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 808.

*Iusti Asterii Examen Comitiorum Ra-
tisbonensium, 1637.*

*Examen Comitiorum Ratisbonensium, siue,
Disquisitio Politica de nupera electione nouissi-
mi Regis Romanorum, Hanou. apud Eleutherium
Meinhardum, 1637, F.*

du Bois. B. C. P. I, p. 368.

Scauen. B. C. p. 168.

Iusti Asterii Examen Comitiorum Ratisbonensium s. disquisitio politica de nupera electione Regis Romanorum, cum actis, *Hanoviae*, 1637, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 400, 537. 657.

Suaving. B. C. p. 105.

Germanica Versio.

Stellae Bericht von den Reichs-tag zu Regensburg Norimb. - 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 537.

Refutatio huius Scripti.

Petri Ostermanni Corona Romana Ferdin. III. Imp. (Austriaci) legitima imposita, s. Epicrisis Examinis Asteriani nouissimorum comitiorum Ratisbonensium. - 1640, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 332, 647, 537.

Ehrencron. B. C. p. 175, 181.

Mencken. B. C. p. 157.

IN MATHESI.

H. GR. de Portuum inuestigandorum
Ratione.

(e Belg. *Sim. Steuini.*)

(s. ST.) De Hauent-Vindingh, *Leyden*, 1599, 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 250.

Διμηνευστία, siue, Portuum inuestigandorum

rum Ratio, Metaphraſte H. GR., Batauo, cum
 dedic. ad Ducem, et S. P. Q. Venetum, *ex offi-
 cina Plantiniana, ap. Chr. Raphelengium, Aca-
 demiae Lugd. Bat. typogr.* 1599, 4.

Iac. B. C. P. II, p. 68.

Cordef. B. C. p. 149.

Thuan. B. C. T. II, p. 115.

Metaphraſis Latina libri, Belgice ſcripti a S.
Steuino, cui nomen *Διμηνευετικῆ*, ſive Portuum
 inueſtig. Ratio, - 1601.

Meurf. Athen. Bat. L. II, p. 207.

Portuum inueſtig. Ratio, Metaphraſte H. GR.,
Lugd. Bat. 1621, 4.

Anon. B. C. auct. Lipſ. 1710, Dec. I, n. 286.

H. GR. Ratio Portuum inueſtigandorum, *Lugd.*
 1624, 4.

Franckenſtein. ſen. B. C. n. 624.

Iac. B. C. P. I, p. 89.

Deſmarets B. C. p. 307.

Aratea.

Vid. ſupra, p. 657.

In Phyſicis.

Referri poſſunt Sententiae de Fato iam ſupra,
 p. 662. relatae.

HVGONIS GROTHII POLITICO IVRIDICA.

H. GR. Poemata non nulla.

H. GR. Poemata non nulla, ſ. characteres
Pontif.

Pontif. Rom. Reg. Gall., Cardin. Alberti, Reginae Angliae, et Ordin. Foeder. vide supra, p. 685.

H. GR. Princeps.

H. GR. Princeps, *ap. Christ. Raphelengium, 1599, 8.*

Cordef. B. C. p. 448.

H. GR. Mare Liberum.

Mare Liberum, f. Diff. de Iure, quod *Batauis* competit ad Indicana commercia, XIII. capitibus diuisum. *Lugd. Bat. apud Elzeuirios, 1609, 8. sup-presso nomine.*

Cordef. B. C. p. 448.

Bodlei B. C. p. 308.

Meurf. Athen. Bat. L II, p. 207.

Schrader. B. C. P. II, n. 45.

Et alii plures.

Mare Liberum, siue, de Iure, quod *Batauis* competit ad Indica commercia, *Dissertatio, Lugd. Bat. 1611, 8.*

Horn. B. C. p. 122.

H. GR. de Mari Libero, siue, de Iure, quod *Batauis* competit ad Indica commercia, *Lugd. Bat. ex officin. Elzeuiriana, 1618, 8.*

Thuan. B. C. P. I, p. 235.

Bodlei. B. C. p. 308.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 115.

Scauen. B. C. p. 122.

Et alii plures.

Bbb

H. GR.

H. GR. Mare Liberum, seu, de Iure, quod *Batauis* competit ad Indicana commercia, *Lugd. Bat.* 1619, 8.

Lipen. Bibl. Philos. T. I, p. 161.

H. GR. Mare Liberum, *Amstelod.* 1632, 8.

Sluf. B. C. P. II, p. 284.

Seidel. B. C. in app. ult. p. 2.

H. GR. Mare Liberum, s. de Iure Navigationis quod *Batauis* competit ad Indicana commercia, Editio noua, prioribus longe emendatior, *Amstelod. ap. Guil. Bleau*, 1633, 8.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 858.

H. GR. Mare Liberum, *Lugd. Bat.* 1633, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lipen. Bibl. Philos. T. I, p. 161.

H. GR. Mare Liberum, *Paul. Merula* de Mari-
bus, *M. Zuer. Boxhornii* Apologia, pro naviga-
tionibus Hollandorum, *Lugd. Bat. apud Elzeui-
rios*, 1633, 12.

Cordef. B. C. p. 452.

Roeschel. B. C. P. II, p. 130.

Castelein B. C. p. 200.

Heinf. B. C. P. I, p. 372.

Et alii plures.

H. GR. Mare Liberum, & *P. Merula* de Mari-
bus, *Lugd. Bat.* 1633, 16.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 1372.

Saff. B. C. p. 344. n. 558.

H. GR. de Mari Libero, *Leida*, 1633, 24.

Blaet

Blaeu. Cat. Libr.

Nicol. B. C. P. I, p. 95.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 716.

Apologia pro Nauigationibus *Hollandorum*
aduersus *Pontum Heuterum*, cum Mari Libero
H. GR., item Clauso *Seldeni*, - 1638, 8.

Boxhorn. Cat. Scriptor. in edit. Epistolarum eius,
Amstelod, 1661, 12.

H. GR. Mare Liberum, *Lugd. Bat.* 1659, 8.

Carpzou. B. C. P. II, p. 186.

H. GR. aliorumque Dissert. de Maribus, *Frf.*
1663, 12.

Albert. B. C. p. 209.

Haffert B. C. p. 130.

Boesch. B. C. p. 159.

Christ B. C. p. 170.

H. GR. Mare Liberum, *Francof.* 1669, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. aliorumque Dissert. de Maris Dominio
Francof. 1699, 12.

VVolters B. C. p. 356.

Christ. B. p. 170.

Alemann. B. C. n. 3205.

Anon. B. C. uend. Lips. 1705, 12. Octobr. p. 111.

H. GR. Mare Liberum, *Amstelod.* - 24

Sluf. B. C. P. II, p. 232.

H. GR. Mare Liberum, *Ien.* 1673, 4. in editione
Simon. Op. de Iure B. et P.

Schrader. B. C. P. II, n. 1061.

Iacob B. C. P. I, p. 264.

Roeschel. B. C. P. II, p. 2.

Rechenberg. B. C. in app. p. 134, 240.

Bbb 2

H. GR.

H. GR. *Dissertatio de Mari Libero, et Libellus de Indulgentia, Aequitate et Facilitate, Hagae, 1686, 8.*

Heinec. B. C. p. 221.

H. GR. *Mare Liberum Francof. ad Moen. 1696, F. Editioni Op. Ioann. Tesmari de Iure B. et Pacis annexum.*

Eccard. B. C. P. II, p. 43.

Schubert. B. C. p. 121.

Christ. B. C. p. 7.

Ehrencron. B. C. p. 223.

H. GR. *Libellus de Mari Libero, Amstelod. ex officin. VVetstein. 1712, 8. Operi de Iure B. et Pacis annexus.*

Nolo Lectorem fatigare pluribus recensendis editionibus, si plures lubet legere, euoluat editiones H. GR. de Iure B. et Pacis, ubi plerumque hunc L. inueniet operi annexum.

Belgica Versio.

Vrye Zeeuaert of Beuuys, uan't Recht dat den Hollanders toekompt ouer den Indischen Coop-handel, Lugd. Bat. 1614, 12.

Gud. B. C. P. I, p. 396.

HUGO de GROOT *Vrye Zeeuaert. Haerlem, 1641, 4.*

VVolters. B. C. p. 109.

Kielmannsegg, B. C. P. II, p. 355.

H. GR.

H. GR. *Vrye Zeeuaert*. Amsterdam 1681, F.
cum Editione Op. de Iure Belli et Pacis.

Castlein. B. C. p. 94.

* * *

Nationes, quas H. GROTIUS, fere in tota *Euro-
pa*, eo tempore per hunc suum Libellum de Mari
Libero, prout supra, p. 16, 589. memoravi, excita-
uit hanc prosequendi Maris materiam, nomina-
tim, *Itali, Dani, Poloni, Sueones, Angli, Germa-
ni et Bataui*.

MARE ADRIATICVM.

Iulius Pacius a Beriga.

Iulii Pacii, a Beriga, Jurisconsulti, de Dominio
Maris Adriatici Disceptatio inter Regem *Hisp.*
ob Regnum *Neapol.* et Rempublicam *Venetam*,
Lugd. Cl. Landry 1619, 8.

Teller. B. C. p. 218.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 718.

Carpzou. B. C. P. II, p. 73.

Franckenstein. sen. B. C. n. 993.

Et alii plures.

Iulii Pacii aliorumque Dissertt. de Imperio
Maris, *Frf.* 1663, 12.

Albert. B. C. p. 209.

Hassert. B. C. p. 130.

Christ. B. C. p. 170.

Boeschen. B. C. p. 159.

Francof. 1669, 12.

VVolters B. C. p. 356.

Christ. B. C. p. 170.

Bbb 3

Ale-

Alemann B. C. n. 3205.

Anon B. C. uend. Lips. 1705, 12. Octobr. p. 121.

Il Consolato del Mare con il Portolano del Mare,
Venet. 1637, 4.

Scauen. B. C. p. 116.

Ioann. Palatius.

Io. Palatius de Dominio Maris, *Venetiis* 1663, 12.

Heinf. B. C. P. 1, p. 155.

Boeschen. B. C. p. 159.

M A R E L I G V S T I C V M.

Ioann. Baptista Burgus.

Io. Baptistae Burgi de Dominio Reipublicae
Genuensis in *Mari Ligustico* Libr. II, *Romae*,
1641, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 246.

Carpzou. B. C. P. II, p. 444.

Mencken. B. C. 428.

Ludouici. B. C. p. 19.

M A R E B A L T I C V M.

Nic. Helduaderus et Anonymus quidam.

Nic. Helduaderi Sylua chronologica Circuli
Baltici, i. e. *Historischer Wald und Umzirck des*
Baltischen Meers oder der Ost-See. Nurnberg.
1623, 4. et Hamburg, 1624.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 218.

Defmaret. B. C. p. 363.

Mare Balticum, i. e. *Historica Deductio, utri*
Regum, Daniae ne, an Poloniae, praedictum Ma-

re

re a multis iam annorum centenariis, afferente, non fallaci hominum censura, sed ipsa nunquam fallibili natura, se desponsatum fateatur et agnoscat. - 1638, 4.

Obrecht. B. C. p. 91.

Ehrencron. B. C. p. 161.

Mare Balticum, siue, Deductio discursui necessario cuiusdam *Poloni* opposita, - 1638, 4.

VVolter. B. C. p. 113.

Antimare Balticum, - 1639, 4.

Ehrencron. B. C. p. 161.

Ioann. Loccenius de Iure Maritimo et nauali, *Holmiae*, 1650, 12. et - 1652, 12.

Graeu. B. C. p. 116.

Io. Loccenii et *Mart. Schookii* Ius et Imperium mariticum. *Amstelod.* 1669, 12.

Iac. B. C. P. I, p. 372.

MARE BRITANNICVM.

Ioann. Seldenus.

Io. Seldeni Mare Clausum, seu, de Dominio Maris. *Londin. ap. VVilhelm Stenesbeium*, 1635, F.

Cordeſ. B. C. p. 434.

Gastelein. B. C. p. 36.

uan de VValle B. C. P. II, p. 20.

Scauen. B. C. p. 90.

Et alii plures.

Io. Seldeni Mare Clausum, seu, de Dominio Maris, *Lugd. Bat. ap. Ioann. et Theod. Maire* 1636, 4.

Bbb 4

Thuan.

Thuan. B. C. P. I, 235.

Zanen. B. C. p. 21.

Gud. B. C. P. I, p. 111.

du Prat. B. C. p. 11.

Et alii plures.

Io. Seldeni de Mari Clauso Libr. II. acced. Marc. Zuerii Boxhornii Apologia pro nauigationibus Hollandorum aduersus Pontum Heuterum, et Tractatus mutui commercii et nauigationis inter Heinricum VIII. Regem Angliae, et Philippum Archiducem Austriae cum fig. aeneis. *Londin.* 1636, 8.

Meyer. B. C. P. II, p. 683.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 758.

Cordef. B. C. p. 452.

Desmarets B. C. p. 500.

Et alii plures.

Io. Seldeni Mare Clausum, seu, de Dominio Maris libri duo, cum Boxhornii apologia pro nauigationibus Hollandorum, aduersus Pontum Heuterum. *Londin.* 1636, 12.

VVolter. B. C. p. 365.

Graeu. B. C. in app. p. 116.

Scauen. B. C. p. 122.

Io. Seldeni Mare Clausum, *Amstelod.* 1636, 12.

Carpzou. B. C. P. I, p. 379.

Thuan. B. C. P. I, p. 235.

Io. Seldeni Vindiciae pro scripto Maris Clausi, contra Vindicias Maris Liberi, *Londin.* 1653, 4.

Carpzou. B. C. P. I, p. 342.

Scauen, B. C. p. 110.

Io.

Io. Seldeni Vindiciae existimationis suae, de
scriptione Maris clausi et liberi, aduersus *Petr.*
Bapt. Burgum, Lond. 1653, 4.

Ehrencron. B. C. p. 280.

Boeschen. B. C. p. 199.

Carpzou. B. C. P. I, p. 342. P. II, p. 421.

Io. Seldeni Mare Clausum, cum *M. Zuerii Box-*
hornii Apologia, pro Nauigationibus *Hollando-*
rum aduersus *Pontum Heuterum*, et tractatus
commercii atque nauigationis inter *Henricum*
VII. Angliae Regem et *Philippum Austriacum*
Londin. 1656, 8,

Iac. B. C. P. I, 358.

Io. Seldeni Mare Clausum, siue, de Dominio
Maris. *Lugd. Bat.* 1686, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 170.

Guil. VVeluod de Dominio Maris, *Hagae*,
1653, 4.

Scauen. B. C. p. 110.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 380.

Theod. Grafuwinckelius.

Theod. Grafuwinckelii Vindiciae Maris liberi,
Hagae Com. 1652, 4.

VVaeyen. B. C. p. 270.

Carpzou. B. C. P. II, p. 421.

Meyer. B. C. P. II, p. 522.

S. Philippe B. C. P. II, p. 87.

Et alii plures.

Theod. Grafuwinckelii Vindiciae Maris liberi,
aduersus *P. Baptistam Burgum*, Ligustici mariti-
mi domini assertorem, *Hagae*, 1653, 4.

Bbb 5

Blaeu

Blaeu. Cat. libr.

Ehrencron. B. C. p. 280.

Scauen. B. C. p. 119.

Theod. Grasuinckelii Vindiciae aduersus
Guil. Veluodum, Britannici maritimi Dominiū
assertorem, *Hagae Com.* 1653, 4.

Carpzou B. C. P. II, p. 421.

Scauen. B. C. p. 110.

HANSEATICVM IVS MARITIMVM.

*Der Hansee-Städte Schiffs- Ordnung und See-
Recht.* Lubeck, 1614, 4.

Ehrencron. B. C. p. 151.

Reinhold Kuricke Ius maritimum Hanseati-
cum, *Hamb.* 1667, 4.

Carpzou. B. C. P. II, p. 421.

Ehrencron. B. C. p. 79.

Desmaret. B. C. p. 253.

Bataui, Germani, aliūque, qui tunc
temporis de Mari libero et non
libero scripserunt.

Io. Isaaci Pontani Discussiones Historicae,
Argent. 1617, 12.

Sluf. B. C. P. V, p. 431.

Io. Isaac Pontanus de Mari libero et non libe-
ro, *Harderuici Gelrorum*, 1627, 8.

Cordef. B. C. p. 450.

Io. Isaac. Pontani Discussionum historicarum
libr. II, quibus quatenus et quodnam Mare
liberum

liberum, uel non liberum, expenditur. Accedit
Cass. Vairreni de Ophyra regione et ad eam nau-
 gationem Comm. et *Barth. Lekermanni* proble-
 mata nautica, cum commonit. de utroque.
Harderwic. 1637, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 896.

Thuan. B. C. P. I, p. 235.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 65.

Scauen. B. C. p. 122.

Et alii plures.

Hogerbeets *Inleydingbe tot de Practyck uan*
Iustitie, uan den Houe uan Holland, en urye Zeeuart

- 4.

uan Hem. B. C. p. 18.

Iac. Godofr. de Imperio Maris et Iure naufra-
 gii colligendi, 1637, 4.

Carpz. B. C. P. I, p. 327.

Scauen. B. C. p. 94.

Iac. Godofredus de Imperio Maris, et de Iure
 naufragii colligendi, legeque Rhodia, *Geneu.*
 1654, 4.

Scauen B. C. P. I, p. 94.

Iac. Godofr. aliorumque Diff. de Imp. Maris,
Frif. 1663, 12.

Albert. B. C. p. p. 209.

Hassert. B. C. p. 130.

Iac. Godofr. aliorumque Dissertat. de Imperio
 Maris, *Frif.* 1669, 12.

VVolters B. C. p. 356.

Christ. B. C. p. 170.

Cornel.

Cornel. Lerke Oratio de Mari libero, *Leidae*, 1637, 4.

Scauen. B. C. p. 110.

T^r *Boeck der Zee-Rechten*. Middelburg, 1637, 4.
Amsterdam 1648, 4.

Ehrencron. B. C. P. p. 83.

Defmaret. B. C. p. 253.

Io. Strauchii Dissertat. de Imperio Maris, *Brunsv.* 1662, 4.

Carpzou. B. C. P. I, p. 344.

Mart. Schookii aliorumque Dissert. de Iure et Imperio Maritimo, *Amstelod.* 1669, 12.

Iac B. C. P. I, p. 372.

Mart. Schookii aliorumque Dissert. de Imperio Maris, *Frf.* 1669, 12.

VVolter B. C. p. 356.

Christ. B. C. p. 170.

Hermann Conringius de Dominio Maris, *Helmst.* 1676, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 314.

Hermann. Conringius de Maritimis Commerciis, - 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 355.

Ioann. Groningii nauigatio libera, *Lubec.* 1698, 4.

Carpz. B. C. P. II, p. 421.

H. GR. Tacitus.

Vid. supra, p. 671.

HVGO-

HVGONIS GROTII
DE
Iure Belli et Pacis Libri III.

HVGO GROTIUS de Iure Belli et Pacis, *Parif.*
Buon. 1625, 4.

Thuan. B. C. P. I, p. 234.

Bodlei. Bibl. p. 308.

Gronendyk. B. C. p. 107.

Matfeld. B. C. p. 1135.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Francof. ad Moen-*
num, 1626, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1073.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Eccardi. B. C. p. 46. n. 759.

Suaning. B. C. p. 75.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod. Blaen.*
1631, F.

Teller. B. C. p. 214.

Ultraiect. Acad. B. C. P. II, p. 130.

Meyer. B. C. P. I, p. 425.

Sluf. B. C. P. II, p. 284.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelodam.* 1631, 8.
cum annotat. MSS. Io. Georg. Graevii, teste eius. B. C. p. 82.

Bodlei. B. C. p. 308.

du Prat. B. C. p. 22.

Eccard. B. C. P. II, p. 69.

H. GR. de Iure Belli ac Pacis Libri tres, in qui-
bus Ius Naturae et Gentium, item Iuris Publici
prae-

praecipua explicantur. Editio noua, ab Autore ipso recognita et correcta, de qua uide pagina * sequenti, cum Priuilegiis S. Caesareae Maiestatis, et Christianissimi Galliarum Regis, *Amstelod. ap. Guiliel. Blaeu*, 1632, 8.

* *Editionem librorum meorum de Iure Belli ac Pacis quae post illam Guilielmi Blaeu in folio, ut loquuntur, factam, facta est in octauo a Ioanne Ianfonio, nulla parte auctiorem esse illa Guilielmi Blaeu, in multis uero locis Graecorum maxime scriptorum minus castigatam, factam denique me inconsulto, hanc uero eiusdem Guilielmi Blaeu in minori octauo editionem me uolente expressam ad exemplar a me recognitum atque emendatum testabar. Amstelodami VIII Aprilis MDCCCXXXII.*

H. GROTIUS.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelodam.* 1633, F.

du Bois. B. C. P. I, p. 131.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Annotation. Autoris. Accesserunt et Annotata in Epistolam Pauli ad Philemonem, *Amstelodami* Bleaeu, 1642, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 444.

Thuan. B. C. P. I, p. 234.

Bodlei. B. C. p. 308

Desmarest. B. C. p. 471.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1646, 8.

Oizel. B. C. P. I, p. 370.

du Prat. B. C. p. 21.

Gud. B. C. P. I, p. 124.

Brunsen. B. C. Sect. II, p. 42.

Et alii plures.

H. GR.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1646, 4.

Bødlei. B. C. p. 308.

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 175.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Annotationibus Autoris, *Amstelod.* 1647, F.

Oizel. B. C. P. I, p. 144.

S. Philippe B. C. P. I, p. 63.

Lipen. Bibl. Philos. T. I, p. 175.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Annotatis. *Amstelod.* 1650, 4.

Scauen. B. C. p. 97.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libri III, cum Aut. in eisdem Annot. et Comment. in Epist. ad Philemonem, *Amstelod.* 1650, 8.

uan Hem B. C. p. 19.

Gud. B. C. P. I, p. 124.

Rechenberg. B. C. in app. p. 261.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1651, 8.

Spanhem. B. C. p. 170.

Iac. H. C. P. I, p. 358, 365.

VVolter B. C. p. 314.

Rechenberg. B. C. P. II, p. 23.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1652, 4.

Nicol. B. C. P. I, p. 137.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libri tres, in quibus Ius Naturae et Gentium, item Iuris publici praecipua, explicantur. Editio noua, cum annotatis Autoris, ex postrema eius ante obitum cura, multo nunc auctior. Accesserunt et Annotata

tata in Epist. *Pauli ad Philemonem*, *Amstelodam.*
ap. Ioannem Blaeu. 1660, 8. *Codex anott. MSS. Carpz.*
refertiss. teste eius B. C. P. I, p. 370.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 880.

Blaeu. Cat. Libror.

Crist. B. C. p. 37.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1663, 8.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Tenzel. B. C. p. 76.

Groschuph. B. C. p. 185.

Anon. uend. Berolin. 1725, 16. April. Sect. III, p. 5.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Ep. *Pauli* ad
Philemon. atque Differtat. de Mari Libero, *Am-*
stelod. 1667, 8.

Meyer. B. C. P. I, p. 439.

Falckner. B. C. P. I, p. 52.

Alemann. B. C. n. 3373.

Sluf. B. C. P. II, p. 284.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, in quibus Ius Na-
 turæ et Gentium, item Iuris Publici præcipua
 explicantur. *Amstelod. Blaeu* 1670, 8.

S. Philipp. B. C. P. II, p. 106.

Carpzou. B. C. P. I, p. 370.

Kryf. B. C. p. 122.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Notis *Io-*
Frid. Gronouii, *Amstelod.* 1680, 8.

Preston. B. C. P. I, p. 21.

du Prat. B. C. p. 22.

Alemann. B. C. n. 192.

Sluf. B. C. P. II, p. 84.

H. GR.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Notis ipsius
 Autoris, et Annotat. *Io. Fr. Gronouii, Hagae Co-*
mitum, 1680, 8.

Nicol. B. C. P. I, p. 12.

Roeschel. B. C. P. II, p. 14.

Heinecc. B. C. p. 221.

uan Zanen. B. C. in app. n. 78.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, etc. itemque
 Mare liberum, *Amstelod.* 1684, 8.

Stark. B. C. n. 137.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Notis *Grono-*
uii, Amstelod. ap. Ianfonio VVaesbergios, 1689, 8.

Groenendyk. B. C. p. 170.

Iacob. B. C. P. I, p. 354.

Cunon. B. C. p. 292.

Boeshen. B. C. p. 151.

H. GR. cum Notis Aut., et *Io. Fridr. Gronouii,*
Amstelod. 1700, 8.

Fritsch. Cat. Libr. Iurid. nundin. Lips. 1707.

H. GR. de Iure Belli et Pacis libri tres, cum An-
 notatis Autoris, accesserunt Annotata in Epist.
Pauli ad Philemonem. Diss. de Mari Libero et Li-
bellus de Aequitate, Indulgentia et Facilitate.
Nicol. Blancardi et Io. Frid. Gronouii Notae
 in totum opus de I. B. et P. *Amstelod.* 1701, 8.

Saff. B. C. p. 243. n. 637.

S. Philipp. B. C. P. III, p. 106.

du Bois. B. C. P. III, p. 444.

Stubel. B. C. p. 1117.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Notis Variorum,
Amstelod. 1702, 8.

Kryf. B. C. p. 123.

CCC

H. GR.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libri tres. Accesserunt eiusdem Dissertatio de Mari Libro et Libellus singularis, de Aequitate, Indulgentia et Facilitate, cum Not. *Io. Fr. Gronouii*, *Amstelod.* 1712, 8.

Albert. B. C. P. II, 49.

Desmarets, B. C. p. 472.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libri tres, in quibus Ius Naturae et Gentium, item Iuris Publici praecipua, explicantur, cum Annotatis Autoris, eiusdemque dissertatione de Mari Libero ac Libello singulari de Aequitate, Indulgentia et Facilitate, et *Io. Frid. Gronouii* notis. Editionem omnium, quae hactenus prodierunt emendatissimam, ad fidem priorum et optimarum recensuit, loca pleraque autorum laudatorum distinctius designavit, innumeros in illis errores sustulit, indicavit, notulas denique addidit, *Ioannes Barbeyrac. Amstelod.* 1720, 8. *

S. Philippe B. C. P. III, p. 106.

Kraus. Ephem. Rei literar. nouae ad A. 1720, n. 25.

p. 199.

Albert. B. C. P. II, p. 49.

• Vid. supra, p. 264, seqq.

I N D E X

AD

H V G. G R O T I I

DE

I V R B B E L L I E T P A C I S L I B R O S I I I .

Index in H. GR. de Iure B. et P. Libr. III, et alia huius generis. - 4.

Garpzou. B. C. P. II, p. 333.

Bel.

Belgica Versio.

HVGO de GROOT *Recht des Oorloghs en Vredes*,
Haerlem, 1635, 4.

uan Zanen. B. C. p. 19.

HVGO de GROOT *Recht aan Oorloghen Vrede*,
uuaerint' Recht der Nature en der Volckern, neuens
de uornaemste Stucken uan 't publycke Recht uer-
klaert uuerden, Amsterdam, 1651, 4.

Castlein. B. C. p. 119.

HVGO de GROOT *drie Boeken uan 't Recht des*
Oorloghs en Vredes, met des Auteurs Aentekennin-
gen, Delft 1652. 4.

Blaeu. Cat. Libr.

Drie Boeken uan 't Recht des Oorloghs en Vredes,
daerin het Recht der Nature en der Volckeren, oock
de uornaemste stucken uan het publycque Recht
uerklaert uuerden door Mr. H. de GROOT, nae de
leste Druck, en met des Auteurs uermeerderde
Aentekenningen (by hem ouersien) getrouuoelyk
ouergheset door B. D. den zuueeden Druck, seer
nut en dienstigh in dese zydt, niet alleen uoor Prin-
cen, Ouerheden, en Regenten, maer oock uoon Se-
cretarissen, Notarissen, en alle Liefhebbers uan Bil-
lick heyd en Rechtueerdigheyt. Amsterdam, by
Ian Hendrick en V Villem uan Beaumont
*Boeckuerkoppers, 1657, 4. **

* In praef. huius editionis haec occurrunt uerba: *Wat oock*
den Auteur deses VVercks belangt, uuiens wysmuntende gbe-
leerrbeyt, sonderlinge deught, en onghewoonlycke liefstalligheyt
hem bouen alle geleerde en uermaerde Mannen, deser en der
worleden eenuumen doet wysstaken, ende uan alle booghe en aller

Ccc 2

Eeren-

Eerenwaerdig achten, "alsoo hebben wve Ed. Grootachtb. alle-tydt tot hem gbetoot een uytnemende affectie en vriendelycke ghenegenheydt, sels in de tyden synder droefheyt en verflootinghe, daer van desfelde menighmael klaer blyck en beuys in uersheyden ghelegenbedem gegeuen hebben, ende onder anderen als by in syne laetste reyse uyt Vrankryck nae Sweden aen haere Coningblyck Maiesteyt reysende, syn uuegh naem door wve Ed. Grootachtb. Stadt, om van daer te Schepe tegaen, alwaer by van deselfde met alleen vriendelyck ontfangen. beleefdelyck begroet, ghenuellekomt, en gheberberghroerdt, maer oock uoor syn afscheyt beerlyck ende magnificklyck ontbaelt, ghetoeft, en gtracteeret, hem geluck op syne Reyse wuenshende, en alle teyckenen van Eere, gunste, en hoogh toe-gedane Genegenheydt beuysende, uid. supra, p. 473.

Suecica Versio.

Vid. supra, p. 272, 304.

Anglica Versio.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, (Anglice) Lond. 1654, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. de Iure B. et Pacis, cum eiusdem uita, quae petita est ex Bailii Dictionario London. 1715, voll. III, 8.

Krausii Ephem. Rei Literar. nouae ad A. 1715, n. 23. p. 169.

Gallica Versio.

*Le Droit de la Guerre et de la Paix, par H. GR. traduit en Francois par de Courtin Paris 1687, 4.**

VVerstein Cat. libr. uenal. 1699. p. 363.

du Bois B. C. P. II, p. 225.

* Vid. supra, p. 643.

Le

*Le Droit de la Guerre et de la Paix, par M. H. GR.,
traduit par M. de Courtin, Amsterd. 1688, 8.*

Carpz. B. C. P. I, p. 370.

Ehrencron. B. C. p. 361.

Anon. B. C. uend Drefd. 1725, d. 12. Martii. n. 4733.

H. de GROOT *de la Guerre et de la Paix, Hagae,
1688,*

S. Philippe B. C. P. III, p. 107.

*Le Droit de la Guerre et de la Paix, par M. GRO-
TIVS, traduit du Latin en Francois par Courtin, a
la Haye, 1703, 8.*

du Bois B. C. P. III, p. 444.

S. Philippe B. C. P. III, p. 107.

Meifner. B. C. n. 988.

H. GR. *Traité du Droit de la Guerre et de la
Paix, 3 vol. - 12.*

Fritsch. Cat. Libr. Gall. Lipf. 1704.

*Le Droit de la Guerre et de la Paix, per HV-
GVES GROTIUS. Nouvelle Traduction par Jean Bar-
beyrac, Professeur en Droits a Groningue et mem-
bre de la Societé Royale des Sciences a Berlin. Avec
les Notes de l'Auteur meme, qui n'auoient encore
paru en Francois et des nouvelles Notes du Tradu-
cteur. A Amsterdam, 1724, 4. VI, Alph.*

Kraufii Ephem. rei liter. nouae ad A. 1724. n. 53.
p. 529.

Germanica Versio.

H. GR. *Drey Bücher uom Rechte des Kriegs
und des Friedens, aus dem Lateinischen ins
Teutsche übersetzt durch P. B. S. g. Schütz, nebst
einer*

ccc 3

einer Vorrede Christian Thomafii, Leipzig, 1707,
4. *

VVolters B. C. p. 53.

Anon. B. C. uend. Dresd. 1725, 12. Mart. n. 6962.

Anon. B. C. uend. Dresd. 1725, 3. Sept. p. 44.

* vid. supra p. 644.

H. GR. *Drey Bücher von Kriegs und Friedens Rechten, samt general und special Tabellen von Biörenklau und Müllers, übersetzt von Io. Nic. Serlin, und Comment. von unterschiedenen Aut.* Francofurt. 1709, F. *

du Boif B. C. P. I, p. 478.

* Gallorum Ephemerides de GROTII Libro de Iure Belli et Pacis iudicant, eumque laudant, et quidem iure. *Er wird in 100. Jahren keinen nach sich ziehen. Vnde Rex Sueciae dixit: Vnum esse Grotium, i. e. non habere parem. Et Galli, Grotium et Salmasium vere doctos esse pronuntiarunt, scil. excellenter Schurzfl.*

Cum quibus consentit Autor Ephemeridum Lipsf. sequentibus uerbis. *Der wortreffliche GROTIUS hat einen besondern Vorzug vor seinem Vorgängern, deren Hochachtung meist nicht lange gedauert. Es begehret ihm niemand den Ruhm streitig zu machen, daß er zuerst, das heut zu Tage so hoch geachtete Recht der Natur, auf einen festen Fuß gesetzt und dasselbe auch zuerst systematisch vorgetragen. Seine Grund-Sätze sind wortrefflich, und von allen VVeltuucisen, die nach ihm einigen Nahmen erhalten, mit allgemeinen Beyfall angenommen werden, sein schoenes VVerck de Iure Belli et Pacis aber bleibt ein Schatz, uuelchen die spaete Nachuuelts vielleicht nicht ueniger als Ciceronis und Senecae Schrifften uerehren und bewundern wird. Und in der That ist er aller dieser Ebre mehr als würdig. Er hat eine Bewunderswürdige Belesenheit, ein wortreffliches Iudicium, eine uuunderschöne Schreibart in gebundener und ungebundener Rede, eine grosse Sanfftmuth und Maessigkeit und zumar jedes von diesen Stücken in sehr hohen Grade besessen. Gewiß es bringt die Natur kaum in 100. Jahren*

Jahren einen solchen Mann zuwege, zum uenigsten ist in den 80. Jahren seit dem er gestorben, niemand aufgestanden, der alles das beyammen gehabt, uornit Natur und Fleiß GROTIVM berühmt gemacht, und es findet sich noch niemand, uelchen man ihm mit Rechte an die Seite setzen könnte. etc. Sein Buch de Iure Belli et Pacis ist von Mr. Io. Barbeyrac Professor zu Groningen aufs reue ins Französche übersezt und 1724. sauber ans Tage Licht kommer, und solche dem Könige in England von ihm dediciret uorden, in uelcher derselbe bewercket, daß GROTIVS die Ehre gehabt fast bey allen Auflagen gekrönten Haeuptern zugeschrieben zu uerden.

COMMENTATORES

IN

HVGONIS GROTH

DE

Iure Belli et Pacis Libros III.

*Ioan. Feldenus.**Amstelod. 1652, 12.*

Lipen. Bibl. Philosoph. T. I, p. 175.

Ioan. Feldeni Annotata in H. GR. de Iure Belli et Pacis, Amstelod. 1653, 12.

Blaeu Cat. Libror.

du Bois B. C. P. III, p. 444.

Meyer. B. C. P. II, p. 442.

Sluf. B. C. P. II, p. 185.

*Et alii plures.**Io. Feldeni Annotata ad H. GR. de Iure Belli et Pacis, quibus immixtae sunt Responsiones ad Stricturas Grasuinckelii, Ienae 1663, 12. **

Iac. B. C. P. I, p. 375.

V Volter. B. C. p. 416.

* Vid. supra, p. 631.

CCC 4

Carp-

Carpzou B. C. P. I p. 378-380.

Kielmannsegg, B. C. P. III, p. 1257.

Et alii plures.

Theod. Graswinckelii.

Stricturae ad Censuram

Ioan. Feldeni.

Theod. Graswinckelii Stricturae ad Censuram *Ioan. Feldeni* in libros H. GR. de Iure Belli et Pacis, *Amstelod.* 1653, 4.

Blaeu Cat. libror.

Amstelod. 1653, 12.

Blau, Cat libror.

Carpzou. B. C. P. I, 380.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1257.

Amstelod. Io. Blaeu, 1654, 4.

Cunon. B. C. p. 684.

du Bois B. C. P. II. p. 225.

Gud. B. C. P. I, p. III.

Ehrencron. B. C. p. 252.

Et alii plures.

Amstelod. 1654, 12.

Oizel. B. C. P. I, p. 220.

Iacob. B. C. P. I, p. 375.

Bentel. B. C. P. I, p. III.

Beyer B. C. n. 865.

Et alii plures.

Ienae, 1675, 12.

Carpzou. B. C. P. II, p. 436.

Schräder. B. C. P. II, n. 5711.

Brunsen, B. C. in app. v, p. 66.

Christ. B. C. p. 40.

Et alii plures.

- 1678, 12.

Ludouici B. C. p. 67.

Ioann. Henricus Boeclerus.

Io. Henr. Boeclerus in GROTH de Iure Belli et Pacis, L. I, et capita VII, Libr. II. *Tabing.* 1661, 8.

Albert. B. C. p. 162.

Io. Henr. Boeclerus ad GROTIUM de Iure Belli et Pacis, eiusdem Dissertationes V ad GROTIUM, *Argent.* 1663, 8.

S. Philippe B. C. P. II, p. 128.

uan der VVayen B. C. in app. II, p. 285.

Rechenberg. B. C. in app. p. 194.

Sluf. B. C. P. II, p. 285.

Et alii plures.

Argent. 1664, 8

Graeu. B. C. p. 82.

Roefchel. B. C. P. II, p. 14.

Iacob. B. C. P. I, p. 358.

Io. Henr. Boecleri in H. GR. Ius Belli et Pacis, item Dissertationes V. et Tabulae ad commentationem GROTIANAM, *Gieffae Hassorum ap. Casp. VVaechtler*, 1687, 8. *

Meyer. B. C. P. II, p. 439.

Castelein. B. C. p. 173.

Beyer. B. C. n. 145.

Desmarets B. C. p. 480.

Et alii plures.

* Vid. supra, p. 627, sq.

In H. GR. Ius Belli et Pacis ad Illustrissimum Baronem *Boineburgum* Commentatio *Io. Henrici Boecleri* cum praefatione *Io. Schilteri*. Accedunt *Boecler.* Dissertationes V ad GROTIUM, it.

Ccc 5

Tabu-

Tabulae in H. GR. Ius Belli et Pacis. *Argentorati ex officina Dulssakeriana*, 1704, 8.

Obrecht. B. C. p. 184.

Anon. B. C. uend. Dresd. 1725, 12. Martii. n. 2627.

Caspar Zieglerus.

Casp. Ziegleri in H. GR. de Iure Belli et Pacis Libros Notae et Animaduersiones, *VVittenb. sumpt. baered. Meuii et Schumacheri* 1666, 8. cum plur. in *marginè annott. MSS. F. B. C. test. Carpzou, B. C. P. I, p. 370.*

Ziegler B. C. P. II, n. 265.

Gud B. C. p. 124.

Ehrencron. B. C. P. II, p. 265.

Sluf. B. C. P. II, p. 285.

Et alii plures.

VVittenb. 1669, 8.

Schulzii B. C. p. 212.

VVittenb. 1676, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 444.

Roefchel B. C. P. II, p. 14.

Rechenberg. B. C. in app. p. 241

OPel. B. C. in app. p. 63.

Et alii plures.

Casparis Ziegleri, IC. Consiliarii Elect. Sax. et Facult. Iurid. in Acad. VVitteberg. Ordinarii, in H. GROTII de Iure Belli ac Pacis, Libros, quibus Naturae et Gentium Ius explicauit, Notae et Animaduersiones subitariae Editio Tertia, indice auctior, Francof. et Lipsiae impensis Quenstedti et Schumacheri typis Balth. Christ. VVustii, 1686, 8.*

* supra. p. 632.

Castlein,

Castelein. B. C. p. 173.

Stubel. B. C. p. 117.

Kuhn. B. C. p. 172.

Diecmann. B. C. p. 324.

Et alii plures.

L. 1686, 12.

Eccard. B. C. P. II, p. 12. n. 205.

Eadem esse uidetur cum antecedente.

Wittenberg. 1696, 8.

Kettner. B. C. in app. II, p. 90.

Argent. 1706, 8.

Schneider. B. C. P. II, n. 5500.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Freisleb. B. C. p. 238.

Ioann. Adamus Osiander.

Io. Adami Osiandri Typus Legis Naturae ex Rom. c. II. expressus et exhibitus, Tubingae, 1669, 4.

Seidel. B. C. p. 65.

Diecmann. B. C. p. 148.

H. GR. Ius Belli et Pacis Observationibus Io. Adami Osiandri illustratum, Tubingae, 1670, 8.

Obrecht. B. C. p. 252.

Haffert. B. C. p. 113.

Tubingae. 1671, 8. *

Graeu. B. C. p. 82.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 975.

Sluf. B. C. P. II, p. 285.

Desmarets. B. C. p. 474.

Et alii plures.

* Vid. supra, p. 633.

Tu-

Tubing. 1674, 8.

Kettner. B. C. in app. II, p. 59, 60.

Tubingae, 1675, 8.

Oizel. B. C. P. I, p. 205.

Tubingae, 1711, 8.

Rechenberg. B. C. in app. p. 193.

Henricus Henniges.

Henrici Henniges Obseruatt. Politico-Morales in H. GROTIUM de Iure Belli et Pacis, *Solisbach*, 1672, 8.

Roeschel. B. C. P. II, p. 14.

Solisbach, 1673, 8.

Oizel B. C. P. I, p. 205.

Meyer. B. C. II, p. 439.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Sluf. B. C. P. II, p. 285.

Et alii plures.

Norimberg, 1673, 8. *

Fritsch Cat. Libror. nundin. Lips. 1707.

* supra p 634.

Io. Fridr. Gronouius.

Is Commentarius passim reperitur inter editiones H. GROTII, supra, p. 635, 742.

Sam. Pufendorfii

Elementa Iurisprudentiae uniuersalis.

Sam. Pufendorfii *Elementa Iurisprudentiae uniuersalis*, *Hagae*, 1660, 8.

Oizel.

Oizel. B. C. P. I, p. 206.

Christ. B. C. p. 33.

Dieckmann. B. C. p. 316.

S. Pufendorfii Elementorum Iurispr. uniuersal. Libr. II, Cygn. 1668, 8.

Kettner. B. C. app. I, p. 32.

Desmarets B. C. p. 478.

Ienae, 1669, 8.

VVolter. B. C. p. 274.

Rechenberg. B. C. in app. p. 194.

Anon. B. C. uend. Lips. 1708, 16 Iunii p. 60.

Francof. 1680, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 452.

Beyer. B. C. n. 166.

Francof. 1688, 12.

Fritsch. Gat. Libr. iuridic, Lips. 1707.

Cygn. 1688, 8.

Nicol. B. C. P. I, p. 10.

Christ. B. C. p. 37.

Prf. 1694, 12.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1356.

Beyer. B. C. n. 985.

- 1699, 12.

Anon. B. C. uend, Lips. 1721. 20 Martii, P. I, p. 32.

Samuel Pufendorfii

De

Iure Naturae et Gentium Libri VIII.

*Sam. Pufendorfii de Iure Naturae et Gentium Lib. VIII, Londin. Scan. 1672, 4. **

* Vid. supra, p. 639.

Meyer.

Meyer. B. C. P. I, p. 430.

VVolter. B. C. p. 52.

Desmaret. B. C. p. 236.

Rechenberg. B. C. in app. 193.

Et alii plures.

Lips. 1672, 4.

Myl. B. C. p. 202.

Francof. ad Moen. 1684, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 170.

Diecmann. B. C. p. 81.

Anon. B. C. Lips. uend. 1721. 20 Martii P. I, p. 238.

Anon. B. C. uend. Dresdae 1725, 12 Martii n. 1864.

Sam. Pufendorfi Eris Scandica, Frf. 1686, 4.

Schulz. B. C. p. 123.

Sam. Pufendorfi de Iure N. et Gentium Libri VIII, Amstelod. 1688, 4.

du Boif. B. C. P. II, p. 224.

Rechenberg. B. C. in app. 208.

Frf. ad Moen. 1694, 4.

du Boif. B. C. P. II, p. 224.

Frf. ad Moen. 1696, 4.

Anon. B. C. uend. Berolin. 1725, 16 April. Sect. I, p. II.

Amstelodami, 1698, 4.

Calkoen. B. C. p. 9.

Francof. 1699, 4.

Groschupf. B. C. p. 78.

Amstelod. 1704, 4.

Desmaret. B. C. p. 236.

S. Philippe B. C. P. II, p. 86.

Kryf. B. C. p. 149.

Albert. B. C. P. II, p. 2.

Fran-

Francof. ad Moen. 1716, 4.

Eccard. B. C. P. I., p. 129.

Gallica Versio.

Le Droit de la Nature et des Gens, traduit de Latin de feu Mr. le Baron de Pufendorf. par Iean. Barbeyrac, avec des Notes, Amsterdam. 1706, 4.

S. Philippe B. C. P. II, p. 88.

Eccard. B. C. P. II, p. 63.

Anon. B. C. uend. Dresd. 1725. 12. Martii n. 1902.

Anon. B. C. uend. Lips. 1717, d. 6. Sept. p. 82.

Le Droit de la Nature et des Gens de Mr. Pufendorf, traduit par M. Iean Barbeyrac. Amsterd. 1711, 4. Alph. VII. 6 plagg.

Kraufii Ephemer. Rei literar. nouae ad A. 1715. p. 466.

Le Droit de la Nature et des Gens par Pufendorf avec les Notes de Barbeyrac, Amstelodam. 1712, 4.

Desmarets. B. C. p. 236.

Germanica Versio.

Sam. Pufendorffii uon Natur und Völker Rechte mit Anmerckungen uon Iohan. N. Hertio, und Io. Barbeyrac, Frf. 1711, 4. 2. vol.

du Bois. B. C. P. II, p. 603.

Rechenberg. B. C. in app. p. 218.

C O M M E N T A T O R E S

A D

O P V S P U F E N D O R F F I I

D E

I V R E N A T. E T G E N T I V M.

Sam. Pufendorffius de Iure Nat. et Gentium,
cum

cum Annotat. *I. N. Hertii*, accedit *Eris Scandica*,
feu, de *Controuersijs de Iure Naturae*, *Frif.*
1706, 4.

Franckenstein. sen. B. C. p. 27.

Beyer. B. C. p. 58.

* * *

Hic, de *Aduersarijs Pufendorfi*, figillatim ali-
quid esset addendum, sed, quia hanc materiam
elegantè tractauit *Iac. Frid. Ludouici*, in libro, cui
titulus, *Delineatio Historiae Iuris Diuini, Natu-
ralis et Positiui Vniuersalis*, editio secunda, Halae
1714, 8. ad hunc librum, lectorem remitti-
mus.

Samuel Pufendorfius

de

Officio Hominis et Ciuis.

'Sam. Pufendorfius de *Officio Hom. et Ciuis*,
Lond. Sc. 1663, 8.

Christ. B. C. p. 38.

S. Pufendorfius de *Officio Hom. et Ciuis* *Lond. Sc.*
1673, 8. in *marginè diuersis in locis not.* *Beyeri* teste eius *catalo-
gi*, n. 166.

Carpzou. B. C. P. I, p. 364.

Rechenberg. B. C. in app. p. 262.

Schalbruch. B. C. P. II, p. 31.

Desmarets. B. C. p. 513.

Et alii plures.

Lond. 1675, 8.

Ketzner. B. C. in app. II, p. 7.

Frif.

Erf. 1678, 12.

Ihl. B. C. P. I, p. 245.

Anon. B. C. Lips. uend. 1721, 10. Martii P. I, p. 245.

Rudolstadt. 1678, 12.

Rudolstadt. 1679, 12.

Carpzou. B. C. P. I, p. 381.

Sam. Pufendorf. de Offic. H. et C. eiusque Elementa iurisprudentiae, quibus adiecta appendix de Sphaera morali, *Frf.* 1680, 8.

Mylli. B. C. p. 33.

Rudolft. 1681, 12.

Schulz. B. C. p. 257.

Hamb. 1684, 12.

Anon. B. C. Lips. uend. 1708. 16. Iulii p. 87.

Holm. 1689, 12.

Anon. B. C. Lips. 1705, 12. Octobr. p. 57. p. 132.

Hamb. 1689, 12.

Brunsen. B. C. App. III, p. 14.

Anon. B. C. Dresd. 1725, 12. Martii n. 538.

Anon. B. C. Lips. uend. 1725, 3. Sept. P. II, p. 65. P. II, p. 120.

Hamb. 1693, 12.

Dornfeld. B. C. p. 233.

Magdeb. 1693, 4.

Stubel. B. C. p. 184.

Ultraiecti. 1696, 12.

Graeu. B. C. p. 115.

Holmiae, 1701, 12.

Saff. B. C. p. 320.

Opel. B. G. p. 51.

Anon. B. G. Lips. 1724, d. 17. Ianuar. p. 51.

Ddd

Lon-

London. Sc. 1702, 12.

Christ. B. C. in app. p. 40.

Anon. B. C. habit. Dresd. 1725, 12. Mart. n. 2268.

Ultraiect. 1705, 12.

S. Philipp. B. C. P. III, p. 127.

Frf. 1705, 8.

Boeschen. B. C. p. 293.

Kettner. B. C. p. 17.

Hamburg, 1709, 8.

Anon. B. C. hab. Lips. 1725, 3. Sept. P. II, p. 6.

Gallica Versio.

Les Devoirs de l' Homme et du Citoyen, suivant la loi naturelle, par Pufendorf. Berlin. 1696, 12.

S. Philippe B. C. P. III, p. 129.

Fritsch. Cat. Libr. Gallic. Lip. 1704.

Les Devoirs de l' homme et du Citoyen, traduit du Latin de Mr. de Pufendorf par Iean Barbeyrac, Amst. 1707, 8.

Groschupf. B. C. p. 197.

Les Devoirs de l' Homme et du Citoyen, tels qu'ils lui son prescrits par loi Naturelle, traduits du Latin de feu Mr. de Baron de Pufendorf, par Iean Barbeyrac. Avec quelques notes du Traducteur, a Amsterdam, 1708, 8.

Auerbach. B. C. n. 166.

Les devoirs de l' Homme et du Citoyen, traduits du Latin de feu M. de Pufendorf, par Io. Barbeyrac, Docteur en droits et Professeur en la meme faculté a Groningue, et membre de la societe royale des sciences de Berlin. Quatrieme edition, reue-

ue

ue avec de soin et augmente d'un grand nombre des notes du Traducteur, de ses deux discours sur la permission et le benefice des Lois, et du Jugement de Mr. Leibniz sur cet ouvrage, avec de Reflexions du Traducteur, Amsterd. 1718. T. I, pagg. 344. T. II, pagg. 420.

Krauf. Ephem. rei liter. nou. ad A. 1718, p. 239.

**Commentatores in Libellum
Pufendorfi
de**

Officio Hominis et Ciuis.

Immanuel VVeberus.

**S. Pufendorf. de Officio Hominis et Ciuis,
cum notis Imm. VVeberi, Francof. 1700, 8.**

VVolter. B. C. p. 460.

Anon. B. C. Lips. 1705, 12. Octobr. p. 126.

Ryffel. B. C. p. 6.

Francof. 1702, 8.

Fritsch. Cat. libror. Lips. 1711.

Francof. 1709, 8.

du Bois. B. C. P. II, p. 517.

Francof. 1710, 8.

Eccard. B. C. P. II, p. 32.

Pipping. B. C. n. 169.

Anon. B. C. Dresd. 1725. 12. Martii n. 2628.

Gottlieb. Gerb. Titius.

**Gottlieb. Gerb. Titii Observationes in lib.
Sam. de Pufendorf, de Officio Hom. et Ciuis,
Lips. 1703, 12.**

Ddd 2

du

du Bois. B. C. P. III, p. 517.

Anon. B. C. Lips. 1708, 16. Iulii, p. 92.

Lips. 1709, 8.

Schubart. B. C. p. 44.

G. G. Titii Collegium MS. in Pufendorf. de Offic. H. et C. -

Anon. B. C. Lips. 1725, 3. Sept. P. II, p. 60.

D. Gottl. Gerh. Titii Einleitung zum Natur- und Voelker-Recht -

Opel. B. C. p. 45.

Andr. Ad. Hochstetterus.

*Andr. Ad. Hochstetteri Collegium Pufendor-
fianum super libr. de Offic. Hom. et Ciuis, Tubing.*

1710, 4.

du Bois. B. C. P. II, p. 224.

Kettner, B. C. in app. II, p. 40.

Io. Rodol. a VValdkirch.

*Io. Rodol. a VValdkirch Annotata in Libr. Sam.
Pufendorf. de Officio H. et Ciuis, Basil. 1711, 8.*

du Bois. B. C. P. III, p. 517.

Pagenstecherus.

*S. Pufendorf. de Offic. Hominis et Ciuis, per
Pagenstecherum, Groning. 1712, 8.*

Ryffel, B. C. p. 34.

Rotherus.

*Rotherus ad S. Pufendorf. de Officio Hominis
et Ciuis, L. 1719, 8.*

Anon. B. C. habit. Lips. 1725, 12. Martii n. 5413.

H. GR.

H. GR. Commentatores.

Ioannes Georgius Simon.

HVGO GROTIUS de Iure Belli et Pacis, cum notis
Io. Geo. Simonis, Eiusque Mare liberum, *Ienae*,
1673, 4.

Sluf. B. C. P. II, p. 284.

Schrader. B. C. P. II, n. 1061.

Rechenberg. B. C. in app. 134 et 240.

Iac. B. C. P. I, p. 21.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Epist. ad
Philemonem et not. *I. G. Simonis*, *Ienae*, 1680, F.

Albert. B. C. p. 29.

Falkner. B. C. P. I, p. 52.

Anon. Cat Lips. 12. Octobr. 1705. p. 170.

Anon. B. C. Lips. 16. Iulii 1708, p. 8.

Et alii plures.

Ienae, 1680, 4.

Menken. B. C. p. 524.

Anon. B. C. Lips. 6. Sept. 1717. p. 124. 108.

Albert. B. C. P. II, P. 41.

Ienae, 1685, 4.

Rechenberg. B. C. in app. 173.

Frif. 1688, 8.

Anon. B. C. Lips. 6. Sept. 1717. p. 42.

Conrad. Sam. Schurzfleischius.

Conradi Sam. Schurzfleischii Notae ad H. GRO-

D d d 3

TIVM

TIVM de Iure Belli et Pacis, *Vittemberg.*
1674, 4. *

Lipen. B. Philof. T. I, p. 176.

* *Has nunquam vidi, credo potius, notas MSS. esse. Vid. supra,*
p. 639.

Valentinus Velthemius.

Valentini Velthemii Vera & Genuina Funda-
menta Vniuersi Iuris Naturae, Ienae, 1675, 4.

Schulz, B. C. p. 117.

Valentin. Velthemii Introductio ad H. GROTIJ
Opus de Iure Belli et Pacis, ubi, simul elem.
ficient. de Iuris Nat. et Gentium prudentia, cum
praecip. Mat. Moral. et Polit. ut et quaest. con-
trou. *Ienae, 1676, 8.*

Kielmannsegg, B. C. P. III, p. 917.

Oizel, B. C. P. I, p. 205.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Opel. B. C. p. 45.

Et alii plures.

Ienae, 1676, 12.

Anon. B. C. Lips. 1735, 3 Sept. p. 60.

*Ienae, 1677, 8. **

Carpou. B. C. P. II, p. 435.

Beyer. B. C. n. 174.

* *supra, p. 637.*

Chr. Fr. VVaechtlerus.

Christ. Fr. VVaechtleri Lectionum GROTIANA-
RVM Lib. I, *Lips. 1680, 12.*

Iacob. B. C. P. I, p. 375.

Brunsen. B. C. in app. v, p. 66.

Beyer. B. C. n. 987.

Hassert.

Haffert. B. G. p. 124.

Et alii plures.

Christ. Fr. VVaechterli LECTIONES GROTIANAЕ,
VVittemb. 1682, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 375.

Anon. B. C. Lips. 1721. 20 Martii, P. I, p. 34.

Io. Georgius Kulpisius.

Io. Georg. Kulpisii Collegium GROTIANVM, s.
Synopsis Operis GROTIANI de Iure Naturae et
Gentium, *Francof.* 1682, 4. *

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 136.

Ehrencron. B. C. p. 252.

Sluf. B. C. P. II, p. 284.

Desmarets B. C. p. 236.

Et alii plures.

* Vid. supra, p. 639.

Giessae, 1682, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 170.

Ehrencron. B. C. p. 84.

Giessae, 1686, 4.

Rechenberg. B. C. in app. p. 193.

Stutgard. 1697, 4.

Mencken. B. C. p. 525.

Christ. B. C. p. 26.

Meisner. B. C. n. 265.

Opel. B. C. p. 65.

Et alii plures.

Io. Georg. Kulpisii Collegium GROTIANVM *Stut-*
gard. 1701, 4. cum notis MSS. docti cuiusdam, teste Dornfeld.
B. C. p. 300.

Meyer. B. C. P. I, p. 440.

Halae, 1708, 4.

du Bois, B. C. P. II. p. 225.

Ddd 4

S. Phi.

S. Philipp. B. C. P. II, p. 87.

Ryffel. B. C. p. 23.

Halax, 1709, 4.

Heinecc. B. C. p. 208.

Io. Christ. Becmanus.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum excerptis Annotat. Virorum insignium, edente *Becmano*, *Francof. ad Viadrum* 1691, 4. c. *Ind. sep.*

Carpzou. B. C. P. I, 342.

Roefchel. B. C. P. I, p. 2.

Desmarets B. C. p. 252.

Bentel B. C. P. I, p. 102.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libri III. cum Annotat. Aut. et excerptis Annotat. Virorum uariorum, opera *Io. Christoph. Becmani*, *Frf. ad Viadrum*, 1699, 4.

Schrader. B. C. P. II, n. 5378.

Meyer B. C. P. I, p. 430.

Brunsen. B. C. Prodr. II, p. 19.

Groschupf. B. C. p. 58.

Et alii plures.

Philippus Reinhardus Vitriarius.

Philippi Reinhardi Vitriarii Institutiones Iuris Nat. et Gentium, in usum Principis Christ. Ludouici, March. Brandenb. ad Methodum H. GR. 2. Lugd. Bat. 1691, 8. *

Meyer. B. C. P. II, p. 430.

* Vid. supra, p. 643.

Frib.

Frib. 1691, 8.

Ehrencron. B. C. p. 313.

Lugd. Bat. 1692, 8.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 785.

Beyer. B. C. n. 175.

Fritsch. Cat. Libr. Iurid. nundin, Lipsf. 1707.

Philipp. Reinhard, Vitriarii Institutiones Iuris Nat. et Gentium, accedit Io. Fr. Buddei Historia Iuris Naturalis, Halae, 1695, 8.

Carpz. B. C. P. I, p. 370.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Fritsch. Cat. Libr. jurid. Lipsf. 1707.

Halae, 1701, 8.

Schubert. B. C. p. 48.

Philippi Reinhardi Vitriarii Institutiones Iuris Nat. et Gentium, accedit Io. Francisc. Buddei selecta Iuris Naturae et Gentium Historia, eiusdemque Historia Philosophiae Hebraeorum, Lugd. Bat. 1704, 8.

du Bois B. C. P. III, p. 444.

Menck. B. C. p. 610.

Stubel. B. C. p. 127.

Lugd. Bat. 1711, 8.

Kielmannfegg. B. C. P. I, p. 103.

Ioann. Tesmarus et Vlricus Obrechtus.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum notis Aut. et *Io. Frid. Grenouii*, Comment. perpet. *Io. Tesmari, et Vlrici Obrechtii*. Obseruatt. separ. Acced. Mare Liberum, *Argent.* 1696, F.

Christ. B. C. p. 7.

Ddd 5

H. GR.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Libr. III. cum Notis ipsius Autoris et *I. F. Gronovii* et Commentariis perpetuis *Io. Tesmari* et *Vhrici Obrechtii*, *Francof. ad M.* 1696, F. *

Obrecht. B. C. p. 17.

Beyer B. C. n. 108.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 42.

Ehrencron. B. C. p. 223.

Et alii plures.

* Vid. supra, p. 637.

Guilielmus uan der Meulen.

H. GR. de Iure Belli et Pacis Comment. *Guil. uan der Meulen*. Acced. ipsius Autoris et *Io. Fr. Gronovii* Notae, *Ultraiecti* 1696, 1700, 1703, F. voll. II.

Græu. B. C. p. 71.

Nicol. B. C. P. I, p. 8.

Schrader. B. C. P. II, n. 1698.

Bentel. B. C. P. I, p. 63.

Et alii plures.

H. GR. de Iure Belli et Pacis, cum Commentariis *Guil. uan der Meulen*, *Amstelod.* 1704, F. vol. III. *

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 115.

Ehrencron. B. C. p. 223.

Meyer. B. C. P. I, p. 425.

* Vid. supra, p. 635.

Ioannes VVolfg. Jaegerus.

Io. VVolfg. Jaegeri Obseruationes Theologicae et Morales ad H. GR. Libros de Iure Belli et Pacis, *Tubing.* 1710, 8.

do

- du Roif. B. C. P. III, p. 444.
 Meyer. B. C. P. I, p. 433.
 Rechenberg, B. C. P. II, p. 70, 139.
 Eccard, B. C. P. II, p. 55.

Nec hic sunt praetereundi sequentes Viri de Iure Naturae et Gentium celeberrimi.

Io. Frid. Hornius.

Io. Frid. Hornius de Subiecto Iuris Naturalis, *Traiect. ad Rhen.* 1663, 12.

- Rechenberg B. C. P. II, p. 198.
 Carpzou. B. C. P. I, p. 381.
 Opel. B. C. p. 45.
 Albert. B. C. p. 248.

Io. Frid. Hornii, Politicorum Pars Architectonica de Ciuitate, *Traiect ad Rhen.* 1664, 12.

- Oizel. B. C. P. I, p. 220.
 Carpzou. B. C. P. I, p. 381.
 Rechenberg. B. C. P. II, p. 198.

Francof. 1670, 8.

- Stuf. B. C. P. III, p. 410.

Frf. 1672, 8.

- Christ. B. C. p. 39.
 Hard. B. C. p. 77.

Christianus Thomafius.

Christ. Thomafii Instit. Iurispr. diuinae, s. Iuris Diuini Positiui Vniuersalis et Iuris Naturalis, *Fr. et Lips.* 1688, 4.

- Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 325.

Fran-

Francof. et Lips. 1688, 8.

Kettner. B. C. in app. II, p. 66.

Christ. Thomasi Institutionum Iurisprudentiae Diuinae Libr. III, cum scholiis et appendicibus, Halae, 1694, 4.

VVolter. B. C. p. 73.

Christ. Thomasi Göttliche Rechts-Gelehrtheit, Halle, 1702, 4.

Ryffel. B. C. p. 13.

Fundamenta Iuris Nat. et Gentium, in usum auditorii Thomasiani, Halae, 1705, 4.

Meyer. B. C. P. II. p. 665.

Ryffel. B. C. p. 12.

Fundamenta Iuris Nat. et Gentium in, usum auditorii Thomasiani, Hallae, 1708, 4.

Christ. B. C. app. p. 39.

Opel. B. C. p. 65.

Anon. B. C. uend. Lips. 1724, & 17 Ianuar. p. 65.

Christ. Thomasi Grund-Lehre des Natur- und Voelcker-Rechts, Halle. 1709, -

Ryffel. B. C. p. 13.

Christ. Thomasi Specimen Iurisprudentiae Iudicialis ex Iure N. et Gentium, Halae et Lips. 1706, 4.

VVoker. B. C. p. 73.

EPITOMATORES
OPERIS GROTIANI
DE
IVRE BELLII ET PACIS ETC.

Ianus Klenckius.

Iani Klenckii Institutiones Iuris Naturalis et Gentium,

Gentium, ex H. GR. de Iure Belli et Pacis | Libb.
III excerptae, *Amst.* 1662, 12. cum Notis MSS. *

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 557.

Kryf. B. C. p. 122.

* supra, p. 643.

Amstelod. 1665, 12.

Beyer. B. C. n. 871.

Kettner. B. C. in app. II, p. 49.

Amstelod. 1666, 12.

Arnold. B. C. p. 197.

Ienae, 1666, 12.

Carpzou B. C. P. I, p. 380.

VVolter. B. C. p. 420.

Christ. B. C. p. 40.

Alemann. B. C. n. 3194.

Et alii plures.

Iani Klenckii Institutiones Iuris Nat. Gent. et
Publ. ex H. GROTIUS excerptae, addita est eius-
dem Dissert. de Ciuitatum Mutationibus, *Pa-
ris.* 1670, 4.

Ehrencron. B. C. p. 252.

Strubel. B. C. p. 185.

Paris. 1670, 12.

du Bois. B. C. P. III, p. 443.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1304.

Carpzou. B. C. P. I, 380.

S. Philippe. B. C. P. III, p. 90.

VWilhelmus Grotius.

VWilhelmi Grotii de Principiis Iuris Natu-
ralis Enchiridion, *Hagae Comit.* 1667, 4.

du

du Bois. B. C. P. II, p. 225.

Heinf. B. C. P. I, p. 135.

Carpzou. B. C. P. II, p. 424.

Freisleb. B. C. p. 103.

L. 1669, -

Anon. B. C. uend. Lips. 1708, 16. Iulii p. 91.

*Ienae, 1672, 12. **

Anon. B. C. uend. Lips. 1725, 3. Sept. P. II, p. 11.

* vid. supra, p. 643.

COMMENTATORES

AD

LIBELLVM VVILHELMI GROTII.

Georg. Goezius.

*Guil. Grotii de Principiis Iuris Naturalis
Enchiridion, cum notis Georg. Goezii, Ienae,
1669, 12. **

du Bois. B. C. P. III, p. 444.

Meyer. B. C. P. II, p. 442.

Desmarets. B. C. p. 495.

Sluf. B. C. P. II, p. 233.

Et alii plures.

Ienae, 1674, 12.

Gud. B. C. P. I, p. 128.

Ehrencron. B. C. p. 361.

Brunsen. B. C. app. v, p. 66.

Arnold. B. C. p. 181.

Et alii plures.

Ioann. Georg. Simon.

*Guil. Grotii de Principiis Iuris Nat. En-
chiri-*

chiridion, curante *Simone*, *Ienae*, 1675, 12.

Brunsen. B. C. Sec. II, p. 21.

Kettner. B. C. in app. I, p. 34.

Anon. B. C. Berolin. 1725, 16 April. Sect. I, p. 2.

Anon. B. C. Lips. 1723, 6 Dec. p. 6.

Ienae, 1682, 12.

VVolter. B. C. p. 410.

Beyer. B. C. n. 867.

Hassert. B. C. p. 125.

Io. Iacob. Mullerus.

Io. Iacobi Mulleri Institutiones Iurisprudentiae Gentium, *Ienae*, 1694, 8.

Fritsch. Cat. Libr. Lips. 1707.

Io. Iac. Mulleri in Guil. Grotii Enchiridion de Principiis Iuris Naturae Commentatio, *Ienae*, 1696, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 910.

VVolter. B. C. p. 332.

Meisner. B. C. n. 287.

Fritsch. Cat. libr. iuridic. 1707.

Et alii plures.

Io. Iac. Mulleri Disput. de Obligatione Subditorum ad H. GR. de Iure Belli et Pacis libri II, c. 21,

4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 582.

H. GR. Epitomatores.

Holtermannus et Spinaeus.

H. GROTIVS de Iure Belli et Pacis ab *Holterm.* et *Spinaeo* Eucleatus, *Kil.* 1682, 8.

Gud.

Gud. B. C. P. I, p. 124.

Ehrencron. B. C. p. 314, 333.

Zeidler. B. C. P. I, p. 302.

Sim. Henric. Musæus.

H. HR. de Iure Belli et Pacis Eucleatus, editus per *Sim. Henr. Musæum*, *Kilon.* 1682, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 224.

Sim. Henr. Musæi Specimen H. GROTII de Iure Belli et Pacis, casibus fictis illustrati, *Kilon.* 1689, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 173.

Falkner. B. C. P. I, p. 52.

I. G. Simonis.

I. G. Simonis GROTIUS Erotematicus, seu H. GROTIUS de Iure Belli et Pacis, in Quaestiones redactus, cum Dissert. *Ian. Klenckii* de Ciuitat., Mutationibus *Fr. et Lipsiae*, 1688, 8.

Beyer. B. C. n. 172.

Falkner. B. C. in app. p. 75.

Meisner. B. C. n. 302.

Anon. B. C. uend. Dresd. 1725, d. 12. Martii, n. 6967.

- 1693, 12.

Anon. B. C. Dresd. 1725, 12. Mart. n. 5815.

I. V. Bechmannus.

I. V. Bechmanni Institutiones Iuris Publici Axiomaticae, cum Analectis ad Librum I. de Iure Nat. et Gentium et H. GR. de methodo studii iuridici, 1688, 8.

Falc-

Falcner. B. C. P. I, p. 113.

Haffert. B. G. p. 67.

Io. Henr. Suicerus.

H. GR. Ius Belli et Pacis, in Compendium Redactum per *Io. Henricum Suicerum*, Tig. 1689, 12.

Beyer. B. C. n. 987.

Carpzou. B. C. P. II, p. 435.

Tigur. 1694, 8. *

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 910.

Carpzou. B. C. P. I, 370.

* *supra*, p. 643.

Ioannes Schefferus.

H. GR. enucleatus a *Io. Scheffero*, *Sedini*, 1693, 12.

Kielmannfegg. B. C. P. II, p. 1326.

Beyer. B. C. n. 087.

Eccard. B. C. P. II, p. 33.

Kuhn. B. C. p. 205.

Et alii plures.

Sedini, 1694, 12.

Carpzou B. C. P. I, p. 30. P. II, p. 435.

H. GR. enucleatus per *Io. Schefferum*, cura *Hackmanni*, 1712, 8. *

Ryffel. B. C. p. 34.

* *Vid. supra*, p. 643.

Io. Reinh. Hedingerus

Io. Reinh. Hedingeri Sicilimenta Philosophiae Iuris ad H. GROTIUM de Iure Belli et Pacis, *Gieff.* 1699, 4.

Ecc

Schu.

Schubert. B. C. p. 29.

Beyer. B. C. n. 414.

Ryffel. B. C. p. 25.

Anon. B. C. uend. 1735, 12. Martii Cl. I. p. 29.

Sam. Frid. VVillembergius.

Sam. Frid. VVillembergii Sicilimenta Iuris Gentium Prudentiae, ex H. GR. uariorumque celeberrimorum scriptis collecta, *Lips.* 1711, 8. *

Saff. B. C. p. 243.

* Vid. supra, p. 643.

Frid. Aug. Hackmannus.

H. GR. Iurisprudentia Vniuersalis Diuina, cura *Frid. Aug. Hackmanni*, *Helmstad.* 1712, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1148.

Adr. Beyerus.

Adr. Beyeri Harmonia Struuio - Grotio-Schnobeliana, cum Obseruat. *Io. Schulzii*, *Gedani*, 1693, 4.

Beyer. B. C. n. 1067.

T A B V L A E

in

HVG. GROTH

de

Iure Belli et Pacis Libros III.

Tabulae

Io. Philipp. Mulleri.

HVG. GROTH Liber de Iure Belli et Pacis in
Tabb.

Tabb. redactus a *Io. Phil. Mullero, Francof.*
1664, F.

Meyer. B. C. P. II, p. 610.

Canon. B. C. p. 55.

Roefchel. B. C. P. II, p. 2.

Matfeld. B. C. p. 62, 68.

Et alii plures.

Io. Philippi Mulleri Tabulae in H. GR. libros
de Iure B. et P. I. 1664, F.

Christ. B. C. p. 5.

Germanica Versio.

Io. Philip. Mulleri Tabellen, übersetzt ins Teut-
sche, durch Io. Nic. Serlin, und dem Teutschen
Operi GROTIANO de Iure Belli et Pacis, anno
1709, in Fol. zu *Franckfurt affigret* vid. p. 748.

Tabulae

Iacobi Thomasi.

Iacob. Thomasi Tab. in H. GR. de Iure Belli et
Pacis, - 1670, F. *

Christ. B. C. p. 232.

Anon. B. C. Lips. 6. Sept. 1712. p. 112.

* *supra*, p. 630, 631.

Tabulae

Io. Paulini Oliuekransii.

Io. Paulini Oliuekransii Tabulae in H. GR. de
Iure Belli et Pacis Libros, ex edit. *Sim. Heinv. Mu-*
saei, Kilon. 1688, F.

Ehrencron. B. C. p. 247.

Meyer. B. C. P. I, p. 425.

Ess 2

Defms.

Desmarets B. C. p. 66.

Matfeld. B. C. p. 68.

Et alii plures.

Kilon. 1690, F.

Obrecht. B. C. p. 43.

Christ. B. C. p. 221.

Kilon. 1706, F.

Anon. B. C. Lipf. 1717, 6. Sept. p. 110.

In minorem formam redactae per *Io. Henr. Boeclerum.*

Io. Henr. Boecleri Tabellae in minorem formam redactae. uid. Commentatio. eius de Iure Belli et Pacis supra, p. 630, 751.

Germanica Versio.

Io. Paulini Oliuekranzii Tabulae, *ins Teutsche übersetzt durch Io. Nic. Serlin, und der Teutschen edition zu Francfurt in Folio 1709, beygefüget,* uid. p. 748.

SERIES

OPERIS GROTIANI

DE

IVRE BELLI ET PACIS.

Nicol. Christoph. Linckeri Series Operis GROTIANI de Iure Belli et Pacis, *Ienae*, 1688, F.

VVolter. B. C. p. 74.

Anon. B. C. uend.. Lipf. 1725, d. 3 Sept. P. I, p. 238.

APOLOGIA

PRO

H. GR. IVRE BELLI ET PACIS.

Ioannis Arndii, Dantiscani, Specimen de H. GR. a Com-

a Commentatoribus Iuris Belli et Pacis aliisque immerito uapulante *Rostoccbii*, typis *Nicolai Schuuiegerouii*, 1712, 4.

Aemuli, quos suo tempore excitauit H. GR. ad prosequendam Iuris Naturae materiam.

Ioannes Seldenus.

Io. Seldeni, de Successione, ad Leges *Hebraeorum*, in bona Defunctorum, et in Pontificatum *Hebraeorum*, Libr. II, *Londin.* 1631, 4.

Blaeu Cat. Libr.

Gud B. C. P. I, p. 18.

Carpz. B. C. P. I, p. 109.

Londin. 1636, F.

Scauen. B. C. p. 9.

Carpzou. B. C. P. I, 28.

Falkner. B. C. P. II, p. 105.

Anon. B. C. p. 4.

Lugd. Bat. 1638, 12.

Suening. B. C. p. 86.

Defmarets B. C. p. 504.

Ioan. Seldenus de Iure Naturae et Gentium, iuxta Disciplinam *Hebraeorum*, *Londini*, 1640, F.

du Bois B. C. P. I, p. 131.

Scauen. B. C. p. 90.

Suening. B. C. p. 9.

Nicol. B. C. P. I, p. 8.

Et alii plures.

Ioan. Seldeni Vxor Hebraica, feu, Libri III, de Nuptiis et Diuortiis, ex Iure *Hebraeorum*, *Londini*, 1646, 4.

Ecc 3

Carp-

Carpzou. B. C. P. I, p. 109.

Suaning. B. C. p. 28.

Scauen. B. C. p. 28.

Falkner. B. C. P. II, p. 105.

Et alii plures.

Io. Seldeni, de Synedriis et Praefecturis Iuridicis Veterum Hebraeorum, Libri III, Londini, Pars I, 1650, Pars II, 1653, Pars III, 1655, 4.

Diecman. B. C. p. 50.

Blaeu. Cat. Libr.

Scauen. B. C. p. 29.

Suaning. B. C. p. 33.

Et alii plures.

Ioan. Seldenus de Iure Naturae et Gentium, iuxta Disciplinam Hebraeorum, Oxonii, 1665, 4.

Graeu. B. C. p. 75.

Argent. sumpt. Societat. 1665, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 262.

Mayer. B. C. P. II, p. 448.

van der Lith. B. C. p. 97.

Sluf. B. C. P. V, p. 264.

Et alii plures.

Ioan. Seldeni Vxor Hebraica, Francof. 1672, 4.

Bentel. B. C. P. I, p. 41.

Io. Seldeni Vxor Hebraica, seu, de Nuptiis et Diuortiis Libri III, eiusdem, de Successionibus ad Leges Hebraeorum in bona Defunctorum, Liber singularis, in Pontificatum Libri II, Francof. ad Viadrum, 1673, 4.

Obrecht. B. C. p. 145.

VVolter. B. C. p. 149.

Diec-

Diekmann. B. C. p. 51.

Desmarets. B. C. p. 233.

Et alii plures.

Io. Seldeni, de Synedriis et Praefecturis Iuridicis ueterum *Hebraeorum*, Libri III, *Amstelod.* 1679, 4.

Bentf. B. C. P. I, p. 41.

Io. Selden. de Iure Naturae et Gentium, iuxta disciplinam *Hebraeorum*, *Lips. et Francof.* 1695, 4.

Ehrencron. B. C. p. 78.

Desmarets. B. C. p. 203.

Witembergae, 1712, 4. *

Saff. B. C. p. 59. n. 353.

* vid. supra, p. 624.

Ioach. Hopperus.

Affecla Ioan. Seldeni.

Ioach. Hopperi Seduardus, siue, de Vera Iurisprudencia Libri XII, It. de Institutione Principis e recensione *Herm. Conringii*, *Brunsuic.* 1656, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 170.

* * *

Thomas Hobbesus.

Thom. Hobbes. Elementa Philosophica de Ciue, *Amstelod.* 1646, 12.

Blacu. Cat. Libr.

Ecc 4

Amsteld.

Amstelod. Elzevir, 1647, 8°.

Anon. B. C. uend. 1724, 17 Januarii, p. 45.

Amstelod. 1647, 12.

Oizel. B. C. P. I, p. 220.

Gud. B. C. P. I, p. 221.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1307.

Sluf. B. C. P. III, p. 410.

Et alii plures.

Th. Hobbes. Leviathan, Lond. 1651, F.

Diecmann. B. C. p. 13.

*Th. Hobbes. Elementa Philosophica de Ciue,
Amstelod. 1653, 12.*

Carpzou. B. C. P. I, p. 381.

Amstelod. 1657, 12.

Obrecht. B. C. p. 235.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1270.

Ehrencron. B. C. p. 361.

*Thom. Hobbes. Element. Philosophiae sectio
secunda de Homine, cum Figg. London, 1658, 4.*

Oizel. B. C. P. II, p. 39, 84.

Ehrencron. B. C. p. 262.

*Thom. Hobbes. Opera Philosophica, III voll.
Amstelod. 1668, 4.*

Bentel. B. C. P. I, p. 143.

Jacob. B. C. P. II, p. 54.

Sluf. B. C. P. I, p. 119.

Gastlein. B. C. p. 116.

Et alii plures.

Thom. Hobbes. de Ciue, Amst. 1669, 12.

Nicol. B. C. P. I, p. 15.

Sluf. B. C. P. I, p. 119.

Diecmann. B. C. p. 426.

Thom.

*Thom. Hobbesii Leuiathan, seu, Ciuitas Ecclesiastica et Ciuilis, Londini. 1676, **

Franckenstein. p. 53.

Ehrencron. B. C. p. 251.

Falkner. B. C. P. I, p. 77.

Kuhn. B. C. p. 49.

* Vid. supra, p. 625. seq.

Gallica Versio.

Elemens philosophiques du Citoyen, ou les Fondemens de la Societé Ciuile, par Hobbes., Amsteld. Blaeu, 1649, 8.

S. Philipp. B. C. P. III, p. 129.

Alemann. B. C. n. 332.

Stuf. B. C. P. III, p. 418.

Hobbes Leuiathan, ou, Corps politique, - - 12.

Fritsch. Cat. Libr. Gall. Lips. nundin-1707.

Hobbes. Elemens de la Loi Guile, 12.

Fritsch. Cat. Libr. Gallië. Lips. 1704.

Belgica Versio.

Leuiathan, of, van de Magt der Kerkeleycke en VVerelstlycke Regeeringe door Thom. Hobbes. van Malmesbury, Amsterd. 1667.

du Bois. B. C. P. III, p. 545.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 824.

Ludouici. B. C. p. 76.

Kuhn. B. C. p. 169.

Anglicana Versio.

Th. Hobbes. de Corpore Politico (Anglice) Lond. 1650, 12.

E e e 5

Diec.

Diecmann. B. C. p. 465.

Decameron Physiologicum, or, ten Dialogues of Natural Phylosophy, by Th. Hobbes, Lond. 1678, 8.

Opcl. B. C. p. 1678.

Refutatores Ioan. Hobbessu.

Robertus Felmerus.

Roberti Felmeri, Obseruationes de Origine Domini, contra Hobbiu, Miltonum, GROTIUM, 1653, -

Sethus VVardus.

Sethi VVardi Exercitatio in Th. Hobbii Philosophiam, cum Responsoris Appendice ad calumnias Hobbii, Oxonii, 1656, 8.

Jacob. B. C. P. I, p. 130.

Carpzou. B. C. P. I, p. 262.

Thomas. B. C. n. 4189.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 42.

Et alii plures.

Ioann. Brammball.

John Bramhall Castigations of Mr. Hobbes, his last Animaduersionis concerning Liberty and Necessity, uwith a Catching of his Leuiathan demonstrating his Principles, to be destructive to all Religion and Society, London, 1658, 8.

Kielmannsegg, B. C. P. III, p. 1016.

Ro-

Robertus Scharrockius.

Robert. Scharrock. de Officiis secundum Ius Naturae, Oxonii, 1660, 8.

Thomas. B. C. n. 3923.

Oxonii, 1666, -

Groschupf. B. C. p. 61.

Robert. Scharrock. de Officiis Iuris Naturae, cum Notis Sam. Reyheri, Gothae, 1667, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 374.

Carpzou. B. C. P. I, p. 381.

Desmarets. B. C. p. 500.

Diecmann. B. C. p. 428.

Et alii plures.

Londini, 1687, 8.

VVerstein. Cat. Libror. uenal. 1699, p. 363.

Stubel. B. C. p. 117.

VVil. Lucy.

Observations, Censures and Confutations, of Notorious Errours in Mr. Hobbes his Leviathan and other his Bookes, by VVill. Lucy, London, 1663, 4.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 175.

Gisb. Cocquius.

Gisb. Cocquii Vindiciae pro Lege, Imperio et Religione, contra Tract. Th. Hobbesii de Ciue et Leviathane, Vltraiecti, 1668, 12.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 1249.

Gisb. Coquii Hobbesianismi Anatomie, siue, Apo-

Apostasia Th. Hobbesii, ex Tract. eius de Homine, Ciue, et Leuiathan, iuxta seriem locorum Theolog., *Ultraiecti*, 1680, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 719. P. III, p. 965.

Boeschen. B. C. p. 291.

Richardus Cumberlandus.

Rich. Cumberlandus de Legibus Naturae, cum Refutatione *Th. Hobbesii*, *Londini*, 1672, 4.

Schalbruch. B. C. P. I, p. 118.

VVayen. B. C. p. 265.

Ehrencron. B. C. p. 78.

Jacob. B. C. P. I, p. 293.

Et alii plures.

Lubecae, 1683, 8.

Meyer. B. C. P. II, p. 419.

Diekmann. B. C. p. 314.

Schulz. B. C. p. 173.

Lubecae et Francof. 1694, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 545.

Krauf. B. C. P. I, p. 118.

Stubel. B. C. p. 126.

Adamus Rechenbergius.

Adam. Rechenberg. contra *Ευγεμια* compendiarium in Religione Christiana nouum de uno tantum Fidei Articulo, *Lipsiae*, 1674, 12.

Meyer. B. C. P. II, p. 527.

Iac. B. C. P. I, p. 180.

Eduard. Carl. Clarendon.

A Brief and Suruey of the dangerous end pernicious

nicous Errors to Church and State in Hobbes Boock, entitled Leviathan, by Eduard Carl of Clarendon, - 1676, 4.

Ehrencron. B. C. p. 250.

I. Schafius.

I. Schafii Magna Naturae Lex sui ipsius conferuandi, examinata, asserta et uindicata, contra abusus illi suppositos a Th. Hobbesio.

Sam. Strimesius.

Sam. Strimesii Praxiologia Apodictica, seu, Philosophia Moralis Demonstratiua, Pythanologiae Hobbesianae opposita.

Franc. Iulius Chopius.

Fr. Iulii Chopii Philosophia Iuris Vera de Potestate et Obligatione.

Otto Menckenius.

Otto Menckenius contra Thom. Hobbesii Epicureismum, - 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 467.

Io. Georgius Pritius.

Io. Geo. Pritius de Primo Falso Thom. Hobbesii,

- 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 155.

Christianus Kortholdus.

Christ. Korthold. de Tribus Impostoribus magnis

gnis, Ed. Herberto, Th. Hobbes., et B. Spinoza,
Liber, Kilon. - 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 924.

Defensores Th. Hobbesii.

Lambertus Velthufius.

Anonymi (*Lamberti Velthufii*) Dissert. de
Principiis Iusti et Decori, continens Apologi-
am pro Tract. illo *Hobbesii*, pro Ciue, *Amstelod.*
1651, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 377.

Schrader. B. C. P. I, n. 2182.

Schulz. B. C. p. 258.

Lambert. Velthufii Initia Primae Philosophiae,
It. de Deo, et Mente humana, *Traiecti*, 1662, 12.

Diecmann. B. C. p. 431.

Lamb. Velthuf. Tractatus Moralis de Naturali
Pudore et Dignitate Hominis, in quo agitur de
Incestu, Scortatione, Coelibatu, Coniugio et
Adulterio, *Traiecti ad Rhenum*, 1676, 4.

Boeschen. B. C. p. 190.

Traiect. 1677, 4.

Iacob B. C. P. I, p. 255.

Lamb. Velthuf. Opera omnia, It. de Articulis
Fidei Fundamentalibus, et Cultu Naturali, *Ro-
ssrod.* 1680, 4.

Boeschen. B. C. p. 299.

Iacobus Schallerus.

Iacob. Schallerus de Principiis Decori, ad
Apo-

Apologiam, pro *Hobbio* conscriptam, *Argent.*
1656, 4.

Ehrencron. B. C. p. 184.

Io: Templerus.

Io. Templeri Idea *Leuiathanis* Theologiae,
Lond. 1673, 8.

Groschupf. B. C. p. 99.

Mentetus Rettuuig.

*Menteti Rettuuigi*us, de Veritate Philosophiae
Hobbefianae, contra *Vlr. Huberum*, ad *Gerh.*
Feltmannum, Epistola, - 1695, 8.

Rechenberg B. C. P. II, p. 65.

Heinecc. B. C. p. 318.

Diecmann, B. C. p. 414.

- 1695, 12.

Ryffel. B. C. p. 86.

H. GR. Introductio

ad

Iurisprudēt. Hollandicam (Belgica.)

HVGO de GROOT *Inleydinge*, tot de *Hollandse*
*Rechtsgeleerthey*t, *Hagae*, 1631, 4.

Acad. *Ultraiect.* B. C. P. II, p. 22.

Acad. *Lugd. Bat.* B. C. p. 115.

Kielmannfegg. B. C. P. III, p. 270.

uan der VValle B. C. P. I, p. 59.

Et alii plures.

H. GR. *Inleyding*, tot de *Hollandse* *Rechtsgeleert-*
*hey*t, *Roterdam*, 1636, 4.

Gre-

Gronendyck. B. C. p. 158.

uan Zanen B. C. in app. n. 81.

H. GR. *Inleyding, tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt, Hagae, 1636, 4.*

Heinf. B. C. P. II, p. 251.

H. GR. *Inleydinge, tot de Hollandse Rechtsge-
leertbeyt, tot Haerlem, 1636, 4.*

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 355.

Carpzou. B. C. T. I, p. 325.

H. GR. *Inleyding, tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt, tot Haerlem, 1641, 4.*

Oizel. B. C. T. I, p. 148.

uan Hem B. C. p. 18.

Althoefer. B. C. p. 130.

H. GR. *Inleyding, tot de Hollandse Rechtsge-
leertbeyt met Aentekeningen uan S. uan Groene-
uuegen, Dordrecht, 1644, 4.*

Bodlei. B. C. p. 108.

Acad. Vltraiect. B. C. P. II, p. 22.

H. GR. *Inleyding, tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt ex recensione Simonis a Groeneuuegen, Amst
1647, 4.*

Iacob. B. C. P. I, p. 261.

uan der VValle B. C. P. I, p. 59.

Myl. B. C. p. 69.

Matfeld. B. C. p. 760.

H. GR. *Inleyding tot de Hollandse Rechtsgeleert-
beyt, met uerscbeyde Annotatien, met de band ge-
schbreeuen, door de Heer Laurentius uan der Hem,
- 1652, F.*

uan Hem B. C. p. 14.

H. GR.,

achter uolght R. Hogerbeets uan t'aenleggen en uoluoeren de Processen, Delft, 1667, 4.

Castelein. B. C. p. 110.

H. GR. *Inleyding tot de Hollandse Rechtsgeleertbeyt, met byuoegfels uan Simon uan Groeneuuegen uan der Made*, Amsterd. 1692, 4.

Nicol. B. C. P. I, p. 10.

Kalkoen. B. C. p. 37.

H. GR. **Florum Sparsio**
ad
Ius Iustinianicum.

Vid. supra, inter Scriptores Veteres Latinos, p. 672.

H. GR. **De Imperio Summarum Potestatum circa Sacra.**

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa sacra, *Parisiis*, 1646, 8.

Heyfel. B. C. p. 38.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, *Lutetiae Paris.* 1647, 8.

Cunon. B. C. p. 715.

Bodlei. B. C. p. 308.

Nicolai B. C. P. I, p. 12.

Laet. B. C. n. 7.

Et alii plures.

H. GR. Comment. posthumus, de Imperio Summarum Potestatum circa sacra, *Paris.* 1647, 12.

Scauen. B. C. p. 131.

H. GR.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, Comm. posth. Editio secunda emend. et ord., cum *Davidis Blondelli* Scholiis, eiusdemque Tr. de Iure Plebis in Regimine Eccles., *Parisi*. 1648, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 970. P. III, p. 820.

Teller. B. C. p. 100.

Bodlei. B. C. p. 308.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 115.

Et alii plures.

Quoniam in sequentibus editionibus interdum sequens libellus, GROTII libro de Imperio etc. adiicitur praemittam hunc, est huius hic uero titulus :

Officium Magistratus Christiani circa S. Ministerium, qua publicum et externum, ex Praxi uet. Ecclesiae et Iudiciis Theol. Reform. adiectis 2 responsis ad tot quaesita de supplicio *Abbatbari* et institut. *Sadocbi* 1. Regum 2, 26. A. C. E. M. G., *Auristadii*, 1648, 8. *

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 881.

* *Lipenius* in *Bibl. Theolog. T. II*, p. 216 hunc librum ascribit HVG. GROTIUS, Catalogus uero Kielmannseggianus, P. II, p. 1067, literas A. C. E. M. G. sic explicat Aut. Car. Eueruyno Min. Goudano.

H. GR. de Imperio summarum Potestatum circa Sacra, cum scholiis *David. Blondelli*, eiusque tractatus de Iure Plebis in Regimine Ecclesiastico, *Hagae Com.* 1652, 8.

Acad. Lugd. Bat. B. C. P. I, p. 115.

Oizel. B. C. P. I, p. 110.

Rechenberg B. C. P. I, p. 75.

Bentef. B. C. P. I, p. 53.

Et alii plures.

Fff 2

H. GR.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, cum *Blondelli* Iure Plebis in Regimine Ecclesiastico et de Officio Magistratus Christiani circa sacrum Ministerium, - 1660, 4.

Schubert. B. C. p. 29.

Anon. B. C. uend. Lips. 12. Martii 1725, P. I, p. 29.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, cum scholiis *Davidis Blondelli*, it. ei. Tractat. de Iure plebis in Regim. Ecclesiast. It. Officium Magistratus Christiani, *Hagae Com.* 1661, 8.

Spanhem. B. C. p. 156.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 371.

Ehrencron. B. C. p. 314.

Knibbe B. C. p. 100.

Et alii plures.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, *Amstelod.* 1668, 12.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 158.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, *Amstelod.* 1677, 8.

van der Lith. B. C. 169.

H. GR. de Imperio Summarum Pot. circa Sacra. Acc. *David Blondellus* de Iure Plebis in Regimine Eccles. et de Officio Magistratus Christiani, *Amstelod.* 1677, 12.

Meyer. B. C. P. II, p. 698.

Beyer. B. C. n. 1118.

Tenzel. B. C. p. 16.

Vetstein. Cat. libror. uenal. 1699, p. 126.

Et alii plures.

H, GR.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, cum Opp. eius *Amstelod.* 1679, F.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 695.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra cum *Blondello* de Iure Plebis in Regimine Ecclesiastico, et de Offic. Magistratus Christ. *Francof. ad V.* 1690, 4.

Carpzou. B. C. P. I, p. 342.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 224.

Matfeld. B. C. p. 1453.

Diekmann. B. C. p. 92.

Et alii plures.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, *Francof. ad Viadrum.* 1691, 4.

Anon. B. C. Dresd. 1725, 12. Mart. n. 6950.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, *Francof. ad Viadrum*, 1699, 4.

Fritsch. Cat. nundin. A. 1707.

Anonymus.

Institutiones Iuris Imperii circa Sacra, ex HVG. GROTIIO desumptae, *Amstelod.* 1668, 12.

Spanhem. B. C. p. 204.

Beyer. B. C. n. 1117

Zimmermann, B. C. n. 279.

Institutiones Iuris Imperii circa Sacra, ex H. GR. desumptae, *Amstelod.* 1688, 12.

Rechenberg. B. C. P. II, p. 197.

Quidam Scriptores, qui hoc titulo ad alias materias usi fuerunt.

Doctrina Ecclesiae Reformatae de Summa

Fff 3

Po-

Potestate Magistratus circa Sacra, *Ziricf.* 1666, 12.
Groschupf. B. C. p. 9.

Henr. Henniges de Summa Imperatoris Romani Potestate circa Sacra, *Norimb.* 1676, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 864.
Iacob. B. C. P. I, p. 350.

Henr. Henniges de Summa Imperatoris Romani Potestate circa Profana, *Norimberg.* 1676, 8.
Norimb. 1677, 8.

Meyer. B. C. P. II, p. 698.
Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 864.
Fritsch. cat. nundin. Lipf. 1707.

Differt. de Iure Summae Potestatis circa Conscientiam civium, autore rectae rationis dictamine, *Col.* 1686, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1380.
Ihl. B. C. P. I, p. 3.

Ofander de Iure Maiest. circa Sacra, *Tubing.* 1667, 4.

Albert. B. C. p. 196.

HVGO GROTIUS

de

Modis, quibus ususfructus finitur.

H. GR. de Modis, quibus ususfructus finitur,
Traiecti, 1711, 4.

Matfeld. B. C. p. 324.

* * *

HVG. GROTII THEOLOGICA.

H. GR. *Adamus*, Exul.

Vid. supra, p. 686.

H. GR.

H. GR. *Christus Patiens.*

Vid. supra, p. 687.

H. GR. *Natiuitas Christi.*

Vid. supra, p. 695.

H. GR. *Precatio Dominica.*

Vid. supra, p. 695.

H. GR. *Sacra Poemata.*

Vid. supra, p. 696.

H. GR. *Disquisitio Pelagiana.*

Remonstrantium in *Belgio Semipelagianismus*, Pietate Ord. *Holland. ac West-Frisiae* Defensus per H. GR., detectus a *Gisb. Grotiano Ciuili, Anglo, Basil.* 1616, 8.

Kuhn. B. C. p. 186.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 894.

Krauf. B. C. P. I, p. 125.

H. GR. *Disquisitio de Dogmatibus Pelagianis,*
- - 8.

Oifel. B. C. P. I, p. 107.

H. GR. *Disquisitio Pelagiana,* - 1622, 8.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 217.

H. GR. *Disquisitio, An Pelagiana sint ea Dogmata, quae nunc sub eo nomine traducuntur, Paris. ap. Hieronymum Drouart,* 1622, 8.

Cordés. B. C. p. 196.

Thuan. B. C. P. I, p. 180.

Carpzou. B. C. P. I, p. 262.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1113.

Fff 4

Dis.

Disquisitio, an *Pelagiana* sint ea dogmata, quae nunc sub eo nomine traducuntur, Aut. H. GR., *Parif. Guil. Pelé*, 1640, 12.

Teller. B. C. p. 94.

H. GR. Disquisitio *Pelagiana*, *Parif.* 1642, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 172.

H. GR. Satisfactio Christi.

H. GR. Defensio Fidei Catholicae de Satisfactione Christi, aduersus *Faustum Socinum, Senensem*, *Lugd. Bat. ap. Ioan. Patium*, 1617, 8.

Cordef. B. C. p. 58.

Knibbe B. C. p. 100.

Thuan. B. C. P. I, p. 178.

Carpzou. B. C. P. I, p. 127, 148.

Et alii plures.

H. GR. Defensio Fidei Catholicae de Satisfactione Christi, aduersus *F. Socinum*, *Lugd. Bat.* 1617, 4.

Oizel B. C. p. 54.

Mayer. B. C. P. I, p. 36, 51.

Spanhem. B. C. p. 57.

Brunsen. B. C. Sect. H, p. 32.

Et alii plures.

H. GR. Defensio Fidei Catholicae, de Satisfactione Christi, *Lugd. Bat.* - - *Huius aliqua a scripti G. I. Vossius.*

Acad. *Lugd. Bat.* B. C. p. 86.

H. GR. Defensio Fidei Catholicae, de Satisfactione I. Christi, aduersus *Socinum*, *Lond.* 1661, 12.

Freifieb. B. C. p. 221.

H. GR.

H. GR. Defensio Fidei Catholicae, de Satisfactione Christi, *Salmurii*, 1675, 12. *

VVetstein. Cat. Libr. uend. 1699, p. 41.

Fritsch. Cat. Libr. qui prostant. Lips. 1705.

* Vid. supra, p. 524.

Refutatio huius Libri.

Hermanni Rauenspergeri Iudicium de Libro GROTHII, de Satisfactione Christi, *Groning.* 1617, 4.

Carpzou. B. C. P. I, p. 121.

Meyer. B. C. P. II, p. 693.

Defensio huius Libri.

Gerh. Ioan. Vossii Responsio ad Iudicium *Hermanni Rauenspergeri*, de Libro ab H. GROTHIO, pro Catholica, Fide, de Satisfactione Iesu Christi, scripto, aduersus *F. Socinum*, *Lugd. Bat.* 1618, 4.

Gud. B. C. P. I, p. 47.

Roefchel. B. C. P. I, p. 289.

Oizel. B. C. P. I, p. 54.

Brunsen. B. C. Sect. II, p. 32.

Et alii plures.

Ioann. Crellii Responsio.

Ioann. Crellii Responsio ad Libr. H. GROTHII, quem aduersus *Socinum* de Satisfactione Christi scripsit, *Racau.* 1623, 4.

VVoltes. B. C. p. 139.

Freisleb. B. C. p. 108.

Carpzou. B. C. P. I, p. 128.

Meyer. B. C. P. I, p. 348.

Et alii plures.

Fff 5

Ioan.

Ioan. Crellii Opera ad H. GROTIJ Librum, quem de Satisfactione Christi aduersus Socinum scripsit, Irenopol. 1656, F.

Kuhn. B. C. p. 15.

Epistola Consolatoria,
ad
Beniamin. Aub. Maurerium.

Vid. supra, p. 677.

HVG. GROTIJ
CANTILENAE SACRAE,
DE
VERITATE RELIG. CHRISTIANAE,
BELGICIS VERSIBVS.

Beuuy's uan den uuaeren Godsdienst, in Versen gestelt door HVG. de GROOT, in VI Boecken - 1622, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 354.

Heinf. B. C. P. II, p. 250.

van Zanen. B. C. p. 8.

Bentel. B. C. p. 49.

Et alii plures.

HVG. de GROOT *uan den uuaeren Godsdienst, mitsgaders syne aendere Gedichten en Gesangen, door G. Brand. Graeuenhaegh, 1683, 4.*

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 718.

Germanica Versio,
VERSIBVS GERMANICIS.

HVG. GROTIJVS *von der VVahrheit der Christlichen*

cben Religion aus Hollaendischer Sprache hochdeutsch gegeben durch Martin Opitz, - 1631, 4.

In extremo libri sexti haec leguntur uerba

Gedruckt in der Fürslichen Stadt Brieg, durch Augustinum Gründern, 1631 in Verlegung David Müllers, Buchbaendlers in Breslau.

In Praefatione sua Germanica, ad Senatum Vratislaviensem, haec occurrunt uerba:

Wie nun gestrenge, hochgeehrte Herren, das Licht der Gelehrten, HVGO GROTIUS, dessen Verstand und in allen dem, uuas VVissenschaft beist durchtriebene Geschicklichkeit meines Lobes nicht bedarff, dieses Buch aufzusetzen, sich die treue Gunst zu seinem Vaterland, die er auch in uuaehrender seiner bekannten Verhaffung hierdurch eruueisen uuollen, hat anregen lassen. Also hat mich die Liebe und schuldige Pfficht diesem meinem Vaterlande diese meine fleißige und hoffentlich reine Verteutschung zuzuschreiben gleichsam genoethigt und angereizt.

Ex fine libri sexti referam uersus HVGONIS GROTII Belgicos quibus claudit et amorem erga Patriam testatur, quos sic uertit Opitius:

*Nim günstig an dies Buch zu meiner Liebe Pfande,
Oder Erdbodens Marckt, Blum aller Niederlande,
Schoen Holland, laß es seyn an meine statt bey dir,
O meine Koenigin: ich zeig' auch izt alhier
Das Hertze, uuelches ich allzeit zu dir getragen,
Vnd trag' und tragen uuill bey meinen Lebens Tagen.
Find iemand uuas er meint es sey hierinnen gut,
So dancket dem, obn den kein Mensch uuas gutes thut.*

Fehl

*Fehlt da unns oder hier, erueget mit erbarmen.
 Was für Geuuelcke deckt die Augen unsrer Armen.
 Verschont wielmehr das VVerck, als daß ihr es uerlächt,
 Und denckt, ach Herr es ist zu Loeuuenstein gemacht.*

Ex Praefatione ad Lectorem, ad finem libri sexti, annexa uidetur Opitius, notas sequenti tempore uoluisse addere, sic enim scribit:

Günstiger Leser, die Hobeit der Sachen, daruon in diesen Büchern gebandelt uuir, uerursacht es, daß die uuelche in der Theologie, Philosophie, Historien und Poesie, nicht allerdings durchtrieben sind, zuuueilen auf den eigentlichen Verstand übel kommen koennen. Es erbeut sich aber der Dollmetscher künsttlicher Zeit, beliebt es Gott, eine solche Erkläerung darbey zu setzen, daß man an der Meynung uueiter nicht uuerde zuueiffeln dürffen. Er bekennet auch, daß er in den Reimen bisuueilen, entuueder ueegen des Autoris, der sich selbst also gestellt, oder der Niederlaendischen Sprache halber, die ihr mit Versetzung der VVoerter oftmabls ziemliche Freyheit nimbt, seine eigene Gesetze, uuelche er in uorigen Schrifften in acht genommen, um etuwas überschritten babe. Er uerbößt aber, uwie er andern ihr Urtheil und Regeln in ihren Sachen gern uergoennet, also uuerde man ihm auch in diesem uoran des VVerckes Eigenschafft nicht lieget, und er mebrentbeils nicht Vrsach ist, uerzerben.

HVGO GROTIUS uon der VVabrheit der Cbristlichen Religion uerteutschet durch Martin Opitzen. Brieg. 1651, 4.

Gud. B. C. P. I, p. 41.

H. GR.

H. GR. *von der VVahrheit der Cbristlichen Religion uerteutschet durch Martin Opitzen, Breslau*
- 8.

Brunsen. B. C. Sect. I, p. 9.

Et inter *Martini Opitii Poemata* aliaque opera, iunctim excusa, Tomo tertio, *Vratislau.*
1690, 8.

Fabric. in Fragm. ad Eusebium c. 30, p. 551.

HVG. GROTH

LIBRI VI. (IN PROSA)

DE

VERITATE RELIGIONIS CHRISTIANAE.

H. GR. de Veritate Religionis Christianae,
Amstelodami, 1624, 12. *

Rechenberg. B. C. P. I, p. 17.

•• Catalogus hic me induxit, ut supra, p. 613. etiam hunc annum ponerem, fortasse autem legendum 1641.

H. GR. de Veritat. Relig. Christianae, *Lugd. Bat.*
ex officina Ioan. Maire, 1627, -

Lipen. B. C. Theolog. p. 654.

Koecher. Praefat. ad Dissert. Epist. de Ver. Rel. Chr.

H. GR. de Veritate Relig. Christianae, editio
secunda, priore auctior et emendatior, *Lugd.*
Bat. ex officina Io. Maire 1629, 12.

Gunther. B. C. p. 12.

Albert. B. C. p. 98.

Koecher. Diss. Epist. de Verit. R. Christ. p. 4.

Desmarests B. C. p. 463.

H. GR. de Veritate Rel. Christianae, *Lugd. Bat.*
Maire, 1633, 12.

Thuan.

Thuan. B. C. T. I. p. 167.

Albert. B. C. p. 31.

Fabricius ad Fragment. Eusebii, cap. 30, p. 551.

Suaning. B. C. p. 90.

H. GR. de Verit. Relig. Christianae, *Lugd. Bat.*
1637, 12.

Althoefer. B. C. p. 98.

H. GR. de Veritate Religionis Christianae, *O-*
xonii, 1639. -

Scauen. B. C. p. 75.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. editio noua, ad-
ditis Annotationibus, in quibus Testimonia.
Iuxta exemplar Parisiense, *Paris. sumptibus Seb.*
Cramoisy, typographi Regii 1640, 12. *cum priuile-*
gio Regis.

Cordel. B. C. p. 114.

Thuan. B. C. T. I, p. 167.

Cunon. B. C. p. 573.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 86.

Et alii plures.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. Editio noua,
additis Annotationibus, in quibus Testimonia,
Lugd. Bat. ex officina Io. Maire, 1640, 12.

Gud. B. C. P. I, 76.

Blaeu. Cat. Libr.

Gronendyk B. C. p. 182.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1313.

Et alii plures.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. cum Anno-
tationibus, *Paris.* 1640, 8.

Bodlei. Bibl. p. 308.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 654.

Vltraiect. Acad. B. C. P. II, p. 62.

VVayen. B. C. p. 152.

H. GR.

H. GR. in N. Testamentum et de Veritate Rel. Christ. *Amstelod.* 1641, F.

Græc. B. C. p. 6.

H. GR. de Verit. Relig. Christ. *Amstelod.* 1641, 12.

Lipen. Bibl. Philos. T. I. p. 281.

H. GR. de Veritate Rel. Chr. inter Opera eius Theologica, *Parisus et Amstelod.* 1644, F.

Van der Lith B. C. p. 10.

Heinf. B. C. P. I, p. 12.

Thuan. B. C. P. I, p. 156.

Carpzou B. C. P. I, p. 4.

Et alii plures.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. in Commentario eius ad Nouum Testamentum, *Parisus* 1646, Fol.

Fabricius ad Fragment. Eusebii, c. 30. p. 550.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. *Parisus*, 1646, 12.

Anon. B. C. Dresd. 1694, 11. Junii uend. n. 1596.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. cum eiusdem Annotationibus, *Lugd. Bat.* 1647, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 176.

H. GR. de Veritate Relig. Christianae, cum eius Annotatt. in Epp. Petri, Pauli, Iudae et Apocalypsin, *Parif.* 1648, F.

Seidel. B. C. in app. p. 34.

Schulz. B. C. p. 3.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., inter GROTII Annott. ad N. Testam., *Parif. ap. Guil. Pelé*, 1650, F.

Cunon, B. C. p. 4.

du Prat. B. C. p. 6.

Heinf.

Heinf. B. C. p. 260.

Iacob. B. C. P. I, p. 8.

Et alii plures.

H. GR. de Verit. Relig. Christ. *Parisis* - 1650.
Bodlei. B. C. 308.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., *Amstelod.*
1654, 12.

Stubel. B. C. p. 167.

H. GR. de Verit. Rel. Christ., inter eius Opera
Theologica, *Londini*, 1660, F.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 6.

H. GR. Libri VI de Veritate Rel. Christ. cum
Annotationibus, *Londini*, 1660, -

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 86.

H. GR. de Verit. Rel. Christ., *Oxonii*, 1660, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 654.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. Editio nouis-
sima, in qua eiusdem Annotationes suis quae-
que paragraphis ad faciliorem usum subiectae,
Amstelod. ex officin. Elzeviriana, 1662, 12. *in ora hu-*
ius Editionis multa F. B. Carpzovius de illo elogio et testimonia
manu sua annotavit, teste eius Cat. P. I, p. 278.

Lipen. Bibl. Theolog. p. 654.

Groschupf. B. C. p. 185.

Anon. B. C. Drefd. 12 Mart. 1715 uend. n. 947.

Diecmann. B. C. p. 428.

H. GR. de Veritate Rel. Christianae, *Amstelod.*
1663, 12.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 654.

H. GR.

H. GR. de Veritate Religionis Christianae,
Amstelod. 1666, 12.

Anon. B. C. uend. Lips. 12 April. 1675, n. 454.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., *Oxonii*, 1668, 8.

Bodlei. B. C. p. 65.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., Editio nouissima, cum Annotationibus, *Amstelod. Elzeuir.* 1669, 12.

Teller. B. C. p. 82.

Lipen. B. C. Philos. T. I, p. 281.

H. GR. de Verit. Relig. Christ., *Amstelod. ap. Elzeuir.* 1669, 8.

Dalman. B. C. p. 314.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. Eiusdem Annotationes ad hunc librum, *Amstelod.* 1674, 12.

Oizel. B. C. P. I, p. 123.

Lipen. Bibl. Theolog. T. I, p. 281. et T. II, p. 654.

H. GR. Sex Libri de Veritate Rel. Christianae,
Amstelod. 1675, 12.

Schrader. B. C. P. I, n. 3609.

Ehrencron. B. C. p. 41.

Kuhn. B. C. p. 194.

Anon. B. C. Lips. d. 3. Sept. 1725. P. I, p. 243.

H. GR. de Verit. Relig. Christ. inter criticos sacros Anglicanos Tomo IX, atque inter Theologica GROTH Opera, Tom. III, iunctim excusa.
Amstelod. 1679, F.

Fabric. ad Fragm. Eusebii c. 30, p. 550.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 17.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 654.

H. GR. de Verit. Rel. Christ., cum ipsius Annotationibus, *Amstelod.* 1680, 12.

Ggg

Nicol.

Nicol. B. C. P. I, p. 7.

Preston. B. C. P. II, p. 15.

VVerstein. Cat. Libr. uenal. 1699, p. 41.

H. GR. de Verit. Rel. Christ., cum Notis eiusdem, *Amstelodami*, 1684, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1075.

Carpzou. B. C. T. I, p. 144.

Meyer. B. C. P. II, p. 538.

Kryf. B. C. p. 32.

Et alii plures.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., *Amstelod.* 1684, 12.

Krauf. B. C. selectiss. T. I, p. 171.

H. GR. de Veritat. Relig. Christ., *Oxonii*, 1685, 8.

du Prat. B. C. p. 30.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. cum Notis, *Londin.* 1687, -

Preston. B. C. P. I, p. 31.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., *Hagae*, - 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 144.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., *Amstelod.* 1694, 8.

VVerstein. Cat. libror. uenal. 1699, p. 41.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., *Amstelod. ap. VVerstein.* 1696, 8.

Roeschel. B. C. P. I, p. 161.

Fritsch. Cat. Libr. qui prostant, Lips. 1705.

Anon. B. C. Dresd. uend. 12 Martii 1725. n. 2317.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., inter eius Opera Theologica, *Amstelod.* 1698, F.

H. GR.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. c. Notis, et ex Recens. *Io. Clerici*, et eiusdem Libr. de Eligenda inter Christianos dissentientes Sententia, *Amstelod. ap. Francisc. uan der Plats* 1709, 8.

S. Philippe B. C. P. III, p. 16.

Boeschen, B. C. p. 292.

Groschupf. B. C. p. 149.

H. GR. de Veritate Rel. Christ. editio nouissima, in qua eiusdem Annotationes ipsius textus uerbis subiectae sunt. Acced. *Ernesti Salomonis Cypriani* Analecta, *Lips. ap. Io. Frid. Gleditsch*, 1709, 8.

Christ. B. C. in app. p. 48.

Anon. B. C. Lips. 1725, 3. Sept. uend. T. I, p. 210.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., Editio accuratior, quam secundum recensuit notulisque illustrauit *Io. Clericus*, cuius accessit, de eligenda inter Christianos dissentientes Sententia, Liber unus, *Amstelod.* 1717, 8. pagg. 382.

Fabricius ad Fragment. Eusebii, cap. 30, p. 551.

Krauf. Ephemerid. Rei Literar. nouae ad A. 1717.

H. GR. de Verit. Relig. Christianae, *Hagae Com.* 1718, 8.

S. Philippe B. C. P. III, p. 16.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., in qua Editione adiunctus Liber nouus, contra indifferentiam religionum, *Amstelod.* 1724, 8.

S. Philippe B. C. P. III, p. 16.

Fabricius ad Fragment. Eusebii, c. 30. p. 551.

Clerc. Bibl. choisie T. 18, p. 228.

H. GR. de Veritate Rel. Christ., Editio accuratior, quam tertium recensuit notulisque illustra-

Ggg 2

fra-

strauit *Io. Clericus*; Cujus accessere, de eligenda inter Christianos dissentientes sententia, et contra indifferentiam religionum, *Libr. II, Hagae Comitum*, 1724, 12. pagg. 384.

Krauf. Ephem. rei literar. ad Ann. 1725, N. LV, p. 531.

H. GR. de Veritate Relig. Christianae, cum Annotationibus G., - 1724, -

Continuation des Memoires de Litteratures P. II.

Krauf. Ephemerides rei literarum nouae ad A. 1726, N. LXXXII, p. 805.

H. GR. de Veritate Relig. Christ. Editio nouissima quam ad finem antiquissimorum codicum recensuit, mendis sollicitè purgauit, ueterum testimoniis accuratius pleniùsque allegatis instruxit *Io. Christoph. Koecherus*, Philosophiae Magister, cuius quoque studio uariorum in hunc Librum notae ac dissertationes proxime sequentur, *Ienae, ap. Claude Baillar.* 1725, 8.

H. GR. de Veritate Relig. Christ., editio nouissima, cura *D. E. S. Cypriani*, *Lipsiae*, 1726, 8.

H. GR. de Veritate Rel. Christianae cum Notis Variorum ex Recensione *Io. Christoph. Koecheri*, *Ienae*, 1727, 8.

*

*

*

Sensus sex Librorum H. GR. de Veritate Religionis Christianae, *Lugd. B.* 1627, 8.

Bodlei. B. C. p. 308.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 654.

Anonymi Sex Librorum H. GR. Sensus, quos pro Veritate Religionis Christianae *Batauice* scripsit, *Paris.* 1627, 8.

Desma-

Desmarets B. C. p. 464.

Grotii Sensus Librorum sex, quos pro Veritate Religionis scripsit, *Parisiis*, 1627, 12.

Anon. B. C. uend. Helmstad. 1666, 15. Aug. n. 131, inter Libros in duodec.

Chr. Coleri

Germanica Versio in prosa.

Chr. Coleri *Meynung der Bücher H. GR. von VVahrheit der Christlichen Religion*, - 1631, 12.

Eccard. B. C. P. I, p. 119. n. 1901.

H. GR. *von Geuuißheit der Christlichen Religion*, Stockholm, 1651, 12.

Alemann. B. C. n. 1991.

Meynung der Bücher H. GR. von der VVahrheit der Christlichen Religion, von ihm selbst aus dem Hollaendischen ins Latein, und aus diesem ins Teutsche gezogen durch Chr. Colerum, - 1681, 12.

Carpzou. B. C. P. II, p. 366.

Valentini Musculi

Germanica Versio.

H. GROTIUS *von der Geuuißheit der Christlichen Religion Sechß Bücher, mit denen Anmerkungen, darinne die heilige Schrift und Christliche Lehre aus der Iuden und Mahomedaner eignen Gezeugniß behauptet, und die Gottlosen aus ihrer Vernunfft, und die Heyden, Iuden und Mahometaner, aus ihren eigenen Schriften, mit unuuedersprechlichen Gründen, ihres grossen Irrtums über-*

Ggg 3

uuie-

uueisen uuerden. Einem ieden einfältigen Christen, so der Lateinischen Sprache nicht kundig ist, zu Nutz, aus dem Lateinischen Exemplar ins Teutsche gebracht, und mit kurtzen Summarien über jedes Buch, sambt einigen nöthigen Zusatz der reinen Evangelischen Lehre, uermehret durch Valentinum Musculum. Stockholm, in Verlegung Christian Guth, Buchhändlers in Thum in Hamburg, 1656, 12. *

* In praefatione huius ita scribit: *VVa*s aber an diesen Büchlein geuendet, wird der uerstaendige Leser leicht koennen ermessen, uuenn er eine Teutsche Version mit den Lateinischen und mit der teutschen Dollmetschung Coleri, unter dem Titul: Die Meynung der Bücher H. GROTH von der Christlichen Religion, die er Anno 1631. heraus gegeben, gegen einander halten uuir. *VV*elches Buch mir erst, wie ich meine Version schon etliche *VV*ochen in die Buchdruckerey gegeben, und bereits 6. Bogen dauon gedruckt uwaren, zur Hand kommen: Deshalber ich mich bey einem und andern guten Freunde Raths erbohlet, uuas zu thun uuaere, obs nicht besser, ich nehme meine uieder aus der Druckerey, uueil uerbhoffentlich mein hochgnaediger Graf und Herr (Magnus de la Guardie) uwürde mit Coleri Version koennen contentiret seyn. Aber, uueil nunmehr die Arbeit zu uertiren geschehen, und von Coleri Version keine Exemplaria mehr zu finden, haben sie mir gerathen, fortzufahren.

An sequentes Versiones, sint Coleri, Musculi uel Aliorum, Versiones, Lectoris iudicio relinquo.

H. GR. uon der *VV*ahrheit Christlicher Religion, Lübeck 1696, 8.

Fritsch. Cat. librorum Theol. Nundin. Lipf. 1705.

H. GR. VI Bücher uon der Geuuißheit der Christl. Religion, Frf. 1696, 8.

Rechen-

Rechenberg B. C. P. II, p. 216.

Meißner. B. C. n. 66.

H. GR. *von der uahren Religion, uermehrt durch Valentin. Musculum, eiusd. Anmerckungen über die VI Bücher der uahren Religion, Frf. 1696, -*

Falckner. B. C. P. II, p. 53.

H. GR. *von der Geuuißheit der Christlichen Religion - 1696, 8.*

Ihl. B. C. P. I, p. 71.

H. GR. *von der Geuuißheit der Christlichen Religion, Frf. 1698, 8.*

VVolter. C. B. in app. p. 37.

H. GR. *von der Geuuißheit der Christlichen Religion, Frf. 1708, 8.*

Alemann. B. C. n. 1328.

H. GR. *von der Geuuißheit der Christlichen Religion, - 1708, 8.*

Rechenberg. B. C. in app. p. 221.

H. GR. *von der VVahrheit der Christlichen Religion, L. 1708, 8.*

Albert. B. C. p. 47. n. 93.

Gallica Versio.

H. GR. *de la Verité de le Religion Chretienne, Amsterdam, ches Iean Blaeu, 1636, 12.*

Kielmannsfeg. B. C. P. I, p. 221.

La Verité de la Religion Chretienne, Ouurage traduit du Latin de H. GR., a Paris de l'imprimerie des nouveaux caracteres inuentes par Pier. Moreau Escriuain, Paris. 1650, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 285.

Ggg 4

De

*De la Verité de la Religion Chretienne par H. GR.,
traduit du Latin par le Sr. de Beauvoir, Paris.
1659, 8.*

du Bois. B. C. P. III, p. 76.

*H. GR. de la Verité de la Religion Chretienne, par
P. L. I. (Pere le Jeune) Paris. 1691, -*

Fabric. Annotatt. ad Fragment. Euseb. c. 30, p. 552.

*Traité de la Verité Chretienne par H. GR. avec
les Citations et les Remarques de l' Auteur meme,
traduit par P. L. I, Vtrecht, chez uan der VVater
1692, 12.*

Koecher. Diff. Epist. de Veritate Rel. Christ. p. 9.

*Traité de la Verité de la Religion Chretienne par
H. GR. avec les Citations et les Remarques de l' Au-
teur meme traduit par P. I. L. Vtrecht, 1692, 8.*

Carpzou. B. C. P. I, p. 145.

Haec eadem fortasse, quae prior.

*Traite de la Verite de la Religion Chretienne, tra-
duit du Latin de GROTIUS, avec des Remarques,
Paris 1724, 12, pagg. 315.*

Journal des Scauans ad An. 1724, p. 504.

Krauf. Ephem. Rci Liter. nouae ad A. 1724, n. 67. p.
688.

Fabric. Annotat' ad Fragm. Euseb. c. 30. p. 552.

Anglica Versio.

Ea Versio prodiit A. 1636 (*Fabritius*, ad *Eusebii*
Fragmentum, scribit 1637) a *Conuentrio* ut ex H.
GR. Ep. CCCLXXXV ad Fratrem p. 864. uidere li-
cet, quam GROTIUS non solum ipse uidit, sed et-
iam magnis laudibus ornat, prout uidere licet ex
Ep.

Ep. cccclxi. Porro *Ioan. Albertus Fabricius* in *Bibl. Graeca*, L. V. c. VII, p. 107, vol. VII et ad *Fragmentum Eusebii* c. 30, p. 551. *Simonis Patricii* Episcopi Eliensis Versionis Anglicanae fecit mentionem cum additione Libri septimi aduersus Pontificios.

H. GR. de *Veritate Relig. Christianae, Anglice*, - 1656, 8.

VVitten. in *Memor. Philosoph.* p. 562.

H. GR. *Truth of Christian Religion*, London, 1680, 8.

Ehrencron. B. C. p. 39.

H. GR. de *Veritate Relig. Christianae, Londin.* 1690, 8.

Fabric. ad *Fragm Euseb.* c. 30, p. 551.

Suecica Versio.

Lucem uidit An. 1637, ut ipse GROTIUS in Ep. cccc XIII, ad *Guilielm. Fratrem* p. 873, fatetur.

Danica Versio.

Danicam, a celebr. Viro *Thoma Bartholino* compositam memorat *Seuerinus Valtberus Slutzerus*, ὁ μακαρίτης in *Propylaeo historiae Christianae*, Sect. II, p. 193.

Albert. Fabric. ad *Fragment. Euseb.* c. 30, p. 552.

Belgica Versio.

H. de GROOT *uan de VVaerbeyd des Gbristelyken Godsdienst*, - 1652, 4.

VVitten in *Memor. Philos.* p. 562.

Ggg 5

H. de

H. de GROOT *uan de VVaehrbejd des Christelycken Godsdienst*, - 1653, 12.

∨ VVitten. in Memor. Philosoph. p. 562.

H. de GROOT *uan de VVaehrbejd des Christelycken Godsdienst, met alle desselfs uolkomen Aenteckeningen*, Haerlem, 1667, 8.

Castelein. B. C. p. 171.

H. de GROOT *uan de VVaerbejd des Christelycken Godsdienst*, Rotterdam, 1686, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 319.

H. de GROOT *uan de VVaerbejd des Chrystelycken Godsdienst*, Rotterdam, 1694, 8.

VVetstein. Cat. Libr. uenal. 1699, p. 363.

Plura de Versione *Belgica* ap. *Baelium*, in *Lexico*, uoce GROTIVS, nota G.

Graeca Versio.

Graecae Versionis, a Pastore Legati Anglicani *Parisis* concinnatae, meminit GROTIVS Ep. 1000CLXXXIII, ad *Vossium*, p. 389 ad A. 1638, in Ep. tamen ad Fratrem, *Guilielmum* n. ccccxi, p. 872 fatetur ipse, impressam nondum esse.

Arabica Versio.

Arabicae Versionis meminit GROTIVS Epist. 444. ad *Guilielmum*, Fratrem A. 1641. et *Pocock* Ep. ccc xxxvi. ad *Vossium* Ann. 1642. in *Vita* uero *Iobi Ludolfi* in annexis, sequens Epistola inuenitur.

Hen-

Henricus Oldenburgius

ad

Iobum Ludolfum.

(Gallice) *Parisiis*, d. 2. Dec. MDCLIX.

Cl. Pocock, Oxoniae Professor, accingit se, ex consilio, uere christiano, uersioni libelli H. GR. de Veritate Religionis Christianae in linguam Arabicam; *Quemadmodum et VVarnerus, qui negotia Statuum Bataviae Generalium in aula Constantinopolitana iam curat, prope ultimam manum imposuit uersioni totius Codicis Bibliorum in linguam Turcicam, quam proxime in Hollandiam mittere secum decreuit, ut ibi typis imprimatur.*

H. GR. de Veritate Religionis Christianae, Arabice uersus per *Eduardum Pocokium** Oxoniae (I. Alb. Fabricius in Fragment. Euseb. c. 30. p. 551. scribit Londini,) 1660, 8.

Preston. B. C. P. I. p. 10.

Fabricius ad Fragm. Eusebii c. 30, p. 551.

* *Vnde lepidus error, inquit Fabricius, ad Eusebii Fragment. Iacobi Sponii et Georgii VVheleri, qui ex Arabico illo GROTIVM plagii reum agunt, in itinerariis suis, lectu alioqui dignis et amoenis. Extet illa Versio nitide scripta inter codices manu exaratos B. D. Abrahami Hinckelmanni, quos hodie seruat Reu. Ioachimus Morgenuueg, pastor orphanotrophii meritissimus in urbe Hamburgensi. uide, quae supra p. 199. diximus.*

Perfica Versio.

Perficae Versionis ipse GROTIVS mentionem facit

facit in Ep. MCCC LXXXIII, p. 389. sequentibus uerbis: *Pontificii autem nunc Perfice, ut Mahumetistas, si Deus aspiret, faciant Christianos.*

Malabarica Versio.

In *Malabaricam* Linguam transferri curauit *Robertus Boyleus*. uid. *Francisci Buddei* *Lexicon Vniuersale Historicum*, sub uoce H. GROTIUS. conf. supra, p. 261, 199.

Chinensis Versio.

Chinensem Versionem memorat *C. L. Billerbeck*, *Consiliarius Cellensis*, in Praefat. ad *Abbatium*, de *Veritate Relig. Christianae*, *Germanice* uersum, §. VI.

Fabric. ad *Fragment. Eusebii* c. 30. p. 551.

COM M E N T A T O R E S

AD LIBRVM

DE

VERITATE RELIG. CHRISTIANAE,

Ioann. Heinichius.

Ioann. Heinichius de *Veritate Religionis Christianae*, ad H. GR., *Rintel.* 1667, 12.

Schalbruch. B. C. P. III. p. 5.

Ioannes Clericus.

Vid. supra, inter editiones de *Verit. Relig. Christ.* p. 809.

Erne-

Ernestus Salomon Cyprianus.

Vid. supra, inter editiones de Veritate Relig. Christ. p. 809.

Paulus Pomianus Pesarouius.

D. *Pauli Pomiani Pesarouii* illuminatus in Religionis Christianae H. GR., ut et *Ioannis Clerici*, de eligenda inter Dissidentes Christianos Sententia Liber unus. Acced. *Ioann. Canuti Lenaci*, de Veritate et Excellentia Christianae Religionis Libellus, *Seruestae*, 1721, 8.

Anonymus Litera G.

Vid. supra, p. 810.

Laudandus hic quoque est labor *Io. Christoph. Koecheri* in procuranda editione accuratori de Veritate Relig. Christ. ad melius percipiendum praemisit sequ. Ep.

Ioan. Christophori Koecheri

Historia Libelli Grotiani

de

Veritate Religionis Christianae.

Io. Christoph. Koecheri Dissertatio Epistolica Historiam Libelli Grotiani, de Veritate Religionis Christianae, complectens etc. *Ienae*, 1725, 4.

Studium hic et pium laborem *Davidis Algoewueri*, Pastoris *Vlmensis* non filebo, qui huius
aure

aurei Libelli internum pretium et thesaurum sentiens, publice in id praelegere non ueretur, ideoque sequenti scripto breui quidem, sed non parum ad Historiam huius Libelli faciente, inuitat Auditores suos.

Dauid Algoeuers, *Predigers in Münster und Professor Publ. Einleitungs-Discours über H. GR., von der VVahrheit der Cbristlichen Religion*, Vlm, 1722, 8.

Krauf. Ephem. Rei Liter. nouae ad A. 1723, n. 31.
p. 288.

Nec praetereundus hic est, *Gerhardus Noodus*, qui quamuis proprie non de Veritate Relig. Christianae scripsit, defensionem tamen, de Religione hominibus non cogendam insequenti elegante Oratione adstruxit, plures in linguas iam uersa.

Gerhardi Noodi Oratio, de Religione ab Imperio Iure Gentium Libera, *Lugd. Bat.* 1706, 4.
Schalbruch. B. C. P. I, p. 102.

An GROTIVS sequentis libri Autor sit, hoc scriptori Catalogi *Schubartiani* relinquo, qui sine praenomine librum sic memorauit.

GROTIVS de Diffensu Caluinistarum, *Rostock*, 1625, 8.

Schubert. B. C. n. 526.

H. GR. Schompaneas.

Vid. supra, p. 692.

HVGO

Coenae Administratione.

Dissertatio, de Coenae Administratione, ubi Pastores non sunt, *Amstelod.* 1638, 8.

Cordel. B. C. p. 71.

Dissertatio de Coenae Administratione, ubi Pastores non sunt, - 1639, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 923.

Kuhn. B. C. p. 156.

H. GR. de Coenae Administratione, ubi Pastores non adsunt, *Amstelod.* - 8.

Blaeu Cat. Libr.

H. GR. Exercitatio de Coenae Administratione, ubi Pastores non sunt, It. An semper sit communicandum per symbola? *Amstelodam.* 1646, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 148.

Lipen. Bibl. Philos. T. I. p. 325.

Anon. (s. H. GR.) Dissert. de Coenae Administratione, ubi Pastores non sunt. It. an semper communicandum per symbola, *Amstelod.* 1656, 8.

Iacob. B. C. P. II, p. 184.

H. GR. de Coenae Administratione, ubi Pastores non adsunt. Item, an semper communicandum per symbola? Accedunt 1) Responsio *Petau.* de Potestate consecrandi et sacrificandi, sacerdotibus a Deo concessa, deque communione usurpanda. 2) Io. *Cloppenburg.* ad posteriorem dissertationis partem, e selectis eiusdem *Cloppenburg*

penburg, Disputt. 3) *Henr. Doduelli* de Iure Laicorum Sacerdotali, ex sententia *Tertulliani* aliorumque ueterum, ad Dissert. priorem partem, *Londini*, 1685; 8.

du Prat. B. C. p. 43.

Carpzou B. C. P. I, p. 166.

Lipen. Bibl. Philos. P. I, p. 128.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 934, 1148.

Et alii plures.

Io. Cloppenburgii Epistola, de Die, quo Christus, et quo *Iudaei*, agnum paschalem comederint, cum H. GR. de utraque quaestione, sententia, *Amstelod.* 1643, 12.

Iacob. B. C. P. I, p. 178.

Lipen. Bibl. Theolog. T. II, p. 420.

Io. Capelli ἐπίκεισις ad amicum se inter et *Ioan. Cloppenburg.* epistolicam collationem de ultimo Christi paschate σκυρωσιμω et Sabbato Deuteroproto, qua H. GR. de utraque illa quaestione sententia expenditur, *Amstelod.* 1644, 8.

du Bois. B. C. P. III, p. 199.

Lud. Capelli ἐπίκεισις de ultimo Christi Paschate σκυρωσιμω et Sabbato Deuteroproto cum H. GR. de Utraque Quaestione, sententia, *Amstelod.* 1644, 12.

Salf. B. C. p. 314.

H. GR. Catechismus Carmine.

Vid. supra, p. 693, sqq.

H. GR. Quaedam Theologica.

H. GR. Quaedam Theologica, *Amstelod.* 1640, 8.

Frankenstein, sen. B. C. n. 279.

H. GR.

H. GR. Decalogus,
de

Fide, Operibus et absoluto Re-
probationis Decreto.

H. GR. Explicatio Decalogi, ut Graece extat,
Amstelod. 1640, 8. Id. de Fide et bonis Operibus.
Eiusdem Commentatio ad loca quaedam N. T.
de Antichristo, et de absoluto Reprobationis
Decreto, *Amstelod.* 1640, 8.

Oizel. B. C. P. I, p. 108.

Blaeu Cat. Libr.

Carpzou. B. C. P. I, p. 259, 262.

H. GR. de Absoluto Reprobationis Decreto,
Explicatio Decalogi, ut Graece extat, *Amstelod.*
Blaeu, 1641, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 166.

H. GR. in N. T. ubi agitur de Fide et Operibus
et de Antichristo. It. de Absoluto Reprobationis
Decreto, - 1641, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 161.

Explicatio trium utilissimorum Locorum N.
T. cap. I. *Pauli ad Ephes.*, cap. II. *Iacobi IX.* cap.
III. epistola I. Ioann. in quibus agitur de Fide et
Operibus, *Amstelod.* 1640, 8. Explic. Decalogi, ut
Graece extat, et quomodo ad Decalogi Locos
Euangelica praecepta referantur, *Amstel.* 1642, 8.

Kielmannsegg. B. C. p. 113.

Carpzou. B. C. P. I, p. 148.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 13.

H. GR. in Decalogum, *Londini*, 1660, -

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 86.

H. GR. Baptizatorum Puerorum Institutio, et
Eucharistia, cum eiusdem Annotat. ad Decalo-
gum

Hbb

gum

gum, et Sermonem Christi, in monte habitum,
Oxonii, 1706, 8.

Schubert. B. C. p. 71.

H. GR. de Antichristo.

Commentatio ad Loca quaedam Noui Testa-
menti, quae de Antichristo agunt aut agere pu-
tantur, *Amstelod. ap. Ioann. et Cornelium Blaeu*,
1640, 8.

Cordel. B. C. p. 128.

Oizel B. C. P. I, p. 108.

H. GR. de Antichristo, cum appendice, *Amstel.*

8.

Blaeu Cat. Libror.

H. GR. in Loca quaedam Noui Testamenti,
quae de Antichristo agunt, *Amstelod. Blaeu*,
1641, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 262, 148, P. II, p. 387.

Heinf. B. C. P. I, p. 88.

Thuan. B. C. P. I, p. 181.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 13.

Refutatio huius Libri.

Sam. Marefii Dissertatio de Antichristo, con-
tra nuperum Commentatorem, H. GR., *Amstelod.*
1640, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 181.

Hippolyti Frontonis Caracottae, seu, *Petri Me-
linaei*, Strigil, aduersus Commentationem H. GR.
ad loca de Antichristo, *Amstelod.* 1640, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 262.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1389.

Laurent. Cat. Libr.

De

Defensio.

Sam. Mareſii Concordia Concors, ſeu Apologia H. GR., Amſtelod. 1642, 8.

Friſch. Cat. Libror. nundin. Lipſ 1705.

Reſponſio ad hanc Defenſionem.

*Sam. Mareſii Concordia Diſcors et Antichriſtus reuelatus contra H. GR., Lib. I, II, Amſtelod. 1642, 8. **

Kielmannſegg. B. C. P. II, p. 1108, P. III, p. 1033.

Carpzon. B. C. P. I, p. 262, P. II, p. 387.

* *Sam. Mareſius hat, faſt ſeine meiste Zeit mit Streit-Schriften zugebracht. Denn, zu geſchueigen der Bücher, uelche er den Papiſten und Socinianern entgegen geſetzt, ſo konten ihm ſeine eigene Glaubens-Genoſſen leicht zu nahe kommen, wie ſolches die Haendel, uelche er mit G. Voetio, Altin- gio und andern, gehabt, zur Gnüge darthun. Der Herr B. zu G. als ich mit ihm bieuonredete, ſagte, Quaelibet Eccleſia habet ſuos Calouios, habet ſuos Mareſios. Vid. Ben- thems Hollaendischer Kirchen- und Schulen-Staat P. II, c. 4. §. 32, p. 249, 50.*

Anonym. H. GR. Papiſta, - 1642, 8.

Carpzon. B. C. P. I, p. 243.

Iacobi Laurentii H. GR. Papizans, i. e., Notae ad quaedam Loca in H. GR. appendice, de Antichriſto, Papam Rom. etc. ſpectantia, in quibus uia ſternitur ad Papiſmum Antichriſtianum, Amſtelod. 1642, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 181.

Gud. B. C. P. I, p. 68.

Kryſ. B. C. p. 73.

Freiſleb. B. C. p. 123.

Et alii plures.

Iacobi Laurentii Idolum Romanum, of VVe- derlegg. uan de Verdedinge des Paepſchen Pfalters, uan Bonauentura, door Fabric. uan Eyndhouen, Hbb 2 cum

cum Dedic. ad H. GR., et Grotio antiquo nouo,
 feu, Syncretista, a se ipso dissentiente, *Amst.* 1643, 8.
 Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1161.

H. GR. Epistola
 ad

Iacobum Laurentium Anatomizata.

Vid. supra, p. 679.

Io. Simplicii Notae ad V. Cl. Comm. ad Cap. II,
 2. Thess. - 1643, 8.

Carpzou. B. C. P. II, p. 387.

H. de GROOT *Vytlegg. uan eenige Platsen
 des N. Testam. uan den Antichrist, door D. H. et
 I. B. uuederleyt*, Rotterdam by Io. Naeranus,
 1649, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 898.

Cunon. B. C. p. 286.

Schulz. B. C. p. 171.

HVG. GROTIUS
 ad

Consultationem Georg. Cassandri.

Georgii Cassandri Liturgia, *Col.* 1559, 8. *Scaligeri
 manus exhibetur passim in hoc libro.*

Heinf. B. C. P. I, p. 85.

Geo. Cassandr. de Officio Pii ac Publ. Tran-
 quillit. uere amantis Viri in hoc religionis diffi-
 dio, sub nomine, *Veranii Modesti Pacimontani*,
 - 1562, 4. Eiusd. Defensio huius libelli ac Tradi-
 tionum Eccles. uet. et SS. PP. aduersus iniquas
 et importunas Ioan. Caluini criminationes, *Co-
 lon.* 1564, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 317.

Geo. Cassandr., de Articulis Religionis inter
 Ca-

Catholicos et Protestantés controuersis, Consultatio, - 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 480.

Geo. Cassandri et Georg. VVicelii, de Sacris nostri temporis controuers. Libri II, edit. ab *Herm. Conringio*, Helmstadii, 1659, 4.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 549.

H. GR. ad Consultationem *Geo. Cassandri*, - 1641, 8.

Oifel. B. C. P. I, p. 107.

Ludouic. B. C. p. 39.

Eccard. B. C. P. II, p. 68.

Geo. Cassandri Consultatio de Articulis Religionis inter Catholicos et Protestantés, It. de Officio Pii Viri in hoc Religionis Diffidio, cum Notis H. GR., *Paris*. 1642, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 82.

H. GR. in Consultationem *Geo. Cassandri*, et *Riueti* Critici sacri Libr. IV, *Lugd. Bat.* 1642, 4.

Oizel. B. C. P. I, p. 107.

du Prat. B. C. p. 30.

H. GR. Annotata in Consultationem *Ge. Cassandri*, cum necessariis Animaduersion. *Andr. Riueti*, *Lugd. Bat. ap. Elzeuir.* 1642, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 259.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 93.

S. Philipp. B. C. P. III, p. 16.

H. GR. Annotata in Consultationem *Cassandri*, cum Animaduersionibus *Andr. Riueti*, inter Opera eius, *Gen.* 1644, F.

Ehrencron. B. C. p. 6.

H. GR. Annotata in Consultationem *Cassandri*, de Pace Ecclesiarum, *Roterodami*, 1646, 8.

Heinf. B. C. P. I, p. 73.

Hhb 3

Re-

Responſio.

Andreae Riueti Animaduersionis in H. GR. Annotata in *Geo. Cassandri* Consultationem. Accedit Tractat., de Christianae Pacificationis et Ecclesiae reformandae uera ratione, ante LXXX. annos editus, *Lugd. Bat.* 1642, 8.

Thuan. B. C. P. I., p. 172.

Carpzou B. C. P. I., p. 259.

Dornfeld. B. C. p. 182.

Andr. Riueti Examen Animaduersionum H. GR. pro suis ad Consult. (Irenic.) *Geo. Cassandri* Notis, cum Prodromo aduersus calumnias *Theoph. Bracheti Milleterii*, in Catholico reformato, *Lugd. Bat.* 1642, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II., p. 872.

Thuan. B. C. P. I., p. 172.

VVayen. B. C. p. 23.

Gud. B. C. P. I., p. 64.

Et alii plures.

Andr. Riueti Examen animaduersionum H. GR., inter Opera eius, *Gen.* 1644, F.

Ehrencron. B. C. p. 6.

Riuetus et GROTIUS ad Consultationem *Cassandri*, de Pace Ecclesiarum, *Roterodami*, 1646, 8.

Heinf. B. C. P. I., p. 73.

H. GR. Animaduersiones

in

Animaduersiones *Andr. Riueti*.

H. GR. Animaduersiones in Animaduersiones

Andr. Riueti, - 1642, 8.

Oizel B. C. P. I., p. 107.

H. GR. Animaduersiones in Animaduersiones

Andr. Riueti, *Amstelod.* - 8.

Blaeu Cat. Libror.

H. GR.

H. GR. Animaduersiones in *Andr. Riuetum, Lutetiae Paris.* 1642, 8.

Carpzou. B. C. P. II, p. 387. P. I, p. 148.

Roefchel. B. C. P. I, 308.

H. GR. Animaduersiones in Animaduersiones *Andr. Riueti, Paris,* 1643, 8.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 75.

H. GR. Via et Votum

ad

Pacem Ecclesiasticam.

H. GR. Votum pro Pace Eccles. contra *Andr. Riuetum,* - 1642, 8.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 75.

Gud. B. C. P. I, p. 67, 68.

Freisleb. B. C. P. I, p. 67, 68.

H. GR. Votum pro Pace Ecclesiast., *Amstelod.*

8.

Blaau Cat. Libr.

H. GR. Via ad Pacem Ecclesiasticam, Votum pro Pace Ecclesiae, contra Examen *Riueti*, aliaque, *Paris.* 1642, 8.

Thuan. B. C. P. I, 172.

Heinf. B. C. P. I. p. 73.

H. GR. Via ad Pacem Ecclesiasticam, *Amstelod.* 1642, 8.

Oizel. B. C. P. I, p. 107.

Carpzou. B. C. P. I, p. 259.

H. GR. Via ad Pacem Ecclesiast., in qua continentur Confessio fidei secundum Concil. Trident. Confessio Fidei *Augustanae*, aliaque - 1642, 8.

VVayen. B. C. p. 132.

H. GR. Tractatus de Vera Christianae Pacificatio-

Hbb. 4

catio-

tionis et Ecclesiae reformandae ratione, *Lugd. Bat.* 1642, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 987.

Carpzou. B. C. P. I, p. 259.

Refutatio.

Andr. Riueti Apologeticus contra H. GR. de Voto, *Lugd. Bat.* 1643, 8.

Gud. B. C. p. 471.

Andr. Riueti Apologeticus contra GROTII Votum, et *Seyfferti* Clasticum belli sacri contra H. GR., *Lugd. Bat.* 1643, 8.

Thuan. B. C. P. I, p. 172.

Oizel. B. C. P. I, p. 107.

Gud. B. C. P. I, p. 68.

Rechenberg. B. C. P. I, p. 84.

Et alii plures.

Responsio.

Riuetani Apologetici, pro Schismate contra Votum Pacis facti Discussio, *Irenop.* 1645, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 872, 1043.

Kuhn. B. C. p. 154.

Heinf. B. C. P. I, p. 88.

H. GR. Discussio Apologetici *Riuetani*, *Irenopoli* - -

Oizel. B. C. P. I, p. 107.

Riueti Responsio.

Andr. Riueti Grotianae Discussionis Dialysis, siue, Vindiciae Apologetici sui, pro uera Pace Ecclesiae, contra subdolos Mediatore, *Roterod.* 1646, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 1161.

du Prat. B. C. p. 29.

Carpzou. B. C. P. I, p. 259.

Gud. B. C. p. 68.

Et alii plures.

Ionae

Ionae Schlichtingii Notae in H. GR. Votum pro Pace, *Irenop.* 1655, 8. *Irenop.* 1685, 8.

Carpzou. B. C. P. II, p. 401.

Freisleb. B. C. p. 138.

Abrahami Calouii Vindiciae Considerationis Arminianismi, *Henr. Nicol.* oppositae, *VVittemb.* 1671, 4.

Thomas. B. C. P. II, n. 2798.

Carpzou. B. C. P. I, p. 70.

H. GR. Baptizatorum Puerorum Institutio.

H. GR. Baptiz. Puerorum Institut. Catechet. et de Eucharistia carmen, cum Syllabo Actorum Irenicorum, iuxta exemplar, *Lutet.* 1642, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1077.

H. GR. Institutio Baptizatorum Puerorum, *Londini*, 1668, 8.

Albert. B. C. p. 13.

H. GR. Baptizatorum Puerorum Institutio et Eucharistia, cum eius Annotat. ad Decalogum, et Sermonem Christi, in Monte habitum, *Oxonii*, 1706, 8.

Schubert. B. C. p. 71.

Anon. B. C. Lips. uend. 12 Martii 1725. Cl. I, in app. p. 70.

H. GR. Annotatt. in Vetus Testa- mentum.

H. GR. Annot. ad Vetus Testamentum T. I, II, III, *Lutetiae Paris. ap. Seb. et Gabr. Cramoisy et Amstelod. ap. Ioan. Blaeu*, 1644, F.

Cunon. B. C. p. 4.

Thuan. B. C. P. I, p. 156.

Carpzou. B. C. P. I, p. 4,

Hbb 5

Kiel-

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 6.

Et alii plures.

H. GR. Annot. ad V. Testamentum, *Venetis*,
1663, F.

Jacob. B. C. P. I, p. 8.

H. GR. Annotationes ad Nou. Testam.
tum seorsim, tum iunctim editæ.

H. GR. Annotatt. in Libros Euangelicorum et
uaria loca Sacrae Scripturae, Accedit Appen-
dix ad interpretationem locorum N. Testa-
menti, quæ de Antichristo agunt, cum Explica-
tione Decalogi, *Amstelod. ap. Io. et Cornel. Blæu*,
1641, F.

Cordef. B. C. p. 14.

Cunon. B. C. p. 4.

Ultraiect. Acad. B. C. P. I, p. 14.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 104.

Et alii plures.

H. GR. Annotatt. in Ep. ad Philemonem, *Am-
stelod.* 1642, 8.

Bodlei. B. C. 308.

H. GR. Annotatt. in N. Testamentum, *Parisii*,
1644, F.

Heinf. B. C. P. I, p. 12.

H. GR. Annotatt. in Ep. ad Philemonem, *Am-
stelod.* 1646, 4.

Bodlei. B. C. p. 308.

H. GR. Annotatt. in N. Testamentum, *Paris*,
1646, F.

du Bois B. C. P. I, 518.

H. GR. Annotatt. in Acta Apostol. It. Ep. ad
Roman. Item 1 et 2 ad *Corinth.* It. ad *Philipp.* *Co-
loss.* 1 et 2, ad *Thessal.* 1 et 2, ad *Timoth.* It. ad *Ti-
tum*,

tum, Philemonem, et Hebraeos, It. Ep. Iacobi, Parisiis ap. Vid. Guil. Pelé 1646, F.

Cunon. B. C. p. 4.

Seidel. B. C. in app. p. 34.

Thuan. B. C. P. I, p. 160.

Blaeu Cat. Libr.

H. GR. Annotatt. in Ep. Petri I et II. It. Eiusdem Annotatt. in I Ep. Ioa. in Ep. Iudae et Apocalypsin, Idem de Veritate Relig. Christianae, Parisi. 1648, F.

Schulz. B. C. p. 3.

Seidel. B. C. in app. p. 34.

H. GR. Annotatt. in N. Testamentum, Parisi. 1649, F.

Iacob. B. C. P. I, p. 8.

H. GR. in N. T. Pars III, nempe in Epp. Petri-
nas et Ioanneas, It. in Apocalypsin Ioannis, et
de Veritate Relig. Christ., Parisi. ap. Vid. Theod.
Pepingue et Stephan. Maucroy, 1650, F.

Cunon. B. C. p. 4.

Heinf. B. C. P. II, p. 260.

Iacob. B. C. P. I, p. 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 4.

Et alii plures.

Abrahami Calouii Biblia Illustrata Antigotiana, Frf. ap. VVustios, 1672, F.

Carpzou. B. C. P. I, p. 2.

H. GR. Annotationes in N. Testamentum, Parisi. 1664, F. vol. III.

Iacob. B. C. P. I, p. 8.

H. GR. Opera Theologica omnia.

H. GR. Opera Theologica omnia in Vetus et
N. Testamentum, Parisiis et Amstelod. ap. haere-
des Ioan. Blaeu, 1644, 1646, F. voll. VI.

Castelein,

Castlein. B. C. p. 4.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 6.

uan der Lith. B. C. p. 10.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 17.

H. GR. Annotatt. in V. et N. Testamentum,
Londini, 1660, F.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 6.

H. GR. Opera omnia Theologica in III Tomos diuisa (Tom. I, Exeget. in Libr. Vet. Test., Tom. II. in Libr. Nou. Test., Tom. III, Opuscula alia Theologica, scil. de Veritate Relig. Christ., etc. continet) *Amstelod.* 1679, F. Vol. II.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 17.

du Bois. B. C. P. I, p. 75.

Carpzou. B. C. P. I, p. 16.

Kryf. B. C. p. 3.

H. GR. Opera omnia Theologica, cum Indice locupletissimo, *Amstelodami ex Offic. Boom., VVaesbergii, Borstii, Someren, VVolters, et Guilielmi uan de VVater*, 1698, F. *

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 6.

* *supra*, p. 462.

Richard. Simonis *Histoire Critique du Vieux Testament*, *Roterdam*, 1685, 4.

† Meyer. B. C. P. I, p. 20.

Sentiments de quelques Theologiens d' Hollande sur l' Histoire du uieux Testament du P. Simon et leur Defense contre le prieur de Bolleuille, *Amsterdam* 1685, 8.

Ehrencron. B. C. p. 38.

Responſe aux Sentiments, de quelques Theologiens d' Hollande, sur l' Histoire Critique du Vieux Testament, par le Prieur Bolleville, *Roterdam*, 1686, 4.

Ehren

Ehrencron. B. C. p. 8.

Meyer. B. C. P. I, p. 20.

Verfa quaedam Theologica
in
Linguam Belgicam.

H. de GROOT *Aentekeningen ouer het Euangely*
uan Matthaeus, *uertaelt door* Dauid uan Hoog-
straten, *Gouda*, 1685, 4.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 13.

H. de GROOT *Aentekeningen ouer de Brieuuen aen*
die uan Rome, Korinten, Galatie, Ephesen, Phi-
lipp., Kolossen, *uertaelt door* Dauid uan Hoog-
straten, *Amsterd.* 1693, 4.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 14.

H. GR. Liber Posthumus
de
Eucharistia etc.

Hunc ipsum reperire non licuit, Librum ta-
men sq.

Claudii Salmasii, sub falso nomine *Simplicii*
Verini, Epistola ad *Iustum Pacium*, siue, Iudi-
cium de libr. posthumo H. GR., ubi tractatur de
Eucharistia, *Hagiopoli*, typ. *Theodori Eudoxi*
1646, 8.

Cunon. B. C. p. 286.

Thuan. B. C. P. I, p. 178.

Spanhem. B. C. p. 118.

Kielmannsegg. B. C. P. II, p. 1017. et p. 1048.

Et alii plures.

Sim-

Simplicii Verini Epist. ad *Iust. Pacium* seu *Claudii Salmasii* Iudicium de libro posthumo H. GR., *Argent.* 1654, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 362.

Iacob. B. C. P. I, p. 168.

Gudii B. C. T. I, p. 71.

Desmarests B. C. p. 437.

Et alii plures.

Simplicii Verini ad *Iustum Pacium* epistola, de libro posth. H. GR., *Argent.* 1655, 8.

Kielmannsegg. B. C. P. I, p. 901.

Schrader. B. C. P. II, n. 5980.

Carpzou. B. C. P. II, p. 399.

Falckner. B. C. P. II, p. 27.

Simplicius Verinus de Transubstantiatione, ad *Iust. Pacium* contra H. GR., *Hagiapoli*, 1660, 8.

Carpzou. B. C. P. I, p. 158. n. 996.

Simplicius Verinus de Transubstantiatione, ad *Iust. Pacium* contra H. GR., *Lugd. Bat.* 1660, 8.

Ehrencron. B. C. p. 33.

Cl. Salmasius de Transubstantiatione, contra H. GR., *Leidae*, 1666, 8.

Lipen. B. C. Theol. T. II, p. 872.

Responsio ad hunc Librum.

Iusti Pacii Reuisio Iudicii, *Salmasiani*, seu Responsoria ad Epistolam *Simplicii Verini*, de libro posthumo H. GR., *Dicaearchiae ap. Cornel. Sebastian*, 1647, 8.

Tellier. B. C. p. 141.

Carpzou. B. C. P. I, p. 199.

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 938.

Krauf. P. II, p. 171.

Iusti Pacii Reuisio Iudicii siue Responsoria ad episto-

epistolam *Simplicii Verini* de libr. posthumo

H. GR., *Dicaearchiae*, 1674, 8.

Gud. B. C. P. I., p. 71.

H. GR. Epistolae Ecclesiasticae et
Theologicae.

Vid. supra, p. 680.

H. GR. Epistolae
ad

Israel. Iasarium.

Vid. supra, p. 682.

H. GR. Epistolae
ad

Martin. Ruarum.

Vid. supra, p. 682.

H. GR. Conciliatio etc.

H. GR. Conciliatio Dissidentium, de Re
Praedestinaria et Gratia, Opinionum, extat
Tom. III Opp. Theol. *Amstelod.* 1679, F.

Lipen. Bibl. Theol. T. II, p. 529.

HVGO GROTIUS

de

Dogmatibus, Ritibus et Gubernatio-
ne, Ecclesiae Christianae,

H. GR. de Dogmatis, quae Reipublicae noxia
sunt, aut dicuntur, de Ritibus et Gubernatione
Ecclesiae Christianae, extat Opp. Theolog. To-
mo III, *Amstelod.* 1679, F.

Lipen. Bibl. Theolog. T. I, p. 542, 572, 678.

H. GR

H. GR. Notae

ad

Iustini, Martyris Apologiam.

Vid. supra, p. 664.

H. GR. Sermo Christi, in monte
habitus.H. GR. Baptizatorum Puerorum Institutio, et
Eucharistia, cum Eiusd. Annotatt. ad Decalogo-
gum, et Sermonem Christi in monte habitum,
Oxonii, 1706, 8.

Schubert. B. C. p. 71.

H. GR. Miscellanea.

H. GR. Quaedam hactenus Inedita, et ex Belgi-
ce editis, Latine uersa argumenti Theologici,
Iuridici, et Politici, *Amstelod. ap. Elzeuir* 1652, 12.

Obrecht. B. C. p. 226.

Rechenberg B. C. P. II, p. 51, 198.

Oizel. B. C. P. I, p. 321.

Frankenstein in app. p. 15.

*Et alii plures.*H. GR. Argumenta Iuridica ac Theologica,
Amstelod. 1652, 8.

Hard. B. C. p. 43.

H. GR. Quaedam hactenus Inedita, argumenti
Theologici, Iuridici, et Politici, *Amstelod. ap.*
Elzeuir 1657, 12.

du Boif. B. C. P. IV, p. 835.

Volumen Opusculorum, lingua patria ab H.
GR., *Ioann. Vtenbogarto, Casp. Barlaeo*, aliisque
pro se suisque conicriptorum, - 4-

Kielmannsegg. B. C. P. III, p. 131.

Cata-

Catalogi quidam omiffi.

- Ioann. de Laet, *Lugd. Bat.* 1650, 4.
 Ioann. Suaningii, *Hafniae*, 1669, 4.
 Ioann. Diëcmanni, *Bremae*, 1721, 8.
 Althoeferi, *Hamburgi*, 1727, 8.
 Daudidis Auerbachii, *Lipfiae*, 1727, 8.
 Anonymi, uend. 15 Auguft. *Helmftad.* 1666, 4.
 Anonymi, uend. 12 April. *Lipfiae*, 1675, 4.
 Anonymi, fine titulo, ut uidetur, *Hafniae*,

4.

Libri quidam omiffi.

Acta Synodi Dordracenae, manu *Danielis Heinfii* fcripta, F.

H. GR. Epiftolae.

Marquardi Gudii et Claudii Sarrauii Epiftolae, una cum *Refpontis*, quibus accedunt ex *Bibliotheca Gudiana*, clariffimorum et doctiffimorum Virorum, qui duobus ultimis feculis floruerunt, Epiftolae, *Andr. Alciati, Caſp. Barthii, Philip. Camerarii, Hieron. Cardani, Iſ. Caſauboni, Io. Caſelii, Deſ. Eraſmi, Tanaqu. Fabri, Marqu. Freheri, Iani Gebhardi, Scip. Gentilis, Hub. Giphanii, Wil. Goeſſi, Dion. Gothofredi, Ioan. Georg. Graeuii, Ioan. Frider. Gronouii, H. GRO- TIU, Iani Gruteri, Dan. Heinfii, Daudid Hoefchelii, Goth. Iungermanni, Io. Kirchmanni, Frid. Lindembrogii, Iuſt. Lipſii, Io. Meurfii, Marii Nizolii, Laur. Rhodomanni, Conr. Ritterbuſſi, Claudii Salmaſii, Iofepi Scaligeri, Ezech. Spanhemii, Frid. Sylburgi, Iac. Auguſt. Thuani, Laeu. Torrentii, Marci Velfe-*

Iii

Velfe-

Velferi, Io. Vouuerii, et aliorum, ultra quinquaginta, curante Petro Burmanno, Lugd. Bat. 1711, 4.
Auerbach. B. C. n. 259.

H. GR. *Christus Patiens* (Germanice.)

H. GR. *Leidender Christus*, Germanice uers. per
Iohann Klaium, *Nurnberg*, 1645, - *

Trilleri Praefat. ad Christum patientem suum, Germanice uersum.

* *Haec est prima Versio Germanica sed male translata.*

H. GR. *Sophompaneas*.

H. GR. *Sophompaneas, Tragoedia et alia, Amstelod.* 1639, 12. *

Suaning. B. C p. 108.

* *Haec etiam in Germanicam linguam est translata a Daniele Wilhelmo Trillero, parata iam prelo teste Praefat. Trilleri ad Christum Patientem.*

HVG. GROTIUS

de

Origine Gentium American.

Petri Albini, de Nouo Orbe, Oratio, quam habuit in suo discessu Wittembergae, acced. H. GR., de Origine Gentium Americanarum Dissertatio, Wittembergae, ap. Hanauerum, 17—, 8.

HVGO GROTIUS

de

Iure Belli et Pacis (Belgice)

H. de GROOT *drie Boecken, uan t' Recht des Oorloghs en Vredes, Amsterdam, 1657, 8.*

Anon. B. C. uend. Lips. 11 Martii 1726, p. 60, n. 333.

HVGO-

H V G O N I S G R O T I I

I N E D I T A

O R D I N E A L P H A B E T I C O .

*Aeschyl*i Tragoediae, in 4.*Cum Annotationibus, manu H. GR. scriptis.*

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 259.

Anthologia, siue Florilegium Epigrammatum Veterum, cum Indicibus, et Annot. *H. Stephani*, Gr. ap. *H. Steph.* 1566, 4.*Fuit olim Arn. Vinnii, et ad oram libri ascriptae sunt Emendationes quam plurimae Guil.**Canteri et H. GR.*

Schalbruch, B. C. P. I, p. 150.

Conf. omnino, infra, SENECA, Tragoedus.

Anthologia Graecorum Epigrammatum, siue Versio *Planudeae* Συλλογῆς.

Fuisse *Is. Vossio* Librum Epigrammatum (scribit Autor *Bibl. Vffembachianae* Manuscriptae *Halae*, 1720, Fol. editae, P. II, §. xxii. p. 537.) ineditorum, et Anthologiam integram, Latine uersibus ab H. GR. redditam, indicat *Colomesius*, in *Recueil de Particularites*, p. 331, edit. *Fabricianae*, inter MSS. Codd. *Vossianos*, memorans, Vn *Recueil d' Epigrammes Graecques, qui ne sont point dans l' Anthologie, copié par Gruterus, sur un MSC. de la Bibliothéque Palatine, dont il étoit Garde. Ac, paulo post, L' Anthologie toute, traduite en uers par H. GR. avec les Epigrammes, qui n' auoient point été publiées aussi traduites.*

Iii 2

De

De hac *Antbologia* loquitur ipse GROTIUS Ep. CLXV, ad Cl. *Salmasium*, p. 312, sequentem in modum.

Vitam, et Antbologia prodiret. Nam, sola ea mora est, quo minus de edenda nostra Planudeae Συλλογῆς Versione cogitem, quia prius uelim uidere, quae abste (Salmasio) aut ex libris, aut ex ingenii felicitate, emendata sunt, ne, corrupta Graeca intelligendo, faciam, ut nihil intelligam.

Et, Ep. LXXI, ad eundem p. 369.

*Historia Batauca, etiamsi a me simplicissime scripta, malignos reperiet interpretes. Quid, si ad nugae potius, sed non indoctas, reuertar, et edam Latine, Epigrammata Planudeae Collectionis? Sed illud remoratur, quod multa sciam abste ex codicibus emendata, quae mendose uertisse nolim; tibi ut hoc molestiae iniungam, tot studiis occupato, ut illa ad me mittas, non audeo expectare. Conf. Ep. CLXXVII ad Cl. *Salmasium*, et Cl. *Salmasii* Ep. XII, ad H. GR., appendici edit. Lips. 1684, adiecta, p. 460.*

Arati, Solensis, Phaenomena et Diosemeia, cum scho'iis *Theonis*, item, *Procli* Sphaera, Graece et Latine, per Germanicum Caesarem, *Basil.* 1549, F. (conf. *Hyginus*.)

Hoc exemplari usus fuit H. GR., ab quo plurima sunt ascripta et cum MSS. antiquissimis collata.

Acad. Lugd. Lugd. Bat. B. C. p. 173.

Arateorum Syntagma, ex ed. H. GR., Gr. Lat., cum figg. ex *Offic. Plant. Rapheleng.* 1660, 4.

Prae-

*Praemissa libro est H. GR. Elegia ad Guil. Marti-
num, Curiae Brab. a consiliis, cum ad eum A-
ratea sua mitteret, scripta ipsius GROTHII manu.*

Schalbruch. B. C. P. I, p. 150.

Arati Phaenomena, Latinis Versibus reddita,
cum figg. elegantissimis, quas expressit H. GR.,
tum XIV, aut XVI, annorum Puer, in Syntagmate
Arateorum, in F.

Angl. et Hibern. Librorum MSS Catal., inter *Is. Vossii*
Codd. MSS. in Anglia, p. 68, n. 2625.

Aristotelis Opera, Gr. et Lat., per *Iul. Pacium*,
Geneuae, Voll. II. 1397, 8.

H. GR. manu notata.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 153.

Barclai (Ioann.) Vindiciae publicae, pro
Regibus ac Principibus, priuatae, pro *Guil.*
Barclao, parente suo, aduersus *Rob. Bellarmi-
num*, Paris. 1612, 4.

Exemplar nitidissimum, H. GR. dono datum ab Autore.

Scha'bruch. B. C. P. I, p. 76.

Capellae (Martiani) Satyricon, cum Notis
H. GR., Lugd. Bat. 1599, 8.

Cum Annotat. G. I. Vossii, Idem, ibidem.

Septendecim paginae sunt collatae cum MSS.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 262.

CORPVS IVRIS IVSTIN. u. LEGES.

Diaconus (Paulus), de Longobardorum Ori-
gine et gestis, Basil. 1532, F.

Collatus est cum MSS., manu H. GR.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 224.

Diaconi (Pauli) Historia, Editionis Basile-
ensis.

H. GR. *manu cum MSS. collata.*

Angl. et Hib. Librorum MSS. Catalogus inter *Vossianos*, p. 71. n. 2753.

Doussarum Bataviae Hollandiaeque Annales, ap. *Plantin.* 1601, 4.

Ex Bibliotheca H. GR. et D. Heinfii, qui *quaedam annotaverunt.*

Heinf. B. C. P. I, p. 303.

Fulgentii (Fabii Placiadis, seu Planciadis) Mythologiae, etc. *Basil.* 1549, F. conf. *Hyginus.*

Hoc exemplari usus est H. GR., a quo *plurima sunt ascripta.*

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 164.

Germanicus (C. Caesar) u. Aratus.

H. GROTHII, *Comparatio Rerumpp., Atheniensis, Romanae, et Batauae*, MS.

Meurf. Athen. Bat. L. II, p. 207, sq. in H. GR. Vita.

H. GROTHII *Epistola, ad DD. Ouerallum, Episc. Conuent. et Lichtfeld., et altera Episcopi ad H. GR., MS.*

Angl. et Hibern. MSS. Catalogus inter *Barlow. Codd. MSS.*, p. 82. n. 2464.

Volumen, continens *Epistolas autographas*, et, quae pleraeque sunt ineditae, eruditorum et illustrium Virorum, ut, *Phil. Melanchthonis, I. Arminii, S. Episcopi, G. Vossii, HUGONIS GROTHII, I. Vienbogardi, C. Barlaei, C. Vorstii, M. Ruari, Steph. Curcellaei, R. Hogerbeccii, I. F. Gronovii, C. Hugonii, N. Heinsii, I. uan Vondel, etc.* in Folio.

Nicol. B. C. P. II, p. 152, inter MSS.

(*EPISTOLARVM*) Volumen (praemissa enim sunt

sunt XII alia) XIII, Autographorum Regum, Principum, aliorumque illustris ordinis Virorum, XL Symbolis expressorum, quos inter sunt Autographa *Gustavi Adolphi* et *Christinae*, Suec. R., membranae inscripta, *Ernesti*, Hass. Landgr., etc. His accedunt Theologorum et Virorum clarorum, diuersarum religionum, Sec. XVI et XVII, Autographa, circiter cccc, insertae sunt sunt EPISTOLAE multae autographae, *Arminii ad Vtembogardum*, *C. Barlaei*, ad S. Episcopium, Ren. Cartesii, ad Profess. quendam Ultraiect., addictis figuris, calamo ductis, *Is. Casauboni* ad HVGONEM GROTIUM et Rutgerium, *Steph. Curcellaei*, ad VV. Vorstium, Sim. Episcopii, ad Greuinchonium, et huius, ad illum, *Nicol. Heinsii*, ad Marqu. Gudium, *Iusti Lipsii*, ad Ioseph. Scaligerum, uariorum *Iesuitarum*, quos inter est *Her. Rosuueidus*, ad El. Ehingerum, *A. M. Schurmammiae* ad Io. Smith, A. Riuetum, etc. Arn. Poelenburgii, ad Limbrochium, *Thomae Reinesii*, ad Sagittarium. *Conr. Vorstii*, ad Sim. Episcopium, *G. I. Vossii* ad H. GROTIUM, *I. Vtenbogardi*, ad H. GROTIUM, *Ios. Scaligeri* 3 apographae ad El. Putschium. Sunt hic praeterea com meatus autographae a GROTIO, Legato Suecico, *Parif.* datae, *Phil. Caesio*, etc. quibus subscripserunt IPSE GROTIUS, eiusque Secretarius, *Is. Vossius*. Aliaque, *auxb-erto* - Calvin. VVittemb., in laudem Melancthonis.

Mayer. B. C. P. II, p. 727, inter MSS. chartacea, F.

Iii 4;

H. GR

H. GR. EPISTOLAS plures adhuc latitare ineditas, nec paucas sese uidisse in Bibliotheca *Gudiana*, quas in Opere GROTIANO non extare, credat, scribit *Morhof*. Polyhist. P. I.

H. GR. EPISTOLAS ineditas, ad *Christinam*, Sueciae Reginam, et *Axel. Oxenstirnam*, numero cclx et plures, in Museo quodam feruari, certo mihi constat exploratumque est.

Ioann. Petr. Ludouicus, S. Regi *Prussiae*, a Consil. Aul., Tomum I Reliquiarum suarum suarum Manuscriptarum congeffit, quem circa Annum nouum (A. MDCCXVIII) simul cum T. II, in bibliopolio nouo *Halensi* edet. Reperiuntur autem in illis prope 1000 Diplomata inedita, cum diuersorum eruditorum Virorum EPISTOLIS, nominatim *Lutheri*, *Melanchthonis*, *Erasmi*, *Scaligeri*, *Ioann. Sturmi*, *Conringii*, H. GROTII, *Heinsii*, *Vorstii*, *Kircheri*, *Graeuii*, *Obrechtii*, *VVeisteynorum*, *Suiceri* et aliorum.

Krausii Ephemeries Literar. nouae Germ. ad An. 1717, p. 637.

Clare perspici quoque potest, ex H. GR. Epistola * CLXII. ad *Gallos*, quae est in opere maiori Epistol. cccxlvii, ad Hieron. Bignonium, quamque propter Epistolam *Clementinam* ad
H.

* *Epistolam*, quae *Clementis ad Corinthios* inscribitur, *Viv* *Amplissime*, ab *Anglis* promissam mihi iam pridem, cum *Hamburgi* frustra diu expectassem, nunc demum, postquam *Francofurtum* ueni, *Viri maximi*, *Suecomum*, *Regii* *Cancellarii* noctua, a familia *Anglicani Legati* accipio.

H. Bignonium scripsit, eos plures EPISTOLAS inter se de hac Epistola *Clementina* scripsisse. Sic *Maderus*, in Praefatione suae editionis nouae, sequentia GROTII uerba, ex Epistola quadam, ad *H. Bignonium* scripta, profert. De *Phoenice*, inquit, *rem fuisse eo tempore eruditae creditam, nec eo argumento, uti Clementem, ut probet, sed ut ostendat, ea credita.* Ex hoc ergo breui Fragmento uideri potest, *Bignonium* cum Epistola CLXII GROTIANA nondum fuisse contentum, sed potius expositionem desiderasse dubiorum, quae GROTIUS quoque, in iam relata a *Madero* Epistola sua soluere ausus est. Obiectio enim de *Phoenice* una de praecipuis est obiectioibus, dolendumque, eam aut perditam, aut in Opere GROTIANO maiori fuisse omissam.

H. GR. de Imperio Summarum Potestatum circa Sacra, Fol. MS.

du Bois. B. C. P. I, p. 90.

H. GR. Historiae de Rebus Belgicis, Fol., Voll. II, MSS.

du Bois. B. C. P. I, p. 407.

H. GR. Mosaicae Historiae Illustratio ex Ethnicorum scriptis. MS.

Meurs. Athen. Bat. L. II, p. 207, sq.

H. GR. de Veritate Religionis Christianae, Lugd. Bat. ex Offic. Ioann. Maire, 1627, 24. *

* *Exemplum eius, et quidem illud ipsum, quo usus olim erat GROTIUS, in Viri illustris D. Georgii Michaelis a Ludolph, grauissimi Camerae Imperialis Vezlariensis Assessoris,*

*ris, manibus olim fuit, qui deinceps instru-
ctissimae Bibliothecae Vffembachianae illud
dono dedit. De quo Vir excellens, sequen-
tia, summa humanitate, nos edocuit, Con-
stare illud forma, ut loqui solent, 24ma, at-
que emendationes typi ab IPSIVS GROTHII
manu profectas, continere. Conspici ibi et
alias Annotationes, initio et fini libri ascri-
ptas, sed lectu perdifficiles. Quo pacto hic-
ce liber inter Ludolphinas relatus fuerit, pa-
trem suum, summum olim Virum, in fronte
istius libri annotasse, Nimirum, se, cum
iussu serenissimae Sueonum Reginae, Chri-
stinae, integra cista, eiusmodi editionibus
adimpleta, Parisiis Stockholmiam transmit-
tenda esset, istud exemplum, in rei memo-
riam transmittenda esset, istud exemplum,
in memoriam, sibi seruasse.*

Ioann. Christoph. Koecheri Dissert. Epistolica, Hi-
storiam Libelli GROTHIANI de Veritate Relig. Chr.
complectens, §. 17.

*Inter alios Codd. MSS., qui Francofurti ad M.
asseruantur, supplementum occurrit eorum,
quae in illustrissimi Viri, Iacobi Augusti Thuani,
Hist. sui temporis, Libris cxxxviii, desideran-
tur, et quidem ex H. GR. Aduersariis; alia manu,
excerptum, supra p. 434.*

Tenzelii *Monatliche Vnterredungen* p. 496.

*Hygini (C. Iulii) Fabularum Liber Eiusd.
Poeticon Astronomicon, Palaephatus, Fulgen-
tius, Phurnutus, Albricus, Aratus, Proclus, Basil.
1549, F. (conf. Aratus etc.)*

Hec

Hec exemplari usus fuit H. GR., a quo plurima sunt ascripta.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 266.

Isidorus et Isidori Chronicon, (sine ment. edit.)

Cum MSS. collatum, manu H. GR.

Angl. et Hibern. MSS. Librorum Catalogus, inter
Voss., p. 71, n. 2783.

Isidorus, in F.

Ea quae in eius MS. habentur; et desunt in editione Vulcanii, manu H. GROTII, 8 Octaptychis, MS. ex Bibliotheca Vossiana.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 390.

L. Mater ff. de inofficioso Testamento,

L. Frater a Fratre ff. de Condit. indeb.

L. Eius, qui ff. de Rebus Cred.

L. Lecta eod. Tit.

L. Gallus ff. de Lib. et Posth.

L. Filius C. Familiae erciscundae.

Et aliae quaedam Iuris partes, exercitii gratia conscriptae ab H. GR.

Meurs. Athen. Bat. L. II, p. 207, 208. in Vita H. GR.

Lucanus, ex ed. H. GR., cum MS. collatus,

Manu Franc. Iunii, Fr. F.

Angl. et Hibern. Librorum MSS. Catalogus, inter
Voss., p. 71. n. 2775.

Martialis, per *Hadrianum Iunium* et *Ioseph.*

Langium. Argent. 1595, 12.

Ex Bibl. Petr. Scriuerii et H. GR. cum Var. Lect. MSS.
Carpzou. B. C. P. II, p. 289, n. 203.

Orphei Hymni, qui dicuntur, cum H. GR. Notis MSS.

Meurs. Athen. Athen. Bat. L. II, p. 707, sq.

Palaepbatus uid. *Hyginus.*

Pla-

Placidi Lactantii, al. *Luctatii*, item,
Lutatii, Scholia in *Statium*, Vid. *Stadius*.
Poetarum Graecorum Dicta Stobaeana. Vid.
Stobaeus.

Poetarum Veterum, Tragg. et Com., Graece
 et Latine, interprete H. GR., cum eiusd. No-
 tis, *Parisis*, 1626, 4.

Passim ab EODEM connotata.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 265.

Poetarum Vet. Graecorum. Tragg. et Com.
 Excerpta GROTIANA, GR. ipsius manu e-
 mendata et aucta.

Angl. et Hib. Librorum MSS. Catalogus, inter Voss.
 p. 70, n. 2703.

Poetarum Vet. Tragg. et Com. Graecorum,
 Excerpta GROTIANA II. Vossii altera, manu
Thomae Gatakeri. Horum Excerptorum me-
 minit *Gatakerus*, Miscell. cap. x.

Ibidem inter Voss. p. 70, n. 2703.

Poetarum Veterum Latinorum Fragmenta,
 per H. Steph. G. I. Vossii et H. GROTII manu
 passim notata

Ibidem, p. 71, n. 2808.

Procli Sphaera, etc. u. *Aratus*.

Ad Procopii Graeca, prout edita sunt ab
Hoeschelio, Emendationes, partim e MSS.,
 pleraque uero e coniectura H. GROTII e Bibl.
 Vossiana.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 101.

Phurnutus uid. *Hyginus*.

Piche-

Picherelli (Petri) Opuscula Theologica,
Lugd. Bat. 1629, 12.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 93.

Picherelli Opuscula Theologica, ab *Andr. Riueto*, ut ex eius in Exodum Commentario didici, in lucem edita, magni GROTII manu auctiora, et collatione cum autographo.

Angl. et Hibern. Librorum MSS. Catalogus, inter Voss, p. 71, n. 2858.

Statius, cum *Placidi Lactantii* Commentario, ex Bibliotheca *Franc. Pithoei*, per *Frid. Tiliobrogam* (Lindenbrog.) *Parisius*, 1600, 4.

Ascripta aliqua H. GR.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 273.

Seneca, Tragicus, cum H. GR. Notis, *

* *Bartefius*, in *Vitis aliquot Virorum clarorum*, *Londini*, 1681, 4, p. 433, loquitur de Notis ad *Senecam*, Tragicum, et ad ANTHOLOGIAM GRAECORVM EPIGRAMMATVM, sed quia nusquam inveniuntur, merito referenda ueniunt in res MSS. Grotiana.

Stobaei (Ioann.) Loci Communes, Graece et Latine, *Aureliae Allobr.* 1609, F.

Ascriptis plurima H. GR.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 277.

Stobaei, Eclogae, editionis *Geneuensis*, H. GR. manu emendatae et auctae.

Angl. et Hibern. MSS. Catalogus, inter Voss. p. 70, n. 2688.

Stobaeus, GROTII ipsius manu emendatus et auctus.

Ibidem, inter Voss. p. 70, n. 2701.

Stobaei Dicta Poetarum Graecorum, emenda-

ta

ta et Latino carmine reddita ab H. GR. *Parisi*,
1623, 4.

Ipsius Grotii manu aucta et emendata.

Acad. Lugd. Bat. B. C. p. 363.

Stobaei Excerpta, Lat. carmine reddita ab H. GR.
Accedit *Plutarchus* et *Basiliius M.* de usu Graecorum
Poetarum, *Parisi*. 1625, 4.

Roefchel. B. C. P. II, p. 150.

Testamentum Nouum, Graecum, *Lugd. Bat.*
ex offic. Plant. 1591, 12.

H. GR. contulit cum Codd. MSS.

Schalbruch. B. C. P. III, p. 2.

Theonis Scholia in *Aratum*. uid. *Aratus*.

Xenophontis Commentarii Graeci, 4.

Ex Bibliotheca H. GR., qui sine dubio quaedam ascripsit.

Heinf. B. C. P. I, p. 303.

BIBLIOTHECA HOMONYMA GROTIANA.

Albertus Magnus (qui Ludou. Viui est * GROOT) Episcopus
Ratisbonensis A. 1265, mortuus A. 1280 complura
Opera publice edidit satisque notoria.

* Vid. *Ludou. Vines* de Disciplinis L. IV, p. 597, 200.

Gerhardi Magni * (alias GROOT) Protestatio de ue-
ridica Praedicatione, de Studio in sacris libris, conclu-
sa et proposita, quae opera tria inueniuntur inter Opera
Thom. a Kempis.

* Vid. quae de hoc Viro eximio habet Ioann. Franc. Bud-
deus in *Lexico Vniuersali Historico* sub uoce Magnus.

Gerardus dictus de GROOT, de Focariis et Locatione
Eccles. seu, de Focaristis et Locatione Curae Pastoralis
MS.

Ultraiect. B. C. P. I, p. 94.

In Bibliotheca Vffembachiana MSta P. IV, 49, Vol.
XLIV. inuenitur etiam MS. huius Viri.

Olai Magni Historia Septentrionalis, *Basil.* 1568, F.
Lugd. Bat. 1652, 12.

du Bois. B. C. P. I, p. 370.

Groschupf. B. C. p. 95.

Historia delle Geuti et delle cose settentrionali, da Olao Magni, Venet., 1562, F.

du Bois. B. C. P. I, p. 370.

Groot (Olai de) Tonneel de Nordischen Landen cum Dith. Blefkeni, Island en, Groenland, Amst. 1655, 8.

Ludouic. B. C. p. 66.

Lettre Familiari Luigi Groto Cicco d'Adria in Venetia 1601, 4.

Gud. B. C. p. 297.

Chronyck uon Hoorn uerbetert en eensdeels op t' nieuwe beschreuen door D. Vedelius, desselfs West-Frisia ouergeset in Nederduitse Verse door L. de Groot, tot Hoorn, 1648, 4.

Oizel. B. C. P. II, p. 143.

*Christiani VVilhelmi GROTEN, Equ. Luneburgici, Oratio de Amnestia habita, VVitemberg. 1648, **

* *Vid. quae de hoc generoso et nobilissimo Viro scribit Bucherus in Dissertat. et Orat. suis, et Buddei Lexicon Vniuersale Hist. sub uoce GROTIUS.*

I. Grotius de Praedestinatioue, Hildesii - -

Zeidler. B. C. P. III, p. 261.

Chr. Abr. Grotii Hoellenuueg in Versen, Coetben, 1671, 8. ib. 1672, 8. ib. 1698, 8.

Carpzou. B. C. P. II, p. 517.

Dornfeld B. C. p. 210.

Verzeichniß aller teutschen Poeten, sub uoce Grotius.

I. P. Grotius de Capillis & Capillamentis Veteri, - 4.

Roefchel B. C. P. II, p. 138

Constantinus de Groot loodse Oudbeden, of Voorbereitselen tot de Bybelsche VVysheyd, cum Figg. Amsterd. 1690, T. II, F.

krauf B. C. P. I, p. 1.

Io, de Groot VI Seelen - Vbungen und Andachten, Hamburg, 1697, 12. Naumb. 1697, 12.

Falckner. B. C. P. II, p. 45

Fritsch. Cat. Libr. nundin. Lipsi. 1705.

Ad.

Ad. Groot de Benedictione Sacerdotali, Lips. 1721, 8.
Heinecc. B. C. p. 390.

Loca ubi Grotiorum gloriose mentio fit.

Sic de ipsis loquitur *Samuel Pufendorfus* *Rer. Suecic. LXII, § 54, ad An. 1641. Inde eum Legatis Luneburgicis Thoma Grotio, Hodenbergio et Ottone Mauderodio consultatur.*

Idem, in *Vita Frid. V Vilhelmi L. XIX, §. 44, p. 1565 ad An. 1686. Sed et Luneburgici optabant, Gottorpiense quoque negotium simul expediri, Danumque eo redigi, ut non amplius Italia ab ipso expectanda sint. Ac proponebat Fuchsius Otto Grotius, Duces censere, hac occasione non praesentes solum turbas componendas, sed et futura quiete et de securitate Hamburgi, ac totius circuli, cogitandum, ad quam cumprimis facta sit Gottorpiensis restitutio, qua is priorem velut limitem Daniam versus firmet.*

Ibid. *LXIII, §. 47. p. 1012. ad An. 1675. Ita demum in Regem Daniae Electorem et Monasteriensem Praeconsulem ac Ioann. Fridericum Ducem, conuentio inibatur, super medio statu praesentibus temporibus hic concedendo. Subscripserant pactum nomine Regis Daniae Fridericus Alefeld, Electoris V Vilhelmi Lense, Monasteriensis Matthias Korf Smisingius, Ducis Otto Groote et Henricus V Vizendorf. Et Lib. *XIIX, §. 106. p. 1485. ad A. 1683. Unde ab his Otto Grotius, Berolinum missus, proponebat, cum Caesar a Gallo latas conditiones duras nimium & ignominiosas, an non Gallus ad moderationem permoueri queat, saltem ut Argentoratum penes imperium maneat.**

Ibidem *L. XVII, §. 95 p. 1373. ad An. 1679. super eodem negotio a Luneburgicis missus Augustus Grotius Electori proponebat; Haudquaquam Dano animum esse urbem officii duntaxat admonere, sed penitus sub iugum mittere. Nam isti sint paucas naues bellicas suffecisse, nec 70 machinis, 30 grandibus mortariis, ac tanto exercitu opus, fuisse. Suspicionem quoque augere, quod ea destinata ita sollicito vicinarum notitiae subtracta fuerint, de sentis quoque tabellariis. Ad id sine dubio iam effectui dandum fuisse, ni aduersus uentus naues attinisset. Interesse autem omnium vicinarum, qui, totius Germaniae, id emporium seruari, unde huius commercia magnam partem dependent.*

F I N I S.

INDEX RERVM, VERBORVM

ET SCRIPTORVM.

ADMIRATIO magna Hug. Grotii apud Henricum IV. Galliae R. a quo auro torque donatus, p. 18. apud Ludouicum XIII. Gall. R. 286. 353. 399. apud Iacobum Reg. Angliae, 23. apud Gustauum Adolphum, 304. apud Christinam Sueonum Regin, 475. 594. apud Regem Hispaniae, munia ei offerentem, 299. apud Regem Poloniae, 299. apud Regem Daniae, 299. apud Ducem Holsatiae, 299. apud Principem Condaem, 16. apud Principem Auriacum, Mauritium, ante ortam Arminianorum litem, 19. apud eius fratrem Frider. Henricum. 284. apud Cardinalem Richelium, Grotio licet invidentem, 399. immo Grotio iniuriam illatam deprecantem, 399. apud Senatum Amstelodamensem, 473. apud Axe-

lium Oxensirnam. 475. eius de Jure B. & P. libet magnis Regibus dedicatus fuit, 749. aestimatio Grotii apud Principem, Fridericum a Nauffau, 582. 293
Aer Batauus minus salubris. 440. 441
Aerfenius (Franciscus) eius vita breviter recensita, 80. audax & malignus, 81. scripsit contra Arminianorum de Praedestinatione sententiam, 81. ingratus erga Oldenbarneueldium, salutis procuratorem, 80. scripta eius contra Arminianos, 81. eius conuicia in Oldenbarneldium. 81. quibus Oldenbarneueldius sese dextre opposuit, 81.
Adamus Exul, Tragoedia Hug. Grotii. 8. editiones extant III 686
Adelzreiteri relatio de morte Gustau Adolphi. 305. 312. 317
Adversarii Scriptorum H. Grotii, Feldenus. 602. Claudius Salmasius. 602.
 a 603.

INDEX RERVM, VERBORVM

603. 604. 605. vid. Fel-
dents, Salmasius.

Agathias per Hug. Groti-
um, editiones III. 663.

• Versio Suecica 663

Albertus & Isabella pacem
& tranquillitatem Impe-
rii moluntur, 60. causa,
60. Alberti & Isabellae
mandata ad Proceres
Holland. Hagae Comi-
tum tradita, 62

Albertus (Franciscus) Lau-
enburgicus, interfecto
Regis Gustavi Adolphi
313. a Jobo Ludolpho &
Anonymo defenditur
contra Pufendorhium,
313. sed rationibus minus
gravibus, 313. 314. qui-
bus opponitur testimo-
nium Pufendorfii, 314.
315. & Bissaccioni alio-
rumque, 316. vindictam
apud Lucenam susce-
pisse Albertum, ob ala-
pam ipsi a Rege Gustavo
inflictam, refert Pufen-
dorffius, 315. item Bissac-
cionus, 316. Adelzreite-
rus, 317. Jo. Baptista Bur-
gus, 317. Pufendorffius,
318. Bissaccionus 318. i-
donea Alberti occasio
Regem Gustavum inter-

ficiendi refertur a Pufen-
dorffio 319. altera Ludol-
phi obiectio, 320. tertia
Ludolphi obiectio 320.
321. cui contradicitur 321
falso obiicit Ludolphus
& Anonymus, si Alber-
tus huiusmodi quid pa-
traffet, terrore conscien-
tiae ad Sueonas non
rediisset, 321. refutatur,
323. Albertus peracto
flagitio, confessum a Sue-
cis digressus est, 323. 324.
falso obiicit Ludolphus,
Albertum, criminis con-
uictum tutum apud Ele-
ctorem Saxonem rece-
ptum non potuisse sibi
promittere, 324. falso
obiicit Ludolphus, ictum
globi utrumque alte-
rum post alterum fieri a
Francisco non potuisse,
325. id quod reiicitur,
325. 326

Alexandri M. fortitudo in
adeundis periculis, 340.

Americanae Gentis origi-
nem pertractavit H. Gro-
tius in dissertatione, con-
tra Isaaci Peyrerii scri-
ptum de Praeadamitis,
448. cuius editiones III,
718. hanc gentem non
adeo

ET SCRIPTORVM.

adeo esse antiquam, demonstrat Grotius in illa, 448. Jo. Laetii Refutatio huius dissertationis, cuius editiones III, 718. ad quam H. Grotii Respon- sio seu Refutatio Laetii, pertinet, 719. Jo. Laetii responsio ad Dissertationem secundam de hac materia H. Grotii, cuius extant editiones III, 719.

720

Amor in patriam, Oxenstir- nae, 346. Hug. Grotii ardens amor in patriam, 16. 22. 23. 198. 217. 247. 245. 419. 494. 291. 232. 587. 588.

Amyraldus, (*Moses*) in quem distichon quod- dam notatu dignum, 31. defendit uniuersalem Dei gratiam in scriptis suis, 31. ideoque Armi- nianismi accusatus est, 31

Anacharsis Sententia de Nauigantibus 25

Andreae (Valentinus) 28

Angliae Rex Suecis per Jo. Barclaium arctiora vin- cula amicitiae offert 393

Anglicana Ecclesia. eam Grotius magni aestima- uit, 561. eamque ob cau-

sam Reformationem i- psius valde praedicat. 565. 567. 569. 570. quid de i- psius cultu publico Gro- tius praedicauerit, 566. 569. Grotius huic Eccle- siae sese adiungere uolu- it, 567. eamque Vxori commendauit 570

Annotationes Hug. Grotii in V. Testam. et Nov. Testam. 501. editiones IV. 833. 834. in his falso accusatur Grotii auda- cia, 501. elogium, 502. annotationum H. Gro- tii editiones II. 831. 832. ad Vetus Testamentum, ad Nouum Testamen- tum uero annotationum seorsim tum iun- ctim editarum editio- nes XI, 832. 833. uersio- nis Belgicae editiones II, 835

Annulus, de annulo Com- mentatio H. Grotii, 696. editiones II. *ib.*

Annales Batavi H. Grotii, ad quos condendos Grotius excitatus fuit a Jac. Aug. Thuano 434. editiones extant VI, 720. uersionis Gallicae editiones IV, 721. uersio Belgica, 722.

INDEX RERVM, VERBORVM

- vide Scripta Grotii.
- Antichristus* Hug. Grotii, editiones II, 824. Refutatio huius libri, 824. Defensio eiusdem, 825. Responso ad Defensionem 825
- Apologia* Jo. Oldenbarneveldii, cuius extant editiones IV. 712
- Apologia* H. Grotii, quid Grotius praecipue per eam intenderit, 249. probatur, 250. in ea usus primum sermone Belgico, postea Latino, 250. titulus, 250. cur Maurerio in prius eam miserit. 251. in ea Grotius indigne se damnatum, pronunciat, 251. Sententiae suae nullitates ostendit, 252. pertinet haec Apologia ad Jus publicum Belgicum, 252. Foedus Belgicum in ea ut *συμμαχικός* ostendit, 252. eam Foederati Delegati proscriptioibus persequuntur, 252. quod improbat, 252. interdictum, ob eam a Foederatis Delegatis editum per tutelam Regis Galliae evanuit, 252. valor huius Apologiae apud Gallos, 253. in conuentu Procerum, 253. huius apologiae editiones extant VII. 714. 715. 716. Belgicae uersionis editiones II, 7. 16. 717
- Aratea* Hugonis Grotii, editiones II, 657. 658.
- Arca*, H. Grotii alloquium ad arcam illam, quae carcere elatus est, editiones II, 691. Iudicium, de hoc alloquio extat, 691. Versio Belgica, 691. uersus et epigrammata in arcam illam, 218. 219. uid. Epigram. Versus.
- Arabes* omnes tolerant religiones 542
- Arbitrium liberum*, homini a Deo datum 33
- Aristoteles*, eius sententias retinuit Grotius in Opere de Jure B. & P. 275. 276. 277. cur eas retinuerit, 277. ad Aristotelis doctrinas Parisiensis Academia fuit adstricta, 278. ideoque Grotius sententias Aristotelis impugnare non potuit, *ibid.*
- Arminius*, (Jacobus) alias Jacobus Hermani, Aca-

ET SCRIPTORVM

dem. Lugd. Bat. Profef-
 for, 26. aetate ineunte
 pauper, operas fervilis
 praestitit, 26. eius dotes
 animi, 26. multi, miseri-
 cordia capti, donarunt i-
 psum muneribus, 26. e-
 seruitio liberatus studiis-
 se consecrauit, 26. eaque
 Senatus Amstelodamen-
 sis sumptibus continua-
 uit, 26. Academiae ab
 ipso frequentatae, 27.
 eximia eius Eruditio, 27.
 munus praeconis accipit
 a Senatu Amsteloda-
 menti, 27. succedit Fran-
 cisco Junio Lugd. Bat. 27.
 elogia eius a Scaligero,
 Spanhemio, Batesio,
 Hornbeccio, Grotio et
 Valent. Andreae, ipsi da-
 ta, 27. 28. eius constan-
 tia animi inter hostes, 28.
 errori Decreti absoluti
 reclamauit, 28. paulo le-
 nius de Praedestinatione
 scribens, ad Augustanam
 Confessionem accedere
 videbatur, 28. Arminius
 fit Profef. Lugd. Batav.
 licet Gomaro reluctan-
 te, 28. multi ipsum red-
 dere suspectum capiunt
 dogmatum Reformatae

Religioniaduerfantium,
 29. liberius sententiam
 de Praedestinatione ab-
 soluta, ut Scripturae S.
 contrariam, aperit, 29.
 a parte Supralapsario-
 rum prius stetit, 29. per-
 specta vera doctrina de
 Gratia et Reprobatione,
 contra suos disputauit,
 30. a Supralapsariis dis-
 cessit, 30. publicis scri-
 ptis suas sententias ex-
 plicare prius noluit, 30.
 a Francisco Gomaro ac-
 cusatus apud F. B. O O,
 30. inde Hagam Comi-
 tum euocatus est, 30. V
 Articulos suos scripsit ac
 defendit, 30. Initium Dis-
 sidii Arminium inter et
 Gomarum, 30. extinctus
 Arminius, 31. elogium
 eius, 31. doctrina ipsius
 a Viris doctis defensa fu-
 it, 31. Epicedia Hug.
 Grotii in Jacob. Armini-
 um, 690. Arminii Ana-
 lysis cap. IX, ad Roman.
 703. vid. Lis Gomarum
 inter et Arminium.
Arminiani, sententia eo-
 rum de Praedestinatione
 et Reprobatione, 33. Ar-
 minianos inter et Goma-
 a 3. ri-

INDEX RERUM, VERBORVM

riftas exortum bellum, 36. indies succrescit, 36.
 37. Arminianorum et Gomaristarum litis compositio intenta ab Oldenbarneueldio, 37. et a Theol. quodam Lugdunensi per allocutionem quandam proposita, 38. itemque a Reformato quodam exoptata, 38. Arminiani libellum supplicem Remonstrantiae Titulo, O. F. B. obtulerunt, 41. 703. quid in illo petiuerint, 41. Arminiani cur Remonstrantes fuerint dicti, 41. Arminiani simul cum Gomaristis in Belgio tolerantur Decreto F. B. O. 41. quod decretum Arminiani defendunt, Gomaristae uero impugnant, 41. Iosephus Hallus Unionem Arminianos inter et Gomaristas urgebat in Synodo Dordracensi, 44. item Grotius suo testimonio, 44. nihilominus Gomaristae crudeles se gerunt, 44. Arminianorum conuentus a Gomaristarum plebe diripitur, 49. 50. Ar-

miniani in angustiam reducti, 50. a Gomaristis pressi Delphos concedunt, 50. ab Ecclesia Lutherana excipi satagunt, 50. qua conditione, 50. quam concesserunt Lutherani, 50. a Gomaristis excommunicationem patiuntur Arminiani, 51. Arminiani Christianam inuicemque Religionum tolerantiam concedunt, 497. probatur ex eorum scriptis, 497. 498. testatur ipse Grotius, 498. quare cedant hanc tolerantiam, 499. Arminianorum literarum commercium cum aliis diuersarum religionum hominibus, 499.

Arminiani, turbae ob Arminianam Controuersiam excitatae, etiam in Oriente percrebescabant, 52. Nouas Arminianos inter et Gomaristas religionis opiniones parum curauit Mauritius, Princeps Auriacus, 55. a Mauritio ad F. B. Delegatos translatae sunt, 56. induciae, Hispanos in-

ET SCRIPTORVM.

inter ac Belgas, lites has magis magisque promouerunt, 56. Arminianae factionis caput Oldenbarneueldius, 80. Arminianis summum uindicatur a Prouinciis imperium circa sacra, 117. quod Gomaristæ uindicant Ordinibus Gen. 117. factio Mauritiæ contra Arminianos, 124. Synodus ob lites Armin. et Gomarist. instituitur, 124. causae, cur Arminiani huic Synodo merito sese opposuerint, 124. 125. Arminianus Senatus, in functu Mauritiæ remouetur, 129. Gomaristae surrogantur 129. Arminiani conspiratores in uincula coniciuntur, 129. Arminianorum conuentus in Synod. Dordracena 132. Synodo se subiicere recusant, 132. causa, 132. in Synodo non sunt auditi, 132. interdicto subsistere coacti sunt, 132. dogmata eorum damnata, 133. Arminiani concionatores depulsi, 133. Reformati surrogati, 133. Arminiani, uehiculis in-

positi, ad fines Belgii abducti sunt, 134. ad Brabantos et Antverpienses se contulerunt, 134. excommunicatio eorum iniuste suscepta, 139.

Arianismum contendit Imperator Valens maxima cum crudelitate 150

Arndius (Jofua) Theologus aequae ac Philologus celebris, 604. eius specimen errorum Salmasii in Theologia et Philologia 604

Arndius Jo. Apologia pro Hug. Grot. de Jure B. et Pace 778

Arnhemius Caesareos prope Lignicium fugat, 355

Assentatio nimis Regibus periculosa et perniciofa 148

Asterius (Justus) eius Examen Conciliorum Ratisbonensium, 361. causae, cur improbauerit ille Conuentum Electorum Ratisbonae ad eligendum Ferdinandum III, 361. cum ipso Grotius amicitiam coluit, 362. huius Asterii scripta Georgius Hornius Hugoni

INDEX RERVM, VERBORVM

Grotio ascribit sub hoc Asterii nomine, 722. Guido Patinus Asterium hunc nominat Tilemannum Stellam, 723. Asterius de Pace Pragensi, cuius libri extant editiones II, 723. item uersio Gallica, 724. Refutatio huius scripti, 724. Asterii Examinis Comitiorum Ratisbonensium editiones II, 724. 725. uersio it. Germanica, 725. Refutatio huius Scripti 725
Atheismi falso accusatur Grotius 555
Audacia in sacris literis tractandis falso reprehenditur in Grotio 501
Aulae Suecicae commendatio 470

B.

BALAGNIACUM
 Memmii 584
Balkanquallus, eius epistola ad Dudleium Carletonum, 134. in qua durum Synodi Dordrac. in Arminianos iudicium accusat, 135. eius epistola ad Nantonem, Anglum, 136. ubi ostendit,

Angliae Theologos in Gomaristarum sententiam descendere noluisse 136
Baptisma, de hoc Grotii poemate, editiones II, 694. uersio Belgica 694
Baptizatorum puerorum institutio H. Grotii, editiones III, 831
Barbeyrac (Jean) quid sentiat de uersione Gallica operis Grotiani per Courtin, 643. transfuit in linguam Gallicam opus Pufendorfii de Jure Nat. et Gent. 757. item eiusd. tractatum de officio Hom. et Ciu. 760
Barclaius (Jo.) Legatus Angliae Regis in Sueciam missus 393
Barlaei (Casp.) Epigramma gratulatorium in liberatum Grotium, 229. it. carmen in Vxorem Grotii liberatricem, 230. Barlaeus Socinianismo aspergitur, 524. causae, 524. defendit Barlaeus H. Grotii scriptum de Pietate O. O. Holl. contra Nicol. Vedelium, 524. librum edidit de Controversiis Ecclesiasticis, 524
Bar-

ET SCRIPTORVM.

- Baribon (Jo.)** Vicecomes de Mombas. nupsit ei Cornelia, Grotio superstes filia, 574. rei militari se dedit, 574. ad Tribunalatum euectus, 574. in gratiam Vxoris in Hollandiam se recipit, 574. ubi inter primos Equitum Magistros ascitus, 574. postea captus, vix capitali periculo se subduxit 575
- Basilus M.** de usu Graec. Poetarum Hugonis Grotii editiones IV, 660
- Bataua** Respublica, de eius antiquitate scripsit Grotius, 450. cuius libri editiones V, 700. item uersio Belgica, cuius editiones IV, 701. uersio Gallica, 701. quid sentiendum de hoc libro, 21
- Bataua** H. Grotii, s. epithalamion Cornelio Mylio et Mariae Oldenbarneueldiae dictum 686
- Bataui.** statum eorum sub Francis fuisse liberum, Grotius minus recte asserit, 21. qua in re etiam a Coringio notatus, 21. Monachi Nussiensis hac de re testimonium, 22.
- causa, cur Grotius hanc Sententiam protulerit 22
- Batauorum** ius commercii Indici, 23. de nauigationibus Batauorum, 23. eorum gloria nauigationibus parta, 24. Bataui longe quoque diffitas regiones sibi reddiderunt tributarias, 24. incolisque earum certas leges praescripserunt, 24. multos Bataui thesauros compararunt suis nauigationibus, 24. Batauorum lites circa discrimen capitum doctrinae, de praedest. 26. de Batauorum bellis, uid. Belgæ.
- Batesius** 26. 27
- Beaumontius (Herbertus)** 1
- Baudius**, huius elogium de Grotio 8, 598
- Becmanus (Jo. Christoph.)** in opus H. Grotii de Iure B. et P. editiones II, 766. collegit variorum notas in H. Grotium, ib.
- Becbmannus (Jo. Valent.)** eius Analecta in opus Grotii de Iure B. et P. 774
- Becbmannus (Nicolaus)** uirulenta eius scripta contra Grotium 640
- Belgæ**, Belgarum nauigatione

INDEX RERVM, VERBORVM

- tiones, 23. 24. 25. epigramma in nauigantes Belgas, 25. de rebus Belgicis H. Grot. M^s. 847
- Belgarum bellum**, cum Philippo II. Hispaniae Rege per XL. annos gestum, uictoria in Belgas inclinante 56. per hoc bellum ad summum fastigium perducti sunt Belgae, 57. in hoc bello Belgae magnos thesauros sibi compararunt, 57. in eo Hispani ultra centum milliones auri consumserunt, 57. centum millia genere Hispanorum, 57. mille millia militum ex aliis nationibus consumpta fuerunt, 57. in hoc bello Belgae magnam sibi compararunt rei militaris peritiam, 58
- Belgarum bellum**, uersus Americam, 60. Belgae pro libera gente uoluerunt declarari, 72. Belgas inter et Hispanos induciae, 56. uid. Induciae,
- Belgae** commerciorum sibi Indiae Orientalis libertatem reseruauerunt, conditionibus pacis cum Hispan. confectis, 72. Belgarum diffidium de libera in Indiam nauigatione, 73. Belgarum commercia Reipublicae anima 73
- Belgarum libertas**, ualde diminuta per Philipporum iras, 57. per faeuitiam Ducis Albani, 57. per agmina deuoluta Alpibus ac iugis Pyrenaeis, 57. Belgarum libertatis utilitas, 73. libertas hodierna Belgarum ab Oldenbarneueldio acqui-
 ta 165
- Belgium**, eius status a Grotio deploratus, 292. eius prouinciarum uota, et suffragia 22
- Bellefontius**. ipsum eligunt rectores Rotterdamenses ad Urbis aedificuram loco H. Grotii 350
- Bellum**. bella ut plurimum a Principibus sub specie religionis geruntur, 54. probatur exemplo Philippi, Maced. Regis, 54. belli fundamentum an ex Jure naturae fit eliciendum, 268. num Grotius de hoc recte sentiat 268
- Bellum** gerere Christianis non

ET SCRIPTORVM.

- non licere, falso putarunt Erasinus, Jo. Ferus, et Mepponistae, 269. hos Grotius refutauit, 269. qua ratione, 269. 270. Belli fundamentum ex necessitate deductum, 269. an iusta belli sit causa pro-subditis, ut ab eis arceatur imperantis iniuria 621
- Bellum* Gustauu Adolphi apud Lucenam 305
- Beneuolentia* subditorum Principi utilis, 152. quomodo paranda 153
- Bellum* Germaniae 344
- Bergeronis* historiae Scythicae compendium. 450 illud studiose legit Grotius 450
- Berneggerus* 681
- Bernhardus*, Dux Saxoniae, 343. post mortem Regis Gustauu Adolphi summa imperii militaris ei confertur, 343. ipsi pileus capite deiicitur in pugna Lucensi. 343. fortiter hostem inuadit, 343. castra Caesarea prope Nordlingam impugnat, 354. cum Gallis pactionem inicit, 371. contenta huius pactionis, 371. 372.
- secreti articuli, 372. Duci stipendium a Rege Galliae promittitur, 372. donatur Duci Alsatia et praefectura Hagenoensis cum omnibus uiribus, 372. Pactio haec uero a Gallis non tenetur, 372. pensio Duci promissa non continuatur, 372. Dux Lutetiam proficiscitur, 372. aliam cum Gallo conuentionem facit. 373. reuertitur e Gallia cum magno argenti pondere, 373. tabernas Alsaticas ad deditionem cogit, 373. in urbis obsidione digitum indicem perdit, 373. qui hodie Vinariae conspicitur, 373.
- Bernhardus* Dux Saxon. Rhenum transit magno cum labore 373. Wertanum inuadere conatur, 374. sed luc crescente impeditur, 374. cum Hug. Grotio a Gallis suppeditamenta urget, 374. quae Rex Galliae large promittit, 374. falsam Gallorum intentionem Dux praeuidet, 375. interitum, Dux, si interi-

ri-

INDEX RERVM, VERBORVM

riret, honestum annitur, 375. Ducis minister Ponica a Gallis corrumpitur, 375. causa, 375. Ducem Galli pertimescunt, 375. causa, 375. Dux Rheinfeldam obsidione cingit, 378. Ducis audax consilium opprimendi Caesareos, ex improviso, 378. uictoriam a Caesareis reportat, 378. denuo Rheinfeldam obsidione aggreditur, 379. eiusque castrum capit cum reliquis urbibus syluestribus, 379. Friburgum in Brisgouia capit, 379. Brisacum urbem, fame pressam cepit. 379. 380. unde fames illa orta, 379. Caesareos ibi Dux repellit, 379. item Lotharingum haud procul a Thanna, 379. Duci auxiliares copias Galli nimis tarde submitunt, 380. licet flagitantibus Sueonum Gubernatoribus, immo et Grotio apud Regem sollicitante, 380. Dux in Burgundionibus hiemat, 400. Gallorum altercatio cum Bernhardo de possessione urbis Brisaci, 400. pactum Ducis Brisacense, 401. destinationes suas nummo, per id tempus cuso, prodit Gallis, 401. Galli blandientesium in Galliam illicere audent, 402. quibus rationibus, 402. has uero Dux sagax renuit, 402. consiliis egregiis H. Grotii utitur, 403. Galli Ducem per matrimonium allicere annuntur, 403. per neptem Cardinalis Richelii, 403. uid. Maria de Vignerot. quam uero repudiat, 403. qua de causa Richelius ualde irritatur, 403. Dux in Rohanaei Ducis uiduam pronior, 405. quod coniugium Gallis periculosam uidebatur, 405. Dux Brisacum Regi Gall. cedere renuit, 405. Dux Erlachium Lutetiam mittit, ut morbum praetexeret, ob quem in Galliam uenire non posset, 405. Galli pecunias submitendas Duci subtrahunt, 406. Dux in ipsam Bauariam sese

ET SCRIPTORVM.

sese effundere constituit, 407. Dux morbo graui implicatur, 407. testamentum paucis uerbis condidit, 407. copias militares nemini, nisi Sueciae Reginae, sacramento teneri dicit, 407. mors eius placida, 407. laus pietatis eius, 408. serua eius poenitentia celebratur, 408. ueneno extinctus dicitur, 408. probatur, 409. morbus ipsius describitur, 408. falso peste mortuus refertur, 409. uariae suspiciones de morte eius, 409. fama ueneni ex medicorum narratione reualescit, estque uehementissima, *ibid.* Grotii, testimonium, 409. quae probatur ulterius ex aliis signis, 409. 410. uenenum sese accepisse, Dux ipse ratus est, 410. probatur ex eius uerbis, 410. 411. Dux bello suo peculiarem dominatum stabilire uoluit, 411. aetatis suae maximam partem bello transegit, 411. paene semper uictor, 411. excepta clade

Nordling. 411. uirtus eius bellica admirationi est 412. elogium ipsi a Grotio datum, 412. Dux Pronepos fuit Ioannis Frederici, Electoris Saxoniae, 412. quo anno natus, 412. minimus et celeberrimus inter fratres undecim, 412. foedum ueneni scelus in morte Ducis a Richelio profectum dicitur, 412. et quidem per Medicum quendam Geneuensem, 412. epistolae, mortem Ducis citius explorantes, Basileam adueniunt, 414. Ducem Imperator per Heusnerum familiarem quendam Bernhaldi, in suas partes trahere conatur, 413. Dux uero Heusnerum a Caesare corruptum non admittit, 413. Ducis exercitus in Gallorum potestatem redigitur, 415.

Bertius (Petrus) 30.
Beza, scriptum contra illum de praedestinatione Delphis editum, 29. de Praedestinatione coram hominibus plane non loquendum esse, dixit, 39
Bi-

INDEX RERVM, VERBORVM

- Bignonius** (*Hieron.*) ei dedicauit Grotius librum de Veritate Relig. Christ. latine redditum, 262. 442. eius encomium, 442. eum Grotius magni aestimauit, 442.
- Bissaccionus**, Maiolinus, Comes Albertum Franciscum interfectorem fuisse Gustau, perspicue refert, 316. 318.
- Bodinus** controuersias de rebus fidei prohibendas esse contendit, 40.
- Boeclerus** (*Io. Henr.*) Hug. Grotii opus de Jure B. et P. studiosis commendauit, 274. opus illud continuauit, 282. 283. eius commentationum in hoc opus extant editiones V, 754. iudicium de commentationibus eius, 629. 630. Ius eius Feciale, 630. iudicium de illo, 630. eius Tabulae in Grotium, 630. iudicium de his, 630. 778.
- Bogermannus** (*Io.*) opposuit se scripto Grotii de pietate O. O. Holl. 42. cuius editiones extant III, 706. 707. sed ipsi contradicit Grotius in Pietate nindicata, 42. cui Bogermannus aliam opposuit refutationem, 42. Bogerm. Praeses fuit in Synodo Dordracensi. 132.
- Boissessius**. apud illum Grotius innocentiam suam aperit, 235. probatur 236.
- Boyleus** librum H. Grotii de Veritate Relig. Christ. in Malabaricam transtulit linguam 199.
- Boineburg** 630.
- Brachetius** (*Adolphus*) eiusdem relatio de morte Gustau Adolphi 307.
- Brisacum** urbs a Duce Viniariensi Bernhardo fame pressa et capta, 379. unde fames orta fit, 379. Gallorum altercatio cum Duce Bernhardo de hac urbe possidenda, 400. cui renitebatur Grotius, 401. de Brisacensi pacto ducis Viniariensis, 401. Dux Brisacum communire contendit, 402. de Brisaco urbe tradenda Galli cum Erlachio duce in Galliam inisso conueniunt, 406. Brisacum in potestatem Gallorum redigitur

ET SCRIPTORVM.

Britannica Ecclesia Grotio magnopere placuit, 561. probatur, 562. 563. it. ex literis Henrici de Noua Villa ad Petr. Hieronym. Barcellinum scriptis, 563. huius Ecclesiae Reformationem egregie laudat H. Grotius, 565. quid de publico huius ecclesiae cultu dixerit, 566. uid. Anglicana Ecclesia ;

Buchneri (Aug.) elogium Grotii, alterius Galliae Scaligeri 237

Buddei (Io. Francisci) testimonium, Grotio datum 492

Bullionius, eum Quinque Martio sibi coniunxit ad Autoritatem Richelii imminuendam, 422. Casaliae hanc ob causam captus, 412. Principis Arausionensis commendatione iterum dimissus fuit 422. 423

Burgi (Io. Baptistae) relatio de morte Gustavi Adolphi 308

C.

CAESAR FERDINANDVS II, contra Re-

gem Galliae arma parat, 369. causae 369. contra eum Galli arma ferre constituunt in superiore Germania, 369. cum Caesare Saxonum pacem conantur Galli impedire 370

Caesarei, eorum gaudium de morte Gustavi Adolphi conceptum, 336. vid. Gustaus.

Caesareo Suecici belli expeditio 370

Calcaria Gustavi Adolphi interfecti, Pontificii circumtulere 317

Calixtus laudatus 547

Calouius de salute Grotii aeterna dubitauit, 492. refutatur. ib.

Calvinus, contra eum Scriptum quoddam Delphis editum fuit, 29. Calvinum docuisse uniuersalem Dei gratiam fatetur Moses Amyraetius, 32. absolutam Dei praedestinationem defendit, 33. illamque Labyrinthum dixit, 40. Calvinus religioni Grotium affixum fuisse male urget Pontificius quidam 528. 281

Calvinianam, eos plane non cre-

INDEX RERUM, VERBORVM

- credere in Deum, pro-
 pterea, quod uniuersa-
 lem Dei gratiam negan-
 tes Deum immisericor-
 dem fingunt, dixit Tile-
 nus, 34. 35. de Caluina-
 norum Dissensu H. Gro-
 tius, 820. an uerus sit hu-
 ius scripti autor, dubita-
 tur 820
Camerarius in aula Sue-
 ciae 470
Capellae (Martiani) opus
 cum annotationibus H.
 Grotii, 15. eius editio-
 nes VII, 665. 666. in
 MS. 843. opus hoc
 Grotius dedicauit Prin-
 cipi Condæo 16
Captiuitas Oldenbarneuel-
 dii 129. cum Oldenbarn.
 duo nobiles eum libera-
 re cupientes in captiui-
 tatem deducuntur, 130.
 suspicio huius captiuita-
 tis in F. F. O. cadit 130
Captiuitas Hogerbecii,
 130. Ledembergii, qui se-
 ipsam in carcere iugula-
 uit 130
Captiuitas GROTII, 130.
 uid. Grotius
Carcer 129
Saracottas Hippolyti
 Frontonis, sine Petri
 Molinaei Strigil. aduer-
 sus Commentationem
 H. Grotii ad loca de An-
 tichristo 824
Carletonii Oratio ad Ord.
 General. Foeder. Belgii,
 118. 710. Belgica uersio,
 710. huius orationis re-
 futatio 710
Carmen H. Grotii Syluae
 nomine et inscriptum
 Thuano dedicatum, 233.
 inter uenustissima Grotii
 recensendum 233 234
Carmen Rutgerfii Hugoni
 Grotio transmissum
 238
Carolus II. Magnae Brit.
 Rex, cuius elogium fi-
 situr, 564, 565. ei Petrus
 Grotius, Hugonis filius,
 Patris sui scripta dedica-
 uit 564
Carolus M 46
Carpzouius 358
Caseli eruditio et episto-
 lae 547
Casaubonus (Isaacus) H.
 Grotii intimus ami-
 cus 22 23
Cassandri animus pacifi-
 cus 543
Cassandri (Georg.) Con-
 sultatio de Articulis Ca-
 tholicis inter et Prote-
 stan-

ET SCRIPTORVM.

Antes controuersis, 543.
eam Grot. edidit cum annotationibus, in gratiam Vnionis amantium, 543.
 huius extant editiones VI. 827. ad quas notanda Andr. Riueti Respon-
 sio contra Hug. Grotium, cuius editiones IV, 828. eiusdem Cassandri Liturgia, 826. it. liber de officio pii ac publicae tranquillitatis uere amantis uiri in dissidiis religionis, 826. eiusdem Defensio huius libri

826

Catechismus H. Grotii, carmine, 693. uersio Belgica, 693. Germanicae uersionis editiones VII, 693. Anglica uersio 694

Cato 25

Calumniae in H. Grotium eiusque mortem, 486. uid. Mors Grotii, Censurae, Calumnia Riueti in Grotium eiecta, 557. itemque ab aliis, qui, eum plane a Daemone obsessum, dixerunt 557

Censurae de H. Grotii Religione, 490. unde pro-
 uenerint illae, 495. partim, ex malo Charento-

nensium Sacerdotum iudicio, qui Grotium pro fidei socio nolebant agnoscere, 496. partim, quia iudicabant Sacerdotes illi, Arminianos omnes, nullo habito discrimine religiones sus-
 que deque habere, 497. partim ex inuidia, ob-
 trectatione et ambitione Theologorum, 499. censurae Theologorum quorundam de religio-
 ne H. Grotii, 500. uid. Religio H. Grotii

Corisantes, Legatus ab Oxenstirna in Galliam missus, 471. falso asseritur, hunc ne minimum quidem cum Hug. Grotio communicare debu-
 isse 471

Chaldaeorum Oracula 158

Charitas mutua inter religiones diuersas ab Arminianis conceditur, 497. probatur ex eorum scriptis, 497. 498. testatur ipse Grotius 498

Charitas H. Grotii erga hostes etiam sibi infensissimos, 494. 245. 280

Cholmondelcius, (Francisc.) eius epistola ad Alexandrum

INDEX RERVM, VERBORVM

- drum Forresterum 569
- Christianorum* Discordia, 44. certamen, 45. infelicitas et miseria *ibid.*
- Christianae* Religionis amplitudo, 508. propagatio, *ibid.* praecipua probantur a sapientibus Paganorum, 540. eius ueritas quibus nitatur argumentis *ibid.*
- Christiani* persecutiones experti sunt a Carolo M. tempore usque ad nostrum seculum, 46. quibus calumniis traduntur, *ibid.* impiis calumniis per daemones onerati, *ibid.* a Iudaeis et pessime traducti et pessime tractati perpetuis etiam execrationibus deuoti, *ibid.* a Iudaeis quo nomine damnentur, *ib.* occidi possunt, non laedi, *ibid.* uexantur immerito *ibid.* precibus suis Rom. Imp. cum exercitu ex angustiis liberant, *ibid.* patientia et submissione multos sunt lucrati *ibid.*
- Christiana* doctrina omnibus humanis doctrinis augustior 508
- Christianus* IV, Rex Daniae, Grotium ad splendida uocat officia 299
- Christina*, Regina Sueciae, eius successio in Regnum Gustauui, 335. omnium rerum, cognitione liberali dignarum, callentissima, literarum literatorumque amantissima, 474. *Scriptorum* H. Grotii perspicacissima existimatrix, 475. Grotio officia sua promittit, 475. ipsique dimissionem legationis petenti, per ambages respondit, 475. Grotium retinere et consiliis eum propius adiuuere intendit, 475. male tulit Grotii discessum, 476. quem tamen Gallus quidam, Grotio fauens, apud Reginam excusat, 476. 477. Regina Grotio discessum petenti, morem gerit, 477. singularis affectus demonstrationibus cumulatam dimittit, 478. munere ipsum solenni afficit, 478. Reginae literae ad Vxorem Hugonis Grotii 592
- Christus* Patiens H. Grotii, 687.

ET SCRIPTORVM.

687. cuius editiones XIII
 687. 688. 689. Belgica
 uersio, 689. Anglica uer-
 sio, 689. Germanica
 uersio 689. 840
- Cicero** 532
- Clauis** ad H. Grotii Episto-
 las 646
- Clericus (Io.)** Grotium
 Hieronymo praetulit,
 502. testantur et appro-
 bant id Obseruatores
 Halenses, 502. notae e-
 ius in librum Grotii, de
 Veritate Relig. Christia-
 nae, cuius editiones III,
 809. 810
- Clerici**, eorum nomen un-
 de ortum, 45. lites atque
 persecutiones inter Cle-
 ricos non sunt toleran-
 dae, 46. Clerici quinam
 apud Grotium fuerint
 tempore mortis, horum
 fit mentio *ibid.* Clerico-
 rum odium erga Hob-
 besium 626. 784
- Clementia** Principi com-
 mendata, ut quae ei af-
 fert amorem et securi-
 tatem, 152. regni firmi-
 tatem *ib.* et gloriam *ibid.*
- Coactio (in religione)** simu-
 latores efficit et assenta-
 tores 146. seq.
- Coena sacra**, de eius admi-
 nistratione H. Grotii dis-
 fertatio extat, eiusque e-
 ditiones IV, 821. 822. col-
 loquium de Coena sacra
 Marburgi habitum, iussu
 Philippi Landgrauii Haf-
 siae, 544. Coenae sacrae
 panis eucharisticus Del-
 phis in Euangelicorum
 coetu frangitur 50
- Coleri (Christoph.)** uersio
 Germanica libri H. Gro-
 tii de Veritate Relig.
 Christianae, 8u. editio-
 nes III. *ibip.*
- Colloquium Gallorum**, cum
 Hugonottis Poissitii ha-
 bitum 43
- Colloquium Marpurgense**,
 inter Lutherum et Hel-
 uetiae Theologos, 139
- Colloquium**. amica huma-
 naque colloquendi ra-
 tio societatis humanae
 uinculum confirmat,
 532. sine hac enim nul-
 lam societatem tranquil-
 le posse consistere, Gro-
 tius duxit, 532. amicam
 confabulandi rationem
 Grotius duxit animam
 uniuersae societatis, 532
- Colloquium**, ob unionem
 Religion. Euangelica-
 rum

INDEX RERVM, VERBORVM

- rum, institutum a Rege Poloniarum et Sueo-
num, Vladislao IV Tho-
runii Prussorum, 544. it.
iussu Landgrauū Hassiae
Philippi, Marburgi de
Coena Domini institu-
tum, 544. it. Friderici
Palatini Elect. Ducisque
Wurtembergici 544
- Colonia* Vbiorum. in hac
urbe Transactiones Pa-
cis susceptae, 381. ad quas
Sueones Legatos mitte-
re noluerunt, 381. urbs
haec omnis erat in
Sueonas hanc ob cau-
sam inimica, 381. Auau-
gurius, Coloniam lega-
tiones mittendas urget, a
Sueonibus, 382. quibus
rationibus 382
- Commercia* Belgicae Rei-
publicae anima, 73. ius
commercii Indici Bata-
uis concessum 23
- Comitia* Ratisbonensia E-
lectorum 350. uid. Con-
uentus, Asterius,
- Concinus*, alias Marescal-
lus Anraeus 77
- Condaeus* Princeps. eius iu-
dicium de Richelio, Regi
Galliae latum 427
- Conestagii* historia 433
- Confabulatio* amica huma-
nae societatis uinculum,
532. uide colloquia.
- Confessio* fidei Hug. Grotii,
491. sub ea Arminianum,
Socinianum et Arianum
latere, Grotium falso in-
culpant hostes 490
- Conringius* recte notat
Grotium de libero Bata-
uorum sub Francis Sta-
tu 21
- Conscientia* ad religionem
a Principe non obligan-
da, 145. 146. uid. Reli-
gio.
- Consolatoria* epistola Hug.
Grotii ad Ben. Aub. Ma-
rerium 677
- Consolatio* in morte filiae,
uxoris, sororis 354
- Constantia* H. Grotii in af-
flictionibus 494. 195
- Constantinus*, Imperator,
146
- Contraremonstrantes* uid.
Gomaristae.
- Contraremonstrantia* Go-
maristarum, 704. secun-
da ipsorum Contrare-
monstrantia, 704. re-
sponsiones ad illam
704
- Controuersa*, inter Hollan-
diae eruditos de Praede-
sti-

ET SCRIPTORVM.

- finatione orta 20
Controuersiae Theologi-
 cae, nimia philosophan-
 di libertate tractatae, in-
 terdicuntur in Italia et
 Gallia, 39. in tractandis
 controuersis Theolog.
 omnis lis absit, 39. con-
 trouersiae theologicæ
 de Praedestinatione, per
 Oldenbarnueldium
 prohibita, 39. *Controu.*
theolog. a Bodino reii-
 ciuntur, tanquam euer-
 siones Religionis et Rei-
 publicæ, 40. *Controuersiae*
Theol. de capi-
 tibus fidei secundariis
 ortæ, salua fidei compa-
 ge stare possunt, 140.
Controuers. theol. de
 Gratia Dei Uniuersali et
 libero Arbitrio non læ-
 dere fundamentum fi-
 dei, Guil. Perkinsius asse-
 rit, 140. idem quoque
 sentit Pareus de *Controuersia*
 quoad Praedesti-
 nationem, 140. *Controuersiae*
 theologicæ, in
 Ecclesia Lutherana, or-
 tæ, 140. 141. num noce-
 ant Reipublicæ et tole-
 rari possint, 141. in *Con-*
trou. Theol. fraternita-
 tas religiose est colenda,
 533. 534. 535. 536. et o-
 mnes rixæ sunt euitan-
 dae *ibid.*
Controuersia, Animam ra-
 tionalem non esse for-
 mam hominis, et de ani-
 mæ immortalitate, in-
 terdicta a Concilio La-
 teranensi, 39. item, de
 solis quiete et terræ ro-
 tatione, prohibita fuit
 39
Conuentus, Electorum, ius-
 su Caesaris, Ratisbonæ,
 360. eum improbauit
 Iustus Aferius, 360. cau-
 sæ . 361
Corbulonis fossa I
Cornelia, Grotii filia, 572.
 574. nupsit Io. Barthoni,
 Vice-Comiti de Mom-
 bas 574
Cornetius, (*Cornelius*) 3
Cornetiorum gens, ex ea
 prognatus H. de Grot,
 auus H. Grotii nostri, 2.
 eius gentis insignia, 3. ex
 Gallia ea gens in Belgi-
 um translata 3
Couarruuias 621
Courtin translulit Grotii
 opus in linguam Galli-
 cam, 643. iudicia de illa
 uersione, *ib.* uariæ hu-
 b 3 ius

INDEX RERVM, VERBORUM

ius uersionis editiones	<i>ibid.</i>
<i>Craenburgica</i> arx sita Delphos inter et Hagam, ex qua Grotius ortus est, 1.	
<i>Crayenburgicae</i> gentis insignia	2
<i>Craynesta</i>	1
<i>Crellius</i> (Io.) cum eo Grotius literarum commercium habuit, 499. epistola Grotii ad Crellium, 521. eiusd. Crellii sententia de merito Christi prolata	551
<i>Grocii</i> (Ludou.) falsa relatio de Grotii discessu e Suecia refutatur	477
<i>Cultus</i> Deorum gentilium impius, 157. malorum spirituum, 158. hominum	<i>ibid.</i>
<i>Currus</i>	242
<i>Cyanus</i> Regis Gustavi Adolphi interfecti ubi manserit	329
<i>Cyrillus</i> , Patriarcha Alexandrinus, commercium literarum habuit cum Io. Vtenbogardo, 52. eiusd. Cyrilli uerba notabilia de <i>αμαθεια</i> Ecclesiae Orientalis, et pestiferis quaestionibus, in Ecclesia ortis	53

D.

DAEZLARIVS. in eius domo Grotius liberatur ex arca, qua e carcere fuerat illuc delatus 211

Daniae Rex Principem Palatinum liberare studet, 414. se, capitis pignoreposito, certaturum esse, dicebat, Britannos ad Palatinum restituendum esse nihil collaturos, 393.

Dan. Rex Germanicae pacis conciliator 357

Dauentrius, Custos Grotii in captiuitate 194

Decalogus H. Grotii, cuius extant editiones V, 823

Decretum Ordin. Holl. et Westfrisiae pro pace Ecclesiastica 166

Decretum absolutum, huic reclamauit Arminius (Iac.) 28. idque libere refutauit contra Gomarum, 29. magnum uero inde ortum dissidium Gomarum inter et Arminium, 29. unde error de decreto absoluto ortus sit, 32. huic contradicit ipse Plato, 32. causae huius erroris, 32. de De.

ET SCRIPTORVM.

- Decreto absoluto uerba
facere prohibentur Mi-
nistris Ecclesiae Hol-
land. et Westfr. 37. De-
cretum absolutum Hug.
Grotii, cuius scripti edi-
tiones V, 823
- Delphis Batau.* describitur 5
- Delphlandiae* arces deua-
statae domusque illu-
stres I
- Deus*, eius prouidentia 33
- Diligere* proximum, ut se
ipsum 45
- Discendi* cupiditas immo-
dica Grotii 197
- Disputationes* de rebus ad
Religionem spectanti-
bus rixosae sunt fugien-
dae, 535. 536. nimia di-
sputandi licentia et con-
tunacia magnum af-
fert ecclesiae damnum,
549. de ea conqueritur
H. Grotius, 550. dispu-
tandi morbus, 34. Di-
sputationes theologi-
cae intempesiuae 127.
ne fiant publicae, 37.
quo loco et modo fieri
debeant, *ibid.* uid. Con-
trouersiae Theol.
- Diodorus Siculus* 586
- Diogenes Laertius* 25
- Dissensiones* in rebus ad Re-
ligionem spectantibus
- singulari Dei nituntur
Prouidentia et sapien-
tia 535
- Dissensio* magna, inter Cle-
ricos aliosque homines,
res nouas molientes
in Hollandia orta 20
- Dissertatio* H. Grotii in-
scripta, de Origine Gen-
tium Americanarum,
contra Isaaci Peyrerii
scriptum de Praeadamiti-
tis, 448. alteram hac de
re Dissertationem scri-
psit contra Laetium,
449. in cuius frontispico
Laetium, cum spissa et
decumana barba eius si-
stebat 449
- Dissidium* Gomarum inter
et Arminium, 30. uid. *lis*
- Dissidia* Hollandorum, cir-
ca discrimen capitum
doctrinae de praedestina-
tione magis magisque
succrescentia, 26. *disfi-*
dia haec ad O. O. Holl.
et ab his ad Mauritium
Principem delata, 55.
horum uero arbiter esse
noluit Mauritius, 55.
eiusdem fuit opinionis,
ibid. a Mauritio ad De-
legatos F. B. peruene-
runt. *ibid.*
- b 4 *Diffi-*

INDEX RERVM, VERBORVM

- Dissidia* in Religione improbantur, 535. quibus rationibus, 536. 537. ad ea consopienda Grotius maximum adhibuit studium 546
- Dissidium* Religionis inter Lutheranos, Reformatos et Pontificios, 546. eorum finem ualde exoptat Grotius 546
- Diuinationes* 157
- Dobinsbuda* ad Albim 243
- Dominium* eminens. illud primum explicauit Boeclerus, in Commentatione ad Grotium de Iure B. et P. 628
- Dux* Saxoniae Vinariensis, uid. Bernhardus

E.

- ECCLESIA** Orientalis, eiusdem *ἡ ἐκκλησία* egregie praedicat Cyrillus, ob pestiferas in aliis Ecclesiis quaestiones, de rebus fidei ortas 53
- Ecclesia* Christiana. dissidia inter Ecclesiae Doctores maxime improbantur, 538. religiosa fraternitas in Ecclesia commendatur, 538. quibus rationibus, 538. Ecclesiam Christianam optime per Episcopos dirigi posse, Grotius aestimat, 559. de dogmatibus, Ritibus et Gubernatione Ecclesiae Christianae scripsit Hugo Grotius 837
- Ecclesia* Lutherana inter eam et Reformatorum et Pontificiorum dissidia orta, uid. 546. quorum finem anxie exoptabat Grotius 546
- Ecclesiam* Pontificiam dici Catholicam, absurdum putat Grotius 511
- Ecclesia* Hollandiae, historia et initia et progressus barbarum Ecclesiarum in Hollandia 702
- Ecclesia* Britannica Grotio magnopere placuit, 561. uid. Britannica Eccl.
- Ecclesiastas* Charentonenses Grotium ad Synaxin sacram admittere noluisse, uide 447. qui, Grotium deinde inuitantes ad illam, ab ipso repulsam tulerunt, 447. uid. Sacerdotes

E.

ET SCRIPTORVM.

- Ecclesiae* in Belgio Schisma et tumultus 20
- Ecclesiae* pax optata inter Lutheranos, Calvinianos et Pontificios 546 *ibid.*
- Ecclesia* Graeca 508
- Ecclesia* Aethiopica 508
- Ecclesia* Moscovitarum 508
- Ecclesia* unica est, unicum perfectum corpus, sub uno capite Christo 508
- Ecclesia* Catholica 508. 511
- Eduardi* tempore mare clausum fuit 17
- Electores* Saxoniae ualde luget Gustau. Adolphum interfectum, eumque Defensorem Germanicae libertatis pronuntiat, 335. Pacem particularem Pragae facit cum Imperatore, 348. uid. *Transactio* Pragensis.
- Electores* Palatini, aegrotans ex inuicere luctus, Gustau. Adolphi mortem dolens, uitam finit 335
- Electio*. de electione ad Gratiam et Iram uerba facere prohibetur in Hollandia 37
- Eligentis* culpa est, Deus culpa caret, electio boni et mali, a Deo dependens, homini proposita 32. 33. 34
- Elogia* H. Grotii, uid. H. Grotius, 446. 447. *elogium* a Schurzfleischio ipsi datum, 503. *elogium* Grotii in actis eruditorum, 502. *elogium* a Scaligero ipsi datum, 10. a Vossio, 5. a Peirescio 444. a Gilloto. 8. *elogia* Grotii 558. 567
- Elogia* H. Grotii. data ipsi a Maurerio, Peirescio, Bignonio, Dan. Heinsio, Salinasio, Budio, Dempstero, Maurerio, Conringio, Zieglero, Calixto, Patino, 596. 598. 599. uid. Grotius
- Encomium* Oxenstirnae, uid. Oxenstirna
- Epigramma* H. Grotii in Urbem Ostendam, 9. a Francisco Malherbio Gallica lingua expressum, 10. huius epigrammatis Scaliger (Ioseph) putatur autor, 10. epigramma hoc a Peirescio ad Ioseph. Scalig. Gallice transmissum fuit,

INDEX RERVM, VERBORVM

- it, 10. uersus gallici hu-
 ius Epigrammatis 10
Epigramma H. Grotii in li-
 tem Venetos inter et
 Pontificem Rom. de ab-
 lata Friderici I. effigien-
 cuius Autorem seipsum
 profitetur H. Grotius,
 13. eiusdem explicatio, a
 Paulo Suauī facta 13
Epigramma H. Grotii, cum
 icone ipsius, praefixum
 Operi Martiani Capel-
 lae 16
Eiusd. in Baiulum, ar-
 cae in qua Grotius iace-
 bat occultus, grauitate
 querentem 219
Eiusd. in Varium, quem
 acerbe dolebat Peiresci-
 us, cum laude Peirescii
 coniunctum, 444. it. in
 barbā Laetii longam et
 spissam, 449. it. in Laeti-
 um male latine scriben-
 tem, 449. item in ima-
 ginem Maurerii 460
Epicedia H. Grotii in Iac.
 Arminium 690
Epigrammata in Hugonem
 Grotium, Danielis Hein-
 sii in effigiem eius, 60.
 eiusd. aliud Epigram-
 ma in laudem Grotii 599
 600
- Epigramma* in H. Groti-
 um Pauli Flemmingii,
 601. Barthii (Casp.) 602.
 Casp. Barlaei, 601. Iani
 F. 600. epigramma in
 H. Gr. carcere nefastum
 a Iano Rutgersio confe-
 ctum, 204. Casp. Bar-
 laei in liberatum Groti-
 um, 229. epigramma in
 liberatum Grotium Go-
 richemi in Domo Daez-
 lari repertum 231
Epigramma cuiusdam in
 nauigantes Belgas 25
Epigramma in Mosen A-
 myraldum 31
Epigramma Annae Pome-
 riae Vischerac, in libe-
 rationem Grotii 230. 231
Episcopus Meldicensis ini-
 ste contendit Grotium
 fuisse Socinianum 528
Episcopi. Ecclesiam per
 Episcopos optime posse
 dirigi Grotius existima-
 uit, 559. in quibus Ecclē-
 siis fuerint Episcopi in-
 troduci, 559. quo loco
 numeroque Grotius ha-
 buerit Episcopos, 560.
 probatur, 560. 561. Epi-
 scoporum autoritas et
 ius contra Iesuitas de-
 sensum 560
 Epi-

ET SCRIPTORVM.

- Epistola*, uid. Literae; epistolarum quae sit natura et potior uis 646
- Epistolae* Hug. Grotii, ad Gallos, editiones XII, 675. Consolatoria H. Grotii super mortem Mariae Magdal. Vxoris Ben. Aub. Maurerii, cuius editiones II, 677. Versio item Anglica 677
- Epistola de studio polit. cuius editiones III. 678. Versio Gallica, 678. it. Anglica 678
- Epistolica* Dissertatio de studiis recte instituendis, 678. editiones IV. *ibid.*
- Epistola* H. Grotii ad Iacobum Laurentium, cuius editiones II, 679. eiusd. epistolae ad Berneggerum editiones III, 681. 682. it. ad Israelem Iaskium, quarum editiones II 681. 682. it. ad Martin. Ruarum, editiones III, 682. it. ad Simonem Episcopium, quarum editiones sunt, II, 683. it. ad Dominicum Baudium, quarum editiones IV, 684. it. ad Overallum epistola MS. 844. it. ad Christinam, Reg. Suec. MS. 846
- Epistolici* H. Grotii Operis maioris editiones II, 683 it. uolumen epistolarum autographarum, 844. uid. Literae.
- Epitaphium* in Vxorem Maurerii mortuam a Grotio elaboratum, 201 it. a Daniele Heinsio, 202
- Epitaphium* in Gustauum Adolphum 333
- Epitaphium* in mortuum Richelium H. Grotii, 425
- Epitaphium* R. Ben Iosis, a Iudaeis ipsi positum 608
- Epitaphium*, H. Grotio positum, 608. it. quod sibi ipsi composuit 484
- Epithalamion* Hug. Grotii 686
- Erasmus* conditionatam Praedestinationem defendit, 33. Christiano bellum non esse gerendum, asserit in libro de milite Christiano, 269. pacis religiosae amans, 544
- Erichsonius (Iacobus)* Regis Gustauu Adolphi stabularius corporis, mortem Regis, qua ratione sit confecta, retulit, 328. qui postea quoque a uulneribus conualuit, teste Vulpio,

INDEX RERVM, VERBORVM

- pio, 328. licet Schulzius
refellat 328
- Ermgarda (de Groot,)* fi-
lia Didrici de Groot, 3.
nupta Cornelio Cornet-
sio, 3. matrimonium
non iniiit, nisi sub condi-
tione, ne liberi alio,
quam Grotii, nomine
appellarentur 4
- Ernestus*, Dux Saxoniae
fortiter se gerit in pugna
Lucensi, 343. Pappenhe-
mium inuadit 343
- Erpenius* 437
- Errores fidei unde orian-
tur* 32
- Eruditorum* dissidia et opi-
niones contrariae, Rom-
ae ubi l. non laedunt, 139.
140
- Ethnici*, uid. Gentiles,
- Evangelica Religio*, uid.
Religio.
- Eucharistia*, uid. Coena sa-
cra; de hac Poema Gro-
tii, cuius editiones II, 695
liber posthumus de eu-
charistia, H. Grot. 835.
de quo libro posthumo
Claudius Salmasius epi-
stolam scripsit ad Iustum
Pacium, editiones VI,
835. 836. it. Responso
Pacii, ad hanc Claudii
Salmasii epistolam, cu-
ius editiones II, 836
- Euripides*. eius Tragoedias
Grotius magni aestima-
bat, 460. eius Phoenissae
per Hug. Grotium illu-
stratae, editiones III, 661.
662
- Europae* pestis, 47. motus
ac mala unde, 45. 46. 47.
- Examen* Comitiorum Iusti
Asterii s. Stellae, 361. uid.
Asterius, et Stella. an
Grotius autor sit huius
scripti, 361 quis uerus sit
autor, probatur ex epi-
stol. Patini, 360. scri-
ptum hoc refutare ag-
greditur Petrus Oster-
mannus 364
- Excerpta* ex Comoed. et
Tragoed. Graec. Hug.
Grotii, quorum editio-
nes III, 661
- Excommunicatio* Arminia-
norum, a Gomaristis
confecta, 139. num
eiusmodi excommuni-
catio licita sit, 138. iniu-
ste suscepta Gomari-
stis excommunicatio im-
probatur 138. 139
- Excommunicatio* haereti-
corum 138
- Excommunicati* Armini i
sunt

ET SCRIPTORVM.

- sunt membra ecclesiae, 159
- Exilium* H. Grotii, uid. Grotius 297
- F.
- F****FABRICIVS** defendit Grotium, ob librum eius de Veritate Relig. Christ. a Sponio et Wheelero laesum 264
- Factiones*, sunt pestes Rerum publicarum subditorumque 35. 36. 37. 43. seqq. subditorum factiones, an Principi utiles 142
- Falckenbergius* (*Mauritius*) equestris legionis Goezianae Legatus, Regem Gustau. Adolph. globo uulnerasse refertur 310
- Famae* pericula, 247. quomodo famae studendum *ibid.*
- Fatum*. Philosophorum sententias de Fato collegit H. Grotius, cuius libri editiones III, 662. uersio Anglicana 662
- Feldenus*, (*Io.*) in Acad. Iul. Prof. Iuris et Mathes. Scriptorum H. Grotii Aduersarius, 602. quo animo ad censuram Grotii accesserit, 603. 604. testatur Salmasius, 604. eiusd. Feldeniana, 603. quibus Grauincellius Stricturas opposuit, 603. ad quas Feldenus respondit, 603. 632. Feldeni Commentatio in H. Grotii opus de Iure B. et P. cuius editiones III, 749. 750
- Ferdinandus* III, Rex Romanorum Ratisbonae eligitur, 360. ipsi denegant Gallinomen Regis Romani, 363. causae 363
- Ferdinandus* II, eius obitus, 380. Veneno enecatus dicitur, 380. a quibus 380
- Ferdinandus* Valsquius 621
- Ferus* (*Io.*) quis et quo tempore fuerit, eius scripta 269
- Fidei* confessio H. Grotii, 491. uid. Confessio
- Fiducia*. in Deum H. Grotii, 258. 259. 260. 494.
- Filiae* de morte solatium 354
- Fisci* in Belgio munus, quale, 19. id administravit maxima cum laude H. Grotius 19
- Florum* sparsio ad Ius Iustinianiana-

INDEX RERVM, VERBORVM

- niæneum H. Grotii, editiones VIII, 672. 673. Scriptores, qui hoc titulo ad alias materias usi sunt 673
- Foedus** Gallos inter et Sueonas, 365. condiciones foederis huius legatis Gallicis subscribendas Oxenstirna reuult, 365. causæ, 365. Oxenst. Hug. Grotium hanc ob causam ad Regem Galliae mittit, ne Gallorum mentes auerteret, 366. Grotio inde uehemens apud Regem eiusque amicos disputatio de hoc foedere excipienda erat, 366. quippe qui a pactis conuentis cum Loefflero desistere, nolebant, 366. dicentes, pacta sua sine exceptione fuisse inita, 366. Grotius uero contrarium egregie demonstrat, 366. cui Richelius duas denuo mouet difficultates, 366. quas uero remouet Oxenstirna, 367. Rex Galliae cum Oxenstirna foedus renouat, 367. tenor huius foederis, 367. 368. inconstantiam Gallorum in hoc foedere Grotius asserit 430
- Foedus** cum Rege nouo Ludou. XIV. renouatur, 430. scrupulus tamen adhuc mouetur Sueonibus in formula huius foederis, 430. instrumento hoc foedus tandem gemino confirmatur 431
- Foedus** Ducis Vinariensis Bernardi cum Rege Galliae, 371. quod uero a Gallis frangitur, 372. uid. Bernhardus.
- Foedus** Gallos inter et Anglos languide procedit, 392. plane friget 392
- Foedus** Belgas inter et Sueonas denuo sancitum, 418. lis ibidem inter Legatos oritur de prioritate loci, et praerogatiua honoris exoritur, 418. 419
- Foedus** inter Galliae Duces et Hispanos clam confectum, suadente Quinque Martio et Thuano, 422
- Forcaeus** Marefcallus, 375. 376. uide Grotius. Lis inter Grotium et Comitum Leicestrensem *ib.*
- Fossa** Corbulonis 1
- For.**

E T SCRIPTORVM.

- Fortitudo** Gustaui Adolphi in œdeundis periculis, 339. 340. Iulii Caesaris, 340. Alexandri, M. 340
- Franciscus** Malherbius, Gallicae linguae arbiter atque Poeseos Princeps, 10. uersus Grotii in Urbem Ostendam Gallice transtulit, ob elegantiam 10
- Fratres** appellandi sunt etiam ii, qui oderunt nos et execrantur, 45. fratres appellandi etiam hostes et persecutores *ib.*
- Fraternitas** religiosa, multum momenti in ea fitum in controuersis ad religionem spectantibus 533. commendatur, 538. quibus rationibus, 539
- Fridericus I.** de cuius effigie ablata litem inter Venetos et Pontificem Rom. exortam uid. ii. epigramma H. Grotii in litem istam, ii. Grotii iudicium de hac lite, ii, et 12. autorem huius Epigrammatis se ipsum profitetur Grotius 13
- Fridericus** Henric. Frater Mauriti Principis Araus. Grotio admodum fauet, eumque reducere audet, 241. Officia multa ipsi praestitit Grotius, 283. 284. probatum 284. Henr. Frider. literae responsoriae ad Grotium, 284. eius lenitas praedicatur a Grotio, quae ipsum in patriam retrahit, 293. mitioris regiminis spem et pristinae libertatis in Republica praebet, 294. probatur istud ex epistol. Grotii, 294. Grotio per literas affectum suum testatus est, 295. ad partem Grotii contrariam sese ex metu hostium associat, 295. 296. id quod etiam probatur, 296. moderatione sua Belgarum statum plane fere immutauit, 473. qua de re Procerum. Hollandiae responsum notandum, 473 eius literae ad H. Grotium. 592
- Fridericus I,** Elector Palatinus, ex moerore super mortem Gustaui Adolphi uitam finiit 335
- Fridericus** Palatinus, eius restitutionem intendit Angliae Rex, 393. de morte ipsius uerba

INDEX RERVM, VERBORVM

ba Balsaci notatu digna,
393. notabilia de restitu-
tione eius Regis Daniae
uerba 393

Fridericus III. Elector Pa-
latinus. eius studium ob
unionem Religion. Eu-
angelicarum, 544. Col-
loquium hanc ob cau-
sam eius instinctu habi-
tum 544

Fridericus (Io.) Elector
Saxoniae, a Carolo V a-
pud Muhlbergam ca-
ptus. 412

Fridericus, Rex Prussorum
potentissimus, eius studiu-
m ob unionem Religi-
onis Euangelicae lauda-
tur, 545. Concilia, Syno-
di, colloquia, eius instin-
ctu ob religionem habi-
ta 545

Frisii 21
Fruentum, eius emtio-
nem prohibere potest
Magistratus et impera-
re, ad annonae carita-
tem euitandam 379

Furstenbergii, Episcopi, re-
latio de morte Gustau-
i Adolphi, 311. falso re-
fert, interfectorem Regis
Gustau- i fuisse Ioannem
Schneebergium 309

G.

GALLIAE REX, eius
foedus cum Sueoni-
bus per Oxenstirnam ini-
tũm, 367. 368. vid. Foe-
dus, Oxenstirna, contra
Galliae Reg. Caesar ar-
ma parat, 369. causae,
369. contra Caesarem
tamen remissius quam
res ipsa requirebat, agit,
369. uires suas potius
contra Hispanos in Bel-
gium atque Italiam diri-
git, 369. 370. Duci Vi-
nariensii, supplementa
promitti c 374. sed nul-
las mittit copias, 374. ex-
ceptis paucis centuriis,
374. Rex Galliae a Caes-
are Ferdin. II. haud a-
lienus, 380. Legatos Co-
loniam mittere non vult
nisi Rex Pannoniae cun-
ctis foedere cum ipso
cunctis literas salui con-
ductus impertiret, 386.
quomodo circa bellum
Germaniae se gesserit.
369

Gallia, erga illam Grotii
propensio singularis,
290. cauillatoribus au-
tem haud uulgaribus
eam

E T S C R I P T O R U M .

- abundare**, Grotius affirmat 431
- Galli**. Gallorum humanitatem in externos maxime praedicat Grotius in epistola quadam ad Maurer. 238. Galli non bona fide erga Sueonas utuntur, 370. 430. Sueonas enim Gallis succumbere, exoptant, 370. Galli Grotium remouere nituntur, 370. incitant Legatum Venetorum, ut de loco honoratiore litem Grotio moueat, 370. causa, 370. Gallis Pontifex obtrudit pacis consilia, 370. Galli pacem Caesaris cum Saxoniae Elect. impedire conantur, 370. Oxenstirna cupit, ut Galli Caesarem eiusque affeclas pro hostibus declarent, 370. unaque cum Sueonibus castra contra Caesarem moueant, 371. cum Gallis pactionem inicit Dux Vinariensis, 371. hanc uero non seruant Galli 372
- Gardius Comes**, Legatus an primum locum Cardinali Mazarino concesserit, expenditur, 397. ipsi a Regina uetitum fuisse, probatur ex Pufendorfio 397
- Gassendi** uita Peirescii 3
- Gentilis**, (*Albericus*) Italus, scripsit ante Grotium de Iure B. et Pacis, et de Iure Romanorum, 620
- Gentilium** Dii, 157. eorum sacra obscena sunt, *ibid.* eorum uaticinia aut nulla sunt aut conficta *ibid.*
- Ginettus**, Purpuratus, Pontif. Rom. nuntius 385
- Gomarus**, reluctatur uocationi Arminii, 28. defendit Praedestinationem absolutam, 28. Gomarum inter et Arminium diffidium ortum, 30. uid. Arminius.
- Gomaristae**, secuti Caluinum, statuunt praedestinationem Reprobationemque Dei absolutam, 33. eorum accusatio Arminianorum, in doctrina de Praedestinatione, 34. causam peccati Deum faciunt, 33. peiores Turcis, quia Deum sibi fingunt erga homines in misericordem, 35. eos

INDEX RERVM, VERBORVM

inter et Arminianos *lis magna*, uid. *Lis*, 36. 37. eiusmodi *litis* *compositio* per Oldenbarneuedium intenta, 37. ad eam *componendam* Theologi cuiusdam *alocutio* ad Ciues Academicos, 38. item uotum cuiusdam Reformati de *componenda lite*, 38. *Gomaristarum scriptum*, quod uocarunt *Contra remonstrantiam* contra Arminianos editum, 41. 704. ideo *Contra remonstrantes* appellati sunt 41

Gomaristas cum Arminianis simul tolerantur in Belgio, *Decreto F. B. O.* 41. quod uero *Decretum Gomaristae* impugnant, et Arminiani defendunt, 41. *Gom.* pertinaciter et constanter conuicia in Armin. effundunt, 43. *Gomaristae* initio minime dogmati de *Praedestinatione absoluta* fuerunt addicti, 44. *unio-nem* inter Gomar. et Armin. urget Iosephus Hallus, in *Synodo Dor-dracensi*, 44. *Gomari-*

stae uniuersalem quendam *urgent unio-nem*, 44. plus satis *crudeles sese gerunt* in Armin. 44. 45. *Gomaristae*, ob hanc *crudelitatem* fuerunt non Christiani, neque *Sectatores Christi*, 45. *Gomarist. impugnatione Decreti F. B. O.* 48. 49. *com-plures Batauorum urbes* resistebant huic *manda-to*, 49. *Gomaristae* *per-tinacissimi Amstelodami* habitabant, 49. ad illos *Grotius* missus fuit, ut *reconciliaret*, 49. *Gomaristarum plebs* *tumultum* inter Arminianos excitauit, 49. *denuo*, 50. *Gomaristae* *expositi-onem Batauiæ et West-frisæ Ord.* plane reiciunt ob *Oldenbarneuedium et Grotium*, ipsis *suspectum*, 51. eorum *odium implacabile* in Arminianos, 51. *crudelitas*, 52. *excommunicarunt* Arminianos, 51. *Gomaristarum turbæ*, per *Cyrilli, Patriarchæ Alexandrini*, *literarum commercium* etiam in *Orien-*

ET SCRIPTORVM.

- Orientis regionibus percrebescunt, 52. eorum dissidia ad O. O. Holl. et ab his ad Mauritium, Principem Auriacum, perueniunt, 55. a Mauritio uere ad Delegatos F. B. remittuntur, 56. haec dissidia magis augebantur induciis Hispanos inter et Belgas, 56. Mauritius Gomaristarum caput, 80. factio eorum crescens, 124. tandem perumpit, 128. Gomaristarum caecus ardor Religionis improbatur, 138. itemque eorum excommunicatio, 138. iniuste in Arminianos suscepta 139
- Graccarum* literarum H. Grotius maxime studiosus fuit, 462. Gramondus 77
- Grasincellus (Theod.)* Vindicias maris liberi contra Seldenum scripsit, 17. elogium eius 603. stricturas contra Feldenum scripsit, 603. quas Grotii filiis uoluit esse sacras, 603. earum editiones VI, 750. 751
- Gratiam Dei* Vniuersalem defendit Arminius contra Reformatos, 30. Caluinum eam docuisse, fatetur Moses Amyraldus, 31. unde Reformatorum de Gratia errores orti sint, 32. Arminii sententia de Gratia Dei uniuersali, 33. it. Gomaristarum, 33. controuersias de Gratia Dei Vniuersali non laedere fundamentum fidei et salutis, Perkinus affirmat 140
- Grattitudo* erga Deum pro beneficiis in H. Grot. laudatur 494. 240
- Gregor. Nazianzenus* 126
- Grolla* H. Grotii, s. de oblidione 717
- Grollae*, cuius editiones II, 717. Versionis Belgicae editiones II, 717
- Gronouius (Io. Frider.)* eius commentarius in Grotii opus de Iure B. et P. 635. iudicium de eo, 635. 636. editiones VII, 742. 743
- Grotius* Hugo originem traxit ex domo Crayemburgica 1. nominis eius deriuatio 2, cur Magnus fuerit appellatus 2.
- Familia* eius. Priores fami-

INDEX RERVM, VERBORVM

militiae eius Iuris publici
 assertores strenuissimi, 2.
 familiae eius insignia, 2.
 Pater, Io. de Groot, 2. 5.
 Mater, Alida ab Ouer-
 schie, 2. Auus Hugo de
 Groot, qui, ex Cornet-
 siorum gente prognatus
 primus Grotianum no-
 men assumpsit, 3. 2. Fa-
 milia Grotiana, tabulis
 incisa, 4. Frater eius,
 Guilielmus, et Soror u-
 nica Adriana, 5. primo-
 genitus erat parentum
 suorum 5
Natiuitas eius Delphis
 Bat. 5. quo anno, eodem
 scilicet, quo centum an-
 te annis Martinus Lu-
 therus 1483, natus est, 3.
 eius natalis me-
 rito semper recolend-
 us 6
Eruditio. omnes suo ae-
 no, cum Erasmo, Bata-
 uos viros ingeniosos su-
 perauit, 6. Iuris peritis-
 simus, 6. Reipublicae
 sui temporis Consultus
 optimus, 7. encomium
 eius, 7. aequiparatur Lu-
 siniano 7
Aetas eius iuuenilis lau-
 datur, 7. iam ante an-

num IX, uersus pangere
 incipit, 8. in Poesi ad-
 modum felix, 8. laus ip-
 si, hanc ob causam, a
 Gilloto tributa, 8. et ab
 Urbano VIII, P. M. in
 deliciis habitus, 8. tra-
 goedia eius, Adamus Ex-
 ul dicta, 8. Epigramma
 in litem Venetos inter et
 Pontific. Rom. de abla-
 ta Friderici I effigie,
 ortam, 11. 12. Grotii de
 hac lite sententia, 12. au-
 torem huius epigram-
 matis seipsum profite-
 tur 12
Studia eius, 14. anno
 XII, in Academ. Lugd.
 Bat. missus fuit, 13. an-
 norum XI, disputauit ex
 Theologia, Mathesi,
 Philosophia, maxime-
 que in Iurisprudentia, 14
Praeceptores eius, Vten-
 bogardus et Franciscus
 Iunius, in Theologia,
 14. quod ipse fateatur
 Grotius 14 15
Studium Philologiae
 ductu magni Scaligeri
 tractauit, 15. cuius inflin-
 ctu edidit opus egregi-
 um Martiani Capellae,
 annotationibus illustra-
 tum,

ET SCRIPTORVM.

tum, 15. cui iconem cum epigrammate praefixit, 16. postea librum edidit de mari libero, 16. in gratiam societatis Indicae, cuius libri elogium, 16. cum Io. Oldenbarneuel-
 dio ad Galliae Regem Henricum M. profectus Doctor Iuris creatur anno aet. XVI, 18. ab Henrico M. munera pretiosa accepit, 18. Gallia cum a puero amare coepit, 18. Galli eum admirantur, quantumvis in hominum externorum laudes non temere prodigi, 18. Grotius in conciliandis animis praecipuus artifex, 19. *Munia* Grotio collata, 19. Ordini Aduocatorum Fisci Hagae Comitum adscriptus, 19. ibi causas publicas cum applausu egit, 19. Fisci Hollandiae, Selandiae et Westfrisiae, aduocationem accepit, aet. anno XXIV, 19. locus in superiore Indicum Confessu promittebatur ei, 20. *Assessura* ipsi in ciuitate oblata, 20. mu-

nus hoc certa sub conditione recusat, 20. eo tempore prodiit liber eius de Antiquitate Reipublicae Batauae, 21. quid sentiendum de illo libro, 21. amore patriae nimium abreptus scripsit librum illum, 21. id eoque a Conringio quoque notatur, 21. Batauorum statum sub Francis fuisse liberum, falso asserit, 21. causae, cur hoc protulerit, 22. *Assessuram* cum laude administravit, 22. in Conuentum Ordinum Hollandiae introductus est, 22. pars deinde confessus Curatorum Reipubl. factus 22. *Grotii* Legatio ad Regem Britanniae, propter componendas lites Belgas inter et Britannos de mari libero, 23. ubi Ius Indici commercii egregie explicauit, 23. Regis Britanniae Iacobi gratiam nactus est, 23. amicitia Hug. Grotii cum Isaaco Casaubono 23. *Grotii* Liber de Pietate OO. Hollan. contra Lubbertum,

INDEX RERVM, VERBORVM

- tum, 41. cui se Lubbertus opposuit, 41. Lubberto uero Grotius porro contradixit in libro, qui inscribitur *Bona Fides Sibrandi*, 41. Libro de Pietate OO. Holl. sese quoque opposuit Io. Bogermannus, 42. cui Grotius respondit in Pietate uindicata, 42. inde Grotius nouus Mercurius haereticus fingitur 42
- Grotii Legatio*, Roterodamensis Syndici, ad Gomaristas litigantes Amstelodami reconciliandos suscepta, 49. Grotius uero Gomaristis ualde suspectus, 51. Literae I. I. Casauboni ad H. Grot. super Artic. de Praedestinatione, 86. it. Io. Oueralli, 113. 115. H. Grot. epistola ad Ouerallium de Praedestinatione, 114. in qua sibi iudicia Anglorum de Praedestinatione expetit, 114.
- Grotii Captiuitas* per Mauritium Principem, 130. 171. eodem discrimine implicatus, ob quod Amicus eius Oldenbarueveldius fuit damnatus, 168. Grotius Iudices sibi constitutos, ut incompetentes non uult admittere, 168. hinc nullos, nisi Hollandicos Iudices agnoscere uult, 169. strenue sese defendere conatus est, 169. sed tamen iniuste cum reliquis criminis laesae maiestatis accusatur, 169. Grotius Clericorum in Hollandia odium in se concitauerat, 169. hinc Reipublicae et Ecclesiae aduersatus esse culpatur, 170. qua de causa defenditur, 170. contra fundamentales Regiminis status legesque peccasse arguitur 171
- Grotium captiuum* adire non permittitur Vxori, liberis, parentibus, licet aegrotantem, 172. scriptio ipsi, atrament. chartaeque subducta, interdicta fuit, 172. clam tamen ipsi calami, chartaeque et atramenti copia fuit facta 172
- Damnatur* ad carceres perpetuos, 173. publicata eius sunt bona, 173. lae.

ET SCRIPTORVM.

laesae maiestatis culpatur, a iudicibus 173
Sententia Grotii, a pag. 173. ad 193. scil. ut carcere perpetuo attineatur, 193. et bona ipsius fisco addantur, 193. 713.

Grotius igitur in castellum Lupestenium transductus est, 193. ibi sesquienne exegit spatium, 193. querelae eius de molestiis ibi perpeffis, 194. Regis Galliae cura de Grotio liberando, 194. probatur ex epistol. ad Maurer. 195. Grotius ueniam errorum non petit, licet posset liberari, 195. intercessio Regis Gall. effectu caruit, 195. Grotius promissis et minis tentatur, ut Gomaristarum sententiae accederet, 195. 196. quam uero prorsus renuit, 195. probatur ex epist. ad Maurer. 194. 195. Accessus Vxoris ipsi conceditur, 194. Grotii diligentia in carcere laudatur, 197. unde eum eleganter Rutgerfius cum Mose comparat, cuius etiam Rutgerfii tetraestichon in

arcam Grotii extat, 238
 197. Grotius dolet Hogerbecium captum, 197. qui eum saepe literis solatus est, 197. Grotium oblectat rerum sacrarum meditatio, 198. scripsit is in carcere *Hymnos* de Veritate Religionis Christinae, 198. quem in finem scripserit eos, 198. contenta hymnorum, 198. opusculum hoc a Mart. Opitio Germanice editum fuit, 198. postea in uarias linguas translatum, 199. uid. Scripta H. Grotii, *Consolationem* ad Maurerium, super morte Coniugis, Mariae Magd. scribit, 199. 200. item inscriptionem in mortem illius Coniugis, 201. item *Ectogas* Stobaeanas explicauit 203

Epigramma in H. Grotium, carcere nefastum a Iano Rutgerfio confectum, 204. it. Heinsii *Elegia* ad Thuanum, 205

Liberatio Grotii e carcere Lupesten. quomodo

INDEX RERVM, VERBORVM

do euenerit, 206. Confil.
Vxoris, quo Grotio sua-
det, ut arcae se includat,
208. obediens Grotius
arcae includitur, 208.
uxor, tempus opportu-
num nacta, per milites
arcam deferri curat, 209
arca uero militibus, de
grauitate illius uario
modo querentibus, ual-
de suspecta, 210. tuto ta-
men Gorichemum nauim
transfertur, 210. exinde
in aedibus Daezlarum de-
posita arca, Grotius in-
columis euadit, 211. in-
de primum Valouicum
in Brabantiam uenit, 211,
ubi intra domum Gori-
chouii se continet, 211.
interim Grotium Lupe-
stenii quaerunt, 212. u-
xor fugam Grotii aper-
rit, 212. Praefectus car-
ceris Gorichemi quaerit
Grotium, 213. Vxor Gro-
tii carcere includitur, 213
salua uero tandem emit-
titur, 213. magnum no-
men illa, ob fidem erga
maritum tam eximiam,
meruit 213
Grotius liberatus, Ant-
uerpiam profectus, do-
let anxie uxorem in cu-
stodia relictam, 213. 214.
laudat eius amorem, 214
hinc in memoriam eius
Poema exarauit ele-
gans, 214. 215. Grotius e-
pistolam exarat, in qua
animi sui libertatem et
integritatem Foederatis
declarat, 215. ex hac epi-
stola refutantur ii, qui di-
cebant, Grotium liber-
tatem quaesiuisse suam
et inuenisse, fecisse au-
tem, quod omnes crea-
turae facere consuessent,
215. indigne se e patria
eiectum, Grotius querit-
ur, 217. liberationem
suam praedicat, 217.
218. cuius in memori-
am Versus elaborauit
egregios, 218. item Epi-
gramma in Baiulum, qui
de nimio arcae pondere
conquestus erat, 219. it.
uersus in captiuitatem
suam, 219. in hanc Gro-
tii liberationem quoque
uersus composuit Dan.
Heinsius, 220. Erycii
Puteani epistola gratula-
toria sistitur 220. 221. ad
quam Grotius respon-
dit, 224. 225. de reliquis
Epi-

ET SCRIPTORVM.

Epigrammatibus in Grotium liberatum et Vxorem, vid. Epigramma. Versus.

Grotius in Galliam se recipit suafu Maurerii, 231. ibique literas ad Petrum Ianinum Regis Galliae Confiliar. et ad Foed. Belg. Legat. misit, probatur 232. ibi multa de Praedestinationis dogmate perpeffus dicitur, 232. postea, per anfractus varios, Lutetiam Parisiorum peruenit, 233. ibi carmen, quod Syluam dicebat, Fr. Aug. Thuano dedicauit, 233. 234. in quo amorem Vxoris suae liberatricis praedicat, 233. Lutetiae apud Boissifium, Vicum, Ianinum, Vairium, innocentiam suam aperit, 235. probatur ex epistolis eius, 236. Grotio a Vairio liberalitas regia promittitur, quod probatur, 236. Grotius ob commendatitias Maurerii literas benigne exceptus fuit in Gallia, 237. quod probant epistolae Grotii 237

Officia in Gallia a Peirefcio Grotio per multa magnaue offeruntur, 237. ab eo magni aestimatur, 237. in uices Scaligeri magni assertus Galliae ab eo dicitur, 237. hinc Grotius ab Aug. Buchnero alter Galliae Scaliger nuncupatur, 237. Grotius Gallo- rum humanitatem eximie laudat, 238. 239. Grotius, consilio Boissifii in Gallia subsistit, 239. quod probatur ex epistolis eius, 239. Grotius a Rege Galliae beneuole excipitur, quod probatur, 240. qui eum annuo donatio librarum ter millium honorauit 240. Princeps Arau- sionensis Grotium e Gal- lia in patriam reducere studet, 241. Grotius uxorem, familiam, supel- lectilem, ad se trans ue- hendam curat, 241. quae saluo Lutetiam perueni- unt, 241. inde commu- nes Grotius cum Tileño aedes conducit, 242. Grotius a greffi uita, mo- re Batauo, gaudet, 242.

INDEX RERVM, VERBORVM

243. ad studia sua se refert, 243. Regem pro expulsis pressisque religionis causa sollicitat, 243. ut ipse testatur de Oldenbarneveldii liberis, 244. de Hogerbecio et Mylio, 244. de Daniele Treselio et aliis, 244. aduersariis quoque Grotius officia praestat, 245. Henrico Friderico suis officiis praesto adfuit, 245. Rex Galliae miratur Grotii officia erga hostes suos, 245. multi Grotium apud Henric. Frideric. infestum reddere student 245
- Grotius** hac occasione Apologeticum scribit, 246. cum falso spargetur de Grotio, eum ab Ordinibus ueniam efflagitasse, 246. de qua calumnia ipse conqueritur in epistolis, 247. falso quoque culpatur, quasi cum Hispanis contra O. O. Reipubl. periculosa iniret consilia, 248. quam calumnia ipse diluere studet, 248. Oblata ab Erycio Puteano munia Hispanica recusat, 249
- Grotii** Apologia, et quid praecipue in illa studuerit, 249. uid. Apologia. in illa Sententiae suae nullitates imprimis ostendit, 251. item Foedus Belgicum ut *συμμαχικόν* ostendit, 252. item liberas esse Prouincias, 252. eam ob causam Foeder. Deleg. proscriptionibus hunc librum persequuntur, 252. probatur 252
- Grotii** uexationes et calumniae, quibus eum Foeder. Deleg. persequuntur, 253. 254. quibus accedit morbus Vxoris ac Liberorum, 254. probatur, 255. 256. pensio ipsi subtracta, 256. probatur ex epistolis Grotii, 256. 257. querelas inde de tot aerumnis concipit, 257. 258. eximiam tamen in iis patientiam demonstrat, 258. 259. orani solatio destituitur a Charontonensibus Sacerdotibus Reformatis, 260. qui eum ad Synaxin facram admittere notebant

ET SCRIPTORVM.

bant, quia Arminianis
fauebat, 261. a qua po-
stea quoque se abstine-
bat, 261. Librum interea
de Veritate Relig. Chri-
stianae latine reddit, 261.
quod probatur ex epist.
261. 262. hunc dedicauit
Hieronymo Bignonio
262

Grotius Iuris Naturae Sci-
entiam in artem redigit,
266. hortatuque Peire-
scii, cuius beneuolenti-
am adeptus erat, repur-
gationem Iuris Nat. ag-
greditur, 266. 264. 265.
cur hoc opus suum de
Iure B. et P. inscripserit,
267. vid. Ius B. et P.
quid Grotius putauerit
de bello Christianis lici-
to, 269. eiusdem senten-
tia de incertitudine in di-
sciplinis moralibus, 275.
276. cur Aristotelicam
retinuerit doctrinam,
277. in hoc opere Groti-
us primus Politicis gla-
ciem fregit 281

Grotius in rebus momenti
grauissimi a Ministris
Gall. in consilium adhi-
betur, 283. Henrico
Friderico Officia prae-

stat dexterrime, 284. id
quod probatur, 284. a
Richelio Card. pensio
ipfi subtrahitur, 285. ideo
Galliam relinquit, 286.
interim tamen a Rege
magni aestimatur, 286.
quod probatur ex epi-
stolis eius, 286. 287. 288.
Grotius spem habet pen-
sionis continuandae,
289. erga Galliam singu-
larem ostendit propen-
sionem suam 290

Grotius in patriam regredi
decernit, 291. probatur
ex epistol. eius, 291. 292.
ad quod iter ab Vxore
impellitur, 292. quae sta-
tim etiam in patriam
transit, 293. Grotium
Friderici lenitas retra-
hit in patriam, 293. quam
ipse praedicat in epi-
stolis, 293. Arnstelodamum
se confert, 295. ubi ho-
stes adhuc plurimos of-
fendit, 295. licet patro-
cinium Ord. Equestris
Ciuit. Roterodamens.
Delph. Arnstelodamens.
affuerit, 295. Henric.
Frider. ad partem Gro-
tio contrariam se associ-
at, 295. causa, 295. pro-
batur

INDEX RERUM, VERBORVM

- batur** 295 296
Grotius Exul illustris, e patria sua excedit, 297. Hamburgum se confert, 297. ibi ad splendida officia uocatur, 298. a Rege Hispaniae, Daniae, Duce Holsato, et Rege Poloniarum, 299. quae uero modeste recusat, 299. ut ipse fateatur in epistolis 299
Legati muneri tandem a Rege Sueonum, Gustavo Adolpho, destinatus, abit ex Hamburgo 299. quod probatur ex epistol. 300. quam uero legationem mors Gustau Adolphi intercipit, 301. Grotius Historiam Vitae, Gestorumque Gustau condere intendit, sed certas ob causas impeditur 304.
Legati munus Grotius in Suecia, cum dignitate consiliarii regni Sueciae, in se suscipit, 348. 349. causae, 349. 350. Rectores Urbis Roterodamensis ea de re certiores reddit, ad eligendum assessorem alium, 350. qui Bellemontium in locum eius eligunt, 350. Grotius non magis dignitate Legationis, quam fama doctrinae et uirtutum, insignis, in Galliam reuertit, 350. Grotii electio displicet Richelio, atque aduersariis Grotii 351. causa, 351. morari cogitur Grotius in Fano S. Dionysii, 352. cursor mittitur ea de causa ad Oxenstirnam, 352. ab Oxenstirna uero defenditur in sua Legatione, 352. ingressum suum Lutetiae Parisiorum celebrat, 352. 353. beneuole ibi a Galliae Rege excipitur, 353. Richelius abest tempore ingressus, 353. et culpam, cur Grotius non statim introductus fuerit, alii causae adscribit, 353. Grotius filiam natu minorem amittit 354
Grotii expeditio in Gallia prima magni est momenti, propter Cladem Nordlingensem, 354. hac occasione quaeritur, an Grotius autor sit scripti Deplorationis Pragensis Pacis, 358. it. an sit autor

ET SCRIPTORVM.

autor scripti Examinis Ratisbonensium Comiti-
 tiorum, 361. autor ho-
 rum Scriptorum Asteri-
 us, s. Tilemannus Stel-
 la fertur, 362. cum
 quo Grotius intimiorem
 coluit amicitiam, ut ipse
 fatetur in Epistolis, 362.
 363. Oxensürna Groti-
 um ad Regem Galliae
 mittit, ob conditiones
 foederis. 365. 366. de
 quo foedere uehemens
 apud Regem et mini-
 stros Grotio suscipienda
 erat disputatio, 366. uid.
 Foedus

Grotius in ea disputatione
 obiectiones et difficulta-
 tes, a Richelio ipsi pro-
 positas, dexterrime remouet,
 366. hinc Grotium Richelius
 ut Legatum Ordinarium nole-
 bat admittere, 366. Richelius
 uero Oxensürnam, qui eam ob
 causam Regem adit Com-
 pendii, ad dimittendum
 Grotium perducere non potest,
 366. 367. Grotius Regem
 Galliae copiosa oratione, ad

causam communem
 amplectendam, excitat,
 368. quae oratio uehe-
 menter a Rege compro-
 batur 368
Grotium Galli remouere
 annuntur, 370. hinc
 Grotio lis mouetur, eo-
 rum instinctu, de loco
 honoratiore cum Lega-
 to Venetorum, 370. cau-
 sa, 370. refutatur 370
Lis Grotium inter et
 comitem Leicestrium,
 de digniori loco et gra-
 dibus honoris, 375. cau-
 sa, 375. Forcaeus litem
 hanc dirimere coepit,
 374. et respondit in par-
 tem Britannorum, 376.
 Grotius inde ex aula
 Gallorum reuocandus
 censetur, 378. male ha-
 buit Sueonas, Grotium,
 donec Legatus esset Sue-
 ciae, scripta Pontifici
 Romano fauentia edi-
 disse, 378. cur uero illa
 scripserit, 378. Grotius
 Sueonum Regi egregie
 uindicat Titulum Sere-
 niss. ac Potentiss. contra
 Legatum Venetorum,
 384. Legatus Veneto-
 rum autem Grotio de-
 bitum

INDEX RERVM, VERBORVM

- bitum honorem deferre noluit, 385. causa 385
- Grotius* urget, a Rege Galliae ut maturarentur Transactiones pacis, 386. Colloquium *Grotii* cum *Chaignio* de induciis, 388. res, quas *Grotius* a Regina Suec. de Transactionibus in mandatis habebat, a *Petro Smalzio* turpiter apud Gallos sunt explicatae 389
- Grotius* *Richelium* non accessit, 394. quare, 394. quod item *Maurerius* ipsi uitio uertit, 394. alius uero *Scriptor* hanc ob causam, *Grotii* pertinaciam accusat, 395. sed falso, 395. inde rationibus certis refutatur, 395. *Maurerius* ipse hac in re *Grotium* excusare uideatur, 396. *Grotio* nunquam fuisse concessum *Richelio* cedere, *Saluius* declarat, 398. unde odium aulae Gallicae imprimis *Richelii*, ortum sit, 398. 399. qua ratione *Galli* intenderint *Grotium* Sueonibus suspectum reddere, 399.
- Grotium* e Gallia *exocandum* instat *Chaignius*, 399. *Grotius* falsas apud Gallos criminationes *Batauis* tribuit, 399. *Chaignii* lenocinia erga *Grotium*, 399. *Grotius* de sincera Gallorum fide ualde dubitat, 399. *Grotius* hortatur *Bernhardum*, ut oppidum *Brisacum* e faucibus Gallorum extraheretur, 401. *Grotius* egregias *Duci Bernhardo* consilii rationes suggerit, 403. quam egregie *Grotius* *Palatini* causam egerit, uide 414. 415. oratione sua eximia Regem Galliae ad liberationem *Palatini* commouet, 416. *Grotii* epicedium in mortem *Richelii*, 425. eius distichon in successionem *Mazarini* 429
- Grotius* literis testatur *Sueon. Reginae* Gallorum inconstantiam *Foederis*, 429. 430
- Amici* *Grotii* in Gallia, fuerunt.
- Maurerius*, 431. ad hunc *Grotius* destinauit epistolas suas *Batauis* traden-

ET SCRIPTORVM.

dendas, 431. ut ipse fate-
 tur, 432. a Maurer. Gro-
 tius magni aestimatur,
 433. singularem Maure-
 rius, in Grotio e carcere
 liberando, adhibuit cu-
 ram, 433. uid. *Maure-*
rius. Franciscus Aug.
 Thuanus. et Iac. Aug.
 Thuanus. uid. Thua-
 nus. Ioh. Gerhardus
 Vossius, amicus Grotii
 intimus. uid. Vossius.
 Grotius magni aestima-
 uit Salmasium, uid. Sal-
 masius. it. Bignonium,
 uid. Bignon. Grotii
 amicus quoque intimus
 fuit Patinus, 442. ut ipse
 fatetur Patinus, 443.

Fama Grotii, ob stuper-
 dam eruditionem eru-
 ditos omnes ex uariis lo-
 cis ad eum audiendum
 et uidentum allicit, 444.
 hinc Peirescius ipse ico-
 nem Grotii depingi cu-
 rat, 444. et multi nomen
 celeberrimum H. Grotii
 albis suis custodire desi-
 derant, 445. etiam ex
 Polonia ad Grotium ui-
 dendum multi conflu-
 unt 445

Grotii Humanitas et iuuan-

di promptitudo 446
Scripta, quae Grotius,
 durante Legatione, edi-
 dit, 448. uid. *Scripta*.

Grotius, Poeta celebris.
 uid. Poesis et Poeta.

Stylus Grotii uarius fuit,
 461. uide *Stylus*.

Graecarum literarum
 studiosus erat Grotius,
 462. inde Hieroclem se-
 re integrum memoriter
 recitare poterat, 464. in
 intimos Pythagoricae
 doctrinae recessus pene-
 trauit, 462. elogium
 Schurzfleischii, Grotio
 ob Graecarum litera-
 rum studium datum 462

Grotii contentio cum
 Maurerio, 465. unde or-
 ta sit, probatur, 465.
 466. Grotius uero re-
 conciliatur Maurerio

467.

Grotium, Legatum, Oxen-
 stirna post mortem Ri-
 chelii retinere noluisse
 falso asseritur, 468. qua-
 re, 468. 469. falso asseri-
 tur, quod Grotius Lega-
 tus Regno Suecico mi-
 nus usui fuerit, 470. fal-
 so item asseritur, cum
 Grotio Cerisartem, Le-
 gatum

INDEX RERVM, VERBORVM

gatum, ab Oxenstirna
 missum, ne minimum
 quidem communicasse,
 471. Grotius Legatus su-
 am petit dimissionem,
 471. quare, 471. e Gallia
 in Sueciam uocatur,
 471. quare, 471. singula-
 ri Reginae clementia exci-
 pitur, 472. egregium
 de bene administrata Le-
 gatione, testimonium
 accipit, 472. dimissio-
 nem suam aegre licet fe-
 rente Regina, obtinet,
 472. In Sueciam profici-
 scens, Roterodami laeto
 excipitur applausu ciui-
 um, 473. licet inimici
 ipsi, transire patriam
 concedere nollent,
 472. Amstelodamum in-
 de uenit, 473. ubi hono-
 rifice a Consularib. tunc
 temporis excipitur, 473.
 474. officia ei offerunt
 solennia, 474. itineri e-
 jus nauem aptandam
 curant, 474. per Ham-
 burgum Lubecam pe-
 tens, honorifice rufus
 a magistratu excipitur,
 474. inde Wisnariam
 peruenit, 474. ubi Wran-
 gelius, Comes Regni

Suedici, Archithalassus,
 promouendo itineri
 ipsius, nauem bellicam
 submittit, 474. qua Gro-
 tius Calmariam uenit,
 Holmiam petiturus,
 474. statim postea Regi-
 na, Grotium aduocans,
 ad colloquium admittit,
 474. ubi Legationis suae
 partes exponit, 474.
 actionum suarum ratio-
 nem reddit, 474. pro
 gratia regia gratias a-
 git 474
Dimissionem a ministerio
 petit, 474. ad quam Re-
 gina per ambages re-
 spondens, Grotium re-
 tinet, et consiliis suis e-
 um propius adiuuere
 decernit, 475. quod de-
 cretum uero Grotio
 non placet, 475. hinc ul-
 terius dimissionem pe-
 tit, 476. quam Regina
 male fert, 476. Regina
 ipsam dimittit, post-
 quam Grotius ultima ad
 Reginam uerba fecerat,
 476. 478. cum laude ma-
 xima eum dimittit, mu-
 nereque donat 478
Grotii discessus ex Holmia
 aeger, 478. nauim Gro-
 tius

ET SCRIPTORVM.

tius transcendens Lubecam, Osnabrugam ire contendit, 478. 479. in quo itinere ad oram Cassubiae naufragium patitur, 479. inde non longe a uico Lyba, in arenam aeger descendit, 480. inde perquam incommodo curru Rostochium uehitur, 480. 482. ubi lecto, non resurrecturus, se commisit 480
Morbus Grotii, 480. medicum Stockmanum ad se uocat, qui uitae terminum praefagit, 480. in agone mortis constitutus, *Quistorpium* ad se uocat, 481. quo praesente, inter preces sacras, mors propinquat, 482. moritur Grotius placide, 482. quo anno 482
Cadaver Grotii medicis committitur, 483. intestina in templo Virgini Mariae sacro Rostochii deponuntur, 483. corpus mortuum Delphos Batau. transfertur, 484. magna ibi pompa sepelitur 484
Nummi in eius mortem

et memoriam eius, quorum inscriptiones notatu dignae uid. 484. 485.
Calumniae in Grotium mortuum coniectae, 486. uid. Mors Grotii, Calumniae.

Vexationes ob Arminianos uid. 494. 193. 232. 246

Confessio fidei eius, 491. sub ea Grotium ut Pontificium, Socinianum et Arminianum latere et Arianum falso asseritur 490

Virtutes Grotii tum corporis, tum animi, uid. Virtutes.

Symbolum eius 495
Religio eius. uid. *Religio Grotii. Censurae, Osiander. Sociniani.*

Grotius Pacis religiosae amantissimus, 545. item unionis Ecclesiarum Euangelicarum studiosissimus, 545. uid. Vnio Religion. Euangel. studium eius in diffidiis Religionum consopendis, 546. Studium eius Pacis ecclesiasticae probatur ex epistolis ipsius, 546 547. ad hunc pacis finem.

d con-

INDEX RERVM, VERBORVM

consequendum tria
 Grotius remedia, remou-
 uendis impedimentis i-
 donea, reperiēbat 548
Primum remedium erat
 ut sectae certae se nulli
 addiceret, 548. quare,
 546. probatur, 548. inde
 insaniam haereticos fa-
 ciendi maxime auersa-
 batur, 549. itemque li-
 centiam disputandi ni-
 miam et contumaciam,
 549. 550.
Alterum remedium erat
 mansuetudo, 550. causa
 sur hanc sibi eligeret,
 550. 551
Tertium erat Prudentia
 Theologica, 552. uid.
 Pax religiosa.
Haeretificatio in Groti-
 um, 553. nouum mon-
 strum, quod Remon-
 strantibus, Pelagianis,
 Socinianis, Pontificiis
 imo Iudaeis ipsis adsti-
 pularetur, Grotius
 appellatur 553. sed iniu-
 ste, quod probatur et re-
 futatur 553. 554. 558
Pacem religion. fucata
 et fallacem ipsi tribuit
 Riuetus, 554. refutatur,
 555

Qualem Ecclesiae for-
 mam sibi Grotius exoptauerit, 559. Ecclesiam optime per Episcopos dirigiposse, dicebat Grotius, 559. probatur 559. 560. Ecclesia Britannica Grotio magnopere placuit, 561. uid. Eccles. Britanni.

Grotii Liberi. quatuor reliquit, filios tres et filiam unicam, 572. ex filiis Cornelius natu maximus, et Didricus natu minimus, coelibes obierunt, 572. Filia eius Cornelia, cui soror *αὐτῶν υἱοῦ* mortua debet accenseri, 573. uid. Cornelia. de his liberis uide testimonium Maurerii 573
Vxor eius, Maria Reygensbergia, 206. uid. Maria.
Corporis habitus, 581. similis tum facie tum, membris, fuisse dicitur, Gustavo Adolpho 582
Vitae ratione usus fuit agresti 583. 584. quibus rebus uitae suae tempus praecipue impenderit 584. 585
Dotis animi, 582. *Soler-
 tia*

ET SCRIPTORVM.

Ha incredibilis, 583. quas
 linguas calluerit, 583.
 memoria felici pollebat
 585. quod testatur Mau-
 reriis 585. eius eloquen-
 tia, 585. 586. ingenium
 maturum, et iudicium
 plane admirandum, 586.
 eruditio plane incom-
 parabilis laudatur, 586.
 cum Apolline compara-
 tur, 586. 587. charitas e-
 ius in patriam, uid. a-
 mor in patriam 588
Elogium eius ob Lega-
 tiones bene administra-
 tas 591

Grotius cum Homero uo-
 mente, a Galatone pi-
 cto, comparatur, 606.
 item cum Oraculo Del-
 phico, 588. item cum A-
 polline et eius interpre-
 te 486. epigramma ideo
 erectum, *ibid.* quinam
 uiri docti Grotio iam
 mortuo sua debeant
 606

Sapientia Grotii cum
 Solonis confertur, 608.

Grotii Scripta edita et non
 edita uid. scripta

Grotius Didricus 3

Grotius Guilielmus, Fra-
 ter H. Grotii libellum
 scripsit de Iuris Natura-

lis Principiis, de quo 267.
 Hugonis Grotii, fratris
 sui amantissimi uenera-
 bundus Poemata ex-
 osculabatur, et studiosis-
 simie cauit, ne uel mini-
 mum ex iis intercideret
 culpa sua, 460. Poema-
 ta haec collegit et edidit,
 460. eius Enchiridion
 de Principiis Iuris Natu-
 ral. de quo III. editiones
 extant, 771. 772. Com-
 mentatores in hunc li-
 bellum fuerunt Ioh. Ge-
 orgius Simon, cuius edi-
 tiones II, 772. Io. Iacob
 Mullerus, cuius editio-
 nes III, 773

Grotius (Petrus) Patris sui
 Hug. Grotii, opera dica-
 uit Carolo II. M. Bri-
 tann. Regi 564. filius se-
 cundus H. Grotii, 575. in
 Hollandiam a Patre mit-
 titur, 575. Praeceptores
 eius quinam, 575. studia
 eius, 575. eruditio eius
 575. uitam egit priua-
 tam, 576. a Carolo Lu-
 douico Electore Palati-
 no desideratur, 576. As-
 sessuram Cinitatis Am-
 stelod. administravit, 576.
 ab OO. F. B. Legatus,
 576. a Daniarum Rege
 d 2 be.

INDEX RERVM, VERBORVM

- benignissime; excipitur, 577. deinde fato dignitatibus exuitur, 577. quam ob causam, 577. postea Leodium postremo, Coloniam Agrippinam proficiscitur, 578. redit in patriam, 578. Hagam se conferens ibi accusatur a Procuratore fisci, 578. quare, 578. postea in uilla quadam prope Harlemum priuatam uitam agit, 579. ubi quiete mortuus, 579. quo anno aetat. 579. eius statura corporis notanda, 579. dotes animi et uirtutes 579. 580.
- Gustauus Adolphus.** Rex Sueciae. Natus fuit Holmiae, 330. quando Regimini admotus fuerit, 330. Regimen summas inter difficultates administravit, 330. eius Pax cum Danis, 330. exiguo tempore maximam Germaniae partem, a Baltico Mari ad Alpes usque, uicit et subegit, 331. ipsi bellum a Gallis intentum imminet, 331. ob Victorias celebratur, 331. elogium, 331. 332. triumphans mortuus, 331. 332. Princeps omni laude superior, 332. elogia eius 332
- Gustauus Grotii** librum de Iure B. et P. diligenter legit, et in Suecicam transferri iubet linguam, 272. ob huius libri Grotiani elegantiam Grotium ad Legationis munus uocat, 299. quam uero Legationem mors Gustani intercipiebat, 301. Grotii librum tanti aestimauit, ut etiam in praelio apud Lucenam fuerit 304
- Pugna** eius apud Lucenam, ubi Wallensteinium Hostem legionibus suis insequitur, 301. Salam inter et Elystrum castra in conspectu Caesareorum militum ponit, 301. conflictus quidam Salam inter Elystrum, 301. Concilium suum militare de proelio obbeundo Gustauus peragebat, 301. quod uero nonnulli dissuadent, 301. disuasionis huius rationes, 301. 302. quibus is contradixit,

ET SCRIPTORVM.

xit, 302. se uelle scilicet
experiri proelium, 302.

Rex uestem suam ex-
uens et nouam indu-
ens, precibus ad Deum
fufis, equum conscen-
dens aciem instruit, 303.

sed magna cum hoc
proelio Regisque mor-
te rerum commutatio
coniuncta fuit, 303. de

Gustauī mors quo æ-
tatis anno 337. uul-
nera eius 337. dubiæ
afferuntur circumstan-
tiæ 305. Varia Proelii

Lucensis Series narra-
tur 305

aliter ab Adelsreitero,
qui refert, Regem, dum
sua manu configit, uul-
nus in læuō brachio
graue accipientem mor-
tuum esse, 306. Alber-

tum Lauenburgicum
Saxonem, solum cum
solo Rege prope Regem
uulneratum et mortu-
um constitisse, 306. dupli-

ci uulnere, altero per ca-
put, in equitum Caesare-
orum manipulum inci-
dens interfectus Rex di-
citur 306

aliter a Brachelio,

(*Adolph*) qui refert, bra-
chium Regis sclopeti
ictu traiectum fuisse,
quo uulnere, emanante
largiter sanguine Re-
gem animo linqui ince-
pisse, 307. item Franci-
scum Albertum, non ita
pridem relicto Caesare,
Regi, ad Norimbergam
haerenti iunctum, adfu-
isse Regi, 307. item binis
adhuc ictibus, uno ca-
put, altero pectus, tra-
iectum fuisse 307

Eodem modo quoque
refertur istud facinus a
Io. Baptista Burgo, 307.
308. qui inprimis refert
ultima Regis morituri
uerba gallica, ad Franci-
scum Albertum dicta,
308

aliter et optime a Pufen-
dorffio, qui aliis scripto-
ribus non in omnibus
hac de re fidem tribuit,
sed refert, Franci-
scum Albertum adfuisse
Regi, Regemque per tu-
multum, ac paucis ad-
modum praesentibus,
præ densa tamen nebu-
la non uidentibus, quæ
agerentur occisum fuisse

INDEX RERVM, VERBORVM

309. 310. 312. uid, Franciscus Albertus.

Reliquias interfecti Regis Pontificii circumtulerunt 317

Infidias uitae Regis fuisse structas, probatur ex Anonymo, 321. eiusmodi caedem ob interfectorem Regis incertum, neque Sueones, neque Elector Saxon. poterant ulcisci 324

Regem ueneno extinguere Caesarei moliti sunt 327

Zouecotit uersus in mortem Gustavi Adolphi, 327. cadauer Regis diu quaesitum, quando repertum fuerit, 328. repertum fuit cum duobus corporis stabulariis, quorum alter uiuus, alter mortuus, uiuus adhuc casum mortis Regiae retulit 328

Rex mortuus in campo spoliatus repertus fuit, 328. hinc quaeritur, quis Regis thoracem habuerit, 329. ubi eius manserit Cyanus, 329. torques aureus Regi inter opima spolia detractus, 329. a quoniam, 329. quia

fuerit qui unum ex calcaribus Regis habuerit, 329. ubi postea manserit, 329. ubi alterum fuerit reconditum 330

Corpus Regis unctum fuit, 332. Cor Regis ponderatum unius librae cum unciiis decem fuit, 332. Holmiae in templo Ordinis Equestris Sacello, conditum fuit 332

Inscriptio sepulcro Regis insculpta, 333. Elogia Regis, 334. gloriose eius expeditiones praedicantur, 334. Immensus apud Protestantes Luctus ob mortem Regis, 334. item apud Sueonas, Germanos, Anglos, Danos, Russos, Heluetios, Batauos, 334. 335. Elector Saxoniae Regem nomine Defensoria Germanicae libertatis honorabat, 335. siquidem etiam in Saxoniae gratiam mortem sibi Rex accelerauerat 335

Regis casu Sueciae regnum grauissimis calamitatibus subiectum fuit, 335

Caesarorum gaudium

d 4

de

ET SCRIPTORVM.

de morte Regis 336. Vin-
dobonae, Monachii,
Bruxellis laetitiae signa
publice edita sunt de
morte eius 336. Madriti
ludi scenici per XII. dies
consumti sunt, 336. Ci-
ues Pragae Friedlandum
licet in fugam conie-
ctum, laetis acclamatio-
nibus excipiunt ob hanc
mortem 336

Amor subditorum in
Gustauum praedicatur,
et Gustavi in subditos,
336. probatur, 336. non
facile iniuriam iis fieri
patiebatur, 336. quo
consilio saepe uestitu si-
mulato, se a Comitibus
suis subducens, cum
pueris agrestibus de do-
minis eorum colloquia
instituit. 336. postea ue-
ro seuerissime in eos a-
nimaduertit, qui iniurii
in agrestes fuerant 337

Peritia Regis in re mili-
tari, 337. multis sese pe-
riculis obiecit, 337. au-
dacia eius in re militari,
338. prodigus uitae
suae 338

Pugna eius apud Mari-
enburgum in Prussia,

338. ibi bis captus pug-
nans in ore militis si-
pendiarii, sed nunquam
ab hoste agnitus, 338.
Baronis de Sierot ibi hu-
merum globo sclopi
transuerberauit, 338.
pugna eius cum Barone
illo narratur 338

Gustauus in magno a-
pud hostes uersatur pe-
riculo, 339. a Polonis ad
caedem trahitur, 339. a
Germano quodam uero
liberatur, 339. equus i-
psius exenteratus alia
materie intrusa statumi-
narunt Ingolstadii, 339

Gustavi statura corporis
describitur 582. cui simi-
lis fuit Grotii, 582. dotes
eius corporis, 582. do-
tes mentis, 582. quas lin-
guas Gustauus caluerit,
582. pietas eiusdem se-
ria 582

Gustauus fortitudinem et
audaciam suam in ad-
eundis periculis defen-
dit contra eos, qui eum
hanc ob causam obiur-
gabant 339-340

INDEX RERVM, VERBORVM

H.

- HACKMANNVS**, (FRID. AVG.) in Iurisprudentiam Vniuersalem Hug. Grotii 776
- Haeretici**, unde orti, 45. 46. non essent, si charitas christiana inter Ecclesiae Doctores fuisset, 45 46. quinam fuerint dicti haeretici, 46. certa nomina ipsis fuerunt indita, 45. an sint persequendi odio ad mortem usque implacabili, 46. haeticorum persecutio in German. magnum detrimentum fecit, 47. imo toti Europae 47
- Haeretificatio**, quae in Grotium excitata fuit, 490. refutatur, 491. haeretificationis nihil in Grotium posse cadere probatur, 492. haeretificationem Grotius maxime auersatur, 549. quantum Ecclesiae damnum afferat haeretificatio, 549. a Grotio uocatur pestis Ecclesiae, 549. Haereses mansuetudine eradicari possunt, 550. haeretificatio in Grotium exercita 553
- Hallus**, (*Iosephus*) in Synodo Dordracensi deestatus est titulum Remonstrantium et Contraremonstrantium, Caluini-anorum et Arminiano-rum, unione inque fidei urgere ausus est 44
- Hamburgum** Grotius Exul se confert, 297. elogium eius loci, 297. ubi Grotius hospitem nactus est, ut Exul Mercatorem uan Sorgen, 297. amoenitas eius loci 299
- Hebraeorum** lus naturae, 624. de eo liber Seldeni, qui lus Nat. ad Iuris Noachitarum VII. capita reduxit 624
- Hedingeri** (*Io. Reinh.*) sicilimenta Philosophiae Iuris ad Hug. Grotii Ius B. et P. 775
- Heemskerkius** (*Iac.*) Heemskerkiorum domus antiquitus nobilissima Hollandiae, 4. ex ea duxit H. de Groot, Auns, uxorem 4
- Heinichius** (*Io.*) de Veritate Relig. Christianae ad

ET SCRIPTORVM.

ad L. Hug. Grotii 818
Heinsius, (Dan.) eius uer-
 sus de puero Iesu anno
 aetat. XI. elaboratus, 8.
 Epitaphium eius in
 mortem Vxoris Maure-
 rii, 202. eius carmen in
 liberationem Grotii ad
 Thuanum 205
Henniges (Henr.) eius
 commentatio in Groti-
 um de Iure B. et P. 634.
 iudicium de ea, 635. edi-
 tiones illius III. 754
Henricus IV. Rex Galliae,
 uult Belgium inuadere,
 70. morte impeditur, 74.
 per Raualliacum, ab Hi-
 spanis conductum, inter-
 ficitur, 74. causae addun-
 tur, 74. frater interfe-
 ctoris Antverpiae mor-
 tuus, aperuisse dicitur
 caedem, 74. testatur id
 Patinus, 74. an caedes ex
 Zelo Religionis a Ra-
 ualliacum facta, 75. de quo
 multi dubitant, 75. uera
 tamen huius caedis cau-
 sa demonstratur, per
 Reformatos ipsos, 75.
 per propositiones Ligae,
 75. quod quam ueri si-
 mile uidetur, 75. clarius
 postea demonstratur, 75.

inprimis per Manife-
 stum Condaei, 75. insti-
 gator huius caedis indi-
 catur, 76. per Zeilerum,
 76. per Perefixium, 77.
 per ducem Sullanum,
 77. qui addit, ex Zeloty-
 pia factum esse, 77. per
 plures adhuc confirma-
 tur praesumptiones, 77.
 per Lancreum, 77. et
 Gramondum, 77. per
 Bulingerum, 77. con-
 iungitur opinio Patini
 cum aliis, 77. 78. Ordi-
 nes Generales Holl. ad
 concordiam perducere
 conatur, 117. eius uero
 demonstrationes ad
 hanc rem parum profi-
 ciunt 117

Henricus M. Galliae Rex.
 eius ius in regno succe-
 dendi, in controuersi-
 am uocatum fuit, 416.
 417

Hermannii (Iac.) uid. Ar-
 minius.

Hertius (Io. Nicolaus) edi-
 dit notas in Pufendorffii
 opus de Iure naturae et
 gent. 758

Hierocles, eum H. Grotius
 memoriter fere recitare
 d 5 po-

INDEX RERVM, VERBORVM

- potuit, 462.** Hug. Grotii editio 662
- Hieronymo** praetulit Grotium Clericus, 502. quod approbant Hallenses Observatores 502
- Hierosolymam** primus Romanorum Pompeius fecit tributariam 154
- Hispani**, eorum bellum cum Belgis maxime infelix, 56. 58. eorum pax et induciae cum Belgis, 56. 58. eorum sumptus in bello Belgico, 57. in bello Castellatorum, 58. eorum impensae singulis annis ultra annuos reditus crescunt, 59. ualde territi a Principibus Bataviae uiris, 59. falsi terrores sparsi a Batavis, uti ad pacem certam Hispanos indicerent, 59. concedunt Batavis libertatem, 59. religionum oppressione Hispani se in maximam coniecerunt perniciem, 159. eorum crudelitas *ibid.*
- Historia** omnibus numeris absoluta Thuani uid. Thuanus.
- Historiae** Mosaicae illustratio ex Ethnicorum scriptis MS. H. Grotii 847
- Hobbesius (Thomas)** Anglus Malmesburienfis, 625. iudicium de hoc uiro, 625. eius liber de Ciue, 625. cuius editiones VII, 781. 782. uersionis Gall. editiones II, 783. iudicium de hoc libro, 625. liber eius Leviathan, editiones II, 782. uersio Gallica, 783. Belgica, 783. Anglica, 783. iudicium de hoc libro, 625. 626. Principia huius uiri non approbanda, de Iure Naturae, 626. refutauit eum Cumberlandus, 626. eius aduersarii, 629. quanam causa sit incongruentium eius dogmatum, 627. eius Opera Philosophica, Vol. III, 782. Refutatores Hobbesii, 784. 785. 786. 787. Defensores Hobbesii, 788. 789. quis uitam eius descripserit, *ibid.*
- Hochstetter (Andr. Adam)** edidit collegium Pufendorfianum 762
- Hocus (Mathias)** 357. 358. a Saxone consultus *ibid.*
- Hcl.

ETSCRIPTORVM.

<p>Hollandi, eorum status sub Frisiis ignobilis, 21. fuisse Hollandorum Comitatum sine Imperio, testatur Monachus Nussiensis, 22. Hollandorum navigationes, 23. 24. gloria istis parta, 24. Hollandi diffitas quoque regiones multas sibi tributarias reddiderunt, 24. multos Hollandi compararunt Navigationibus suis thesauros 24</p> <p>Hollandorum diffidia circa capita doctrinae magis magisque crescentia, 26. de bellis eorum vid. Belgae. <i>ibid.</i></p> <p>Hollandiae OO. Decretum de tolerandis Arminianis et Gomaristis, cui se opposuit Sibrandus Lubbertus, 41. de pietate OO. Holl. Grotius scripsit, 41. cuius editiones II, 705. Belgica uersio, 705. Gallica uersio, 705. Chronicon Holland. Hug. Grotii, cuius editiones IV. 701. 702. Responsiones ad Pietatem Grotii 706</p> <p>Hakermanni opus Grotii</p>	<p>de Iure B. et P. enucleatum 773</p> <p>Homerus in Aegypto fuit 605</p> <p>Homerus a Galatone pictore pictus ut uomens, 605. cum eo comparatur Grotius 605</p> <p>Hoofdius captiuus 254</p> <p>Horatii Sermones magni aestimauit Grotius 461</p> <p>Hornbeccius 27</p> <p>Hornius (<i>Gustauus</i>) dissuadet liberationem Nordlingae, 354. occiditur in eo proelio 354</p> <p>Hospitalius Mich. Cancellar. Galliae, eius uerba notatu digna de Religionis Pontificiae et Protestantium Vnione, 542. item eius uerba egregia, Protestantibus Pontificios non esse debere infensos 44</p> <p>Hottomannus 621</p> <p>Humanitas, multum praestat in societatis humanae uinculo confirmando, 533. elogium 539</p> <p style="text-align: center;">I.</p> <p>IACOBVS, Angliae Rex, Arminianorum doctrinae fauet, 39. quae</p>
--	---

INDEX RERUM, VERBORVM

- de re literas humanita-**
tis plenas ad Ordd. Con-
foed. Belg. scripsit, 82.
tolerantiam suadens, 82.
83. 84. 85. ex quibus li-
teris clare perspici pot-
est, quæm fauens ille fue-
rit Arminianorum do-
ctrinae, 85. 86. id quod
eo magis elucet ex epi-
stola Isaaci Casauboni,
86. it. Oueralli, 112. 115.
116. Jac. de Oldenbarne-
ueldio supprimendo co-
gitationes suscipit, 118.
causæ, 118. in mandatis
dat Legato suo, ut insti-
tueretur Synodus Nati-
onalis, et inter prima
principia Arminii do-
ctrina suffocaretur, 118.
Oratio uehementissima
Legati Jacobi, ad Gene-
rales OO. Foederati
Belgii aduersus Armini-
anos, 118. Oldenbarne-
ueldii causam mortis ac-
celerat, 165. quare uero
Oldenbarneueldium o-
dio sit persecutus 164
Iacobitarum Historia H.
 Grotii 722
Jaegeri testimonium Gro-
 tio moribundo datum,
 491. eius commentatio
- in Grotium de Iure B. et
 P. 768
Ianinus (Petrus) quis fue-
 rit, 65. encomium eius,
 66. autor pacis Lotha-
 ringicæ, 65. consiliis e-
 minet, 66. optimas lite-
 ras callens, 66. Legatus
 ad FF. O. B. 66. eius
 amicitiam uerri me-
 sensit Grotius in Galliam
 transiens, 232. 233. Grotio
 securitatem in Gallia
 promittit, 233. ad eum
 Grotius literas misit 235
Iconem Grotii Peirescius
 depingi curat, 444. Icon
 H. Grotii cum epigram-
 mate 16
Iesuitæ. a Iesuitis liber
 Grotii de Veritate Relig.
 Christ. in linguam Perfi-
 cam fuit translatus 199
Iesuitæ Grotius non a-
 mat, 443. 509, quosdam
 ex eorum sociis magni
 aestimauit, 443. Iesuita-
 rum libellus, quem in-
 scripserunt Testamen-
 tum Grotii, ut ostende-
 rent, Grotium Pontifici-
 orum partibus accede-
 re uoluisse, 506. Groti-
 um uero Iesuitis non fa-
 uere, probatur ex Mau-
 re-

ET SCRIPTORVM.

- rerii testimonio**, 509.
Item ex ipsius Grotii epistolis 509. 510
Iesuitarum artes, 509. irreuerentia in Episcopos 510
Imago H. Grotii, in eam Maurerii distichon 460
Imperium circa sacra, summarum potestatum, H. Grotii, editiones XIV, 792. Institutiones Iuris Imperii circa sacra, ex H. Grotii desumptae, Anonymi, 795. editiones II. 795. Scriptores alii, qui hoc titulo usi sunt, 795. 796. MS. H. Grotii 847
Imperatores Romani, Christianos nullo iudicio damnantes 155
Induciae Hispanos inter ac Belgas, 56. promouent dissidia in Hollandia orta, 56. ab iis Belgae desciscere uoluerunt, 56. 61. ad eas Albertus et Isabella inclinant, 60. Belgae tranquillitatis spem deponunt 61. hinc arma parant, 61. consultationes de induciis illis susceptae, per Herm. Walrauium, 61. Man-
 data Proceribus Holland. Albert. et Isabellae propter inducias data, 62. Oldenbarneueldii consilium de his induciis, 62. pacem suadet Oldenbarneueld, 63. causae, 63. Oldenbarneueldius Conuentum, ob inducias instituendum suadet, 62. in quo etiam plerique ad inducias inclinant, 64. exceptis Plenipotentariis Amstelodamensibus et Hornanis, 64. cur uero illi dissentiant, 64. Ordines F. F. pactioni nolunt consentire, nisi Mauritius se consociaret, 64. Mauritius uero ab Oldenbarneueldio eo perducitur, ut consilia cum hoste instituere noller, positis causis, 65. pacisci tamen cum hoste haud recusare uidetur, 65. Regem Galliae male habebat, posita esse fundamenta induciarum, se incio, 66. quam ob causam Legatos ad F. F. O. mittit, 65. cui Legationi causam praebuerat Mauritius, 66. Mauriti-
 us

INDEX RERVM, VERBORVM

us eo inducere conatus est Henric. IV. Gall. Reg. ut institutum pacationis impediret, 66. **causa** additur, 66. **Mauritius** chartas publice spargendas curat, quibus proditionis accusat eos, qui pacem suadent, 67. **Legati Regis Galliae** queruntur, partim, grauius incusantes eos, quibus Rex cupiditate imperitandi Batauis laborare uideretur, partim, quod inscio Rege colloquia de induciis instituisent, 67. **Rex Gall.** per Legatos declarat, uel arma capessentibus se opem laturum, uel, si pacem malint, pacem confirmaturum, 67. **Foeder.** Conuentu lecti quidam, qui coram Legatis Gallicis aerarii pacisque rationes expendere, 67. **Oldenbarn.** suadet per Legatos Regi Gall. pacisendas inducias, ob impensas bello non sufficientes, 68. **nisi Rex Galliae** fortasse necessaria ad bellum suppeditare uellet, 68. hanc

conditionem, ob exhausta aeraria, Rex Gall. respiciens, pacis conditiones admittit, 68. **reluctante** licet Mauritio, 69. hinc quoque Mauritius nonnullos inflammabat oratione quadam, 69. quam uero Oldenbarneu. refutabat, 69. **causae ad pacem firmandam** inducuntur, 69. **causa Oldenbarneveldii** erat, quod uerebatur, Gallos, qui Veruinae iam cum Hispanis pacem iniissent, Belgio inhiaturos, 70. **deinde,** quod Rex Gall. strenue arma pararet, 70. **tertio,** quia autoritas et potentia Princ. Mauritijs magis magisque belli continuatione crescere posset, pace contra ea infringere, 71. **Mauritius** uero huic sententiae pacis ualde aduersabatur, 71. quem sequebatur Selandia et Batauae aliquot ciuitates, bellum suadentes, 71. **Mauritius** hac ratione dissuadet Batauis pacis conditiones, causis positus, 72.

ET SCRIPTORVM.

71. in his induciis paci-
scendis uariae oriuntur
difficultates, 72. quas ui-
de apud Bogartum, 73.
Induciae tandem suasu
Oldenbarneuldii fa-
ctae sunt, 73. quibus Bel-
gica libertas stabilita est
73
- Infralapsarii* quidam scri-
ptum ediderunt contra
Caluin. et Bezan, 29.
cui respondit Arminius,
instinctu Martini Lydii
29
- Ingenii* capacitas H. Gro-
tii, plane admiranda 586
- Inquisitio* Io. Oldenbarne-
ueldii et H. Grotii, 71.
editiones III.
- Inscriptio*, sepulcro Regis
Gustavi Adolphi inscul-
pta 333
- Insignia* Familiae Cornetfi-
orum, 3. it. Familiae
Grotianae 2
- Intestina* H. Grotii, Rosto-
chii in templo Mariae
Virg. facto deposita 483
- Inuidia* inter eruditos in
controuersis Religionis
pestis, 499. bellua im-
manis ex testimonio O-
uidii, 529. it. Constanti-
ni Manassis 529
- Iosephus*, Pater Pontificus,
370
- Iosis*, Ben. Iosis R. epita-
phium, a Iudaeis posi-
tum, 608. applicatur ad
Grotium mortuum 608
- Isidori* Chronicon, cum
MS. collatum, manu H.
Grotii 849
- Iudaei*, an in Republica to-
lerandi 639
- Iulianus*, Imperator, quare
uarietatem religionum
permiserit
- Iunius* (Francisc.) magi-
ster Grotii in Theolo-
gia, 14. eius encomium
27
- Iureconsulti*, hodierni, ex
quo fonte principia hau-
rire debeant
- Iurisprudentia* Hollandica
H. Grotii, editiones Bel-
gicae XIV, 789. 792
- Ius* Romanum, uaria e-
iusdem appellatio, 622.
illud etiam Reges Hispani
receperunt, 623. inno
Iudaei ipsi, 623. et Tur-
ci, 623. Iuris Rom. ae-
quitas et amplitudo *ibid.*
- Ius* B. et P. H. Grotii. hunc
librum scripsit Grotius
hortatu Peirescii, 264.
probatur, 265. 266. elo-
gi-

INDEX RERVM, VERBORUM

gium huius libri, 266. quid in illo pertractetur, 266. cur hoc opus inscripserit Grotius de Iure Belli et Pacis, 267. 268. propositum Grotii, in hoc opere concinnando, 268. 270. scopus, 270. 273. Principibus et Ministris hoc opus confecit, 271. probatur, 271. hoc opus a Gustavo Adolpho diligenter lectum, 272. cuius iussu in linguam Suevicam est conversum, 272. a Carolo Gustavo diligenter lectum, 272. incredibili applausu a maximis Viris acceptum, 272. in omnibus Europae Aca-
 demis lectum, 272. probatur, 272. commendatur studiosis Iurispr. civilis, 273. a Boeclero in primis, 274. elogia et iudicia de opere isthoc, 272. 273. 274. 275. Virtutes huius operis, 275. cur in eo Grotius Aristotelis Scholasticorumque sententias retinuerit, 277. 278. eius incuriae hoc tribuitur, 278. Partes huius operis indican-

tur, 279. eiusque prolegomena, quid continent, 279. Inscriptum hoc opus Ludouico XIII, 279. fata huius operis, 280. a Pontifice Romano inter uetitos libros recensitus, 280. quare, 280. quod factum Pontificis multi Pontificiorum improbarunt, 280. 281. huius operis eruditionem ualde admiratus est Gustau. Adolphus, 300. Argumentum hoc de Iure Belli et Pacis Boeclerus continuauit et auxit, 283. Hoc opus orbi uniuerso theatrum gloriae fuit, 590. elogium, 590. editiones, 618. principem curam in hoc opus Grotius posuit, 618. elogium huius operis, 618. 619. omnes de hac materia libros antecedit, 619. cuius hortatu hoc Opus scripserit. 619. quis ante Grotium de hac materia scripserit, 619. 620. 624. 625. quibus libris usus fuerit in primis Grotius in hoc opere concinnando, 620. 621. 622. unde Grotius

ET SCRIPTORVM.

- ea hauserit, quae de Iudaeorum doctrina immiscuit, 621. fontes in hoc opere monstrantur, ex quibus Romani iurisiurisdictionesque firmissime deducuntur, 623. Iudicium Pufendorffii de hoc Opere, 639. 640. huius operis editiones, XXVII, 739. usque 744. ubi de editione quadam ab Autore ipso recondita, uid. 740. Index ad H. Grotii libros de Iure B. et P. 744
- Versiones*, earum editiones XV, Belgicae uersionis editiones IV, 745. Versio Suecica, 746. Anglicae uersionis editiones II, 746. Gallicae uersionis, VI, 746. 747. Germanicae, II, 747. 748. ubi elogium huius operis 748
- Commentatores* horumque editiones et uersiones, coniunctim LXXXVI.
- Io. Feldeni* editiones III, 749. 750. uid. Feldenus.
- Io. Henrici Boecleri* editiones V, 751. uid. Boeclerus.
- Casp. Ziegleri* editiones VI, 753. uid. Zieglerus.
- Io. Adam. Osiandri* editiones VI, 753. uid. Osiander.
- Henr. Henniges* editiones III, 754. uid. Henniges.
- Io. Frider. Gronouius*, 635. cuius editiones VII. 742. 743
- Sam. Pufendorffii* Elementa Iurisprudentiae Vniuersalis, quorum editiones X, 755. 756. 757. Gallicae uersionis, 757. editiones III, 757. Germanica uersio 757
- Io. Georg. Simon*, 636. cuius editiones V. 763
- Conr. Samuel Schurzfleisch*. 639. 763
- Velthem*. 637. cuius editiones IV, 764
- Christ. Frid. Waechleri* editiones VII, 765. 766.
- Io. Georg. Kulpifii* editiones VII, 765. 766. 639.
- Io. Christ. Becmani* editiones II, 766
- Philip. Reinh. Vitriarii* editiones VII, 766. 768
- Io. Tesnari et Vlrici Obrechtii* editiones II, 767. 768. 637
- Guil. van der Meulen* editiones IV, 768
- c
- Io.

INDEX RERVM, VERBORVM

- Io. Wolfg. Iaegei editio una* 768
Epitomatores in hoc Opus de Iure B. et P.
- Ianus Klenckius, cuius editiones VI,* 771
- Wilhelm. Grotius, cuius editiones III,* 771. 772
- Haltermannus et Spinaeus* 773
- Sim. Henr. Musaeus, cuius editiones II,* 774
- Io. Georg. Simon. cuius editiones II,* 774
- Io. Valent. Bechmannus cuius editio una* 774
- Io. Henr. Suicerus, cuius editiones II,* 774
- Io. Schefferus, cuius editiones III,* 775
- Io. Reinh. Hedingerus,* 775
- Sam. Frid. Willemburgius* 776
- Frid. August. Hackmannus* 776
- Adr. Beyerus* 776
- Tabulae in Hug. Grotii Libr. de Iure B. et P.*
- Io. Phil. Mulleri, cuius editiones II,* 777. *uersio Germanica* 777
- Iac. Thomassii* 777
- Io. Pauli Oliuekransii,* 777. *cuius editiones III,* 778
- Io. Henr. Boecleri Tabulae* 778
- Series Operis Grotiani, de Iure B. et P.*
- Nicol. Christoph. Linckeri series Operis Grotiani de I. B. et P.* 778
- Apologia pro Iure B. et P. Io. Arndii* 778. 779
- Ius Iustinianicum. in illud H. Grotii Florum sparsio, cuius editiones VII,* 673
- Ius Naturae, in eo concinnando Peirescius Grotio suppetias tulit, 444. quis ante Grotium de hac materia scripserit, 619. Grotius hac de materia Scriptor optimus, 620. doctrinae eiusmodi progressus, 622. 623. Discrepantia eruditorum in constituendo Iuris Nat. Principio, 624. de Iure Nat. ex mente Hebraeorum scripsit Seldenus, 624. cuius editiones XIII, 779. 780. 781*
- Iuris Naturae scientiam Grotius in artem redegit, 266. Frater Grotii, Guilielmus, libellum de Principiis Iuris Naturalis*

ET SCRIPTORVM.

lis scripsit, 267. an ex iure Naturae belli fundamentum sit eliciendum, 268. quid Grotius hac de re sentiat, 269. refutauit hac in re Grotius Erasinum aliosque, 269. Iuris Nat. doctrina multum conducit ad Iurisprudentiam Ciuilem, 273. id quod testatur Zieglerus, 273. Iuris Nat. doctrina ante Grotii tempora confusa, 282
Iustini Martÿris Apologia
 H. Grotii 664

K.

KLENCKIUS (*Ianus*) Epitomator Hng. Grotii, cuius editiones VI, 77^k
Koecherus, Io. Christoph. eius historia libelli Grotiani de ueritate Relig. Christ. 819
Kulpisius in H. Grotius Opus re lure B. et P. editiones eius VII, 765. 766. quid in eo praestiterit, 639

L.

LAETIUS, Doctor Belgicus, in Grotium in-

furgit ob scriptum de Origine Gentium Americanarum, 449. cui Grotius respondet, 449. suaeque dissertationi inscriptionem praefigit in imaginem Laetii, cum barba, decumana et spissa pictam, 449. Epigramma Grotii in Laetium male latina scribentem 449
Lamoignonii laus II
Lansbergii (Petri) relatio de morte Gustauui Adolphi 312
Laodamas Homericus, eius sententia de nauigantibus 25
Latermannus 28
Laurentii (Iac.) Responso ad epistol. Grotii, 679. uersio Callica, 680. eiusd. Hugo Grotius Papizans, 825. eiusd. Idolum Romanum, 825. H. Grotii epistola ad Iacob. Laurent. anatomizata, 826
Ledenbergius in captiuitatem ductus se ipsum iugulauit in carcere 130
Legatio ab Io. Oldenbarneuedio suscepta ad Reg. Gall. Henr. M. 18
 e 2 *Le-*

INDEX RERVM, VERBORVM

- Legatio* H. Grotii, ad quam a Rege Sueciae, Gustavo Adolpho, ob singularem operis de Iure B. et P. elegantiam, uocatur, 300. 301. quae uero fuit intercepta morte Regis, 301. uid. Grotius. eiusd. Legatio apud Ludou. XIII. et XIV, 591
- Legationes* Coloniam missae 386. 387
- Legatus*. Lis inter Legatum Britann. et Hug. Grotium, et Comitem Leicestrensem, de praerogatiua honoris et digniori loco, 376. 377. 381. Legatos inter Protestantium et Pontificiorum inimicitia 381
- Legatorum* praerogatiua honoris in Conciliis, ad Ecclesiam spectantibus, 381. in Conciliis Ciuilibus, 381. Legato Sueonum locus primus relinquatur, 381. uindicaturque ab Archiepiscopo Upsaliensi, 381. de praerogatiua honoris inter Legatos, ad Regem Sueciae missos, lis orta 420
- Legislatoris* non est, omnia legibus punire 144
- Leicestrius* Comes, Legatus Regis Britann. Palatini conata non approbat, 415. Lis eius cum Grotio de Praerogatiua honoris suscepta 376. 377
- Lessus*. 622
- Limnaeus*. 597
- Linckeri* Nicol. Christoph. series operis Grotii de I. B. et P. 778
- Lipsii* epistolae ad I. Grotium 2
- Lipsia* capta a Wallensteinio 301
- Lis* Venetos inter et Pontificem Rom. de ablata Frider. I. effigie, II. Litem in illam Grotii uersus 11
- Lis* Britannos inter et Belgicos Mercatores, de mari libero 23
- Lites* inter eruditos Hollandiae, de Praedestinatione, 20. istae magis magisque succrescunt 26
- Lis* Grotium inter et Comitem Leicestrensem, de praerogatiua honoris, 375. quam dirimit Forcaeus, 375. Forcaeus uero a Grotio refutatur, 376. 377
- Lis* Grotium inter et Guyetum

ET SCRIPTORVM.

- tum, de praestantia vini et cereuisiae 460
- Lis* Gomarum inter et Arminium, 30. Gomaristas inter et Arminianos Praecones, 34. de praedestinatione ortae, 35. quaelis in toto Foeder. Belg. in dies crescit, 36. 37. eandem Supremi F. Belg. componere student. 37. de qua componenda lite Oldenbarneldii sententia uid. 37
- Lis* maxime crudelis Gomaristas inter et Arminianos, 50. 51. 52. animorum exacerbatio inter eos, 82. his eorum de summatum potestatum imperio circa sacra, Ordinibus uindicando, III. accedit quoque Articulus, de praedestinatione III. de quo articulo in utramque partem disputatur, III. II2. utraque pars Angliam adducit et attrahit, propter Ecclesiam Angliae florentem, II2. et propter auctoritatem Regis, qui plane Arminianorum sententiae addictus fuit, II2. quod probatur, III. II5. II6. Synodus ob litem hanc Gomarist. instituitur, 125. uid. Synodus. *Lis* Gomarist. inter et Armin. orta dicitur ex nimia disputandi licentia et contumacia 549
- Litterae* Iacobi, Regis, ad Ord. Foed. Belg. 84. 85. Ord. Holl. ad Elect. Palatinum, ad Iacobum I. Reg. Angliae, 9r. usque III. Henrici Frider. a Nassau ad H. Grotium, 592
- Litterae* Christinae Reginae, Suec. ad Hug. Grotium, 592. Caroli Ludouici Com. Palat. Rhen. ad Pufendorfium, 643. Isaci Casauboni ad Hug. Grotium, 86. Io. Oueralli ad H. Grotium, II2. it. II5. Eryc. Puteani ad Hug. Grotium, liberatum e carcere, 220. ad quas H. Grotius responsorias misit 226
- Litterae* Oldenbarneldii ad Coniugem et libellos, 162. Balcanqualli ad Dudleium Carleton. Legat. Angliae, 134. Quistorpii ad Calouinum de morte Grotii, e 3 482.

INDEX RERVM, VERBORVM

482. 483. Henrici de Noua Villa (*Newton*) ad Petr. Hierouym. Barcellinum, 563. it. ad Clericum, 568. Cholmondeleii ad Alex. Forresterrum 569. Grotii Exulis ad Foed. B. OO. 215. it. ad Crellium literae, 499 salui conductus pro Legatis Gallicis ab Imperatore missae 387
- Longolius* (*Christoph.*) 6
- Lotharingiae Dux* a Comite Rhenano in fugam coniicitur, 355. prope Crysam proelio succumbit 373
- Lotichius* (*Petr.*) eius relatio de morte Gustau Adolphi 312
- Luffonius*, uir honestus et prudens, laudatus
- Lubbertus* (*Sibrandus*,) scripsit contra Decretum Hollandorum, de Arminianis et Gomaristis tolerandis, 41. opposuit sese scripto Grotii de Pietate OO. Holl. 41. cuius scripti editiones extant III. 706. cui contradixit Grotius in libro, qui inscribitur Bona Fides Sibrandi, 41. 707. Sibrandus Responso ad Bonam Fidem, 708. Godofredi Sopingii Apologica Responso ad Pietatem Grotii contra Lubbert. 708
- Lucanus*, Poetam hunc Grotius ualde adamauit, eumque notis edidit, 457. non raro illum osculatus est, 457. Licet a Scaligeris non adeo commendetur, 457. Lucani per Hug. Grotium editiones XXVIII, 666. usque 670
- Lucena*, de pugna apud illam uid. Gustauus.
- Luctus* ob mortem Gustau Adolphi, uid. Gustauus.
- Ludolphus*, (*Iobus*) contra Pufendorffium defendit Franciscum Albertum interfectorem Reg. Gustau 313. eius obiectiones, 314. 320. 321. uid. Gustauus.
- Ludi scenici*, ob mortem Gustau Adolphi Madriti peracti 336
- Ludouicus XIII*, uid. Galliae Rex. Filium ex Vxorē Anna Maria Hispani Regis, sorore, Delphinum

ET SCRIPTORVM.

- rum appellatum, Lud. XIV, Regem postea factum, suscipit, 390. Sterilitas huius Regis notatur, 390. unde prouenerit, 391. ab hac liberatur, 391. suscipit alterum filium Philippum, 391. mors eius, 429. ueneni haustus causa fuit 429
- Ludouicus XIV.* huius Delphini partus sine exemplo fere fuit, 390. uix enim natus dentibus fuit praeditus, 391. testatur id Grotius, 391. Rex Galliae creatur, 429. ab hoc Rege nouo Sueones renouationem Foederis efflagitabant 430
- Ludouicus, Princeps Palatinus*, uid. Palatinus Princeps, quid Galliae Ministri de liberatione Palatini proposuerint, 415. sub quibus conditionibus ei concesserint liberationem, 415. Grotius et Leicestrius pro Principe cauere debebant, 416. quare, 416. quod cauendi genus uero respuebant, 416. Palatino plures custodes adduntur, 416. quare, 416. literas ob Palatinum, a Regina Sueciae Grotius Regi Gall. tradit, 416. qua occasione Grotius Palatino ignoscendum petit, 417. quibus ex causis, 417. Palatino Gallus potestatem discedendi concedit, 418. Palatini formula cautionis Regi Galliae ex custodia missa 418
- Lugdunum* Batauorum, studiosorum multitudine florens, 6. studia tamen ibi cruda, 6. Lugdunensium prauum aerem prauos mores accusat Salmasius 584
- Lutberus.* eius dies natalis 5
- Lydius (Martinus.)* 29
- Lysius* 462

M.

- M**AGNOS inuidia infectatur
- Magnanimitas* Grotii, 18. 19
- Manuscripta* Hug. Grotii, 841. usque 854. uid. scripta Grotii inedita, emta fuerunt a Regina Sueciae, Christina, 818. in Biblio-

INDEX RERVM, VERBORVM

- bliothecam Holmien-
sem translata, 618. an ad-
huc superfiunt 618
- Manfuetudo*, remedium
pacis Ecclesiasticae con-
seruandae, praecipuum-
que Christianismi caput,
550. per eam scissiones
omnes et haereses era-
dicari possunt 550
- Mare liberum*. de eo liber
H. Grotii, eiusque elo-
gium, cuius editiones
XVIII, 727. Belgicae
uersionis editiones III,
735. quibus addendae
Graswinckelii uindictae
maris liberi, 17. quarum
editiones III, 735. de ma-
ri libero quaestio exor-
ta, 16. Batauos inter et
Hispanos, 16. an mare
possit in alicuius domi-
nium uenire. 16. Grotii
iudicium de mari libe-
ro, 16. mare non est ca-
pax imperii, 16. Hispani
dicebant, mare esse sub
imperio, 16. de mari li-
bero lites Britannos in-
ter ac Belgicos mercato-
res, 23. ad eas compo-
nendas Grotius ad Re-
gem Brit. mittitur, 23.
Scriptoris de mari libe-
ro 736. 737
- Mare clausum* defendit Sel-
denus, 17. de hac contro-
uersia Grotii et Seldeni
notandum studium utri-
usque partium, 17. mare
clausum, temporibus
Eduardi, 17. Seldeni li-
ber de hoc, cuius editio-
nes IX. 733. 730
- Mare neque liberum, ne-
que clausum*, Grotius af-
ferit 17
- Mare Britannicum*. de hoc
Scriptores uid. 733. 734
- Mare Balticum*, quid Gro-
tius de eo dicat, uid. 479.
Scriptores de eo, uid.
732. 733
- Mareffii* Dissertatio de An-
tichristo, contra Groti-
um, 824. eius concordia
concors, s. Apologia,
H. Grot. 825. eius con-
cordia discors, 825. iudi-
cium de hoc uiro 825
- Maria Reygersbergia*,
Vxor Grotii, 206. fami-
lia eius, 206. Pater, 206.
de prodigiosa ipsius sta-
tura, 580. elogium, 213.
518. 519. 255. 256. uid.
Grotius.
- Maria de Vignerot*, alias
Domina de Combalet,

ET SCRIPTORVM.

403. eius matrimonium repudiatum fuit a Duce Vinariensi, Bernharo, 403. fama exit, illam cum Card. Richelio rem habuisse, 403. cum quo Liberos aliquos genuisse refertur, 403. hanc ob rem iniuria affecta a femina quadam, 404. cuius iniuriae uindictam a Regina petebat, 404. Charoto ualde exosa erat Maria de Vignerot. 404. hinc etiam ille Mariae defensionem, quam Regina ipsi uolebat submittere, impedi-
 ebat, 404. ut meretrix inde prouocatur a multis, 405. testatur haec Patinus 405
Mariaeburgum in Prussia, apud urbem hanc Gustau Adolphi pugna infelix 338
Martensonius (Clemens) de Praedestinatione conditionata 26
Martialis
Maurerius (Beni. Auberius) Legatus ad Foederatos Belg. 431. intimus in Gallia Grotii amicus, 431. ad hunc Grotius episto-

las suas ad Batavos destinauit tradendas, 431. quod ipse fatetur Grotius, 432. singularis Maurerii cura in Grotio ex custodia Lupesten liberando, 433. Distichon H. Grotii imagini Maurerii subiectum, 460. Epistola Grotii consolatoria ad Maurer. 200. cuius editiones II, 677. uersio item Gallica, 677. Inscriptio Grotii in mortuam Maurerii Coniugem 201. Maurerii memoriae ab eo conscriptae, 202. amicus Grotii sanctior, 203. Grot. Galliam petenti literas commendatitias tradit, 233. quae multum efficiunt, 237. quod probatur ex epistol. Grotii, 237. Maurerium Grotius modis omnibus pro ipso in causa quadam difficili laborantem, paulo inclementius exceptit, 465. probatur id ex narratione ipsius Maurerii, 465. 466. unde haec contentio orta probatur, 466. 467. Maurerius tamen cum Grotio reconcilia-
 e 5 tur

INDEX RERVM, VERBORVM

- tur 467. 468
Maurerius falso refert, Grotium infalutata Regina e Suecia discessisse, 476. refutatur 476. excusatur tamen, 477. falso quoque asserit ad moribundum Grotium uariarum religionum ministros conuenisse, 488. cui repugnat tum aduentus Grotii improuisus et mors repentina, 488. tum circumstantiae etiam huic repugnat Quistorpii silentium ut testis oculati, 489. 490. tum etiam ipsa Maurerii uerba, quia non cohaerent, 489. Maurerio igitur in rebus ad Grotium Suecicis fides non semper est habenda 490
- Mauritius**, Princeps Auriacus, noluit esse arbiter dissidiorum Religionis in Hollandia, 35. Pacis inter Belgas et Hispan. condiciones cum dolo coniungere cogitat, 65. licet pacisci cum hoste non recusaret, 65. Henric. IV. Gall. Regem eo perducere conatur, ut institutum Belg. et Hispan. pactionis impederet, 66. chartas publice spargendas curat, quibus proditoris et conspirationis cum Hispanis eos accusat, qui pacem inter Belgas suadebant, 67. pacis conditionibus, a Rege Galliae concessis, reluctatur, 69. hinc nonnullorum quoque animos paci contrarios inflammant, 69. Mauritius factionis Gomaristarum caput, 80. in principio succubuit Arminianis, de quo uid. Piascius, 82, 117. nisi Iacobus, Rex Angliae se interposuisset, et rem distulisset, 117. nanciscitur hac ratione occasionem stabiliendi suam auctoritatem, 117. teste Piascio, 118. et Oldenbarneveldium premendi, 118. causa, 118. Mauritii factionis incrementum, 124. causae, 124. Mauritii instinctu OO. Holl. Ultraiectinos excubitores opprimunt 129
- Mauritius** Oldenbarneveldium criminis perduel-

ET SCRIPTORVM.

- duellionis arguit, 129. eius instinctu OO. Ultra-
 iecti alios Rectores con-
 stituunt, 129. conspirato-
 res in vincula abducunt,
 129. Senatum Arminia-
 norum remouent, 129.
 Praesides patriae remo-
 uent, 129. Gomaristas
 surrogant, 129. Mauriti-
 us in captiuitatem abdu-
 cit Oldenbarneuedium,
 129. Hogerbecium et
 Ledembergium, item-
 que Grotium, 130. Reli-
 gionis Arminianae ab-
 rogatio magnum ipsi
 peperit contemptum, 151.
 quo contemptu animad-
 uerso, moerore extin-
 guitur 152
- Mazarinus**, Cardinalis, ipsi
 dextrae manus hono-
 rem deferre, uetitum fu-
 it Comiti Gardio Lega-
 to, a Regina Suecicae,
 397. Autor rerum Galli-
 carum sub ministerio
 Cardin. Mazarini gesta-
 rum, 428. Successit Car-
 dinali Richelio, 429. in
 quam successionem
 Grotii distichon notatu
 dignum 429
- Melanchibon** conditiona-
 tam praedestinationem
 contra Caluin. defendit,
 33. Restaurator Philoso-
 phiae ante Grotium 619
Memmius laudatus. 243
Memoria felix tenaxque
 H. Grotii, 585. testa
 Maurerio 585
Menagii Aegidii uersus in
 Grotium, quibus, Groti-
 um nullius plane religi-
 onis fuisse, refert 556
Menandri Reliquiae per
 Hug. Grotium, editio-
 nes III. 664
Meulen (uan der Guil.)
 in opus H. Grotii de Iur-
 re B. et P. cuius editio-
 nes IV. 768
Meursius 164
Mirabilia ann. c. 130. H.
 Grotii, quae Belgas spe-
 ctant 685
Miscellan. H. Grotii, edi-
 diones IV. 838
Molinaeus Petr. 31
Monachorum Officium 510
Monetae in Grotium cu-
 sae. 484. 485
Monstrum Religionum
 Grotius, iniuste licet, uo-
 carur 553
Morales disciplinae nihil
 certi quicquam, habere
 Grotius cum Aristotele
 affe

INDEX RERVM, VERBORVM

- asserit**, 275. 276. num recte fecerit, 276. haec Aristotelica sententia a Pufendorffio fuit refutata, 277. cur Grotius eam fouerit 277
Morbofius defendit Grotium contra iniurias, a Whelero et Sponio illatas, ob librum de Verit. Relig. Christianae 264
Mors laetis animis oppetitur a Christianis 597
Mors Gustauu Adolphi, Regis Sueon. 305. uid. Gustauus
Mors Oldenbarneuedii, uid. Oldenbarneued. Mauritiu, uid. Mauritiu Henric. IV. Galliae, uid. Henric. Thuanu et Quinque Martii uid. Thuan. Quinque Mart. Cardin. Richelii, uid. Richelius. Ludou. XIII, uid. Ludon.
Mors Hug. Grotii, 482. eius testis oculatus Quistorpius, 481. 482. quo anno mortuus, 482. mors Grotii grauissimis calumniis inquinatur, 486. falso enim refert Patinus, Grotium ueneno mortuum, 486. qui refutatur, 487. Patinus ipse de hoc dubitat, 487. probatur ex epistolis eius, 487. Grotii morte Patinus ita est affectus, ut prae moerore in morbum caderet, 487. falso refert Maurer. ad Grotium moribundum uariarum religionum ministros conuenisse, 488. refutatur, 488. 489. Riueti calumnia in mortuum Grotium, eum scilicet ad plures abiisse, sine scilicet poenitentia et imparatum abiisse, 490. male asseritur, Grotius ut Socinianus mortuus, 491. de salute mortui Grotii dubitauit Calouius, 491. cui in contrarium afferuntur testimonia laegeri et Francisc. Buddei, 491. 492. ad mortem Grotii uox tristis, a Thamo Aegyptio quodam audita in Insula Paxi, applicatur 608
Mors et uita Oldenbarneuedii, cuius editiones V, 713. 714
Mahometani, omnes apud eos religiones licet profiteri 640
Mul.

ET SCRIPTORVM.

Mulleri (Io. Philip.) Tabular. in H. Grot. Opus de Iure B. et P. editiones II, 776. Germanica uersio

777

Mullerus (Io.) Grotium Iudaizare et Turcam euasurum, dixit

557

Musculi (Valent.) uersio Germanica libri Hug. Grotii de Veritate Relig. Christ. 811. 812. 813. editiones II.

Musaeus (Sim. Henr.) H. Grotii opus de Iure B. et P. enucleatum edidit, cuius editiones II.

774

Myrtilus, f. Eidyllion nauticum H. Grotii

687

N.

NAENIA in Hug. Grotii Tumulum

486

Natiuitas Christi, carmen H. Grotii, 695. uersio Belgica

695

Naufragium Grotii, 494. 479. 482. comparatur cum naufragio Guil. Nefeni

606. 607

Nauigationes VII Hollandiae Prouinciarum, 23. 24. Nauigationibus Hollandi multos sibi com-

pararunt thesauros, 24.

de Nauigatione Belgarum in Indiam libera, uid 73. uid. Belgae.

Nauigantium uita periculosa, 25. exemplo Noae

29

Nauigatio, an iure naturae licita

ibid.

Nazianzenus

126

Nesenius (Guil.) eius naufragium quo periit, 607. Lutheri luctus, et uerba super mortem huius Viri

607

Neuuton, f. Henr. de Noua Villa, literae ad Petr. Hieronym. Barcellinum, 563, elogium ipsi a Grotio datum, 567. eius epistola ad Clericum

568

Noodus Gerardus, sagacissimus Iuris olim Antecessor 604. errores Salmasii aperuit, 604. eius Oratio de Religione ab Imperio, Iure Gentium libera

820

Noae nauigatio

25

Nordlingam Caesarei obfisione cingunt, 354. Sueones se ad eam liberandam coniungunt, 354. liberatio

Nordling. dissuadetur a Gu-

INDEX RERUM, VERBORVM .

Gustavo Hornio, 354. castra impugnant Caesarea infelici successu, 354. **Caedes Sueonum**, 354. inter quos **Gustavus Hornius**, 354. ante hoc fatale proelium Sueonibus fortuna fauet, 355. sed proelium prope **Nordlingam** commoda haec omnia peruertit, 355. coguntur **Alsatiam** et **Philippoburgum** Gallis concedere 355
Nunni duo, in **Grotium** mortuum cusi, 484. 485. quid contineant 484. 485

O.

OBRECHTIVS (*Vlricus*) in Opus **H. Grotii** de iure B. et P. editiones II, 767. 768

Officia **Grotio** oblata, 299. a Rege **Christiano IV. Dan.** 299. a Rege **Hispaniae**, per **Erycium Puteanum** 299. a Rege **Poloniarum**, 299. a **Duce Holsatiae** 299

Oldenbarneueldius. eius **Legatio** ad **Gall. Regem** **Henr. M.** 18. **Procerum Holland.** **Assessor**, 20. **litem magnam**, inter **Ar-**

minianos et **Gomarista** ortam, componere studet, ideoque mandata mittenda exequitur, 37. unum ad **Professores** et **Ecclesiastas**, ne loquantur de **Praedestinatione**, alterum ad **typographos**, ne ullus huius argumenti liber prelo subiceretur, 37. **Oldenbarneu.** consilia **Gomaristae** reiiciunt, 50. 51. **Oldenbarneueldio** vitio uertitur consilium de tolerandis **Armin.** et **Gomaristis**, 41. **Oldenbarneueldii consilium** de tolerandis **Armin.** et **Gomaristis** reiicitur 41
Oldenbarneueldii consilium de induciis **Belgas** inter et **Hispanos**, suadens **Conuentum** exiguum et iurisiurandi Religionem obstrictum, 62. **Onera belli** continuandi **Plenipotentariis** proponit 62. **Oldenbarneueld.** duas **Reipublicae** statum conseruandi vias proponit, 63. unam protectioni sese ac tutelae **Principis** alicuius committendo, 63. alteram, si pri-

ET SCRIPTORVM.

prior improbaretur, pacem quaerendo, 63. Galliae tutelae se committere, dissuadet, 63. hinc pacem consulit 63
Oldenbarneueldius Mauritium eo perducit, ut colloquia cum hoste de paciscendis induciis instituere nollet, 65. Oldenbarneu. magnae auctoritatis uir, apud Mauritium propter has inducias in inuidiam cadit, 78. literae inde ternae apparuerunt, quibus iam non obscure ad eandem destinabatur, 78. Oldenbarneu. ob odium et dissidium Gomaristas inter et Arminium munus suum in Concilio Batauorum deponere constituit, 78. tum etiam, quod Princeps Mauritius eum mendacii arguerat, brachiumque contra ipsum eleuarat, 78. fretus tamen conscientiae solatio, 79. delegantur quidam rogatum, ne Rempubl. desereret, 79. Ord. Foed. eum in tutelam recipiunt contra Mauritium

aliosque, 79. Munus suum denuo suscipit, 79. hora licet infausta, 79. Oldenbarneueld. Pontificiorum Religionem in Belg. F. Rempubl. introducere conari dicitur. 80. Oldenb Arminianorum caput, 80. Rex Angliae Oldenb. premie propter iacturam Flisingiae, Brilae, etc. 118
Oldenbarneueldii consilium, in securitatem Belgii datum a Mauritio male explicatur 128. 129
Oldenbarneueldii Captiuitas per Mauritium accelerata, 129. innocentia sua fidit Oldenbarneueld. 129. Mandatum editur de Oldenbarneueldio, aliisque, iuste comprehensis, 130. saluo iure Oldenbarn. in captiuitatem haud quaquam duci debuisset, 130. Oldenbarneu. consilium de tolerandis Armin. et Gomarist. approbatur, 139. testimonio Grotii, 139. Oldenbarneu. elogium, 160 Oldenbarn. a Foed. Ordin. ad ultimum supplicium damnatur, 160.
 con-

INDEX RERVM, VERRORVM

- contra delicta, ipsi imputata, eum defendunt amici, 161. delictum, ipsi a F. F. O. imputatum, 161. Intercessionem aliorum Procerum, aliarumque nationum, 161. inprimis Regis Gall. 161. qui per Maurer. Legat. monet Ordines, ut parcerent uitae Oldenbarneueeldii, 161. uerum repulsam tulit, 162. Oldenbarneu. nuntio mortis commouetur, 162. quid dixerit, 162. Oldenbarn. admonitio ad Pastores, Lamotium et Beierum, qui ultimis eius aderant, 162. Oldenbarn. literae ad Coniugem et liberos, 162. Oldenbarneu. dictatum mortis supplicium sine motu percipit, 163. de bonis ipse, quae fisco cedere debebant, petit Iudices, 164. sed repulsam fert, 164. Allocutio eius ad populum in pegmate, 164. ultima ipsius uerba 164
Mors Oldenbarneu. caput ipsi inciditur, 164. corpus eius mortuum in templum arcis defer- tur 164
Oldenbarneu. a Meurfio Reipublicae Nestor dicitur, 164. a Iacobo I. quare in odio fuerit habitus, 165. Iacobus I. mortis ei causas accelerauit 165
Oldenbarneueeld. Belgis libertatem hodiernam et potentiam conciliauit, 165. inclaruit ob moderamen inter Religiones diuersas, 165. Encomium eius 165
Decretum OO. Holl. pro pace Ecclesiastica Oldenbarneueeldio adiutore confectum 166
Oldenbarneueeldii Inquis. 711. cuius editiones II, A. pologia eiusdem, editiones IV, 718. it. uita et mors Oldenbarneueeld. editiones V, 710
Oliuckransi Io. Paul. tabulae in H. Grot. de Iure B. et P. editiones III, 778. uersio Germanica 778
Opinio, a semel concepta opinione, licet erronea, abduci non posse, magnum est maximeque detestandum uitium, 43. probatur exemplo Gomari-

ET SCRIPTORVM.

- maritarum* 43
Oracula paganorum ambigua et falsa. 157
Oratio, tanquam munus necessarium soli homini data, 532. est uinculum societatis humanae et firmamentum, 532. orationis praestantia et elogium 532
Oratio H. Grotii ad Consules et Senatum Amstelodamens. Editiones VI, 673. 674
Orphei hymni cum notis H. Grotii in MS. 849
Osiandri figmentum contumeliosum de Grotio, eum neminem, si bi contradicentem aequo ferre animo potuisse, 464. refutatur 464. eius testimonium de Grotio, quod scilicet ad partes Pontificiorum voluerit accedere, 506. refutatur, 516. 517. falsi testimonii loco, Grotium fuisse Pontificium, assert testimonium Grotianum a Iesuitis confictum, 517. probatur, 517. 518. Testamentum illud non uerum fuisse Grotii et germanum, probatur, 518. falso asserit Osiander, Grotium, ob purpuram et galereum, accedere uoluisse, Pontificiorum religionem, 516. 518. refutatur, 519. falso asserit, Grotium fuisse Socinianum, 520. 521. quod probare conatur ex ipsius Grotii ad Crellium epistola, 521. it. in epistola quadam ad Vossium, 521. refutatur, istiusque epistolae adductae rite explicantur, 521. Osiandri Observationes in Opus Grotii de I. B. et P. 633. iudicium de iis, 633. 634. editiones VI, 753
Ostenda, urbs ualde deuastata multorumque sanguine conspersa, 10. Epigramma H. Grotii in Ostendam, 9. ab Hispanis capta 10
Ostermannus (Petrus) scriptum Iusti Asterii refutare aggreditur, 364. eius Corona throni regalis 364
Ouerschia (Alida,) mater H. Grotii 2
Oxenstirna, Cancellarius Regis Suec. Gustau. Adolph. confirmauit uolun-

INDEX RERVM, VERBORUM

luntatem Regis Gustavi
 in Grotio ad legati mu-
 nus uocando, 300. 301.
 Oxenstirna post mor-
 tem Gustavi Adolphi
 nuntium ad Senatum
 Sueciae mittit, 344. man-
 data ei cum plena et li-
 berrima potestate ex
 Suecia afferuntur, 344.
 tenor horum mandato-
 rum, 344. encomium
 eius 344. 345. ab Vrba-
 no P. R. VIII, inter ui-
 ros peritissimos nume-
 ratur, 345. ex eo Gusta-
 uus R. Sueciae depro-
 mit consilia difficillimis
 in negotiis, 345. monet
 Gustauum quoties e re-
 publica esse uideretur,
 345. 346. in negotiis dif-
 ficillimis uiam opti-
 mam inuenit, 346. amor
 eius in patriam, etiam
 licet premeretur, 346.
 exemplum huius amo-
 ris, 347. a Caesare soli-
 citatur ut partes Sueo-
 num destitueret 347
Oxenstirna spernit prae-
 mium et condiciones
 Caesaris speciosas, 347
 accipit dignitatem Ple-
 nipotentiarum Sueciae
 Supremi, 347. Principes
 Imperii Rom. exceptis
 Electoribus, agnoscunt
 in eo hoc munus, 348.
 quidam aegre ferunt
 hoc, 348. Praecipue oc-
 casionem dedit Saxon.
 Electori particularem
 condendi pacem Pra-
 gae, 348. Grotio munus
 Legati Suecici confert,
 348. confirmat Groti-
 um in Legatione sua, 352
Oxenstirnae propositiones
 ad OO. FF. de foederis
 continuatione post cla-
 dem *Nordlingensem*,
 364. 365, ad quas uolun-
 tatis Ordinibus erat satis,
 facultatis uero parum,
 365. ipsi de conditioni-
 bus Foederis cum Rege
 Gall. ineundi dubia mo-
 uent, 365. has quidem
 condiciones Principes
 subscribunt, 365. *Oxen-
 stirna* uero id renuit,
 365. causae, 365. *Oxen-
 stirna* Regem Galliae
 adit Compendii, 366.
 splendide ab eo excipi-
 tur, 366. Difficultates
 Grotio ab Richelio ob-
 iectas remouet, 367. *O-
 xenst.* linguae Gallicae
 non

ET SCRIPTORVM.

non peritus Grotio utitur interprete, 367. cum Oxensirna Rex Galliae foedus renouat, 367. 368. tenor huius foederis, 367. 368. uid. Foedus. Oxensirna digrediens e Gallia annulo pretioso a Regina donatur, 368. negotium Gallicum uel Holmiam uel Hamburgum perducere nititur, 368. causa, 368 Oxens. cupit ut Galliae Rex Caesarem et eius affeclas pro hostibus haberet atque una cum Sueonibus aperte contra eos castra moueret, 371. in quod Chaumontius consentit, 371. Oxensirna extra ordinem Cerisantem Legatum in Galliam loco Grotii mittit 471

P.

PALATINVS Princeps Ludouicus, uid. Ludouicus.
Palatina gens, uicaria quondam fuit Imperii Rom. administratione gauisa 416

*Pappenbemi*us, eius femur globo pertunditur, 343. Lipsiae moritur, 343. encomium eius, 343. non fuit interfector Gustau Adolphi 327
Patinus intimus Grotii amicus, 442. probatur, 442. falso refert Grotium ueneno mortuum, 486. refutatur hac de causa, 487. Patinus Grotii morte affectus moerore nimio in morbum cadit, 481. testimonium eius de Religione Grotii incerta, 496. Grotium Pontificium fuisse falso asserit, 503. Patinus tamen Grotium a suspicionem Papismi liberat, 507

Pax Pragensis, eam iniit El. Saxoniae cum Caesare, 336. causae, 356. Vicquefortii opinio, 356. autores huius pacis, 357. improbatur a Suecis et Gallis, 356. 357. Iusti Asterii scriptum de hac Pace, 358. quis uerus huius scripti autor sit, 358. an Hugo Grotius, 358. refutatio huius scripti, 358. defenditur a Io. Gerhar-

INDEX RERVM, VERBORVM

- hardo 359
Pax Saxoniae cum Caesare eam Galli conantur impedire 370
Pax Belgas inter et Hispanos confecta, 72. uid. Induciae Belg. inter et Hispanos.
Pacis Transactiones Coloniae Vbiorum susceptae, 381. ad has Sueones Legatum transmittere nolunt, 381. postea tandem instinctu Auangurii eum mittunt 382
Pax religiosa s. ecclesiastica, magnum in ea momenti situm quoad controuersias ad religionem spectantes, 533. 534. 538. *Pacis Religiosae* studium H. Grotii probatur tum rationibus ex Lumine naturae petitis, 531. 532. 533. tum ex Theologia naturali, 533. tum ex Scriptura S. 538. tum ex consensu hominum, 539. 540. partim postea exemplo Patrum ueterum, 539. 540. partim Regum et Imperatorum, tum Christianorum tum non Christianorum, 540. partim exemplo integrarum nationum, 540. uide Vnio Religion. Tria H. Grotii remedia ad pacem Religiosam conseruandam conducentia, 548. 550. 551. 552
Decretum Ord. Holl. et Westfrisiae pro pace Ecclesiarum editiones, II, 709. H. Grotii Via et Votum ad pacem Ecclesiasticam, editiones V, 829. 830. Refutatio eiusdem libri Riueti, editiones II, 830. Responso ad Riueti refutationem, 830. Io. Schlichtingii notae in H. Grotium pro Pace 831
Peirescius (Nicol.) eius Historia Prouinciae Narbonensis, 3. multum amat Grotium eumque in locum Scaligeri Galliae assertum dicit, 237. Grotium ergo uiuendi audiendique magnum desiderium fouet, 444. quare etiam Grotii icannem depingi curauit, 444. eum magnificet quoque Grotius, 264. 444. suafu Peirescii Grotius librum de Iure B. et P.

ET SCRIPTORVM.

- P.** edidit, 264. 265. imo suppetias Grotio tulit in hoc opere concinnando, 444. eius encomium, 264. epigramma Grotii in Varium cum laude Peirescii coniunctum, 444
- Pelagiana** Disquisitio Hug. Grotii, editiones illius IV, 797. 798
- Pensio** Grotii a Rege Galliae constituta, 240. quae uero postea ipsi a Richelio subtracta fuit, 256
- Pericles** 7. 579
- Persecutiones** Imperatorum Romanorum in Christianos, 152. sub Traiano, 156. sub Maximo Tyranno impiissimo, 156. cuius tristis funestusque exitus in opprimenda religione fuit. 157
- Petauius (Dionys.)** Iesaita, quem Grotius magni aestimauit, 443. eius iudicium de Observationibus H. Grotii in V. et N. Testam. 463. quas Grotius ipsi submittebat ut iudicium de iis ferret, 504. Petauius Grotium ad Pontificiorum Religionem adducere uoluisse falso asseritur, 505. eius elogium, 510. ei Grotius laudem insignis Theologi tribuit, 511. iudicium Grotii de Petauii scriptis, 512. Grotii uerba in literis ad Petauium, rite contra Aduersarios explicantur, 513
- Peyrerius (Isaacus)** eius scriptum de Praeadamitis, 448. contra hoc scripsit Grotius dissertationem suam de Origine Gentium Americanarum 448
- Philemonis** Reliquiae per Hug. Grotium, editiones III, 664
- Philippoburgum** fame premitur, 355. in manus Sueonum uenit 355
- Philippi** Maced. Regis bellum contra Phocenses sub specie Religionis defendendae susceptum 54
- Philippus** III, Hispan. Rex rei militaris imperitus, 57. Regiam felicitatem in uoluptatibus quaerebat, 57. ad bella cum Belgis

INDEX RERVM. VERBORVM

- gis ultro haud incitatur 57
- Philippi* Landgravi Hassiae studium ob Unionem Religion. Euangelicarum, 544. eius instinctu colloquium Marburgi de Coena Domini instituitur 544
- Philologiae* studium Hug. Grotii, 15. eiusd. Philologia in S. Codicem, 502. cuius elogium, 502. Grotii audacia in Philologia sacra falso reprehenditur, 501. iudicium de scriptis Grotii philologicis 502
- Philosophia*, quis ante Grotium viam reformatae Philosophiae ostenderit 619
- Piascii* testimonium de interfectore Gustavi, Alberto Francisco 316
- Piccolomineus* non fuit interfectore R. Gustavi, 327
- Pietas* OO. Holl. H. Grotii, cuius editiones II, 705. Belgica versio, 705. Gallica versio, 705. Responsiones ad illam 706. Pietas Vindicata et Bona Fides Sibrandi Lubberti, 707. editiones II.
- Pietas*, in quibus vulgo vera pietas posita sit.
- Plato* contradicens errori de decreto absoluto, 32. elegantissima eius de praedestinatione verba, 32
- Plenipotentarius* Sueciae supremus, uid. Oxenst.
- Plutarchus* de usu Graecorum Poetarum H. Grotii, editiones IV, 660
- Pocokii* versio Arabica libri H. Grotii de Verit. Relig. Christ. editiones III, 87
- Posta* Grotius, 458. uid. Grotius. in omnibus carminum generibus percelebris, 458. elogium, 457. 458. 459. Lucanum sibi Poetam adamatum elegit, 457. magni fecit Poesim Sarbieuii, 485. ualdeque aestimauit Euripidis Tragoedias et Terentii Comoedias, 461
- Poemata* H. Grotii a fratre eius Wilhelmo collecta, 460
- POEMATA NONNVL-
la Hug. Grotii.
- (*Syntagma* Arateorum, 657. 685
Mi.

ET SCRIPTORVM.

- Mirabilia* ann. 1620. 685
Adamus Exul, Tragoedia, 686. edition. III.
Theocriti Idyllia 686. 658
Batauis f. Epithalamium Cornelio Mylio et Mariae Oldenbarneueldiae dictum 686
Myrtillus 687
Christus patiens, cuius editiones XIII, 687. uid. Christus patiens.
Epicedia in Iac. Arminium 690
Cantilenae sacrae de Veritate Relig. Christ. Belgicis uersibus, 690. uid. Verit. Relig. Christ.
Sylua ad Francisc. Aug. Thuanum, cuius editiones II, 690
Stobaeus Grotii, 659. uid. Stobaeus.
Alloquium ad arcam, 691. de quo notatu digna Boehneri (Io. Christoph.) uerba, 691. Versio Belgica 691
Poema latinum in honorem Coniugis et memoriam Liberationis ex arce Lupesten. 692. uersio Belgica 692
Euripidis Phoenissae Hug. Grotii notis illustratae, 661. uid. Euripides.
Sophompaneas, cuius editiones II, 692. 820. 840
Catechismus carmine, 693. Belgica uersio, 693. Germanica Versio, cuius editiones VII, 693. Anglica uersio 694
de Baptismate Poema, 694. uersio Belgica 694
de Eucharistia, cuius editiones II, 695
Natiuitas Christi, 695. uersio eius Belgica 695
Phaleucus 695
Precatio Dominica, 695. Belgica uersio 695
Notae ad Menandri et Philemonis reliquias, 658. 695
de Annulo, cuius editiones II, 696)
Poemata sacra, quorum editiones IV, 696. 697
Poemata omnia, quorum editiones X. 698. Versio Belgica, 699. editiones illius V, 699
Ponica, eum Galli corrumpunt ob Bernhard. Duc. Vinar. 375. Minister Ducis Bernhardi 375
Pontifex Rom. obtrudit Gallis pacis consilia, 370. de Pontificis Rom. Success.

INDEX RERVM, VERBORVM

- cessione illegitima notatu digna sunt uerba Grotii, 508. in quibus improbat illam 508. 509
Pontificium fuisse Grotium falso asseritur, 503. uid. Religio Grotii.
Pontificiorum Ecclesiam nullius esse pretii Grotius dixit, 511. absurde eam Catholicam dici, 511. 508. unionem Ecclesiae Pontific. et Protestantium commendat Michael Hospitalius 542
Populus inconstans, sine iudicio, turbac adhaeret, credulus 80
Portus. H. Grotius de Portuum inuestigatione, cuius editiones IV, 726
Posteritas rependit cuique suum decus 499
Praeadamitae. de iis scripsit Isaacus Peyrerius, 448. contra quem dissertationem scripsit Grotius de Origine gentium Americanarum, 448. de iis Grotii sententia 449
Praedestinatio. Controuerfia de Praedestinatione orta inter eruditos Hollandiae, 20. Praedest. absoluta ex sententia Caluini, conditionata ex sententia Erasmi, Castalionis, Philippi Melanchthonis, 20. 33. de Praedest. conditionata Clemens Martensonius scripsit, 26. Praedest. absolutam reclamauit Arminius, 28. lenius paulo de ea scribens, 28. 29. clarius postea et aperte refutauit Praedestinationem absolutam, 29. Error de Praedest. absoluta unde ortus, 32. huic etiam Plato contradicit, 32. causa huius erroris, 32. error Gomaristarum, 33. sententia Arminianorum, 33. de Praedestinatione uerba facere prohibetur Ministris Ecclesiae Holland. 37. de eiusmodi argumenti libro mandatum typographis datur, ne ullus prelo subiiceretur, 37. Controu. de Praedestinat. per Oldenbarneu. interdicitur, 39. Praedestinationis Argumentum difficile est penetrandum, 39. non consultum esse de hoc Articulo cum hominibus conferre

ET SCRIPTORVM.

re Beza affirmat, 39. Calvinus eam Labyrinthum dicit, 40. Ignatianus et Iansenistae huic controuersiae sese immiscunt, 40. interdictum Oldenbarneu. nequis de ea scriberet, 40. a Rege Galliae, 40. it. Angliae 40. Reformati praedestinationi absolutae initio non addicti fuerunt, 44. Arminianorum de Praedestinatione dogmata damnantur in Synodo Dordracensi, 133. Controuersias circa hunc articulum non uiolare Fundamentum fidei, Pareus docuit, 140. quid Grotius de hac doctrina sentiat, 530. Epistola Ecclesiastarum Remonstrantium ad externos Reformatos circa Artic. de Praedestinatione 794

Procatio Dominica. Poema Grotii in illam, 695. uersio Belgica 695

Princeps H. Grotii editio una 727

Principi charitas subditorum, et beneuolentia ad auctoritatem stabilien-

dam maxime necessaria, 149. quatenus Princeps in religionem ius habeat, subtilia ne tractet

Principia Iuris Naturae a uariis autoribus uaria 444

Procopius Hugon. Grotii, editiones III, 663. uersio Suecica 663

Proelium Lucense, 305. uid. Gustauus.

Protestantium et Pontificiorum Unionem commendauit Michael Hospitalius et alii Pontificii, 541. 542

Prouidentia Dei circa Rempublicam conseruandam per summos uiros ab ipso excitatos 6. 7.

Prudentia Theologica. in pace Ecclesiastica conseruanda magnopere adhibenda, 552. ea usus fuit Grotius pacis ecclesiasticae studiosus 552

Pufendorfius (Sam.) eius relatio de morte Gustauis Adolphi, 309. Francisc. Albertum interfectorem illius refert, 313. a Iobo Ludolpho hanc

INDEX RERVM, VERBORVM

- hanc ob causam refuta-
tur, rationibus uero mi-
nus grauibus, 313. qua-
rum primam uide, 313.
alteram 314. et reliquas,
314. 315. Pufendorffii ue-
ro testimonia de hoc in-
terfectore uid. 318
- Pufendorffius* ob scripta sua
de Iure Nat. et Gent.
immortaliter meritus,
618. Commentatio eius
in Grotii Opus de Iure
B. et P. 639. quid de illo
iudicauerit opere, 639.
640. iudicium de Com-
mentatione eius in Gro-
tium, 641. 647. Haere-
seos accusatus fuit Pu-
fendorffius, 640. Ele-
menta eius Iurispruden-
tiae Vniuersalis, 641. e-
ditiones VII, 755. De Iu-
re Nat. et Gentium edi-
tiones X, 755. 756. 757.
Gallicae uersionis editi-
ones III, 757. 758. Ger-
manica uersio, 757.
Commentatio in hoc
Pufend. opus Hertii,
758. Eiusd. liber de offi-
cio Hominis et Ciuis,
cuius editiones XVIII,
758. 760. Versionis Gal-
licae editiones IV, 760.
- Commentationes in
hunc librum, 761. We-
beri, cuius editiones IV,
761. Gottl. Gerh. Titii,
cuius editiones II, 762.
Hochstetteri, 762. Io.
Rodol. a Waldkirch,
762. Pagenstecheri, 762.
Rotheri 772
- Puteani* Erycii Epistola
Gratulatoria ad Groti-
um liberatum e carce-
re 220

Q.

QUINQUEMARTIVS
magnus *Stabuli Prae-*
fectus in Gallia *spectacu-*
lum triste exhibuit, 422.
animi corporisque do-
tibus insignis, 422. in in-
timam Regis beneuo-
lentiam admittitur, 422.
Richelium odisse coe-
pit, 422. quare, 422. ide-
oque eum *deturbatu-*
rum intendit, 422. per-
suadet Ducibus, ut cum
Hispano foedus inirent,
422. quod etiam clam
confectum, 422. hanc ob
nem ipsi *Narbone ma-*
rus iniiciuntur, 422. eo
die, quo *Rex ipsum am-*
plexi-

ET SCRIPTORVM.

- plexibus et osculis dignatus fuerat, 422. Lugdunum deductus, ultimo supplicio afficitur, 423. caput postea ipsi incisum 424
- Quistorpius*, Prof. Rostoch. eum Grotius in agone mortis constitutus ad se uocat, 481. adeoque testis est oculatus mortis Grotii, 481. uid. Mors Grotii. *Quistorpii* epistola ad Calouium de morte H. Grotii 482. 483
- R.
- R**ABBI. 560
- Rationi* in rebus sacris non obtemperandum 42
- Ratisbonam* Caesar post cladem Nordlingensem conuocat Electores, 360. causae, 360. ibi eligitur Ferdinandus III, Rex Romanorum, 360. Ratisbonensium Comitiorem, Examen Iusti Asterii. 361
- Raualliacus*, interfector Regis Galliae Henrici IV. 75. 76. causae examinantur et clare demonstrantur. 429
- Reformatos* inter et Lutheranos unionem commendauit Bentheimius, 543. Reformati initio dogmati de Praedestinatione erroneo non addicti fuerunt 44
- Reformatorum* sacra in Belgium introducta 26
- Religio*, pileus omnium statuum capitibus aptissimus, sub quo bellicosum et insatiabile caput Principis abditum latet, species uero sanctae pietatis et religiosi zeli externe oculis tantum sistitur 53
- Religionis* larua a multis Principibus superinducta, 54. falsi praetextus Religionis Principum in defendenda religione, 54. sub specie Religionis bella plurima geruntur, 54. quod probatur exemplis Philippi Maced. Reg. 54. Belgarum 55
- Religionis* capita, in iis uarii dissensus et dissidia, 139. uid. Controuers. Theol.
- Religionis* diuersae tolerantia, in Republica, proba-

INDEX RERVM, VERBORVM

- batur, 139. id quod etiam animaduertit Valentinianus, Imperator, teste Ammiano Marcellino, 142. diuersas religiones ad stabiliendum Imperium Aegypti excogitarunt, 142. item Midas, 142. qui Phrygiam religionibus diuersis impleuit, 142. iisque introductis felix fuit, 142. Iulianus Christianorum Antislites diffidentes monuit, ut unusquisque Religioni suae seruiret intrepidus, 142. Religiones diuersas posse tolerari, probatur ex testimonio Grotii, 139. exemplo colloquii Marburgensis Lutherum inter et Heluetiae Theologos 139
- Religionis* diuersae sectae tantum prohibendae, quae sunt noxiae, 143. obiectio contra hanc thesin refutatur, 143. Princeps Religionum diuersarum lites cohibeat, 143. 144. Diuersae Religiones qua ratione possint e Republ. aboleri, 144. Nulla religio a Principe potest abrogari, 147.
- Religionis* Coactio. nulla conceditur Principi, 144. quod egregie demonstrauit Ambrosius Valentiniano Imperatori, 145. qui religionem idolatricam introducere uoluit, 145. patet istud quoque ex Valentis, Gratiani, et Valentiniani, mandato ad Episcopos Asiaticos, quo praecipitur, ut fidem suam retineant, 145. testatur quoque istud disputatio Episcoporum cum Constantino Imperatore, 146. quae de re egregium Bodini iudicium, 146. Coactio ad Religionem est fons omnis simulationis in Religione et dissimulationis cultus, 147. quae dissimulationes et simulationes Reipublicae sunt perniciose, 448. 147. 148. 149. affectum, et amorem Principum tollunt. 149. imo ipsam regni ruinam pariunt, 150. Valentinus Religionis suppressione regnum uitamque incassum

ET SCRIPTORVM.

sum dedit, 150. Valens Arminianam Religionem unicam in regno contendit, 150. inde uero multa suborta sunt bella, 151. et Valentis oppressio Religionum infauilum consequitur exitum, 151. Religionis Arminianae abrogatio magnum peperit contemtum 151

Religionis diuersae tolerantia Principem reddit florentem, 153. conducit Reipublicae, 152. floret in Regno Turcico, 152. de Solymani tolerantia Relig. iudicium, 152. Imperatores Ethnici neminem ui ad religionem suam coegerunt, 154. Iudaeis quoque a Pompeio uictis, concessa fuit libertas religionis, 154. quae uero postea decrescebat, 155. Religionum diuersarum tolerantiam mutua concedunt quoque Arminiani, 497. probatur id ex eorum scriptis, 497. Grotius ipse concedit, 498. probatur, 499. Religionum diuersarum

tolerantiam et mutuam in iis charitatem urgent Arminiani, 497. probatur 497

Relig. diuers. tolerantia probatur uariis argumentis, tum ex lumine naturae petitis, 531. 532. 533. tum ex Theologia naturali, 533. 534. 535. 536. tum ex Scriptura Sacra, 538. 539. tum ex consensu hominum, 539. et quidem partim ex consensu Patrum ueterum, 539. 540. partim ex consensu Regum et Imperatorum. 540. tum ex consensu integrarum nationum, 540. item ex ueterum Philosophorum sententiis, 541. ubi in primis Themistii uerba ad Imperat. Valentem notanda 541

Religio Christiana. saeuitia Roman. Imperatorum in illam agitata, 155. eorum coactio crudelis Ecclesiae Gallicae ad Religionem Ethnicam, 155. quam ualde exprobrat Tertullianus 156

Religionis dissidia in Hollandia ad Principem Mau-

INDEX RERVM, VRBEORVM

- Mauritium delata, 55.
 quorum uero ille arbit-
 ter esse noluit 55
- Religionis* Zelus nimium
 exactus, quantum fece-
 rit detrimentum Religi-
 oni uerae, 47. an sit cau-
 sa iusta persequendae
 religionis, 47. quantum
 noceat Reipublicae, 47.
 cruenta exinde secuta
 sanguinis profusio, 47.
 bellorum suscitabulum,
 48. quotidie adhuc cre-
 scit 48
- Religionum* mutationes et
 conuersiones, cum ma-
 gno periculo, sunt con-
 iunctae, imo nullae fere
 religionis mutationes
 ex uero impulsu con-
 scientiae proficiscuntur,
 53. qua ratione mutatio-
 nes illae possint euitari,
 53. unde uero oriantur
 hae Religionis mutatio-
 nes, 53. scilicet, dum su-
 perbia, auaritia, ambi-
 tio hominum, in res fi-
 dei se coeperunt insinu-
 are 53
- Religio* Romana, ualde fuit
 eneruata, per op-
 pressionem Christiana-
 rum religionum nimi-
 um exactam, 157. imo
 plane eradicata fere, 157.
 teste Athanasio, 157. The-
 odoreto 158
- Religiosa* fraternitas, uid.
 Pax religiosa.
- Religionum* diuersarum
 Vnio a Pontificiis com-
 mendata, 541. de qua
 notatu digna sunt uer-
 ba Michaelis Hospitalii
 541. 542
- Religio* Evangelica, uid.
 Vnio.
- Religio* H. Grotii. Censu-
 rae et calumniae de in-
 certitudine Religionis
 eius, 490. Andreae Ri-
 ueti, 490. Calouii, 491.
 quae refutantur, 492.
 493. unde illae peruene-
 rint, 495. uid. Censurae.
 incertitudinem Relig.
 Grotii obseruare uult
 Patinus, 496. Grotius
 Religioni Arminianae
 addictus, 496. Grotium
 fuisse Iudaeum aut So-
 cinianum, negatur in
 Actis Eruditorum, 502.
 Religioni Pontificiae
 Grotium fuisse addi-
 ctum, falso refertur, ex
 Patino, 503. 504. ex
 Henrici Valefii oratione
 in

ET SCRIPTORVM.

in obitum Petauii Iesuitae, 505. Petauius Grotium ad Pontific. Religionem uoluisse adducere dicitur, 505. Grotium proinde etiam uoluisse partibus Pontificiorum accedere falso probare conatur Osiander, 506. contrarium demonstratur, 506. tum ex Patini epistolis, 506. 507. ex ipsius Grotii epistolis, 507. in quibus Pontificis Romani successionem maxime improbat, 508. 509. et Iesuitis et Monachis minime fauere perspicitur, 509. 510. Pontificiorum Ecclesiam etiam nullius esse pretii, scribit, 511. item absurdum esse, quod dicatur illa Catholica, 508. 511. Henrici Valesii uerba adducta recte expenduntur, et plane, ut dubia explicantur, 514. causae adducuntur, cur Grotius Pontificiae Religioni sese associare uoluerit, 514. Henrici Valesii uerba, quibus aduersarii Grotii religionem Pontificiam proba-

re conantur, ut ridicula plane reiiciuntur, 515. 516. testamentum illud Grotianum argumenti loco ab Osiandro productum reiicitur, 518. qua ratione, 518. quia conditor huius testamenti incertus, 517. argumentum Osiandri Purpura et Galero desumptum etiam esse inuolidum, probatur, 518. 519. falso asserit Osiander, Grotium fuisse Socinianum, 520. 521. quod probare conatur ex epistolis Grotii ad Vossium et Crellium, 521. 522. item ex Patino, 522. falso asserit Osiander argumenti loco familiaritatem Ruari cum Grotio, et commercium eius literarum cum Socinianis, 523. quia Grotius nunquam cum Socinianis consentire uoluit, 523. quod probatur ex eius epistolis, 524. item ex testimonio ipsius Ruari, 524. falso quoque Osiander producit Patini epistolam, 524. probatur, 524. hanc ob causam

INDEX RERVM, VERBORVM.

- sam quoque Grotium defendit Stellingfletius, 525. quod probatur testimonio Clerici, 526. 527. 528. minus commode etiam Episcopus Meldicensis Grotium ut Socinianum refert 528
- Relig.** Calvinianae Grotium fuisse addictum, male asserit Pontificius quidam, 281. 528. Grotius nullius Religionis seetae addictus, 529. Grotius pacis Religiosae studiosus 545
- Religio Grotii.** probatur tum ex lumine naturae, 531. 532. 533. tum ex Theologia naturali, 533. 534. 535. 536. 537. tum ex Scriptura sacra, 538. 539.
- Religio Grotii,** Prudentum religio fuit dicta, 555. postea Grotiana, 555. plurimi nesciunt, cui Religioni Grotius fuerit addictus, 555. Atheismo Grotius aspergitur, 555. sed iniuste, 555. repugnat enim liber eius de Veritate Relig. Christ. 555. falso asserit Menagius, Grotium nullius plane fuisse religionis 556.
- Gisbertus Grotium uocat hominem uariae Religionis, 556. Ioh. Mullerus Turcam et Iudaeum 557
- Remonstrantes,** uid. Arminiani. eorum et contra-remonstrantium unionem commendauit Iosephus Hallus 542
- Reprobationis** doctrinam Arminius refutauit contra Reformatos, 30. causa huius erroris de reprobatione absoluta 32
- Respublica,** circa conseruationem illius singularis Dei Prouidentia uitos summos excitans, 6. 7. Reipublicae diuersae religiones non nocent, 141. 150. uid. Religio diuers.
- Rex Galliae** Grotio fauet, 286. 287. arma parat contra Gustauum Adolphum 331
- Rex Sueciae,** uid. Gustauus.
- Reygersbergius** (Petrus) pater Vxoris Grotii, 206. quis fuerit, 206. fata eius 206
- Richelius,** Cardinalis, subtrahit H. Grotio pensionem

ET SCRIPTORVM.

onem constitutam, 256. 285. quod male Cardinali explicatur, 285. eius igitur imbecillitas notatur a Priolo, 285. Poetae, licet maxime uulgares, multis sumtibus conducuntur ad laudem Richelii et facta eius effe-
 renda ad coelum usque, 285. 286. Richelio displicet electio Grotii, uid. Grotius. Richelium Grotius non accedit, 394. quare, 394. Legatis nolebat Richelius primum locum concedere, 394. Richelio cedere Grotio nequaquam fuisse concessum, testantur uerba Saluii, 398. Richelii irritatur ob repudiatum neptis suae a Duce Vinariensi matrimonium, 403. cum qua Richelius rem habuisse dicitur, 403. quae fama post mortem eius magis magisque crescebat, 403. Richelium deturbare audet Quinque Martius, una cum Aurelianiensi, et Bullionio, 422. Richelius supplicium Quinque Martii accele-

rat et Francisc. Aug. Thuani, 423. Richelii mors, 425. eius morbus, 425. Regi haud opportune ferendus Richelius, 425. quo die mortuus, 425. Grotii uerba in mortuum Richelium, 425. eiusque epicedium quod ipsi succinebat apud Maurerium, 425. malum de eius uita testimonium Vict. Sirii, 425. libellus famosus in Richel. editus, 426. in quo comparatur cum Saule belligerose, 426. 427. et in quo, cum sanguinis Richelii morbosi effusione comparatur effusus per eum in Germania et Gallia sanguis, 427. malefacta sua fatetur Richelius moribundus et agnoscit, 427. Principis Condae iudicium de Richelio, 427. circa finem uitae Richelius nunquam sine moerore fuit, 428. multum sanguinis effudit Richelius, 427. 428. eius cupiditas summae in regno potentiae, et nitia eius plurima, 428. successit ipsi

g

Ma-

INDEX RERVM, VERBORVM

- Mazarinus**, 429. in quam
 successionein Grotii Di-
 stichon notandum 429
- Riuetus** Grotii Aduersarius
 perpetuus, 490. eius ca-
 lumniae in Grotium
 mortuum, 490. refutan-
 tur, 491. eius iudicium
 de Theologia Grotii,
 500 falso tribuit Grotio
 studium pacis Ecclesia-
 sticae fucatum et fallax,
 554. Riueti calumnia, in
 Grotium coniecta, qua
 ab eo Nugo dicitur Gro-
 tius, 557. Riueti animad-
 uersiones in H. Grotii
 Annotata ad Georg Cas-
 sandri Consultationem,
 828. editiones IV, 828.
 quibus iterum opposuit
 Grotius animaduersiones,
 quarum editiones
 IV, 828. 829. Riueti A-
 pologeticus contra H.
 Grotium de Voto, cuius
 editiones II, 830. Re-
 sponso ad hunc librum,
 cuius editiones II, 830.
 Riueti Vindiciae Apolo-
 getici, pro uera Pace Ec-
 clesiae, contra subdolos
 Mediatores 830
- Rostochii** Grotius mortuus,
 483. ibique in templo
- Virgini Mariae sacro**
 intestina Grotii deposita
 sunt 483
- Rotterdamum** in publi-
 cum Hollandiae aerari-
 um plurimum confert,
 20
- Ruarus (Martinus)** cum
 eo Grotium familiarita-
 tem coluisse, refert Of-
 ander, 520. quis fuerit?
 522. Socinianarum Con-
 trouersiarum maxime
 gnarus, 522. eius noti-
 tia Antiquitatum Sacra-
 rum, 522. elogium, 522.
 Eius epistolae, a Dauid
 filio editae 523. Vir Hae-
 braicarum, Graecarum
 Latinarum quo litera-
 rum notitia celebris 523.
 cum ipso Grotius insti-
 tuit literarum commercium 523;
- Rutgersii (Iani)** Epigram-
 ma in Hug. Grotium ca-
 ptium et liberatum,
 204. eius carmen, Gro-
 tio missum, in quo i-
 psum cum Mose com-
 parat, 238. eius tetrastichon
 in Cistam, Grotii
 iberati 238
 Sab-

ET SCRIPTORVM.

S.

Sabbathi memoria 140
Sacerdotes Hollandiae litigantes, et in praedicando tempus spinosis quaestionibus terentes, 35. 36
Sacerdoti plus competit consolatio, institutio, exhortatio, etc. quam V. et N. Testam. Oraculorum explicatio 37
Sacerdotes litigantes, 46. 47. 52.
Salmasius, eius encomia Grotio impertita, 439. intimus Grotii amicus, 439. magni ab eo aestimatur, 439. obtreccionibus Batauorum exponitur, 439. quam ob causam Grotius ipsum consolatur, 439. propter has Obtreccionones.
Salmasius Batauiam relinquere uolebat, 440. item propter aërem minus salubrem, 440. male Salmasius de Grotio loquitur, 441. Aduersarius fuit Scriptorum Grotii, 602. probatur, 602. 603. si et contemptim de Gro-

tio scribat, omnia tamen ipse ex Grotii scriptis defumfit, 604. probatur, 604. cum tamen Salmasius Grotium diuinis ornet laudibus, 604. unde constat, 604. Errores Salmasii in Theologia et Philologia edidit Arndius, 604. iniustus tamen Gr. obtreccator fuit, 604. 605. Salmasius neminem quenquam sibi contradicentem ferre potuit, 605. eius fastus singularis, 605. probatur, 605. memoria eius eximia 605.
Sarbieuii (*Matth. Casimiri*) Iesuitae Poloni, Poesin Lyricam Grotius magni aestimauit, 458. Versus de hoc Sarbieuio, 458. elogium Grotii huic uiro datum, 458
Sarrauius 455
Savedrae memorabilia uerba in Gustau. Adolphum triumphantem, 331
Saxonia. in gratiam illius Gustauus Adolphus mortem sibi accelerauit, 335. pax Saxoniae cum Caesare 370
 g 2 **Saxo-**

INDEX RERVM, VERBORVM

- Saxoniae* Elect. Gustauum Adolphum nomine Defensoris Germanicae libertatis honorat 335
- Saxoniae* Dux, uid. Dux.
- Scaliger*, eius ductu H. Gr. Philologiae studium coluit, 15. Elogium, Arminio ab eo datum, 27. it. Grotio 10
- Scargil*, principia Hobbesii defendit
- Scharrockius* (*Robert.*) contra Hobbesium scripsit 785
- Schefferi* (*Io.*) Grotius enucleatus, 775. editiones III.
- Schismaticae* Ecclesiae, quae a Pontificiis ita dicantur 509
- Schlichtingii* (*Ionae*) notae in Hug. Grotium pro Pace 831
- Schnebergium* (*Io.*) fuisse interfectorem Gustau, Regis Suec. falso asserit Furstembergicus 326
- Schoockius* librum edidit de Iure Naturae. 637
- Scholasticorum* ignorantia et barbaries 440
- Schurzfleischii* iudicium de Grotio Theologo, 501. eius commentatio in H. Grot. de Iure B. et P. 639. 763
- SCRIPTA H. GROTII**, edita ex Scriptoribus ueteribus Graecis.
- Aratorum* Syntagma Ed. I. 657
- Theocriti* Idyllia, quorum editiones II, 658
- Stobaeus*, cuius editiones III, 659
- Plutarchus* et *Basilus M.* de usu Graec. Poetarum, 660. editiones IV, 660
- Excerpta* ex Tragoed. et Comoed, Graecis, editiones III, 661
- Euripidis* Phoenissae editiones III, 661
- de Fato* Philosophorum sententiae, editiones III, 662. Versio *Anglica*, 662
- Hieroclis* editio, 662. 663
- Procopius* et *Agathias*, editiones III, 663. uersio Suecica 663
- Iustini Martyris* Apologia 664
- Menandri* et *Philemonis* Reliquiae, quarum editiones II, 664
- EX LATINIS.**
- Martiani Capellae* Satyricon, cuius editiones III, 666
- Lucanus*, cuius editiones XXVIII, 666. 670. 437
- Notae

ET SCRIPTORVM.

- Notae in Tacitum*, editiones VI, 672.
- Florum sparsio* ad Ius Iustinianum, cuius editiones VII, 672. 673. scriptores, qui hoc titulo ad alias materias usi sunt, 673.
- Oratio* H. Grotii ad Consules, et Senatum Amstelodamensem, 673. editiones V, 673. 674.
- EPISTOLAE HV G. GROTII**
tum seorsim tum iunctim editae. uid. Epistolae Grotii.
- Epistolae* ad Gallos, Editiones XII, uid. Epistolae.
- POEMATATA GROTII**, tum seorsim, tum iunctim, edita., uide Poemata Grotii.
- OPERA H. GROTII HISTORICA,**
Antiquitas Reipublicae Batauae, quando eam scripserit, 450. quare 450. scopum ipse Grotius indicat, 451. eius editiones V. 700. uersio *Belgica* edit. IV, 701. *Gallica* uersio 701
- Chronicon Hollandiae*, 701. editiones eiusdem IV, 701. 702
- Pietas Hollandiae*, editiones eiusd. II, 705. uersio *Belgica*, 705. *Gallica*, uersio, 705. uid. *Pietas*.
- Grollae* obsidio, cuius editiones II, uersio. *Belgicae*, editiones II, 717
- Tacitus* 671
- de Origine Gentium Americanae*, editiones III, 718 840
- H. Grot. Iornandes, Isidorus, Paulus. Warnesfridus. 663
- Annales et Historiae Bat.* encomium huius libri, 452. contenta eiusdem, 452. ob Styli breuitatem attentum requirit lectorem, 453. multo labore fuisse concinnatum ipse fatetur Grotius, 453. 454. pro annalibus his Sarranius librarum Gallicarum duo millia persolvere uoluit uiduae Grotianae, 455. praestantia horum annal. commendatur a Patino, 455. a Viquefortio, 456. huius operis continuatio minus commendanda, exiit sub Neuillii nomine, 456. uid. *Annales*. *Annalium* horum editio-

INDEX RERVM; VERBORVM

- tiones VI, 721. uersionis
Gallicae editiones II,
 uersio *Belgica*, 722
Jacobitarum Historia 722
IN MATHESI,
H. Gr. de Portuum inuesti-
 gandorum ratione, 725.
 editiones IV, 726
IN PHYSICIS
 quo referuntur
Sententiae Philosophorum
 de Fato, 662. uid. Fatum.
POLITICO IVRIDICA.
H. Grotii Princeps 727
Mare liberum, cuius editio-
 nes VXII, 727. *Belgicae*
 uersionis editiones III,
 730. 731
de Iure B. et P. uid. Ius B.
 et P. H. Grotii.
Introductio ad Iurispru-
dentiam Hollandicam,
 cuius editiones *Belgicae*
 XIV, 789. usque 792
Hug. Grot. de Imperio sum-
marum Potestatum circa
sacra, 792. editiones
 XIV.
H. Grot. de modis, quibus
 Vltus fructus finitur 796
THEOLOGICA HVG.
 Grotii scripta.
H. Gr. Adamus Exul Edit.
 IV, 796
Christus patiens, Edit.
 XIII, *Germ.* II. *ib.* et 840
Be'g. 689. *Anglica ib.*
Precatio Dominica 797
Sacra Poemata IV, 797
Disquisitio Pelagiana,
 797. editiones eiusdem
 IV. 797-798
Satisfactio Christi, cuius e-
 ditiones V, 798. cum
 Refutatione eiusdem
 Hermanni Rauensber-
 geri, 799. Defensionem
 uero eiusdem libri uid.
 799
H. Gr. Cantilenae sacrae de
Veritate Relig. Christiana-
nae, *Belgicis Verlibus*,
 editiones II, 800. uersio-
 nis Germanicae, editio-
 nes IV, 801. 802. 803. O-
 pitii uersio *ibid.*
H. Grotii libri VI, de Veri-
tate Relig. Christianae,
 in Prosa, *Latinae* editio-
 nes LIV. 803. usque 811,
 Versio eiusdem *Germa-*
nica Chr. Coleri, cuius e-
 ditiones III, et Versio
German. Val. Musculi,
 811. 812. aliorum uersio-
 nes Germanicae qua-
 rum editiones II, 813.
 Versio *Gallica*, 813. edi-
 tiones eiusdem VII. Ver-
 sio-
 fio-

ET SCRIPTORVM.

- fionis Anglicae editiones*
IV, *Succica* uersio, 815.
Danica uersio, 815. *Bel-*
gicae uersionis editiones
V, 815. 816. *Graeca* uer-
 sio 816. *Arabica* uersio
 816. eiusd. editiones **IV**,
 199. 817 *Persica* uersio
 817. *Malabarica*, 818.
Chinensis, 818
- COMMENTATORES**
 ad librum de Veritate Re-
 lig. Christ. sunt
- Heinichius (Io.)* 818. *Cle-*
ricus, 818. *Ernestus Sal.*
Cyprianus, 819. *Paulus*
Pomianus Pesarouius,
 819. *Anonymus littera G.*
 819. *Koecherus* *ibid.*
Historia libelli Grotiani de
 Veritate Relig. Christ.
 Io. Christ. Koecheri, 819
David Algoeuers Einlei-
 tungs. Discours uber H.
 Gr. von der Wahrheit
 der Christl. Reliq. 820
H. Grotius de Dissensu Cal-
 uinistarum 820
 Ei. *Sophompancaas*, 692. 840
H. Gr. de Administratione
Coenae S. Dissert. edit.
IV, 821. 822
 Ei. *Catechismus* carmi-
 ne 822
Quadam Theologica, 822
- Ei. *decalogus*, de Fide,
 Operibus, de absoluto
 Reprobationis decreto,
 823. cuius edit. **VI**, 823
 Ei. de *Antichristo*, cuius
 editiones **II**, 824. Refu-
 tarunt hoc scriptum
 Sam. Maresius, 824. it.
 Hippol. Fronto. Ca-
 racotta, f. Petr. Moli-
 naeus, 824. defendit il-
 lud Maresius 825.
H. Gr. ad Iacobum Lauren-
tium epistola anatomi-
zata 826
 Ei. *animaduersiones* ad
 Consultationem Georg.
 Cassandri, quarum edi-
 tiones **VI**, 827. quibus
 opposuit Riuetus anim-
 aduersiones suas, edi-
 tiones **IV**, 828
H. Gr. Animaduersiones in
 Animaduersiones An-
 dreae Riueti, editiones
III, 828. 829
H. Gr. Via et Votum ad Pa-
 cem Ecclesiasticam, 829
 editiones **V**, 829. 30. cui
 Refutatio Riueti oppo-
 nitur, 830. ad quam Re-
 sponso H. Grotii occur-
 rit 830. editionibus **II**,
 cui denno opponitur
 Responso Riueti 830
g 4 H. Gr.

INDEX RERVM, VERBORVM

H. Gr. Baptizatorum Puerorum institutio, editiones III, 831 Ei. <i>Annotationes</i> in Vetus Testamentum, quarum edit. in <i>Venet.</i> 832 Ei. <i>Annotationes</i> in Nou. Testamentum seorsim, tum iunctim editae, 832. editiones XI, 832. 833. Obseru. de his Annotationibus in V. et N. Testam., quod Grotius multos Scripturae locos passim, ex Hierocle aliisque, Graecis pereleganter illustrauit, 462. quando editae sint, 463. Petauii iudicium de iis, 463. Grotius enim Petauio submiserat, ut iudicium de Annotat. istis ferret, 504. Elogium harum Annotationum ex Actis Eruditorum vid. 502. in his annotationibus Grotius saepissime Socini uitulo arauit, iudicio Osiandri 520 H. GR. OPERA THEOLOGICA omnia, edit. IV, 833. 834. Versa quaedam Theologica in linguam Belgicam, editiones II. 835	H. Grot. liber posthumus de Eucharistia, 835. de quo libro uideatur iudicium <i>Claudii Salmafii</i> 835. 836. Iusti Pacii editiones II, 836. 837 H. Grotii Conciliatio 837 H. Grot. de Dogmatibus, Ritibus et Gubernatione Ecclesiae Christianae 837 H. Grot. Notae ad Iulini Martyr. Apologiam 638 Ei. <i>Sermo Christi</i>, in monte habitus 838 Ei. <i>Miscellanea</i>, editiones III, 838 H. Grotii Christus patiens Germanice 840 H. GROTHII SCRIPTA inedita. <i>Aeschyli</i> Tragoedia 81 <i>Anthologia</i> 841 <i>Anthologia</i> Graecorum Epigrammatum 841 <i>Arati Solensis</i> Phaenomena, et DiOSEMEIA, 842. 843 <i>Aratorum</i> Syntagma, 842 <i>Aristotelis</i> Opera 843 <i>Martiani Capellae</i> Satyricon, cum notis H. Gr. 843 <i>Aristotelis</i> Opera 843 <i>Barclai</i> Vindiciae 843 <i>Diaconus (Paulus)</i> de Longobardorum Origine et Ge-

ET SCRIPTORVM.

<i>Gestis</i>	843	<i>Martialis</i>	849
<i>Diaconi (Pauli) Historia</i>	843	<i>Orphei Hymni, cum notis</i>	
		H. Grotii MSS.	849
<i>Doufarum Bataviae Hollandiaeque Annales,</i>	844	<i>Placidi Lactantii, al. Luctantii opera, Scholia in Statium</i>	850
<i>Fulgentii Mythologiae</i>	844	<i>Poetarum Graecorum Stobaeana dicta</i>	850
<i>H. Gr. Comparatio Rerum publ. Atheniensis, Romanae et Batauae, MS.</i>	844	<i>Poetarum ueterum Tragoed. et Comoed. Dicta, Graec. et Lat. interprete H. Gr. 880. ipsius manu aucta,</i>	850
<i>H. Grot. Epistola ad DD. Ouerallum</i>	844	<i>Poetarum Veter. Latin. fragmenta per H. Stephan. G. Voff. et H. Gr. manu aucta</i>	850
<i>Volumen Epistolarum autographarum</i>	844	<i>Picherelli Opuscula Theologica ab Andr. Riueto edita, magni Grotii manu aucta</i>	851
<i>Volumen earundum</i>	845	<i>Statio, adscripta quaedam ab H. Grot.</i>	851
<i>Epistolae ineditae ad Christinam, Suec. Reginam, et Axel. Oxenst.</i>	846	<i>Sensca Trag. cum notis H. Grot.</i>	851
<i>H. Gr. de Imperio summarum Potestatum circa sacra, MS.</i>	847	<i>Stobaei (Io.) Loci Communes, adscriptis Hug. Grot. plurima</i>	851
<i>H. Gr. Historiae de rebus Belg.</i>	847	<i>Stobaei Eclogae, H. Grot. manu auctae</i>	851
<i>H. Gr. Mosaeicae historiae illustratio ex Ethnicorum scriptis</i>	847	<i>Stobaeus Grotii manu auctus</i>	851
<i>H. Gr. de Veritate Relig. Christianae, MS.</i>	847	<i>Stobaei dicta Poetar. Graec. latino carmine a Grotio reddita, manu ipsius H. Grot.</i>	
<i>Hygini scripta</i>	848		
<i>Isidori Chronicon</i>	849		
<i>Isidorus in F.</i>	849		
<i>Leges ab H. Grotio illustratae, ineditae</i>	849		
<i>Lucanus ex edit. H. Grotii cum MSS. collatus</i>	849		

INDEX RERVM, VERBORVM

- Grot. 851
Stobaei excerpta, latino carmine reddita ab H. Grot. 852
 in *Testamentum* N. Gr. multa contulit Grot. 852
Theonis Scholia in Aratum 852
Xenophontis Commentarii in quibus Grotius plurima adscripsit, 852. huc usque in ed.
Scriptura S. in ea explicanda Grotii reprehenditur audacia nimia, 501. sed falso, 501. secundum normam Scripturae enim Grotius unice se gerere studuit 548
Scriptum quoddam contra Calvin. et Beza ad cap. IX. Rom. editum, 29. cui respondebat Arminius, instinctu Martini Lydii 29
Scythicae historiae compendium 450
Seetae. inuentio sectarum in Ecclesia magnum detrimentum 548
Seditio vulgi, 49. eius origo progressus 33
Seldenus (Io.) de mari clauso, contra Hug. Grotium de mari libero, 17. contra eum scripsit Grauiuncelius stricturas, s. maris liberi uindicias. 17. quas etiam Seldenus refuta-uit, 17. eius liber de Iure naturae, ex mente Hebraeorum, 624. opus uero admodum imperfectum, 625. it. de Syn-driis Hebraeorum, et de Vxore Hebraea, 625. Ius naturae minus philosophice tractare uide-tur, 625. de Mari clauso editiones IX, 735
Seneca Tragicus cum notis H. Grotii MSS. 851
Sententia F. OO. in Grotium lata, 173. uid. Grotius. it. Io. Oldenbarneveldij, H. Grotii, Ledembergii et R. Hogerbecii, editiones IV, 713
Seruitus, an possit mari imponi 16
Simonis (Io. Georg.) Animaduersiones et notae in H. Grotii opus de Iure B. et P. 636. iudicium de iis, 636. editiones earum V, 763. eius Grotius Erotematicus, s. H. Grotius de Iure B. et P. in Quaestiones redactus, editiones II, 771. eius. l.

ET SCRIPTORVM.

- notae in Guil. Grotii en-
chiridion, editiones II,
772
- Simulatio*, uid. Assentatio.
in simulatione officii la-
tent priuatorum occul-
tissimae insidiae, 148. te-
ste Cicerone et Plinio,
148. simulationis pernici-
cies 148
- Sirmondum* (Iac.) Iesuitam
Grotius magni aestima-
uit, 443. elogium eius
510
- Societas* humana, eius ne-
cessitas probatur, 532. ex
amica humanaque collo-
quendi ratione orta,
532. societates humanae
nulla re, quam lingua
prudenterque sermone,
colligantur, 532. uincu-
lum eius et firmamen-
tum est oratio. 532. ani-
mam Societatis huma-
nae, Grotius dicebat esse
amicam confabulatio-
nem 532
- Sociniani*. contra eorum
doctrinam serio egit
Barlaeus, 524. eam di-
xit pestem et interitum
fidei Christianae 525
- Socinianismo* aspergitur
Barlaeus, 524. quare, 524,
- it. Grotius, sed falso, 520.
Socinianorum enim re-
bus Grotius minime in-
dulsit, 524. sed scripsit
contra eos 524
- Sophompaneas* H. Grotii,
editiones II, 692. 820.
840
- Soranzius* (Io.) Veneto-
rum Legatus 331
- uan Sorgen*, Hospes Grotii
Exulis in urbe Hambur-
go 297
- Spanhemius*, Frider. 27
- Spinaeus* collegit notas ua-
riorum in Grotium 773
- Starckmasii* iudicium de
commentario Boecleri
in Grotium 629
- Stella*, (Tilemannus) uid.
Asterius, eius Panegyri-
cus, Cardin. Richelio di-
ctus 723
- Stellingfletius*, Episcopus
Worcestrensis, 825. e-
logium eius, 825. eius li-
ber de Defensione Do-
ctrinae Trinitatis, 525.
masculè defendit Groti-
um contra Sociniani-
sum, 525. quod proba-
tur testimonio Clerici
526
- Stackmannus* Grotii Rost-
ochii morbo confecti,
me-

INDEX RERUM, VERBORVM

- medicus 480
Stobaeus H. Grotii, editiones III, 659. 660. in MS. 851
Schreuelius, medicus factus.
Studia. de studiis recte instituendis Dissertatio H. Grotii, editiones, IV, 678. de Studio Politico Grotii epistola, editiones eius IV, 678. uersio Gallica, 678. Anglica uersio, 678.
Sueones, *Suecia*. Sueciae Regnum, casu Gustavi Adolphi multis calamitatibus subiectum, 335. Successio in regnum Sueciae Christinae, 335. autoritas ministrorum huius regni ualde debilis, 335. tenuitas eiusdem aerarii magna, 335. Foedus Sueonum cum Gallis, 367. 368. Galli non bona fide erga Sueones utuntur, 370. Sueones Britannis an superiorem locum habeant, 376. ex formula foederis hoc perspicitur, 377. Sueonum Reginae Veneti in pace concilianda desse nolunt, 383. Sueonum Regibus uindicat Grotius titulum Serenissimorum et Potentissimorum et Potentissimorum 384. Spes Sueonibus datur de societate cum Britannis constituenda. 391. per Legatum Leicestrium, 392. cum Sueonibus Angliae Rex arctiora adstringere intendit amicitiae uincula, 393. Sueones uero modeste declinarunt hoc 393.
Sueonum Rex, uid. Gustauus.
Supplementum Historiae Aug. Thuanii, Francofurti ad Moenum, alia manu excerptum asseruatur 434
Suicerus (*Io. Henr.*) eius in H. Grot. Ius B. et P. compendium, editiones II, 775
Sylua, carmen Grotii ad Aug. Thuanum, editiones II, 690
Symbolum H. Grotii, 495. monoflicho quodam inclusum 495
Synaxis sacra. ad eam Charentonenfes Sacerdotes Grotium noluerunt admittere, 447. 448. qui uero postea eum inuiantes

ET SCRIPTORVM.

-tes repulsam tulerunt 448
Synodus Dordracensis, ob
 litem Arminianos inter
 et Gomaristas instituta,
 124. huic sese Arminiani
 opposuerunt, 124. eam
 impediendam curarunt
 Ultraiectini, Leidenses,
 Harlempjeses, 125. ad
 quam impediendam Au-
 tores fuerunt Oldenbar-
 neueldius, Io. Vrenbo-
 gardus, Adolphus Valle-
 us, Aegidius Ledember-
 gius, 125. it. H. Grotius,
 125. qui cuique Ecclesi-
 ae id iuris esse, contende-
 bant, ut pro arbitratu
 suo pastores sibi legeret,
 125. id quod etiam urge-
 bant Hollandiae Recto-
 res, Traiectini quoque
 et Transifulani, qui, plus
 nocimenti quam emol-
 lumentum, Synodum esse
 allaturam, credebant,
 125. non frustra autem
 sese opposuerunt, 125.
 an Synodus Dordrac.
 comparanda sit cum Hi-
 erosolymitana, 124. in-
 gens uero differentia in-
 ter eas, 126. rationes,
 126. quid de Synodo e-
 iusmodi Nazianzenus

fentiat, 126. Synodi per-
 niciosae egregie per simile
 demonstratur, 126. 127.
 Neque Concilia, neque
 Synodi, afferunt aliquid
 boni. 127. Scriptura S.
 enim primaria fidei ca-
 pita decidit, 127. secun-
 daria decidi possunt per
 Principem territoria-
 lem, 127. 128. per Politi-
 cos et Theologos pru-
 dentes, 128. quomodo
 fieri possit 128. hac ratio-
 ne multae Scissiones im-
 pediri possunt in Eccle-
 sia, 128
Synodus Nationalis, curata
 dicatur, 131. singulis Pro-
 uinciis ius et imperium
 circa sacra adimitur in
 ea, 131. quod demonstra-
 tur ex responsis datis
 Ordinibus General. Pro-
 uinc. XIII, ab Auriaco
 Principe Willhelmo, 131.
 quinam conuenerint ad
 Synodum illam, 131. 132.
 Huic Synodo interfuit
 Archiepiscopus Londi-
 nensis, Legatus Angliae
 Regis, 132. Galliae Rex
 neminem misit ad hanc
 Synodum, 132. et sub
 poena capitis, ad eam
 pro-

INDEX RERVM, VERBORVM

proficisci interdixit, 132.
 a parte Arminianorum
 XIV homines affue-
 runt, 132. Ioannes Bo-
 germannus Praesul hu-
 ius Synodi. 132. quid Ar-
 miniani proposuerint,
 132. Arminiani Synodo
 huic sese obicere nolue-
 runt, 132. ratio, 132. Ar-
 miniani non auditi fue-
 runt. 132. interdicto sub-
 sistere sunt coacti, 132.
 Synodus plures conclu-
 siones aduersus Armini-
 anorum dogmata sancit,
 132. damnauit, 133.
 V Artic. de Praedest.
 damnauit, 133. Arminia-
 nos Reformati quibus
 argumentis impugna-
 rint, 133. Concionatores
 Armin. e suis cathedris
 sunt deiecti, 133. Reform-
 mati substituti, 133. licet
 plebe Arminianorum
 tumultuante, 133. De-
 creto Synodi, Armin. ue-
 hiculo impositos ad fi-
 nes Belg. fuisse abductos
 dicitur, 134. 135. Iudicia
 Theologorum quorun-
 dam Britann. de proces-
 su iniquo contra Armi-
 nianos, 134. Goclenii iu-

dicium de hoc, 134. Sy-
 nodus ad fabricam Ca-
 nonum accedit, 134. cui
 clausula quaedam dura
 admodum adiecta fuit,
 134. et Arminianis et Bri-
 tann. Theologis crude-
 lissima uisa, 134. in quam
 sententiam extat Episto-
 la Balcanqualli ad Dud-
 leium Carletonum, 134.
 Angliae Theologi in
 sententiam Gomari de-
 scendere nolunt, 136.
 de his Balcanqualli sen-
 tentia, 136. Damnata Re-
 monstrantium doctrina
 in Personas quoque
 censura fuit lata, 137. qui-
 bus de rebus fuerint cul-
 pati, 137. in hanc Syno-
 dum nummus aureus
 cusus ab O. O. F. 137. cu-
 ius inscriptio, 137. Re-
 monstrantes scripto
 quodam se defenderunt,
 137. iniquum synodi
 processum demonstra-
 runt, 137. de quo inge-
 nua extat Theologi An-
 gli confessio, 137. 138.
 Synodum Dordrac. Rex
 Galliae pro legitima
 non agnouit 260

TA-

ET SCRIPTORVM.

T.

TABOR (*Io. Ott.*) 604

Tabulae Boecleri in Opus
Grotii de Iure B. et P.
630. Iudicium de his,
630. *Thomasi (Iac.)* Ta-
bulae in Opus Grot. 631.

777

Tacitus, H. Grotii notae in
Tacitum, cuius editio-
nes VI, 671. 672

Tempus uitae quomodo
Grotius transegerit, 495.
omne illud quam opti-
me collocavit 495

Tempus multa sanat, 579
iras leuit, *ibid.* tempori
parendum. tempora
praua et exulcerata *ib.*

Tenzelius defendit Groti-
um a Sponio et Whele-
ro, ob librum de Verita-
te Relig. Christ. iniuriis
affectum 264

Terentii Comoediae a Grotio
magni aestimatae 461

Tesmari (Io.) Commenta-
tio in opus Grotii de Iure
B. et P. cuius editio-
nes VII, 765. 766

Testamentum Grotianum,

libellus a Iesuitis editus,
in quo ostendere uolue-
runt, Grotium fuisse
Pontificium, 506. non
fuit utique uerum et
germanum Grotii testa-
mentum, 518. probatur

518

Testimonium Hug. Grotii
ob egregie administra-
tam Legationem 472

Themistii uerba, Valenti
Imperatori, in Orthodo-
xos facituro, opposita

541

Theocriti Idyllia per Hug.
Grotium, editiones IV,
658. 659

Theologia Grotii, de hac iu-
dicium minus hone-
stum Riueti, 500. it. Lub-
berti, 500. 501. it. Ano-
nymi cuiusdam, 501. au-
dacia Grotio in sacris li-
teris tractandis falso ob-
iicitur, 501. elogium ue-
ro Theologi, a Schurz-
fleischio ipsi datum, ex-
tat 503

Theologiae Doctoribus
commendatur religiosa
fraternitas, 538. rixae eo-
rum improbantur, 538.
quibus rationibus 538

Thuanus Franciscus Augu-
stus,

INDEX RERVM, VERBORVM

- stus, cum** **Quinque Martio**, ad autoritatem Richelii minuendam, clam cum Hispanis foedus inire Ducibus persuadet, 422. ipsi Narbone hanc ob rem manus iniiciuntur, 422. Thuanus Lugdunum deductus, Richelii causa ultimo supplicio damnatur, 423. capite plexus, 423. omnium luctu comploratur, 423. ex illustri familia natus, 423. parens eius, 423. causa, cur in ipsum ita fuerit fauentum, 423. de quo Patini uerba, 423. 424. eius sororis uerba notatu digna apud tumulum Richelii, 424. intimam cum ipso eoluit Grotius amicitiam, 433. probatur, 436. 437. ipsi Grotius Syluam suam dedicauit 733
- Thuanus (Iac. Aug.)** Parens Franc. Aug. Thuani, 423. florentiss. Rerum Gallicarum Scriptor, 423. eius officium, 423. encomium. 423. unius silentii reus morte damnatus fuit, 423. de Antonio, Richelii Patre, liberius paulo scripsit, 423. quod testatur Guido Patinus, 423. 424. intima eius cum Grotio amicitia, 423. 433. multa ipsi Grotius praestitit officia in conscribenda sui temporis historia. 434. supplementa historiae Thuanae, alia manu errata Francofurti ad Moenum afferuantur, 434. Historia Thuani a Grotio magni aestimata fuit, ad quam condendam eum excitauerat, 434. 435. Thuanus excitauit Grotium ad Annales suos Batauos condendos, 434. Thuanus Grotium monet, ne litibus Gommaristarum sese immisceat, 435. probatur, 435. 436
- Thomastus (Iac.)** eius tabulae in Hug. Grotium de Iure B. et P. 777
- Thomastus (Christianus)** eius iudicium de opere Grotiano, 638. eius praefatio, operi Grotiano praefixa, 644. iudicium eius de commentatoribus H. Grotii, 629. Tho- 638. Tho-

ET SCRIPTORVM.

Thorax, thoracem Regis Gustavi interfecti habuit Piccolomineus 328

Tilenus, Arminianus, ob dogma de Prædestinatione a Ministris Ecclesiæ Sedanensis expulsus, 34. mortuus Lutetiae Parif. 34. Mahometi opinionem maluit amplecti, quam Caluini, de Prædestinatione, 34. cuius causa additur 34

Titius (*Gottl. Gerb.*) edidit obseruationes in Pufendorfii opus de officio Hom. et Cit. 761

Tituli Regum hereditariorum et electorum quales sint 384

Torques aureus Regis Gustavi Adolphi spoliatus a Schnebergio 329

Tragoedia H. Grotii Adamus Exul, cuius editiones III, 686. 8

Transactio pacis Pragensis, videatur Pax Pragens.

Trinitas. defensionem huius doctrinae scripsit Stellingfleetius, in gratiam Grotii 526

Tumultus, a plebe Gomariatarum inter Arminianos

Amstelodami in domo Remi Episcopii excipitatus, 49. denuo 50

Tumulus H. Grotii, nenia ad tumulum Grotii, 485. 486

Turcae religiones diuerfas permittunt 153

V.

VAIRIVS, Procancellarius Regni Galliae, apud eum Grotius beneuolentiam inuenit, in Galliam confugiens, 235. Vairius Grotio liberalitatem Regis Gall. promittit 235

Valens, Imperator, unicam Arianam religionem in suum imperium contendit inducere, 150. frustra ipsum hac de causa dehortatur Themistius, 150. Crudelitas eius in abrogandis religionibus erga Antiochiae Presbyteros et Confessores, 150. ex qua religionis oppressione bella multa oriuntur, 151. funestumque crudelitas illa consequitur exitum, 151. misere Valent igne

INDEX RERVM, VERBORUM

- igne perit, ab hostibus in ipsum coniecto 151
- Valesius (Henricus)* eius verba in Orationem Obiitum Petauii, in quibus Grotium Pontificiae Religionis addictum fuisse refert, 505. quae postea rite explicantur, ne imminuant Grotianae Religionis fidem, 513. 514. ratio ipsius, qua probat, Grotium fuisse Pontificium, ut maxime ridicula, dubia et ambigua, demonstratur et reiicitur 514. 515
- Vasquius (Ferdin.)* 621
- Vaticinia* apud gentes quales fuerint 157
- Veltbemtius. (Val.)* in Opus H. Grotii de Iure B. et P. editiones eiusd. IV, 764. 637
- Veltbusius* 788
- Venetus (Paulus)* eius epistolae 13
- Veritas* Religionis Christianae. de ea Grotii liber, quem dedicauit Hieronymo Bignonio, 442. 262. in varias linguas translatus, 199. uide *Scripta H. Grotii*, a le-
- suitis in Persicam, a Pocokio et VVatsonio in Arabicam, et annitente Boyleo, in Malabaricam, 199. latine reddidit Grotius, 261. encomium huius libri, 589. 263. notis eum Grotius illustrauit, 263. falso refertur a Sponnio et VVhelero, Grotium ex libris Arabicis sua de Veritate Relig. Christ. argumenta sumfisse, 263. contra quam iniuriam eum defendit Morhofius, Fabricius, Tezelius, 264. uitio Grotio hic liber ter recusus, 264. in hoc libro Grotius recondita quaeque ad religiosam fraternitatem et eius uinculum facientia, perquirat, 533. per hunc librum Grotius, diuini Nominis Vindex immortalitatem sibi conciliauit, 589. liber hic omnes quatuor terrarum orbis partes transuolauit, 589. Cantilenae sacrae H. Grotii de Veritate Relig. Christ. 589. 690. illae nautis, totum uastum orbem terrarum circumuagantibus, in to-

E T S C R I P T O R V M .

- to mundo inclaruerunt, 590. uid. de editionibus horum librorum Grotii, *Scripta Grotii.*
- De Veritate Religionis** mukos in Arabica lingua libros extare, testatur Iac. Sponius, 263. Liber quidam de Ver. Relig. Christ. Arabica lingua aduersus Muhamedanos et Iudaeos conscriptus 263
- Veritas* reticenda non est uel in ipso mortis periculo, 492
- Versus*, Dan, Heinsii de puero Iesu, 8. H. Grotii in Urbem Ostendam, 9. iidem Gallice translati, 10. Hug. Grotii in effigiem Frider. I. ablatam 12. sub icone Hug. Grotii, 16. *Versus* in Belgas nauigantes, 25. in Mo- sen Amyraldum, 31. uid.
- Epigrammata*, Heinsii uerius in Hug. Grotium, ad Iac. Aug. Thuanum, 205. *Versus* Grotii in Arcam, 218. *Versus* in Ba- iulum, quereatem de granitate arcae 219
- Versus* Grotii in captiuitatem suam, 219. Dan.
- Heinsii de Hug. Grotii liberatione e carcere, 220. Casp. Barlaei in liberatum Grotium, 229. et in liberatricem Vxo- rem Grotii, 230. uersus gratulatorii Annae Pomeriae Vischerae in H. Grotium liberatum, 230 231. uersus in liberationem Grotii, Gorichemi in aedibus Adriani Daez- lari, sub insignibus orbi- um uitreorum in fene- stris inscripti, 231. tetra- stichon Rutgersii in ci- stam Grotii, 238. Zene- ootii in mortem Gusta- ui Adolphi, 327. uid. Carmen.
- Versus* in Castimirum Sar- bienium 458. Aegidii Menagii in Grotium, quibus, eum nulli plane religioni addictum fuisse asserit, 556. Iani F. ad Hug. Grotium 601
- Verulamius* (Francisc. Bac.) restaurator Philoso- phiae ante Grotium, 619
- Victoriae* (Francisc.) Hi- spani, O. D. G. Relectiones, 620. his Grotius, in opere suo de Iure B. et P. concinnando, usus est
- h 2 620.

INDEX RERVM, VERBORVM

620. quoniam sit usus harum Relectionum, 620.
 621. quidam continent, 621. rarissimae, 621. magno pretio uenditae, 621. magna illis elogia sunt tributa, 621. quoniam fuerint discipuli huius uirum 621
- Virtutes* H. Grotii, tum animi, tum corporis, 258. 583. eius fiducia in Deum, 258. 259. 260. 494. constantia in afflictionibus. 494. 195. amor et officia in patriam, 494. 16. 22. 23. 198. 217. 247. 245. 419. 494. charitas et amor, etiam erga hostes sibi infensissimos, 494. 245. 280. Gratitude erga Deum pro beneficiis, 494 uirtutes corporis, 583. Grotius uir placidissimi ingenii, 530. contentiones et rixas in Dei coetu uel maxime abhorrens, 531. studium eius humanitatis, 532. pacis religiosae et concordiae Christianae amantissimus, 545. 546. uirtutes aliae animi. uid. *Grotius*.
- Vischeras* Annae Pomeriae carmen gratulatorium in liberationem Grotii, 230. 231. e Belgico latine redditum 231
- Vita* aulica Grotio minime arridet 470
- Vita* et mors Oldenbarneuedii, editiones V, 73. 714
- Vitriarius* (*Philip. Reinb.*) in opus Grotii de iure. et P. editiones VII, 766. 767
- Vladislaus* IV. Polon. et Sueon. Rex, eius studium in promouenda pace Ecclesiastica 544
- Vastius* (*Gisb.*) Grotium uariae religionis hominem dixit 556
- Voluntates* defunctorum non sunt uiolandae 493
- Vorstii* (*Conr.*) Catalogus errorum Sibrandi Lubberti, 703. eius oratio Apologetica, in Confessu O. O. Holl. et Westfrisiae habita, 703. specimen conscientiae, candoris, simplicitatis et pietatis Vorstii, in loco de immensitate, seu omnipraesentia, essentiae Dei 703
- Vossius*

ET SCRIPTORVM.

Vossius (*Gerardus Io.*) ut amicus Grotii intimus, a partibus illius stetit in libris sui temporis agitat, 437. Vossio hinc Grotius filium suum literis erudiendum tradidit, 437. probatur, 437. Vossius, ob intimam Grotii amicitiam, multos sibi creauit inimicos, 437. Maurerius quoque filios suos Vossio erudiendos tradidit, 437. Vossii integritas, a Grotio laudata, 438. Vossius Grotium Parisiis uisitauit 439

Vex tristis, quae olim praeter nauiganti In suam Paxin Thamo homini Aegypto acclamauit, Magnum Pana' expirasse, ad Grotium applicatur 608

Urbanus VIII, P. R. Oenacuram inter viros peritissimos numerat, 345. in deliciis habuit Hug. Grotium 8

Vsufuctus, de modis, quibus ususfructus finitur. H. Grotii liber 796

Vtenbogardo multum debet H. Grotius in Theo-

logiae studio, ut magistro, 14. laudatur a Grotio, 15. dogmati Remonstrantium addictus fuit, 15. cum Cyrillo Patriarcha Alexandrino commercio literarum habuit 52

Vxor H. Grotii, in honorem illius poema latinum scripsit, 692. uersio eiusd. Belgica 692

W.

WAECHTLERVS in Hug. Grotium, de Iure B. et P. editiones eiusd. II, 764

Wagenfeldti (*Io. Christoph.*) annotata in eos Grotii locos, quos ex Rabbinarum monumentis praefixim indicauit 631

Wallensteinus globo tangitur, 343. Saxoniæ, Lipsiamque in illa, capit, 301. hunc insequabatur Gustau. Adolph. legionibus suis 301

Walauius, ob consultationes de inducijs Belgas inter et Hispanos, Hagam Comitum, iussu Archiducum, missus 61

h 3

Was.

INDEX RER. VERB. ET SCRIPTORVM

Watsonius librum Hug.

Grotii de Veritate Religionis Christianae, in linguam Arabicam translulit 199

Weberus edidit Pufendorffii tractatum de officio Hom. et Ciuis 761

Weigeltus (*Erhardus*) quid sua ferit Pufendorffio 641

Willembergius (*Sam. Frid.*) eius Sicilimenta Iuris Gentium Prudentiae, ex Hug. Grotii scriptis collecta 776

Wood (*Antonius*) laudat Hobbesium, 627

Wormius (*Olaus*) calcar Regis Gustavi Adolphi spoliatum in Museo suo asseruauit 330. 329

Wrangelius, Comes, Regni Suec. Archithalassus, Grotio, in Sueciam tendenti, nauem bellicam, continuando eius itineri submittit 447

Z.

Zelus Religionis nimium exactus, s. an iuste possit exigi, 47. an sit causa iusta persequendae religionis alius, 46. 47. per illum prope memoria Religionis fuit sublata. 47. per zelum nimium totius Reipubl. spes saepe effertur. 47. cruenta exinde sanguinis multorum profusio, 48. multorum bellorum auxiliium suscitatum fuit, 48. quotidie adhuc succrescit, 48. tamdiu *Zelus* falsus, quamdiu pro Dei honore de *Zelo* dominabitur error 48

Zouecosti uersus in mortem Gustavi Adolphi, 327

Zieglerus (*Casp.*) Animaduersiones eius in Grotium, 632. iudicium de iis, 632. editiones earum VII, 752. 793

COR.

CORRIGENDA.

IN, redundat, 8. lin. 18. *commercio pro commercio,*
uti lege pro ut, lin. 12. 24. 468. lin. 20. libris pro li-
beris, 589. Poematibus
causa pro cansa, 70. lin. 16. pro Poematis, 644. lin. 21.
bien pro pien, 83. lin. 13. nauigationibus, 589. lin. 6.
solos pro solas, 136. lin. 14. necessaria. 637. lin. 12. So-
arce pro arte, 260. lin. 16. pbompaneas pro Schompa-
Innocentis studium, lin. 14. pneas, 820. probe, 536. lin.
291. accuratiora pro accu- 5. pro robr. A. cio ioc xvii,
tratoria. 329. lin. 7. Bohe- pro cio io xvii. 38. lin. 5.
miæ pro Boiobemiæ, 392. progressum et finem, lin. 18.
lin. 2. fuerant pro fuerat, 710. animaduersiones pro
419. lin. 25. Augustus pro animaduersionis, 828. lin. 2.
Aupustus. 423. lin. 13. pau-
lo pro paulo, 441. lin. 9.

OMITTENDA.

pro, in ordinem digesta 663. lin. 12.

